សុត្តន្តបិដក

៧៥

SUTTANTA PITAKA

ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន
ចតុត្ថភាគ
៧៥

ផ្សព្វផ្សាយដោយសម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសង្ឃរាជាធិបតី បួរ គ្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជនៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ព. ស. ២៥៥៣

SUTTANTAPIṬAKA

KHUDDAKANIKĀYA

APADĀNA

CATUTTHABHĀGA

75

សម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសង្ឃរាជាធិបតី ប៊ួរ គ្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជ នៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

និយមវចនៈ

ព្រះត្រៃបិដកត្រូវបានបង្កើតឡើង ប្រមាណ៥០០ឆ្នាំប្លាយ ក្រោយអំពីការរំលត់ព្រះខន្ធចូលកាន់ ព្រះបរមនិព្វានរបស់សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់នៃយើងគ្រប់គ្នា ។ គ្រប់ប្រទេស អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រទេសខ្លះមួយចំនួនមិនមែនអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្រប់អង្គការ ពុទ្ធិកសមាគម និងតាមបណ្ណាល័យជាតិធំ ៗ តែងតែបានទទួលយកមកតម្កល់ទុកធ្វើជាគ្រឹះ ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវសិក្សាស្វែងយល់ តាមអ្វីដែលហៅថាព្រះពុទ្ធវាចា (ពុទ្ធធម៌) ។ កាលដើមឡើយគេនាំគ្នា កត់ត្រាលើស្លឹករឹត ព្រមទាំងសរសេរចារឹកលើផែនថ្ម និងលើផែនលោហៈក៏មាន លុះចំណេរតមក ក៏បាននាំគ្នាបោះពុម្ពលើក្រដាសចងក្រងជាសៀវភៅ (គម្ពីរ) រហូតបច្ចុប្បន្ននេះ បច្ចេកវិជ្ជាកាន់តែ ចម្រើនឡើង គេបានវាយបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ តែទោះបីជាបច្ចេកទេសម៉ាស៊ីនចម្រើនឡើងយ៉ាងណា ក៏នៅមិនអាចបោះបង់សៀវភៅចោលបានឡើយ ដូច្នេះហើយទើបយើងខ្ញុំបានខិតខំធ្វើឲ្យកើតមាន ឡើងនូវក្រុមអក្សរព្រះត្រៃបិដក ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យអក្ខរៈខ្លះដែលរលុបមិនអាចអានច្បាស់បាន ឲ្យមាន ការច្បាស់តាមតួអក្ខរៈឡើងវិញ ។

ដោយសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏មុតមាំដែលមានចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏ជាកាតព្វកិច្ចមួយដ៏ធំក្នុងតួនាទីជាពុទ្ធបរិស័ទ ដែលបានប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត អ្នកធ្វើដំណើរតាមស្នាមព្រះបាទសម្តេចព្រះពុទ្ធអង្គ រួមកម្លាំងទ្រទ្រង់ បានធ្វើការលះបង់កម្លាំងកាយ វាចា ចិត្ត ទ្រព្យធនផ្ទាល់ ព្រមទាំងបបួលពុទ្ធបរិស័ទ ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយ ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើឡើង ដើម្បីជាពុទ្ធបូជា ធម្មបូជា សង្ឃបូជា ។

សូមសេចក្តីឧស្សាហ៍ក្នុងការជាកុសលនេះ សម្រេចប្រយោជន៍ជូនដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជូនដល់ពុទ្ធបរិស័ទ សូមបានប្រកបតែនឹងសេចក្តីសុខចម្រើនរុងរឿង ក្នុងលោកនេះផង និងលោកដទៃខាងមុខទៀតផង ជាភិយ្យោភាពតរៀងទៅ ។

វត្តបទុមជ. ថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩

ប៊ួរ-គ្រី

VATT Botum Dhammayutt Sangkat Chatumuk Khan Daun Penh P.Penh

ទំព័រទទេ

សេចក្ដីណែនាំក្នុងការអាន

១) ប្រសិនបើលោកអ្នកអាន បានឃើញពាក្យទាំងឡាយណា ដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ហើយបន្ទាប់មកបានឃើញព្យញ្ជនៈមួយតួទៀតនៅខាងចុងពាក្យនោះ សូមមេត្តាកត់សម្គាល់ថា ព្យញ្ជនៈដែលនៅខាងចុងនោះ គឺជាជើងរបស់ព្យញ្ជនៈដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ដោយកំហុសបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ ។

ឧទាហរណ៍

-ពាក្យខ្មែរៈ **សម្ល** ក្នុងពាក្យនេះ ព្យញ្ជនៈ **ល** គឺជាជើងរបស់ព្យញ្ជនៈ **ម** ដូច្នេះពាក្យនេះគឺ **សម្ល** ។

-ពាក្យបាលីៈ **តស្ស** គឺ **តស្ស** ។

២) ចំពោះពាក្យខ្មែរ យើងសម្រេចយកតាមវចនានុក្រមខ្មែរ របស់សម្ដេចព្រះសង្ឃរាជជោតញ្ញាណោ (**ជួន-ណាត**) ជាគោល ។ ប៉ុន្តែបើពាក្យទាំងឡាយណា ដែលអាចសរសេរតាមបែបបុរាណក៏ត្រឹមត្រូវដែរនោះ យើងខ្ញុំសូមរក្សានូវពាក្យទាំងនោះទុកដដែល ។

៣) ចំពោះ **សង្កឹកាប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ** ដែលមាននៅផ្នែកខាងចុងនៃព្រះត្រៃបិដកច្បាប់ដើម ក្រុមយើងខ្ញុំសូមមិនដាក់ទៀតទេ ព្រោះក្រុមការងារយើងបានកែតម្រូវតាមនោះរួចរាល់ហើយ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ចតុត្ថភាគ

៧៤

ព.ស.២៤០៦

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស អបទានំ

ចតុត្ថោ ភាគោ

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

ទ្វាចត្តាឡីសមោ ភទ្ទាលិវគ្គោ

បឋមំ ភទ្ទាលិត្ថេរាបទានំ

[១] សុមេធោ នាម សម្ពុទ្ធោ អគ្គោ ការុណិកោ មុនិ
វិវេកកាមោ លោកគ្គោ ហិមវន្តំ ឧបាគមិ ។
អជ្ឈោគហេត្វា ហិមវន្តំ(១) សុមេធោ លោកនាយកោ
បល្លង្កំ អាភុជិត្វាន និសីទិ បុរិសាសភោ(២) ។
សមាធឹ សោ សមាបន្នោ សុមេធោ លោកនាយកោ
សត្តរត្តិន្ទិវំ ពុទ្ធោ និសីទិ បុរិសុត្តមោ ។
ខារិកាជំ គហេត្វាន វនមជ្ឈោគហឹ អហំ

១ ឱ. ម. ហិមវំ ។ ២ ឱ. ម. បុរិសុត្តមោ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ចតុត្ថភាគ

សូមនមស្ការ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

ភទ្ទាលិវគ្គ ទី ៤២

ភទ្ទាលិត្ថេរាបទាន ទី ១

[១] *ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសុមេធៈ ជាបុគ្គលខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រកបដោយសេចក្តីករុណា ជាអ្នកប្រាជ្ញ ប្រាជ្ញាសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ ព្រះអង្គប្រសើរក្នុងលោក ទ្រង់បានស្តេចចូលទៅ ក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ។ ព្រះលោកនាយក ព្រះនាមសុមេធៈ ជាបុរសដ៏ប្រសើរ លុះទ្រង់ស្តេចចូលទៅក្នុងព្រៃហិមពាន្តហើយ គង់ពែនភ្នែន ។ ព្រះពុទ្ធជាលោកនាយក ព្រះនាមសុមេធៈ អង្គនោះ ជាបុរសដ៏ប្រសើរ ទ្រង់គង់ចូលសមាធិ អស់ ៧ យប់ ៧ ថ្ងៃ ។ ខ្ញុំរែកអម្រែកបរិក្ខារ សំដៅចូលទៅរកព្រៃ*

តត្ថទ្ទសាសឹ សម្ពុទ្ធំ ឱឃតិណ្ណមនាសវំ ។
សម្មជ្ជនឹ គហេត្វាន សម្មជ្ជិត្វាន អស្សមំ
ចតុទណ្ឌេ ឋបេត្វាន អកាសឹ មណ្ឌបំ តទា ។
សាលបុប្ផំ គហេត្វាន មណ្ឌបំ ឆាទយឹ អហំ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ អវន្ទឹ លោកនាយកំ[១] ។
យំ វទន្តិ សុមេធោតិ ភូរិប្បញ្ញំ សុមេធសំ
ភិក្ខុសង្ឃេ និសីទិត្វា ឥមា គាថា អភាសថ ។
ពុទ្ធស្ស គិរមញ្ញាយ សព្វេ ទេវា សមាគមុំ
អសំសយំ ពុទ្ធសេដ្ឋោ ធម្មំ ទេសេតិ ចក្ខុមា ។
សុមេធោ នាម សម្ពុទ្ធោ អាហុតីនំ បដិគ្គហោ
ទេវសង្ឃេ និសីទិត្វា ឥមា គាថា អភាសថ ។
យោ មេ សត្តាហំ មណ្ឌបំ ធារយិ សាលឆាទនំ[២]
តមហំ កិត្តយិស្សាមិ សុណាថ មម ភាសតោ ។

---

១ ឱ. ម. អភិវន្ទឹ តថាគតំ ។ ២ ឱ. ម. សាលឆាទិតំ ។

ហើយឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ក្នុងព្រៃនោះ ព្រះអង្គមានឱឃៈធ្ងង ហើយ មិនមានអាសវៈ ។ គ្រានោះ ខ្ញុំកាន់អម្បោសបោស អាស្រម ហើយលើកឈើ ៤ កំណាត់ បញ្ឈរធ្វើជាបាំពាំ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានយកផ្កាឈើប្រក់បាំពាំ ហើយថ្វាយបង្គំព្រះលោកនាយក ។ ពួកជនតែងហៅនូវព្រះ សម្ពុទ្ធអង្គណា ដែលទ្រង់មានបញ្ញាដូចផែនដី មានបញ្ញាល្អ ថាសុមេធៈ ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់គង់ក្នុងពួកភិក្ខុ ហើយ បានសម្តែងគាថា ដូចខាងក្រោមនេះ ។ ពួកទេវតាទាំង-អស់ បានដឹងព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះពុទ្ធហើយ ក៏មកជួបជុំ ប្រាប់គ្នាថា ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គមានចក្ខុ នឹងសម្តែង ធម៌ដោយឥតសង្ស័យ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសុមេធៈ ព្រះ អង្គគួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ទ្រង់គង់ក្នុងកណ្តាលពួកទេវតា ហើយត្រាស់គាថាទាំងនេះថា

បុគ្គលណា បាំងបាំពាំដែលប្រក់ដោយផ្កាឈើ ថ្វាយ តថាគត អស់ ៧ ថ្ងៃ តថាគត នឹងសម្តែងសរសើរបុគ្គល នោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរចាំស្តាប់តថាគតសម្តែងចុះ ។

៣

បឋមំ ភទ្ទាលិត្ថេរាបទានំ

ទេវភូតោ មនុស្សោ វា   ហេមវណ្ណោ ភវិស្សតិ
បហូតភោគោ ហុត្វាន   កាមភោគី ភវិស្សតិ ។
សដ្ឋី[១] នាគសហស្សានិ   សព្វាលង្ការភូសិតា
សុវណ្ណកច្ឆា មាតង្គា   ហេមកប្បនិវាសសា ។
អារុឡ្ហា គាមណីយេភិ   តោមរង្កុសបាណិភិ
សាយំ បាតោ ឧបដ្ឋានំ   អាគច្ឆិស្សន្តិមំ នរំ ។
តេហិ នាគេហិ បរិវុតោ   រមិស្សតិ អយំ នរោ
សដ្ឋី អស្សសហស្សានិ   សព្វាលង្ការភូសិតា ។
អាជានីយា ច ជាតិយា   សិន្ធវា សីឃវាហនា
អារុឡ្ហា គាមណីយេភិ   ឥន្ទិយាចាបធារិភិ[២] ។
បរិវារេស្សន្តិមំ និច្ចំ   ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ
សដ្ឋី រថសហស្សានិ   សព្វាលង្ការភូសិតា ។
ទីបា អថោបិ វេយ្យគ្ឃា   សន្នទ្ធា ឧស្សិតទ្ធជា
អារុឡ្ហា គាមណីយេភិ   ចាបហត្ថេហិ ចម្មិភិ[៣] ។

---

១ ឱ. សដ្ឋឹ ។ ២ ឱ. ឥល្លិយាចាបធារិហិ ។ ៣ ឱ. ម. វម្មិហិ ។

ភទ្ទាលិត្ថេរាបទាន ទី ១

បុគ្គលនោះ បើបានកើតជាទេវតា ឬកើតជាមនុស្ស នឹងមានសម្បុរដូចមាស ជាអ្នកមានភោគៈច្រើន បរិភោគកាមគុណជាប្រក្រតី ។ ដំរី ៦០ ពាន់ ដែលគេស្អិតស្អាង ដោយគ្រឿងប្រដាប់ គ្រប់យ៉ាង ជាដំរីមានខ្សែដង្កន់មាស ប្រ-កបដោយគ្រឿងតាក់តែងក្បាល ជាវិការៈនៃមាស ដែលពួកហ្មដំរី មានដៃកាន់លំពែងស្នែងក្របីនិងកង្វេរ ជិះមកកាន់ទីបម្រើនរៈនេះ រាល់ពេលល្ងាចព្រឹក ។ ឯនរៈនេះនឹងមានពួកដំរីនោះចោមរោម ហើយសប្បាយរីករាយ សេះ ៦០ ពាន់ ដែលគេស្អិតស្អាង ដោយគ្រឿងប្រដាប់គ្រប់បែបជាសេះអាជានេយ្យ និងសេះសិន្ធពពីកំណើត ជាពាហនៈលឿន មានពួកនាយសារថី ទ្រទ្រង់នូវខែលនិងធ្នូឡើងជិះនឹងចោមរោមបុគ្គលនេះជានិច្ច នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ រថ ៦០ ពាន់ ដែលគេតាក់តែងដោយប្រដាប់គ្រប់យ៉ាង បិទបាំងដោយស្បែកខ្លាដំបងនិងខ្លាធំ គេចងល្អហើយលើកទង់ជ័យ មានពួកនាយសារថី មានដៃកាន់ធ្នូនិងខែលឡើងជិះ

បរិវារេស្សន្តិមំ និច្ចំ　ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ
សដ្ឋី គាមសហស្សានិ　បរិបុណ្ណានិ សព្វសោ ។
បហូតធនធញ្ញានិ　សុសមិទ្ធានិ សព្វសោ
សទា ទាតុភវិស្សន្តិ　ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
ហត្ថី អស្សា រថា បត្តី　សេនា ច ចតុរង្គិនី
បរិវារេស្សន្តិមំ និច្ចំ　ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
អដ្ឋារសេ កប្បសតេ[1]　ទេវលោកេ រមិស្សតិ
សហស្សក្ខត្តុំ រាជា ច　ចក្កវត្តិ ភវិស្សតិ ។
សតានំ តីណិក្ខត្តុំ ច　ទេវរជ្ជំ ករិស្សតិ
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ　គណនាតោ អសង្ខិយំ ។
តឹសកប្បសហស្សម្ហិ　ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន　សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ　ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
សព្វាសវេ បរិញ្ញាយ　វិហរាមិ អនាសវោ ។

---
១ ឱ. អដ្ឋារសំ កប្បសតំ ។

នឹងចោមរោមបុគ្គលនោះជានិច្ច នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ស្រុកសួយ ៦០ ពាន់ បរិបូណ៌ដោយសព្វគ្រប់ ជាស្រុកមានទ្រព្យនិងស្រូវជាច្រើន ជារបស់សម្រេចល្អ ដោយប្រការទាំងពួង នឹងកើតមានប្រាកដសព្វកាល នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ សេនាមានអង្គ ៤ គឺ ដំរី សេះ រថ ពលថ្មើរជើង នឹងមកចោមរោមបុគ្គលនេះជានិច្ច នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ បុគ្គលនោះ នឹងរីករាយ ក្នុងទេវលោក អស់ ១.៨០០ កប្ប នឹងបានកើតជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ១ ពាន់ដង ។ នឹងសោយទេវរាជ្យ អស់ ៣ រយដង នឹងសោយបទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ។ កន្លងទៅ ៣០ ពាន់កប្ប នឹងមានព្រះសាស្តា ព្រះនាមគោតម កើតក្នុងត្រកូល នៃព្រះបាទឱក្កាករាជ ត្រាស់ដឹងក្នុងលោក ។ (ព្រះសុមេធសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ថា) ខ្ញុំនឹងបានទទួលមត៌កក្នុងធម៌ ជាឱរសដែលធម៌និម្មិតហើយ របស់ព្រះសាស្តានោះ ជាបុគ្គលកំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងពួង ឥតមានអាសវៈ ។

៥

បឋមំ ភទ្ទាលិត្ថេរាបទានំ

តឹសកប្បសហស្សម្ហិ អទ្ទសំ លោកនាយកំ
ឯត្តង្គរំ ឧចានាយ គវេសី អមតំ បទំ ។
លាភា មយ្ហំ សុលទ្ធំ មេ យមហំ ញាមិ សាសនំ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
នមោ តេ បុរិសាជញ្ញ នមោ តេ បុរិសុត្តម
ញាណំ បដិកិត្តេត្វាន[១] បត្តោម្ហិ អមតំ[២] បទំ ។
យំ យំ យោនូបបជ្ជាមិ ទេវត្តំ អថ មានុសំ
សព្វត្ថ សុខិតោ ហោមិ ផលម្មេ ញាណកិត្តនេ ។
ឥទំ បច្ឆិមកំ មយ្ហំ ចរិមោ វត្តតី ភវោ
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

១ ឱ. ម. តវ ញាណំ បកិត្តេត្វា ។ ២ ឱ. ម. អចលំ ។

ភទ្ទាលិត្ថេរាបទាន ទី ១

ក្នុងរវាង ៣០ ពាន់កប្ប ខ្ញុំបានឃើញព្រះលោកនាយក អាស្រ័យនូវចន្លោះនេះ ហើយស្វះស្វែងរក នូវអមតបទ គឺនិព្វាន ។ ខ្ញុំឈ្មោះថាមានលាភហើយ អត្តភាពជាមនុស្ស ឈ្មោះថាខ្ញុំបានល្អហើយ ព្រោះខ្ញុំបានដឹង នូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ នៃព្រះពុទ្ធ វិជ្ជាបី ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ហើយ ពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើរួចហើយ ។ បពិត្រព្រះអង្គជាបុរសអាជានេយ្យ ខ្ញុំសូមនមស្ការ ចំពោះព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គជាបុរសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ខ្ញុំសូមនមស្ការ ចំពោះព្រះអង្គ លុះខ្ញុំពោលសរសើរ ចំពោះព្រះញាណរួចហើយ ក៏បានដល់នូវអមតបទ គឺនិព្វាន ។ ខ្ញុំចូលទៅកើតក្នុងកំណើតណា ៗ ទោះជាទេវតា ឬជាមនុស្ស ខ្ញុំរមែងបានសេចក្តីសុខ ក្នុងទីទាំងពួង នេះជាផលរបស់ខ្ញុំ ក្នុងការពោលសរសើរញាណ ។ នេះរាងកាយជាខាងក្រោយបំផុតរបស់ខ្ញុំ ភពជាទីបំផុតកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវចំណង ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ភទ្ទាលិ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ភទ្ទាលិត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទុតិយំ ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទានំ

[២] ចន្ទភាគានទីតីរេ អស្សមោ សុកតោ មម
សុសុទ្ធបុឡិនាកិណ្ណោ បណ្ណសាលា សុមាបិត ។

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំបានដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំបានគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមកក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើរួចហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះភទ្ទាលិត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ភទ្ទាលិត្ថេរាបទាន ។

ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទានទី ២

[២] *ខ្ញុំបានធ្វើអាស្រមដ៏ល្អ ចាក់ដីខ្សាច់ដ៏ស្អាត ហើយសាងបណ្ណសាលា យ៉ាងល្អ ទៀបឆ្នេរស្ទឹងចន្ទភាគា ។*

ទុតិយំ ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទានំ

ឧត្តានកូលា នទិកា សុបតិត្ថា មនោរមា
មច្ឆកច្ឆបសម្បន្នា សុំសុមារនិសេវិតា ។
អច្ឆា មយូរទីបី ច ករវិកា ច សាលិកា
កូជន្តិ សព្វទា ឯតេ សោភយន្តា មមស្សមំ ។
កោកិលា មញ្ជុភាណី ច ហំសា ច មធុរស្សរា
អភិកូជន្តិ តេ តត្ថ សោភយន្តា មមស្សមំ ។
សីហា ព្យគ្ឃា វរាហា ច ពកាកោកតរច្ឆយោ
គិរិទុគ្គម្ហិ[១] នាទេន្តិ សោភយន្តា មមស្សមំ ។
ឯណីមិគា ច សរភា ភេរណ្ឌា[២] សូករា ពហូ
គិរិទុគ្គម្ហិ នាទេន្តិ សោភយន្តា មមស្សមំ ។
ឧទ្ទាលកា ច ចម្បកា ចាដលី សិន្ទុវារិកា
អធិមុត្តា[៣] អសោកា ច សោភយន្តា មមស្សមំ[៤] ។

---

១ ឱ. គិរិទុគ្គំបិ ។ ២ ភេទន្នា ។ ៣ ឱ. អតិមុត្តា ។ ៤ ឱ. បុប្ផន្តិ មម អស្សមេ ។ ម. សោភយន្តិ មមស្សមំ ។

ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទាន ទី២

ស្ទឹង (នោះ) មានច្រាំងទាប មានកំពង់រាបស្មើ ជាទីរីករាយនៃចិត្ត បរិបូណ៌ដោយសត្វត្រី និងអណ្តើក មានសត្វក្រពើនៅអាស្រ័យ ។ ពួកសត្វខ្លាឃ្មុំ ក្ងោក ខ្លាដំបង ករវិក និងសាលិកា តែងបន្លឺសំឡេង សព្វ ៗ កាល សត្វទាំងនុ៎ះ ធ្វើអាស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ។ ពួកតាវៅ មានសំឡេងពីរោះ និងហង្សមានសូរសព្ទពីរោះ តែងឃំឆ្លើយឆ្លងគ្នា (សព្វ ៗ កាល) សត្វទាំងនុ៎ះ ធ្វើអាស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ក្នុងទីនោះ ។ ពួកសីហៈ ខ្លាធំ ជ្រូក កុក ឆ្កែព្រៃ និងខ្លារខិន តែងបន្លឺសំឡេងក្បែរជ្រោះភ្នំ ធ្វើអាស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ។ ពួកម្រឹគទ្រាយ ម្រឹគខ្ទីង ចចក និងជ្រូកជាច្រើន តែងបន្លឺសំឡេងក្បែរជ្រោះភ្នំ ធ្វើអាស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ។ ពួកដើមរាជព្រឹក្ស ដើមចម្ប៉ា ដើមជ្រនៀង ដើមឈើក្ញើង ដើមរំដួល និងដើមអសោក ក៏ធ្វើអាស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ។

អង្កោលា យូថិកា ចេវ   សត្តបណ្ណា ពិម្ពិជាលិកា[១]
កណិកា កណិការា ច[២] បុប្ផន្តិ មម អស្សមេ[៣] ។
នាគា សាលា ច សលឡា បុណ្ឌរីកេត្ថ បុប្ផិតា
ទិព្វា គន្ធា សម្បវន្តា   សោភន្តិ មម អស្សមេ[៤] ។
អស្សត្ថា អសនា ចេត្ថ[៥]   មហានាមា ច បុប្ផិតា
សាលា[៦] ច កង្គុបុប្ផា ច   សោភន្តិ មម អស្សមេ ។
អម្ពា ជម្ពូ ច តិលកា   នីចា ច សាលកល្យាណី
ទិព្វា គន្ធា សម្បវន្តា   សោភយន្តិ មមស្សមំ ។
អសោកា ច កបិត្ថា ច   ភគិនិមាលា ច បុប្ផិតា
ទិព្វា គន្ធា សម្បវន្តា   សោភយន្តិ មមស្សមំ ។
កទម្ពា កទលី ចេវ   ឥសិមុគ្គា ច រោបិតា
ធុវំ ផលានិ ធារេន្តិ   សោភយន្តិ មមស្សមំ ។

---

១ ម. សត្តលិពិម្ពជាលិកា ។ ២ ឱ. កណ្ណិកា កណ្ណិការា ច ។ ម. កណ្ណិការា ច បុប្ផន្តិ ។ ២ ម. សោភយន្តា មមស្សមំ ។ ៤ ម. សោភយន្តិ មមស្សមំ ។ ៥ ម. អជ្ជុនា អសនាចេត្ថ ។ ៦ ម. ផលា ច ។

ពួកដើមអង្កោល ដើមយុថ្កា ដើមសត្តបាណ៌ ដើមបាស ដើមកុន្ទី-ស និងដើមកណិការ បញ្ចេញផ្កាក្បែរអាស្រមរបស់ខ្ញុំ ។ ពួកដើមខ្នឹង ដើមរាំងភ្នំ ដើមស្រល់ និងដើមស្វាយស មានផ្ការីកនៅក្នុងទីនោះ ក្លិនជាទិព្វសាយភាយ ធ្វើអា-ស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ។ ពួកដើមពោធិ ដើមធ្នង់ ដើមជន្ទាត់-ដៃ ដើមរាំងភ្នំ និងដើមផ្កាថ្គោ មានផ្ការីក ធ្វើអាស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ។ ពួកដើមស្វាយ ដើមព្រីង ដើមដង្កៀបក្តាម ដើមរាំងអន្ទក់ និងដើមភ្លៅនាង ក្លិនជាទិព្វក្រអូបសាយភាយ ធ្វើអាស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ។ ពួកដើមអសោក ដើមខ្វិត ដើមនួនស្រី មានផ្ការីក ក្លិនជាទិព្វសាយភាយ ធ្វើអា-ស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ។ ដើមក្តម្ព ដើមចេក ដើមសណ្តែកព្រៃ ដែលគេដាំ ទ្រទ្រង់ផ្លែជានិច្ច ធ្វើអាស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ។

៩

ទុតិយំ ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទានំ

ហរីតកា អាមលកា អម្ពា ជម្ពូ វិភេដកា
កោលា ភល្លាតកា ពេល្លា ផលិនោ មម អស្សមេ ។

អវិទូរេ បោក្ខរណី សុបតិត្ថា មនោរមា
មន្ទាលកេហិ សញ្ឆន្នា បទុមុប្បលកេហិ ច ។

គព្ភំ គណ្ហន្តិ បទុមា អញ្ញេ បុប្ផន្តិ កេសរី
ឱបត្តកណ្ណិកា ចេវ បុប្ផន្តិ មម អស្សមេ ។

បាឋីនា បាវុសា មច្ឆា វលជា មុញ្ជរោហិតា
អច្ឆោទកម្ហិ វិចរំ សោភយន្តិ មមស្សមំ ។

នយិតា អម្ពគន្ធិ ច អនុកុលេ ច កេតកា
ទិព្វា គន្ធា សម្បវន្តា សោភយន្តិ មមស្សមំ ។

មធុភឹសេហិ សវន្តិ ខីរសប្បិមុឡាលិភិ
ទិព្វា គន្ធា សម្បវន្តា សោភយន្តិ មមស្សមំ ។

ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទាន ទី ២

ពួកដើមសម៉ ដើមកន្ទួតព្រៃ ដើមស្វាយ ដើមព្រីង ដើមសម៉ពិភេទក៍ ដើមក្របៅ ដើមរាក់ខ្មៅ ដើមឡៅ មានផ្លែ ជិតអាស្រមរបស់ខ្ញុំ ។ នៅទីជិតស្រះបោក្ខរណី មានកំពង់រាបស្មើ ជាទីរីករាយចិត្ត ដ៏ដេរដាសដោយលំចង់ផ្កាឈូក និងផ្កាឧប្បល ។ ពួកដើមឈូក កំពុងចាប់ផ្លែ (នោប) ពួកដើមឈើ មានកេសរឯទៀត ៗ បញ្ចេញផ្ការីក មានទង ដើមកណ្ណិកាមានស្លឹកជ្រុះ បញ្ចេញផ្កា នៅទៀបអាស្រមរបស់ខ្ញុំ ។ ពួកត្រីស្វាត ត្រីក្បក ត្រីក្រាញ់ ត្រីសណ្តាយ និងត្រីឆ្តិន កំពុងត្រាច់ទៅមក ក្នុងទឹកថ្លា ធ្វើអាស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ។ ពួកដើមនយិតាព្រឹក្ស ដើមស្វាយក្រអូប ដើមកាកេត មាននៅទៀបលំដាប់ច្រាំង ក្លិនជាទិព្វសាយកាយទៅ ធ្វើអាស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ។ ក្លិនជាទិព្វសាយកាយ ហូរចេញមកពីក្រអៅឈូក និងមើមឈូក ដូចទឹកដោះរាវ និងទឹកដោះថ្លា ធ្វើអាស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ។

បុឡិនា សោភនា តត្ថ អាកិណ្ណា ជលសេវិតា

ឱបុប្ផា បុប្ផិតា សេតា សោភយន្តិ មមស្សមំ ។

ជដាភារភរិតា[១] ច[២] អជិនុត្តរវាសិនោ

វាកចិរធរា សព្វេ សោភយន្តិ មមស្សមំ ។

យុគមត្តមបេក្ខន្តា[៣] និបកា សន្តវុត្តិនោ

កាមគេធេ[៤] អនបេក្ខា វសន្តិ មម អស្សមេ ។

បវុឌ្ឍកច្ឆនខលោមា បង្កទន្តា រជស្សិរា

រជោជល្លធរា សព្វេ វសន្តិ មម អស្សមេ ។

អភិញ្ញាចារមិប្បត្តា អន្តលិក្ខេ ចរាវ តេ

ឧគ្គច្ឆន្តា នភំ ឯតេ សោភយន្តិ មមស្សមំ ។

តេហិ សិស្សេហិ បរិវុតោ វសាមិ បវនេ តទា

រត្តិន្ទិវំ ន ជានាមិ ឈានរតិសមប្បិតោ[៥] ។

---

១ ឱ. ឯត្តន្តរេ តេតីតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ជដាភារេន ភរិតា ។ ៣ ឱ. យុគមត្តំ បេក្ខ-មានា ។ ៤ ម. កាមភោគេ ។ ៥ ឱ. ម. សទា ឈានសមប្បិតោ ។

ផ្ទុកខ្សាច់ដ៏ល្អដេរដាស ជ្រួតជ្រាបដោយទឹកក្នុងទីនោះ និង ដើមសេតព្រឹក្ស មានផ្កាពោយចុះក៏ផ្ការីក ធ្វើអាស្រមរបស់ ខ្ញុំឲ្យល្អ ។ ពួកតាបសទាំងអស់ ពេញទៅដោយភារៈ គឺផ្នែងសក់ ស្លៀកសំពត់ស្បែកខ្លា ទាំងទ្រទ្រង់នូវសំពត់ សំបកឈើ ធ្វើអាស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ។ (ពួកតាបសទាំង នោះ) ក្រឡេកមើលប្រមាណមួយជួរនឹម ជាបុគ្គលមាន បញ្ញាចាស់ មានកិរិយាប្រព្រឹត្តដ៏ស្ងប់ស្ងាត់ជាប្រក្រតី មិន មានសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងការជាប់ចំពាក់ដោយកាម នៅក្នុង អាស្រមរបស់ខ្ញុំ ។ ពួកតាបសទាំងអស់នោះ មានក្រចកនិង រោមក្លៀកដុះវែង ៗ មានមន្ទិលធ្មេញ មានធូលីលើក្បាល ទ្រទ្រង់នូវធូលីនិងក្អែល នៅក្នុងអាស្រមរបស់ខ្ញុំ ។ ពួក តាបសទាំងនោះ ដល់នូវអភិញ្ញាបារមី សុទ្ធតែត្រាច់ទៅ ឰដ៏អាកាសបាន តាបសទាំងនុ៎ះ ហោះទៅកាន់អាកាស ធ្វើអាស្រមរបស់ខ្ញុំឲ្យល្អ ។ គ្រានោះ ខ្ញុំមានពួកសិស្សទាំង នោះ ចោមរោមជាបរិវារ នៅក្នុងព្រៃធំ ផ្អែតស្កប់ស្កល់ ដោយសេចក្តីរីករាយ ក្នុងឈាន ឥតដឹងយប់និងថ្ងៃ ។

ទុតិយំ ឯកច្ចត្តិយត្ថេរាបទានំ

ភគវា តម្ហិ សមយេ អត្ថទស្សី មហាមុនិ
តមន្ធការំ នាសេន្តោ ឧប្បជ្ជិ លោកនាយកោ ។
អថ អញ្ញតរោ សិស្សោ អាគញ្ឆិ មម សន្តិកេ
មន្តេ អជ្ឈេតុកាមោ សោ ឆឡង្គំ នាម លក្ខណំ ។
ពុទ្ធោ លោកេ សមុប្បន្នោ អត្ថទស្សី មហាមុនិ
ចតុសច្ចំ បកាសេន្តោ ទេសេសិ[១] អមតំ បទំ ។
តុដ្ឋហដ្ឋោ បមុទិតោ ធម្មន្តរគណាសយោ[២]
អស្សមា អភិនិក្ខម្ម ឥទំ វចនមព្រវី ។
ពុទ្ធោ លោកេ សមុប្បន្នោ ទ្វត្តឹសវរលក្ខណោ
ឯថ សព្វេ គមិស្សាម សម្មាសម្ពុទ្ធសន្តិកេ
ឱវាទបដិការា តេ សទ្ធម្មេ ចារមឹ គតា
សាធូតិ សម្បដិច្ឆឹសុ ឧត្តមត្ថំ គវេសកា ។

---

១ ឱ. ម. ទេសេតិ ។ ២ ឱ. ធម្មន្តរគតាសិយោ ។

ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទាន ទី ២

សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្ថទស្សី ជាអ្នកប្រាជ្ញធំ ព្រះអង្គជានាយកនៃសត្វលោក ទ្រង់កម្ចាត់បង់នូវងងឹតអន្ធការ ទ្រង់កើតឡើង ក្នុងលោក ។ គ្រានោះមានសិស្សមួយរូប ចូលមកក្នុងសម្នាក់ខ្ញុំ សិស្សនោះមានប្រាជ្ញានឹងរៀន នូវមន្តទាំងឡាយ ឈ្មោះឆឡង្គលក្ខណៈ ។ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមអត្ថទស្សី ជាអ្នកប្រាជ្ញដ៏ប្រសើរផុត ទ្រង់កើតឡើងក្នុងលោក កំពុងប្រកាស នូវសច្ចៈ ៤ ហើយសម្តែងនូវអមតបទគឺនិព្វាន ។ ខ្ញុំមានសេចក្តីត្រេកអរស្រស់ស្រាយរីករាយ ជាទីអាស្រ័យនៅ នៃពួកអ្នកមានចិត្តជាធម៌បានចេញអំពីអាស្រម ហើយពោលពាក្យនេះថា ព្រះពុទ្ធកើតឡើងហើយ ក្នុងលោក ទ្រង់មានលក្ខណៈដ៏សំខាន់ ៣២ ប្រការ ដូច្នេះ អ្នករាល់គ្នាចូរមក យើងនឹងទៅក្នុងសម្នាក់នៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ពួកតាបសទាំងនោះ ជាអ្នកធ្វើតាមឱវាទខ្ញុំ ដល់នូវបារមីក្នុងព្រះសទ្ធម្ម ជាអ្នកស្វែងរក នូវប្រយោជន៍ដ៏ប្រសើរ បានទទួលថាសាធុ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស អបទានំ

ជដាភារភរិតា តេ អជិនុត្តរវាសិនោ
ឧត្តមត្ថំ គវេសន្តា និក្ខមឹសុ វនា តទា ។
ភគវា តម្ហិ សមយេ អត្ថទស្សី មហាយសោ
ចតុសច្ចំ បកាសេន្តោ ទេសេសិ អមតំ បទំ ។
សេតច្ឆត្តំ គហេត្វាន ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស ធារយឹ
ឯកាហំ ធារយិត្វាន ពុទ្ធសេដ្ឋំ អវន្ទិហំ ។
អត្ថទស្សី តុ ភគវា លោកជេដ្ឋោ នរាសភោ
ភិក្ខុសង្ឃេ និសីទិត្វា ឥមា គាថា អភាសថ ។
យោ មេ ឆត្តមធារេសិ បសន្នោ សេហិ បាណិភិ
តមហំ កិត្តយិស្សាមិ សុណាថ មម ភាសតោ ។
ឥមស្ស ជាយមានស្ស ទេវត្តេ អថ មានុសេ
ធារេស្សន្តិ សទា ឆត្តំ ឆត្តទានស្សិទំ ផលំ ។

ពួកតាបសទាំងនោះ សឹងពេញទៅដោយភារៈ គឺផ្នួងសក់ ស្លៀកពាក់ស្បែកខ្លា កំពុងស្វែងរកប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តម ចេញចាកព្រៃ ក្នុងកាលនោះ ។ គាប់ជួនសម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្ថទស្សី ព្រះអង្គមានយសធំ កំពុងប្រកាសសច្ចៈ ៤ សម្ដែងនូវអមតបទ គឺនិព្វាន ។ ខ្ញុំបានកាន់ស្វេតឆ័ត្រ បាំងថ្វាយព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ លុះបាំងថ្វាយអស់មួយថ្ងៃហើយ ខ្ញុំថ្វាយបង្គំព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ ចំណែកខាងព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្ថទស្សី ទ្រង់ជាច្បងក្នុងលោក ជានរៈដ៏ប្រសើរ ទ្រង់គង់ក្នុងពួកភិក្ខុ ហើយត្រាស់នូវគាថាទាំងនេះថា

បុគ្គលណាមានចិត្តជ្រះថ្លា បានបាំងឆ័ត្រថ្វាយតថាគតដោយដៃរបស់ខ្លួន តថាគត នឹងសរសើរបុគ្គលនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្ដាប់តថាគតសម្ដែងចុះ ។ បុគ្គលនេះ កាលកើតជាទេវតា ឬកើតជាមនុស្ស ពួកជននឹងបាំងឆ័ត្រឲ្យ សព្វ ៗ កាល នេះជាផល នៃការថ្វាយឆ័ត្រ ។

១៣

ទុតិយំ ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទានំ

សត្តសត្តតិកប្បានិ ទេវលោកេ រមិស្សតិ
សហស្សក្ខត្តុំ រាជា ច ចក្កវត្តិ ភវិស្សតិ ។
សត្តសត្តតិក្ខត្តុញ្ច ទេវរជ្ជំ ករិស្សតិ
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ ។
អដ្ឋារសេ កប្បសតេ គោតមោ សក្យបុង្គវោ
តមន្ធការំ នាសេត្វា ឧបជ្ជិស្សតិ ចក្ខុមា ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
សព្វាសវេ បរិញ្ញាយ និព្វាយិស្សតិនាសវោ[១] ។
យតោ អហំ កម្មមកំ ឆត្តំ ពុទ្ធស្ស ធារយឹ
ឯត្ថន្តរេ ន ជានាមិ សេតច្ឆត្តំ អធារិតំ ។
ឥទំ បច្ឆិមកំ មយ្ហំ ចរិមោ វត្តតេ ភវោ
ឆត្តធារណមជ្ជាសិ មត្ថកេ និច្ចកាលិកំ ។

១ ម. វិហរិស្សតិនាសវោ ។

ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទាន ទី ២

បុគ្គលនោះ នឹងរីករាយ ក្នុងទេវលោក អស់ ៧៧ កប្ប នឹងបានជាស្ដេចចក្រពត្តិ អស់ ១.០០០ ដង ។ ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលនោះ នឹងបានសោយទេវរាជ្យ ជាស្ដេចនៃទេវតា អស់ ៧៧ ដង នឹងសោយបទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់បានមួយអសង្ខេយ្យជាតិ ។ កន្លងទៅ ១.៨០០ កប្ប ព្រះពុទ្ធព្រះនាមគោតម ជាសាក្យដ៏ប្រសើរបំផុត ព្រះអង្គមានបញ្ញាចក្ខុ ទ្រង់កម្ចាត់បង់នូវងងឹតអន្ធការ នឹងកើតឡើង ។ បុគ្គលនោះ នឹងបានទទួលមត៌ក ក្នុងធម៌របស់ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ជាឱរសដែលធម៌និម្មិតហើយ កំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងអស់ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ នឹងបរិនិព្វាន ។

កាលណា ខ្ញុំបានធ្វើនូវកុសលកម្ម គឺបាំងឆ័ត្រថ្វាយព្រះពុទ្ធ ក្នុងចន្លោះនេះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ស្វេតឆ័ត្រ ដែលគេមិនបាំងឲ្យខ្ញុំឡើយ ។ នេះរាងកាយ ជាទីបំផុតរបស់ខ្ញុំ ភពជាទីបំផុតរបស់ខ្ញុំ កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ បំណែកការបាំងឆ័ត្រលើក្បាល អស់កាលជានិច្ច មានដរាបដល់ថ្ងៃនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស អបទានំ

អហោ មេ សុកតំ កម្មំ អត្ថទស្សិស្ស តាទិនោ
សព្វាសវបរិក្ខីណោ[1] នត្ថិទានិ បុនព្ភវោ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឯកច្ឆត្តិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ សព្វាសវា បរិក្ខីណាតិ សុនិក្ខិត្តតរំ ។

ឱហ្ន៎! អំពើល្អខ្ញុំធ្វើដោយប្រពៃហើយ ចំពោះព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមអត្ថទស្សី ព្រះអង្គប្រកបដោយតាទិគុណ ខ្ញុំមានអាសវៈទាំងពួង អស់រលីងហើយ ឥឡូវនេះ ភពថ្មីមិនមានទៀតឡើយ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំបានដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំបានគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធ របស់ខ្ញុំជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ដោយលំដាប់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើតាមរួចហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកច្ឆត្តិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទាន ។

តតិយំ តិណសូលកឆាទនិយត្ថេរាបទានំ

[៣] ជាតិជរញ្ច មរណំ បច្ចវេក្ខឹ អហំ តទា
ឯកកោ អភិនិក្ខម្ម បព្វជឹ អនគារិយំ ។
ចរមានោ អនុបុព្វេន គង្គាតីរំ ឧបាគមឹ
តត្ថទ្ទសាសឹ បឋវឹ គង្គាតីរេ សបុណ្ណកំ[១] ។
អស្សមំ តត្ថ មាបេត្វា វសាមិ មម អស្សមេ[២]
សុកតោ ចង្កមោ មយ្ហំ នានាទិជគណាយុតោ ។
មមំ ឧបេន្តិ ច សត្តា កុជន្តិ ច មនោហរំ[៣]
រមមានោ សហ តេហិ វសាមិ អស្សមេ អហំ ។
មម អស្សមសាមន្តា មិគរាជា ចតុក្កមោ
អាសយា អភិនិក្ខម្ម គជ្ជិ សោ អសនី វិយ ។
នទិតេ មិគរាជេ ច ហាសោ មេ ឧបបជ្ជថ
មិគរាជំ គវេសន្តោ អទ្ទសំ លោកនាយកំ ។

---

១ ឱ. សុបុណ្ណតំ ។ ម. សមុន្នតំ ។ ២ ឱ. ម. វសាមិ អស្សមេ អហំ ។ ៣ ឱ. មមុបេន្តិ ច វិស្សដ្ឋា កូជន្តិ ច មនោហរំ ។ ម. មំ ឧបេន្តិ ច វិស្សដ្ឋា កូជន្តិ ច មនោហរំ ។

តិណសូលកឆាទនិយត្ថេរាបទាន ទី ៣

[៣] កាលនោះ ខ្ញុំបានពិចារណានូវជាតិជរានិងមរណៈ ខ្ញុំតែម្នាក់ឯង ចេញចាកផ្ទះ ហើយចូលទៅកាន់ផ្នួស ។ កាលខ្ញុំសញ្ចរទៅតាមលំដាប់ បានចូលទៅកាន់ឆ្នេរនៃទន្លេគង្គា ក៏ឃើញផែនដីដុះពេញស្មើ នៅទៀបឆ្នេរទន្លេគង្គានោះ ។ ខ្ញុំបានសាងអាស្រមត្រង់ទីនោះ ហើយនៅក្នុងអាស្រមរបស់ខ្ញុំ ទីចង្ក្រមដែលខ្ញុំបានធ្វើល្អហើយ សឹងប្រកបដោយពួកសត្វស្វាបផ្សេង ៗ ។ ពួកសត្វតែងចូលមកជិតខ្ញុំផង បន្លឺសំឡេងគួរឲ្យចាប់ចិត្តផង ខ្ញុំត្រេកអររីករាយ ជាមួយនឹងសត្វទាំងនោះ ហើយនៅក្នុងអាស្រម ។ ស្តេចម្រឹគមានជើង ៤ នៅជិតអាស្រមរបស់ខ្ញុំ ស្តេចម្រឹគនោះ តែងចេញអំពីលំនៅមកស្រែកគំរាមដូចជារន្ទះ ។ កាលស្តេចម្រឹគបន្លឺសំឡេងឡើង ខ្ញុំក៏មានសេចក្តីរីករាយកើតឡើង ខ្ញុំកំពុងស្វះស្វែងរកស្តេចម្រឹគ ស្រាប់តែប្រទះឃើញព្រះលោកនាយក ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស អបទានំ

ទិស្វានាហំ ទេវទេវំ តិស្សំ លោកគ្គនាយកំ
ហដ្ឋោ ហដ្ឋេន ចិត្តេន បូជយឹ នាគកេសរំ ។

ឧគ្គច្ឆន្តំវ សុរិយំ សាលរាជំវ បុប្ផិតំ
ឱសធីវ[1] វិរោចន្តំ សន្ទរឹ លោកនាយកំ ។

តវ ញាណេន សព្វញ្ញុ ជោតេសិ[2] មំ សទេវកំ
តុវំ អារាធយិត្វាន ជាតិយា បរិមុច្ចរេ ។

អទស្សនេន សព្វញ្ញុ- ពុទ្ធានំ សព្វទស្សិនំ
បតន្តិវីចិនិរយំ រាគទោសេហិ ឱត្ថដា[3] ។

តវ ទស្សនមាគម្ម សព្វញ្ញុលោកនាយកំ
បមុច្ចន្តិ ភវា សព្វេ ផុសន្តិ អមតំ បទំ ។

---

១ ឱ. ម. ឱសធីវ ។ ២ ម. មោចេសិ ។ ៣ ឱ. ម. ឱផុដា ។

លុះខ្ញុំឃើញព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមតិស្សៈ ជាទេវតាក្រៃលែងជាងទេវតា ជានាយកប្រសើរ របស់សត្វលោកហើយ ខ្ញុំមានចិត្តត្រេកអររីករាយ បានបូជាកេសរផ្កាខ្ទឹង ។ ខ្ញុំសរសើរព្រះលោកនាយក ព្រះអង្គកំពុងរុងរឿង ដូចជាព្រះអាទិត្យកាលរះឡើង ឬដូចជាស្តេចឈើមានផ្ការីក ពុំនោះសោតដូចជាផ្កាយព្រឹកថា បពិត្រព្រះសព្វញ្ញូ ព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើខ្ញុំព្រមទាំងទេវតាឲ្យរុងរឿង ដោយញាណរបស់ព្រះអង្គ ពួកជនបានធ្វើព្រះអង្គ ឲ្យត្រេកអរហើយ រមែងរួចចាកជាតិ ។ ពួកជនដែលត្រូវរាគៈនិងទោសៈ គ្របសង្កត់ហើយ រមែងធ្លាក់ចុះក្នុងអវីចិនរក ព្រោះកិរិយាមិនឃើញ នូវព្រះសព្វញ្ញុ-ពុទ្ធ ទ្រង់ឃើញហេតុទាំងពួង ។ ពួកសត្វទាំងអស់ រួចស្រឡះចាកភព ពាល់ត្រូវនូវអមតបទគឺព្រះនិព្វាន ព្រោះអាស្រ័យនូវការឃើញព្រះអង្គ ជាសព្វញ្ញូលោកនាយក ។

១៧

តតិយំ តិណសូលកឆាទនិយត្ថេរាបទានំ

យទា ពុទ្ធា ចក្ខុមន្តោ ឧប្បជ្ជន្តិ បភង្ករា

កិលេសេ ឈាបយិត្វាន អាលោកំ ទស្សយន្តិ តេ ។

កិត្តយិត្វាន សម្ពុទ្ធំ តិស្សំ លោកគ្គនាយកំ

ហដ្ឋោ ហដ្ឋេន ចិត្តេន តិណសូលំ អបូជយឹ ។

មម សង្កប្បមញ្ញាយ តិស្សោ លោកគ្គនាយកោ

សកាសនេ និសីទិត្វា ឥមា គាថា អភាសថ ។

យោ មំ[១] បុប្ផេហិ ឆាទេសិ បសន្នោ សេហិ បាណិភិ

តមហំ កិត្តយិស្សាមិ សុណាថ មម ភាសតោ ។

បញ្ចវីសតិក្ខត្តុញ្ច[២] ទេវរជ្ជំ ករិស្សតិ

បញ្ចសត្តតិក្ខត្តុញ្ច ចក្កវត្តិ ភវិស្សតិ ។

---

១ ម. មេ ។ ២ ឱ. ម. បញ្ចវិសតិក្ខត្តុំ សោ ។

តិណសូលកឆាទនិយត្ថេរាបទាន ទី ៣

កាលណា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ព្រះអង្គមានបញ្ញាចក្ខុ ជាអ្នកធ្វើនូវពន្លឺកើតឡើង ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយនោះ រមែងជុតកិលេស ហើយបង្ហាញនូវពន្លឺក្នុងកាលនោះ ។ ខ្ញុំសរសើរព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមតិស្សៈ ជានាយកដ៏ប្រសើររបស់សត្វ-លោក ហើយបានបូជាផ្កាម្ទិះរូត ដោយចិត្តរីករាយ ។ ឯព្រះពុទ្ធព្រះនាមតិស្សៈ ជានាយកដ៏ប្រសើរនៃសត្វលោក ទ្រង់បានជ្រាបច្បាស់ នូវសេចក្តីត្រិះរិះរបស់ខ្ញុំ ទ្រង់គង់លើអាសនៈរបស់ព្រះអង្គ ហើយសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះថា

បុគ្គលណាមានសេចក្តីជ្រះថ្លា បានបាំងតថាគតដោយផ្កាទាំងឡាយ ដោយដៃរបស់ខ្លួន តថាគត នឹងសរសើរបុគ្គលនោះ អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់តថាគតសម្តែងចុះ ។ បុគ្គលនោះ នឹងសោយទេវរាជ្យ ជាស្តេចនៃទេវតា អស់ ២៥ ដង នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៧៥ ដង ។

១៨

បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ
តស្ស កម្មស្ស និស្សន្ទោ(១) បុប្ផានំ បូជនាយ សោ(២) ។
សាយំ បាតោ ចយំ បោសោ បុប្ផេហិ មំ អធានយិ(៣)
បុញ្ញកម្មេន សំយុត្តោ បុរតោ បាតុភវិស្សតិ ។
យំ យំ ឥច្ឆតិ កាមេហិ តំ តំ បាតុភវិស្សតិ
សង្កប្បំ បរិបូរេត្វា និព្វាយិស្សតិនាសវោ ។
កិលេសេ(៤)ឈាបយិត្វាន សម្បជានោ បដិស្សតោ
ឯកាសនេ និសីទិត្វា អរហត្តំ អបាបុណិ(៥) ។
ចង្កមន្តោ និបជ្ជន្តោ និសិន្នោ អថវា(៦) ឋិតោ
ពុទ្ធសេដ្ឋំ សរិត្វាន វិហរាមិ អហំ តទា(៧) ។
ចីវរេ បិណ្ឌបាតេ ច បច្ចយេ សយនាសនេ
តត្ថ មេ ឩនតា នត្ថិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។

---

១ ម. និស្សន្ទេន ។ ២ ម. ច ។ ៣ ឱ. សីសំ ន្ហាតោ ច អយំ បោសោ បុប្ផមាកង្ខតេ ចយន្តិ ទិស្សន្តិ ។ ម. សីសំ ន្ហាតោ ចយំ បោសោ បុប្ផមាចរុ រោចយន្តិ ទិស្សន្តិ ។ ៤ ឱ. កិលេសា ។ ៥ ឱ. ម. អហាត្តមបាបុណឹ ។ ៦ ឱ. ម. ឧទវា ។ ៧ ម. សទា ។

នឹងបានសោយប្រទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ នេះជាអានិសង្សនៃកម្ម គឺកិរិយាបូជានូវផ្កានោះ ។ បុរសនេះ ដែលបានបាំងតថាគតដោយផ្កាទាំងឡាយ ទាំងល្ងាច ទាំងព្រឹក នឹងទៅជាអ្នកប្រកបដោយបុញ្ញកម្ម ផលនឹងកើតប្រាកដចំពោះមុខ ។ បុរសនេះប្រាថ្នាវត្ថុណា ៗ ដោយកាមទាំងឡាយ វត្ថុនោះៗ នឹងកើតប្រាកដ នឹងញ៉ាំងសេចក្ដីប្រាថ្នាឲ្យពេញលេញ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ នឹងបរិនិព្វាន ។

ខ្ញុំដុតបំផ្លាញពួកកិលេសចោលហើយ ជាអ្នកដឹងច្បាស់ទាំងមានស្មារតី អង្គុយលើអាសនៈតែមួយ ក៏បានដល់នូវព្រះអរហត្ត ។ ខ្ញុំកំពុងដើរ កំពុងដេក កំពុងអង្គុយឬឈរ ក៏នឹកទៅរកព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ក្នុងកាលនោះ ។ ក្នុងទីនោះ ខ្ញុំឥតមានសេចក្ដីខ្វះខាតដោយចីវរប្បច្ច័យ បិណ្ឌបាតប្បច្ច័យ និងសេនាសនប្បច្ច័យសោះឡើយ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។

១៩

តតិយំ តិណសូលកឆាទនិយត្ថេរាបទានំ

សោនានិ បត្តោ អមតំ   សន្តំ បទមនុត្តរំ
សព្វាសវេ បរិញ្ញាយ   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ទ្វេនវុតេ ឥតោ កប្បេ   យំ ពុទ្ធមភិបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា តិណសូលកឆាទនិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

តិណសូលកឆាទនិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

តិណសូលកឆាទនិយត្ថេរាបទាន ទី ៣

ឥឡូវនេះ ខ្ញុំនោះបានដល់អមតបទ គឺព្រះនិព្វាន ជាគុណ-ជាតស្ងប់ប្រសើរ ខ្ញុំកំណត់ដឹង នូវអាសវៈទាំងពួង ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ។ ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាព្រះពុទ្ធ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយខ្ញុំបានដុតបំផ្លាញអស់ហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំបានគាស់រំលើងចោលអស់ហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើរួចហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតិណសូលកឆាទនិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ តិណសូលកឆាទនិយត្ថេរាបទាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស អបទានំ

ចតុត្ថំ មធុមំសទាយកត្ថេរាបទានំ

[៤] នគរេ ពន្ធុមតិយា សូករិកោ អហោសហំ
ឧក្កោដកំ រន្ធយិត្វា មធុមំសម្ហិ ឱកិរឹ(១) ។
សន្និបាតំ អហំ គន្ត្វា ឯកបត្តំ អហំ គហឹ(២)
បូរយិត្វាន តំ បត្តំ ភិក្ខុសង្ឃស្សទាសហំ ។
យោ វុឌ្ឍថេរតរោ ភិក្ខុ និយ្យាទេមិ អហំ តទា
ឥមិនា បត្តបូរេន លភិស្សំ(៤) វិបុលំ សុខំ ។
ទុវេ សម្បត្តិយោ ភុត្វា សុក្កមូលេន ចោទិតោ
បច្ឆិមេ វត្តមានម្ហិ កិលេសេ ឈាបយិស្សតិ(៥) ។
តត្ថ ចិត្តំ បសាទេត្វា តាវតឹសំ អគញ្ឆហំ(៦)
តត្ថ ភុត្វា បិវិត្វា ច លភាមិ វិបុលំ សុខំ ។
មណ្ឌបេ រុក្ខមូលេ វា បុព្វកម្មំ អនុស្សរឹ
អន្នបានាភិវស្សោ មេ អតិវស្សតិ តាវទេ ។

---

១ ឱ. មធុសប្បិម្ហិ អាកិរឹ ។ ២. គហេសហំ ។ ៣ ឱ. ម. យេត្ថ ថេរតរោ ភិក្ខុ និយ្យាទេសិ មមំ តទាតិ ទិស្សន្តិ ។ ៤ ឱ. ម. លភស្សុ ។ ៥ អឈាបយិស្សន្តិ យុត្តតរមេវ ។ ៦ ឱ. ម. អគច្ឆហំ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

មធុមំសទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩

[៤] ខ្ញុំជាអ្នកសម្លាប់ជ្រូក នៅក្នុងក្រុងពន្ធុមតី បានចម្អិនគ្រឿងទេស ហើយពោយលើសាច់មានរសឆ្ងាញ់ ។ ខ្ញុំចូលទៅកាន់ទីប្រជុំ ហើយបានយកបាត្រមួយ មកដាក់បំពេញដោយសាច់ឆ្ងាញ់នោះ ហើយប្រគេនដល់ព្រះភិក្ខុសង្ឃ ។ កាលនោះ ភិក្ខុអង្គណាជាថេរៈ ចាស់ជាងគេ ខ្ញុំក៏ប្រគេនភិក្ខុនោះ ខ្ញុំបាននូវសេចក្ដីសុខធំទូលាយ ដោយសារការបំពេញបាត្រ ដោយសាច់ឆ្ងាញ់នោះ ។ ខ្ញុំបានទទួលនូវសម្បត្តិទាំងពីរ ត្រូវកុសលមូលដាស់តឿន ក៏បានដុតបំផ្លាញកិលេស ក្នុងបច្ចិមភពដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ។ ខ្ញុំធ្វើចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងទីនោះហើយ បានទៅកើតឯឋានតាវត្តិង្ស ខ្ញុំធីក្ដីផឹកក្ដី តែងបានសេចក្ដីសុខដ៏ធំទូលាយ ក្នុងឋាននោះ ។ ខ្ញុំតែងរលឹកឃើញនូវបុព្វកម្ម ក្នុងមណ្ឌប ឬទៀបគល់ឈើភ្លៀងគឺបាយនិងទឹកតែងបង្អុរចុះដល់ខ្ញុំ ក្នុងខណៈនោះ ។

២១

ចតុត្ថំ មធុមំសទាយកត្ថេរាបទានំ

ឥទំ បច្ឆិមកំ មយ្ហំ   ចរិមោ វត្តតេ ភវោ
ឥទានិ អគ្ឃទានំ មេ   វស្សតេ សព្ពកាលិកំ ។
តេនេវ មធុទានេន[១]   សន្ធាវិត្វា ភវេ អហំ
សព្វាសវេ បរិញ្ញាយ   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ   យំ ទានមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   មធុទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

១ ឱ. មំសទានេន ។

មធុមំសទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៤

នេះរាងកាយខាងក្រោយបំផុតរបស់ខ្ញុំ ភពជាទីបំផុតរបស់ខ្ញុំ កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ចំណែកខាងបាយនិងទឹក រមែងបង្អុរចុះមកដើម្បីខ្ញុំ ក្នុងទីនេះ សព្វ ៗ ពេល ។ ខ្ញុំអន្ទោលទៅក្នុងភព កំណាត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងអស់ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ដោយការឲ្យនូវសាច់ មានរសឆ្ងាញ់នោះឯង ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការឲ្យនូវសាច់មានរសឆ្ងាញ់នោះឯង ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំបានដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំបានគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្នឹង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ដោយលំដាប់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា មធុមំសទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

មធុមំសទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

បញ្ចមំ នាគបល្លវកត្ថេរាបទានំ

[៥] នគរេ ពន្ធុមតិយា   រាជុយ្យានេ វសាមហំ
មម អស្សមសាមន្តា   និសីទិ លោកនាយកោ ។
នាគបល្លវមាទាយ   ពុទ្ធស្ស អភិរោបយឹ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ   សុគតំ អភិវាទយឹ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ   យំ បល្លវមភិបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមធុមំសទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ មធុមំសទាយកត្ថេរាបទាន ។

នាគបល្លវកត្ថេរាបទាន ទី ៥

[៥] ខ្ញុំនៅក្នុងឧទ្យានរបស់ព្រះរាជា ក្នុងក្រុងពន្ធុមតី ឯព្រះលោកនាយក គង់ជិតអាស្រមរបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានយកស្លឹកខ្ទឹងទៅបូជាព្រះពុទ្ធ ហើយថ្វាយបង្គំព្រះសុគត ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បានបូជាស្លឹក ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្នឹង ។

២៣

ឆដ្ឋំ ឯកទីបិយត្ថេរាបទានំ

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា នាគបល្លវកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

នាគបល្លវកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឆដ្ឋំ ឯកទីបិយត្ថេរាបទានំ

[៦] បរិនិព្វុតម្ហិ សុគតេ សិទ្ធត្ថេ លោកនាយកេ
សទេវមានុសា សព្វេ បូជេន្តិ ទិបទុត្តមំ ។
អារោបិតេ ច ចិតកេ សិទ្ធត្ថេ លោកនាយកេ
យថាសកេន ថាមេន ចិតំ បូជេន្តិ សត្ថុនោ ។

ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើរួចហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនាគបល្លវកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ នាគបល្លវកត្ថេរាបទាន ។

ឯកទីបិយត្ថេរាបទាន ទី ៦

[៦] កាលព្រះសុគតព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ជាលោកនាយក ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ពួកមនុស្សនិងទេវតាទាំងអស់ នាំគ្នាបូជាព្រះពុទ្ធដ៏ឧត្តម ជាងសត្វជើងពីរ ។ ក៏កាលដែលព្រះសិទ្ធត្ថៈ ជាលោកនាយក ដែលគេលើកដាក់លើជើងថ្ករហើយ ពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតា នាំគ្នាបូជាជើងថ្ករ នៃព្រះសាស្តា តាមសមគួរដល់កម្លាំងនៃសទ្ធារបស់ខ្លួន ។

អវិទូរេ ចិតកស្ស ទីបំ ឧជ្ជាលយឹ អហំ
យាវ ឧទេតិ សុរិយោ ទីបំ មេ តាវ បជ្ជលិ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។
តត្ថ មេ សុកតំ ព្យម្ហំ ឯកទីបន្តិ ញាយតិ
ទីបសតសហស្សានិ ព្យម្ហេ បជ្ជលរេ មម ។
ឧទយន្តោវ សុរិយោ ទេហោ មេ ជលតេ សទា
សប្បភាហិ[១] សរីរស្ស អាលោកោ ហោតិ មេ សទា ។
តិរោកុឌ្ឌំ តិរោសេលំ សមតិគ្គយ្ហ បព្វតំ
សមន្តា យោជនសតំ បស្សាមិ ចក្ខុនា អហំ ។
សត្តសត្តតិក្ខត្តុំ ច ទេវលោកេ រមឹ អហំ
ឯកត្តឹសតិក្ខត្តុំ ច ទេវរជ្ជំ អការយឹ ។
អដ្ឋវីសតិក្ខត្តុំ ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ ។

១ ឱ. សព្វាភាហិ ។

ខ្ញុំបានអុជប្រទីប ក្នុងទីជិតដើមថ្គរ ប្រទីបរបស់ខ្ញុំ ឆេះនៅដរាបព្រះអាទិត្យរះឡើង ។ ខ្ញុំបានលះបង់នូវរាងកាយ ជារបស់មនុស្ស ទៅកើតឯឋានតាវត្តិង្ស ដោយកម្មដែលខ្លួនធ្វើល្អហើយនោះផង ដោយការតម្កល់ចេតនានោះផង ។ វិមានរបស់ខ្ញុំ ដែលបុញ្ញកម្មធ្វើល្អហើយ ក្នុងឋានតាវត្តិង្សនោះ គេរមែងស្គាល់ថា វិមានឈ្មោះឯកទីប ព្រោះមានប្រទីបមួយសែន រុងរឿង ក្នុងវិមានរបស់ខ្ញុំនោះ ។ រាងកាយរបស់ខ្ញុំរមែងរុងរឿងសព្វកាល ដូចព្រះអាទិត្យកាលរះឡើង ពន្លឺសរីរៈ របស់ខ្ញុំ រមែងមានសព្វ ៗ កាល ជាងពន្លឺទាំងឡាយ ។ ខ្ញុំមានភ្នែកមើលឃើញទៅ ខាងក្រៅជញ្ជាំង ខាងក្រៅភ្នំ កន្លងភ្នំ មួយរយយោជន៍ជុំវិញ ។ ខ្ញុំបានត្រេកអរក្នុងទេវលោក អស់ ៧៧ ដង បានសោយរាជ្យ ជាស្តេចទេវតាអស់ ៣១ ដង ។ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ២៨ ដង សោយបទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ។

២៨

ឆដ្ឋំ ឯកទីបិយត្ថេរាបទានំ

ទេវលោកា ចវិត្វាន និព្វត្តឹ មាតុកុច្ឆិយំ
មាតុកុច្ឆិគតស្សាបិ អក្ខិ មេ ន វិនស្សតិ[១] ។
ជាតិយា ចតុវស្សោហំ បព្វជឹ អនគារិយំ
អឌ្ឍមាសេ អសម្បត្តេ អរហត្តំ អបាបុណឹ ។
ទិព្វចក្ខុំ វិសោធេសឹ ភវា សព្វេ សមូហតា
សព្វេ កិលេសា សញ្ឆិន្នា ឯកទីបស្សិទំ ផលំ ។
តិរោកុឌ្ឌំ តិរោសេលំ បព្វតញ្ចាបិ កេវលំ
សមតិក្កម្ម បស្សាមិ ឯកទីបស្សិទំ ផលំ ។
វិសមា មេ សមា ហោន្តិ អន្ធការោ ន វិជ្ជតិ
នាហំ បស្សាមិ តិមិរំ ឯកទីបស្សិទំ ផលំ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ទីបមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ឯកទីបស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

១ ឱ. ន និមីលតិ ។ ម. ន និមីសតិ ។

ឯកទីបិយត្ថេរាបទាន ទី ៦

កាលខ្ញុំច្យុតចាកទេវលោក មកកើតក្នុងផ្ទៃមាតា សូម្បីកាលខ្ញុំនៅក្នុងផ្ទៃមាតា ភ្នែករបស់ខ្ញុំឥតខូចខាតឡើយ ។ ខ្ញុំមានអាយុ ៤ ឆ្នាំ បានចូលទៅកាន់ផ្នួស មិនទាន់បានកន្លះខែ ខ្ញុំក៏បានសម្រេចអរហត្ត ។ ខ្ញុំបានជម្រះទិព្វចក្ខុ ភពទាំងអស់ខ្ញុំបានគាស់រំលើងចោលហើយ កិលេសទាំងអស់ ខ្ញុំបានផ្តាច់ផ្តិលហើយ នេះជាផលនៃប្រទីបមួយ ។ ខ្ញុំមើលឃើញទៅ ខាងក្រៅជញ្ជាំង ទាំងខាងក្រៅភ្នំ កន្ទុងភ្នំទាំងអស់ នេះ ជាផលនៃប្រទីបមួយ ។ ប្រទេសទាំងឡាយដែលមិនរាបស្មើ ត្រឡប់ទៅជារាបស្មើ សម្រាប់ខ្ញុំ ខ្ញុំមិនមានងងឹត ខ្ញុំមិនដែលឃើញងងឹតអ័ព្ទឡើយ នេះជាផលនៃប្រទីបមួយ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយប្រទីប ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃប្រទីបមួយ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំបានដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំបានគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឯកទីបិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឯកទីបិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

សត្តមំ ឧច្ឆង្គបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

[៧] នគរេ ពន្ធុមតិយា អហោសឹ មាលិកោ តទា
ឧច្ឆង្គំ បូរយិត្វាន អគមំ អន្តរាបណំ ។
ភគវា តម្ហិ សមយេ ភិក្ខុសង្ឃបុរក្ខតោ
មហតា អានុភាវេន និយ្យាតិ លោកនាយកោ ។
ទិស្វាន លោកបជ្ជោតំ វិបស្សឹ លោកតារណំ
បុប្ផំ បគ្គយ្ហ ឧច្ឆង្គា ពុទ្ធសេដ្ឋំ អបូជយឹ ។

ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើរួចហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកទីបិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឯកទីបិយត្ថេរាបទាន ។

ឧច្ឆង្គបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៧

[៧] កាលនោះ ខ្ញុំជាអ្នកក្រងផ្កា នៅក្នុងក្រុងពន្ធុមតី ខ្ញុំបានដាក់ផ្កាពេញថ្នក់ ហើយដើរសំដៅផ្សារ ។ សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ជាលោកនាយក មានភិក្ខុសង្ឃចោមរោម កំពុងស្តេចទៅ ដោយអានុភាពដ៏ធំ ។ ខ្ញុំបានឃើញព្រះវិបស្សី ព្រះអង្គបំភ្លឺលោក ទ្រង់ចម្លងសត្វលោក ហើយយកផ្កាអំពីថ្នក់ បូជាព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។

២៧

សត្តមំ ឧច្ឆង្គបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ ពុទ្ធសេដ្ឋំ អបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឧច្ឆង្គបុប្ផិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឧច្ឆង្គបុប្ផិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឧច្ចង្គបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៧

ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំបានដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំបានគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើរួចហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧច្ចង្គបុប្ផិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឧច្ចង្គបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ។

អដ្ឋមំ យាគុទាយកត្ថេរាបទានំ

[៨] អតិថឹ[១] មេ គហេត្វាន អាគញ្ឆឹ គាមកំ តទា
សម្បុណ្ណនទិកំ ទិស្វា សង្ឃារាមំ ឧបាគមឹ ។
អារញ្ញកា ធុតធរា ឈាយិនោ លូខចីវរា
វិវេកាភិរតា ធីរា សង្ឃារាមេ វសន្តិ តេ ។
គតិ តេសំ ឧបច្ឆិន្នា សុវិមុត្តាន តាទិនំ
បិណ្ឌាយ តេ ន គច្ឆន្តិ ឱរុទ្ធនទិកាយតី[២] ។
បសន្នចិត្តោ សុមនោ វេទជាតោ កតញ្ជលី
តណ្ឌុលំ បគ្គហេត្វាន យាគុទានំ អទាសហំ ។
បចនំ[៣] យាគុំ ទត្វាន បសន្នោ សេហិ បាណិភិ
សកកម្មាភិរទ្ធោហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។
មណិមយញ្ច មេ ព្យម្ហំ និព្វត្តំ[៤] តិទសេ គណោ
នារីគណេហិ សំហិតោ[៥] មោទាមិ ព្យមមុត្តមេ ។

---

១ ម. អតីតំ ។ ២ ម. ឱរុទ្ធំ នទិតាយតិ ។ ៣ ឱ. ម. បច្ចនំ ។ ៤ ម. និព្វត្តិ ។
៥ ឱ. សហិតោ ។ ម. មហិតោ ។

យាគុទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៨

[៨] កាលនោះ ខ្ញុំនាំភ្ញៀវរបស់ខ្ញុំ មកកាន់ស្រុកតូច បានឃើញស្ទឹងមានទឹកពេញព្រៀប ហើយដើរចូលទៅកាន់អារាមរបស់សង្ឃ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ជាអ្នកនៅក្នុងព្រៃ ទ្រទ្រង់នូវធុតង្គ មានឈាន មានចីវរដ៏សៅហ្មង ត្រេកអរក្នុងទីស្ងាត់ ជាអ្នកប្រាជ្ញ នៅក្នុងអារាមរបស់សង្ឃ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ លោកជាអ្នករួចស្រឡះល្អហើយ ប្រកបដោយតាទិគុណ មានដំណើរដាច់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះមានស្ទឹងស្ទះផ្លូវ ក៏ខានទៅបិណ្ឌបាត ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ មានចិត្តត្រេកអរ ហើយធ្វើអញ្ជលី យកអង្ករធ្វើបបរ ប្រគេនយាគុទាន ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា ប្រគេនបបរ ដែលចម្អិនហើយ ដោយដៃរបស់ខ្លួន ប្រារព្ធកម្មរបស់ខ្លួន បានទៅកើតឯឋានតាវត្តិង្ស ។ វិមានជាវិការៈនៃកែវមណី កើតសម្រាប់ខ្ញុំ ក្នុងពួកទេវតាឋានតាវត្តិង្ស ខ្ញុំប្រកបដោយពួកនារី ត្រេកអរ ក្នុងវិមានដ៏ប្រសើរ ។

២៩

អដ្ឋមំ យាគុទាយកត្ថេរាបទានំ

តេត្តឹសក្ខត្តុំ ទេវិន្ទោ ទេវរជ្ជមការយឹ
តឹសក្ខត្តុំ ចក្កវត្តិ មហារជ្ជមការយឹ ។
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ
ទេវលោកេ មនុស្សេ វា អនុភោត្វា យសំ អហំ ។
បច្ឆិមេ ភវសម្បត្តេ បព្ពជឹ អនគារិយំ
សហ ឱរោបិតេ កេសេ សព្វសម្បត្តិវិជ្ឈហំ ។
ខយតោ វយតោ ចាបិ សម្មសន្តោ កឡេវរំ
បុរេ សិក្ខាបទានេន អរហត្តំ អបាបុណឹ ។
សុទិន្នំ មេ ទានវរំ ចាណិជំ សុប្បយោជិតំ[១]
តេនេវ យាគុទានេន បត្តោម្ហិ អចលំ បទំ ។
សោកំ បរិទ្ទវំ ព្យាធឹ ទរថំ ចិត្តតាបនំ
នាភិជានាមិ ឧប្បន្នំ យាគុទានស្សិទំ ផលំ ។

១ ម. សម្បយោជិតំ ។

យាគុទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៨

ខ្ញុំបានជាព្រះឥន្ទ សោយរាជ្យជាស្ដេចនៃទេវតា អស់ ៣៣ ដង បានសោយរាជ្យដ៏ធំ ជាស្ដេចចក្រពត្តិ អស់ ៣០ ដង បានសោយប្រទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ខ្ញុំសោយនូវយស ក្នុងទេវលោកនិងមនុស្សលោក ។ ក្នុងកាលដែលដល់នូវភពជាទីបំផុត ខ្ញុំបានលះបង់សម្បត្តិទាំងអស់ ព្រមទាំងសក់ដែលកោរកាត់ រួចហើយចូលទៅកាន់ផ្នួស ។ ម្យ៉ាងទៀត កាលខ្ញុំពិចារណានូវសាកសពដោយកិរិយាអស់ទៅនិងការសូន្យទៅ ក៏បានសម្រេចព្រះអរហត្តដោយការបំពេញនូវសិក្ខា ក្នុងកាលមុន ។ ទានដ៏ប្រសើរខ្ញុំបានឲ្យហើយដោយប្រពៃ ទានកើតឡើងដោយដៃ ខ្ញុំបានប្រកបប្រពៃហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលបានដល់នូវអចលបទ គឺនិព្វានដោយយាគុទាននោះឯង ។ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់សេចក្ដីសោកសេចក្ដីខ្សឹកខ្សួល ការឈឺថ្កាត់ ក្រវល់ក្រវាយនិងសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយចិត្ត ដែលកើតឡើយ នេះជាផលនៃយាគុទាន ។

យាគុំ សង្ឃស្ស ទត្វាន បុញ្ញក្ខេត្តេ អនុត្តរេ
បញ្ចានិសង្សេ អនុភោមិ អហោ យាគុសុយិដ្ឋតា ។
អព្យាធិតា រូបវតា ខិប្បំ ធម្មំ និពុជ្ឈិតា[១]
លាភិតា អន្នបានស្ស អាយុបញ្ចមកំ មម ។
យោ កោចិ វេទំ ជនយំ សង្ឃេ យាគុំ ទទេយ្យ សោ
ឥមានិ បញ្ច ឋានានិ បដិគ្គណ្ហេយ្យ បណ្ឌិតោ ។
ករណីយំ កតំ សព្វំ ភវា ឧគ្ឃាដិតា មយា
សព្វាសវា បរិក្ខីណា[២] នត្ថិទានិ បុនព្ភវោ ។
សោ អហំ វិចរិស្សាមិ គាមាគាមំ បុរាបុរំ
នមស្សមានោ សម្ពុទ្ធំ ធម្មស្ស ច សុធម្មតំ ។

---

១ ឱ. ម. ខិប្បំ ធម្មិនិសន្តិតា ។ ២ ឱ. ម. សព្វាសវបរិក្ខីណោ ។

ខ្ញុំបានប្រគេនបបរដល់ព្រះភិក្ខុសង្ឃ ជាបុញ្ញក្ខេត្តដ៏ប្រសើររួចហើយ ក៏បាននូវអានិសង្ស ៥ ប្រការ ឱហ្ន៎ ! ភាពនៃបបរខ្ញុំបានបូជាស្រួលហើយ ។ (អានិសង្ស ៥ ប្រការនោះ គឺ) ភាពជាអ្នកមិនមានជំងឺតម្កាត់ ១ ភាពជាអ្នកមានរូបរាងល្អ ១ ភាពជាអ្នកត្រាស់ដឹងនូវធម៌ឆាប់ ១ ភាពជាអ្នកបានបាយនិងទឹកជាប្រក្រតី ១ ខ្ញុំមានអាយុវែង ជាគម្រប់ ៥ ។ បុគ្គលណាមួយកាលធ្វើសេចក្ដីត្រេកអរឲ្យកើត គប្បីប្រគេនបបរចំពោះព្រះសង្ឃ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាបណ្ឌិត តែងទទួលឋានៈ ៥ ប្រការនេះឯង ។ ករណីយកិច្ចទាំងអស់ ខ្ញុំបានធ្វើរួចហើយ ភពទាំងឡាយ ខ្ញុំបានគាស់រំលើងចោលហើយ អាសវៈទាំងពួងរបស់ខ្ញុំ អស់រលីងហើយ ឥឡូវនេះ ភពថ្មីទៀតមិនមានទេ ។ ខ្ញុំនោះតែងដើរទៅកាន់ស្រុកតូច-ធំ និងបុរីតូច-ធំ តែងថ្វាយបង្គំនូវព្រះសម្ពុទ្ធ និងព្រះធម៌ជាសភាវៈដ៏ល្អ ។

៣១

អដ្ឋមំ យាគុទាយកត្ថេរាបទានំ

តឹសកប្បសហស្សម្ហិ　　យំ ទានមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ　　យាគុទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ　　ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា　　វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ　　មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា　　កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ　　វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា　　កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា យាគុទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

យាគុទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

យាគុទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៨

ក្នុងកប្បទី ៣០ ពាន់ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំពុំដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃយាគុទាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំបានដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំបានគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើរួចស្រេចហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះយាគុទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ យាគុទាយកត្ថេរាបទាន ។

៣២

នវមំ បត្ថោទនទាយកត្ថេរាបទានំ

[៩] វនចារី បុរេ អាសឹ សតតំ វនកម្មិកោ
បត្ថោទនំ គហេត្វាន កម្មន្តំ អគមាសហំ ។
តត្ថទ្ទសាសឹ សម្ពុទ្ធំ សយម្ភុំ អបរាជិតំ
វនា បិណ្ឌាយ និក្ខន្តំ ទិស្វា ចិត្តំ បសាទយឹ ។
បរកម្មាយនេ(១)យុត្តោ បុញ្ញញ្ច មេ ន វិជ្ជតិ
អយំ បត្ថោទនោ អត្ថិ ភោជយិស្សាមិមំ មុនឹ ។
បត្ថោទនំ គហេត្វាន សយម្ភុស្ស អទាសហំ
មម និជ្ឈាយមានស្ស បរិភុញ្ជិ មហាមុនិ(២) ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។

---

១ ម. វយេកម្មាយនេ ។ ២ ឱ. ម. តទា មុនិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

បត្តោទនទាយកត្ថេរាបទានទី ៩

[៩] កាលពីកពមុន ខ្ញុំបានកើតជាព្រានព្រៃ ប្រកបការក្នុងព្រៃរឿយៗ បានយកបាយដែលចម្អិនដោយអង្ករចំនួនមួយនាឡិ ហើយដើរទៅធ្វើការងារ ។ ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធជាព្រះសយម្ភូ ទ្រង់ឈ្នះមារ ព្រះអង្គកំពុងស្តេចចេញពីព្រៃទៅបិណ្ឌបាតក្នុងទីនោះ លុះខ្ញុំបានឃើញហើយ ក៏ញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាថា អញរវល់តែប្រកបក្នុងការងារ ឲ្យអ្នកដទៃចំណែកបុណ្យរបស់អញ មិនមាន ឥឡូវនេះ បាយដែលចម្អិនដោយអង្ករមួយនាឡិនេះមាន អញនឹងនិមន្តព្រះមុនីនេះឲ្យឆាន់បាយនេះ ។ ខ្ញុំយកបាយដែលចម្អិនដោយអង្ករមួយនាឡិ ថ្វាយព្រះសយម្ភូ កាលខ្ញុំកំពុងសម្លឹងមើល ព្រះមហាមុនីទ្រង់សោយ ។ ខ្ញុំលះបង់រាងកាយ ជារបស់មនុស្សហើយ បានទៅកើតឯឋានតាវត្តិង្ស ដោយកម្មដែលធ្វើល្អហើយនោះផង ដោយការតម្កល់ចេតនានោះផង ។

៣៣

នវមំ បត្តោទនទាយកត្ថេរាបទានំ

ទ្វត្តឹសក្ខត្តុំ[១] ទេវិន្ទោ ទេវរជ្ជមការយឹ
តេត្តឹសក្ខត្តុំ រាជា ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ[២] ។
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ
សុខិតោ យសវា ហោមិ បត្តោទនស្សិទំ ផលំ ។
ភវាភវេ សំសរន្តោ លភាមិ អមិតំ ធនំ
ភោគេ មេ ឩនតា នត្ថិ បត្តោទនស្សិទំ ផលំ ។
នទីសោតប្បដិភាគា ភោគា និព្វត្តរេ មម
បរិមេតុំ ន សក្កោមិ បត្តោទនស្សិទំ ផលំ ។
ឥមំ ខាទ ឥមំ ភុញ្ជ ឥមម្ហិ សយនេ សយ
តេនាហំ សុខិតោ ហោមិ បត្តោទនស្សិទំ ផលំ ។

---

១ ឱ. ម. ឆត្តឹសក្ខត្តុំ ។

បត្ថោទនទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩

ខ្ញុំបានជាព្រះឥន្ទ្រ សោយរាជ្យជាស្តេចទេវតា អស់ ៣២ ដង បានជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៣៣ ដង ។ បានសោយរាជ្យជាក្សត្រប្រទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ខ្ញុំជាអ្នកដល់សេចក្តីសុខ មានយស នេះជាផលនៃបាយដែលចម្អិនដោយអង្ករមួយនាឡិ ។ ខ្ញុំកាលអន្ទោលទៅមកក្នុងភពតូចនិងភពធំ រមែងបានទ្រព្យរាប់មិនអស់ ខ្ញុំមិនដែលមានការខ្វះខាតភោគៈឡើយ នេះជាផល នៃបាយដែលចម្អិនដោយអង្ករមួយនាឡិ ។ ភោគៈទាំងឡាយដែលមានចំណែកប្រៀបដូចខ្សែទឹកទន្លេ រមែងកើតសម្រាប់ខ្ញុំ ខ្ញុំមិនអាចរាប់ភោគៈទាំងនោះឲ្យសព្វគ្រប់បានឡើយ នេះជាផលនៃបាយដែលចម្អិនដោយអង្ករមួយនាឡិ ។ (ពួកជនតែងពោលថា) អ្នកចូរទំពាស៊ីចំណីនេះ ចូរបរិភោគអាហារនេះ ចូរដេកលើដំណេកនេះ ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំជាបុគ្គលបានសុខស្រួល នេះជាផលនៃបាយ ដែលចម្អិនដោយអង្ករមួយនាឡិ ។

ឯកនវុតេ[១]ឥតោ កប្បេ   យំ ទានមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   បត្តោទនស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា បត្តោទនទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

បត្តោទនទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ឱ. ម. ចតុន្នវុតេ ។

ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃបាយ ដែលចម្អិនដោយអង្ករមួយនាឡិ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំ ដុតបំផ្លាញចោលហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងចោល ហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធ របស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើរួចហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យ ជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបត្តោទនទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ បត្តោទនទាយកត្ថេរាបទាន ។

ទសមំ មញ្ចទាយកត្ថេរាបទានំ

[១០] បរិនិព្វុតេ ការុណិកេ   សិទ្ធត្ថេ លោកនាយកេ
វិត្ថារិកេ បាវចនេ   ទេវមនុស្សសក្កតេ ។
ចណ្ឌាលោ អាសហំ តត្ថ   អាសន្ទិបីឋការកោ
តេន កម្មេន ជីវាមិ   តេន បោសេមិ ទារកេ ។
អាសន្ទឹ សុកតំ កត្វា   បសន្នោ សេហិ បាណិភិ
សយមេវ ឧបគន្ត្វា   ភិក្ខុសង្ឃស្សទាសហំ ។
តេន កម្មេន សុកតេន   ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ   តាវតឹសំ អគច្ឆហំ ។
ទេវលោកំ គតោ សន្តោ   មោទាមិ តិទសេ គណេ
សយនានិ មហគ្ឃានិ   និព្វត្តន្តិ យទិច្ឆកំ[1] ។

---

១ ឱ. ម. យទិច្ឆកំ ។

មញ្ចទាយកត្ថេរាបទាន ទី ១០

[១០] កាលព្រះលោកនាយក ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ប្រកបដោយសេចក្តីករុណា ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ កាលសាសនា កំពុងផ្សាយចេញទៅ មានពួកទេវតានិងមនុស្សធ្វើសក្ការៈហើយ ។ ខ្ញុំកើតជាមនុស្សចណ្ឌាល អ្នកធ្វើតាំងឈ្មោះអាសន្ទិ (តាំងមានជ្រុង ៤ ស្មើ) ក្នុងទីនោះ ខ្ញុំរស់នៅដោយការងារនោះ ទាំងបានចិញ្ចឹមទារកនិងប្រពន្ធដោយការងារនោះដែរ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានធ្វើតាំងឈ្មោះអាសន្ទិ វិចិត្រយ៉ាងល្អ ដោយដៃរបស់ខ្លួន ហើយនាំចូលទៅប្រគេនព្រះភិក្ខុសង្ឃ ដោយខ្លួនឯង ។ ខ្ញុំលះបង់រាងកាយ ជារបស់មនុស្សហើយ បានទៅកើតឯឋានតាវត្តិង្ស ដោយកម្មដែលខ្លួនធ្វើល្អហើយនោះផង ដោយការតម្កល់ចេតនានោះផង ។ ខ្ញុំកាលទៅកាន់ទេវលោក រមែងរីករាយ ក្នុងពួកទេវតា នៅឋានតាវត្តិង្ស ទីសម្រាប់ដេកមានថ្ងៃច្រើន ក៏កើតឡើងតាមសេចក្តីប្រាថ្នា (របស់ខ្ញុំ) ។

៣៦

បញ្ញាសក្ខត្តុំ ទេវិន្ទោ ទេវរជ្ជមការយឹ
អសីតិក្ខត្តុំ រាជា ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ ។
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ
សុខិតោ យសវា ហោមិ មញ្ចទានស្សិទំ ផលំ ។
ទេវលោកា ចវិត្វាន ឯមិ ចេ មានុសំ ភវំ
មហារហា សុសយនា សយមេវ ភវន្តិ មេ ។
អយំ បច្ឆិមកោ មយ្ហំ ចរិមោ វត្តតេ ភវោ
អជ្ជាបិ សយនកាលេ សយនំ ឧបតិដ្ឋហិ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ទានំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ មញ្ចទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

ខ្ញុំបានជាព្រះឥន្ទ សោយរាជ្យជាស្ដេចនៃទេវតា អស់ ៥០ ដង ទាំងបានជាស្ដេចចក្រពត្តិ អស់ ៨០ ដង ។ ខ្ញុំបានសោយរាជ្យ ជាក្សត្រប្រទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ខ្ញុំជាបុគ្គលមានសេចក្ដីសុខ មានយស នេះជាផលនៃការថ្វាយគ្រែ ។ កាលខ្ញុំច្យុតចាកទេវលោក មកកាន់ភពជារបស់មនុស្សវិញ ទីសម្រាប់ដេកដ៏ល្អមានតម្លៃច្រើន ក៏កើតឡើងឯង ៗ សម្រាប់ខ្ញុំ ។ នេះរាងកាយខាងក្រោយបំផុតរបស់ខ្ញុំ ភពជាទីបំផុតរបស់ខ្ញុំ កំពុងតែប្រព្រឹត្តទៅ ថ្ងៃនេះ ទីសម្រាប់ដេក ក៏កើតឡើង (សម្រាប់ខ្ញុំ) ក្នុងកាលជាទីដេក ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានប្រគេនគ្រែ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផល នៃការថ្វាយគ្រែ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំបានដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្ដាច់នូវទន្នឹង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើរួចហើយ ។

៣៧

ទសមំ មញ្ចទាយកត្ថេរាបទានំ

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា មញ្ចទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

មញ្ចទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឧទ្ទានំ

ភទ្ទាលី ឯកឆត្តោ ច តិណសូលោ ច មំសទោ
នាគបល្លវកោ[១]ទីបំ ឧច្ឆង្គិ[២]យាគុទាយកោ ។
បត្តោទនិ មញ្ចទោ គាថាយោ គណិតា វិសា[៣]
ទ្វេ សតានិ ច គាថានំ គាថា ចេកា តទុត្តរិ[៤] ។

ភទ្ទាលិវគ្គោ ទ្វាចត្តាឡីសមោ ។

---

១ ឱ. ម. នាគបល្លវិកោ ។ ២ ឱ. ឧច្ឆង្គី ។ ៣ ឱ. វិហា ។ ម. វីស ។ ៤ ឱ. តទុត្តរីតិ ។

មញ្ចទាយកត្ថេរាបទាន ទី ១០

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមញ្ចទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ មញ្ចទាយកត្ថេរាបទាន ។

ឧទ្ទាន

ភទ្ទាលិត្ថេរាបទាន ១ ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទាន ១ តិណសូលកឆាទនិយត្ថេរាបទាន ១ មធុមំសទាយកត្ថេរាបទាន ១ នាគបល្លវកត្ថេរាបទាន ១ ឯកទីបិយត្ថេរាបទាន ១ ឧច្ឆង្គបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ យាគុទាយកត្ថេរាបទាន ១ បត្តោទនទាយកត្ថេរាបទាន ១ មញ្ចទាយកត្ថេរាបទាន ១ ឯគាថា រាប់ទៅឃើញមានចំនួន ២២១ គាថា ។

ចប់ ភទ្ទាលិវគ្គ ទី ៤២ ។

តេចត្តាឡីសោ សកឹសម្មជ្ជកវគ្គោ

បឋមំ សកឹសម្មជ្ជកត្ថេរាបទានំ

[១១] វិបស្សិនោ ភគវតោ បាដលឹ ពោធិមុត្តមំ[១]
ទិស្វា វ តំ បាទបគ្គំ តត្ថ ចិត្តំ បសាទយឹ ។
សម្មជ្ជនឹ គហេត្វាន ពោធឹ សម្មជ្ជិ តាវទេ
សម្មជ្ជិត្វាន តំ ពោធឹ អវន្ទឹ បាដលឹ អហំ ។
តត្ថ ចិត្តំ បសាទេត្វា សិរេ កត្វាន អញ្ជលឹ
នមស្សមានោ តំ ពោធឹ គច្ឆឹ បដិកុដឹ អហំ ។
តានិមគ្គេន[២] គច្ឆាមិ សរន្តោ ពោធិមុត្តមំ
អជគរោ មំ បីឡេតិ ឃោររូបោ មហព្វលោ ។
អាសន្នេ មេ កតំ កម្មំ ផលេន តោសយី មមំ
កឡេវរំ មេ គិលតិ ទេវលោកេ រមាមហំ ។

---

១ ឱ. បាដលិពោធឹ ឧត្តមំ ។ ២ ម. ពាទិមគ្គេន ។

សកឹសម្មជ្ជកវគ្គ ទី ៤៣

សកឹសម្មជ្ជកត្ថេរាបទាន ទី ១

[១១] ខ្ញុំ (បានឃើញ) ដើមជ្រនៀង ជាពោធិព្រឹក្សដ៏ឧត្តម របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវិបស្សី លុះខ្ញុំបានឃើញ ឈើដ៏ប្រសើរនោះហើយ ក៏ញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ចំពោះឈើនោះ ។ ខ្ញុំចាប់យកអម្បោស ហើយបោសដើមពោធិព្រឹក្សក្នុងពេលនោះភ្លាម លុះខ្ញុំបានបោសរួចហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំដើមជ្រនៀងជាពោធិព្រឹក្សនោះ ។ ខ្ញុំធ្វើចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាចំពោះពោធិព្រឹក្សនោះ រួចធ្វើអញ្ជលីលើក្បាល នមស្ការពោធិ-ព្រឹក្សនោះ ហើយដើរថយក្រោយទៅ ។ កាលខ្ញុំកំពុងនឹកចំពោះពោធិព្រឹក្សដ៏ប្រសើរ ហើយដើរបណ្តើរ តាមផ្លូវជាទីត្រាច់ទៅ ស្រាប់តែពស់ថ្លាន់មួយ ជាសត្វក្លាហាន មានកម្លាំងច្រើន រួបរឹតខ្ញុំ ។ អំពើដែលខ្ញុំបានធ្វើក្នុងពេលថ្មី ៗ ក៏ញុំាងខ្ញុំឲ្យត្រេកអរចំពោះផល ចំណែកឯពស់ថ្លាន់ លេបរាងកាយខ្ញុំចូលបាត់ទៅ ខ្ញុំបានទៅរីករាយក្នុងទេវលោក ។

៣៩

បឋមំ សកឹសម្មជ្ជកត្ថេរាបទានំ

អនាវិលំ មម ចិត្តំ   វិសុទ្ធំ បណ្ឌរំ សទា
សោកសល្លំ ន ជានាមិ   ចិត្តសន្តាបនំ មម ។
កុដ្ឋំ គណ្ឌោ កិលាសោ ច   អបមារោ វិតច្ឆិកា
ទទ្ទុ កណ្ឌុ ច មេ នត្ថិ   ផលំ សម្មជ្ជនាយិទំ ។
សោកោ ច បរិឡាហោ ច[១]   ហទយេ មេ ន វិជ្ជតិ
អភន្តំ[២] ឧជុកំ ចិត្តំ   ផលំ សម្មជ្ជនាយិទំ ។
សមាធឹ បុន បជ្ជាមិ[៣]   វិសុទ្ធំ[៤] ហោតិ មានសំ
យំ យំ សមាធឹ ឥច្ឆាមិ   សោ សោ សម្បជ្ជតេ មម ។
រជនីយេ ន រជ្ជាមិ   អថោ ទោសនិយេសុ ច
មោហនីយេ ន មុយ្ហាមិ   ផលំ សម្មជ្ជនាយិទំ ។

---

១ ឱ. ម. បរិទេវោ ច ។ ២ ឱ. អសត្តំ ។ ៣ ឱ. សមាធិសុ ន សជ្ជាមិ ។ ម. សមាធីសុ ន មជ្ជាមិ ។ ៤ ម. វិសទំ ។

សកឹសម្មជ្ជកត្ថេរាបទាន ទី ១

ចិត្តរបស់ខ្ញុំឥតមានកករល្អក់ឡើយ ជាចិត្តសស្អាត សព្វ ៗ កាល ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់នូវសេរ គឺសេចក្តីសោក ដែលជាហេតុញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្ញុំ ឲ្យក្តៅក្រហាយឡើយ ។ រោគឃ្លង់ រោគបូស រោគស្រែង រោគឆ្កួតជ្រូក ឃ្លង់ដែក ដំណួចពិសរមាស់ ខ្ញុំពុំដែលមានឡើយ នេះជាផល នៃការបោសសម្អាត ។ សេចក្តីសោក និងសេចក្តីក្តួលក្តៅក្នុងហឫទ័យ ខ្ញុំមិនដែលមានទេ ចិត្តរបស់ខ្ញុំ ជាចិត្តត្រង់ មិនភាន់ភាំង នេះជាផលនៃការបោសសម្អាត ។ ខ្ញុំដល់នូវសមាធិម្តងទៀត ចិត្តនៃខ្ញុំជាធម្មជាតបរិសុទ្ធ ខ្ញុំប្រាថ្នាសមាធិណា ៗ សមាធិនោះ ៗ រមែងសម្រេចដល់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំមិនដែលត្រេកត្រអាល ចំពោះរបស់ដែលគួរត្រេកត្រអាល ម្យ៉ាងទៀត ខ្ញុំមិនដែលប្រទូស្ត ចំពោះរបស់ដែលគួរប្រទូស្ត មិនបានវង្វេងចំពោះរបស់ដែលគួរវង្វេង នេះជាផលនៃការបោសសម្អាត ។

ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ កម្មមករឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលំ សម្មជ្ជនាយិទំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សកឹសម្មជ្ជកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សកឹសម្មជ្ជកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើអំពើល្អ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបោសសម្អាត ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើរួចហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសកឹសម្មជ្ជកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សកឹសម្មជ្ជកត្ថេរាបទាន ។

ទុតិយំ ឯកទុស្សទាយកត្ថេរាបទានំ

[១២] នគរេ ហំសវតិយា   អហោសឹ តិណហារកោ
តិណហារេន ជីវាមិ   តេន បោសេមិ ទារកេ ។
បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ   សព្វធម្មាន បារគូ
តមន្ធការំ នាសេត្វា   ឧប្បជ្ជិ លោកនាយកោ ។
សកេ ឃរេ និសីទិត្វា   ឯវំ ចិន្តេសិ តាវទេ
ពុទ្ធោ លោកេ សមុប្បន្នោ   ទេយ្យធម្មោ ន វិជ្ជតិ ។
ឥទំ មេ សាដកំ ឯកំ   នត្ថិ មេ កោចិ ទាយកោ
ទុក្ខោ និរយសម្ផស្សោ   រោបយិស្សាមិ ទក្ខិណំ ។
ឯវាហំ ចិន្តយិត្វាន   សកំ ចិត្តំ បសាទយឹ
ឯកំ ទុស្សំ គហេត្វាន   ពុទ្ធសេដ្ឋស្សទាសហំ ។
ឯកំ ទុស្សំ ទទិត្វាន   ឧក្កុដ្ឋឹ សម្បវត្តយឹ
យទិ ពុទ្ធោ តុវំ វីរ   តារេហិ មំ មហាមុនិ ។

ឯកទុស្សទាយកត្ថេរាបទាន ទី ២

[១២] *ខ្ញុំកើតជាអ្នកនាំស្មៅ នៅក្នុងក្រុងហង្សវតី ខ្ញុំចិញ្ចឹមជីវិតដោយការនាំស្មៅ ទាំងចិញ្ចឹមកូនប្រពន្ធ ដោយការនាំស្មៅនោះ ។ ព្រះជិនសិរីព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ព្រះអង្គដល់ត្រើយនៃធម៌ទាំងពួង ជានាយកនៃសត្វលោក ទ្រង់កើតឡើង ញ៉ាំងងងឹតអន្ធការឲ្យវិនាស ។ ខ្ញុំអង្គុយនៅក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន ហើយគិតយ៉ាងនេះ ក្នុងខណៈនោះថា ព្រះពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ហើយក្នុងលោក ទេយ្យធម៌អាត្មាអញមិនមាន ។ អាត្មាអញមានតែសាដកមួយនេះ (បើថ្វាយទៅ) ពុំមានអ្នកណាមួយផ្តល់ឲ្យអាត្មាអញ ការពាល់ត្រូវនូវនរក ជាទុក្ខ បើយ៉ាងនេះ អាត្មាអញ នឹងបណ្តុះនូវទក្ខិណាទាន ។ ខ្ញុំលុះគិតឃើញយ៉ាងនេះហើយ ក៏ធ្វើចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា បានយកសំពត់មួយ ថ្វាយព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ លុះថ្វាយសំពត់រួចហើយ ខ្ញុំស្រែកហ៊ោឡើងថា បពិត្រព្រះមហាមុនី មានព្យាយាម បើព្រះអង្គជាព្រះពុទ្ធ សូមចម្លងខ្ញុំព្រះអង្គផង ។*

បទុមុត្តរោ លោកវិទូ   អាហុតីនំ បដិគ្គហោ
មមំ ញាណំ បកិត្តេន្តោ   អកា មេ អនុមោទនំ ។
ឥមិនា ឯកទុស្សេន   ចេតនាបណិធីហិ ច
កប្បសតសហស្សានិ   វិនិចាតំ ន គច្ឆតិ ។
ឆត្តឹសក្ខត្តុំ ទេវិន្ទោ   ទេវរជ្ជំ ការិស្សតិ[១]
តេត្តឹសក្ខត្តុំ រាជា ច   ចក្កវត្តិ ភវិស្សតិ[២] ។
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ   គណនាតោ អសង្ខិយំ
ទេវលោកេ មនុស្សេ វា   សំសរន្តោ តុវំ ភវេ ។
រូបវា គុណសម្បន្នោ   អនុវត្តន្តទេហវា[៣]
អក្ខោភំ អមិតំ ទុស្សំ   លភិស្សតិ យទិច្ឆកំ ។
ឥទំ វត្វាន សម្ពុទ្ធោ   ជលជុត្តមនាមកោ[៤]
នភំ អព្ភុគ្គមិ ធីរោ[៥]   ហំសរាជាវ អម្ពរេ ។

---

១ ឱ. ករិស្សសិ ។ ២ ឱ. ភវិស្សសិ ។ ៣ ឱ. អនុបក្កន្តទេហវា ។ ម. អនវក្កន្តទេ-ហវា ។ ៤ ឱ. ជលជុត្តមនាយកោ ។ ៥ ឱ. ម. វីរោ ។

ព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ទ្រង់សរសើរទានរបស់ខ្ញុំ ហើយធ្វើអនុមោទនាដល់ខ្ញុំថា

បុរសនេះមិនទៅកាន់វិនិបាត អស់សែននៃកប្ប ដោយការឲ្យសំពត់មួយនេះផង ដោយការតម្កល់ចេតនានេះផង ។ បុរសនេះ នឹងបានជាព្រះឥន្ទ សោយរាជ្យជាស្តេចនៃទេវតា អស់ ៣៦ ដង នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៣៣ ដង ។ នឹងបានសោយបទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ កាលអន្ទោលទៅ ក្នុងទេវលោក ឬក្នុងមនុស្សលោក ជាអ្នកមានរូបល្អ បរិបូណ៌ដោយគុណ មានរាងកាយកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ នឹងបាននូវសំពត់តាមសេចក្តីប្រាថ្នា ជាអក្ខោភិនី រាប់មិនអស់ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ព្រះអង្គជាអ្នកប្រាជ្ញ លុះត្រាស់ភាសិតនេះហើយ ទ្រង់ហោះទៅឯអាកាស ដូចជារាជហង្ស កាលហើរឰដ៏អាកាស ។

៤៣

ទុតិយំ ឯកទុស្សទាយកត្ថេរាបទានំ

យំ យំ យោនូបបជ្ជាមិ ទេវត្តំ អថ មានុសំ
ភោគេ មេ ឩនតា នត្ថិ ឯកទុស្សស្សិទំ ផលំ ។
បទុទ្ធារេ បទុទ្ធារេ ទុស្សំ និព្វត្តតេ មម
ហេដ្ឋា ទុស្សម្ហិ តិដ្ឋាមិ ឧបរិច្ឆទនំ មម ។
ចក្កវាឡំ ឧបាទាយ សកាននំ សបព្វតំ
ឥច្ឆមានោ អហំ អជ្ជ ទុស្សេនច្ឆាទយេយ្យតំ(១) ។
តេនេវ ឯកទុស្សេន សំសរន្តោ ភវាភវេ
សុវណ្ណវណ្ណោ ហុត្វាន សំសរាមិ ភវាភវេ ។
វិបាកំ ឯកទុស្សស្ស អជ្ឈគំ តត្ថ ភិក្ខុតំ(២)
អយំបិ(៣) បច្ឆិមា ជាតិ វិបច្ចតិ ឥធាបិ មេ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ ទុស្សមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ឯកទុស្សស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

---

១ ឱ. ទុស្សេហច្ឆាទយេយ្យតំ ។ ម. ទុស្សេហច្ឆាទយេយ្យហំ ។ ២ ឱ. ម. នាជ្ឈគំ កត្ថ ចិក្ខយន្តិ ទិស្សន្តិ ។ ៣ ម. អយំ មេ ។

ឯកទុស្សទាយកត្ថេរាបទាន ទី ២

ខ្ញុំចូលទៅកាន់កំណើតណា ៗ ទោះជាទេវតា ឬជាមនុស្ស ខ្ញុំមិនដែលមានការខ្វះខាតភោគៈឡើយ នេះជាផលនៃសំពត់មួយ ។ សំពត់តែងកើតសម្រាប់ខ្ញុំ រាល់ជំហាន ៗ ខាងក្រោម ខ្ញុំឈរលើសំពត់ ខាងលើ មានសំពត់បាំងឲ្យខ្ញុំ ។ ថ្ងៃនេះ ខ្ញុំប្រាថ្នាបិទបាំងទី ព្រមទាំងព្រៃនិងភ្នំ រហូតចក្រវាឡ ក៏អាចគ្របទីនោះ ដោយសំពត់បាន ។ ខ្ញុំកាលអន្ទោលទៅ ក្នុងភពតូចភពធំ មានសម្បុរល្អដូចមាស តែងអន្ទោលទៅ ក្នុងភពតូចភពធំ ដោយសារផលនៃសំពត់មួយនោះឯង ។ ខ្ញុំបាននូវភាពជាភិក្ខុក្នុងទីនេះ ព្រោះអាស្រ័យផលនៃសំពត់មួយ ម្យ៉ាងទៀត ជាតិនេះជាទីបំផុតរបស់ខ្ញុំ អំពើនេះសោត ឲ្យផលដល់ខ្ញុំ ក្នុងជាតិនេះ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយសំពត់ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃសំពត់មួយ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឯកទុស្សទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឯកទុស្សទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

តតិយំ ឯកាសនទាយកត្ថេរាបទានំ

[១៣] ហិមវន្តស្ស អវិទូរេ គោសិកោ នាម[១]បព្វតោ
អស្សមោ សុកតោ មយ្ហំ បណ្ណសាលា សុមាបិតា ។
នារទោ នាម នាមេន កស្សបោ ឥតិ មំ វិទូ
សុទ្ធិមគ្គំ គវេសន្តោ វសាមិ គោសិកេ[២]តទា ។
បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ សព្វធម្មាន បារគូ
វិវេកកាមោ សម្ពុទ្ធោ អាគច្ឆិ អនិលញ្ជសា ។

---

១ ឱ. កោសិកោ នាម ។ ម. គោសិតោ នាម ។ ២ ឱ. កោសិកេ ។ ម. គោសិតេ ។

ខិ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមកក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើរួចហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកទុស្សទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឯកទុស្សទាយកត្ថេរាបទាន ។

ឯកាសនទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៣

[១៣] មានភ្នំមួយ ឈ្មោះកសិកៈ ដែលនៅជិតព្រៃហិមពាន្ត ខ្ញុំបានធ្វើអាស្រមមួយ យ៉ាងល្អ ទាំងបានកសាងបណ្ណសាលាមួយដ៏ល្អល្អះ នៅក្បែរភ្នំនោះ ។ កាលនោះ ខ្ញុំមាននាមថានារទៈ តែគេស្គាល់ខ្ញុំថាកស្សបៈវិញ ខ្ញុំកំពុងស្វែងរកមគ្គដ៏ស្អាត នៅជិតភ្នំកសិកៈ ។ ព្រះជិនសិរីសម្ពុទ្ធព្រនាមបទុមុត្តរៈ ព្រះអង្គដល់នូវត្រើយ នៃធម៌ទាំងពួង ទ្រង់ប្រាថ្នារកវិវេក បានស្តេចយាងមកតាមផ្លូវអាកាស ។

៤៨

តតិយំ ឯកាសនទាយកត្ថេរាបទានំ

វនក្កេ កច្ឆមានស្ស ជិស្វា រំសឹ មហោសិដោ
កាដ្ឋមព្ពុំ បញ្ញាបេត្វា អជិនព្ពុ អបត្ថរឹ ។
អាសនំ បញ្ញាបេត្វាន សីសេ កត្វាន អញ្ជលឹ
សោមនស្សំ បវេទេត្វា ឥជំ វចនមព្រវឹ ។
សល្វកាត្តោ តុវំ ជីវ អាតុរានំ តិកិច្ឆកោ
មម រាគបរេតស្ស[១] តិកិច្ឆំ ទេហិ ជាយក ។
បុញ្ញត្ថិកាយេ បស្សន្តិ[២] ពុទ្ធសេដ្ឋំ តុវំ មុនិ[៣]
ធុវត្ថសិទ្ធី[៤] បប្បោន្តិ ឯតេសំ អជរោ ភវេ[៥] ។
ន មេ ទេយ្យំ តវ អត្ថិ បវត្តផលភោជហំ
ឥជំ មេ អាសនំ អត្ថិ និសីទ កាដ្ឋមព្ពុកោ ។

---

១ ឱ. មមំ រោគបរេតស្ស ។ មមំ ភវបរេតស្ស ។ ២ ឱ. កល្លត្ថិកា យេ បស្សន្តិ ។ ម. កលត្ថិទាយេ បស្សន្តិ ។ ៣ ឱ. គវំ បទេ ។ ម. គុវំ មុនេ ។ ៤ ឱ. ធុវំតិសិទ្ធី ។ ៥ ឱ.ម. ឯតេសំ ជជ្ជរោ ភវោ ។ ៦ ឱ. ន មេ ទេយ្យំ តវមត្ថិ បវត្តផលភោជិហំ ។ ម. ន មេ ទេយ្យធម្មោ អត្ថិ បវត្តផលភោជិហំ ។

ឯកាសនទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៣

ខ្ញុំបានឃើញរស្មីព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ កំពុងយាងលើទីបំផុតនៃព្រៃ ក៏បានតាក់តែងគ្រែឈើ ហើយក្រាលស្បែកខ្លាថ្វាយ ។ ខ្ញុំលុះក្រាលអាសនៈរួចហើយ ក៏ប្រណម្យអញ្ជលីលើក្បាល បានទទួលសោមនស្ស ហើយពោលពាក្យនេះថា បពិត្រព្រះអង្គជាអ្នកប្រាជ្ញ ព្រះអង្គជាពេទ្យវះ អ្នកព្យាបាលពួកជំងឺ បពិត្រព្រះនាយក សូមព្រះអង្គប្រទាននូវការព្យាបាលរោគ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គដែលរាគៈកំពុងគ្របសង្កត់ ។ បពិត្រព្រះអង្គជាអ្នកប្រាជ្ញ ពួកជនណាជាអ្នកត្រូវការដោយបុណ្យ បើបានឃើញព្រះអង្គ ជាព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ តែងដល់នូវការសម្រេចប្រយោជន៍ ដ៏ទៀងទាត់ ការមិនមានសេចក្តីគ្រាំគ្រា គប្បីមានដល់ជនទាំងនោះ ។ ទេយ្យវត្ថុដែលខ្ញុំគួរថ្វាយ ចំពោះព្រះអង្គ មិនមាន (ព្រោះ) ខ្ញុំជាអ្នកបរិភោគ តែផ្លែឈើដែលជ្រុះឯងនេះអាសនៈរបស់ខ្ញុំ សូមព្រះអង្គគង់លើគ្រែឈើនេះចុះ ។

និសីទិ តត្ថ ភគវា អជ្ឈិតោវ កេសរី
មុហុត្តំ វីតិនាមេត្វា ឥទំ[១] វចនមព្រវិ ។
វិស្សដ្ឋោ ហោហិ មា ភាយិ លទ្ធោ ជោតិរសោ តយា
យំ តុយ្ហំ បត្ថិតំ សព្វំ បរិបូរេស្សតាសនំ ។
ន ថោកំ សុកតំ បុញ្ញំ បុញ្ញក្ខេត្តេ អនុត្តរេ
សក្កា ឧទ្ធរិតុំ អត្តា យស្ស ចិត្តំ សុណីហិតំ ។
ឥមិនា អាសនទានេន ចេតនាបណិធីហិ ច
កប្បសតសហស្សានិ វិនិចាតំ ន គច្ឆតិ ។
បញ្ញាសក្ខត្តុំ ទេវិន្ទោ ទេវរជ្ជំ ការិស្សតិ
អសីតិក្ខត្តុំ រាជា ច ចក្កវត្តិ ភវិស្សតិ ។

---

១ ឱ. ឥមំ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់លើអាសនៈនោះ ដូចកេសររាជ-សីហ៍ដែលឥតតក់ស្លុត ទ្រង់បង្អែបង្អង់ អស់កាលមួយស្របក់ហើយ ទើបត្រាស់ពាក្យនេះថា

អ្នកចូរស្ងិទ្ធស្នាលចុះ កុំភិតភ័យឡើយ (ព្រោះ) ព្រះពុទ្ធមានរស្មីដ៏រុងរឿង អ្នកបានហើយ អាសនៈណា ដែលអ្នកប្រាថ្នាហើយ អាសនៈទាំងអស់នោះ នឹងបរិបូណ៌ដល់អ្នក ។ បុណ្យដែលអ្នកធ្វើល្អហើយ ក្នុងបុញ្ញក្ខេត្តដ៏ប្រសើរ មិនមែនជាបុណ្យតិចតួចទេ ចិត្តរបស់បុគ្គលណា ដែលបានតម្កល់ល្អហើយ បុគ្គលនោះអាចរើខ្លួនបាន ។ ដោយការប្រគេនអាសនៈនេះផង ដោយការតម្កល់ចេតនានេះផង បុគ្គលនោះ នឹងមិនទៅកាន់វិនិបាត អស់មួយសែនកប្ប ។ បុគ្គលនោះនឹងបានជាព្រះឥន្ទ្រ សោយរាជ្យជាស្តេចទេវតាអស់ ៥០ ដង នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិអស់ ៨០ ដង ។

៤៧

តតិយំ ឯកាសនទាយកត្ថេរាបទានំ

បវេសរជ្ជំ វិបុលំ   គណាជាតោ សង្ខយំ[១]
សព្វត្ថ សុខិតោ ហុត្វា   សំសារេ សំសរិស្សតិ[២] ។
ឥទំ វត្វាន សម្ពុទ្ធោ   ជលជុត្តមនាមកោ
នភំ អព្ភុគ្គមិ ធីរោ   ហំសរាជាវ អម្ពរេ ។
ហត្ថិយានំ អស្សយានំ   សរថំ សន្ទមានិកំ
លភាមិ សព្វមេវេតំ   ឯកាសនស្សិទំ ផលំ ។
កាននំ បវិសិត្វាន   យទា ឥច្ឆាមិ អាសនំ
មម សង្កប្បមញ្ញាយ   បល្លង្កោ ឧបតិដ្ឋតិ ។
វារិមជ្ឈគតោ សន្តោ   យទា ឥច្ឆាមិ អាសនំ
មម សង្កប្បមញ្ញាយ   បល្លង្កោ ឧបតិដ្ឋតិ ។
យំ យំ យោនូបបជ្ជាមិ   ទេវត្តំ អថ មានុសំ
បល្លង្កសតសហស្សានិ   បរិវារេន្តិ មំ សទា ។
ទុវេ ភវេ សំសរាមិ   ទេវត្តេ អថ មានុសេ
ទុវេ កុលេ ច ជាយាមិ[៣]   ខត្តិយេចាបិ[៤] ព្រាហ្មណេ ។

---

១ ឱ. អសង្ខយំ ។ ២ ឱ. ម. សំសរិស្សសិ ។ ៣ ឱ. ម. បជាយាមិ ។ ៤ ឱ ម. អថ ។

ឯកាសនទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៣

នឹងបានសោយប្រទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ កាលបើអន្ទោលទៅក្នុងសង្សារ នឹងជាអ្នកបានសេចក្ដីសុខស្រួល ក្នុងទីទាំងពួង ។ ព្រះសម្ពុទ្ធជាអ្នកប្រាជ្ញ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ លុះត្រាស់ភាសិតនេះហើយ ក៏ហោះឡើងទៅឯនភាល័យ ដូចជារាជហង្ស កាលហើរឰដ៏អាកាស ។

ខ្ញុំតែងបាននូវវត្ថុទាំងអស់នោះ គឺ យានដំរី យានសេះព្រមទាំងរថ និងរថទ្រង់គ្រឿង នេះជាផល នៃអាសនៈមួយ ។ កាលណា ខ្ញុំចូលទៅក្នុងព្រៃ ប្រាថ្នារកអាសនៈស្រាប់តែបល្ល័ង្កផុសលេចឡើង ព្រោះបានដឹងនូវសេចក្ដីត្រិះរិះរបស់ខ្ញុំ (ក្នុងកាលនោះ) ។ កាលណា បើខ្ញុំទៅនៅកណ្ដាលទឹក ប្រាថ្នារកអាសនៈ ស្រាប់តែបល្ល័ង្កផុសលេចឡើង ព្រោះបានដឹងសេចក្ដីត្រិះរិះរបស់ខ្ញុំ កាលនោះ ។ ខ្ញុំចូលទៅកាន់កំណើតណា ៗ ទោះជាទេវតា ឬជាមនុស្សបល្ល័ង្កមួយសែន តែងចោមរោមខ្ញុំ សព្វកាល ។ ខ្ញុំតែងអន្ទោលទៅមក ក្នុងភពពីរ គឺទេវតានិងមនុស្ស ម្យ៉ាងទៀត តែងកើតក្នុងត្រកូលពីរ គឺក្សត្រនិងព្រាហ្មណ៍ ។

៤៨

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស អបទានំ

ឯកាសនំ ទទិត្វាន បុញ្ញក្ខេត្តេ អនុត្តរេ
ធម្មបល្លង្កមញ្ញាយ[១] វិហរាមិ អនាសវោ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ ទានមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ឯកាសនស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឯកាសនទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឯកាសនទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ឱ. ធម្មបល្លង្កមាទាយ ។

ព្រោះខ្ញុំបានថ្វាយអាសនៈមួយ ចំពោះបុញ្ញក្ខេត្តដ៏ប្រសើរ ទើបដឹងបល្ល័ង្កគឺធម៌ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ។ ក្នុងកប្ប ទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំថ្វាយទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃអាសនៈមួយ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមកក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើរួចហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកាសនទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឯកាសនទាយកត្ថេរាបទាន ។

ចតុត្ថំ សត្តកទម្ពបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

[១៤] ហិមវន្តស្ស អវិទូរេ   កទម្ពោ នាម[១] បព្វតោ
តស្មឹ បព្វតបស្សម្ហិ   សត្ត ពុទ្ធា វសឹសុ តេ ។
កទម្ពបុប្ផំ ទិស្វាន[២]   បគ្គហេត្វាន អញ្ជលឹ
សត្ត មាលានិ គហេត្វា   បុណ្ណចិត្តេន[៣] ឱកិរឹ ។
តេន កម្មេន សុកតេន   ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ   តាវតឹសំ អគច្ឆហំ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ   យំ កម្មមករឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---

១ ម. កុក្កុដោ នាម ។ ២ ឱ. ម. កទម្ពំ បុប្ផិតំ ទិស្វា ។ ៣ ឱ. បុញ្ញចិត្តេន ។

សត្តកទម្ពបុប្ផិយត្ថេរាបទានទី ៤

[១៤] មានភ្នំខ្ពស់មួយ ឈ្មោះកទម្ពៈ នៅជិតព្រៃហេម-ពាន្ត មានព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ៧ ព្រះអង្គនោះ ទ្រង់គង់នៅខាងភ្នំនោះ ។ ខ្ញុំឃើញផ្កាក្ទម្ព បានផ្គងអញ្ជលី កាន់ផ្កា ៧ ចង្កោម ហើយថ្វាយដោយចិត្តពេញលេញ ។ ខ្ញុំលះបង់រាងកាយរបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើតឯឋានតាវត្តិង្ស ដោយអំពើដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ដោយការតម្កល់ចេតនានោះផង ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើអំពើជាកុសល ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំបានដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើរួចហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សត្តកទម្ពបុប្ផិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សត្តកទម្ពបុប្ផិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

បញ្ចមំ កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

[១៥] វនកម្មិកោ បុរេ អាសឹ បិតុបេតាមហេនហំ
បសុមារេន ជីវាមិ កុសលំ មេ ន វិជ្ជតិ ។
មម អាសយសាមន្តា តិស្សោ លោកគ្គនាយកោ
បទានិ តីណិ ទស្សេសិ អនុកម្បាយ ចក្ខុមា ។
អក្កន្តេ ច បទេ ទិស្វា តិស្សនាមស្ស សត្ថុនោ
ហដ្ឋោ ហដ្ឋេន ចិត្តេន បទេ ចិត្តំ បសាទយឹ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសត្តកទម្ពបុប្ផិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សត្តកទម្ពបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ។

កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៥

[១៥] កាលភពមុន ខ្ញុំកើតជាបុរសអ្នកធ្វើការងារក្នុងព្រៃ ជាមួយនឹងបិតានិងជីតាខ្ញុំ ខ្ញុំរស់នៅដោយការសម្លាប់សត្វ ឯកុសលរបស់ខ្ញុំមិនមានឡើយ ។ ព្រះលោកនាយកដ៏ប្រសើរ ព្រះនាមតិស្សៈ ព្រះអង្គមានបញ្ញាចក្ខុ គង់នៅជិតលំនៅរបស់ខ្ញុំ ទ្រង់សម្តែងស្នាមព្រះបាទបីអន្លើ ដោយសេចក្តីអនុគ្រោះ ។ ខ្ញុំឃើញស្នាមព្រះបាទា នៃព្រះសាស្តាព្រះនាមតិស្សៈ ដែលទ្រង់ជាន់ទុកហើយ ក៏មានចិត្តត្រេកអរីករាយ បានញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ចំពោះស្នាមព្រះបាទា ។

បញ្ចមំ កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

កោរណ្ឌំ បុប្ផិតំ ទិស្វា   ចាទបំ ធរណីរុហំ
សកោដិកំ[១] គហេត្វាន   បទសេដ្ឋំ[២] អបូជយឹ ។
តេន កម្មេន សុកតេន   ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ   តាវត្តឹសំ អគច្ឆហំ ។
យំ យំ យោនុបបជ្ជាមិ   ទេវត្តំ អថ មានុសំ
កោរណ្ឌវណ្ណកោយេវ   សប្បភាសោ ភវាមហំ ។
ទ្វេនវុតេ ឥតោ កប្បេ   យំ កម្មមករឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   បទបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---

១ ឱ. សកោដកំ ។ ម. សកោសកំ ។ ២ ឱ. បទសេដ្ឋេ ។

កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៥

ខ្ញុំឃើញដើមល្ហុងខ្វែរមានផ្ការីក ជាឈើដុះលើផែនដីហើយ ក៏កាន់យកផ្កាព្រមទាំងសណ្តង់ បូជាចំពោះស្នាមព្រះបាទដ៏ប្រសើរ ។ ដោយអំពើដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ដោយការតម្កល់ចេតនានោះផង ខ្ញុំលុះលះបង់រាងកាយជារបស់មនុស្ស ក៏បានទៅកើតឯឋានតាវត្តិង្ស ។ ខ្ញុំទៅយកកំណើតណាៗ ទោះជាទេវតា ឬជាមនុស្ស ខ្ញុំតែងមានសម្បុរព្រមទាំងរស្មី ដូចល្ហុងខ្វែរ ។ ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើអំពើល្អ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជា ស្នាមព្រះបាទ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើរួចហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កោរណ្ឌបុប្ផិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឆដ្ឋំ ឃដមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទានំ

[១៦] សុចិន្តិតំ ភគវន្តំ លោកជេដ្ឋំ នរាសភំ
ឧបវិដ្ឋំ មហារញ្ញំ វាតាពាធេន បីឡិតំ ។
ទិស្វា ចិត្តំ បសាទេត្វា ឃដមណ្ឌំ ឧបានយឹ
កតត្តា អបចិតត្តា ច[១] គង្គា ភាគីរសី អយំ[២] ។

១ ឱ. អាចិតត្តា ។ ម. ភាវិតត្តា ។ ២ ឱ. ភាគីរសីវយំ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្ដែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ។

យដមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៦

[១៦] ខ្ញុំបានឃើញ នូវព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះតម្រិះល្អ ព្រះអង្គជាច្បងក្នុងលោក ប្រសើរជាងពួកនរៈ ដែលស្ដេចចូលទៅគង់ក្នុងព្រៃធំ ហើយត្រូវអាពាធកើតអំពីខ្យល់បៀតបៀន ។ លុះខ្ញុំឃើញហើយ ក៏ធ្វើចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា បានថ្វាយទឹកដោះថ្លា ព្រោះកុសលកម្មដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ព្រោះសេចក្ដីកោតក្រែងនោះផង ទន្លេគង្គាឈ្មោះភាគីរសីនេះ

៤៣

ឆដ្ឋំ យដមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទានំ

មហាសមុទ្ទា ចត្តារោ យដំ សម្បជ្ជរេ មម
អយញ្ច បឋវី ឃោរា អប្បមាណា អសង្ខ្យា ។
មម សង្កប្បមញ្ញាយ ភវតេ មធុសក្ខរា
ចតុទ្ទិសា[១] ឥមេ រុក្ខា ជាទជា ធរណីរុហា ។
មម សង្កប្បមញ្ញាយ កប្បរុក្ខា ភវន្តិ តេ
បញ្ញាសក្ខត្តុំ ទេវិន្ទោ ទេវរជ្ជមការយឹ ។
ឯកបញ្ញាសក្ខត្តុញ្ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខ្យំ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ទានមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ យដមណ្ឌស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

---
១ ឱ. ម. ចតុទីបា ។

យជមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩

និងមហាសមុទ្រទាំង ៤ ក៏ញ៉ាំងទឹកដោះ ឲ្យសម្រេចដល់ខ្ញុំមួយទៀត ផែនដីជាសភាវៈដ៏ធំនេះ ប្រមាណមិនបាន រាប់មិនអស់ ក៏កើតទៅជាទឹកឃ្មុំនិងស្ករក្រាម ព្រោះដឹងតម្រិះរបស់ខ្ញុំ ។ ដើមឈើទាំងឡាយនេះ ជាឈើដុះលើផែនដីដែលឋិតនៅក្នុងទិសទាំង ៤ ឈើទាំងនោះ ក៏កើតទៅជាដើមកល្បព្រឹក្ស ព្រោះដឹងតម្រិះរបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំបានកើតជាព្រះឥន្ទ្រសោយរាជ្យជាស្តេចទេវតា អស់ ៥០ ដង ។ បានជាស្តេចចក្រពត្តិ ៥១ ដង បានសោយបទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយរាប់ជាតិមិនអស់ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃទឹកដោះថ្វា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ដូចដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា យវកលាបិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

យវកលាបិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

សត្តមំ ឯកធម្មស្សវនីយត្ថេរាបទានំ

[១៧] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ សព្វធម្មាន បារគូ
ចតុសច្ចំ បកាសេន្តោ សន្តារេសិ ពហុំ ជនំ ។
អហំ តេន សមយេន ជដិលោ ឧគ្គតាបនោ
ធុនន្តោ វាកចីរានិ គច្ឆាមិ អម្ពរេ តទា ។
ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស ឧបរិ គន្តុំ ន វិសហាមហំ
បក្ខីវ សេលមាសជ្ជ គមនំ ន លភាមហំ ។

ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់តាមលំដាប់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះយជមណ្ឌទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ យជមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទាន ។

ឯកធម្មស្សវនីយត្ថេរាបទាន ទី ៧

[១៧] ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ដល់នូវត្រើយ នៃធម៌ទាំងពួង ទ្រង់ប្រកាសនូវសច្ចៈទាំង ៤ បានញុំាងជនច្រើនឲ្យឆ្លងទុក្ខហើយ ។ សម័យនោះ ខ្ញុំជាជដិល មានតបធម៌ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ រលាស់នូវចីវរសម្បកឈើ ហើយហោះទៅឰដ៏អាកាស ក្នុងកាលនោះ ។ ខ្ញុំមិនហ៊ានហោះទៅខាងលើព្រះពុទ្ធ ដ៏ប្រសើរឡើយ ខ្ញុំមិនបាននូវដំណើរទៅមុខ ប្រៀបដូចសត្វស្លាបដែលទើសទាក់នឹងភ្នំ ។

៨៨

សត្តមំ ឯកធម្មស្សវនីយត្ថេរាបទានំ

ឧទកេ ដោបយិត្វាន[១] ឃរំ គច្ឆាមិ អម្ពរេ
ន មេ ឥទំ ភូតបុព្វំ ឥរិយាបថវិកោបនំ ។
ហន្ទ មេតំ គវេសិស្សំ អប្បេវត្ថំ លភេយ្យហំ
ឱរោហន្តោ អន្តលិក្ខា សទ្ទមស្សោសិ សត្ថុនោ ។
សរេន រជនីយេន សវនីយេន វគ្គុនា
អនិច្ចតំ កថេន្តស្ស តញ្ញេវ ឧគ្គហឹ តទា ។
អនិច្ចសញ្ញមុគ្គយ្ហ[២] អគមាសឹ មមស្សមំ
យាវតាយុំ វសិត្វាន តត្ថ កាលំ កតោ អហំ ។
ចរិមេ វត្តមានម្ហិ សទ្ធម្មស្សវនំ សរឹ
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច ។
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវតឹសំ អគញ្ឆហំ
តឹសកប្បសហស្សានិ ទេវលោកេ រមឹ អហំ ។

---

១ ឱ. វោមិសិត្វាន ។ ម. វោក្កមិត្វាន ។ ២ ឱ. អនិច្ចសញ្ញំ ឧគ្គយ្ហ ។ ម. អនិច្ចសញ្ញំ បគ្គយ្ហ ។

ឯកធម្មស្សវនីយត្ថេរាបទាន ទី ៧

កាលបើយ៉ាងនេះ ខ្ញុំចុះទៅក្នុងទឹក ហើយហោះទៅឰដ៏អាកាសទៀត (តែខ្ញុំទៅមុខមិនរួច) ការញុំាងឥរិយាបថឲ្យកម្រើកបែបនេះ ខ្ញុំមិនធ្លាប់មានទេ ។ (ខ្ញុំគិតថា) ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ អាត្មាអញ នឹងបានដឹងហេតុការណ៍នេះអេះ បើដូច្នោះមានតែអាត្មាអញ នឹងស្វែងរក នូវហេតុការណ៍នោះ ។ ខ្ញុំក៏ចុះអំពីអាកាស បានឮនូវសំឡេងនៃព្រះសាស្តា ដែលកំពុងសម្តែងនូវអនិច្ចតាធម៌ ដោយសំឡេងដ៏ពីរោះ គួររីករាយគួរស្តាប់ ខ្ញុំក៏ចងចាំអនិច្ចតាធម៌នោះ ក្នុងកាលនោះ ។ លុះខ្ញុំចងចាំនូវអនិច្ចសញ្ញាហើយ ក៏បានទៅឯអាស្រមរបស់ខ្ញុំវិញ ខ្ញុំនៅទីនោះដរាបលុះអស់អាយុ ហើយធ្វើមរណកាលក្នុងអាស្រមនោះ ។ កាលកពខាងក្រោយ កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ខ្ញុំក៏នឹកឃើញនូវការស្តាប់ព្រះសទ្ធម្ម ព្រោះអំពើដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ព្រោះការតាំងទុកនូវចេតនានោះផង ។ ខ្ញុំលះបង់រាងកាយជារបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើត ក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ខ្ញុំត្រេកអរក្នុងទេវលោកអស់ ៣ ម៉ឺនកប្ប ។

ឯកបញ្ញាសក្ខត្តុញ្ច ទេវរជ្ជមការយឹ
ឯកត្តឹសតិក្ខត្តុញ្ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ ។
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ
អនុភោមិ សកំ បុញ្ញំ សុខិតោហំ ភវាភវេ ។
អនុស្សរាមិ តំ សញ្ញំ សំសរន្តោ ភវាភវេ
ន កោនចិហំ វិជ្ឈាមិ (១) និព្វានំ អច្ចុតំ បទំ ។
បិតុ គេហេ និសីទិត្វា សមណោ ភាវិតិន្ទ្រិយោ
គាថំ ស(២) បរិទីបេន្តោ អនិច្ចំ តត្ថុទាហរិ(៣) ។
អនិច្ចា វត សង្ខារា ឧប្បាទវយធម្មិនោ
ឧប្បជ្ជិត្វា និរុជ្ឈន្តិ តេសំ វូបសមោ សុខោ ។
សហ គាថំ សុណិត្វាន សព្វសញ្ញំ អនុស្សរឹ(៤)
ឯកាសនេ និសីទិត្វា អរហត្តមបាបុណឹ ។

---

១ ឱ. ន កោដិបដិវិជ្ឈាមិ ។ ម. ន កោចិ បដិវិជ្ឈាមិ ។ ២ ឱ. កថាយ ។ ៣ ឱ. វត្ថុទាហរឹ ។ ៤ ឱ. ម. បុព្វសញ្ញមនុស្សរឹ ។

ខ្ញុំបានសោយទេវរាជ្យ ជាស្តេចនៃពួកទេវតា អស់ ៥១ ដង បានជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៣១ ដង ។ បានសោយប្រទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ខ្ញុំបានសោយនូវបុណ្យរបស់ខ្លួន ដល់នូវសេចក្តីសុខ ក្នុងភពតូចនិងភពធំ ។ កាលខ្ញុំអន្ទោលទៅ ក្នុងភពតូចនិងភពធំ តែងនឹកឃើញនូវសញ្ញានោះ តែមិនអាចនឹងចាក់ធ្លុះ នូវនិព្វាន ជាបទមិនឃ្លៀងឃ្លាតបាន ដោយហេតុណាមួយឡើយ ។ មានសមណៈមួយរូប មានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ គង់នៅក្នុងផ្ទះនៃបិតារបស់ខ្ញុំ ហើយសម្តែងនូវគាថា ពោលនូវអនិច្ចតាធម៌ក្នុងផ្ទះនោះថា ឱ ហ្ន៎ សង្ខារទាំងឡាយ មិនទៀងទេ មានកិរិយាកើតឡើង និងការវិនាសទៅវិញជាធម្មតា លុះកើតឡើងហើយ រមែងរលត់ទៅវិញ លុះតែការរម្ងាប់នូវសង្ខារទាំងឡាយនោះ ទើបនាំមកនូវសេចក្តីសុខ ។ ខ្ញុំបានស្តាប់ធម៌ ព្រមទាំងគាថា ហើយនឹកឃើញនូវសញ្ញាទាំងពួង អង្គុយលើអាសនៈមួយ ក៏ដល់នូវព្រះអរហត្ត ។

៤៧

សត្តមំ ឯកធម្មស្សវនិយត្ថេរាបទានំ

ជាតិយា សត្តវស្សេន អរហត្តំ អចាបុណឹ
ឧបសម្បាទយិ ពុទ្ធោ ធម្មស្សវនស្សិទំ ផលំ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ ធម្មំ អសុណឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ធម្មស្សវនស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឯកធម្មស្សវនិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឯកធម្មស្សវនិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឯកធម្មស្សវនិយត្ថេរាបទាន ទី ៧

ខ្ញុំបានដល់ព្រះអរហត្ត តាំងពីអាយុ ៧ ឆ្នាំ ព្រះសម្ពុទ្ធបាន ញ៉ាំងខ្ញុំឲ្យបានឧបសម្បទា នេះជាផលនៃការស្តាប់ព្រះធម៌ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាន ស្តាប់ធម៌ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះ ជាផលនៃការស្តាប់ធម៌ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំបានដុត ចោលហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំបានគាស់រំលើងហើយ ខ្ញុំជា អ្នកមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីកាត់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ដំណើរ ដែលខ្ញុំមកក្នុងសម្នាក់ នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបាន ធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកធម្មស្សវនិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឯកធម្មស្សវនិយត្ថេរាបទាន ។

អដ្ឋមំ សុចិន្តិតត្ថេរាបទានំ

[១៨] នគរេ ហំសវតិយា អហោសឹ កសកោ តទា
កសិកម្មេន ជីវាមិ តេន ចោសេមិ ទារកេ ។
សុសម្បន្នំ តទា ខេត្តំ ធញ្ញំ មេ ផលិនំ[១] អហុ
ចាកកាលេ សម្បត្តេ ឯវំ ចិន្តេសហំ តទា ។
ន មេច្ឆន្នំ[២] ន បដិរូបំ ជានន្តស្ស គុណាគុណំ
យោហំ សង្ឃេ អទត្វាន អគ្គំ ភុញ្ជេយ្យមត្តជា[៣] ។
សម្ពុទ្ធោ អសមោ លោកេ[៤] ទ្វត្តឹសវរលក្ខណោ
តតោ ច ភាវិតោ[៥]សង្ឃោ បុញ្ញក្ខេត្តំ អនុត្តរំ[៦] ។
តត្ថ ទស្សាមិហំ ទានំ នវសស្សំ បុរេ បុរេ
ឯវាហំ ចិន្តយិត្វាន ហដ្ឋោ បីតិកមានសោ[៧] ។

---

១ ឱ. ផលិតំ ។ ២ ឱ. ម. នច្ឆន្នំ ។ ៣ ឱ. ភុញ្ជេយ្យ មំ តទា ។ ម. ភុញ្ជេយ្យ មេ តទា ។ ៤ ឱ. ម. អយំ ពុទ្ធោ អសមសមោ ។ ៥ ឱ. ម. បភាវិតោ ។ ៦ ឱ. ម. បុញ្ញក្ខេត្តោ អនុត្តរោ ។ ៧ ឱ. ម. បីណិតមានសោ ។

សុចិន្តិតត្ថេរាបទាន ទី ៨

[១៨] កាលនោះ ខ្ញុំជាអ្នកស្រែ នៅក្នុងនគរហង្សវតី ចិញ្ចឹមជីវិតដោយកសិកម្ម ចិញ្ចឹមនូវប្រពន្ធនិងកូន ក៏ដោយកសិកម្មនោះដែរ ។ កាលនោះ ស្រែ (របស់ខ្ញុំ) មានស្រូវបរិបូណ៌ នេះជាផលរបស់ខ្ញុំ កាលស្រូវទុំបរិបូណ៌ហើយ ក្នុងកាលណោះ ខ្ញុំគិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញមិនទាន់បានឲ្យទានដ៏ប្រសើរ ចំពោះព្រះសង្ឃសោះ បរិភោគតែខ្លួនឯង (អំពើនេះ) មិនសមរម្យ មិនសមគួរដល់អាត្មាអញ ដែលជាអ្នកដឹងនូវគុណនិងទោសឡើយ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធ មិនមានបុគ្គលស្មើក្នុងលោក ទ្រង់មានព្រះលក្ខណៈ ៣២ ដ៏ប្រសើរ ទាំងព្រះសង្ឃមានចិត្តអប់រំហើយ ជាស្រែបុណ្យ ដ៏ប្រសើរ (មានក្នុងលោកហើយ) ។ អញនឹងប្រគេន នូវសម្ទូងថ្មី ជាទានចំពោះព្រះភិក្ខុសង្ឃនោះមុនគេ លុះខ្ញុំគិតយ៉ាងនេះហើយ ជាអ្នករីករាយ មានចិត្តប្រកបដោយបីតិ ។

៤៩

អដ្ឋមំ សុចិន្តិតត្ថេរាបទានំ

ខេត្តោ ធញ្ញមាហរិត្វា[១] សម្ពុទ្ធំ ឧបសង្កមឹ
ឧបសង្កម្ម សម្ពុទ្ធំ លោកជេដ្ឋំ នរាសភំ ។
វន្ទិត្វា សត្ថុនោ បាទេ ឥមំ វចនមព្រវឹ
នវសស្សញ្ច សម្បន្នំ ឥធ ហោសិ ច ត្វំ មុនេ[២] ។
អនុកម្បំ ឧបាទាយ អធិវាសេហិ ចក្ខុម[៣]
បទុមុត្តរោ លោកវិទូ អាហុតីនំ បដិគ្គហោ ។
មម សង្កប្បមញ្ញាយ ឥមំ វចនមព្រវិ
ចត្តារោ ច បដិបន្នា ចត្តារោ ច ផលេ ឋិតា ។
ឯស សង្ឃោ ឧជុភូតោ បញ្ញាសីលសមាហិតោ
យជន្តានំ មនុស្សានំ បុញ្ញបេក្ខាន បាណិនំ
ករោតំ[៤] ឧបធិកំ បុញ្ញំ[៥] សង្ឃេ ទិន្នំ មហប្ផលំ
តស្មា សង្ឃេ ច ទាតព្វំ តវ សស្សំ តថាគតេ ។

---

១ ម. ធញ្ញមាហិត្វា ។ ២ ឱ. អាយាតោបិច តំ មុនេ ។ ម. អាយាតោសិ ច ត្វំ មុនេ ។ ៣ ឱ. ចក្ខុមា ។ ៤ ឱ. ករោន្តុំ បធិកំ បញ្ញំ ។ ៥ ម. ករោន្តានំ ឧបធិកំបុញ្ញំ ។

សុចិន្តិតត្ថេរាបទាន ទី ៨

ខ្ញុំយកស្រូវ អំពីស្រែចូលទៅរកព្រះសម្ពុទ្ធ លុះចូលទៅដល់ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គជាច្បងក្នុងលោក ទ្រង់ប្រសើរជាងពួកនរៈហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះបាទានៃព្រះសាស្តា រួចក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះមុនី សម្ទូងថ្មី (របស់ខ្ញុំ) បរិបូណ៌ហើយ ទាំងព្រះអង្គក៏គង់នៅក្នុងទីនេះ បពិត្រព្រះអង្គមានចក្ខុ សូមព្រះអង្គអាស្រ័យនូវសេចក្តីអនុគ្រោះ ហើយទទួលនិមន្តន៍ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ព្រះអង្គជ្រាបនូវសេចក្តីត្រិះរិះរបស់ខ្ញុំហើយ ទ្រង់សម្តែងនូវពាក្យនេះថា បុគ្គល ៤ ពួកកំពុងប្រតិបត្តិ បុគ្គល ៤ ពួក ឋិតនៅក្នុងផល ។ នេះជាសង្ឃមានព្រះទ័យស្ងួតត្រង់ ប្រកបដោយបញ្ញា និងសីលទាន ដែលមនុស្សទាំងឡាយអ្នកបូជា ជាសត្វប្រាថ្នាបុណ្យកាលធ្វើនូវការសន្សំបុណ្យ បានឲ្យហើយចំពោះព្រះសង្ឃរមែងមានផលច្រើន ឯសម្ទូងនៃអ្នកនេះ ដែលអ្នកគប្បីឲ្យចំពោះព្រះសង្ឃនោះ ក៏មានផលច្រើន ដូច្នោះដែរ ។

៦០

សង្ឃតោ ឧទ្ទិសិត្វាន ភិក្ខូ នេត្វា សកំ ឃរំ[១]
បដិយត្តំ ឃរេ សន្តំ[២] ភិក្ខុសង្ឃស្ស ទេហិ តំ ។
សង្ឃតោ ឧទ្ទិសិត្វាន ភិក្ខូ នេត្វានហំ ឃរំ
យំ ឃរេ បដិយត្តំ មេ ភិក្ខុសង្ឃស្សទាសហំ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។
តត្ថ មេ សុកតំ ព្យម្ហំ សោវណ្ណំ សុបភស្សរំ[៣]
សដ្ឋិយោជនមុព្វេធំ តឹសយោជនវិត្ថតំ ។

ឯកូនវីសតិមំ ភាណវារំ ។

---

១ ឱ. ភិក្ខូ នេត្វាន សង្ឃរំ ។ ម. ភិក្ខូ នេត្វាន តំ ឃរំ ។ ២ ឱ. យន្តេ ។ ៣ ឱ. ម. សប្បភស្សរំ ។

អ្នកចូរឧទ្ទិសចំពោះសង្ឃ ហើយនាំភិក្ខុទាំងឡាយ ទៅឯផ្ទះរបស់ខ្លួន រួចប្រគេននូវវត្ថុ ដែលអ្នកតាក់តែងរួចហើយ ដែលមានក្នុងផ្ទះ ដល់ភិក្ខុសង្ឃចុះ ។ ខ្ញុំក៏បានឧទ្ទិសចំពោះសង្ឃ ហើយនាំភិក្ខុទាំងឡាយទៅឯផ្ទះ វត្ថុណា ដែលខ្ញុំតាក់តែងហើយក្នុងផ្ទះ ខ្ញុំក៏ប្រគេនវត្ថុនោះ ដល់ភិក្ខុសង្ឃ ខ្ញុំលះបង់នូវរាងកាយ ជារបស់មនុស្សហើយ ក៏ទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ដោយអំពើដែលខ្ញុំ បានធ្វើល្អហើយនោះផង ដោយការតាំងទុកនូវចេតនានោះផង ។ វិមានរបស់ខ្ញុំ មានពណ៌ល្អ មានរស្មីភ្លឺផ្ទេក ដែលបុញ្ញកម្មតាក់តែងហើយ ក្នុងទេវលោកនោះ ជាវិមានមានកម្ពស់ ៦០ យោជន៍ មានទំហំ ៣០ យោជន៍ ។

ចប់ ភាណវារៈ ទី ១៩ ។

៦១

អដ្ឋមំ សុចិន្តិតត្ថេរាបទានំ

អាកិណ្ណំ ភវនំ មយ្ហំ នារីគណសមាកុលំ
តត្ថ ភុត្វា បិវិត្វា ច វសាមិ តិទសេ អហំ ។
សតានំ តីសក្ខត្តុំ[១] ច ទេវរជ្ជមការយឹ
សតានំ បញ្ចក្ខត្តុញ្ច ទេវរជ្ជមការយឹ[២] ។
សតានំ បញ្ចក្ខត្តុញ្ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ ។
ភវាភវេ សំសរន្តោ លភាមិ អមិតំ ធនំ
ភោគេ មេ ឩនតា នត្ថិ នវសស្សស្សិទំ ផលំ ។
ហត្ថិយានំ អស្សយានំ សិវិកំ សន្ទមានិកំ
លភាមិ សព្វមេវេតំ នវសស្សស្សិទំ ផលំ ។
នវវត្ថំ នវផលំ នវគ្គរសភោជនំ
លភាមិ សព្វមេវេតំ នវសស្សស្សិទំ ផលំ ។
កោសេយ្យំ កម្ពលិយានិ ខោមកប្បាសិកានិ ច
លភាមិ សព្វមេវេតំ នវសស្សស្សិទំ ផលំ ។

---

១ ឱ. ម. តីណិក្ខត្តុញ្ច ។ ២ ឱ. ម. សតានំ បញ្ចក្ខត្តុញ្ច ទេវរជ្ជមការយន្តិ ឥមេ បាឋា នត្ថិ ។

សុចិន្តិតត្ថេរាបទាន ទី ៨

លំនៅរបស់ខ្ញុំដេរដាសកុះករដោយពួកនារី ខ្ញុំបរិភោគផង ផឹកផង នៅក្នុងឋានទេវតានោះ ។ ខ្ញុំបានសោយទេវរាជ្យ ជាស្ដេចនៃទេវតា អស់ ៣០០០ ដង បានជាស្ដេចចក្រពត្តិ អស់ ៥០០ ដង បានសោយប្រទេសរាជ្យដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ។ ខ្ញុំកាលអន្ទោលទៅក្នុងភពតូចភពធំ រមែងបាននូវទ្រព្យរាប់មិនអស់ ខ្ញុំមិនមានការខ្វះខាត ដោយភោគៈទាំងឡាយឡើយ នេះជាផលនៃសម្ផងថ្មី ។ ខ្ញុំបាននូវវត្ថុគ្រប់មុខនេះ គឺយានដំរី យានសេះ គ្រែស្នែង រថទ្រង់គ្រឿង នេះជាផលនៃសម្ផងថ្មី ។ ខ្ញុំបាននូវវត្ថុគ្រប់មុខនេះ គឺ សំពត់ថ្មី ផ្លែឈើថ្មី និងភោជនថ្មោងមានឱជារសដ៏លើសលុប នេះជាផលនៃសម្ផងថ្មី ។ ខ្ញុំបាននូវវត្ថុគ្រប់មុខនេះ គឺ សំពត់សូត្រ សំពត់កម្ពល សំពត់សម្បកឈើ និងសំពត់ធ្វើដោយកប្បាស នេះជាផលនៃសម្ផងថ្មី ។

ទាសីគណំ ទាសគណំ នារិយោ សមលង្កតា
លភាមិ សព្វមេវេតំ នវសស្សស្សិទំ ផលំ ។
ន មំ សីតំ វា ឧណ្ហំ វា បរិឡាហោ ន វិជ្ជតិ
អថោ ចេតសិកំ ទុក្ខំ ហទយេ មេ ន វិជ្ជតិ ។
ឥមំ ខាទ ឥមំ ភុញ្ជ ឥមម្ហិ សយនេ សយ
លភាមិ សព្វមេវេតំ នវសស្សស្សិទំ ផលំ ។
អយំ បច្ឆិមកោ ទានិ ចរិមោ វត្តតេ ភវោ
អជ្ជាបិ សេយ្យឆន្នោ មេ មមំ តោសេតិ សព្វទា
នវសស្សំ ទទិត្វាន សង្ឃេ គណវរុត្តមេ
អដ្ឋានិសំសេ អនុភោមិ កម្មានុច្ឆវិកោ មម ។
វណ្ណវា យសវា ហោមិ មហាភោគោ អនីតិកោ
មហាភក្ខោ សទា ហោមិ អភេជ្ជបរិសោ សទា ។

ខ្ញុំបានទូវវត្ថុគ្រប់មុខនេះ គឺ ពួកខ្ញុំស្រី ពួកខ្ញុំប្រុស និងពួកនារីរូបឆើត មានខ្លួនតាក់តែងល្អហើយ នេះជាផលនៃសម្ផង់ថ្មី ។ ខ្ញុំមិនមានសម្ផ័ស្សត្រជាក់និងក្តៅ ប៉ះពាល់ឡើយ ទាំងមិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហល់ក្រហាយ ម្យ៉ាងទៀត ទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត មិនមានក្នុងហឫទ័យរបស់ខ្ញុំឡើយ ។ ខ្ញុំបានទូវពាក្យពីរោះ ទាំងអស់នេះថា សូមអ្នកពិសានូវវត្ថុនេះ សូមអ្នកបរិភោគនូវវត្ថុនេះ សូមអ្នកសម្រាន្ត លើទីសយនៈនេះ នេះជាផលនៃសម្ផង់ថ្មី ។ នេះរាងកាយខាងក្រោយបំផុត ឥឡូវនេះ ភពខាងក្រោយកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងថ្ងៃនេះ ទេយ្យធម៌របស់ខ្ញុំ តែងញ៉ាំងខ្ញុំ ឲ្យត្រេកអរសព្វ ៗ កាល ។ ខ្ញុំបានឲ្យសម្ផង់ថ្មី ចំពោះព្រះសង្ឃ ជាគណៈដ៏ប្រសើរឧត្តម ហើយបាននូវអានិសង្ស ៨ ដ៏សមគួរដល់កម្មរបស់ខ្ញុំ គឺ ខ្ញុំជាអ្នកមានសម្បុរល្អ ១ មានយស ១ មានភោគច្រើនមិនមានអន្តរាយ ១ មានចំណីច្រើន សព្វ ៗ កាល ១ មានបរិស័ទមិនបែកខ្ញែក សព្វ ៗ កាល ១ ។

៦៣

អដ្ឋមំ សុចិន្តិតត្ថេរាបទានំ

សព្វេ មំ អបចាយន្តិ យេកេចិ បឋវិស្សិតា
នេយ្យធម្មោ ច យោ កោចិ បុរេ បុរេ លភាមិហំ ។
ភិក្ខុសង្ឃស្ស វា មជ្ឈេ ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សម្មុខា
សព្វេបិ សមតិក្កម្ម នេន្តិ មមេវ នាយកា ។
បឋមំ នវសស្សញ្ហិ ទត្វា សង្ឃេ គណុត្តមេ
ឥមានិសំសេ អនុភោមិ នវសស្សស្សិទំ ផលំ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ ទានមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ នវសស្សស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

សុចិន្តិតត្ថេរាបទាន ទី ៨

ជនទាំងឡាយណាមួយ ដែលអាស្រ័យនៅលើផែនដី ជនទាំងនោះ តែងគោរពកោតក្រែងខ្ញុំ ១ ទេយ្យធម៌ណាមួយ (មាន) ខ្ញុំតែងបាន (នូវទេយ្យធម៌នោះ) មុន ៗ គេ ១ ។ ទាយកទាំងឡាយ តែងរំលងនូវភិក្ខុសង្ឃទាំងអស់ ហើយឲ្យដល់ខ្ញុំតែម្នាក់ឯង ក្នុងកណ្តាលនៃភិក្ខុសង្ឃ ឬក្នុងទីចំ-ពោះព្រះភក្ត្រនៃព្រះសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ១ ។ ខ្ញុំឲ្យនូវសម្ផងថ្មី ជាដំបូង ចំពោះព្រះសង្ឃ ជាគណៈដ៏ឧត្តម ទើបបាននូវអានិសង្សទាំងនេះ នេះជាផលនៃសម្ផងថ្មី ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បានឲ្យនូវទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃសម្ផងថ្មី ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតចោលហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីកាត់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សុចិន្តិតោ ថេរោ ឥមា
គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សុចិន្តិតត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

នវមំ សោណ្ណកឹកណិយត្ថេរាបទានំ

[១៩] សទ្ធាយ អភិនិក្ខម្ម បព្វជឹ អនគារិយំ
វាកចីរធរោ អាសឹ តបោកម្មមបស្សិតោ ។
អត្ថទស្សី តុ ភគវា លោកជេដ្ឋោ នរាសភោ
ឧប្បជ្ជិ តម្ហិ សមយេ តារយន្តោ មហាជនំ ។
ពលញ្ច វត មេ ទីណំ ព្យាធិនា បរមេនហំ
ពុទ្ធសេដ្ឋំ សរិត្វាន បុឡិនេ ថូបមុត្តមំ ។
ករិត្វា ហដ្ឋចិត្តោហំ សហាសេន[១] សមោកិរឹ
សោណ្ណកឹកណិបុប្ផានិ ឧនត្តមនសោ អហំ ។

១ ម. បសាទេន ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុចិន្តិតត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សុចិន្តិតត្ថេរាបទាន ។

សោណ្ណកឹកណិយត្ថេរាបទាន ទី ៩

[១៩] ខ្ញុំចេញទៅកាន់ផ្នួស ដោយសទ្ធា ទ្រទ្រង់ចីវរសម្បកឈើ ពឹងផ្អែកនូវតបោកម្ម ។ ក្នុងសម័យនោះព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្ថទស្សី ជាច្បងក្នុងលោក ប្រសើរជាងនរៈ បានត្រាស់ឡើង ហើយចម្លងនូវមហាជន ។ កម្លាំងរបស់ខ្ញុំអស់ហើយ ដោយសារព្យាធិយ៉ាងធ្ងន់ ខ្ញុំរលឹកនូវព្រះសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ហើយធ្វើព្រះស្តូបដ៏ឧត្តម លើផ្នូកខ្សាច់ ។ ខ្ញុំមានចិត្តរីករាយ មានចិត្តខ្ពង់ខ្ពស់ មានសេចក្តីជ្រះថ្លា បានពោយរាយនូវផ្កាកណ្តឹងមាសទាំងឡាយ ។

៦៨

នវមំ សោណ្ណកឹកណិយត្ថេរាបទានំ

សម្មុខា វិយ សម្ពុទ្ធំ ថូបំ បរិចរឹ អហំ
តេន ចេតោបសាទេន អត្ថទស្សិស្ស តាទិនោ ។
ទេវលោកំ គតោ សន្តោ លភាមិ វិបុលំ សុខំ
សុវណ្ណវណ្ណោ តត្ថាសិ[1] ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
អសីតិកោដិយោ មយ្ហំ នារិយោ សមលង្កតា
សទា មយ្ហំ ឧបដ្ឋន្តិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
សដ្ឋី តុរិយសហស្សានិ ភេរិយោ បណវាបិច
សង្ខា ច ទេណ្ឌិមា តត្ថ វគ្គូ វជ្ជន្តិ ទុន្ទុភិ[2] ។
ចុល្លាសីតិសហស្សានិ ហត្ថិយោ[3] សមលង្កតា
តិធប្បភិន្នា មាតង្គា[4] កុញ្ជរា សដ្ឋិហាយនា ។
ហេមជាលាភិសញ្ឆន្នា ឧបដ្ឋានំ ករោន្តិ មេ
ពលកាយេ គវេ ចេវ ឩនតា មេ ន វិជ្ជតិ ។
សោណ្ណកឹកណិបុប្ផានំ វិបាកំ អនុភោមិហំ
អដ្ឋបញ្ញាសក្ខត្តុំ ច ទេវរជ្ជមការយឹ ។

១ ម. អដ្ឋាសិ ។ ២ ឱ. វគ្គុ វទតិ ទន្ទុភិ ។ ម. វគ្គូ នទន្តិ ទុទ្រភី ។ ៣ ឱ. ហត្ថិនោ ។ ៤ ម. តិធាបភិន្នមាតង្គា ។

សោណ្ណកឹកណិយត្ថេរាបទាន ទី ៩

ខ្ញុំបម្រើនូវព្រះស្តូប នៃព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្ថទស្សី ព្រះអង្គមិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ ដូចជាបម្រើព្រះសម្ពុទ្ធ ក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រ ។ កាលខ្ញុំទៅកើតក្នុងទេវលោក រមែងបាននូវសេចក្តីសុខដ៏ធំទូលាយ ជាអ្នកមានសម្បុរដូចមាស ក្នុងទេវលោកនោះ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ នារីទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំ ៨០ កោដិ មានខ្លួនតាក់តែងល្អ ៗ បម្រើខ្ញុំសព្វ ៗ កាល នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ តូរ្យតន្ត្រី ៦ ហ្មឺន ស្គរ រនាត ស័ង្ខ សម្ភោរ និងស្គរធំ មានសំឡេងពីរោះប្រគំក្នុងទីនោះ ។ ដំរីទាំងឡាយ ៨ ហ្មឺន ៤ ពាន់ ប្រដាប់តាក់តែងល្អ ដំរីមាតង្គៈទាំងឡាយចុះប្រេង បីអន្ទើ អាយុ ៦០ ឆ្នាំទើបថយកម្លាំង ដ៏ដេរដាសដោយបណ្តាញមាស ធ្វើនូវការបម្រើខ្ញុំ ខ្ញុំមិនមានការខ្វះខាតពួកពល ក្នុងភពឡើយ ។ ខ្ញុំតែងទទួលផលនៃផ្កាកណ្តឹងមាស ខ្ញុំសោយរាជ្យជាស្តេចនៃទេវតា អស់ ៥៨ ដង ។

៦៦

ឯកសត្តតិក្ខត្តុញ្ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ
បបព្យា រជ្ជំ ឯកសតំ មហិយា ការយឹ អហំ ។
សោទានិ បត្តោ អមតំ គម្ភីរំ ទុទ្ទសំ បទំ[១]
សំយោជនា បរិក្ខីណា នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ ។
អដ្ឋារសេ កប្បសតេ យំ បុប្ផមភិរោបយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---
១ ឱ. អសង្ខតំ សុទុទ្ទសំ ។

ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៧១ ដង បានសោយរាជ្យលើផែនដី អស់ ១០១ ដង ។ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំបានដល់ព្រះនិព្វាន ឈ្មោះអមតៈ ជាបទដ៏ជ្រាលជ្រៅ ដែលបុគ្គលឃើញបាន ដោយកម្រ សំយោជនៈទាំងឡាយ (របស់ខ្ញុំ) អស់រលីង ហើយ ឥឡូវនេះ ភពថ្មីមិនមានទៀតឡើយ ។ ក្នុងកប្បទី ១.៨០០ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កាក្នុង កាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតចោលអស់ហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ដូចជា ដំរីដ៏ប្រសើរផ្តាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុង សម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបាន ដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

៦៧

ទសមំ សោវណ្ណកោន្តរិកត្ថេរាបទានំ

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សោណ្ណកឹកណិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សោណ្ណកឹកណិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទសមំ សោវណ្ណកោន្តរិកត្ថេរាបទានំ

[២០] មនោភាវនិយំ ពុទ្ធំ អត្តទន្តំ សមាហិតំ
ឥរិយមានំ ព្រហ្មបថេ ចិត្តវូបសមេ រតំ ។
និតិណ្ណ ឱឃ សម្ពុទ្ធំ ឈាយឹ ឈានរតំ មុនឹ
ឧបវិដ្ឋំ សមាបត្តឹ ឥន្ទ្រិយសំវរប្បហំ[១] ។

១ ឱ. ឧបវិដ្ឋំ សមាបន្នំ ឥន្ទីវរទលប្បភំ ។ ម. ឧបតិដ្ឋំ សមាបន្នំ ឥន្ទីវរទលប្បភំ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសោណ្ណកឹកណិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់សោណ្ណកឹកណិយត្ថេរាបទាន ។

សោវណ្ណកោន្តរិកត្ថេរាបទាន ទី ១០

[២០] (ខ្ញុំបានឃើញ) នូវព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គមានព្រះហឫទ័យអប់រំហើយ មានព្រះហឫទ័យទូន្មានហើយ មានព្រះហឫទ័យតម្កល់ខ្ជាប់ខ្ជួនហើយ ទ្រង់ប្រព្រឹត្ត ត្រេកអរក្នុងការរម្ងាប់ចិត្ត ដែលជាគន្លងប្រសើរ ទ្រង់ឆ្លងនូវជំនន់ ទ្រង់ត្រាស់ដឹងប្រពៃ ទ្រង់មានឈាន ត្រេកអរក្នុងឈាន ទ្រង់ចូលកាន់សមាបត្តិ មានកិរិយាសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយ ។

អលាពុនោទកំ គយ្ហ ពុទ្ធសេដ្ឋំ ឧបាគមឹ
ពុទ្ធបាទេ ធោវិត្វាន អលាពុកមទាសហំ ។
អាណាបេសិ ច សម្ពុទ្ធោ បទុមុត្តរនាមកោ
ឥមិនោទកមាហត្វា បាទមូលេ ឋបេហិ មេ ។
សាធូតិហំ បដិស្សុត្វា សត្ថុ គារវតាយ វ
ឧទកំ លាពុនាហត្វា ពុទ្ធសេដ្ឋំ ឧបានយឹ ។
អនុមោទិ មហាវីរោ ចិត្តំ និព្វាបយំ មម
ឥមិនា លាពុទានេន សង្កប្បោ តេ សមិជ្ឈតុ ។
បណ្ណរសេ ឥតោ កប្បេ[១] ទេវលោកេ រមឹ អហំ
តេត្តឹសក្ខត្តុំ រាជា ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ ។
ទិវា យទិវា រត្តឹ ចង្កមន្តស្ស តិដ្ឋតោ
សោវណ្ណំ កោដ្ដរំ[២] គយ្ហ តិដ្ឋន្តិ បុរតោ មម ។

១ ឱ. ម. បណ្ណរសេសុ កប្បេសុ ។ ២ ឱ. កត្តរំ ។

(លុះឃើញហើយ) ខ្ញុំដងទឹក ដោយសម្បកឃ្លោក ហើយចូលទៅគាល់ព្រះសម្ពុទ្ធប្រសើរ ខ្ញុំលាងនូវព្រះបាទា នៃព្រះសម្ពុទ្ធ ហើយថ្វាយសម្បកឃ្លោកនោះ ។ ចំណែកព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់បង្គាប់ខ្ញុំថា អ្នកចូរយកទឹកដោយសម្បកឃ្លោកនេះ ហើយដាក់ក្នុងទីជិតបាទាតថាគតចុះ ។ ខ្ញុំក៏ទទួលថា សាធុ ដោយសេចក្តីគោរពចំពោះព្រះសាស្តា ហើយយកទឹកដោយសម្បកឃ្លោក ចូលទៅថ្វាយព្រះសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់មានព្យាយាមធំ បានញុំាងចិត្តរបស់ខ្ញុំឲ្យរលត់ ទ្រង់អនុមោទនាថា តម្រិះត្រូវចូរសម្រេចដល់អ្នក ដោយកិរិយាឲ្យនូវសម្បកឃ្លោកនេះចុះ ។ ក្នុងកប្បទី ១៥ អំពីភទ្ទកប្បនេះ ខ្ញុំត្រេកអរក្នុងទេវលោក ថែមទាំងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ៣៣ ដង ។ កាលខ្ញុំដើរឬឈរក្នុងវេលាថ្ងៃ ឬក្នុងវេលាយប់ ជនទាំងឡាយតែងឈរកាន់ឈើច្រត់ ជាវិការៈនៃមាស នៅពីខាងមុខខ្ញុំ ។

៦៩

ទសមំ សោវណ្ណកោន្តរិកត្ថេរាបទានំ

ពុទ្ធស្ស ទត្វាន លាវុំ លភាមិ សោណ្ណកោន្តរំ[១]
អប្បកំបិ ការំ[២] ការំ វិបុលំ ហោតិ តាទិសុ
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ លាវុមទទឹ[៣] តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ អលាវុស្ស ឥទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

---

១ ឱ. សោណ្ណកន្តរំ ។ ២ ឱ. ម. កតំ ។ ៣ ឱ. យមលាពុមទំ ។

សោវណ្ណកោន្តរិកត្ថេរាបទាន ទី ១០

ព្រោះខ្ញុំថ្វាយសម្បកឃ្លោក ដល់ព្រះសម្ពុទ្ធ ទើបខ្ញុំបានឈើច្រត់ជាវិការៈនៃមាស ការបូជាសូម្បីតែបន្តិចបន្តួចដែលជនធ្វើហើយ ចំពោះបុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ រមែងប្រែទៅជាគ្រឿងបូជាដ៏ធំទូលាយ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីភទ្ទកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយសម្បកឃ្លោក ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិនេះជាផលនៃសម្បកឃ្លោក ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតចោលអស់ហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ដូចដំរីដ៏ប្រសើរកាត់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះសម្ពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំ បានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សោវណ្ណកោន្តរិកោ[១] ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សោវណ្ណកោន្តរិកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឧទ្ទានំ

សកឹសម្មជ្ជកោ ថេរោ ឯកទុស្សាសនប្បទា[២]
កដច្ឆុកោរណ្ឌកទា[៣] យជសវជិកោបិច
សុចិន្តិតោ កឹកណិកោ សោណ្ណកោន្តរិកោបិច
ឯកកាថាសតញ្ចេត្ថ ឯកសត្តតិមេវ ច ។

សកឹសម្មជ្ជកវគ្គោ តេចត្តាឡីសោ ។

---

១ ឱ. សោវណ្ណកត្តរិកោ ។ ២ ឱ. ឯកទុស្សី តថាសនី ។ ម. ឯកទុស្សី ឯកាសនី ។ ៣ ឱ. តទា ។

បានឮថា ព្រះសោវណ្ណកោន្តរិកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សោវណ្ណកោន្តរិកត្ថេរាបទាន ។

ឧទ្ទាន

សកឹសម្មជ្ជកត្ថេរាបទាន ១ ឯកទុស្សទាយកត្ថេរាបទាន ១ ឯកាសនទាយកត្ថេរាបទាន ១ សត្តកទម្ពបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ ឃដមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទាន ១ ឯកធម្មស្សវនិយត្ថេរាបទាន ១ សុចិន្តិតត្ថេរាបទាន ១ សោណ្ណកឹកណិយត្ថេរាបទាន ១ សោវណ្ណកោន្តរិកត្ថេរាបទាន ១ ក្នុងសកឹសម្មជ្ជកវគ្គនេះ មានគាថា ១៧២ ។

ចប់សកឹសម្មជ្ជកវគ្គ ទី ៤៣ ។

ចតុចត្តាឡីសោ ឯកវិហារិវគ្គោ

បឋមំ ឯកវិហារិយត្ថេរាបទានំ

[២១] ឥមម្ហិ ភទ្ទកេ កប្បេ ព្រហ្មពន្ធុ មហាយសោ
កស្សបោ នាម គោត្តេន ឧប្បជ្ជិ វទតំ វរោ ។
និប្បបញ្ចោ និរាលម្ពោ អាកាសសមមានសោ
សុញ្ញតពហុលោ តាទិ អនិមិត្តរតោ វសិ ។
អាសង្គចិត្តោ និល្លេបោ[១] អសំសដ្ឋោ កុលេ គណេ
មហាការុណិកោ វីរោ វិនយោបាយកោវិទោ ។
ឧយ្យុត្តោ បរកិច្ចេសុ វិនយន្តោ សទេវកេ
និព្វានគមនំ មគ្គំ គតិបង្កវិសោសនំ ។

១ ឱ. អសង្គចិត្តោ និក្លេសោ ។ ម. អសង្ខចិត្តោ និល្លេបោ ។

ឯកវិហារិវគ្គ ទី ៥៥

ឯកវិហារិយត្ថេរាបទាន ទី ១

[២១] ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមកស្សបៈ ដោយគោត្រ ព្រះអង្គមានផៅពង្សប្រសើរ ទ្រង់មានយសប្រសើរជាងអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ទ្រង់ត្រាស់ឡើងហើយក្នុងកប្បនេះ ។ ព្រះអង្គមិនមានធម៌នាំឲ្យយឺតយូរ មិនជាប់អារម្មណ៍ ទ្រង់មានព្រះហឫទ័យស្មើអាកាស ព្រះអង្គច្រើនទៅដោយធម៌ដ៏សូន្យចាកកិលេស ព្រះអង្គមិនញាប់ញ័រ ដោយលោកធម៌ ទ្រង់ត្រេកអរក្នុងអនិមិត្ត គង់នៅហើយ ។ ព្រះអង្គមានព្រះហឫទ័យមិនជាប់ចំពាក់ មិនមានកិលេសជាគ្រឿងលាប មិនច្រឡូកច្រឡំ ក្នុងត្រកូលនិងពួកគណៈ ព្រះអង្គជាអ្នកប្រាជ្ញ ប្រកបដោយករុណាដ៏ធំ ទ្រង់ឈ្លាសវៃក្នុងឧបាយជាគ្រឿងណែនាំ ។ ព្រះអង្គប្រកបក្នុងកិច្ចរបស់បុគ្គលដទៃ ទ្រង់ទូន្មានពួកមនុស្ស ព្រមទាំងទេវតា ឲ្យទៅកាន់ផ្លូវជាទីទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ជាគ្រឿងញុំាងកក់គឺគតិឲ្យរីងស្ងួត ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស អបទានំ

អមតំ បរមស្សាទំ ជរាមរណនិវារណំ
មហាបរិសមជ្ឈេ សោ និសិន្នោ លោកតារណោ ។
ករវិករុទោ នាថោ ព្រហ្មឃោសោ តថាគតោ
ឧទ្ធរន្តោ មហាទុក្ខា(១) វិប្បនដ្ឋេ អនាយកេ ។
ទេសេន្តោ វិរជំ ធម្មំ ទិដ្ឋោ មេ លោកនាយកោ
តស្ស ធម្មំ សុណិត្វាន(២) បព្វជឹ អនគារិយំ ។
បព្វជិត្វា តទាហំ ចិន្តេន្តោ ជិនសាសនំ
ឯកកោវ វនេ រម្មេ(៣) វសឹ សំសគ្គបីឡិតោ ។
សក្កាយវូបកស្សោ មេ(៤) ហេតុភូតោ មមាតមិ
មនសោ វូបកាសស្ស(៥) សំសគ្គភយទស្សិនោ ។

១ ឱ. ម. មហាទុគ្គា ។ ២ ឱ. ម. សុណិត្វាហំ ។ ៣ ឱ. ឯកកោ បវនេ រម្មេ ។ ៤ ឱ. សវកាយ ឧបកដ្ឋោ មេ ។ ៥ ឱ. វូបកដ្ឋស្ស ។

ព្រះអង្គជាអ្នកចម្លងសត្វលោក ទ្រង់គង់នៅក្នុងកណ្ដាល នៃបរិសទ្យធំ (ទ្រង់សម្ដែង) នូវអមតៈ គឺព្រះនិព្វាន ដែលជាគ្រឿងត្រេកអរយ៉ាងក្រៃលែង ជាគ្រឿងរាំងរា នូវជរានិងមរណៈបាន ។ ព្រះតថាគត ទ្រង់ជាទីពឹងនៃសត្វលោក ព្រះអង្គមានសំឡេងដូចសត្វករវិក មានសំឡេងគឹកកង ដូចជាសំឡេងនៃព្រហ្ម ទ្រង់ស្រោចស្រង់ពពួកសត្វ ដែលដល់ហើយនូវសេចក្ដីវិនាស មិនមានអ្នកដឹកនាំព្រះអង្គឲ្យរួចចាកទុក្ខធំ ។ ព្រះអង្គជានាយកនៃសត្វលោក ទ្រង់សម្ដែងធម៌ដ៏ប្រាសចាកធូលី ខ្ញុំបានឃើញហើយ ទាំងបានស្ដាប់ធម៌របស់ព្រះអង្គ ហើយចូលទៅកាន់ផ្នួស ។ លុះខ្ញុំបួសស្រេចហើយ ក៏ប្រឹងយកចិត្តទុកដាក់ នឹងសាសនានៃព្រះជិនស្រីត្រូវសេចក្ដីជាប់ចំពាក់បៀតបៀន ក៏នៅក្នុងព្រៃជាទីវិវេកកាយតែម្នាក់ឯង ។ ការចេញចាកពួក ដោយកាយរបស់ខ្លួននៃខ្ញុំ ជាហេតុនៃការចេញចាកពួកដោយចិត្តនៃខ្ញុំ ដែលជាអ្នកឃើញភ័យ ក្នុងការជាប់ចំពាក់ ក៏មានមកដល់ខ្ញុំ ។

៧៣

បឋមំ ឯកវិហារិយត្ថេរាបទានំ

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឯកវិហារិយោ[១] ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឯកវិហារិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ម. ឯកវិហារិកោ ។

ឯកវិហារិយត្ថេរាបទាន ទី ១

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតចោលហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ដូចដំរីដ៏ប្រសើរ ផ្ដាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកវិហារិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្ដែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឯកវិហារិយត្ថេរាបទាន ។

ទុតិយំ ឯកសង្ខិយត្ថេរាបទានំ

[២២] វិបស្សិនោ ភគវតោ មហាពោធិមហោ អហុ
មហាជនា សមាគម្ម បូជេន្តិ ពោធិមុត្តមំ ។
មហាសោករហិតោ បញ្ញោ[(១)] ពុទ្ធសេដ្ឋោ ភវិស្សតិ
យស្សាយំ ឦទិសោ[(២)] ពោធិ បូជនីយោវ សត្ថុនោ ។
តតោ សង្ខំ គហេត្វាន ពោធិរុក្ខំ ឧបដ្ឋហឹ
ធមេន្តោ សព្វទិវសំ អវន្ទឹ ពោធិមុត្តមំ ។
អាសន្នកោ កតំ កម្មំ ទេវលោកំ អចាបយឹ
កលេវរំ មេ បតិតំ ទេវលោកេ រមាមហំ ។
សដ្ឋី តុរិយសហស្សានិ តុដ្ឋហដ្ឋា បមោទិតា
សទា មយ្ហំ ឧបដ្ឋន្តិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។

១ ឱ. ម. ន ហិតំ ឱរកំ មញ្ញេ ។ ២ ឱ. ឯទិសា ។

ឯកសង្ឃិយត្ថេរាបទាន ទី ២

[២២] មានពិធីធ្វើដើមពោធិព្រឹក្ស របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវិបស្សី មហាជន មកជួបជុំគ្នាបូជាដើមពោធិព្រឹក្សដ៏ឧត្តម ។ ដើមពោធិព្រឹក្សប្រាកដដូច្នេះ របស់ព្រះសាស្តាអង្គណា ដែលជនទាំងឡាយគួរបូជា ព្រះសាស្តាអង្គនោះ ជាព្រះសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ទ្រង់មានប្រាជ្ញា ព្រះអង្គប្រាសចាកសេចក្តីសោកដ៏ធំ ។ លំដាប់នោះ ខ្ញុំកាន់ស័ង្ខចូលទៅបម្រើពោធិព្រឹក្ស ខ្ញុំផ្លុំស័ង្ខហើយថ្វាយបង្គំពោធិព្រឹក្សដ៏ឧត្តមតែរាល់ ៗ ថ្ងៃ ។ កុសលកម្មដែលខ្ញុំធ្វើហើយក្នុងទីជិត ខ្ញុំក៏បានទៅកើតក្នុងទេវលោក សាកសព ខ្ញុំទម្លាក់ចោលហើយ ខ្ញុំតែងត្រេកអរក្នុងទេវលោក ។ ខ្ញុំតែងត្រេកត្រអាល ស្រស់ស្រាយរីករាយនឹងតូរ្យតន្ត្រី ៦ ម៉ឺន តូរ្យតន្ត្រីនោះតែងបម្រើខ្ញុំ សព្វ ៗ កាល នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។

៧៤

ទុតិយំ ឯកសង្ខិយត្ថេរាបទានំ

ឯកសត្តតិមេ កប្បេ   រាជា អាសិ សុទស្សនោ
ចាតុរន្តោ វិជិតាវី   ជម្ពូទីបស្ស[១] ឥស្សរោ ។
តតោ អដ្ឋសតា[២] តុរិយា   បរិវារេន្តិ មំ សទា
អនុភោមិ សកំ កម្មំ   ឧបដ្ឋានស្សិទំ ផលំ ។
យំ យំ យោនូបបជ្ជាមិ   ទេវត្តំ អថ មានុសំ
មាតុកុច្ឆិគតស្សាបិ   វជ្ជរេ ភេរិយោ សទា ។
ឧបដ្ឋិត្វាន[៣] សម្ពុទ្ធំ   អនុភោត្វាន សម្បទា
សិវំ អមលំ អមរំ[៤]   បត្តោម្ហិ អចលំ បទំ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ   យំ កម្មមករឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ពុទ្ធុបដ្ឋាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។

---

១ ឱ. ជម្ពូសណ្ឌស្ស ។ ម. ជម្ពុមណ្ឌស្ស ។ ២ ឱ. អង្គសតា តុរិយា ។ ម. អង្គសតា តូរា ។
៣ ឱ. ឧបដ្ឋហិត្វា ។ ៤ ឱ. ម. សិវំ សុខេមំ អមតំ ។

ឯកសង្ឃិយត្ថេរាបទាន ទី ២

ក្នុងកប្បទី ៧១ ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចឈ្មោះសុទស្សនៈ ជាអ្នកឈ្នះសង្គ្រាម មានសមុទ្រទាំង ៤ ជាព្រំប្រទល់ ជាឥស្សរៈក្នុងជម្ពូទ្វីប ។ លំដាប់នោះ តូរ្យតន្ត្រី ៨០០ តែងចោមរោមខ្ញុំ សព្វ ៗ កាល ខ្ញុំបានទទួលផលនៃកុសលកម្មរបស់ខ្លួន នេះជាផលនៃការបម្រើ ។ ខ្ញុំកើតក្នុងកំណើតណា ៗ ទោះជាទេវតា ឬជាមនុស្ស កាលដែលខ្ញុំឋិតនៅក្នុងផ្ទៃនៃមាតាស្ត្រីទាំងឡាយ តែងប្រគំ សព្វ ៗ កាល ។ ព្រោះខ្ញុំបម្រើនូវព្រះសម្ពុទ្ធ ទើបបានសម្បត្តិទាំងឡាយ ហើយដល់នូវព្រះនិព្វាន ជាបទដ៏ក្សេម មិនមានមន្ទិល មិនចេះស្លាប់ មិនកម្រើក ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើនូវកុសលកម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីប្រសើរផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឯកសង្ខិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឯកសង្ខិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

តតិយំ បាដិហិរសញ្ញកត្ថេរាបទានំ

[២៣] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ អាហុតីនំ បដិគ្គហោ
វសីសតសហស្សេហិ នគរំ ចារិសី តទា ។
នគរំ បវិសន្តស្ស ឧបសន្តស្ស តាទិនោ
រតនា បច្ចុគ្គមនាជីសុ[១] និគ្ឃោសោ អាសិ តាវទេ ។

១ ឱ. រតនានិ បនាទឹសុ ។ ម. រតនានិ បជ្ជោតឹសុ ។

ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកសង្ខិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឯកសង្ខិយត្ថេរាបទាន ។

បាដិហិរសញ្ញកត្ថេរាបទាន ទី ៣

[២៣] ព្រះជិនស្រីព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់គួរទទួលគ្រឿងបូជា ក្នុងកាលនោះ ព្រះអង្គស្តេចចូលទៅក្នុងទីក្រុង មួយអន្លើដោយភិក្ខុមួយសែនអង្គ សុទ្ធតែជាអ្នកស្ទាត់ស្ទាញ ។ កាលព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានព្រះហឫទ័យស្ងប់រម្ងាប់ មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ស្តេចចូលទៅក្នុងទីក្រុង ក្នុងខណៈនោះ មានសំឡេងគឹកកង ក្នុងការក្រោកទទួល ត្រង់ច្រកផ្លូវ ។

៧៧

តតិយំ បាដិហិរសញ្ញកត្ថេរាបទានំ

ពុទ្ធស្ស អានុភាវេន | អវជ្ជិតអយដ្ឋិតា[១]
សយំ វីណា បវជ្ជន្តិ | ពុទ្ធស្ស បរិសតោ បុរំ ។
ពុទ្ធសេដ្ឋំ នមស្សាមិ | បទុមុត្តរំ មហាមុនឹ
ចាដិហិរញ្ច បស្សិត្វា | តត្ថ ចិត្តំ បសាទយឹ ។
អហោ ពុទ្ធោ អហោ ធម្មោ | អហោ នោ សត្ថុសម្បទា
អចេតនាបិ តុរិយា | សយមេវ បវជ្ជរេ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ | យំ សញ្ញមលភឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ | ពុទ្ធសញ្ញាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ | ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា | វិហរាមិ អនាសវោ ។

---

១ ឱ. ភេរិវជ្ជនយដ្ឋិតា ។ ម. ភេរិវជ្ជុមយដ្ឋិតា ។

បាដិហិរសញ្ញកត្ថេរាបទាន ទី ៣

ក្នុងកាលនោះ ព្រះសម្ពុទ្ធស្តេចចូលទៅក្នុងបុរី ពិណទាំង-ឡាយបុគ្គលឥតប្រគំឥតវាយឡើយ ក៏ស្រាប់តែប្រគំដោយខ្លួនឯង ដោយអានុភាពនៃព្រះពុទ្ធ ។ ខ្ញុំក៏នមស្ការនូវព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជាអ្នកប្រាជ្ញធំផង ឃើញនូវបាដិហារ្យ ហើយញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ក្នុងបាដិហារ្យនោះផងថា ឱ ! ព្រះពុទ្ធ ឱ ! ព្រះធម៌ ឱ ! សម្បទានៃព្រះសា-ស្តា របស់យើងទាំងឡាយ តូរ្យតន្ត្រីទាំងឡាយ សូម្បីឥតចេតនាសោះ ក៏បែរជាប្រគំដោយខ្លួនឯង ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាននូវសញ្ញា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃសេចក្តីសម្គាល់ក្នុងព្រះសម្ពុទ្ធ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំបានដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ

តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ

ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ចាដិហិរសញ្ញកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

បាដិហិរសញ្ញកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ចតុត្ថំ ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទានំ

[២៤] កណិការំវ ជលិតំ ទីបរុក្ខំវ ជោតិតំ

កញ្ចនំវ វិរោចន្តំ អទ្ទសំ ទិបទុត្តមំ ។

ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបាដិហិរសញ្ញកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ បាដិហិរសញ្ញកត្ថេរាបទាន ។

ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទាន ទី ៤

[២៤] ខ្ញុំឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ឧត្តមជាងសត្វជើងពីរ ទ្រង់រុងរឿងដូចផ្កាកណិការ ឬដូចដើមទីបព្រឹក្ស ដ៏ភ្លឺព្រោងព្រាត ពុំនោះសោត ដូចជាមាសភ្លឺរន្ទាលប្រាលផ្ទៅ ។

៧៩

ចតុត្ថំ ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទានំ

កាមណ្ឌលុំ បបេត្វាន   វាកចីរញ្ច កុណ្ឌិកំ
ឯកំសំ អជិនំ កត្វា   ពុទ្ធសេដ្ឋំ ថវឹ អហំ ។
តមន្ធការំ វិធមំ   មោហជាលសមាកុលំ
ញាណាលោកំ ទស្សយិត្វា តិណ្ណោ(១) អសិ តុវំ មុនិ ។
សមុទ្ធរសិមំ លោកំ   សព្វាវន្តំ អនុត្តរំ
ញាណេន(២)តេ ឧបមា នត្ថិ យាវតា ជគតោ គតិ ។
តេន ញាណេន សព្វញ្ញូ   សព្វញ្ញូតិ(៣) បវុច្ចតិ
វន្ទាមិ តំ មហាវីរំ   សព្វញ្ញុតំ អនាសវំ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ ពុទ្ធសេដ្ឋំ ថវឹ អហំ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ញាណត្ថុមនាយិទំ(៤)ផលំ ។

---

១ ឱ. ញាណលោកំ ទស្សយិត្វា និតិណ្ណោ។ ម. ញាណាលោកំ ទស្សេត្វាន នតិណ្ណោ។
២ ឱ. ម. ញាណោ ។ ៣ ឱ. ឥតិ ភោត្វា ។ ឱ. ញាណត្ថវនាយិទំ ។ ម. ញាណត្ថវាយទំ ។

ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទាន ទី ៤

ខ្ញុំតម្កល់ទុកនូវថូទឹក សំពត់សម្បកឈើនិងកុណ្ឌីទឹក ហើយធ្វើសំពត់ស្បែកខ្លាឆៀងស្មាម្ខាង ពោលសរសើរនូវព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរថា បពិត្រព្រះមហាមុនី ព្រះអង្គទ្រង់កម្ចាត់បង់នូវងងឹតអន្ធការ ដ៏ដេរដាសដោយបណ្ដាញ គឺមោហៈ ទ្រង់សម្ដែងនូវពន្លឺគឺញាណ ព្រះអង្គទ្រង់ឆ្លងទុក្ខផុតហើយ ព្រះអង្គទ្រង់ស្រោចស្រង់នូវលោកទាំងអស់នេះ ដែលមិនទាន់រើខ្លួនរួច ដំណើរនៃផែនដីមានកំណត់ត្រឹមណា សេចក្ដីប្រៀបផ្ទឹម ដោយញាណរបស់ព្រះអង្គ មិនមានកំណត់ត្រឹមនោះឡើយ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធ ដែលអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយហៅថា សព្វញ្ញូ សព្វញ្ញូ ព្រោះញាណនោះ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំនូវព្រះសព្វញ្ញូអង្គនោះ ដែលមានព្យាយាមធំ ទាំងមិនមានអាសវៈ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំពោលសរសើរនូវព្រះសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃសេចក្ដីសរសើរនូវព្រះញាណ ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ញាណត្ថវិកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ញាណត្ថវិកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

បញ្ចមំ ឧច្ឆុក្ខណ្ឌិកត្ថេរាបទានំ

[២៤] នគរេ ពន្ធុមតិយា ទ្វារបាលោ អហោសហំ
អទ្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធំ សព្វធម្មាន បារគុំ ។
ឧច្ឆុក្ខណ្ឌិកមាទាយ ពុទ្ធសេដ្ឋស្សទាសហំ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ វិបស្សិស្ស មហេសិនោ ។

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិរួចហើយ ។

បានឮថា ព្រះញាណត្ថវិកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទាន ។

ឧច្ឆុក្ខណ្ឌិកត្ថេរាបទាន ទី ៥

[២៥] ខ្ញុំកើតជាអ្នករក្សាទ្វារ ក្នុងនគរពន្ធុមតី បានឃើញព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គមានធូលីទៅប្រាសហើយ ទ្រង់ដល់នូវត្រើយនៃធម៌ទាំងពួង ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានយកអំពៅមួយកំណាត់ ទៅថ្វាយព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ព្រះនាមវិបស្សី ព្រះអង្គជាអ្នកស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ។

៨១

បញ្ចមំ ឧច្ឆុក្ខណ្ឌិកត្ថេរាបទានំ

ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ   យំ ឧច្ឆុមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ឧច្ឆុក្ខណ្ឌស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឧច្ឆុក្ខណ្ឌិកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឧច្ឆុក្ខណ្ឌិកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឧច្ឆុក្ខណ្ឌិកត្ថេរាបទាន ទី ៥

ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីភទ្ទកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បាន ថ្វាយអំពៅ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃអំពៅមួយកំណាត់ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំបានគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧច្ឆុក្ខណ្ឌិកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឧច្ឆុក្ខណ្ឌិកត្ថេរាបទាន ។

៨២

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស អបទានំ

ឆដ្ឋំ កលម្ពទាយកត្ថេរាបទានំ

[២៦] រោមសោ នាម សម្ពុទ្ធោ វសតិ បព្វតន្តរេ
កលម្ពំ តស្ស បាទាសិំ បសន្នោ សេហិ បាណិភិ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ទានមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ កលម្ពស្ស ឥទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កលម្ពទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កលម្ពទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

កលម្ពទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៦

[២៦] ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមរោមសៈ គង់នៅក្នុងចន្លោះភ្នំ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយដំឡូងដូង ដល់ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ដោយដៃនៃខ្លួន ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃដំឡូងដូង ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំបានគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកលម្ពទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់កលម្ពទាយកត្ថេរាបទាន ។

សត្តមំ អម្ពាដកទាយកត្ថេរាបទានំ

[២៧] បវនេ[១] ពុទ្ធំ ទិស្វាន សយម្ភុំ អបរាជិតំ
អម្ពាដកំ គហេត្វាន សយម្ភុស្ស អទាសហំ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា អម្ពាដកទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

អម្ពាដកទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ម. វិបិនេតិ ទិស្សតិយេវ ។

អម្ពាដកទាយកត្ថេរាបទានទី ៧

[២៧] ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ជាព្រះសយម្ភូ គង់នៅក្នុងព្រៃធំ ព្រះអង្គទ្រង់ឈ្នះកិលេសមារ ហើយយកផ្លែម្កាក់ទៅថ្វាយព្រះសយម្ភូ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បានថ្វាយផ្លែម្កាក់ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយផ្លែម្កាក់ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំបានគាស់រំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្នឹង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសំណាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអម្ពាដកទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ អម្ពាដកទាយកត្ថេរាបទាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស អបទានំ

អដ្ឋមំ ហរីតកិទាយកត្ថេរាបទានំ

[២៨] ហរីតកឹ(១) អាមលកំ អម្ពជម្ពុវិភេទកំ
កោលំ ភល្លាតកំ ពេល្លំ សយមេវាហរាមហំ ។
ទិស្វាន បព្ភារគតំ ឈាយឹ ឈានរតំ មុនឹ
អាពាធេន អាបីឡិតំ អទ្ធនិយំ(២) មហាមុនឹ ។
ហរីតកឹ គហេត្វាន សយម្ភុស្ស អទាសហំ
កតមត្តម្ហិ ភេសជ្ជំ(៣) ព្យាធិ បស្សម្ភិ តាវទេ ។
បហីនទរថោ ពុទ្ធោ អនុមោទនិយំ អកា(៤)
ភេសជ្ជទានេនិមិនា ព្យាធិវូបសមេន ច ។
ទេវភូតោ មនុស្សោ វា ជាតោ វា អញ្ញជាតិយា
សព្វត្ថ សុខិតោ ហោមិ មា ច តេ ព្យាធិមាគមា ។

---

១ ឱ. ហរីដកំ ។ ២ ឱ. បបីឡេន្តំ អទុតិយំ ។ ម. អាបីឡន្តំ អទុតិយំ ។ ៣ ឱ. ម. ខាទមត្តម្ហិ ភេសជ្ជេ ។ ៤ ម. អនុមោទមកាសិ មេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ហរីតកិទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៨

[២៨] ខ្ញុំកំពុងតែនាំយក នូវផ្លែសម៉ ផ្លែកន្ទួតព្រៃ ផ្លែស្វាយ ផ្លែព្រីង ផ្លែសម៉ពិភេទក៍ ផ្លែពុទ្រា ផ្លែក្រខុប និងផ្លែត្នោត ដោយខ្លួនឯង ។ ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ព្រះអង្គគង់នៅក្នុងញកភ្នំ ទ្រង់មានឈាន ត្រេកអរក្នុងឈាន ជាមហាមុនីដ៏មាំមួន ដែលកំពុងត្រូវអាពាធបៀតបៀន ។ ខ្ញុំយកផ្លែសម៉ទៅថ្វាយព្រះសយម្ភូ ភេសជ្ជៈគ្រាន់តែខ្ញុំធ្វើរួចហើយ ព្យាធិក៏រម្ងាប់ក្នុងខណៈនោះភ្លាម ។ ព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់លះបង់សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ បានធ្វើអនុមោទនា ព្រោះភេសជ្ជទាននេះផង ព្រោះការរម្ងាប់នូវព្យាធិនេះផងថា អ្នកកើតជាទេវតាក្តី ជាមនុស្សក្តី ឬកើតក្នុងជាតិដទៃក្តី សូមឲ្យជាអ្នកដល់នូវសេចក្តីសុខ ក្នុងទីទាំងពួង មួយទៀត សូមកុំឲ្យព្យាធិកើតមានដល់អ្នកឡើយ ។

៨៤

អដ្ឋមំ ហារីតកិទាយកត្ថេរាបទានំ

ឥទំ វត្វាន សម្ពុទ្ធោ   សយម្ភូ អបរាជិតោ
នភំ អព្ភុគ្គមិ ធីរោ   ហំសរាជាវ អម្ពរេ ។
យតោ ហារីតកិមទំ[១]   សយម្ភុស្ស មហេសិនោ
ឥមំ ជាតឹ ឧបាទាយ   ព្យាធិ មេ នូបបជ្ជថ ។
អយំ បច្ឆិមកោ មយ្ហំ   ចរិមោ វត្តតេ ភវោ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ   ភេសជ្ជមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ភេសជ្ជស្ស ឥទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---
១ ឱ. ហារីតកមទំ ។ ម. ហារីតកំ ទិន្នំ ។

ហរីតកិទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៨

ព្រះសម្ពុទ្ធ ជាព្រះសយម្ភូ ទ្រង់ឈ្នះកិលេស ជាអ្នកប្រាជ្ញ លុះត្រាស់ពាក្យនេះហើយ ក៏ទ្រង់ហោះទៅឯអាកាស ដូចជាស្តេចហង្សដែលហើរទៅឰដ៏អាកាស ។ កាលដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែសម៉ដល់ព្រះសយម្ភូ ជាមហេសី ព្យាធិក៏មិនកើតឡើងដល់ខ្ញុំ រហូតជាតិនេះ ។ នេះរាងកាយខាងក្រោយបំផុតរបស់ខ្ញុំ ភពខាងក្រោយ កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយភេសជ្ជៈ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃភេសជ្ជៈ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមកក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ហារីតកិទាយកោ ថេរោ
ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ហារីតកិទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

នវមំ អម្ពបិណ្ឌិយត្ថេរាបទានំ

[២៩] ហត្ថីរាជា តទា អាសឹ ឦសាទន្តោ ឧរូឡ្ហវា[១]
វិចរន្តោ ព្រហារញ្ញេ អទ្ទសំ លោកនាយកំ ។
អម្ពបិណ្ឌឹ គហេត្វាន អទាសឹ សត្ថុនោ អហំ
បដិគ្គណ្ហិ មហាវីរោ សិទ្ធត្ថោ លោកនាយកោ ។
មម និជ្ឈាយមានស្ស បរិភុញ្ជិ តទា ជិនោ
តត្ថ ចិត្តំ បសាទេត្វា តុសិតំ ឧបបជ្ជហំ ។
តតោ អហំ ចវិត្វាន ចក្កវត្តិ អហោសហំ
ឯតេនេវ ឧបាយេន អនុភោត្វាន សម្បទា ។

---

១ ម. ឧរូឡ្ហវា ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះហរីតកិទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ហរីតកិទាយកត្ថេរាបទាន ។

អម្ពបិណ្ឌិយត្ថេរាបទាន ទី ៩

[២៩] កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាស្តេចដំរី មានភ្លុកងទន្ទាំមានកម្លាំងច្រើន កំពុងត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃធំ ក៏បានឃើញព្រះបរមលោកនាយក ។ ខ្ញុំបានយកផ្លែស្វាយមួយចង្កោមថ្វាយព្រះសាស្តា ឯព្រះសិទ្ធត្ថៈ ទ្រង់មានព្យាយាមធំ ជាលោកនាយក ទ្រង់បានទទួល ។ កាលនោះ ខ្ញុំកំពុងតែសម្លឹងមើល ព្រះជិនស្រីទ្រង់សោយហើយ ខ្ញុំក៏ញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ចំពោះព្រះអង្គ ហើយបានទៅកើត ក្នុងឋានតុសិត ។ ខ្ញុំច្យុតចាកឋានតុសិតនោះមក បានជាស្តេចចក្រពត្តិ សោយនូវសម្បត្តិទាំងឡាយ ដោយឧបាយនុ៎ះឯង ។

៨៧

នវមំ អម្ពបិណ្ឌិយត្ថេរាបទានំ

បធានំ បហិតត្តោហំ ឧបសន្តោ និរូបធិ
សព្វាសវេ បរិញ្ញាយ វិហរាមិ អនាសវោ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ទានមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា អម្ពបិណ្ឌិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

អម្ពបិណ្ឌិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

អម្ពបិណ្ឌិយត្ថេរាបទាន ទី ៩

ខ្ញុំមានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្យាយាម ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ មិនមានឧបធិក្កិលេស កំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងពួង ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយផ្លែឈើ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមកក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអម្ពបិណ្ឌិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ អម្ពបិណ្ឌិយត្ថេរាបទាន ។

ទសមំ ជម្ពុផលិយត្ថេរាបទានំ

[៣០] បទុមុត្តរពុទ្ធស្ស លោកជេដ្ឋស្ស តាទិនោ
បិណ្ឌាយ វិចរន្តស្ស ធារតោ ឧត្តមំ យសំ ។
អគ្គផលំ គហេត្វាន វិប្បសន្នេន ចេតសា
ទក្ខិណេយ្យស្ស ធីរស្ស អទាសឹ សត្ថុនោ អហំ ។
តេន កម្មេន ទិបទិន្ទ លោកជេដ្ឋ នរាសភ
បត្តោម្ហិ អចលំ ឋានំ ហិត្វា ជយបរាជយំ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ ទានមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ អគ្គទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

ជម្ពុផលិយត្ថេរាបទាន ទី ១០

[៣០] កាលព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជាច្បងក្នុងលោក ព្រះអង្គមិនញាប់ញ័រ ដោយលោកធម៌ ទ្រទ្រង់នូវយសដ៏ឧត្តម ទ្រង់ស្តេចយាងបិណ្ឌបាត ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានយកផ្លែឈើថ្មោង ចូលទៅថ្វាយព្រះសាស្តា ព្រះអង្គជាទក្ខិណេយ្យបុគ្គល ជាអ្នកប្រាជ្ញធ្ងើម (ហើយពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងសត្វជើងពីរ ជាច្បងក្នុងលោក ប្រសើរជាងពួកជន ខ្ញុំព្រះអង្គសូមលះបង់នូវការឈ្នះ និងការចាញ់ ហើយដល់នូវធម៌ មិនកម្រើកគឺព្រះនិព្វាន ដោយកុសលកម្មនោះ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃទានថ្មោង ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំបានដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទីង ។

៨៩

ទសមំ ជម្ពុផលិយត្ថេរាបទានំ

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ជម្ពុផលិយោ[១] ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ជម្ពុផលិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឧទ្ទានំ

ថេរោ ឯកវិហារី ច សង្ខិកោ បាដិហីរកោ
ថវិកោ ឧច្ឆុខណ្ឌី ច កលម្ពម្ពាដកប្បទា ។
ហរីតកម្ពបិណ្ឌី ច ជម្ពុទោ[២] ឧសភោ យតិ
ឆឡាសីតិ ច គាថាយោ គណិតាយោវិភាវិហិ ។

ឯកវិហារិវគ្គោ ចតុច្ចត្តាឡីសោ ។

---

១ ម. អម្ពផលិយោ ។ ២ ម. អម្ពទោ ។

ជម្ពុផលិយត្ថេរាបទាន ទី ១០

ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះជម្ពុផលិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ជម្ពុផលិយត្ថេរាបទាន ។

ឧទ្ទាន

ឯកវិហារិយត្ថេរាបទាន ១ ឯកសង្ខិយត្ថេរាបទាន ១ បាដិហិរសញ្ញកត្ថេរាបទាន ១ ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទាន ១ ឧច្ឆុខណ្ឌិកត្ថេរាបទាន ១ កលម្ពទាយកត្ថេរាបទាន ១ អម្ពាដកទាយកត្ថេរាបទាន ១ ហរីតកិទាយកត្ថេរាបទាន ១ អម្ពបិណ្ឌិយត្ថេរាបទាន ១ ជម្ពុផលិយត្ថេរាបទាន ១ ជាគម្រប់ ១០ គាថាចំនួន ៨៦ អ្នកប្រាជ្ញបានរាប់ឃើញហើយ ។

ចប់ ឯកវិហារិកវគ្គ ទី ៥៥ ។

បញ្ចត្តាឡីសោ វិភេទកិវគ្គោ

បឋមំ វិភេទកពីជិយត្ថេរាបទានំ

[៣១] កកុសន្ធោ មហាវីរោ សព្វធម្មាន ចារគូ
គណម្ហា វូបកដ្ឋោ សោ អគមាសិ វនន្តរំ ។
វីជំ គហេត្វាន លតាយ អាចរឹ[១] អហំ
ភគវា តម្ហិ សមយេ ឈាយតេ បព្វតន្តរេ ។
ទិស្វានាហំ ទេវទេវំ វិប្បសន្នេន ចេតសា
ឧក្កិណោយ្យស្ស ធីរស្ស វីជវីជមជាសហំ ។
ឥមស្មឹយេវ កប្បស្មឹ យំ វីជមជឹ[២] តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ វីជវីជស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

---

១ ឱ. អរុណឹ ។ ម. អររឹ ។ ២ ឱ. ផលមទទឹ ។ ម. មិញ្ជមទទឹ ។

វិភេទកិវគ្គ ទី ៤៥

វិភេទកពីជិយត្ថេរាបទាន ទី ១

[៣១] ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមកកុសន្ធៈ មានព្យាយាមធំ ទ្រង់ដល់នូវត្រើយនៃធម៌ទាំងពួង ព្រះអង្គទ្រង់ចៀសចេញចាកពួក ហើយស្តេចទៅតាមចន្លោះព្រៃ ។ ខ្ញុំយកផ្លែសម៉ពិភេទក៍ដោតនឹងវល្លិ សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចម្រើនឈាន ត្រង់ចន្លោះភ្នំ ខ្ញុំបានឃើញព្រះមានព្រះភាគ ជាទេវតាក្រៃលែងជាងទេវតា ក៏មានចិត្តជ្រះថ្លា ហើយថ្វាយផ្លែសម៉ពិភេទក៍ ដល់ព្រះអង្គ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ជាទក្ខិណេយ្យបុគ្គល ។ ក្នុងកប្បនេះឯង ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែសម៉ពិភេទក៍ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផ្លែសម៉ពិភេទក៍ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។

៩១

ទុតិយំ កោលទាយកត្ថេរាបទានំ

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា វិភេទកពីជិយោ(១) ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

វិភេទកពីជិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទុតិយំ កោលទាយកត្ថេរាបទានំ

[៣២] អជិនេន និវត្ថោហំ   វាកចីរធរោ តទា
ភារិយា បូរយិត្វាន   កោលំ ហាសិ មមស្សមំ(២)។
តម្ហិ កាលេ សិខី ពុទ្ធោ ឯកោ អទុតិយោ អហុ
មមស្សមំ ឧបាគញ្ឆិ   ជោតេន្តោ(៣)សព្វកាលិកំ ។

---

១ ឱ. វិភីដកមិញ្ជិយោ ។ ២ ឱ. ខារិភារំ ហរិត្វាន កោលមាហរិមស្សមន្តិ ទិស្សន្តិ។ ម. ខារិយា បូរយិត្វាន កោលំ ហាសឹ មមស្សមន្តិ ទិស្សន្តិ ។ ៣ ម. ជានន្តោ ។

ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវិភេទកពីជិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ វិភេទកពីជិយត្ថេរាបទាន ។

កោលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ២

[៣២] កាលនោះ ខ្ញុំស្លៀកស្បែកខ្លា ទ្រទ្រង់សំពត់សម្បកឈើ បានរែកផ្លែពុទ្រាមួយអម្រែក ទៅឯអាស្រមរបស់ខ្ញុំ ។ ក្នុងកាលនោះ ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមសិខី ព្រះអង្គមិនមានបុគ្គលជាគម្រប់ពីរ រុងរឿងសព្វ ៗ កាល ទ្រង់ស្តេចចូលទៅក្នុងអាស្រមរបស់ខ្ញុំ តែមួយព្រះអង្គឯង ។

៩២

សកំ ចិត្តំ បសាទេត្វា   វន្ទិត្វាន ច សុព្វតំ
ឧភោហត្ថេហិ បគ្គយ្ហ   កោលំ ពុទ្ធស្សទាសហំ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ   យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   កោលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កោលទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កោលទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ខ្ញុំញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្លួន ឲ្យជ្រះថ្លា ហើយថ្វាយបង្គំព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គមានវត្តល្អ រួចកាន់យកនូវផ្លែពុទ្រា ដោយដៃទាំងពីរ ថ្វាយដល់ព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែពុទ្រា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយផ្លែពុទ្រា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកោលទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កោលទាយកត្ថេរាបទាន ។

តតិយំ វេលុវផលិយត្ថេរាបទានំ

[៣៣] ចន្ទភាគានទីតីរេ អស្សមោ សុកតោ មម
វេលុវរុក្ខេហិ អាកិណ្ណោ នានាទុមនិសេវិតោ ។
សុគន្ធំ វេលុវំ ទិស្វា ពុទ្ធសេដ្ឋំ អនុស្សរឹ
ខារិការំ បូរយិត្វា តុដ្ឋោ សំវិគ្គមានសោ ។
កកុសន្ធំ ឧបាគម្ម ពិល្វបក្កមទាសហំ
បុញ្ញក្ខេត្តស្ស ធីរស្ស[១] វិប្បសន្នេន ចេតសា ។
ឥមស្មឹយេវ កប្បស្មឹ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---

១ ឱ. ម. វីរស្ស ។

វេលុវផលិយត្ថេរាបទាន ទី ៣

[៣៣] អាស្រមរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំបានធ្វើល្អហើយ ទៀបឆ្នេរស្ទឹងចន្ទភាគា ជាអាស្រមដ៏ដេរដាសដោយដើមឈ្នៅ ទាំងមានពួកឈើផ្សេង ៗ ដុះនៅក្បែរអាស្រមនោះ ។ ខ្ញុំបានឃើញផ្លែឈ្នៅមានក្លិនក្រអូប បានបេះផ្លែឈ្នៅនោះ ដាក់ពេញភារៈគឺអម្រែកហើយត្រេកអរ មានចិត្តសង្វេគនឹកដល់ព្រះសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ ខ្ញុំបានចូលទៅគាល់ព្រះអង្គ ព្រះនាមកកុសន្ធៈ ហើយថ្វាយផ្លែឈ្នៅទុំដល់ព្រះសម្ពុទ្ធ ជាអ្នកប្រាជ្ញជាស្រែបុណ្យដោយចិត្តជ្រះថ្លា ។ ក្នុងកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែឈ្នៅ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយផ្លែឈ្នៅ ។ កិលេសទាំងឡាយខ្ញុំដុតបំផ្លាញចេញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំបានដករំលើងចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមកក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា វេឡុវផលិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

វេឡុវផលិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ចតុត្ថំ ភល្លាតកទាយកត្ថេរាបទានំ

[៣៤] សុវណ្ណវណ្ណំ សម្ពុទ្ធំ ទ្វត្តឹសវរលក្ខណំ
បវនគ្គេន[១] គច្ឆន្តំ សាលរាជំវ ផុល្លិតំ ។
តិណសន្ថរំ[២] បញ្ញាបេត្វា ពុទ្ធសេដ្ឋំ អយាចហំ
អនុកម្បតុ មំ ពុទ្ធោ ភិក្ខំ ឥច្ឆាមិ ទាតវេ ។

១ ម. វិបិនគ្គេន ។ ២ ឱ. ម. តិណត្ថរំ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវេលុវផលិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ វេលុវផលិយត្ថេរាបទាន ។

ភល្លាតកទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩

[៣៤] ព្រះសម្ពុទ្ធ មានវណ្ណៈដូចមាស មានលក្ខណៈ ៣២ ដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ស្តេចទៅកាន់ជាយព្រៃធំ ព្រះអង្គដូចជាសាលរាជព្រឹក្ស មានផ្ការីកហើយ ។ ខ្ញុំក្រាលកម្រាលស្មៅ រួចហើយអារាធនាព្រះសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរថា សូមព្រះសម្ពុទ្ធអនុគ្រោះខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នានឹងថ្វាយចង្ហាន់ ។

ចតុត្ថំ ភល្លាតកទាយកត្ថេរាបទានំ

អនុកម្បកោ ការុណិកោ អត្ថទស្សី មហាយសោ
មម សង្កប្បមញ្ញាយ ឱរុយ្ហ[១] មម អស្សមេ ។
ឱរោហិត្វាន សម្ពុទ្ធោ និសីទិ បណ្ណសន្ថរេ
ភល្លាតកំ គហេត្វាន ពុទ្ធសេដ្ឋស្សទាសហំ ។
មម និជ្ឈាយមានស្ស បរិភុញ្ជិ តទា ជិនោ
តត្ថ ចិត្តំ បសាទេត្វា អភិវន្ទឹ តទា ជិនំ ។
អដ្ឋារសេ កប្បសតេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---

១ ឱ. ម. ឱរុហិ ។ ម. ឱរូហិ ។

ភល្លាតកទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៤

ឯព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ព្រះនាមអត្ថទស្សី ទ្រង់អនុគ្រោះ ប្រកបដោយករុណា ទ្រង់មានយសធំ ទ្រង់ជ្រាបនូវសេចក្តីត្រិះរិះរបស់ខ្ញុំ ហើយស្តេចចូលទៅក្នុងអាស្រមរបស់ខ្ញុំ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធស្តេចចូលទៅគង់លើកម្រាលស្លឹកឈើ ខ្ញុំបានយកផ្លែក្រខុប ថ្វាយព្រះសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ កាលខ្ញុំកំពុងសម្លឹងមើល ព្រះជិនស្រីទ្រង់សោយរួចហើយ ខ្ញុំក៏ញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាចំពោះព្រះអង្គ ហើយថ្វាយបង្គំព្រះជិនស្រី ក្នុងកាលនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ១.៨០០ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែឈើក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយផ្លែឈើ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមកក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។
ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ភល្លាតកទាយកោ ថេរោ
ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ភល្លាតកទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

បញ្ចមំ ឧម្មាបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

[៣៥] និគ្រោធេ ហរិតោភាសេ សំវិរូឡ្ហម្ហិ បាទបេ
ឧម្មាមាលញ្ចិ[១] បគ្គយ្ហ ពោធិយា អភិរោបយឹ ។
ឥមស្មឹយេវ កប្បស្មឹ យំ ពោធិមភិបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពោធិបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហារាមិ អនាសវោ ។

១ ឱ. ម. ឧតុឡ្ហិមាលំ ។ ម. ឧត្តលិមាលំ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះភល្លាតកទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្ដែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ភល្លាតកទាយកត្ថេរាបទាន ។

ឧម្មាបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៥

[៣៥] កាលដើមជ្រៃ ជាពោធិព្រឹក្សដុះឡើង មានពន្លឺខៀវខ្ចី ខ្ញុំបានយកកម្រងផ្កាកប្បាស ទៅបូជាពោធិព្រឹក្សនោះ ។ ក្នុងកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាពោធិព្រឹក្សក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផល នៃការបូជាពោធិព្រឹក្ស ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។

៩៧

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឧម្មាបុប្ផិយោ[១] ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឧម្មាបុប្ផិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឆដ្ឋំ អម្ពាដកិយត្ថេរាបទានំ

[៣៦] សុបុប្ផិតំ សាលវនំ   ឱគ្គយ្ហ វេស្សភូ មុនិ
និសីទិ គិរិទុគ្គេសុ   អភិជាតោវ កេសរី ។
បសន្នចិត្តោ សុមនោ   អម្ពាដកមបូជយឹ
បុញ្ញក្ខេត្តំ មហាវីរំ   បសន្នោ សេហិ បាណិភិ ។

---

១ ឱ. ម. ឧតុឡ្ហិបុប្ផិយោ ។ ម. ឧត្តលិបុប្ផិយោ ។

ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧម្មាបុប្ផិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឧម្មាបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ។

អម្ពាដកិយត្ថេរាបទាន ទី ៦

[៣៦] ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមវេស្សភូ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ស្តេចចូលទៅក្នុងសាលវ័ន (ព្រៃរាំងភ្នំ) ដែលមានផ្ការីកល្អ ហើយគង់ក្បែរជ្រោះភ្នំ ដែលគេទៅបានដោយលំបាក ដូចកេសររាជសី ជាសត្វមានជាតិខ្ពស់ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានបូជាផ្កាម្កាក់ ចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធ ជាស្រែបុណ្យ ដែលមានព្យាយាមធំ ដោយដៃរបស់ខ្លួន ។

៩៨

ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ យំ បុប្ផមភិរោបយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា អម្ពាដកិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

អម្ពាដកិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអម្ពាដកិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ អម្ពាដកិយត្ថេរាបទាន ។

សត្តមំ សីហាសនិកត្ថេរាបទានំ

[៣៧] បទុមុត្តរស្ស ភគវតោ សព្វភូតហិតេសិនោ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ សីហាសនមទាសហំ ។
ទេវលោកេ មនុស្សេ វា យត្ថ យត្ថ វសាមហំ
លភាមិ វិបុលំ ព្យម្ហំ សីហាសនស្សិទំ ផលំ ។
សុវណ្ណរូបិយមយា[១] លោហិតង្កមយា ពហូ
មណិមយា ច បល្លង្កា និព្វត្តន្តិ មមំ សទា ។
ពោធិយា អាសនំ កត្វា ផលមុត្តមនាមិនោ
ឧច្ចេ កុលេ បជាយាមិ អហោ ធម្មសុធម្មតា ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ សីហាសនមកាសហំ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ សីហាសនស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

---

១ ឱ. សោវណ្ណមយា រូបិយមយា ។ ម. សោណ្ណមយា រូបិមយា ។

សីហាសនិកត្ថេរាបទាន ទី ៧

[៣៧] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានថ្វាយសីហាសនៈ ដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ព្រះអង្គស្វែងរកប្រយោជន៍ ដល់សត្វទាំងពួង ។ ខ្ញុំនៅក្នុងទីណា ៗ ក្នុងទេវលោក ឬក្នុងមនុស្សលោក រមែងបាននូវវិមានដ៏ធំទូលាយ ក្នុងទីនោះ ៗ នេះជាផលនៃសីហាសនៈ ។ បល្ល័ង្កទាំងឡាយដ៏ច្រើន សុទ្ធតែជាវិការៈនៃមាស និងប្រាក់ផង ជាវិការៈនៃកែវក្រហមផង ជាវិការៈនៃកែវមណីផង តែងកើតឡើងសម្រាប់ខ្ញុំសព្វ ៗ កាល ។ ខ្ញុំកើតក្នុងត្រកូលខ្ពស់ ព្រោះតែធ្វើអាសនៈទៀបដើមពោធិព្រឹក្ស ថ្វាយព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ឱ ! ភាពនៃព្រះធម៌ជាធម៌ដ៏ល្អ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើនូវសីហាសនៈក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃសីហាសនៈ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតចោលហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវទន្នឹង ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សីហាសនិកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សីហាសនិកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

អដ្ឋមំ បាទបីឋិយត្ថេរាបទានំ

[៣៨] សុមេធោ នាម សម្ពុទ្ធោ   ការុណិកោ មហាមុនិ[1]
តារយិត្វា ពហូ សត្តេ   និព្វុតោ សោ មហាយសោ ។
សីហាសនស្ស សាមន្តា   សុមេធស្ស មហេសិនោ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ   បាទបីឋមការយឹ ។
កត្វាន កុសលំ កម្មំ   សុខបាកំ សុខុទ្រិយំ[2]
បុញ្ញកម្មេន សំយុត្តោ   តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។

---
១ ឱ. ម. អគ្គោ ការុណិកោ មុនិ ។ ២ ឱ. សុខិន្ទ្រិយំ ។

ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំបានមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសីហាសនិកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សីហាសនិកត្ថេរាបទាន ។

បាទបីឋិយត្ថេរាបទាន ទី ៨

[៣៨] ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមសុមេធៈ ជាអ្នកប្រាជ្ញធំ ប្រកបដោយករុណា ទ្រង់ចម្លងនូវសត្វទាំងឡាយដ៏ច្រើន ព្រះអង្គមានយសធំ ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានធ្វើតាំងសម្រាប់រងព្រះបាទ ទុកក្នុងទីជិតនៃសីហាសនៈ របស់ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមសុមេធៈព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណធំនោះ ។ ខ្ញុំធ្វើកុសលមានសុខជាវិបាក មានសុខជាកម្រៃ ប្រកបដោយបុញ្ញកម្ម ក៏ទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។

១០១

អដ្ឋមំ បាទបីបិយត្ថេរាបទានំ

តត្ថ មេ វសមានស្ស　　បុញ្ញកម្មសមង្គិនោ
បជាតិ ឧទ្ធវន្តស្ស　　សោណ្ណបីហា ភវន្តិ មេ ។
ហោភា តេសំ សុលទ្ធន្តេ[១]　　យេ លភន្តិ ឧបស្សុតឹ
និព្ពុតេ ការំ កត្វាន　　លភន្តិ វិបុលំ សុខំ ។
មយាបិ សុកតំ កម្មំ　　វាណិជ្ជេ សុបយោជិតំ
ចាគបីបំ ការិត្វាន　　សោណ្ណបីបំ លភាមហំ ។
យំ យំ ទិសំ បក្កមាមិ　　កេនចិ កិច្ចយេនហំ
សោណ្ណបីបេ អក្កមាមិ[២]　　បុញ្ញកម្មស្សិទំ ផលំ ។
តឹសកប្បសហស្សម្ហិ　　យំ កម្មមការឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ　　ចាគបីបស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ　　ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា　　វិហរាមិ អនាសវោ ។

---
១ ឱ. សុលទ្ធំ តេ ។ ម. សុលទ្ធំ វោ ។ ២ ម. សោណ្ណបីបេនក្កមាមិ ។

បាទបីបិយត្ថេរាបទាន ទី ៨

កាលខ្ញុំ នៅក្នុងទេវលោកនោះ ជាអ្នកប្រកបដោយបុញ្ញកម្ម កាលខ្ញុំដកជើងផុតឡើង តាំងជាវិការៈនៃមាស ក៏កើតឡើងសម្រាប់ខ្ញុំ ។ ឱ ! ជាលាភរបស់គេហើយ ឱ ! អត្តភាពជាមនុស្ស ឈ្មោះថាគេបានល្អហើយ ព្រោះថា ជនទាំង-ឡាយ បានទូវការចូលទៅអែបស្តាប់ ធ្វើនូវគ្រឿងសក្ការៈថ្វាយព្រះសម្ពុទ្ធ ដែលទ្រង់បរិនិព្វានហើយ រមែងបាននូវសេចក្តីសុខដ៏ធំទូលាយ ។ អំពើខ្ញុំធ្វើល្អហើយ ខ្ញុំប្រកបល្អហើយក្នុងការជួញ ខ្ញុំបានតាំងជាវិការៈនៃមាស ព្រោះតែខ្ញុំធ្វើនូវតាំងសម្រាប់រងព្រះបាទ ។ ខ្ញុំចេញទៅក្នុងទិសណា ៗ ដោយកិច្ចណានីមួយ ខ្ញុំក៏ជាន់លើតាំងមាស នេះជាផលនៃបុញ្ញកម្ម ។ ក្នុងកប្បទី ៣ ហ្មឺន ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើនូវអំពើកុសលក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃតាំងសម្រាប់រងព្រះបាទ ។ កិលេសទាំងឡាយខ្ញុំដុតចោលហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំបានដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ចាទបីឋិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

បាទបីឋិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

នវមំ វេទិយការកត្ថេរាបទានំ

[៣៩] បទុមុត្តរស្ស ពុទ្ធស្ស ពោធិយា ចាទបុត្តមេ
វេទិយំ សុកតំ កត្វា សកំ ចិត្តំ បសាទយឹ ។
អក្តោឡារានិ[១] ភណ្ឌានិ កតានិ អកតានិ ច
អន្តលិក្ខា បវស្សន្តិ វេទិកាយ ឥទំ[២] ផលំ ។
ឧភតោ ព្យុឡ្ហសង្គាមេ បក្ខន្ទន្តោ ភយានកោ
ភយភេរវំ ន បស្សាមិ វេទិកាយ ឥទំ ផលំ ។

---

១ ឱ. ម. អថោឡារានិ ។ ២ ឱ. វេទិកាយមិទំ ។

ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំបានមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបាទបីបិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ បាទបីបិយត្ថេរាបទាន ។

វេទិយការកត្ថេរាបទាន ទី ៩

[៣៩] ខ្ញុំកសាងកំពែងដ៏ល្អ ទៀបដើមពោធិព្រឹក្សដ៏ឧត្តម របស់ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ហើយញុំាងចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា ។ ភណ្ឌៈទាំងឡាយដ៏ប្រសើរលើសលុប ដែលគេធ្វើហើយក្តី គេមិនទាន់ធ្វើហើយក្តី រមែងធ្លាក់ចុះមកអំពីអាកាស នេះជាផលនៃកំពែង ។ ខ្ញុំស្ទុះចូលទៅក្នុងពួកសង្គ្រាម ជាទីគួរខ្លាចដោយចំណែកទាំងពីរ ក៏មិនឃើញ នូវភ័យដែលគួរខ្លាច នេះជាផលនៃកំពែង ។

១០៣

នវមំ វេទិយការកត្ថេរាបទានំ

មម សង្កប្បមញ្ញាយ ព្យម្ហំ និព្វត្តតេ សុភំ
សយនានិ មហគ្ឃានិ វេទិកាយ ឥទំ ផលំ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ វេទិកមការយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ វេទិកាយ ឥទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា វេទិយការកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

វេទិយការកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

វេទិយការកត្ថេរាបទាន ទី ៩

វិមានដ៏ល្អ រមែងកើតឡើង ទីដេកទាំងឡាយជារបស់មាន តម្លៃច្រើន ក៏កើតឡើង ព្រោះដឹងនូវសេចក្តីត្រិះរិះរបស់ខ្ញុំ នេះជាផលនៃកំពែង ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើនូវកំពែងក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែល ស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃកំពែង ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំ ជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ កាត់ផ្តាច់នូវ ទន្ទឹង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធ របស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សា-សនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវេទិយការកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ វេទិយការកត្ថេរាបទាន ។

ទសមំ ពោធិឃរការកត្ថេរាបទានំ

[៤០] សិទ្ធត្ថស្ស ភគវតោ ទិបទិន្ទស្ស តាទិនោ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ ពោធិឃរមការយឹ ។
តុសិតំ ឧបបន្នោម្ហិ វសាមិ រតនេ ឃរេ
ន មេ សីតំ វា ឧណ្ហំ វា វាតោ គត្តេ ន សម្ផុសេ ។
បញ្ចសដ្ឋិម្ហិតោ កប្បេ ចក្កវត្តិ អហោសហំ
កាសិកំ នាម នគរំ វិស្សុកម្មេន មាបិតំ ។
ទសយោជនអាយាមំ អដ្ឋយោជនវិត្ថតំ
ន តម្ហិ នគរេ អត្ថិ កដ្ឋំ វល្លី ច មត្តិកា ។
តិរិយំ យោជនំ អាសិ អឌ្ឍយោជនវិត្ថតំ
មង្គលោ នាម បាសាទោ វិស្សុកម្មេន មាបិតោ ។
ចុល្លាសីតិសហស្សានិ ថម្ភា សោវណ្ណិយា អហុ
មណិមយា ច និយ្យូហា ឆទនំ រូបិយំ អហុ ។

ពោធិឃរការកត្ថេរាបទាន ទី ១០

[៤០] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានធ្វើខឿន នៃដើមពោធិព្រឹក្ស របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ព្រះអង្គជាធំជាងសត្វជើងពីរ ព្រះអង្គមិនញាប់ញ័រ ដោយលោកធម៌ ។ ខ្ញុំបានទៅកើតក្នុងឋានតុសិត នៅក្នុងផ្ទះកែវ សម្ផស្សទាំងឡាយត្រជាក់ក្តី ក្តៅក្តី ខ្យល់ក្តី មិនដែលពាល់ត្រូវខ្លួនខ្ញុំឡើយ ។ ក្នុងកប្បទី ៦៥ អំពីកប្បនេះ ខ្ញុំកើតជាស្តេចចក្រពត្តិ នគររបស់ស្តេចនោះ ឈ្មោះកាសិកៈ ដែលវិស្សុកម្មទេវបុត្រសាងថ្វាយ ។ (នគរនោះ) មានបណ្តោយ ១០ យោជន៍ ទំហំ ៨ យោជន៍ ឈើក្តី វល្លិក្តី ដីស្អិតក្តី មិនមានក្នុងនគរនោះឡើយ ។ ប្រាសាទឈ្មោះមង្គលៈ ដែលវិស្សុកម្មទេវបុត្រសាងថ្វាយ មានទទឹង ១ យោជន៍ ទំហំកន្លះយោជន៍ ។ សសរ ៨.៤០០០ សឹងជាវិការៈនៃមាស ប្រាសាទកំពូល ជាវិការៈនៃកែវមណី ដំបូលជាវិការៈនៃប្រាក់ ។

១០៨

ទសមំ ពោធិឃរការកត្ថេរាបទានំ

សព្វសោណ្ណមយំ ឃរំ　　វិស្សុកម្មេន មាបិតំ
អជ្ឈាវុត្ថំ មយា ឯតំ　　ឃរទានស្សិទំ ផលំ ។
តេ សព្វេ អនុភោត្វាន　　ទេវមានុសកេ ភវេ
អជ្ជ បត្តោម្ហិ និព្វានំ　　សន្តបទំ(១) អនុត្តរំ ។
តឹសកប្បសហស្សម្ហិ(២)　　ពោធិឃរមការយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ　　ឃរទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ　　ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា　　វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ　　មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា　　កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ　　វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា　　កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

---

១ ឱ. សន្តិបទំ ។ ម. សន្តិបទមនុត្តរំ ។ ២ ឱ. ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ ។

ផ្ទះជាវិការៈនៃមាសទាំងអស់ ដែលវិស្សុកម្មទេវបុត្រ សាង ថ្វាយហើយ ផ្ទះនុ៎ះខ្ញុំនៅអាស្រ័យហើយ នេះជាផលនៃការ ឲ្យនូវខឿន ។ ខ្ញុំបានសោយនូវភព ជារបស់ទេវតា និង មនុស្សទាំងអស់នោះហើយ ដល់នូវព្រះនិព្វាន ជាបទដ៏ស្ងប់ ប្រសើរក្នុងថ្ងៃនេះ ។ ក្នុងកប្បទី ៣ ម៉ឺន ព្រោះហេតុដែល ខ្ញុំបានធ្វើខឿនពោធិព្រឹក្ស ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការឲ្យនូវខឿន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ខ្ញុំ ដកចោលហើយ ខ្ញុំជា បុគ្គលមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ ផ្តាច់នូវទន្វីង ។ ឱ ! ដំណើរដែលខ្ញុំមក ក្នុងសម្នាក់នៃ ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ ជាដំណើរល្អហ្ន៎ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

១០៦

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ពោធិឃរការកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ពោធិឃរការកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឧទ្ទានំ

វិភេទកិ[១] កោលផលិ[២] ពិល្លភល្លាតកប្បទោ[៣]
ឧម្មា អម្ពាដកិ ចេវ[៤] អាសនិ[៥] បាទបីឋកោ ។
វេទិកា[៦] ពោធិឃរិកោ គាថាយោ គណិតាបិច[៧]
ឯកូនាសីតិកា សព្វា អស្មឹ វគ្គេ បកិត្តិតា ។

វិភេទកិវគ្គោ បញ្ចត្តាឡីសោ ។

---

១ ឱ. វិភីតកិ ។ ម. វិភេទកំ ។ ២ ឱ. កោលផលី ។ ៣ ឱ. ពល្លភល្លាដកប្បទា ។ ម. ពិល្លភល្លាតកម្បិ ច ។ ៤ ឱ. និគ្រោធម្ពាដកី ចេវ ។ ម. និគ្រោធម្ពដកិ ចេវ ។ ៥ ឱ. អាសនី ។ ៦ ឱ. វេទិកោ ។ ៧ ឱ. គណិតាវិហា ។

បានឮថា ព្រះពោធិយវការកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ពោធិយវការកត្ថេរាបទាន ។

ឧទ្ទាន

វិភេទកពីជិយត្ថេរាបទាន ១ កោលទាយកត្ថេរាបទាន ១ វេលុវផលិយត្ថេរាបទាន ១ ភល្លាតកទាយកត្ថេរាបទាន ១ ឧម្មាបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ អម្ពាដកិយត្ថេរាបទាន ១ សីហាសនិកត្ថេរាបទាន ១ បាទបីឋិយត្ថេរាបទាន ១ វាទិយការកត្ថេរាបទាន ១ ពោធិយវការកត្ថេរាបទាន ១ គាថាទាំងឡាយ ដែលលោកសម្តែងទុកហើយ ក្នុងវគ្គនេះ រាប់ទៅឃើញទាំងអស់ មានចំនួន ៧៩ គាថា ។

ចប់ វិភេទកិវគ្គ ទី ៥៥ ។

ឆចត្តាឡីសោ ជគតិវគ្គោ

បឋមំ ជគតិទាយកត្ថេរាបទានំ

[៤១] ធម្មទស្សិស្ស មុនិនោ ពោធិយា បាទបុត្តមេ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ ជគតី ការយឹ អហំ ។
ទរិតោ បព្វតាតោ វា រុក្ខតោ បតិតោ អហំ
ចុតោ បតិដ្ឋំ វិន្ទាមិ ជគតិយា ឥទំ ផលំ ។
ន មេ ចោរា វិហេសន្តិ[១] នាតិមញ្ញន្តិ ខត្តិយា
សព្វាមិត្តេតិក្កមាមិ ជគតិយា ឥទំ ផលំ ។
យំ យំ យោនូបបជ្ជាមិ ទេវត្តំ អថ មានុសំ
សព្វត្ថ បូជិតោ ហោមិ ជគតិយា ឥទំ ផលំ ។
អដ្ឋារសេ កប្បសតេ ជគតី ការយឹ អហំ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ជគតិទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

---

១ ឱ. បសហន្តិ ។

ជគតិវគ្គ ទី ៤៦

ជគតិទាយកត្ថេរាបទាន ទី ១

[៤១] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានឲ្យគេពូនផែនដី ជិតដើមពោធិព្រឹក្សដ៏ឧត្តម របស់ព្រះមហាមុនី ព្រះនាមធម្មទស្សី ។ ខ្ញុំរបូតធ្លាក់ក្នុងជ្រោះក្តី អំពីភ្នំក្តី អំពីដើមឈើក្តី រមែងបាននូវទីពឹង នេះជាផលនៃការពូនផែនដី ។ ចោរទាំងឡាយ មិនហ៊ានបៀតបៀនខ្ញុំ ក្សត្រទាំងឡាយមិនហ៊ានមើលងាយខ្ញុំ ខ្ញុំកន្លងផុតនូវសត្រូវទាំងពួង នេះជាផលនៃការពូនផែនដី ។ ខ្ញុំកើតក្នុងកំណើតណា ៗ ទោះជាទេវតាឬជាមនុស្ស អ្នកផងតែងបូជាក្នុងទីទាំងពួង នេះជាផលនៃការពូនផែនដី ។ ក្នុងកប្បទី ១.៨០០ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យគេពូនផែនដី ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការពូនផែនដី ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់បំណាង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្វីង ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ជគតិទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ជគតិទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទុតិយំ មោរហត្ថិយត្ថេរាបទានំ

[៤២] មោរហត្ថំ គហេត្វាន   ឧបេសិំ លោកនាយកំ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ   មោរហត្ថំ អទាសហំ ។
ឥមិនា មោរហត្ថេន   ចេតនាបណិធីហិ ច
និព្វុតា មេ តយោ[១] អគ្គី   លភាមិ វិបុលំ សុខំ ។
អហោ ពុទ្ធា អហោ ធម្មា   អហោ នោ សត្ថុ សម្បទា
ទត្វានហំ មោរហត្ថំ   លភាមិ វិបុលំ សុខំ ។

---
១ ឱ. និព្វន្តិ មេ តយោ ។ ម. និព្វាយឹសុ តយោ ។

ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះជគតិទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ជគតិទាយកត្ថេរាបទាន ។

មោរហត្ថិយត្ថេរាបទាន ទី ២

[៤២] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានយកផ្ចិតស្លាបក្ងោក ចូលទៅថ្វាយព្រះលោកនាយក ។ ភ្លើងទាំង ៣ របស់ខ្ញុំរលត់ហើយ ខ្ញុំបាននូវសេចក្តីសុខ ដ៏ធំទូ-លាយ ដោយសារផ្ចិតស្លាបក្ងោកនេះផង ដោយការតម្កល់នូវចេតនានេះផង ។ ឱហ្ន៎ ព្រះពុទ្ធ ឱហ្ន៎ ព្រះធម៌ ឱហ្ន៎ សម្បទារបស់ព្រះសាស្តា នៃយើងទាំងឡាយ ខ្ញុំបាននូវសេចក្តីសុខដ៏ធំទូលាយ ព្រោះបានថ្វាយផ្ចិតស្លាបក្ងោក ។

១០៩

ទុតិយំ មោរហត្ថិយត្ថេរាបទានំ

តិជគ្គី[១] និព្ពុតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
សព្វាសវា បរិក្ខីណា[២] នត្ថិទានិ បុនព្ភវោ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ យំ ទានមទទិំ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ មោរហត្ថស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា មោរហត្ថិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

មោរហត្ថិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

១ ឱ. តិវគ្គី ។ ២ ម. សព្វាសវបរិក្ខីណោ ។

មោរហត្ថិយត្ថេរាបទាន ទី ២

ភ្លើងទាំង ៣ របស់ខ្ញុំរលត់ហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ អាសវៈទាំងពួងអស់រលីងហើយ ឥឡូវនេះ ភពថ្មីមិនមានទៀតឡើយ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផ្ចិតស្វាបក្បោក ។ កិលេសទាំងឡាយខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលអស់ហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្នឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមោរហត្ថិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ មោរហត្ថិយត្ថេរាបទាន ។

តតិយំ សីហាសនពីជិយត្ថេរាបទានំ

[៤៣] តិស្សស្សាហំ ភគវតោ ពោធិរុក្ខំ អវន្ទិហំ
បគ្គយ្ហ វីជនឹ តត្ថ សីហាសនមវិជ្ជហំ(១) ។
ទ្វេនវុតេ ឥតោ កប្បេ សីហាសនមវិជ្ជហំ(២)
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ វីជនាយ ឥទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សីហាសនពីជិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សីហាសនពីជិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

១-២ ឱ. សីហាសនមវីជហំ ។ ម. សីហាសនមពីជហំ ។

សីហាសនពីជិយត្ថេរាបទាន ទី ៣

[៤៣] ខ្ញុំបានទៅថ្វាយបង្គំពោធិព្រឹក្ស របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមតិស្សៈ រួចហើយខ្ញុំកាន់ផ្ចិតបក់នូវសីហាសនៈ (អាសនៈដ៏ប្រសើរ) ដែលគេតម្កល់ក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបក់នូវសីហាសនៈ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបក់ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសីហាសនពីជិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សីហាសនពីជិយត្ថេរាបទាន ។

ចតុត្ថំ តិណុក្កធារិយត្ថេរាបទានំ

[៤៤] បទុមុត្តរស្ស ពុទ្ធស្ស ពោធិយា ចាទបុត្តមេ[១]
បសន្នចិត្តោ សុមនោ តយោ ឧក្កេ អធារយឹ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យាហំ ឧក្កមធារយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ឧក្កធានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា តិណុក្កធារិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

តិណុក្កធារិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ឱ. បាទវុត្តមេ ។

តិណុក្កធារិយត្ថេរាបទាន ទី ៤

[៤៤] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានអុជគប់ភ្លើង ៣ (តម្កល់ទុក) ត្រង់ដើមពោធិព្រឹក្សដ៏ឧត្តម របស់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំអុជគប់ភ្លើង ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការឲ្យនូវគប់ភ្លើង ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណងដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតិណុក្កធារិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ តិណុក្កធារិយត្ថេរាបទាន ។

បញ្ចមំ អក្កមនទាយកត្ថេរាបទានំ

[៤៩] កកុសន្ធស្ស មុនិនោ ព្រាហ្មណស្ស វុសីមតោ
និរវិហារំ វជតោ អក្កមនមទាសហំ ។
ឥមស្មឹយេវ កប្បស្មឹ យំ ទានមទទិន្តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ អក្កមនស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា អក្កមនទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

អក្កមនទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

អក្កមនទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៥

[៤៥] ខ្ញុំបានថ្វាយកម្រាលសម្រាប់ដាន់ ដល់ព្រះមុនី ព្រះនាមកកុសន្ធៈ ជាខីណាសវព្រាហ្មណ៍ មានព្រហ្មចរិយធម៌នៅហើយ ដែលស្តេចទៅកាន់ទីជាទីសម្រាក ក្នុងវេលាថ្ងៃ ។ ក្នុងកប្បនេះឯង ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយទានក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃកម្រាលសម្រាប់ដាន់ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអក្កមនទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ អក្កមនទាយកត្ថេរាបទាន ។

ឆដ្ឋំ វនកោរណ្ឌិយត្ថេរាបទានំ

[៤៦] សិទ្ធត្ថស្ស ភគវតោ លោកជេដ្ឋស្ស តាទិនោ
វនកោរណ្ឌមាទាយ ពុទ្ធស្ស អភិរោបយឹ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ បុប្ផមភិរោបយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា វនកោរណ្ឌិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

វនកោរណ្ឌិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

វីសតិមំ ភាណវារំ ។

វនកោរណ្ឌិយត្ថេរាបទាន ទី ៦

[៤៦] ខ្ញុំបានយកផ្កាកន្ទុយដំរីក្នុងព្រៃ ទៅបូជាចំពោះព្រះពុទ្ធព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ មានព្រះភាគ ជាធំក្នុងលោក ទ្រង់មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា កិលេសទាំង-ឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវនកោរណ្ឌិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ វនកោរណ្ឌិយត្ថេរាបទាន ។

ចប់ ភាណវារៈ ទី ២០ ។

សត្តមំ ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទានំ

[៤៧] អង្គារជាតា បឋវី　　កុក្កុឡានុគតា មហី
បទុមុត្តរោ ភគវា　　អព្ភោកាសម្ហិ ចង្កមិ ។
បណ្ឌរំ ឆត្តមាទាយ　　អទ្ធានំ បដិបជ្ជហំ
តត្ថ ទិស្វាន សម្ពុទ្ធំ　　ចិត្តំ មេ ឧបបជ្ជថ ។
មរីចិមោផុដា ភូមិ　　អង្គារា មហី អយំ
ឧបដ្ឋន្តិ[១] មហាវាតា　　សរីរកាយុខេបនា[២] ។
សីតំ ឧណ្ហំ វិហនតិ　　វាតាតបនិវារណំ
បដិគ្គណ្ហ ឥមំ ឆត្តំ　　ផស្សយិស្សាមិ និព្វុតឹ ។
អនុកម្បកោ ការុណិកោ　　បទុមុត្តរោ មហាយសោ
មម សង្កប្បមញ្ញាយ　　បដិគ្គណ្ហិ តទា ជិនោ ។
តឹសកប្បានិ ទេវិន្ទោ　　ទេវរជ្ជមការយឹ
សតានំ បញ្ចក្ខត្តុំ ច　　ចក្កវត្តិ អហោសហំ ។

១ ឱ. ឱបវាយន្តិ ។ ២ ឱ. សរីរស្សានុខេបនា ។ ម. សរីរស្សាយុខេបនា ។

ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទាន ទី ៧

[៤៧] *ផែនដីកំពុងក្តៅដូចរងើកភ្លើង ផែនដីកំពុងប្រព្រឹត្តទៅដូចជាផេះ ព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ចង្រ្កមក្នុងទីវាល ។ ខ្ញុំបានបាំងឆ័ត្រស ដើរទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ ខ្ញុំឃើញព្រះសម្ពុទ្ធហើយ ក៏កើតគំនិតក្នុងទីនោះថា ផែនដីផ្សាយចេញនូវថ្ងៃបណ្តើរកួន ផែនដីនេះក្តៅដូចជារងើកភ្លើង ខ្យល់ធំខ្លាំងតាំងឡើង បំប៉ើងនូវធូលីទៅកាន់សរីរកាយ ។ ឆត្រនេះ សម្រាប់ការពារខ្យល់និងកម្តៅថ្ងៃ កម្ចាត់បង់នូវត្រជាក់និងក្តៅ សូមព្រះអង្គទទួលយកនូវឆត្រនេះចុះ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងបានព្រះនិព្វាន ។ កាលនោះ ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ មានយសច្រើន ទ្រង់អនុគ្រោះ ប្រកបដោយសេចក្តីករុណា ទ្រង់បានទទួលយក ព្រោះជ្រាបនូវតម្រិះរបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំកើតជាព្រះឥន្ទ្រ ជាស្តេចទេវតា សោយរាជ្យក្នុងទេវលោកអស់ ៣០ កប្ប បានជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៥០០ ដង ។*

១១៨

សត្តមំ ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទានំ

បនេសរជ្ជំ វិបុលំ   តឈាជាតោ អសង្ខយំ
អនុកោមិ សកំ កម្មំ   បុព្វេ សុកាតមត្តនោ ។
អយំ មេ បច្ឆិមា ជាតិ   ចរិមោ វត្តតេ ភវោ
អជ្ជាបិ សេតឆត្តំ មេ   សព្វកាលំ ធរីយតិ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ   យំ ឆត្តមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ឆត្តទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឯកច្ឆត្តិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទាន ទី ៧

បានសោយបទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ខ្ញុំបានទទួលផលនៃកម្មរបស់ខ្លួន ដែលខ្លួនធ្វើល្អហើយ ក្នុងកាលមុន ។ នេះជាតិជាទីបំផុតរបស់ខ្ញុំ ភពខាងក្រោយកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ថ្ងៃនេះឆត្រស គេតែងបាំងឲ្យខ្ញុំ សព្វ ៗ កាល ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយឆត្រក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយឆត្រ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកច្ឆត្តិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទាន ។

អដ្ឋមំ ជាតិបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

[៤៨] បរិនិព្វុតេ ភគវតិ បទុមុត្តរេ មហាយសេ
បុប្ផចង្កោដកេ គហេត្វា[១] សរីរំ អភិរោបយឹ ។
តត្ថ ចិត្តំ បសាទេត្វា និម្មានំ អគមាសហំ
ទេវលោកំ គតោ សន្តោ បុញ្ញកម្មំ ចរាមហំ[២] ។
អម្ពរា បុប្ផវស្សោ មេ សព្វកាលំ បវស្សតិ
សម្ភរាមិ[៣] មនុស្សេ វេ[៤] រាជា ហោមិ មហាយសោ ។
តហឹ កុសុមវស្សោ មេ អភិវស្សតិ សព្វទា
កាយេសុ[៥] បុប្ផបូជាយ វាហសា សព្វទស្សិនោ ។
អយំ បច្ឆិមកោ មយ្ហំ ចរិមោ វត្តតេ ភវោ
អជ្ជាបិ បុប្ផវស្សោ មេ អភិវស្សតិ សព្វទា ។

---

១ ឱ. បុប្ផំ ចង្កោដកេ កត្វា ។ ម. បុប្ផវដំសកេ កត្វា ។ ២ ឱ. ម សរាមហំ ។ ៣ ឱ. ម. សំសរាមិ ។ ៤ ឱ. ចេ ។ ម. ច ។ ៥ ឱ. តាយេវ ។ ម. តស្សេវ ។

ជាតិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៨

[៤៨] *កាលព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ មានយសធំ ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំយកផ្កាដាក់ក្នុងប្រអប់ ទៅបូជានូវព្រះសរីរៈព្រះអង្គ ។ ព្រោះញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះសរីរៈនោះ ខ្ញុំក៏បានទៅកើតក្នុងទេវលោក ឈ្មោះនិម្មានរតី លុះខ្ញុំទៅកើតក្នុងទេវលោកហើយ រលឹកឃើញនូវបុញ្ញកម្មនោះ ។ ភ្លៀងផ្កាបង្អុរចុះមកអំពីអាកាស សម្រាប់ខ្ញុំ សព្វ ៗ កាល ខ្ញុំកើតក្នុងពួកមនុស្ស បានជាស្តេចមានយសច្រើន ។ ភ្លៀងផ្កាបង្អុរចុះមកក្នុងទីនោះ សព្វ ៗ កាល សម្រាប់ខ្ញុំ ដែលជាអ្នកឃើញនូវធម៌ទាំងពួង ដោយរហ័ស ព្រោះការបូជាផ្កា ចំពោះព្រះសរីរកាយនៃព្រះពុទ្ធ ។ នេះភពជាទីបំផុតរបស់ខ្ញុំ ភពខាងក្រោយ កំពុងប្រព្រឹត្តទៅថ្ងៃនេះ ភ្លៀងផ្កាបង្អុរចុះ សម្រាប់ខ្ញុំ ក្នុងកាលទាំងពួង ។*

១១៧

អដ្ឋមំ ជាតិបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ បុប្ផំ អភិរោបយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ទេហបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ជាតិបុប្ផិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ជាតិបុប្ផិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ជាតិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៨

ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាន បូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជា ផលនៃការបូជានូវព្រះសរីរកាយ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំ ដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិន មានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវ ទន្ទីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះជាតិបុប្ផិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ជាតិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ។

នវមំ សត្តិបណ្ណិយត្ថេរាបទានំ

[៤៩] នីហរន្តេ សរីរម្ហិ វជ្ជមានាសុ ភេរិសុ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ សត្តិបុប្ផំ អបូជយឹ[១] ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ បុប្ផំ អភិបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ទេហបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សត្តិបណ្ណិយោ[២] ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សត្តិបណ្ណិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ម. បដ្តិបុប្ផមបូជយឹ ។ ឱ. សត្តិបុប្ផមបូជយឹ ។ ៣ ម. បដ្តិបុប្ផិយោ ។

សត្តិបណ្ណិយត្ថេរាបទាន ទី ៩

[៤៩] កាលព្រះសរីរៈ (នៃព្រះសម្ពុទ្ធ) ដែលពួកជនកំពុងហែចេញ ស្គរគេកំពុងប្រគំថ្វាយ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានបូជាផ្កាម្ទិះ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជាព្រះសរីរៈ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណងដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសំណាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសត្តិបណ្ណិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សត្តិបណ្ណិយត្ថេរាបទាន ។

ទសមំ គន្ធបូជកត្ថេរាបទានំ

[៩០] ចិតកេសុ ករុមានេសុ[១] នានាគន្ធេ សមាហដេ[២]
បសន្នចិត្តោ សុមនោ គន្ធមុដ្ឋឹ អបូជយឹ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ ចិតកំ យំ អបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ចិតបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា គន្ធបូជកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

គន្ធបូជកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ឱ. ម. ចិតេសុ កិរមានេសុ ។ ម. ចិតេសុ ករមានេសុ ។ ២ ឱ. សមាគតេ ។

គន្ធបូជកត្ថេរាបទាន ទី ១០

[៩០] កាលពួកជនកំពុងធ្វើជើងថ្ករ កំពុងនាំមកនូវគ្រឿងប្រអប់ផ្សេង ៗ ខ្ញុំក៏មានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានបូជានូវគ្រឿងក្រអូបមួយក្តាប់ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែនអំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាជើងថ្ករ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជាជើងថ្ករ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំបានដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់បំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះគន្ធបូជកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ គន្ធបូជកត្ថេរាបទាន ។

ឧទ្ទានំ

ជគតី មោរហត្ថោ[១] ច   អាសនិ ឧក្កធារកោ
អក្កមិ ឯកោរណ្ឌិ   ឆត្តោ ជាតិបូជកោ ។
សត្តិបណ្ណិយោ ថេរោ ច[២]   ឧសមោ គន្ធបូជកោ
សត្តសង្ខី ច គាថាយោ   គណិតាយោ វិភាវិហិ ។

ជគតិទាយកវគ្គោ ឆចត្តាឡីសោ ។

---

១. ឱ. ម. មោរហត្ថី ច ។ ២ ឱ. សត្តិបណ្ណី ច យោ ថេរោ ។ ម. បដ្ដិបុប្ផិ ច យោ ថេរោ ។

ឧទ្ទាន

ជគតិទាយកត្ថេរាបទាន ១ មោរហត្ថិយត្ថេរាបទាន ១ សីហាសនពីជិយត្ថេរាបទាន ១ តិណុក្កធារិយត្ថេរាបទាន ១ អក្កមនទាយកត្ថេរាបទាន ១ វនកោរណ្ឌិយត្ថេរាបទាន ១ ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទាន ១ ជាតិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ សត្តិបណ្ណិយត្ថេរាបទាន ១ គន្ធបូជកត្ថេរាបទាន ១ ជាគម្រប់ ១០ ឯគាថាមានចំនួន ៦៧ ដែលពួកអ្នកប្រាជ្ញរាប់ឃើញហើយ ។

ចប់ ជគតិទាយកវគ្គ ទី ៤៦ ។

១២១

សត្តចត្តាឡីសោ សាលបុប្ផិវគ្គោ

បឋមំ សាលកុសុមិយត្ថេរាបទានំ

[៨១] បរិនិព្វុតេ ភគវតិ ជលជុត្តមនាមកេ
អារោបិតម្ហិ ចិតកេ សាលបុប្ផំ អបូជយឹ[១] ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ បុប្ផមភិបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ចិតបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សាលកុសុមិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សាលកុសុមិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

១ ឱ. ម. បុប្ផមភិរោបយឹ ។

សាលបុប្ផិវគ្គ ទី ៤៧

សាលកុសុមិយត្ថេរាបទាន ទី ១

[៥១] កាលព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំបានបូជាផ្កាវាំងចំពោះជើងថ្ករ ដែលគេលើកឡើងហើយ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជាជើងថ្ករ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសាលកុសុមិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សាលកុសុមិយត្ថេរាបទាន ។

ទុតិយ ចិតកបូជកត្ថេរាបទានំ

[៨២] ឈាយមានស្ស ភគវតោ សិខិនោ លោកពន្ធុនោ
អដ្ឋ ចម្បកបុប្ផានិ ចិតកំ អភិរោបយឹ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ យំ បុប្ផំ អភិរោបយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ[១] ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ចិតកបូជកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ចិតកបូជកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ម. ចិតបូជាយិទំ ។

ចិតកបូជកត្ថេរាបទាន ទី ២

[៩២] កាលព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិខី ជាលោកពន្ធុ ដែលជនកំពុងបូជាភ្លើង ខ្ញុំបានបូជាផ្កាចម្បា ៨ ទង ចំពោះដើមថ្កុរ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចិតកបូជកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ចិតកបូជកត្ថេរាបទាន ។

១២៣

តតិយំ ចិតកនិព្វាបកត្ថេរាបទានំ

[៨៣] ឧយ្ហមានេ សរីរម្ហិ វេស្សភុស្ស មហេសិនោ
គន្ធោទកំ គហេត្វាន ចិតំ និព្វាបយឹ អហំ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ ចិតំ និព្វាបយឹ អហំ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ គន្ធោទកស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ចិតកនិព្វាបកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ចិតកនិព្វាបកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ចិតកនិព្វាបកត្ថេរាបទាន ទី ៣

[៥៣] កាលសរីរៈរបស់ព្រះវេស្សភូ ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ដែលជនកំពុងបូជាភ្លើង ខ្ញុំបានយកទឹកអប់រំលត់ដើងថ្ករ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំរំលត់ដើងថ្ករ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិនេះជាផលនៃទឹកអប់ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចិតកនិព្វាបកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ចិតកនិព្វាបកត្ថេរាបទាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស អបទានំ

ចតុត្ថំ សេតុទាយកត្ថេរាបទានំ

[៤៤] វិបស្សិនោ ភគវតោ ចង្កមន្តស្ស សម្មុខា
បសន្នចិត្តោ សុមនោ សេតុំ ការាបយឹ អហំ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ សេតុំ ការយឹ អហំ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ សេតុទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សេតុទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សេតុទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

សេតុទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៤

[៤៤] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានឲ្យគេធ្វើស្ពានថ្វាយ ក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រ នៃព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី កំពុងចង្ក្រម ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យគេធ្វើស្ពាន ក្នុងកាលនោះខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយស្ពាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណងដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសំណាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសេតុទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សេតុទាយកត្ថេរាបទាន ។

១២៤

បញ្ចមំ សុមនតាលវណ្ដិយត្ថេរាបទានំ

[៤៤] សិទ្ធត្ថស្ស ភគវតោ   តាលវណ្ដំ[១] អទាសហំ
សុមនេហិ បដិច្ឆន្នំ   ធារយាមិ មហាយសំ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ   តាលវណ្ដំ អទាសហំ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   តាលវណ្ដស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សុមនតាលវណ្ដិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សុមនតាលវណ្ដិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ម. តាលវណ្ឌំ ។

សុមនតាលវណ្ដិយត្ថេរាបទាន ទី ៥

[៥៥] ខ្ញុំបានយកជាងស្លឹកត្នោត មកស្រោបដោយផ្កាម្ទិះ ហើយចាំងថ្វាយព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ទ្រង់មានយសធំ ។ ក្នុងកប្បទី ៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំថ្វាយជាងស្លឹកត្នោត ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃជាងស្លឹកត្នោត ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតចោលហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្ដាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុមនតាលវណ្ដិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្ដែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សុមនតាលវណ្ដិយត្ថេរាបទាន ។

ឆដ្ឋំ អវដផលិយត្ថេរាបទានំ

[៤៦] សតរំសី នាម ភគវា សយម្ភូ អបរាជិតោ
វិវេកកាមោ សម្ពុទ្ធោ គោចរាយាភិនិក្ខមិ ។
ផលហត្ថោ អហំ ទិស្វា ឧបគច្ឆឹ នរាសភំ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ អទាសឹ អវដំ ផលំ[១] ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

១ ម. អវណ្ឌផលំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

អវដផលិយត្ថេរាបទាន ទី ៦

[៥៦] ព្រះសម្ពុទ្ធ មានព្រះភាគ ជាសយម្ភូ ទ្រង់មានរស្មីច្រើន ព្រះអង្គឈ្នះកិលេសមារ ទ្រង់ប្រាថ្នានូវវិវេក ស្តេចចេញទៅដើម្បីគោចរ ។ ខ្ញុំកាន់ផ្លែឈើក្នុងដៃ លុះឃើញព្រះពុទ្ធ ដ៏ប្រសើរជាងពួកនរៈហើយ ក៏ចូលទៅជិត ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានថ្វាយនូវផ្លែឈើឥតទងនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែឈើ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយផ្លែឈើ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

១២៧

សត្តមំ លពុជផលទាយកត្ថេរាបទានំ

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា អវដផលិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

អវដផលិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

សត្តមំ លពុជផលទាយកត្ថេរាបទានំ

[៨៧] នគរេ ពន្ធុមតិយា   អារាមិកោ អហំ តទា
អទ្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធំ   គច្ឆន្តំ អនិលញ្ជសេ ។
លពុជផលមាទាយ   ពុទ្ធសេដ្ឋស្សទាសហំ
អាកាសេវ ឋិតោ សន្តោ   បដិគ្គណ្ហិ មហាយសោ ។
វិត្តិសញ្ជននោ មយ្ហំ   ទិដ្ឋធម្មេ សុខាវហោ
ផលំ ពុទ្ធស្ស ទត្វាន   វិប្បសន្នេន ចេតសា ។
អធិក្កញ្ឆឹ តទា បីតឹ   វិបុលំ សុខមុត្តមំ
ឧប្បជ្ជតេ[១] មេ[២] រតនំ   និព្វត្តស្ស តហឹ តហឹ ។

១ ឱ. ម. ឧប្បជ្ជតេវ ។ ២ ឱ. ម. មេសទ្ទោ នត្ថិ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអវដផលិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ អវដផលិយត្ថេរាបទាន ។

លពុជផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៧

[៥៧] ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំជាញោមវត្ត ក្នុងនគរពន្ធុមវតី បានឃើញព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ប្រាសចាកធូលី កំពុងស្តេចយាងទៅក្នុងអាកាស ។ ខ្ញុំបានយកផ្លែខ្នុរសម្ល ទៅថ្វាយដល់ព្រះពុទ្ធប្រសើរ ឯព្រះពុទ្ធមានយសច្រើន ទ្រង់ឈរទទួលក្នុងអាកាស ។ ព្រះអង្គញុំាងសេចក្តីត្រេកអរឲ្យកើតដល់ខ្ញុំ ទ្រង់នាំមកនូវសេចក្តីសុខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ព្រោះបានថ្វាយផ្លែខ្នុរដល់ព្រះពុទ្ធ ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ ។ ក្នុងកាលណោះ ខ្ញុំបាននូវបីតិ ដ៏ធំទូលាយ ជាសុខដ៏ឧត្តម តែងតែងកើតឡើងសម្រាប់ខ្ញុំ ដែលកើតក្នុងភពនោះ ៗ ។

ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា លពុជផលទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

លពុជផលទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

អដ្ឋមំ មិលក្ខុផលទាយកត្ថេរាបទានំ

[៤៨] វនន្តរេ(១) ពុទ្ធំ ទិស្វា(២) អត្ថទស្សឹ មហាយសំ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ មិលក្ខុស្ស(៣) ផលំ អទំ(៤) ។

១ ឱ. វនន្តេ ។ ២ ឱ. ទិស្វាន ។ ៣ ឱ. បិលក្ខុស្ស ។ ម. បិលក្ខស្ស ។ ៤ ម. អទា ។

ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែខ្នុរ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយផ្លែខ្នុរ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះលពុជផលទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ លពុជផលទាយកត្ថេរាបទាន ។

មិលក្ខុផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៨

[៥៨] ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមអត្ថទស្សី មានយសច្រើន គង់នៅក្នុងចន្លោះព្រៃ ហើយមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានថ្វាយផ្លែល្មៀប (ដល់ព្រះអង្គ) ។

១២៩

អង្គារសេ កប្បសតេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា មិលក្ខុផលទាយកោ[១] ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

មិលក្ខុផលទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

នវមំ សយម្បដិភាណិយត្ថេរាបទានំ

[៤៩] កកុធំ វិលសន្តំវ[២] ទេវទេវំ នរាសភំ
រថិយំ បដិបជ្ជន្តំ កោ ទិស្វា នប្បសីទតិ ។

---
១ ឱ. បិលក្ខុផលទាយកោ ។ ២ ម. វិលម្ពន្តំវ ។

ក្នុងកប្បទី ១.៨០០ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បានឲ្យនូវផ្លែល្មៀប ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយផ្លែល្មៀប ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមិលក្ខុផលទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ មិលក្ខុផលទាយកត្ថេរាបទាន ។

សយម្បដិភាណិយត្ថេរាបទាន ទី ៩

[៥៩] ខ្ញុំបានសរសើរថា ព្រះពុទ្ធ ជាទេវតាក្រៃលែងជាងទេវតា ព្រះអង្គប្រសើរជាងនរៈ មានព្រះដំណើរល្ងាសល្ងន់ បីដូចដើមថ្ងាន់ត្រូវខ្យល់ ទ្រង់កំពុងស្តេចទៅតាមច្រក បុគ្គលណាឃើញហើយ នឹងមិនជ្រះថ្លាម្តេចបាន ។

តមន្ធការំ ជាសេត្វា សន្តារេត្វា ពហុំ ជនំ
ញាណាលោកេន ជោតន្តំ កោ ទិស្វា នប្បសីទតិ ។
វេសីសតសហស្សេហិ និយ្យន្តំ លោកនាយកំ
ឧទ្ធរន្តំ ពហូ សត្តេ កោ ទិស្វា នប្បសីទតិ ។
អាហនិត្វា[១] ធម្មភេរឹ មទ្ទន្តំ តិត្ថិយេ គណេ
សីហនាទំ វ នទន្តំ[២] កោ ទិស្វា នប្បសីទតិ ។
យាវតា ព្រហ្មលោកម្ហា អាគន្ត្វាន សព្រហ្មកា
បុច្ឆន្តិ និបុណេ បញ្ហេ កោ ទិស្វា នប្បសីទតិ ។
យស្សញ្ជលឹ ករិត្វាន អាយាវន្តិ[៣] សទេវកា
តេន បុញ្ញំ អនុភោន្តិ កោ ទិស្វា នប្បសីទតិ ។
សព្វេ ជនា សមាគន្ត្វា សម្បវារេន្តិ[៤] ចក្ខុមំ
ន វិកម្បតិ អជ្ឈិដ្ឋោ កោ ទិស្វា នប្បសីទតិ ។

---

១ ឱ. អាហនន្តឹ ។ ២ ឱ. វិនាទន្តឹ ។ ម. វិនទន្តំ ។ ៣ ឱ. ម. អាយាចន្តិ ។
៤ ម. សព្វំ វារេន្តិ ។

ព្រះពុទ្ធទ្រង់កម្ចាត់បង់ នូវងងឹតអន្ធការ ទ្រង់ចម្លងនូវជនច្រើន ទ្រង់រុងរឿងដោយពន្លឺគឺញាណ បុគ្គលណាឃើញហើយ នឹងមិនជ្រះថ្លាម្តេចបាន ។ ព្រះលោកនាយក ទ្រង់ស្តេចទៅជាមួយនឹងព្រះខីណាស្រពមួយសែន ដែលស្ទាត់ជំនាញ ទ្រង់ស្រង់នូវសត្វទាំងឡាយដ៏ច្រើន បុគ្គលណាឃើញហើយ នឹងមិនជ្រះថ្លាម្តេចបាន ។ ព្រះពុទ្ធនាំមកនូវធម្មភេរី ទ្រង់ញាំញីនូវពួកតិរ្ថិយ បន្លឺឡើងនូវសីហនាទ បុគ្គលណាឃើញហើយ នឹងមិនជ្រះថ្លាម្តេចបាន ។ ពួកទេវតា ព្រមទាំងព្រហ្ម រហូតដល់ព្រហ្មលោក មកសួរនូវបញ្ហាដ៏ល្អិត អ្នកណាឃើញហើយ នឹងមិនជ្រះថ្លាម្តេចបាន ។ ពួកជន ព្រមទាំងទេវតា ធ្វើនូវអញ្ជលីបួងសួងចំពោះព្រះពុទ្ធអង្គណា រមែងបានទទួលនូវបុណ្យ ដោយសារព្រះពុទ្ធអង្គនោះ បុគ្គលណាឃើញហើយ នឹងមិនជ្រះថ្លាម្តេចបាន ។ ជនទាំងពួងមកព្រមគ្នា ហើយបវារណាព្រះពុទ្ធមានចក្ខុ ព្រះអង្គដែលគេអារាធនាហើយ រមែងមិនញាប់ញ័រ បុគ្គលណាឃើញហើយ នឹងមិនជ្រះថ្លាម្តេចបាន ។

១៣១

នវមំ សយម្បដិភាណិយត្ថេរាបទានំ

នគរំ បវិសតោ យស្ស នទន្តិ[១] ភេរិយោ ពហូ
វិនទន្តិ គជា មត្តា[២] កោ ទិស្វា នប្បសីទតិ ។
វីថិយា គច្ឆតោ យស្ស បភា វា[៣] ជោតតេ សទា
អព្ភុន្នតា សមា ហោន្តិ កោ ទិស្វា នប្បសីទតិ ។
ព្យាហរន្តស្ស[៤] ពុទ្ធស្ស ចក្កវាឡម្ហិ សុយ្យតិ
សព្វេ សត្តេ វិញ្ញាបេតិ កោ ទិស្វា នប្បសីទតិ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ ពុទ្ធមភិកិត្តយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ កិត្តនាយ ឥទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

១ ឱ. អនុគជ្ជា ។ ២ ឱ. សព្វាភា ។ ម. សព្វថា ។ ៣. ឱ. រវន្តេ ។ ម. រវន្តិ ។
៤ ឱ. ព្យាហរន្តេ ច ។

ស្គរជាច្រើនរមែងបន្លឺឡើង ដំរីទាំងឡាយ ដែលចុះប្រេង រមែងបន្លឺឡើង ចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធអង្គណា កាលដែលស្តេចចូលទៅក្នុងទីក្រុង បុគ្គលណាឃើញ (ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ) ហើយ នឹងមិនជ្រះថ្លាម្តេចបាន ។ ឯពន្លឺនៃព្រះពុទ្ធអង្គណា ដែលកំពុងស្តេចទៅតាមថ្នល់ រមែងរុងរឿង សព្វ ៗ កាល រស្មីទាំងឡាយ (របស់ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ) ខ្ពង់ខ្ពស់ឡើងក្រៃពេក បុគ្គលណាឃើញហើយ នឹងមិនជ្រះថ្លាម្តេចបាន ។ បុគ្គលឮ (នូវសំឡេង) នៃព្រះពុទ្ធ កាលពោលក្នុងចក្រវាឡ ព្រះអង្គញ៉ាំងសត្វទាំងអស់ឲ្យដឹងច្បាស់ បុគ្គលណាឃើញហើយ នឹងមិនជ្រះថ្លាម្តេចបាន ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីភទ្ទកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានសរសើរនូវព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃសេចក្តីសរសើរ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សយម្បដិភាណិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សយម្បដិភាណិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទសមំ និមិត្តព្យាករណិយត្ថេរាបទានំ

[៦០] អជ្ឈោគហេត្វា ហិមវន្តំ[១] មន្តេ វាចេមហន្តជា
ចតុបញ្ញាសសហស្សានិ សិស្សា មយ្ហំ ឧបដ្ឋហុំ ។
អធិតា វេទគូ សព្វេ ឆឡង្គេ បារមឹ គតា
សកវិជ្ជាហុបត្ថទ្ធា ហិមវន្តេ វសន្តិ តេ ។

១ ឱ. ម. ហិមវិ ។

ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសយម្បុដិភាណិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្ដែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សយម្បុដិភាណិយត្ថេរាបទាន ។

និមិត្តព្យាករណិយត្ថេរាបទាន ទី ១០

[៦០] កាលណោះ ខ្ញុំចូលទៅក្នុងព្រៃហេមពាន្ត បង្ហាញមន្តដល់ពួកសិស្ស ឯសិស្សចំនួន ៥៤.០០០ នាក់ បានបម្រើខ្ញុំ ។ សិស្សទាំងអស់នោះ ជាអ្នករៀនវេទ ដល់នូវបារមីក្នុងអង្គ ៦ រឹងប៉ឹងដោយវិជ្ជារបស់ខ្លួន នៅក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ។

ទសមំ និមិត្តព្យាករណិយត្ថេរាបទានំ

ចវិត្វា តុសិតា កាយា　　ទេវបុត្តោ មហាយសោ
ឧប្បជ្ជិ មាតុកុច្ឆិស្មឹ　　សម្បជានោ បដិស្សុតោ ។
សម្ពុទ្ធេ ឧបបជ្ជន្តេ　　ទសសហស្សិ កម្បថ[១]
អន្ធា ចក្ខុំ អលភឹសុ[៣]　　ឧប្បជ្ជន្តម្ហិ នាយកេ ។
ឆប្បការមកម្បិត្ថ[៣]　　កេវលា វសុធា អយំ
និគ្ឃោសសទ្ទំ សុត្វាន　　វិម្ហយឹសុ[៤] មហាជនា ។
សព្វេ ជនា សមាគម្ម　　អគញ្ឆុំ មម សន្តិកេ
វសុធាយំ បកម្បិត្ថ　　កឹវិបាកោ ភវិស្សតិ ។
វិទស្សាមិ[៥] តទា តេសំ　　មា ភាយិត្ថ នត្ថិ វោ ភយំ[៦]
វិស្សដ្ឋា ហោថ សព្វេបិ　　ឧប្បាទោយំ សុខត្ថិកោ[៧] ។

---

១ ឱ. បកម្បថ ។ ២ ឱ. អលត្ថុំសុ ។ ៣ ឱ. ឆព្វិការំ បកម្បិត្ថ ។ ម. សព្វាការំ បកម្បិត្ថំ ។ ៤ ឱ. ឱព្វិជ្ជិសុ ។ ៥ ឱ.ម. អវចាសឹ ។ ៦ ឱ. មា ភេត្ថ នត្ថិ វោ ភយំ ។ ម. មា ពោទ នត្ថិ វោ ។ ៧ ម. សុវត្ថិតោ ។

និមិត្តព្យាករណិយត្ថេរាបទាន ទី ១០

ទេវបុត្តមួយអង្គ មានយសច្រើន បានច្យុតចាកពួកទេវតា ក្នុងឋានតុសិត មកចាប់ផ្ទៃព្រះមាតា ជាអ្នកដឹងខ្លួន មាន ស្មារតី ។ កាលព្រះសម្ពុទ្ធ បានត្រាស់ លោកធាតុមួយ ម៉ឺន ញាប់ញ័រ កាលព្រះនាយក ទ្រង់បានត្រាស់ ពួក ជនខ្វាក់ភ្នែក ក៏បានភ្លឺភ្នែក ។ ផែនដីនេះទាំងមូលញាប់ញ័រ ហើយដោយប្រការ ៦ មហាជនក៏តក់ស្លុត ព្រោះឮសំឡេង គឹកកង ។ ជនទាំងអស់បានទៅប្រជុំគ្នា ក្នុងសម្នាក់ខ្ញុំ សួរខ្ញុំថា ផែនដីនេះញាប់ញ័រ តើនឹងមានផលដូចម្តេច ។ កាលណោះ ខ្ញុំប្រាប់ពួកជនទាំងនោះថា អ្នកទាំងឡាយ កុំខ្លាចអ្វីឡើយ ភ័យនឹងមិនកើត ដល់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងអស់គ្នា កុំរង្កៀសឡើយ ការណ៍ដែលកើតឡើង នេះ ប្រកបដោយសេចក្តីសុខ និងសេចក្តីចម្រើនទេតើ ។

អដ្ឋហេតូហិ សម្បស្សា[១] វសុធាយំ បកម្បតិ
តថា និមិត្តា ទិស្សន្តិ ឱភាសោ វិបុលោ មហា ។
អសំសយំ ពុទ្ធសេដ្ឋោ ឧប្បជ្ជិស្សតិ ចក្ខុមា
សញ្ញាបេត្វាន ជនតំ បញ្ច សីលេ កថេសហំ[២] ។
សុត្វាន បញ្ច សីលានិ ពុទ្ធុប្បាទញ្ច ទុល្លភំ
ឧព្វេគ្គជាតា សុមនា តុដ្ឋហដ្ឋា អហេសុ[៣] តេ ។
ទ្វេនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ និមិត្តំ វិយាករឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ព្យាករណស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---

១ ម. អត្តហេតុ និសំសយំ ។ ២ ឱ. កថេមហំ ។ ៣ ឱ. អាសីសុ ។ ម. អហំសុ ។

ផែនដីនេះ បើហេតុទាំង ៨ យ៉ាងប៉ះពាល់ហើយ រមែងញ័រ និមិត្តទាំងឡាយប្រាកដឡើង ពន្លឺដ៏ធំទូលាយប្រាកដឡើង ក៏ព្រោះហេតុនោះ ។ ព្រះពុទ្ធប្រសើរ ទ្រង់មានចក្ខុ នឹងត្រាស់ដោយឥតសង្ស័យ ខ្ញុំញុំាងប្រជុំជនឲ្យដឹងច្បាស់ហើយ ទើបសម្តែងនូវសីល ៥ ។ ពួកជនទាំងនោះ លុះបានស្តាប់នូវសីល ៥ ផង នូវការកើតឡើងនៃព្រះពុទ្ធ ដែលបុគ្គលរកបានដោយកម្រផង ក៏មានចិត្តអណ្តែតឡើង មានចិត្តរីករាយ ជាអ្នកត្រេកអរស្រស់ស្រាយ ។ ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បានព្យាករនូវនិមិត្ត ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការព្យាករ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

១៣៤

ទសមំ និមិត្តព្យាករណិយត្ថេរាបទានំ

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា និមិត្តព្យាករណិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

និមិត្តព្យាករណិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឧទ្ទានំ

សាលកុសុមិយោ[១] ថេរោ បូជា និព្វាបកោបិច
សេតុទោ តាលវណ្ដិ[២] ច អវដំ[៣] លពុជម្បទោ[៤]
មិលក្ខុបដិភាណី[៥] ច វេយ្យាករណិយោ ទិជា[៦]
ទ្វេសត្តតិ[៧] ច គាថាយោ គណិតាយោ វិភាវិភិ ។

សាលបុប្ផិវគ្គោ[៨] សត្តចត្តាឡីសោ ។

---

១ ឱ. សាលបុប្ផី ច យោ ។ ២ ម. តាលវណ្ដី ។ ៣ ម. អវណ្ដំ ។ ៤ ឱ. ម. លពុជ្ឈម្ប-ទោ ។ ៥ ម. បិលក្ខុបដិភាណិ ។ ៦ ឱ. វេយ្យករណោកោ ទិជោ ។ ៧ ឱ. ទ្វេ សតញ្ចេវ ។ ៨ ម. សាលកុសុមិយវគ្គោ ។

១៣៥

និមិត្តព្យាករណិយត្ថេរាបទាន ទី ១០

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនិមិត្តព្យាករណិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ និមិត្តព្យាករណិយត្ថេរាបទាន ។

ឧទ្ទាន

សាលកុសុមិយត្ថេរាបទាន ១ ចិតកបូជកត្ថេរាបទាន ១ ចិតកនិព្វាបកត្ថេរាបទាន ១ សេតុទាយកត្ថេរាបទាន ១ តាលវណ្តិយត្ថេរាបទាន ១ អវដផលិយត្ថេរាបទាន ១ លពុជទាយកត្ថេរាបទាន ១ មិលក្ខុផលទាយកត្ថេរាបទាន ១ សយម្បដិភាណិយត្ថេរាបទាន ១ និមិត្តព្យាករណិយត្ថេរាបទាន ១ ឯគាថា ៧២ ពួកអ្នកប្រាជ្ញ បានរាប់ឃើញហើយ ។

ចប់ សាលបុប្ផិវគ្គ ទី ៤៧ ។

អដ្ឋចត្តាឡីសោ នឡមាលិវគ្គោ

បឋមំ នឡមាលិយត្ថេរាបទានំ

[៦១] សុវណ្ណវណ្ណំ សម្ពុទ្ធំ អាហុតីនំ បដិគ្គហំ
បវនគ្គេន[១] គច្ឆន្តំ អទ្ទសំ លោកនាយកំ ។
នឡមាលំ គហេត្វាន និក្ខមន្តោ ច តាវទេ
តត្ថទ្ទសាសិ សម្ពុទ្ធំ ឱឃតិណ្ណមនាសវំ ។
បសន្នចិត្តោ សុមនោ នឡមាលំ អបូជយឹ
ទក្ខិណេយ្យំ មហាវីរំ សព្វលោកានុកម្បកំ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ យំ បុប្ផំ អភិរោបយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---
១ ម. វិបិនគ្គេន ។

នឡមាលិវគ្គ ទី ៤៨

នឡមាលិយត្ថេរាបទាន ទី ១

[៦១] ខ្ញុំបានឃើញនូវព្រះសម្ពុទ្ធ មានវណ្ណៈដូចមាស ជាលោកនាយក ទ្រង់គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ស្តេចទៅតាមជាយព្រៃធំ ។ ខ្ញុំកាន់យកកម្រងផ្កាបបុស ហើយចេញទៅក្នុងខណៈនោះ បានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ឆ្លងឱឃៈ ព្រះអង្គមិនមានអាសវៈ គង់នៅក្នុងព្រៃនោះ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានបូជាកម្រងផ្កាបបុស ចំពោះព្រះពុទ្ធជាទក្ខិណេយ្យបុគ្គល ព្រះអង្គមានព្យាយាមច្រើន ទ្រង់អនុគ្រោះសព្វសត្វលោក ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា នឡមាលិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

នឡមាលិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទុតិយំ មណិបូជកត្ថេរាបទានំ

[៦២] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ សព្វធម្មាន បារគូ
វិវេកកាមោ សម្ពុទ្ធោ គច្ឆតេ អនិលញ្ជសេ ។
អវិទូរេ ហិមវន្តស្ស មហាជាតស្សរោ អហុ
តត្ថ មេ ភវនំ អាសិ បុញ្ញកម្មេន សំយុតំ ។
ភវនា និក្ខមិត្វាន អទ្ទសំ លោកនាយកំ
ឥន្ទីវរំវ ជលិតំ អាទិត្តំវ ហុតាសនំ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនឡមាលិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ នឡមាលិយត្ថេរាបទាន ។

មណិបូជកត្ថេរាបទាន ទី ២

[៦២] ព្រះជិនស្រីសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ដល់នូវត្រើយនៃធម៌ទាំងពួង ទ្រង់ប្រាថ្នានូវវិវេក កំពុងតែស្តេចទៅតាមអាកាស ។ មានជាតស្រះ ដ៏ធំមួយ នៅជិតព្រៃហិមពាន្ត ឯលំនៅរបស់ខ្ញុំ ដែលប្រកបដោយបុញ្ញកម្ម នៅជិតស្រះនោះ ។ ខ្ញុំចេញអំពីលំនៅ បានឃើញព្រះលោកនាយក ទ្រង់ភ្លឺដូចជាផ្ការាជព្រឹក្ស រុងរឿងដូចជាភ្លើង ។

វិចិនំ នាទ្ទសំ[១] បុប្ផំ បូជយិស្សន្តិ[២] នាយកំ
សកំ ចិត្តំ បសាទេត្វា អវន្ទឹ សត្ថុនោ អហំ ។
មមំ សីសមណឹ[៣] គយ្ហ[៤] បូជយឹ លោកនាយកំ
ឥមាយ មណិបូជាយ វិបាកោ ហោតុ ភទ្ទកោ ។
បទុមុត្តរោ លោកវិទូ អាហុតីនំ បដិគ្គហោ
អន្តលិក្ខេ ឋិតោ សត្ថា ឥមំ គាថំ អភាសថ ។
សោ តេ ឥជ្ឈតុ សង្កប្បោ លភតុ វិបុលំ សុខំ
ឥមាយ មណិបូជាយ អនុភោហិ មហាយសំ ។
ឥទំ វត្វាន សម្ពុទ្ធោ ជលជុត្តមនាមកោ
អគមាសិ ពុទ្ធសេដ្ឋោ យស្ស[៥] ចិត្តំ បណីហិតំ ។
សដ្ឋិកប្បានិ ទេវិន្ទោ ទេវរជ្ជមការយឹ
អនេកសតក្ខត្តុញ្ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ ។

---

១ ម. វិចិនំ នទ្ទសំ ។ ២ បូជយិស្សង្កិ ឥតិ យុត្តតរំ ។ ៣ ឱ. ម. សីសេ មណឹ ។ ៤ ម. គណ្ហ ។ ៥ ឱ. ម. យត្ថ ។

ខ្ញុំមិនឃើញផ្កាដែលគួរបេះថ្វាយ ទើបគិតថា អញនឹងបូជាអ្វី ដល់ព្រះលោកនាយក ឲ្យចិត្តរបស់ខ្លួនជ្រះថ្លា ហើយថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តាអេះ ។ ខ្ញុំយកកែវមណីប្រដាប់ក្បាលនៃខ្ញុំ បូជាព្រះលោកនាយក រួចប្រាថ្នាថា សូមឲ្យផលដ៏ចម្រើនសម្រេចដល់ខ្ញុំ ដោយសារបូជាកែវមណីនេះ ។ ព្រះសាស្តា ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ត្រៃលោក ព្រះអង្គគួរទទួលគ្រឿងបូជា ទ្រង់ឈរសម្តែងក្នុងអាកាស នូវគាថានេះថា តម្រិះនោះសូមឲ្យសម្រេចដល់អ្នក អ្នកចូរបាននូវសេចក្តីសុខដ៏ធំទូលាយ អ្នកចូរបាននូវយសដ៏ធំ ដោយការបូជានូវកែវមណីនេះចុះ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមបទុមុត្តរៈលុះពោលពាក្យនេះហើយ ទើបស្តេចហួសទៅ ចិត្តដែលគេតម្កល់ទុក ចំពោះបុគ្គលណា (បុគ្គលនោះ) គឺព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ ខ្ញុំកើតជាព្រះឥន្ទ ជាស្តេចទេវតា សោយទេវរាជ្យ អស់ ៦០ កប្ប បានជាស្តេចចក្រពត្តិ ច្រើនរយដង ។

១៣៩

ទុតិយំ មណិបូជកត្ថេរាបទានំ

បុព្វកម្មំ សរន្តស្ស ទេវភូតស្ស មេ សតោ
មណិ និព្វត្តតេ មយ្ហំ អាលោកករណោ មម[1] ។
ឆឡាសីតិសហស្សានិ នារិយោ មេ បរិគ្គហា
វិចិត្តវត្ថាភរណា អាមុត្តមណិកុណ្ឌលា ។
អាឡារមុខា[2] ហសុលា សុសញ្ញា តនុមជ្ឈិមា
បរិវារេន្តិ មំ និច្ចំ មណិបូជាយិទំ ផលំ ។
សោណ្ណមយា[3] មណិមយា លោហិតង្កមយា[4] តថា
ភណ្ឌា មេ សុកតា ហោន្តិ យទិច្ឆសិ បិលន្ធនា[5] ។
កូដាគារា គុហា រម្មា សយនញ្ច មហារហំ
មម សង្កប្បមញ្ញាយ និព្វត្តន្តិ យទិច្ឆិកំ ។
លាភា តេសំ សុលទ្ធញ្ច យេ លភន្តិ ឧបស្សុតឹ
បុញ្ញក្ខេត្តំ មនុស្សានំ ឱសធំ សព្វបាណិនំ ។

---

១ ម. មមំ ។ ២ ឱ. ម. អាឡារបម្ហា ។ ៣ ឱ. សោវណ្ណមយា ។ ៤ ម. លោហិតង្គ-មយា ។ ៥ ឱ. ភណ្ឌា កតាកតា ភោន្តិ យទិច្ឆាយ បិលន្ធនា ។

មណិបូជកត្ថេរាបទាន ទី ២

ខ្ញុំកាលកើតជាទេវតា មានសតិ បានរលឹកឃើញនូវបុញ្ញកម្ម ឯកែវមណី ជាវត្ថុជាតុធ្វើពន្លឺ ក៏កើតឡើង សម្រាប់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំគ្រប់គ្រងនារី ៨៦.០០០ សឹងមានសំពត់និងគ្រឿងអាភរណៈដ៏វិចិត្រ ពាក់នូវកែវមណីនិងកណ្ឌល ។ នារីទាំងនោះមានមុខទូលាយ ញញឹមស្រស់ មានត្រគាកល្អ មានចង្កេះរៀវ តែងចោមរោមខ្ញុំជានិច្ច នេះជាផលនៃការបូជាកែវមណី ។ កណ្ឌៈទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំ ជាវិការៈនៃមាស ជាវិការៈនៃកែវមណី ជាវិការៈនៃកែវក្រហម ដែលជាងរចនាល្អ ជាគ្រឿងប្រដាប់សម្រេចតាមសេចក្តីប្រាថ្នា ។ ផ្ទះកំពូល គុហាគួររីករាយ ទីដេកមានថ្លៃច្រើន តែងកើតឡើង សមតាមសេចក្តីប្រាថ្នា ព្រោះដឹងតម្រិះរបស់ខ្ញុំ ។ ឱ ! ជាលាភ របស់គេហើយ ឱ ! អត្តភាពជាមនុស្ស ឈ្មោះថាគេបានល្អហើយ ព្រោះហេតុដែលគេបាន នូវការចូលទៅអែបស្តាប់ពុទ្ធោវាទ ជាបុញ្ញក្ខេត្តរបស់មនុស្ស ជាឱសថរបស់សត្វទាំងពួង ។

មយ្ហំបិ សុកតំ កម្មំ យោហំ អទក្ខិ នាយកំ
វិនិធាតា សុមុត្តោម្ហិ[1] បត្តោម្ហិ[2] អចលំ បទំ ។
យំ យំ យោនូបបជ្ជាមិ ទេវត្តំ អថ មានុសំ
ទិវសញ្ចេវ រត្តិញ្ច[3] អាលោកោ ហោតិ មេ សទា
តាយេវ មណិបូជាយ អនុភោត្វាន សម្បទា
ញាណាលោកោ មយា ទិដ្ឋោ បត្តោម្ហិ អចលំ បទំ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ មណិមភិបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ មណិបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

---

១ ឱ. ម. បមុត្តោម្ហិ ។ ២ ឱ. បត្តោ ច ។ ៣ ឱ. ម. សមន្តា សត្តរតនា ។

អំពើដែលខ្ញុំធ្វើល្អហើយ ព្រោះខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធជានាយក ខ្ញុំរួចស្រឡះហើយចាកវិនិបាត ខ្ញុំបានដល់នូវអចលបទគឺព្រះនិព្វាន ។ ខ្ញុំទៅកាន់កំណើតណា ៗ ទោះជាទេវតា ឬជាមនុស្ស ពន្លឺតែងមានសម្រាប់ខ្ញុំ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ សព្វ ៗ កាល ។ ខ្ញុំសោយសម្បត្តិទាំងឡាយ ដោយសារការបូជានូវកែវមណីនោះឯង ពន្លឺគឺញាណខ្ញុំឃើញហើយ ខ្ញុំបានដល់នូវអចលបទ គឺព្រះនិព្វាន ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបូជាកែវមណី ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជាកែវមណី ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសំណាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

១៤១

តតិយំ ឧក្កាសតិកត្ថេរាបទានំ

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា មណិបូជកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

មណិបូជកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

តតិយំ ឧក្កាសតិកត្ថេរាបទានំ

[៦៣] កោសិកោ នាម ភគវា ចិត្តកូដេ វសី តទា
ឈាយី ឈានរតោ ពុទ្ធោ វិវេកាភិរតោ មុនិ ។
អជ្ឈោគហេត្វា ហិមវន្តំ នារីគណបុរក្ខតោ
អទ្ទសំ កោសិកំ ពុទ្ធំ បុណ្ណមាយេវ(១) ចន្ទិមំ ។
ឧក្កាសតេ គហេត្វាន បរិវារេសហន្តទា
សត្តរត្តិន្ទិវំ ពុទ្ធំ(២) អដ្ឋមេន អគច្ឆហំ ។
វន្ទិតំ កោសិកំ ពុទ្ធំ សយម្ភុំ អបរាជិតំ
បសន្នចិត្តោ វន្ទិត្វា ឯកំ ភិក្ខំ អទាសហំ ។

---

១ ឱ. បុណ្ណមាសេវ ។ ២ ឱ. បត្វា ។ ម. ពុទ្ធោ ។

ឧក្កាសតិកត្ថេរាបទាន ទី ៣

បានឮថា ព្រះមណិបូជកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ មណិបូជកត្ថេរាបទាន ។

ឧក្កាសតិកត្ថេរាបទាន ទី ៣

[៦៣] កាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ជាមុនី ព្រះនាមកោសិកៈ ព្រះអង្គមានឈាន ត្រេកអរក្នុងឈាន អភិរម្យក្នុងវិវេក គង់នៅលើភ្នំចិត្តកូដ ។ ខ្ញុំមានពួកនារីចោមរោមដើរចូលទៅក្នុងព្រៃហិមពាន្ត បានឃើញព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមកោសិកៈ ដូចព្រះចន្ទពេញបូណ៌មី ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកាន់គប់ភ្លើង ១០០ ឈរព័ទ្ធបំភ្លឺព្រះពុទ្ធ អស់ ៧ យប់ ៧ ថ្ងៃ ខ្ញុំត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញ ក្នុងថ្ងៃទី ៨ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា ថ្វាយបង្គំព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមកោសិកៈ ជាព្រះសយម្ភូ ទ្រង់ឈ្នះកិលេស ព្រះអង្គស្តេចចេញ ខ្ញុំបានថ្វាយភិក្ខាមួយចម្អែត ។

តេន កម្មេន ទិបទិន្ទ លោកជេដ្ឋ នរាសភ
ឧប្បជ្ជឹ តុសិតេ កាយេ ឯកភិក្ខាយិទំ ផលំ ។
ទិវសញ្ចេវ រត្តិញ្ច អាលោកោ ហោតិ មេ សទា
សមន្តា យោជនសតំ ឱភាសេន ផរាមហំ ។
បញ្ចបញ្ញាសកប្បម្ហិ ចក្កវត្តិ អហោសហំ
ចាតុរន្តោ វិជិតាវី ជម្ពុមណ្ឌស្ស ឥស្សរោ ។
តទា មេ នគរំ អាសិ ឥទ្ធំ ផីតំ សុនិម្មិតំ
តឹសយោជនអាយាមំ វិត្ថារេន ច វីសតិ ។
សោភនំ នាម នគរំ វិសុកម្មេន[១] មាបិតំ
ទសសទ្ទា វិវិត្តន្តំ សម្មតាឡសមាហិតំ ។
ន តម្ហិ នគរេ អត្ថិ វល្លិ កដ្ឋញ្ច មត្តិកា
សព្វសោណ្ណមយំយេវ ជោតតេ និច្ចកាលិកំ ។

១ ឱ. វិស្សុកម្មេន ។

បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងសត្វជើងពីរ ជាធំក្នុងលោក ប្រសើរជាងពួកនរៈ ខ្ញុំទៅកើតក្នុងឋានតុសិត ដោយកម្មនោះ នេះជាផលនៃភិក្ខាមួយចម្អែត ។ ពន្លឺរស្មីមានដល់ខ្ញុំ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ សព្វ ៗ កាល ខ្ញុំផ្សាយពន្លឺទៅកាន់ទី ១០០ យោជន៍ ដោយជុំវិញ ។ ក្នុងកប្បទី ៥៥ ខ្ញុំបានជាស្ដេចចក្រពត្តិឈ្មោះសង្គ្រាម មានសមុទ្រទាំង ៤ ជាព្រំប្រទល់ ជាធំក្នុងមណ្ឌលនៃជម្ពូទ្វីប ។ ក្នុងកាលនោះ នគររបស់ខ្ញុំ សម្បូណ៌ កុះករ ដែលវិស្សុកម្មនិម្មិតល្អហើយ ទីក្រុងនោះ មានបណ្ដោយប្រវែង ៣០ យោជន៍ ទទឹងប្រវែង ២០ យោជន៍ ។ ទីក្រុងនោះ ឈ្មោះសោភនៈ ដែលវិស្សុកម្មនិម្មិតហើយ ជាទីស្ងប់ស្ងាត់ចាកសំឡេងទាំង ១០ ប្រការ ប្រកបដោយភ្លេងប្រគំដ៏ពីរោះ ។ ក្នុងនគរនោះ មិនមានវល្លិ ឈើ ដីស្អិត មានរបស់សុទ្ធតែមាសទាំងអស់ រុងរឿងអស់កាលជានិច្ច ។

១៤៣

តតិយំ ឧក្កាសតិកត្ថេរាបទានំ

ចតុបាការបរិក្ខិត្តំ តយោ អាសុំ មណិមយា
វេមជ្ឈេ តាលបន្តិ[១] ច វិសុកម្មេន មាបិតា ។
ទសសហស្សបោក្ខរណី[២] បទុមុប្បលឆាទិតា
បុណ្ឌរិកាទិសញ្ឆន្នា នានាគន្ធសមេរិតា ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ឧក្កំ ធារយឹ អហំ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ឧក្កាធារស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

---

១ ឱ. តាលបត្តី ។ ២ ឱ. ទសសហស្សា បោក្ខរញ្ញោ ។ ម. ទសសហស្ស បោក្ខរញ្ញោ ។

ឧក្កាសតិកត្ថេរាបទាន ទី ៣

ទាំងមានរបស់ ៣ យ៉ាងនេះគឺ កំពែងបួនជ្រុង ១ របៀបដើម ត្នោតជាវិការៈនៃកែវមណីក្នុងទីពាក់កណ្តាល ដែលវិស្សុកម្ម និម្មិតល្អហើយ ១ ស្រះបោក្ខរណីមួយហ្មឺន មានឈូកឧប្បល ព្រោងព្រាត ដេរដាសដោយឈូកសជាដើម ផ្សាយក្លិន ផ្សេង ៗ ១ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុ ដែលខ្ញុំបំភ្លឺគប់ភ្លើង ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបំភ្លឺគប់ភ្លើង ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុត បំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមាន អាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្នឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យ ជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន ប្រតិបត្តិហើយ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឧក្កាសតិកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឧក្កាសតិកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ចតុត្ថំ សុមនវីជនិយត្ថេរាបទានំ

[៦៤] វិបស្សិនោ ភគវតោ ពោធិយា បាទបុត្តមេ
សុមនោ ពីជនឹ គយ្ហ អវីជឹ ពោធិមុត្តមំ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ អវីជឹ ពោធិមុត្តមំ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពីជនាយ ឥទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

បានឮថា ព្រះឧក្កាសតិកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឧក្កាសតិកត្ថេរាបទាន ។

សុមនវជនិយត្ថេរាបទាន ទី ៩

[៦៤] ខ្ញុំមានចិត្តរីករាយ ចំពោះពោធិព្រឹក្សដ៏ឧត្តម របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវិបស្សី ហើយយកផ្ចិតទៅបក់ថ្វាយ នូវពោធិព្រឹក្សដ៏ឧត្តម ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកទ្ទកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បានបក់នូវពោធិព្រឹក្សដ៏ឧត្តម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបក់ផ្ចិត ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សុមនវីជនិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សុមនវីជនិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

បញ្ចមំ កុម្មាសទាយកត្ថេរាបទានំ

[៦៩] ឯសនាយ ចរន្តស្ស វិបស្សិស្ស មហេសិនោ
រិត្តកំ បត្តំ ទិស្វាន កុម្មាសំ បូរយឹ អហំ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ភិក្ខំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ កុម្មាសស្ស ឥទំ ផលំ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុមនវីជនិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សុមនវីជនិយត្ថេរាបទាន ។

កុម្មាសទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៥

[៦៥] កាលព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ទ្រង់ស្តេចទៅដើម្បីបិណ្ឌបាត ខ្ញុំឃើញបាត្រទទេហើយ ក៏ដាក់នំឲ្យពេញ (បាត្រ) ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីភទ្ទកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យនូវភិក្ខា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃនំ ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កុម្មាសទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កុម្មាសទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឆដ្ឋំ កុសដ្ឋកទាយកត្ថេរាបទានំ

[៦៦] កស្សបស្ស ភគវតោ   ព្រាហ្មណស្ស វុសីមតោ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ   កុសដ្ឋកមទាសហំ ។

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកុម្មាសទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កុម្មាសទាយកត្ថេរាបទាន ។

កុសដ្ឋកទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៦

[៦៦] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានថ្វាយស្លាក ៨ ក្តាប់ ដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមកស្សបៈ ជាខីណាសវព្រាហ្មណ៍ ព្រះអង្គមានព្រហ្មចរិយធម៌នៅរួចហើយ ។

១៤៧

សត្តមំ គិរិបុន្នាគិយត្ថេរាបទានំ

ឥមស្មឹយេវ កប្បស្មឹ កុសដ្ឋកមទាសហំ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ កុសដ្ឋកស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កុសដ្ឋកទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កុសដ្ឋកទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

សត្តមំ គិរិបុន្នាគិយត្ថេរាបទានំ

[៦៧] សោភិតោ នាម សម្ពុទ្ធោ ចិត្តកូដេ វសី តទា
គហេត្វា គិរិបុន្នាគំ សយម្ភុំ អភិបូជយឹ ។

ក្នុងកប្បនេះឯង ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយស្បូវ ៨ ក្តាប់ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃស្បូវ ៨ ក្តាប់ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំង-ពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្នឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកុសដ្ឋកទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កុសដ្ឋកទាយកត្ថេរាបទាន ។

គិរិបុន្នាគិយត្ថេរាបទាន ទី ៧

[៦៧] គ្រានោះ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសោភិតៈ ទ្រង់គង់លើភ្នំចិត្តកូដ ខ្ញុំយកផ្កាបុសនាគភ្នំ ទៅបូជាព្រះសយម្ភូ ។

ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ សម្ពុទ្ធមភិបូជយឹ[១]
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា គិរិបុន្នាគិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

គិរិបុន្នាគិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

១ ឱ. ម. យំ ពុទ្ធមភិបូជយឹ ។

ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីភទ្ទកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបូជានូវព្រះសម្ពុទ្ធ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់បំណង់ ដូចដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះគិរិបុន្នាគិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ គិរិបុន្នាគិយត្ថេរាបទាន ។

១៤៩

អដ្ឋមំ វល្លិការផលទាយកត្ថេរាបទានំ

[៦៨] សុមនោ នាម សម្ពុទ្ធោ តក្ករាយំ វសី តទា
វល្លិការផលំ គយ្ហ សយម្ភុស្ស អទាសហំ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា វល្លិការផលទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

វល្លិការផលទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

វល្លិការផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៨

[៦៨] គ្រានោះ ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមសុមនៈ គង់នៅក្នុងក្រុងឈ្មោះតក្ករា ខ្ញុំបានយកផ្លែគុយ ទៅថ្វាយព្រះសយម្ភូ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែឈើ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផល នៃការថ្វាយផ្លែឈើ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវល្លិការផលទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ វល្លិការផលទាយកត្ថេរាបទាន ។

នវមំ បានធិទាយកត្ថេរាបទានំ

[៦៩] អនោមទស្សី ភគវា លោកជេដ្ឋោ នរាសភោ
ទិវាវិហារា និក្ខម្ម វីថិមារុយ្ហិ[១] ចក្ខុមា ។
បានធឹ សុកតំ គយ្ហ អទ្ធានំ បដិបជ្ជហំ
តត្ថទ្ទសាសឹ សម្ពុទ្ធំ បត្តិកំ ចារុទស្សនំ ។
សកំ ចិត្តំ បសាទេត្វា នីហរិត្វាន បានធឹ
បាទមូលេ ឋបេត្វាន ឥទំ វចនមព្រវី ។
អភិរូហ មហាវីរ សុគតិន្ទ វិនាយក
ឥតោ ផលំ លភិស្សាមិ សោ មេ អត្ថោ សមិជ្ឈតុ ។
អនោមទស្សី ភគវា លោកជេដ្ឋោ នរាសភោ
បានធឹ អភិរូហិត្វា ឥទំ វចនមព្រវិ ។

១ ឱ ម. បថមារហិ ។

បានធិទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩

[៦៩] ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអនោមទស្សី ជាធំក្នុងលោក ប្រសើរជាងនរៈ មានចក្ខុ ទ្រង់ចេញអំពីពាង សម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ស្តេចទៅតាមថ្នល់ ។ ខ្ញុំពាក់ស្បែកជើងដែលខ្ញុំធ្វើល្អហើយ ដើរទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ បានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ស្តេចទៅដោយព្រះបាទាទទេ ព្រះអង្គមានព្រះកាយ ប្រកបដោយគ្រឿងប្រដាប់ដូចមាស ។ ខ្ញុំញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជ្រះថ្លា យកស្បែកជើងទៅតម្កល់ទុក ជិតព្រះបាទា ហើយពោលនូវពាក្យនេះថា បពិត្រព្រះសុគតជាធំ ជានាយក មានព្យាយាមច្រើន សូមព្រះអង្គពាក់ នូវស្បែកជើង ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងបាននូវផល អំពីស្បែកជើងនេះ សូមឲ្យសម្រេចប្រយោជន៍នោះដល់ខ្ញុំ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមអនោមទស្សី ជាធំក្នុងលោក ប្រសើរជាងនរៈ ទ្រង់ពាក់នូវស្បែកជើង ហើយត្រាស់ព្រះពុទ្ធដីកានេះថា

១៨១

នវមំ បានធិទាយកត្ថេរាបទានំ

យោ ទានំ មេ អទាសិ　　បសន្នោ សេហិ បាណិភិ
តមហំ កិត្តយិស្សាមិ　　សុណាថ មម ភាសតោ ។
ពុទ្ធស្ស គិរមញ្ញាយ　　សព្វេ ទេវា សមាគតា
ឧទគ្គចិត្តា សុមនា　　វេទជាតា កតញ្ជលី ។
ទានមិមេវ ទានេន[១]　　សុខិតោយំ ភវិស្សតិ
បញ្ចបញ្ញាសក្ខត្តុញ្ច　　ទេវរជ្ជំ ករិស្សតិ ។
សហស្សក្ខត្តុំ រាជា ច　　ចក្កវត្តិ ភវិស្សតិ
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ　　គណនាតោ អសង្ខិយំ ។
អបរិមេយ្យេ ឥតោ កប្បេ　　ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន　　សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ　　ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
សព្វាសវេ បរិញ្ញាយ　　និព្វាយិស្សតិនាសវោ ។

---

១ ឱ. ម. បានធីនំ បទានេន ។

បានធិទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩

បុគ្គលណាមានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយស្បែកជើង ដល់តថាគត ដោយដៃរបស់ខ្លួន តថាគតនឹងសរសើរបុគ្គលនោះ អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់ នូវភាសិតដែលតថាគតនឹងសម្តែងចុះ ។ ទេវតាទាំងអស់ បានដឹងនូវវាចារបស់ព្រះពុទ្ធ ក៏មកប្រជុំគ្នា មានចិត្តខ្ពស់ឡើង មានចិត្តរីករាយ មានសេចក្តីត្រេកអរធ្វើនូវអញ្ជលី ។ បុគ្គលនេះនឹងដល់នូវសេចក្តីសុខព្រោះការថ្វាយនូវស្បែកជើង នឹងសោយរាជ្យជាស្តេចទេវតាអស់ ៥៥ ដង ។ នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិមួយពាន់ដង នឹងសោយបទេសរាជ្យដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ។ ក្នុងកប្បប្រមាណមិនបាន អំពីកប្បនេះ ព្រះសាស្តាមាននាមថាគោតម ទ្រង់កើតក្នុងត្រកូលឱក្កាកៈ នឹងបានត្រាស់ក្នុងលោក ។ (បុរសនេះ) នឹងបានជាអ្នកទទួលនូវមត៌ក ក្នុងធម៌របស់ព្រះគោតមនោះ ជាឱរសដែលធម៌និម្មិតហើយ កំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងពួង ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ នឹងបរិនិព្វាន ។

ទេវលោកេ មនុស្សេ វា និព្វត្តិស្សតិ បញ្ញវា
ទេវយានបដិភាគំ យានំ បដិលភិស្សតិ ។
ចាសាទា សិវិកា មយ្ហំ ហត្ថិនោ សមលង្កតា
រថា វាជញ្ញសំយុត្តា សទា ចាតុភវន្តិ មេ ។
អគារា និក្ខមន្តោបិ រថេន និក្ខមឹ អហំ
កេសេសុ ឆិជ្ជមានេសុ អរហត្តំ អចាបុណឹ ។
លាភា មយ្ហំ សុលទ្ធំ មេ វាណិជំ សុប្បយោជិតំ
ទត្វាន ចានជឹ ឯកំ បត្តោម្ហិ អចលំ បទំ ។
អបរិមេយ្យេ ឥតោ កប្បេ យំ ចានជិមទាសហំ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ចានជិស្ស ឥទំ ផលំ ។

(បុរសនេះឯង) បើកើតក្នុងទេវលោក ឬក្នុងមនុស្សលោក រមែងជាអ្នកមានប្រាជ្ញា នឹងបាននូវយាន មានចំណែកប្រៀបដោយយានទេវតា ។

ប្រាសាទ វិមាស ដំរីប្រដាប់ព្រមហើយ រថដែលទឹមដោយសេះអាជានេយ្យ រមែងកើតប្រាកដដល់ខ្ញុំ សព្វ ៗ កាល ។ ខ្ញុំទុកជាកាលចេញទៅអំពីលំនៅ តែងចេញទៅដោយរថ កាលសក់ទាំងឡាយ គេកំពុងកោរកាត់ ខ្ញុំក៏បានដល់អរហត្ត ។ ឱ ! ជាលាភរបស់ខ្ញុំហើយ អត្តភាពជាមនុស្ស ឈ្មោះថាខ្ញុំបានល្អហើយ ការជួញ ខ្ញុំប្រកបល្អហើយ ព្រោះខ្ញុំបានថ្វាយស្បែកជើងមួយសម្រាប់ ក៏បានដល់អចលបទគឺព្រះនិព្វាន ។ ក្នុងកប្បប្រមាណមិនបាន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យស្បែកជើង ក្នុងកាលនេះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃស្បែកជើង ។

១៨៣

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ចានដិទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

បានធិទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទសមំ បុឡិនចង្កមិយត្ថេរាបទានំ

[៧០] មិគលុទ្ទោ បុរេ អាសឹ អរញ្ញេ កាននេ អហំ
វាតមិគំ គវេសន្តោ ចង្កមំ អទ្ទសំ អហំ ។
ឧច្ឆង្គេន បុឡិនំ គយ្ហ ចង្កមេ ឱកិរឹ អហំ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ សុគតស្ស សិរីមតោ ។

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដក ចោលអស់ហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបានធិទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ បានធិទាយកត្ថេរាបទាន ។

បុឡិនចង្កមិយត្ថេរាបទាន ទី ១០

[៧០] ក្នុងភពមុន ខ្ញុំកើតជាព្រានម្រឹគនៅក្នុងព្រៃ កំពុងស្វែងរកសត្វឈ្លូស ក៏បានឃើញនូវទីចង្ក្រម ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ ចំពោះព្រះសុគត ទ្រង់មានសិរី ហើយកើបយកដីខ្សាច់មួយថ្នក់ មករោយរាយក្នុងទីចង្ក្រម ។

១៨៤

ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ   បុឡិនំ ឱកិរឹ អហំ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   បុឡិនស្ស ឥទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា បុឡិនចង្កមិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

បុឡិនចង្កមិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីភទ្ទកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បាន
ពោយពាយនូវដីខ្សាច់ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ
នេះជាផលនៃដីខ្សាច់ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញ
ហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ
ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំ
មកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបាន
ដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។
បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យ
ជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន
ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបុឡិនចង្កមិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវ
គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ បុឡិនចង្កមិយត្ថេរាបទាន ។

ឧទ្ទានំ

នឡមាលិ មណិទទោ ឧក្កាសតិកាវីជនិ
កុម្មាសញ្ច កុសដ្ឋញ្ច គិរិបុន្នាគិយោបិច
វល្លិការោ ចានធិទោ អថោ បុឡិនចង្កមោ
គាថាយោ បញ្ចនវុតិ គណិតាយោ វិភាវិភិ ។

នឡមាលិវគ្គោ អដ្ឋចត្តាឡីសោ ។

១៥៥

ឧទ្ទាន

*នឡមាលិយត្ថេរាបទាន ១ មណិបូជកត្ថេរាបទាន ១ ឧក្កា-
សតិកត្ថេរាបទាន ១ វីជនិយត្ថេរាបទាន ១ កុម្មាសទាយកត្ថេ-
រាបទាន ១ កុសដ្ឋកទាយកត្ថេរាបទាន ១ គិរិបុន្នាគិយត្ថេរា-
បទាន ១ វល្លិការផលទាយកត្ថេរាបទាន ១ បានធិទាយក-
ត្ថេរាបទាន ១ បុឡិនចង្កមិយត្ថេរាបទាន ១ ឯគាថាមាន
ចំនួន ៩៥ ពួកអ្នកប្រាជ្ញរាប់ឃើញហើយ ។*

ចប់ នឡមាលិវគ្គ ទី ៥៨ ។

ឯកូនបញ្ញាសមោ បង្សុកូលវគ្គោ

បឋមំ បង្សុកូលសញ្ញកត្ថេរាបទានំ

[៧១] តិស្សោ នាមាសិ ភគវា   សយម្ភូ លោកនាយកោ
បង្សុកូលំ ឋបេត្វាន   វិហារំ បាវិសី ជិនោ ។
សជ្ជិតំ[១] ធនុមាទាយ   បក្ខិត្តសលិលំ[២] អហំ
មណ្ឌលគ្គំ គហេត្វាន   កាននំ បាវិសឹ អហំ ។
តត្ថទ្ទសំ បង្សុកូលំ   ទុមគ្គេ លគ្គិតំ តទា
ចាបំ តត្ថេវ និក្ខិប្ប   សីសេ[៣]កត្វាន អញ្ជលឹ ។
បសន្នចិត្តោ សុមនោ   វិបុលាយ ច បីតិយា
ពុទ្ធសេដ្ឋំ សរិត្វាន   បង្សុកូលំ អវន្ទហំ[៤] ។
ទ្វេនវុតេ ឥតោ កប្បេ   យំ បង្សុកូលមវន្ទហំ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   វន្ទនាយ ឥទំ ផលំ ។

---

១ ឱ. តិយន្តំ ។ ម. វិន្ទតំ ។ ២ ឱ. អក្ខិត្តោ យមលឹ ។ ម. ភក្ខត្តាយ ចរឹ ។ ៣ ឱ. ម. សិរេ ។ ៤ ឱ. អវន្ទិហំ ។

បង្សុកូលវគ្គ ទី ៥៩

បង្សុកូលសញ្ញកត្ថេរាបទាន ទី ១

[៧១] ព្រះជិនស្រីមានព្រះភាគ ព្រះនាមតិស្សៈ ជាព្រះសយម្ភូ ជាលោកនាយក ព្រះអង្គបានតម្កល់ទុកនូវសំពត់បង្សុកូល ហើយស្តេចចូលទៅក្នុងវិហារ ។ ខ្ញុំបានកាន់យកធ្នូ ដែលខ្លួនរៀបចំស្រេចហើយ មានទាំងទឹកបំពង់ កាន់ទាំងដាវដើរចូលទៅក្នុងព្រៃ ។ គ្រានោះ ខ្ញុំបានឃើញសំពត់បង្សុកូល ដែលព្រះអង្គពាក់ទុកលើចុងឈើ ក្នុងទីនោះ ខ្ញុំបានដាក់បំពង់ព្រួញចុះ ក្នុងទីនោះឯង ហើយបានធ្វើអញ្ជលីលើសិរ្ស ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា រីករាយដោយបីតិដ៏ធំទូលាយ នឹករលឹកចំពោះព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ហើយថ្វាយបង្គំនូវសំពត់បង្សុកូល ។ ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយបង្គំ នូវសំពត់បង្សុកូល ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការថ្វាយបង្គំ ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា បង្សុកូលសញ្ញកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

បង្សុកូលសញ្ញកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទុតិយំ ពុទ្ធសញ្ញកត្ថេរាបទានំ

[៧២] អជ្ឈាយិកោ មន្តធរោ តិណ្ណំ វេទាន បារគូ
លក្ខណេ ឥតិហាសេ ច សនិឃណ្ឌុសកេដុភេ ។
នទីសោតបដិភាគា សិស្សា អាយន្តិ មេ តទា
តេសាហំ មន្តំ[១] វាចេមិ រត្តិន្ទិវមតន្ទិតោ ។

---

១ ឱ. មន្តេ ។

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញអស់ហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសំណាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបង្សុកូលសញ្ញកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ បង្សុកូលសញ្ញកត្ថេរាបទាន ។

ពុទ្ធសញ្ញកត្ថេរាបទាន ទី ២

[៧២] ខ្ញុំជាអ្នកស្វាធ្យាយមន្ត ចេះចាំនូវមន្ត ដល់នូវត្រើយ នៃត្រៃវេទ ក្នុងលក្ខណសាស្ត្រ និងឥតិហាសសាស្ត្រ ព្រមទាំងនិឃណ្ឌុសាស្ត្រ និងកេដុភសាស្ត្រ ។ ក្នុងកាលនោះ ពួកសិស្សរបស់ខ្ញុំ មកកាន់ (សម្នាក់) នៃខ្ញុំ ប្រៀបដូចជាខ្សែទឹកស្ទឹង ខ្ញុំក៏បានបង្ហាញមន្ត ដល់សិស្សទាំងនោះ ឥតមានខ្ជិលច្រអូស ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ។

សិទ្ធត្ថោ នាម សម្ពុទ្ធោ លោកេ ឧប្បជ្ជិ តាវទេ
តមន្ធការំ នាសេត្វា ញាណាលោកំ បវត្តយិ ។
មម អញ្ញតរោ សិស្សោ សិស្សានំ សោ កថេសិ មេ
សុត្វាន តេ ឯកមន្តំ អារោចេសុំ មមំ តទា ។
ពុទ្ធោ លោកេ សមុប្បន្នោ សព្វញ្ញូ លោកនាយកោ
តស្សានុវត្តតិ ជនោ លាភោ មយ្ហំ ន វិជ្ជតិ[១] ។
អជិច្ចុប្បត្តិកា ពុទ្ធា ចក្ខុមន្តោ មហាយសា
យន្នូនាហំ ពុទ្ធសេដ្ឋំ បស្សេយ្យំ លោកនាយកំ ។
អជិនំ មេ គហេត្វាន វាកចីរំ កមណ្ឌលុំ
អស្សមា អភិនិក្ខម្ម សិស្សេ អាមន្តយឹ អហំ ។
ឧទុម្ពរិកបុប្ផំវ[២] ចន្ទម្ហិ សសកំ យថា
វាយសានំ យថា ខីរំ ទុល្លភំ លោកនាយកំ ។

---

១ ឱ. ន ហេស្សតិ ។ ២ ឱ. ឱទុម្ពរកបុប្ផំវ ។

លំដាប់នោះឯង ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ បានកើតឡើងហើយក្នុងលោក ទ្រង់ញ៉ាំងសេចក្តីងងឹតដ៏ក្រៃលែងឲ្យវិនាស ហើយញ៉ាំងពន្លឺគឺញាណ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ក្នុងកាលនោះ មានសិស្សម្នាក់របស់ខ្ញុំ បានប្រាប់ដល់ពួកសិស្សរបស់ខ្ញុំ លុះពួកសិស្សទាំងនោះឮហើយ ទើបប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំ (ខ្ញុំក៏បានគិតថា) ព្រះសព្វញ្ញូ ជាលោកនាយក ព្រះអង្គបានកើតឡើងក្នុងលោកហើយ ជនតែងប្រព្រឹត្តតាមនូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ឯអាត្មាអញគ្មានលាភនឹងគេសោះ ។ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មានចក្ខុ មានយសធំ ព្រះអង្គទ្រង់កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ បើដូច្នោះ អាត្មាអញគួរទៅមើលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គជាលោកនា-យក ។ ខ្ញុំបានកាន់យកស្បែកខ្លា សំពត់សម្បកឈើ និងកុណ្ឌីទឹករបស់ខ្ញុំ ចេញអំពីអាស្រម ហើយហៅពួកសិស្សមកប្រាប់ថា ការឃើញនូវព្រះពុទ្ធ ជាលោកនាយក កម្របុគ្គលបានដោយងាយ ដូចជាផ្កាឧទុម្ពរ ឬដូចជារូបនៃសត្វទន្សាយក្នុងដួងព្រះចន្ទ្រ ឬក៏ដូចជាទឹកដោះនៃសត្វក្អែក ។

១៤៩

ទុតិយំ ពុទ្ធសញ្ញកត្ថេរាបទានំ

ពុទ្ធោ លោកម្ហិ ឧប្បន្នោ   មនុស្សត្តំបិ ទុល្លភំ
ឧភោសុ វិជ្ជមានេសុ   សវនញ្ច សុទុល្លភំ ។
ពុទ្ធោ លោកេ សមុប្បន្នោ   ចក្ខុំ លទ្ធាម ណោ ភវំ
ឯថ សព្វេ គមិស្សាម   សម្មាសម្ពុទ្ធសន្តិកំ ។
កមណ្ឌលុធរា សព្វេ   ខរាជិននិវាសិណោ
តេ ជដាភារភរិតា   និក្ខម្ម បវណា តទា ។
យុត្តមត្តំ បេក្ខមាណា   ឧត្តមត្ថំ គវេសិណោ
អាយន្តិ ណាតធោតារ[1]   អសម្ភីតាវ កេសរី ។
អប្បតាសា អលោលុប្បា[2]   និបកា សន្តវុត្តិណោ
ឧញ្ឆាយ ចរមាណា តេ   ពុទ្ធសេដ្ឋំ ឧធាគមុំ ។

---

១ ម. អាសត្តិ ទោសរហិតា ។ ២ ឱ. អប្បកាសា អលីលតា ។ ម. អប្បកិច្ចា អលោ-លុប្បា ។

ពុទ្ធសញ្ញកត្ថេរាបទាន ទី ២

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គកើតឡើង ក្នុងលោក និងភាពជាមនុស្ស ទាំងពីរនេះ កម្របុគ្គលបានដោយងាយ កាលបើហេតុទាំងពីរនេះមានហើយ ការស្តាប់ធម៌ ក៏កម្របុគ្គលបានងាយដែរ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ បានកើតហើយ ក្នុងលោក ពួកយើងឈ្មោះថាបាននូវចក្ខុ សេចក្តីចម្រើន នឹងមានដល់យើង អ្នកទាំងឡាយចូរមកចុះ យើងទាំងអស់ នឹងនាំគ្នាទៅកាន់សម្នាក់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ កាលនោះ ពួកតាបសទាំងអស់ ទ្រទ្រង់នូវកុណ្ឌិទឹក ស្លៀកពាក់ស្បែកខ្លាទាំងក្រចក តាបសទាំងនោះ ទ្រទ្រង់នូវភារៈគឺផ្នួងសក់ បានចេញទៅអំពីព្រៃ ។ តាបសទាំងនោះ ជាអ្នកស្វែងរកនូវប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តម ក្រឡេកមើលមួយជួរនឹមដើរមក ឥតមានសេចក្តីតក់ស្លុត បីដូចជាកូននៃដំរី ឬដូចជាកេសររាជសីហ៍ ឥតមានសេចក្តីតក់ស្លុតឡើយ ។ តាបសទាំងអស់នោះ ជាអ្នកមិនតក់ស្លុត មិនឡេះឡោះ មានប្រាជ្ញាឆ្អិនឆ្អៅ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តរម្យទម តាបសទាំងអស់នោះ កាលត្រាច់រកផលាផល បានចូលទៅគាល់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។

ទិយឌ្ឍយោជនេ ទេសេ[១] ព្យាធិ មេ ឧបបជ្ជថ
ពុទ្ធសេដ្ឋំ សរិត្វាន តត្ថ កាលំ កតោ អហំ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ សញ្ញមលភឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធសញ្ញាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ពុទ្ធសញ្ញកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ពុទ្ធសញ្ញកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ឱ. ម. សេសេ ។

ព្យាធិបានកើតឡើងដល់ខ្ញុំ ដែលនៅក្នុងប្រទេសប្រមាណមួយយោជន៍កន្លះ (អំពីព្រះពុទ្ធគង់នៅ) ខ្ញុំបានទឹកដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ហើយធ្វើមរណកាល ក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីភទ្ទកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាននូវសេចក្តីសម្គាល់ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃសេចក្តីសម្គាល់នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ កិលេសទាំង-ឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលចេញហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះពុទ្ធសញ្ញកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ពុទ្ធសញ្ញកត្ថេរាបទាន ។

តតិយំ ភិសទាយកត្ថេរាបទានំ

[៧៣] ឱគ្គយ្ហាហំ[១] បោក្ខរណឹ នានាកុញ្ជរសេវិតំ
ឧទ្ធរាមិ ភិសំ តត្ថ អសនហេតុ[២] អហំ តទា ។
ភគវា តម្ហិ សមយេ បទុមុត្តរសវ្ហយោ
រត្តកម្ពលធរោ ពុទ្ធោ គច្ឆសិ[៣] អនិលញ្ជសេ ។
ធុនន្តោ បង្សុកូលានិ សទ្ទំ អស្សោសហំ តទា
ឧទ្ធំ និជ្ឈាយមានោហំ អទ្ទសំ លោកនាយកំ ។
តត្ថេវ ឋិតកោ សន្តោ អាយាចឹ លោកនាយកំ
មធុភិសេហិ សវតិ ខីរសប្បិ មុឡាលិភិ ។
បដិគ្គណ្ហាតុ មេ ពុទ្ធោ អនុកម្បាយ ចក្ខុមា
តតោ ការុណិកោ សត្ថា ឱរោហិត្វា មហាយសោ ។
បដិគ្គណ្ហិ មម ភិក្ខំ អនុកម្បាយ ចក្ខុមា
បដិគ្គហេត្វា សម្ពុទ្ធោ អកា មេ អនុមោទនំ ។

---

១ ម. ឱគ្គយ្ហាយំ ។ ២ ឱ. ឃាសហេតុ ។ ម. ឃសហេតុ ។ ៣ ឱ. គច្ឆតិ ។

ភិសទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៣

[៧៣] កាលនោះ ខ្ញុំបានចុះក្នុងស្រះបោក្ខរណី ដែលដំរីនានាតែងអាស្រ័យ ខ្ញុំបានដកក្រអៅឈូក ក្នុងស្រះនោះ ព្រោះហេតុនៃសេចក្តីស្រេកឃ្លាន ។ សម័យនោះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ មានព្រះភាគ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ដែលមានព្រះហឫទ័យល្អ ទ្រទ្រង់នូវសំពត់កម្ពលក្រហម ស្តេចទៅតាមផ្លូវអាកាស ។ គ្រានោះ ខ្ញុំកំពុងរលាស់នូវសំពត់បង្សុកូល បានឮសំឡេង ខ្ញុំក្រឡេកមើលទៅខាងលើ ក៏បានឃើញព្រះលោកនាយក ។ ខ្ញុំឈរនៅក្នុងទីនោះឯង ហើយបានអារាធនាព្រះលោកនាយក ទាំងកំពុងកាន់ក្រអៅឈូកមានរសផ្អែមដោយពាក្យថា ខីរៈនិងសប្បិហូរចេញអំពីក្រអៅឈូក ។ សូមព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ មានចក្ខុ ជាសាស្តា មានយសធំ ប្រកបដោយសេចក្តីករុណា ស្តេចចុះមកអំពីអាកាសនោះ ហើយទ្រង់ទទួលដោយសេចក្តីអនុគ្រោះដល់ខ្ញុំ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានចក្ខុ ទ្រង់ទទួលភិក្ខារបស់ខ្ញុំ ដោយសេចក្តីអនុគ្រោះ លុះទ្រង់ទទួលហើយ ទ្រង់ធ្វើអនុមោទនាដល់ខ្ញុំថា

សុខី ហោហិ មហាបុញ្ញ គតិ តុយ្ហំ សមិជ្ឈតុ
ឥមិនា ភិសទានេន លភស្សុ វិបុលំ សុខំ ។
ឥទំ វត្វាន សម្ពុទ្ធោ ជលជុត្តមនាមកោ
ភិក្ខមាទាយ សម្ពុទ្ធោ អម្ពរេនាគមា ជិនោ ។
តតោ ភិសំ គហេត្វាន អាគញ្ឆឹ មម អស្សមំ
ភិសំ រុក្ខេ លគ្គិត្វាន មម ទានំ អនុស្សរឹ ។
មហាវាតោ វុដ្ឋហិត្វា សញ្ចាលេសិ វនំ តទា
អាកាសោ អភិនាទិត្ថ អសនិយា ផលន្តិយា ។
តតោ មេ អសនិបាតោ មត្ថកេ និបតិ តទា
សោ ហិ[១]និសិន្នកោ សន្តោ តត្ថ កាលំ កតោ អហំ ។
បុញ្ញកម្មេន សំយុត្តោ តុសិតំ ឧបបជ្ជហំ
កលេវរម្មេ បតិតំ ទេវលោកេ រមាមហំ ។

១ ឱ. សោហំ ។

ម្នាលអ្នកមានបុណ្យច្រើន អ្នកចូរជាបុគ្គលដល់នូវសេចក្តីសុខចុះ គតិរបស់អ្នក ចូរសម្រេចចុះ អ្នកចូរបាននូវសេចក្តីសុខដ៏ធំទូលាយ ដោយការឲ្យនូវក្រអៅឈូកនេះចុះ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ លុះទ្រង់ត្រាស់អនុមោទនានេះហើយ ព្រះជិនស្រីសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ទទួលភិក្ខា ហើយស្តេចមកតាមផ្លូវអាកាស ។ ខ្ញុំបានកាន់យកក្រអៅឈូកអំពីទីនោះ ហើយមកអាស្រមរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំបានព្យួរក្រអៅឈូកលើមែកឈើ ហើយនឹកនូវទានរបស់ខ្ញុំ ។ គ្រានោះ ខ្យល់ធំបានតាំងឡើង ហើយញ៉ាំងព្រៃឲ្យញាប់ញ័រ អាកាសក៏បន្លឺឡើងដោយសំឡេងរន្ទះបាញ់ ។ ក្នុងកាលនោះ អសនិបាតធ្លាក់ត្រូវក្បាលខ្ញុំ ខ្ញុំនោះកំពុងអង្គុយ ក៏ធ្វើមរណកាលក្នុងទីនោះ ។ ខ្ញុំប្រកបដោយបុញ្ញកម្ម ហើយបានទៅកើតក្នុងឋានតុសិត សាកសពរបស់ខ្ញុំធ្លាក់ចុះ ខ្ញុំត្រេកអរក្នុងទេវលោក ។

១៦៣

តតិយំ ភិសទាយកត្ថេរាបទានំ

ឆឡាសីតិសហស្សានិ   នារិយោ សមលង្កតា
សាយំ ចាតំ ឧបដ្ឋេន្តិ   ភិសទានស្សិទំ ផលំ ។
មនុស្សយោនិមាគន្ត្វា   សុខិតោ ហោមហំ តទា
ភោគេ មេ ឩនតា នត្ថិ   ភិសទានស្សិទំ ផលំ ។
អនុកម្បិតកោ[១] តេន   ទេវទេវេន តាទិនា
សព្វាសវបរិក្ខីណោ   នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ   យំ ភិក្ខមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ភិសទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---

១ ឱ អនុកម្បិតត្តា ។

ភិសទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៣

ពួកនារី ៨ ម៉ឺន ៦ ពាន់ តាក់តែងគ្រឿងប្រដាប់ប្រពៃ តែងបម្រើខ្ញុំទាំងល្ងាចទាំងព្រឹក នេះជាផលនៃការឲ្យក្រអៅឈូក ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំបានមកកាន់កំណើតនៃមនុស្ស ដល់នូវសេចក្ដីសុខ សេចក្ដីខ្វះខាតភោគរបស់ខ្ញុំ មិនមានឡើយ ។ នេះជាផលនៃការថ្វាយក្រអៅឈូក ។ ខ្ញុំជាអ្នកត្រូវព្រះតាទិបុគ្គលជាទេវតាកន្ទងទេវតានោះ អនុគ្រោះហើយ ក៏មានអាសវៈទាំងពួង អស់ឥតសេសសល់ ឥឡូវនេះភពថ្មីរបស់ខ្ញុំ មិនមានឡើយ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យភិក្ខា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការឲ្យក្រអៅឈូក ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្ដាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ភិសទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ភិសទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ចតុត្ថំ ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទានំ

[៧៤] ទក្ខិណេ ហិមវន្តស្ស សុកតោ អស្សមោ មម
ឧត្តមត្ថំ គវេសន្តោ វសាមិ បវនេ(១) តទា ។
លាភាលាភេន សន្តុដ្ឋោ មូលេន ច ផលេន ច
អនោមសន្តោ អចរិ(២) វសាមិ ឯកកោ(៣) អហំ ។
សុមេធោ នាម សម្ពុទ្ធោ លោកេ ឧប្បជ្ជិ តាវទេ
ចតុសច្ចំ បកាសេតិ ឧទ្ធរន្តោ មហាជនំ ។

១ ម. វិបិនេ ។ ២ ម. អន្វេសន្តោ អាចរិយំ ។ ៣ ឱ. ឯកតោ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះភិសទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ភិសទាយកត្ថេរាបទាន ។

ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទាន ទី ៤

[៧៤] អាស្រមរបស់ខ្ញុំគេធ្វើហើយ ក្នុងទិសទក្សិណ នៃហិមវន្តប្រទេស ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកំពុងស្វែងរកនូវប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តម នៅតែក្នុងព្រៃ ។ ខ្ញុំជាអ្នកសន្តោសដោយលាភនិងអលាភ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តមិនចិតសំបក នៃមើមឈើ និងផ្លៃឈើ ហើយនៅតែម្នាក់ឯង ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសុមេធៈ បានកើតក្នុងលោក ទ្រង់ស្រោចស្រង់នូវមហាជន ហើយប្រកាសនូវសច្ចធម៌ទាំង ៤ ក្នុងខណៈនោះ ។

១៦៤

ចតុត្ថំ ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទានំ

នាហំ សុណោមិ សម្ពុទ្ធំ នបិ មេ កោចិ សាសតិ
អដ្ឋវស្សេ អតិក្កន្តេ អស្សោសឹ លោកនាយកំ ។
អគ្គឹ ទារុំ[១] និហរិត្វា សម្មជ្ជិត្វាន អស្សមំ
ខារិភារំ គហេត្វាន និក្ខមឹ បវនា អហំ ។
ឯករត្តឹ វសន្តោហំ កាមេសុ និគមេសុ ច
អនុបុព្វេន ចន្ទវតឹ តទាហំ ឧបសង្កមឹ ។
ភគវា តម្ហិ សមយេ សុមេធោ លោកនាយកោ
ឧទ្ធរន្តោ ពហូ សត្តេ ទេសេតិ អមតំ បទំ ។
ជនកាយមតិក្កម្ម វន្ទិត្វា ជិនសាគតំ[៣]
ឯកង្សំ អជិនំ កត្វា សន្ថវឹ លោកនាយកំ ។
តុវំ សត្ថា ច កេតុវ ធជោ យូបោវ ចាណិនំ
បរាយនោ បតិដ្ឋា ច ទីបោ ច ទិបទុត្តមោ ។

ឯកវីសតិមំ ភាណវារំ ។

---

១ ឱ. ម. អគ្គិទារុំ ។ ២ ឱ. ជិនសាសនំ ។ ម. ជិនសាគរំ ។

ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទាន ទី ៤

ខ្ញុំមិនដែលបានស្តាប់នូវព្រះសម្ពុទ្ធ ទាំងឥតមានអ្នកណាមួយ ប្រៀនប្រដៅខ្ញុំឡើយ លុះកន្លង ៨ ឆ្នាំទៅ ទើបខ្ញុំបានស្តាប់ព្រះលោកនាយក ។ ខ្ញុំបាននាំយកភ្លើងនិងឧសចេញហើយ បោសប្រាសអាស្រម រួចបានរែកនូវអម្រែកចេញទៅ អំពីព្រៃធំ ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំនៅក្នុងស្រុកនិងនិគម អស់មួយរាត្រី ៗ ហើយបានចូលទៅក្នុងក្រុងឈ្មោះចន្ទវតី ដោយលំដាប់ ។ ក្នុងសម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមសុមេធៈ ជាលោកនាយក ទ្រង់ស្រោចស្រង់ នូវពពួកសត្វជាច្រើន កំពុងសម្តែងនូវអមតបទ ។ ខ្ញុំកន្លងនូវពួកជន ហើយថ្វាយបង្គំ នូវពាក្យប្រដៅនៃព្រះជិនស្រី បានធ្វើនូវស្បែកខ្លាឆៀងស្មាម្ខាង ហើយពោលសរសើរគុណ នៃព្រះលោកនាយកថា

ព្រះអង្គជាសាស្តា ដូចជាទង់ ដូចជាទង់ជ័យ ឬដូចប្រាសាទ ជាទីពឹងពំនាក់របស់ពួកសត្វ ជាប្រទីប ទ្រង់ឧត្តមជាងសត្វជើងពីរ ។

ចប់ ភាណវារៈ ទី ២១ ។

នេបុញ្ញោ ឥស្សរេ ជីវេ តារេសិ ជនតំ តុវំ
នត្ថញ្ញោ តារកោ លោកេ តវុត្តរិតរោ[១] មុនេ ។
សក្កា ភវេ កុសគ្គេន បមេតុំ សាគរុត្តមោ[២]
ន ត្វេវ តវ សព្វញ្ញុ[៣] ញាណំ សក្កា បមេតវេ ។
តុលឥណ្ឌោ[៤] ឋបេត្វាន មហិ[៥] សក្កា ជរេតវេ
ន ត្វេវ តវ បញ្ញាយ សមានំ អត្ថិ ចក្ខុម ។
អាកាសោ មិនិតុំ សក្កា រជ្ជុយា អង្គុលេន ច
ន ត្វេវ តវ សព្វញ្ញុ សីលំ សក្កា បមេតវេ ។
មហាសមុទ្ទេ ឧទកំ អាកាសោ ច វសុន្ធរោ[៦]
បរិមេយ្យានិ ឯតានិ អប្បមេយ្យោសិ ចក្ខុម ។

---

១ ម. តទុត្តរិតរោ ។ ២ ម. សាគរុត្តមេ ។ ៣ ឱ. ម. សព្វញ្ញូ ។ ៤ ឱ. តុលមណ្ឌលេ ។ ៥ ឱ. មហី ។ ម. មហឹ ។ ៦ ឱ. វសុន្ធរា ។

បពិត្រព្រះមុនី ព្រះអង្គជាអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់មានព្រះប្រាជ្ញាដ៏ល្អិតក្នុងទស្សនញ្ញាណ ទ្រង់ញ៉ាំងពួកជនឲ្យឆ្លង នឹងរកបុគ្គលដទៃជាអ្នកចម្លងឲ្យលើសលុបជាងព្រះអង្គ ក្នុងលោកមិនមានឡើយ ។ សមុទ្រសាគរដ៏ឧត្តម បុគ្គលអាចនឹងប្រមាណដោយចុងស្បូវបាន ឯសព្វញ្ញុតញ្ញាណរបស់ព្រះអង្គ បុគ្គលមិនអាចប្រមាណបានឡើយ ។ ផែនដីបុគ្គលអាចដាក់លើជង្ជីង ដើម្បីថ្លឹងបាន បពិត្រព្រះអង្គមានចក្ខុ (វត្ថុដទៃ) ស្មើដោយបញ្ញារបស់ព្រះអង្គ មិនមានឡើយ ។ អាកាស គេអាចវាស់ដោយខ្សែ ឬដោយអង្គុលីបាន បពិត្រព្រះសព្វញ្ញូ សីលរបស់ព្រះអង្គ បុគ្គលមិនអាចប្រមាណបានឡើយ ។ បពិត្រព្រះអង្គមានចក្ខុ ទឹកក្នុងមហាសមុទ្រក្តី អាកាសក្តី ផែនដីក្តី របស់ទាំងអម្បាលនេះ បុគ្គលអាចប្រមាណបាន ឯព្រះអង្គឥតមានបុគ្គលប្រមាណបានឡើយ ។

១៦៧

ចតុត្ថំ ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទានំ

ឆហិ គាថាហិ សព្វញ្ញុំ កិត្តយិត្វា មហាយសំ
អញ្ជលឹ បគ្គហេត្វាន តុណ្ហី អដ្ឋាសហំ តទា ។
យំ វទន្តិ សុមេធោតិ ភូមិប្បញ្ញំ[១] សុមេធសំ
ភិក្ខុសង្ឃេ និសីទិត្វា ឥមា គាថា អភាសថ ។
យោ មេ ញាណំ បកិត្តេសិ វិប្បសន្នេន ចេតសា[២]
តមហំ កិត្តយិស្សាមិ សុណាថ មម ភាសតោ ។
សត្តសត្តតិ កប្បានិ ទេវលោកេ រមិស្សតិ
សហស្សក្ខត្តុំ ទេវិន្ទោ ទេវរជ្ជំ ករិស្សតិ ។
អនេកសតក្ខត្តុញ្ច ចក្កវត្តិ ភវិស្សតិ
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ ។
ទេវភូតោ មនុស្សោ វា បុញ្ញកម្មសមាហិតោ
អនូនមនសង្កប្បោ តិក្ខប្បញ្ញោ ភវិស្សតិ ។

---

១ ឱ. ម. ភូរិបញ្ញំ ។ ២ ឱ. បសន្នោ សេហិ បាណិហិ ។

ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទាន ទី ៤

គ្រានោះ ខ្ញុំបានសរសើរនូវព្រះសព្វញ្ញូ មានយសធំ ដោយព្រះគាថាទាំងឡាយ ៦ ហើយឈរផ្គងនូវអញ្ជលីនៅស្ងៀម ។ ជនទាំងឡាយតែងហៅ នូវព្រះមានព្រះភាគអង្គណា ដែលមានព្រះបញ្ញាដូចផែនដី ទ្រង់ទម្លាយបង់នូវកិលេស ថាសុមេធៈ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់គង់នៅក្នុងកណ្ដាលភិក្ខុសង្ឃ ហើយត្រាស់នូវព្រះគាថាទាំង-ឡាយនេះថា

បុគ្គលណា បានសរសើរញាណរបស់តថាគត ដោយចិត្តជ្រះថ្លា តថាគត នឹងសរសើរនូវបុគ្គលនោះ អ្នកទាំង-ឡាយ ចូរស្ដាប់ពាក្យតថាគតសម្ដែងចុះ ។ បុគ្គលនោះនឹងត្រេកអរ ក្នុងទេវលោក អស់ ៧៧ កប្ប នឹងបានជាធំជាងទេវតា សោយរាជ្យជាស្ដេចនៃទេវតា អស់មួយពាន់ដង ។ នឹងបានជាស្ដេចចក្រពត្តិ ច្រើនរយជាតិ នឹងបានគ្រប់គ្រងប្រទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ នឹងគណនារាប់មិនបាន ។ បើកើតជាទេវតា ឬជាមនុស្ស នឹងជាអ្នកប្រកបដោយបុញ្ញកម្ម មានសេចក្ដីត្រិះរិះមិនឱនថយ ទាំងមានប្រាជ្ញាមោះមុត ។

តឹសកប្បសហស្សម្ហិ ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
អគារា អភិនិក្ខម្ម បព្វជិស្សតិកិញ្ចនោ
ជាតិយា សត្តវស្សេន អរហត្តំ ចាបុណិស្សតិ[១] ។
យតោ សរាមិ អត្តានំ យតោ បត្តោស្មិ សាសនំ
ឯត្ថន្តរេ ន ជានាមិ ចេតនំ អមនោរមំ ។
សំសរិត្វា ភវាភវេ សម្បត្តានុភវឹ អហំ
ភោគេ មេ ឩនតា នត្ថិ ផលំ ញាណស្ស ថោមនេ ។
តិនគ្គី និព្វុតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
សព្វាសវបរិក្ខីណោ នត្ថិទានិ បុនព្ភវោ ។

---

១ ឱ. ម. ផុសិស្សតិ ។

កន្លងទៅ ៣០.០០០ កប្ប ព្រះសាស្តាព្រះនាមគោតម កើតក្នុងត្រកូលនៃស្តេចឱក្កាកៈ ត្រាស់ឡើងក្នុងលោក ។ (កុលបុត្រនេះ) ជាអ្នកមិនមានកង្វល់ ចេញចាកផ្ទះហើយបួសនឹងបានសម្រេចព្រះអរហត្ត ក្នុងអាយុ ៧ ឆ្នាំ រាប់អំពីឆ្នាំកំណើតមក ។

ខ្ញុំរលឹកឃើញនូវខ្លួន ដោយហេតុណា ខ្ញុំបានដល់នូវសាសនា ដោយហេតុណា ក្នុងចន្លោះនេះ ខ្ញុំមិនធ្លាប់ដឹងនូវចេតនា ដែលមិនជាទីត្រេកអរនៃចិត្តទេ ។ ខ្ញុំអន្ទោលទៅមកក្នុងភពតូចភពធំហើយ តែងទទួលនូវសម្បត្តិ ឯសេចក្តីខ្វះខាតភោគៈរបស់ខ្ញុំ ឥតមានឡើយ នេះជាផលក្នុងការសរសើរនូវព្រះញាណ ។ ភ្លើង ៣ ប្រការរបស់ខ្ញុំ រលត់ហើយភពទាំងពួង ខ្ញុំបានដកចោលចេញហើយ ខ្ញុំមានអាសវៈទាំងពួងអស់ហើយ ឥឡូវនេះ ភពថ្មីមិនមានទៀតឡើយ ។

១៦៩

ចតុត្ថំ ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទានំ

តឹសកប្បសហស្សម្ហិ យំ ញាណមភិថោមហំ[១]
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលំ ញាណស្ស ថោមនេ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ញាណត្ថវិកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ញាណត្ថវិកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ម. ញាណមថវឹ អហំ ។

ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទាន ទី ៤

ក្នុងកប្បទី ៣០.០០០ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាន សរសើរនូវព្រះញាណក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលក្នុងការសរសើរនូវព្រះញាណ ។ កិលេសទាំង-ឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះញាណត្ថវិកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទាន ។

បញ្ចមំ ចន្ទនមាលិយត្ថេរាបទានំ

[៧៤] បញ្ចកាមគុណេ ហិត្វា   បិយរូបេ មនោរមេ
អសីតិកោដិយោ ហិត្វា   បព្វជឹ អនគារិយំ ។
បព្វជិត្វាន កាយេន   បាបកម្មំ វិវជ្ជយឹ
វចីទុច្ចរិតំ ហិត្វា   នទីកូលេ វសាមហំ ។
ឯកកំ មំ វិហរន្តំ   ពុទ្ធសេដ្ឋោ ឧបាគមិ
នាហំ ជានាមិ ពុទ្ធោតិ   អកាសឹ បដិសន្ថរំ ។
ករិត្វា បដិសន្ថារំ   នាមគោត្តំ អបុច្ឆហំ
ទេវតា នុសិ គន្ធព្វោ   អាទុ[១] សក្កោ បុរិន្ទទោ ។
កោ វា ត្វំ កស្ស វា បុត្តោ   មហាព្រហ្មា ឥធាគតោ
វិរោចសិ[២] ទិសា សព្វា   ឧទយំ សុរិយោ យថា ។
សហស្សារានិ ចក្កានិ   បាទេ ទិស្សន្តិ មារិស
កោ វា ត្វំ កស្ស វា បុត្តោ   កថំ ជានេមុ តំ មយំ ។

---

១ ឱ. ឧទ ។ ២ ឱ. ម. វិរោចេសិ ។

ចន្ទនមាលិយត្ថេរាបទាន ទី ៥

[៧៥] ខ្ញុំលះបង់នូវកាមគុណទាំង ៥ ដែលមានសភាព ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីរីករាយនៃចិត្ត លះបង់នូវសម្បត្តិ ៨០ កោដិ ហើយចូលទៅកាន់ផ្នួស ។ លុះខ្ញុំបួសហើយ បាន វៀរនូវបាបកម្មដោយកាយ លះបង់នូវវចីទុច្ចរិត ហើយនៅ ជិតច្រាំងស្ទឹង ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ស្តេចបាន ចូលមករកខ្ញុំ ដែលកំពុងនៅតែម្នាក់ឯង ខ្ញុំក៏មិនស្គាល់ព្រះ អង្គថាជាព្រះពុទ្ធទេ តែខ្ញុំបានធ្វើបដិសន្ថារៈ ។ លុះខ្ញុំធ្វើបដិ-សន្ថារៈហើយ បានសួរនូវនាមនិងគោត្រថា អ្នកជាទេវតា ឬជាគន្ធព្វ ឬមួយអ្នកជាព្រះឥន្ទ្រ ធ្លាប់ឲ្យទានក្នុងកាលមុន អ្នកជាអ្វី អ្នកជាបុត្ររបស់បុគ្គលណា ឬអ្នកជាមហាព្រហ្ម មកក្នុងទីនេះ បានញ៉ាំងទិសទាំងពួងឲ្យភ្លឺច្រាល ដូចព្រះ អាទិត្យកំពុងរះ ។ ម្នាលអ្នកនិរទុក្ខ ចក្រទាំងឡាយ មាន កាំមួយពាន់ ប្រាកដក្នុងបាទា (នៃអ្នក) អ្នកជាអ្វី អ្នក ជាបុត្ររបស់បុគ្គលណា ដូចម្តេចហ្ន៎ យើងនឹងស្គាល់អ្នក ។

១៧១

បញ្ចមំ ចន្ទនមាលិយត្ថេរាបទានំ

នាមគោត្តំ បវេទេហិ សំសយំ អបនេហិ មេ
នត្ថិ ទេសោ ន កន្តារោ នត្ថិ សក្កោ បុរិន្ទទោ ។
ព្រហ្មភាវោ ច មេ នត្ថិ ឯតេសំ ឧត្តមោ អហំ
អតីតោ វិសយំ តេសំ ទាលយឹ កាមពន្ធនំ ។
សព្វេ កិលេសេ ឈាបេត្វា បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ
តស្ស វាចំ សុណិត្វាហំ ឥទំ វចនមព្រវឹ ។
យទិ ពុទ្ធោសិ សព្វញ្ញូ និសីទ ត្វំ មហាមុនិ
តមហំ បូជយិស្សាមិ ទុក្ខស្សន្តករោ តុវំ ។
បត្ថរិត្វា ជិនចម្មំ អទាសិ សត្ថុនោ អហំ
និសីទិ តត្ថ ភគវា សីហោវ គិរិគព្ភរេ ។
ខិប្បំ បព្វតមារុយ្ហ អម្ពស្ស ផលមគ្គហឹ
សាលកល្យាណិកំ បុប្ផំ ចន្ទនញ្ច មហារហំ ។

ចន្ទនមាលិយត្ថេរាបទាន ទី ៥

សូមអ្នកប្រាប់ នូវនាមនិងគោត្រ (របស់អ្នក) ចូរអ្នកនាំនូវសេចក្តីសង្ស័យរបស់ខ្ញុំចេញ ។

តថាគតមិនមែនជាទេវតា មិនមែនជាគន្ធព្វ តថាគតមិនមែនជាព្រះឥន្ទ្រ ធ្លាប់ឲ្យទានក្នុងកាលមុនទេ ។ មួយទៀត តថាគតមិនមែនជាព្រហ្មទេ តថាគត ប្រសើរជាងជនទាំង-នោះ បានកន្លងនូវវិស័យរបស់ជនទាំងនោះ ហើយផ្តាច់បង់នូវចំណងគឺកាម ។ តថាគតដុតបង់នូវកិលេសទាំងអស់ហើយ បានដល់នូវសេចក្តីត្រាស់ដឹងដ៏ប្រសើរ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់នូវវាចា របស់ព្រះពុទ្ធនោះ ហើយពោលនូវពាក្យនេះថា បពិត្រព្រះមហាមុនី បើព្រះអង្គជាសព្វញ្ញុពុទ្ធជាមហាមុនី សូមព្រះអង្គគង់សិន ខ្ញុំនឹងបូជាព្រះអង្គ ព្រោះព្រះអង្គជាអ្នកធ្វើនូវទីបំផុត នៃទុក្ខបានហើយ ។ ខ្ញុំបានក្រាលនូវស្បែកខ្លាថ្វាយព្រះសាស្តា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់លើស្បែកខ្លានោះ ដូចជាសត្វសីហៈ ដែលឋិតនៅលើញកនៃភ្នំ ។ ខ្ញុំបានឡើងភ្នំជាប្រញាប់ ហើយបេះយកផ្លែស្វាយ ផ្កាភ្ញៀនាង និងខ្លឹមចន្ទន៍ដ៏មានតម្លៃច្រើន ។

ទិព្វំ បគ្គយ្ហ តំ សព្វំ ឧបេត្វា លោកនាយកំ
ផលំ ពុទ្ធស្ស ទត្វាន សាលបុប្ផំ អបូជយឹ ។
ចន្ទនំ អនុលិម្បិត្វា អវន្ទឹ សត្ថុនោ អហំ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ វិបុលាយ ច បីតិយា ។
អជិនម្ហិ និសីទិត្វា សុមេធោ លោកនាយកោ
មម កម្មំ បកិត្តេសិ ហាសយន្តោ មមំ តទា ។
ឥមិនា ផលទានេន គន្ធមាលេហិ ចូភយំ
បញ្ចវីសេ កប្បសតេ ទេវលោកេ រមិស្សតិ ។
អនូនមសង្កប្បោ វសវត្តិ ភវិស្សតិ
ឆព្វីសតិកប្បសតេ មនុស្សត្តំ គមិស្សតិ ។
ភវិស្សតិ ចក្កវត្តិ ចាតុរន្តោ មហិទ្ធិកោ
វេការំ នាម[១] នគរំ វិស្សុកម្មេន មាបិតំ ។

១ ឱ. ម. វេភារំ នាម ។

ខ្ញុំបានលើកផ្គង់ នូវរបស់ទាំងអស់នុ៎ះ ជាប្រញាប់ បង្អោន ចូលទៅរកព្រះលោកនាយក ខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែឈើ បានបូជាផ្កាភ្ញៅនាងដល់ព្រះពុទ្ធ ។ ខ្ញុំលាបនូវខ្លឹមចន្ទន៍ ហើយបានថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា រីករាយដោយបីតិដ៏ធំទូលាយ ។ ក្នុងកាលនោះ ព្រះសុមេធៈ ជាលោកនាយក ដែលកំពុងគង់លើស្បែកខ្លា ទ្រង់ញុំាងខ្ញុំឲ្យរីករាយ ហើយទ្រង់សម្តែង នូវកុសលកម្មរបស់ខ្ញុំថា

ក្នុងកប្បទី ២.៥០០ បុគ្គលនេះ នឹងត្រេកអរ ក្នុងទេវលោក ដោយហេតុទាំងពីរយ៉ាង គឺដោយការឲ្យនូវផ្លែឈើនេះផង ដោយការឲ្យគ្រឿងក្រអូប និងកម្រងផ្កានេះផង ។ បុគ្គលនេះ នឹងមានសេចក្តីត្រិះរិះមិនឱនថយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចនៃខ្លួន ក្នុងកប្បទី ២.៦០០ បុគ្គលនេះនឹងដល់ នូវភាពជាមនុស្ស ។ នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ មានសមុទ្រទាំង ៤ ជាព្រំប្រទល់ ទាំងមានឫទ្ធិធំ ឯទីក្រុងឈ្មោះវេករៈ ជាក្រុងដែលវិស្សុកម្មទេវបុត្រនិម្មិតថ្វាយ ។

១៧៣

បញ្ចមំ ចន្ទនមាលិយត្ថេរាបទានំ

ហេស្សតិ សព្វសោវណ្ណំ នានារតនភូសិតំ
ឯតេនេវ ឧចាយេន សំសរិស្សតិ យោនិយោ(១)។
សព្វត្ថ សុខិតោ ហុត្វា ទេវត្តេ អថ មានុសេ
បច្ឆិមេ ភវសម្បត្តេ ព្រហ្មពន្ធុ ភវិស្សតិ ។
អគារា អភិនិក្ខម្ម អនគារិ ភវិស្សតិ
អវិញ្ញត្តិបច្ចយោ(២) ហុត្វា និព្វាយិស្សតិនាសវោ ។
ឥទំ វត្វាន សម្ពុទ្ធោ សុមេធោ លោកនាយកោ
មម និជ្ឈាយមានស្ស បក្កាមិ អនិលញ្ជសេ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តុសិតំ ឧបបជ្ជហំ ។
តុសិតតោ ចវិត្វាន និព្វត្តឹ មាតុកុច្ឆិយា
ភោគេ មេ ឩនតា នត្ថិ យម្ហិ កព្ភេ វសាមហំ ។
មាតុកុច្ឆិគតេ មយិ(៣) អន្នបានញ្ច ភោជនំ
មាតុយា មម ឆន្ទេន និព្វត្តតិ យថិច្ឆកំ ។

១ ឱ. យោនិសោ ។ ម. សោ ភវេ ។ ២ ម. អភិញ្ញា បារគូ ។ ៣ ឱ. ម. មយ្ហំ ។

ទីក្រុងឈ្មោះវេករៈនោះ ជាមាសទាំងអស់ ស្អិតស្អាងដោយរតនៈផ្សេង ៗ បុគ្គលនេះនឹងអន្ទោលទៅ កាន់កំណើតទាំងឡាយ ដោយឧបាយនេះឯង ។ បុគ្គលនេះនឹងមានសេចក្ដីសុខ ក្នុងទីទាំងពួង គឺជា ក្នុងទេវតា ឬក្នុងមនុស្សលោក លុះដល់បច្ឆិមភព នឹងបានជាព្រហ្មពន្ធុ (ផៅពង្សនៃបុគ្គលដ៏ប្រសើរ) ។ បុគ្គលនេះ នឹងចេញចាកផ្ទះ ទៅជាអ្នកបួស ជាបុគ្គលដល់នូវត្រើយនៃអភិញ្ញា មិនមានអាសវៈ ហើយបរិនិព្វាន ។

ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមសុមេធៈ ជាលោកនាយក លុះទ្រង់ត្រាស់នូវកម្មរបស់ខ្ញុំនេះហើយ កាលខ្ញុំកំពុងតែសម្លឹងមើលព្រះអង្គទ្រង់ស្ដេចចៀសចេញទៅ តាមផ្លូវអាកាស ។ ខ្ញុំលះបង់រាងកាយជារបស់មនុស្សហើយ ចូលទៅកើតក្នុងភពតុសិត ដោយកម្មដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ដោយការតម្កល់ទុកនូវចេតនានោះផង ។ លុះខ្ញុំច្យុតអំពីឋានតុសិត បានមកកើតក្នុងផ្ទៃនៃមាតា ខ្ញុំមិនខ្វះខាតភោគៈ ខ្ញុំនៅក្នុងគភ៌នៃមាតាណា កាលខ្ញុំនៅក្នុងគភ៌មាតានោះ បាយក្ដី ទឹកក្ដី ភោជនក្ដី តែងកើតឡើងសម្រាប់មាតា តាមសេចក្ដីប្រាថ្នារបស់ខ្ញុំ ។

ជាតិយា បញ្ចវស្សេន បព្វជឹ អនគារិយំ
ឱរោបិតម្ហិ កេសម្ហិ អរហត្តំ អបាបុណឹ ។
បុព្វកម្មំ គវេសន្តោ ឱរេន នទ្ទសំ(១) អហំ
តឹសកប្បសហស្សម្ហិ មម កម្មំ អនុស្សរឹ ។
នមោ តេ បុរិសាជញ្ញ នមោ តេ បុរិសុត្តម
តវ សាសនមាគម្ម បត្តោម្ហិ អចលំ បទំ ។
តឹសកប្បសហស្សម្ហិ សម្ពុទ្ធមភិបូជយឹ(២)
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---

១ ឱ. នាទ្ទសំ ។ ២ ឱ. ម. យំ ពុទ្ធមភិបូជយឹ ។

ខ្ញុំមានអាយុ ៥ ឆ្នាំ រាប់អំពីឆ្នាំកំណើតមក បានចូលទៅកាន់ផ្នួស កាលដែលគេកំពុងតែកោរសក់ ខ្ញុំក៏បានសម្រេចព្រះអរហត្ត ។ ខ្ញុំកាលស្វែងរកនូវបុព្វកម្ម (របស់ខ្ញុំ) ក៏មិនបានឃើញបុព្វកម្មខាងអាយ តែបាននឹកឃើញនូវបុព្វកម្មរបស់ខ្ញុំក្នុងកប្បទី ៣០.០០០ ។ បពិត្របុរសអាជានេយ្យ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ បពិត្របុរសដ៏ឧត្តម ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ ខ្ញុំបានអាស្រ័យនូវសាសនារបស់ព្រះអង្គហើយ ទើបដល់នូវអចលបទគឺព្រះនិព្វាន ។ ក្នុងកប្បទី ៣០.០០០ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បានបូជាព្រះសម្ពុទ្ធ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលចេញហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ចន្ទនមាលិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ចន្ទនមាលិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឆដ្ឋំ ធាតុបូជកត្ថេរាបទានំ

[៧៦] និព្វុតេ លោកនាថម្ហិ សិទ្ធត្ថេ លោកនាយកេ
មមញ្ញាតី សមានេត្វា ធាតុបូជំ អកាសហំ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ធាតុមភិបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ធាតុបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចន្ទនមាលិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ចន្ទនមាលិយត្ថេរាបទាន ។

ធាតុបូជកត្ថេរាបទាន ទី ៦

[៧៦] កាលព្រះលោកនាថ ព្រះនាមសិទ្ធត្ថៈ ជាលោកនាយក ស្តេចបរិនិព្វានហើយ ខ្ញុំបានប្រជុំពួកញាតិរបស់ខ្ញុំ ហើយធ្វើនូវការបូជាព្រះធាតុ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បានបូជាព្រះធាតុ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជាព្រះធាតុ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលអស់ហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចដំរីដ៏ប្រសើរកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ធាតុបូជកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ធាតុបូជកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

សត្តមំ បុឡិនុប្បាទកត្ថេរាបទានំ

[៧៧] បព្វតេ ហិមវន្តម្ហិ ទេវលោ នាម តាបសោ
តត្ថ មេ ចង្កមោ អាសិ អមនុស្សេហិ មាបិតោ[១] ។
ជដាភារស្ស[២] ភរិតោ កមណ្ឌលុធរោ តទា[៣]
ឧត្តមត្ថំ គវេសន្តោ បវនា និក្ខមឹ តទា ។

---

១ ឱ. អមានុស្សិកមាបិតោ ។ ២ ឱ. ជដាភរេន ។ ៣ ម. សទា ។

ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះធាតុបូជកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ធាតុបូជកត្ថេរាបទាន ។

បុឡិនុប្បាទកត្ថេរាបទាន ទី ៧

[៧៧] ខ្ញុំកើតជាតាបស ឈ្មោះទេវលៈ នៅទៀបភ្នំហិមពាន្ត ពួកអមនុស្សបានតាក់តែងទីចង្ក្រមឲ្យខ្ញុំ ក្នុងព្រៃហិមពាន្តនោះ ។ ក្នុងកាលនោះឯង ខ្ញុំបានប្រដាប់នូវគ្រឿងប្រដាប់ គឺផ្នួងសក់ ទ្រទ្រង់នូវកុណ្ឌីទឹក កំពុងតែស្វែងរកនូវប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តម ហើយចេញទៅអំពីព្រៃ ។

១៧៧

សត្តមំ បុឡិនុប្បាទកត្ថេរាបទានំ

ចុល្លាសីតិសហស្សានិ សិស្សា មយ្ហំ ឧបដ្ឋហុំ
សកកម្មាភិបសុតា វសន្តិ បវនេ តទា ។
អស្សមា អភិនិក្ខម្ម អកំ បុឡិនចេតិយំ
នានាបុប្ផំ សមានេត្វា តំ ចេតិយំ អបូជយឹ ។
តត្ថ ចិត្តំ បសាទេត្វា អស្សមំ បវិសាមហំ
សព្វេ សិស្សា សមាគន្ត្វា ឯតមត្ថំ អបុច្ឆិសុំ ។
បុឡិនេន កតោ ថូបោ យំ ត្វំ ទេវ នមស្សសិ
មយម្បិ ញាតុមិច្ឆាម បុដ្ឋោ អាចិក្ខ នោ តុវំ ។
និដ្ឋា នោ វេ[១] មន្តបទេ ចក្ខុមន្តោ មហាយសា
តេ ខោ អហំ នមស្សាមិ ពុទ្ធសេដ្ឋេ មហាយសេ ។

---

១ ឱ. និទ្ទិដ្ឋា នោ ។ ម. និទ្ទិដ្ឋា នុ ។

បុឡិនុប្បាទកត្ថេរាបទាន ទី ៧

ក្នុងកាលនោះ សិស្សទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំ ប្រមាណ ៨៤.០០០ នាក់ បានចូលមកនៅបម្រើខ្ញុំ សិស្សទាំងនោះ មានសេចក្តីខ្វាល់ខ្វាយក្នុងកិច្ចជារបស់ខ្លួន ហើយនៅក្នុងព្រៃ ។ ខ្ញុំបានចេញអំពីអាស្រម ហើយធ្វើព្រះចេតិយ ដ៏ហើយទៅដោយដីខ្សាច់ ខ្ញុំបានប្រមូលផ្កាផ្សេង ៗ ហើយបូជានូវព្រះចេតិយនោះ ។ ខ្ញុំបានញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ក្នុងចេតិយនោះ ហើយបានចូលទៅកាន់អាស្រមវិញ ។

ពួកសិស្សទាំងអស់នាំគ្នាមកហើយ បានសួរសេចក្តីនេះថា បពិត្រទេវៈ លោកថ្វាយបង្គំនូវព្រះស្តូបណា ព្រះស្តូបនោះ ដែលលោកធ្វើហើយ ដោយដីខ្សាច់ ម្យ៉ាងទៀត យើងខ្ញុំទាំងឡាយចង់ដឹង លោកកាលបើយើងខ្ញុំទាំងឡាយសួរហើយ សូមមេត្តាប្រាប់ដល់យើងខ្ញុំទាំងឡាយ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់មានចក្ខុ មានយសធំ (ប្រាកដ) ក្នុងបទរបស់មន្តនៃអ្នកទាំងឡាយ យើងឃើញហើយ តើ ខ្ញុំថ្វាយបង្គំនូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយនោះ ជាព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ មានយសធំ ។

កីទិសា តេ មហាវីរា សព្វញ្ញូ លោកនាយកា
កថំវណ្ណា កថំសីលា កីទិសា តេ មហាយសា ។

ពត្តឹសលក្ខណា ពុទ្ធា ចត្តារីស(១) ទិជាបិច
នេត្តា គោបខុមា(២) តេសំ ជិញ្ជុកផលសន្និភា ។

គច្ឆមានា ច តេ ពុទ្ធា យុគមត្តញ្ច បេក្ខរេ
ន តេសំ ជាណុ នទតិ សន្ធិសទ្ទោ ន សុយ្យតិ ។

គច្ឆមានា ច សុគតា អតុរិតាវ(៣) គច្ឆរេ
បឋមំ ទក្ខិណំ បាទំ ពុទ្ធានំ ឯស ធម្មតា ។

១ ឱ. ម. ចត្តាឡិស ។ ២ ឱ. ម. គោបមុខា ។ ៣. ឱ. ម. ឧទ្ធរន្តាវ ។

ព្រះសព្វញ្ញូទាំងនោះ ជាលោកនាយក ទ្រង់មានព្យាយាមធំ ប្រាកដដូចម្តេច មានគុណដូចម្តេច មានសីលដូចម្តេច ព្រះសម្ពុទ្ធទាំងនោះមានយសធំ ប្រាកដដូចម្តេច ។

ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មានលក្ខណៈ ៣២ មានព្រះទន្ត ៤០ គត់ មានកំណើតពីរដង ព្រះនេត្រនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងនោះ ស្រដៀងនឹងភ្នែកកូនគោ ប្រាកដស្មើដោយផ្លែនៃទំពាំងបាយជូរ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទាំងនោះ កាលស្តេចនឹងទៅ ទ្រង់ក្រឡេកមើល នូវទីចម្ងាយមួយជួរនឹមផង ព្រះជាណុនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងនោះ មិនលាន់ឮសូរផង សំឡេងទី-តនៃព្រះជាណុ របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងនោះ មិនឮសូរផង ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទាំងនោះ កាលស្តេចទៅ ក៏ទ្រង់ទៅដោយល្អ ទៅមិនបានរួសរាន់ (ទ្រង់ឈាន) នូវព្រះបាទខាងស្តាំជាដំបូង នេះជាធម្មតានៃព្រះសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ ។

១៧៩

សត្តមំ បុឡិនុប្បាទកត្ថេរាបទានំ

អសម្ភីតា ច តេ ពុទ្ធា មិគរាជាវ កេសរី
នេវុក្កំសេន្តិ អត្តានំ នោ ច វម្ភេន្តិ បាណិនំ ។
មានាតិមានតោ[១] មុត្តា សមា សព្វេសុ បាណិសុ
អនត្តុក្កំសកា ពុទ្ធា ពុទ្ធានំ ឯស ធម្មតា ។
ឧប្បជ្ជន្តា ច សម្ពុទ្ធា អាលោកំ ទស្សយន្តិ តេ
ឆព្វិការំ[២] បកាសេន្តិ[៣] កេវលំ វសុធំ ឥមំ ។
បស្សន្តិ និរយញ្ចេតេ និព្វាតិ និរយោ តទា
បវស្សតិ មហាមេឃោ ពុទ្ធានំ ឯស ធម្មតា ។
ឦទិសា[៤] តេ មហានាគា អតុលា តេ[៥] មហាយសា
វណ្ណតោ អនតិក្កន្តា អប្បមេយ្យា តថាគតា ។

---

១ ឱ. មានាវមានតោ ។ ២ ម. ឆប្បការំ ។ ៣ ឱ. ម. បកម្បេន្តិ ។ ៤ ឱ. ឯទិសា ។
៥ ឱ. អតុល្យា ច ។

បុឡិនុប្បាទកត្ថេរាបទាន ទី ៧

មួយទៀត ព្រះពុទ្ធទាំងនោះ ទ្រង់មិនតក់ស្លុត បីដូចជាកេសររាជសីហ៍ ជាស្តេចនៃម្រឹគ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយទ្រង់មិនលើកតម្កើងព្រះអង្គឯងផង ទាំងមិនបន្តុះបង្អាប់ពួកសត្វផង ។ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់ផុតស្រឡះចាកមានះនិងអតិមានះ ទ្រង់មានព្រះហឫទ័យស្មើចំពោះសត្វទាំងពួង ទ្រង់មិនលើកតម្កើងព្រះអង្គឯង នេះជាធម្មតានៃព្រះសម្ពុទ្ធទាំង-ឡាយ ។ មួយវិញទៀត ព្រះសម្ពុទ្ធទាំងឡាយនោះ កាលកើតឡើង ទ្រង់សម្តែងនូវពន្លឺ ទ្រង់ប្រកាសនូវផែនដីទាំងអស់នេះ មានប្រការ ៦ ។ ក្នុងកាលនោះ ព្រះសម្ពុទ្ធទាំង-ឡាយនុ៎ះ ទ្រង់ទតឃើញនូវនរក នរកតែងរលត់ទៅវិញ មហាមេឃ បង្អុរភ្លៀងចុះមក នេះជាធម្មតានៃព្រះពុទ្ធទាំង-ឡាយ ។ ព្រះតថាគតទាំងនោះ ជាមហានាគប្រាកដដូច្នោះ ព្រះតថាគតទាំងនោះ ទ្រង់មានយសធំ គេមិនអាចថ្លឹងគុណបាន ព្រះតថាគតទាំងឡាយ ទ្រង់មិនប្រព្រឹត្តកន្លងចាកគុណ មានព្រះគុណគឺបុគ្គលមិនគប្បីរាប់បាន ។

អនុមោទឹសុ មេ វាក្យំ សព្វេ សិស្សា សគារវា
តថារ[១] បដិបជ្ជឹសុ យថាសត្តិ យថាពលំ ។
បដិបូជេន្តិ បុឡិនំ តេ សកម្មាភិលាសិនោ
សទ្ទហន្តា មម វាក្យំ ពុទ្ធត្តកតមានសា[២] ។
តទា ចវិត្វា តុសិតា ទេវបុត្តោ មហាយសោ
ឧប្បជ្ជិ មាតុកុច្ឆិស្មឹ ទសសហស្សិ កម្បថ ។
អស្សមស្សាវិទូរម្ហិ ចង្កម្មហិដ្ឋិតោ[៣] អហំ
សព្វេ សិស្សា សមាគន្ត្វា អាគច្ឆុំ មម សន្តិកេ ។
ឧសភោវ មហី នទតិ មិគរាជាវ កុជ្ជតិ[៤]
សុំសុមារោវ សទ្ទតិ[៥] កឹ វិបាកោ ភវិស្សតិ ។

---

១ ម. តថា ច ។ ២ ម. ពុទ្ធសក្កត្ថមានសា ។ ៣ ឱ. ម. ចង្កមម្ហិ ឋិតោ ។ ៤ ឱ. កុញ្ជាតិ ។ ម. កូជតិ ។ ៥ ឱ. សទ្ទតិ ។

ពួកសិស្សទាំងអស់ ជាអ្នកប្រកបដោយសេចក្តីគោរព បានអនុមោទនាតាមពាក្យរបស់ខ្ញុំ សិស្សទាំងឡាយនោះ បាននាំគ្នាប្រតិបត្តិ គួរតាមសេចក្តីអង់អាច ទាំងគួរតាមកម្លាំងដោយប្រការដូច្នោះ ។ សិស្សទាំងឡាយនោះ ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស ក្នុងការងាររបស់ខ្លួន នាំគ្នាបូជានូវព្រះចេតិយខ្សាច់ សិស្សទាំងឡាយនោះ ជាអ្នកជឿតាមពាក្យរបស់ខ្ញុំ ជាអ្នកមានចិត្តដល់នូវភាពជាព្រះពុទ្ធ ។

ក្នុងកាលនោះ មានទេវបុត្តមួយអង្គ មានយសធំ ច្យុតចុះមកអំពីឋានតុសិត បានមកកើតក្នុងផ្ទៃមាតា លោកធាតុទាំងមួយម៉ឺន ក៏ញាប់ញ័រ ។ ខ្ញុំឋិតនៅក្នុងទីចង្រ្កមមិនឆ្ងាយអំពីអាស្រម ពួកសិស្សទាំងអស់ បានមកប្រជុំគ្នាក្នុងសម្នាក់របស់ខ្ញុំ ហើយសួរខ្ញុំថា ផែនដីបន្លឺ ដូចគោឧសភរាជស្រែកឡើងដូចស្តេចនៃម្រឹគ រោទ៍ឡើងដូចជាក្រពើ តើជាវិបាកអ្វីហ្ន៎ ។

១៨១

សត្តមំ បុឡិនុប្បាទកត្ថេរាបទានំ

យំ បកិត្តេមិ សម្ពុទ្ធំ   សិកតា ថូបសន្តិកេ
សោជានិ ភគវា សត្ថា   មាតុកុច្ឆិមុចាគមិ ។
តេសំ ធម្មកថំ កត្វា   កិត្តយិត្វា មហាមុនឹ
ឧយ្យោជេត្វា សកេ សិស្សេ   បល្លង្កេ អាភុជឹ អហំ ។
ពលញ្ច វត មេ ខីណំ   ព្យាធិកោ[1] បរមេនហំ
ពុទ្ធសេដ្ឋំ សរិត្វាន   តត្ថ កាលំ កតោ អហំ ។
សព្វេ សិស្សា សមាគន្ត្វា   អកំសុ ចិតកំ តទា
កលេវរញ្ច មេ គយ្ហ   ចិតកំ អភិរោបយុំ ។
ចិតកំ បរិវារេត្វា   សីសេ កត្វាន អញ្ជលឹ
សោកសល្លបរេតា តេ   វិកន្ទឹសុ សមាគតា ។

---

១ ឱ. វ្យាធិតោ ។ ម. ព្យាធិតោ ។

បុឡិនុប្បាទកត្ថេរាបទាន ទី ៧

ខ្ញុំកំពុងសរសើរនូវព្រះសម្ពុទ្ធអង្គណា ក្នុងទីជិតនៃព្រះស្តូបដែលធ្វើហើយដោយដីខ្សាច់ ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ព្រះអង្គជាគ្រូ បានស្តេចចូលទៅកាន់ផ្ទៃនៃមាតា ។ ខ្ញុំបានធ្វើធម្មកថា ដល់សិស្សទាំងឡាយនោះ ហើយសរសើរនូវព្រះមហាមុនី រួចបញ្ជូនពួកសិស្សឲ្យត្រឡប់ទៅលំនៅជារបស់នៃខ្លួនវិញ ហើយខ្ញុំអង្គុយពែនភ្នែន ។ មួយទៀត ខ្ញុំអស់កម្លាំងណាស់ ព្រោះខ្ញុំមានរោគាព្យាធិជាទម្ងន់ ខ្ញុំរលឹកនូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ហើយក៏ធ្វើមរណៈកាល ក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងកាលនោះ ពួកសិស្សទាំងអស់បានមកប្រជុំគ្នា ហើយធ្វើជើងថ្ករ រួចលើកសពរបស់ខ្ញុំដាក់លើជើងថ្ករ ។ សិស្សទាំងឡាយនោះ បានចោមរោមជើងថ្ករ ហើយធ្វើនូវអញ្ជលីលើសិរ្ស មានសរគឺសេចក្តីសោកគ្របសង្កត់ បានមកប្រជុំគ្នាហើយ យំកន្ទក់កន្ទេញ ។

តេសំ លាលប្បមានានំ   អគមំ ចិតកន្តិកំ[១]
អហំ អាចរិយោ តុយ្ហំ   មា សោចិត្ថ សុមេធសា ។
សទត្ថេ វាយមេយ្យាថ   រត្តិន្ទិវមតន្ទិតា
មា វោ បមត្តា អហុត្ថ   ខណោ វោ បដិបាទិតោ ។
សកេ សិស្សេនុសាសិត្វា   ទេវលោកំ បុនាគមឹ
អដ្ឋារស ច កប្បានិ[២]   ទេវលោកេ អហោសហំ[៣] ។
សតានំ បញ្ចក្ខត្តុញ្ច   ចក្កវត្តិ អហោសហំ
អនេកសតក្ខត្តុញ្ច   ទេវរជ្ជំ   អការយឹ ។
អវសេសេសុ កប្បេសុ   វោកិណ្ណំ សំសរឹ អហំ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ឧប្បាទស្ស ឥទំ ផលំ ។

---

១ ឱ. អគមាសឹ ចិតន្តទា ។ ម. អគមំ ចិតកំ តទា ។ ២ ឱ. អដ្ឋារសាហំ កប្បានិ ។
៣ ឱ. រម្មឹ អហំ ។ ម. រមាមហំ ។

កាលសិស្សទាំងឡាយនោះ កំពុងតែយំរៀបរាប់ ខ្ញុំក៏មកកាន់ជើងថ្ករ ហើយបានពោលថា ម្នាលអ្នកទាំងឡាយមានបញ្ញាល្អ យើងហ្នឹងហើយជាអាចារ្យរបស់អ្នក អ្នកទាំងឡាយកកុំសោកស្តាយឡើយ ។ អ្នកទាំងឡាយកុំខ្ជិលច្រអូស ចូរនាំគ្នាព្យាយាម ក្នុងប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃចុះ អ្នកទាំងឡាយកុំមានសេចក្តីប្រមាទឡើយ ខណៈរបស់អ្នកទាំងឡាយ ដល់ប្រាកដហើយ ។ លុះខ្ញុំប្រៀនប្រដៅនូវពួកសិស្សរបស់ខ្លួនរួចហើយ ខ្ញុំក៏ត្រឡប់ទៅឯទេវលោកវិញ ខ្ញុំបានកើតក្នុងទេវលោក អស់ ១៨ កប្ប ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៥០០ ដង ខ្ញុំបានទទួលសម្បត្តិជាទេវតាអស់ច្រើនរយដង ។ ក្នុងកប្បទាំងឡាយដ៏សេស ខ្ញុំបានអន្ទោលទៅកាន់ភពដ៏ច្រឡូកច្រឡំ តែខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិឡើយ នេះជាផលនៃការកសាងព្រះចេតិយខ្សាច់ ។

១៨៣

សត្តមំ បុឡិនុប្បាទកត្ថេរាបទានំ

យថា កោមុទិកេ មាសេ ពហូ បុប្ផន្តិ បាទបា
តថេវាហម្បិ សមយេ បុប្ផិតោម្ហិ មហេសិនា[1] ។
វីរិយំ មេ ធុរធោរយ្ហំ យោគក្ខេមាធិវាហនំ
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ ពុទ្ធមភិកិត្តយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ កិត្តនាយ ឥទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---
១ ឱ. មហេសិនោ ។

បុឡិនុប្បាទកត្ថេរាបទាន ទី ៧

ឈើទាំងឡាយជាច្រើន តែងរីកផ្កាក្នុងខែជាទីរីកនៃផ្កាកោ-
មុទ យ៉ាងណាមិញ ឯខ្លួនខ្ញុំក៏បានរីកហើយក្នុងលទ្ធិ នៃព្រះ
សម្មាសម្ពុទ្ធ ដែលព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំដូច្នោះដែរ ។
ខ្ញុំមានព្យាយាម ជាទីនាំទៅនូវធុរៈ ដល់ហើយនូវព្រះនិព្វាន
ជាទីអស់ទៅនៃយោគៈ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបាន
កាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ក្នុងកប្បទីមួយ
សែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំសរសើរព្រះសម្ពុទ្ធ
ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការសរ-
សើរព្រះសម្ពុទ្ធ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ
ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលចេញហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអា-
សវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។
ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំ
បានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា បុឡិនុប្បាទកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

បុឡិនុប្បាទកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

អដ្ឋមំ តរណិយត្ថេរាបទានំ

[៧៨] អត្ថទស្សី តុ ភគវា   សយម្ភូ លោកនាយកោ
វិនតានទិយា តីរេ   ឧបគញ្ឆិ តថាគតោ ។
ឧទកា អភិនិក្ខម្ម   កច្ឆបោ វារិគោចរោ
ពុទ្ធំ តារិតុកាមោហំ   ឧបេសឹ លោកនាយកំ ។
អភិរូហតុ មម ពុទ្ធោ   អត្ថទស្សី មហាមុនិ
អហំ តំ តារយិស្សាមិ   ទុក្ខស្សន្តករោ តុវំ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបុឡិនុប្បាទកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ បុឡិនុប្បាទកត្ថេរាបទាន ។

តរណិយត្ថេរាបទាន ទី ៨

[៧៨] ព្រះតថាគត មានព្រះភាគ ព្រះនាមអត្ថទស្សី ជាព្រះសយម្ភូ ជាលោកនាយក ស្តេចបានចូលទៅទៀបឆ្នេរស្ទឹងវិនតា ។ ខ្ញុំជាអណ្តើក គោចរក្នុងទឹក បានងើបអំពីទឹក មានប្រាថ្នានឹងចម្លង នូវព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ បានចូលទៅជិតព្រះលោកនាយក ហើយពោលថា បពិត្រព្រះមហាមុនី សូមព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះនាម-អត្ថទស្សី ទ្រង់ឡើងគង់លើខ្នងនៃខ្ញុំព្រះអង្គចុះ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងចម្លងព្រះអង្គ ព្រោះព្រះអង្គបានធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ ។

១៨៤

អដ្ឋមំ តរណិយត្ថេរាបទានំ

មម សង្កប្បមញ្ញាយ អត្ថទស្សី មហាយសោ
អារោហិត្វាន[១] មេ បិដ្ឋឹ អដ្ឋាសិ លោកនាយកោ ។
យតោ សរាមិ អត្តានំ យតោ បត្តោស្មិ វិញ្ញុតំ
សុខំ មេ តាទិសំ នត្ថិ ផុដ្ឋេ បាទតលេ យថា[២] ។
ឧត្តរិត្វាន សម្ពុទ្ធោ អត្ថទស្សី មហាយសោ
នទីតីរម្ហិ ឋត្វាន ឥមា គាថា អភាសថ ។
យាវតា វត្តតេ ចិត្តំ គង្គាសោតំ[៣] តរាមហំ
អយញ្ច[៤] កច្ឆបោ រាជា តារេតិ[៥] មម បុញ្ញវា ។
ឥមិនា ពុទ្ធតរណេន[៦] មេត្តចិត្តវតាយ ច
អដ្ឋារសេ កប្បសតេ ទេវលោកេ រមិស្សតិ ។
ទេវលោកា ឥធាគន្ត្វា សុក្កមូលេន ចោទិតោ
ឯកាសនេ និសីទិត្វា កង្ខាសោតំ តរិស្សតិ ។

---

១ ម. អភិរូហិត្វា ។ ២ ឱ. យថា បាទតលេ មុនីតិ ទិស្សន្តិ ។ ៣ ឱ. ម. កង្ខាសោតំ ។ ៤ ឱ. អយំ ហិ ។ ៥ ម. តារេសិ ។ ៦ ម. ពុទ្ធរតនេន ។

តរណិយត្ថេរាបទាន ទី ៨

ព្រះអត្ថទស្សី មានយសធំ ជាលោកនាយក ទ្រង់ជ្រាបសេចក្ដីត្រិះរិះរបស់ខ្ញុំហើយ ក៏ឡើងគង់លើខ្នងរបស់ខ្ញុំ ។ វេលាណា ខ្ញុំរលឹកឃើញនូវខ្លួន វេលាណា ខ្ញុំដល់នូវភាពដឹងក្ដីហើយ វេលានោះ ខ្ញុំមិនមានសេចក្ដីសុខបែបនោះសោះឡើយ ដូចជាផ្លែនៃបាតជើង (ដែលត្រូវបន្ទា) មុត ។ ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមអត្ថទស្សី មានយសធំ ទ្រង់ឆ្លងដល់ត្រើយហើយ ព្រះអង្គឋិតនៅទៀបឆ្នេរស្ទឹង ហើយទ្រង់ត្រាស់នូវព្រះគាថានេះថា

ចិត្តប្រព្រឹត្តទៅ ដរាបណា តថាគតឆ្លងនូវក្រសែ នៃសេចក្ដីសង្ស័យបាន ដរាបនោះ ចំណែកអណ្ដើកនេះនឹងបានកើតជាស្ដេចមានបុណ្យ ព្រោះបានចម្លងនូវតថាគត ។ អណ្ដើកនេះ នឹងត្រេកអរក្នុងទេវលោក អស់ ១.៨០០ កប្ប ដោយការចម្លងព្រះពុទ្ធនេះផង ដោយមេត្តាចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅនេះផង ។ លុះច្យុតចាកទេវលោក មកក្នុងលោកនេះ ត្រូវកុសលមូលដាស់តឿនហើយ នឹងអង្គុយនៅលើអាសនៈតែមួយ ហើយឆ្លងនូវក្រសែ នៃសេចក្ដីសង្ស័យបាន ។

យថាបិ ភទ្ទកេ ខេត្តេ ពីជំ អប្បម្បិ រោបិតំ
សម្មា ធារំ បវស្សន្តេ[១] ផលំ តោសេតិ កស្សកេ ។
តថេវិទំ ពុទ្ធក្ខេត្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតំ
សម្មា ធារំ បវច្ឆន្តេ[២] ផលំ មំ តោសយិស្សតិ ។
បធានំ បហិតត្តោម្ហិ ឧបសន្តោ និរូបធិ
សព្វាសវេ បរិញ្ញាយ វិហរាមិ អនាសវោ ។
អដ្ឋារសេ កប្បសតេ យំ កម្មមករឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ តរណាយ ឥទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---

១ ម. បវច្ឆន្តេ ។ ២ ឱ. បវេច្ឆន្តេ ។

ពូជសូម្បីមានប្រមាណតិច ដែលបុគ្គលព្រោះហើយក្នុងស្រែដ៏ល្អ កាលភ្លៀងញ៉ាំងធារទឹកឲ្យធ្លាក់ចុះដោយល្អ ផលរមែងញ៉ាំងអ្នកស្រែឲ្យត្រេកអរបាន ដូចម្ដេចមិញ ។ ពុទ្ធ-ខេត្រនេះ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់សម្ដែងហើយ រមែងញ៉ាំងធារគឺផល ឲ្យធ្លាក់ចុះដោយប្រពៃ ផលនឹងញ៉ាំងខ្ញុំឲ្យត្រេកអរបាន ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ខ្ញុំជាអ្នកមានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់សេចក្ដីព្យាយាម ហើយជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ មិនមានឧប-ធិក្កិលេស បានកំណត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងពួង ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ។ ក្នុងកប្បទី ១.៨០០ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំធ្វើកុសល-កម្មក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបម្រុងព្រះសម្ពុទ្ធ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្ដាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

១៨៧

នវមំ ធម្មរុចិត្ថេរាបទានំ

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។
ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា តរណិយោ ថេរោ ឥមា
គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

តរណិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

នវមំ ធម្មរុចិត្ថេរាបទានំ

[៧៩] យទា ទីបង្ករោ ពុទ្ធោ សុមេធំ ព្យាករិ ជិនោ
អបរិមេយ្យេ ឥតោ កប្បេ អយំ ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ ។
ឥមស្ស ជនិកា មាតា មាយា នាម ភវិស្សតិ
បិតា សុទ្ធោទនោ នាម អយំ ហេស្សតិ គោតមោ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតរណិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ តរណិយត្ថេរាបទាន ។

ធម្មរុចិត្ថេរាបទាន ទី ៩

[៧៩] *កាលណា ព្រះជិនសិរីសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះនាមទីបង្ករៈ ទ្រង់ព្យាករនូវព្រះសុមេធតាបសថា សុមេធតាបសនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ក្នុងអបរិមេយ្យកប្ប (កប្បរាប់មិនបាន) អំពីកប្បនេះ ។ ព្រះមាតាបង្កើតនៃព្រះពុទ្ធនេះព្រះនាមមាយា ព្រះបិតា ព្រះនាមសុទ្ធោទនៈ សុមេធ-តាបសនេះ នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមគោតមៈ ។*

បធានំ បទហិត្វាន　　កត្វា ទុក្ករការិកំ
អស្សត្ថមូលេ សម្ពុទ្ធោ　　ពុជ្ឈិស្សតិ មហាយសោ ។
ឧបតិស្សោ កោលិតោ ច　　អគ្គា ហេស្សន្តិ សាវកា
អានន្ទោ នាមុបដ្ឋាកោ(១)　　ឧបដ្ឋិស្សតិមំ ជិនំ ។
ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច　　អគ្គា ហេស្សន្តិ សាវិកា
ចិត្តោ អាឡវកោ ចេវ　　អគ្គា ហេស្សន្តុបាសកា
ខុជ្ជុត្តរា នន្ទមាតា　　អគ្គា ហេស្សន្តុបាសិកា
ពោធិ ឥមស្ស ធីរស្ស(២)　　អស្សត្ថោតិ បវុច្ចតិ ។
ឥទំ សុត្វាន វចនំ　　អសមស្ស មហេសិនោ
អាមោទិតា នរមរូ　　នមស្សន្តិ កតញ្ជលី ។
តទាហំ មាណវោ អាសឹ　　មេឃោ នាម សុសិក្ខិតោ
សុត្វា ព្យាករណំ សេដ្ឋំ　　សុមេធស្ស មហាមុនិ(៣) ។

---
១ ឱ. ម. អានន្ទោ នាម នាមេន ។ ២ ឱ. ម. វីរស្ស ។ ៣ ឱ. ម. មហាមុនេ ។

សុមេធតាបសនេះ តម្កល់ទុកនូវសេចក្តីព្យាយាមហើយ ធ្វើនូវទុក្ករកិរិយា នឹងបានត្រាស់ដឹងជាព្រះសម្ពុទ្ធ មានយសធំ ក្រោមម្លប់នៃអស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ភិក្ខុឈ្មោះឧបតិស្ស: ១ ឈ្មោះកោលិត: ១ នឹងបានជាសាវ័កដ៏ប្រសើរ ភិក្ខុជាអ្នកឧបដ្ឋាកមាននាមថា អានន្ទ នឹងបម្រើនូវព្រះជិនស្រីអង្គនេះ ។ ភិក្ខុ-នីឈ្មោះខេមា ១ ឈ្មោះឧប្បលវណ្ណា ១ នឹងបានជាសាវិ-កា ដ៏ប្រសើរ គហបតីឈ្មោះចិត្ត: ១ ឈ្មោះអាឡវក: ១ នឹងបានជាឧបាសក ដ៏ប្រសើរ ។ នាងខុជ្ជុត្តរា ១ នាងនន្ទ-មាតា ១ នឹងបានជាឧបាសិកាដ៏ប្រសើរ ដើមឈើសម្រាប់ត្រាស់ដឹងនៃអ្នកប្រាជ្ញអង្គនេះ គេហៅថាអស្សត្ថព្រឹក្ស ។

ពួកមនុស្សនិងទេវតា បានឮព្រះពុទ្ធដីកានេះ នៃព្រះពុទ្ធជាបុគ្គលស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ឥតមានបុគ្គលណាស្មើ ក៏មានចិត្តរីករាយ នាំគ្នាធ្វើអញ្ជលីនមស្ការ ។ បពិត្រព្រះមហា-មុនី កាលនោះ ខ្ញុំជាមាណព ឈ្មោះមេឃ: អ្នកសិក្សាប្រពៃ បានឮពាក្យព្យាករណ៍ដ៏ប្រសើរ នៃសុមេធតាបស ។

នវមំ ធម្មរុចិត្ថេរាបទានំ

សំវិស្សដ្ឋោ ភវិត្វាន　　សុមេធេ ការុណាលយេ[១]
បព្វជ្ជន្តញ្ច តំ វីរំ　　សហា ច អនុបព្វជឹ ។
សំវុតោ បាតិមោក្ខស្មឹ　　ឥន្ទ្រិយេសុ ច បញ្ចសុ
សុទ្ធាជីវោ សតោ ធីរោ[២]　　ជិនសាសនការកោ ។
ឯវំ វិហរមានោហំ　　បាបមិត្តេន កេនចិ
និយោជិតោ អនាចារេ　　សុមគ្គា បរិធំសិតោ ។
វិតក្កវសិកោ[៣] ហុត្វា　　សាសនតោ អបក្កមឹ
បច្ឆា តេន កុមិត្តេន　　បយុត្តោ មាតុឃាតនំ ។
អការឹនន្តរិយញ្ច[៤]　　ឃាតយឹ ទុដ្ឋមានសោ
តតោ ចុតោ មហាវីចឹ　　ឧបបន្នោ សុទារុណំ ។
វិនិបាតំ គតោ សន្តោ　　សំសរឹ ទុក្ខិតោ ចិរំ
ន បុនោ អទ្ទសំ ធីរំ　　សុមេធំ នរបុង្គវំ ។

---

១ ឱ. ម. ករុណាសយេ ។ ២ ឱ. ម. វីរោ ។ ៣ ឱ. វិតក្កវសគោ ។ ៤ ឱ. អករិមនន្តរិយញ្ច ។

ធម្មរុចិត្ថេរាបទាន ទី ៩

ខ្ញុំស្និទ្ធស្នាលនឹងសុមេធតាបស មានករុណាជាលំនៅ ខ្ញុំក៏បានបួសតាមតាបស ជាអ្នកមានព្យាយាម ដែលទ្រង់ផ្នួសនោះ ។ ខ្ញុំសង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខផង ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំង ៥ ផង មានអាជីវៈដ៏បរិសុទ្ធ មានសតិ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ជាអ្នកធ្វើតាមពាក្យប្រដៅ នៃព្រះជិនស្រី ។ កាលខ្ញុំនៅជាមួយនឹងបាបមិត្តណាមួយ យ៉ាងនេះ ក៏បានប្រកបក្នុងអនាចារ ហើយឃ្លាតចាកផ្លូវដ៏ល្អ ។ ខ្ញុំជាអ្នកលុះក្នុងអំណាចវិតក្កៈ បានចៀសចេញអំពីសាសនា វេលាក្រោយមក ខ្ញុំបានប្រកបដោយបាបមិត្តអាក្រក់នោះទៀត ក៏ប្រព្រឹត្តធ្វើនូវមាតុឃាត ។ ខ្ញុំមានចិត្តប្រទូស្ត បានធ្វើអនន្តរិយកម្ម គឺសម្លាប់មាតា ខ្ញុំច្យុតអំពីអត្តភាពនោះ បានទៅកើតក្នុងមហាអវីចិនរក ដ៏អាក្រក់ក្រៃពេក ។ ខ្ញុំទៅកើតក្នុងអសុរកាយ ដល់នូវសេចក្ដីទុក្ខ អន្ទោលទៅអស់កាល ជាយូរអង្វែង លែងបានឃើញព្រះសុមេធតាបស ជាអ្នកប្រាជ្ញប្រសើរជាងជន ។

អស្មឹ កប្បេ សមុទ្ទស្មឹ មច្ឆោ អាសឹ តិមិង្គលោ[1]
ទិស្វាហំ សាគរេ ជាវំ គោចរត្ថមុបាគមឹ ។
ទិស្វា មំ វាណិជា ភីតា ពុទ្ធសេដ្ឋំ អនុស្សរុំ
គោតមោតិ មហាឃោសំ សុត្វា តេហិ ឧទីរិតំ ។
បុព្វសញ្ញំ សរិត្វាន តតោ កាលំ កតោ អហំ
សាវត្ថិយំ កុលេ ឥទ្ធេ[2] ជាតោ ព្រាហ្មណជាតិយំ ។
អាសឹ ធម្មរុចិ នាម សព្វបាបជិគុច្ឆកោ
ទិស្វាហំ លោកបជ្ជោតំ ជាតិយា សត្តវស្សិកោ ។
មហាជេតវនំ គន្ត្វា បព្វជឹ អនគារិយំ
ឧបេមិ ពុទ្ធំ តិក្ខត្តុំ រត្តិយា ទិវសស្ស ច ។

---

១ ម. តិបិង្គលោ ។ ២ ឱ. ឧច្ចេ ។

ក្នុងកប្បនេះ ខ្ញុំបានកើតជាត្រីសមុទ្រ ឈ្មោះតិមិង្គលៈ បាន
ឃើញសំពៅក្នុងសាគរ ក៏ចូលទៅជិតដើម្បីអាហារ ។ ពា-
ណិជទាំងឡាយ បានឃើញខ្ញុំហើយ ក៏មានសេចក្តីភិតភ័យ
បាននាំគ្នារំលឹកគុណ នៃព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ថាគោតមៈ ៗ
ដូច្នេះ ខ្ញុំក៏បានឮសំឡេងគឹកកងខ្លាំង ដែលពួកពាណិជទាំង
នោះពោលហើយ ។ ខ្ញុំរលឹកឃើញ នូវសញ្ញាអំពីដើម ត
អំពីនោះមក ខ្ញុំធ្វើនូវមរណកាល បានទៅកើតក្នុងកំណើត
នៃព្រាហ្មណ៍ ជាត្រកូលស្តុកស្តម្ភ ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ខ្ញុំមាន
ឈ្មោះធម្មរុចិ ជាអ្នកខ្ពើមរអើមនូវបាបទាំងពួង មានអាយុ ៧
ឆ្នាំរាប់អំពីកំណើត បានឃើញព្រះពុទ្ធជាពន្លឺ ក្នុងលោក ។
ខ្ញុំបានទៅកាន់វត្តជេតពនដ៏ប្រសើរ ហើយចូលទៅកាន់ផ្នួស
ចូលទៅជិតព្រះពុទ្ធ អស់វារៈ ៣ ដង រាល់យប់រាល់ថ្ងៃ ។

១៩១

នវមំ ធម្មរុចិត្ថេរាបទានំ

តទា ទិស្វា មុនិ អាហ   សរ ធម្មរុចីតិ មំ
តតោហំ អវចំ ពុទ្ធំ   បុព្វកម្មំ វិភាវិតំ ។

សុចិរំ សតបុញ្ញលក្ខណំ
បតិបុព្វេ ន វិសុទ្ធិបច្ចយា(១)
អហមជ្ជ សុបេក្ខនំ វត
តវ បស្សាមិ និរុបមំ វិគ្គហំ ។

សុចិរំ វិហិតំ នុ តេ មយា(២)
សុចិរត្ថេន និរវិសោសិតា(៣)
សុចិរំ អមលំ វិសោធិតំ
នយនំ ញាណមយំ មហាមុនេ ។

ចិរកាលសមង្គិតោ(៤) តយា
អវិនដ្ឋោ បុនន្តរំ(៥) ចិរំ
បុនរជ្ជ សមាគតោ តយា
ន ហិ នស្សន្តិ កតានិ គោតម ។

---

១ ឱ. ម. ន វិសុទ្ធបច្ចយំ ។ ២ ឱ. វិហាតតមោ មយា ។ ម. វិហាតត្តមោ តយា ។ ៣ ឱ. ម. នទីវិសោសិតា ។ ៤ ឱ. ចិរកាលំ សមាគតោ ។ ម. ចិរកាលសមង្គិសោ ។ ៥ ឱ. ម. បុនរន្តរំ ។

ធម្មរុចិត្ថេរាបទាន ទី ៩

កាលនោះ ព្រះមុនីបានទតឃើញខ្ញុំហើយ ក៏ត្រាស់ថា នែធម្មរុចិ អ្នកចូរលើកតអំពីនោះទៅ ។ ខ្ញុំបានពោលនូវបុព្វកម្មដែលខ្លួនខ្ញុំបានអប់រំហើយ ថ្វាយព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ថា

ខ្ញុំខានបានឃើញព្រះពុទ្ធ មានបុញ្ញលក្ខណៈច្រើន មានវិសុទ្ធិជាបច្ច័យក្នុងកាលមុន អស់កាលយូរហើយ ទើបតែក្នុងថ្ងៃនេះ ខ្ញុំបានឃើញព្រះកាយរបស់ព្រះអង្គ ដ៏គួរមិលមើលរកបុគ្គលប្រៀបពុំបាន ។ ខ្ញុំបានតម្កល់បុណ្យចំពោះព្រះអង្គអស់កាលយូរ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំបានឲ្យរីងស្ងួតមិនមានសេសសល់ ដោយការរក្សាដ៏ស្អាត បពិត្រព្រះមហាមុនី ភ្នែកគឺញាណមិនមានមន្ទិល ខ្ញុំបានជម្រះហើយអស់កាលយូរ ។ ខ្ញុំព្រះអង្គប្រកបជាមួយនឹងព្រះអង្គ អស់កាលដ៏យូរ មិនវិនាសក្នុងចន្លោះថ្មីទៀត អស់កាលដ៏យូរ ក្នុងថ្ងៃនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គប្រកបព្រមជាមួយនឹងព្រះអង្គម្តងទៀត បពិត្រព្រះគោតមៈ អំពើទាំង-ឡាយដែលខ្ញុំបានធ្វើ មិនវិនាសឡើយ ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ធម្មរុចិ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ធម្មរុចិត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទសមំ សាលមណ្ឌបិយត្ថេរាបទានំ

[៨០] អជ្ឈោគហេត្វា សាលវនំ សុកតោ អស្សមោ មម
សាលបុប្ផេហិ សញ្ឆន្នោ វសាមិ បវនេ តទា ។

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះធម្មរុចិត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ធម្មរុចិត្ថេរាបទាន ។

សាលមណ្ឌបិយត្ថេរាបទាន ទី ១០

[៨០] អាស្រមដ៏ល្អរបស់ខ្ញុំ គេធ្វើលយចូលទៅក្នុងព្រៃរាំង សឹងដេរដាសដោយផ្ការាំង កាលនោះខ្ញុំនៅក្នុងព្រៃ ។

១៩៣

ទសមំ សាលមណ្ឌបិយត្ថេរាបទានំ

បិយទស្សី តុ ភគវា សយម្ភូ អគ្គបុគ្គលោ
វិវេកកាមោ សម្ពុទ្ធោ សាលវនមុបាគមិ ។
អស្សមា អភិនិក្ខម្ម បវនំ អគមាសហំ
មូលផលំ គវេសន្តោ អាហិណ្ឌាមិ វនេ តទា ។
តត្ថទ្ទសាសឹ សម្ពុទ្ធំ បិយទស្សឹ មហាយសំ
សុនិសិន្នំ សមាបន្នំ វិរោចន្តំ មហាវនេ ។
ចតុទណ្ឌេ ឋបេត្វាន ពុទ្ធស្ស ឧបរិ អហំ
មណ្ឌបំ សុកតំ កត្វា សាលបុប្ផេហិ ឆាទយឹ ។
សត្តាហំ ធារយិត្វាន មណ្ឌបំ សាលធារិតំ
តត្ថ ចិត្តំ បសាទេត្វា ពុទ្ធសេដ្ឋំ អវន្ទហំ[១] ។
ភគវា តម្ហិ សមយេ វុដ្ឋហិត្វា សមាធិតោ[២]
យុគមត្តំ បេក្ខមានោ និសីទិ បុរិសុត្តមោ ។

---
១ ឱ. អវន្ទិហំ ។ ២ ឱ. សមាធិនោ ។

សាលមណ្ឌបិយត្ថេរាបទាន ទី ១០

ព្រះសម្ពុទ្ធ មានព្រះភាគ ព្រះនាមបិយទស្សី ជាព្រះសយម្ភូ ជាអគ្គបុគ្គល ទ្រង់ប្រាថ្នាវិវេក បានស្តេចចូលទៅក្នុងព្រៃ រាំង ។ ខ្ញុំបានចេញអំពីអាស្រមទៅក្នុងព្រៃ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកាលនឹងស្វែងរក នូវមើមឈើនិងផ្លែឈើ បានត្រាច់ទៅ ក្នុងព្រៃ ។ ខ្ញុំបានឃើញនូវព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមបិយទស្សី មានយសធំ ព្រះអង្គគង់ចូលនិរោធសមាបត្តិ ដ៏រុងរឿងក្នុង ព្រៃធំនោះ ។ ខ្ញុំបានតម្កល់ទុក នូវឈើ ៤ កំណាត់ ពីខាង លើនៃព្រះសម្ពុទ្ធ ហើយធ្វើមណ្ឌបយ៉ាងល្អ ប្រក់ដោយផ្កា រាំងទាំងឡាយ ។ ខ្ញុំបានទ្រទ្រង់នូវមណ្ឌប ដែលប្រក់ដោយ ផ្ការាំង អស់ ៧ ថ្ងៃ ហើយញុាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ក្នុងមណ្ឌប នោះ ទាំងបានថ្វាយបង្គំនូវព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ជាបុរសដ៏ឧត្តម បានចេញអំពីសមាធិ ហើយគង់សម្លឹងមើលទី អំពីចម្ងាយប្រមាណមួយជួរនឹម ។

សាវកោ វរុណោ នាម បិយទស្សិស្ស សត្ថុនោ
វសីសតសហស្សេហិ ឧបគច្ឆិ វិនាយកំ ។
បិយទស្សី តុ ភគវា លោកជេដ្ឋោ នរាសភោ
ភិក្ខុសង្ឃេ និសីទិត្វា សិតំ បាតុករិ ជិនោ ។
អនុរុទ្ធោ ឧបដ្ឋាកោ បិយទស្សិស្ស សត្ថុនោ
ឯកំសំ ចីវរំ កត្វា អបុច្ឆិត្ថ មហាមុនឹ ។
កោ នុ ខោ ភគវា ហេតុ សិតកម្មស្ស សត្ថុនោ
ការណេ វិជ្ជមានម្ហិ សត្ថា បាតុករេ សិតំ ។
សត្តាហំ បុប្ផឆទនំ យោ មេ ធារេសិ មាណវោ
តស្ស កម្មំ សរិត្វាន សិតំ បាតុករឹ អហំ ។
អនោកាសំ ន បស្សាមិ យត្ថំ បុញ្ញំ វិបច្ចតិ
ទេវលោកេ មនុស្សេ វា ឱកាសោវ ន សម្មតិ ។

សាវ័កឈ្មោះវរុណៈ របស់ព្រះសាស្តា ព្រះនាមបិយទស្សី បានចូលទៅគាល់ព្រះលោកនាយក ជាមួយនឹងពួកព្រះអរហន្ត មួយសែនអង្គ ជាអ្នកស្ទាត់ជំនាញ ។ ឯព្រះជិនស្រី មានព្រះភាគ ព្រះនាមបិយទស្សី ជាធំក្នុងលោក ប្រសើរជាងនរៈ គង់ក្នុងកណ្តាលភិក្ខុសង្ឃ ហើយទ្រង់ធ្វើនូវការញញឹមឲ្យប្រាកដ ។ ឧបដ្ឋាក ឈ្មោះអនុរុទ្ធៈ របស់ព្រះសាស្តា ព្រះនាមបិយទស្សី ធ្វើចីវរឆៀងស្មាម្ខាង ហើយទូលសួរព្រះមហាមុនីថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ សភាវៈដូចម្តេចហ្ន៎ ជាហេតុនៃព្រះសាស្តា ទ្រង់ធ្វើនូវការញញឹម ប្រហែលជាមានហេតុ បានជាព្រះសាស្តា ទ្រង់ធ្វើនូវការញញឹម ។

មាណពណា ទ្រទ្រង់នូវមណ្ឌបដែលប្រក់ហើយដោយផ្ការាំង ដល់តថាគត អស់ ៧ ថ្ងៃ តថាគតរលឹកឃើញកុសលកម្មរបស់មាណពនោះ ទើបធ្វើនូវការញញឹមឲ្យប្រាកដ ។ បុណ្យណា ឲ្យផលក្នុងទេវលោក ឬក្នុងមនុស្សលោក ឬឱកាសណា មិនសមល្មម តថាគតមិនឃើញនូវបុណ្យ ឬឱកាសនោះ ដែលមិនមានឱកាសឲ្យផល នោះឡើយ ។

ទសមំ សាលមណ្ឌបិយត្ថេរាបទានំ

ទេវលោកេ វសន្តស្ស   បុញ្ញកម្មសមង្គិនោ
យាវតា បរិសា តស្ស   សាលឆន្នា ភវិស្សតិ ។
តត្ថ ទិព្វេហិ នច្ចេហិ   គីតេហិ វាទិតេហិ ច
រមិស្សតិ សទា[1] សន្តោ   បុញ្ញកម្មសមាហិតោ ។
យាវតា បរិសា តស្ស   គន្ធគន្ធិ ភវិស្សតិ
សាលស្ស បុប្ផវស្សោ ច   បវស្សិស្សតិ តាវទេ ។
តតោ ចុតោយំ មនុជោ   មានុសំ អាគមិស្សតិ
ឥធាបិ សាលឆទនំ   សព្វកាលំ ធរិស្សតិ[2] ។
ឥធ នច្ចញ្ច គីតញ្ច   សម្មតាឡសមាហិតំ
បរិវារេស្សន្តិមំ និច្ចំ   ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
ឧគ្គច្ឆន្តេ ច សុរិយេ   សាលវស្សម្បវស្សតិ
បុញ្ញកម្មេន សំយុត្តំ   វស្សតិ សព្វកាលិកំ ។

---

១ ឱ. តទា ។ ២ ឱ. ធរិយ្យតិ ។

សាលមណ្ឌបិយត្ថេរាបទាន ទី ១០

កាលបុគ្គលនោះ ប្រកបដោយបុញ្ញកម្ម ហើយនៅក្នុងទេវ-
លោក បរិសទ្យទាំងប៉ុន្មាន របស់បុគ្គលនោះ សឹងដេរដាស
ដូចជាផ្កាពាំង ។ បុគ្គលប្រកបដោយបុញ្ញកម្មនោះ នឹងត្រេក-
ត្រអាលដោយពួករបាំ ពួកចម្រៀង ពួកដេញដំប្រគំ ដ៏ជាទិព្វ
ក្នុងទេវលោក សព្វ ៗ កាល ។ បរិសទ្យទាំងប៉ុន្មានរបស់
បុគ្គលនោះ សឹងមានក្លិនក្រអូប ទាំងមានភ្លៀងជាវិការៈនៃ
ផ្កាពាំង នឹងធ្លាក់ចុះក្នុងខណៈនោះឯង ។ លុះបុគ្គលនេះច្យុត
អំពីទេវលោកនោះ មកកើតជាមនុស្ស នឹងមកកាន់ត្រកូល
មនុស្ស មណ្ឌបប្រក់ដោយផ្កាពាំង ក្នុងមនុស្សលោកនេះ
នឹងទ្រទ្រង់ (នូវបុគ្គលនេះ) សព្វ ៗ កាល ។ របាំក្តី ច-
ម្រៀងក្តី គ្រឿងដេញដំប្រគំក្តី នឹងចោមរោមនូវបុគ្គលនេះ
អស់កាលជានិច្ច ក្នុងមនុស្សលោកនេះ នេះជាផលនៃពុទ្ធ-
បូជា ។ មួយទៀត កាលព្រះអាទិត្យរះឡើង ភ្លៀងជា
វិការៈនៃផ្កាពាំងនឹងធ្លាក់ចុះមក ឯភ្លៀងជាវិការៈនៃផ្កាពាំង ដ៏
ប្រកបដោយបុញ្ញកម្ម នឹងធ្លាក់ចុះមក សព្វ ៗ កាល ។

អដ្ឋារសេ កប្បសតេ ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
សព្វាសវេ បរិញ្ញាយ និព្វាយិស្សតិនាសវោ ។
ធម្មំ អភិសមេន្តស្ស សាលឆទនំ ភវិស្សតិ
ចិតកេ ឈាយមានស្ស ឆទនំ តត្ថ ហេស្សតិ ។
វិបាកំ កិត្តយិត្វាន បិយទស្សី មហាមុនិ
បរិសាយ ធម្មំ ទេសេសិ តប្បេន្តោ ធម្មវុដ្ឋិយា ។
តឹសកប្បានិ ទេវេសុ ទេវរជ្ជមការយឹ
សដ្ឋី ច សត្តក្ខត្តុំ ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ ។
ទេវលោកា ឥធាគន្ត្វា លភាមិ វិបុលំ សុខំ
ឥធាបិ សាលឆទនំ មណ្ឌបស្ស ឥទំ ផលំ ។

ក្នុងកប្បទី ១.៨០០ ព្រះសាស្តា ព្រះនាមគោតម ទ្រង់កើត ក្នុងត្រកូលឱក្កាករាជ នឹងត្រាស់ដឹងក្នុងលោក ។ កុលបុត្ត នេះ នឹងបានជាឱរសដែលព្រះធម៌និម្មិត ជាអ្នកទទួលនូវ មត៌កក្នុងធម៌ របស់ព្រះគោតមនោះ កំណត់ដឹងអាសវៈទាំង ពួង ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ នឹងបរិនិព្វាន ។ កាលកុលបុត្ត នោះ ត្រាស់ដឹងនូវធម៌ នឹងមានមណ្ឌបប្រក់ដោយផ្កាពាំង កាលគេកំពុងបូជាលើដើងថ្កុរ នឹងមានមណ្ឌបប្រក់ដោយផ្កា ពាំង ក្នុងទីនោះ ។ លុះព្រះមហាមុនី ព្រះនាមបិយទស្សី ទ្រង់ប្រកាសនូវវិបាករួចហើយ ទើបសម្តែងនូវព្រះធម៌ដល់បរិ-ស័ទ ទ្រង់ញុំាងបរិស័ទឲ្យឆ្អែត ដោយភ្លៀងគឺព្រះធម៌ ។

ខ្ញុំបានសោយរាជ្យ ជាស្តេចទេវតា ក្នុងទេវលោក អស់ ៣០ កប្ប បានជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៦៧ ដង ។ លុះខ្ញុំច្យុតចាកទេវលោក មកកើតក្នុងមនុស្សលោក នេះ ក៏បាននូវសេចក្តីសុខ ដ៏ធំទូលាយ មានទាំងមណ្ឌប ដែលប្រក់ទៅដោយផ្កាពាំង នេះឯង ជាផលនៃមណ្ឌប ។

១៩៧

ទសមំ សាលមណ្ឌបិយត្ថេរាបទានំ

អយំ បច្ឆិមកោ មយ្ហំ   ចរិមោ វត្តតេ ភវោ

ឥធាបិ សាលឆទនំ   ហេស្សតិ សព្វកាលិកំ ។

មហាមុនឹ តោសយិត្វា   គោតមំ សក្យបុង្គវំ

បត្តោម្ហិ អចលំ ឋានំ   ហិត្វា ជយបរាជយំ ។

អដ្ឋារសេ កប្បសតេ   យំ ពុទ្ធមភិបូជយឹ

ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា

នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ

តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ

ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

សាលមណ្ឌបិយត្ថេរាបទាន ទី ១០

នេះរាងកាយជាទីបំផុត ភពជាទីបំផុតរបស់ខ្ញុំ កំពុងប្រព្រឹត្ត ទៅ មណ្ឌបប្រក់ដោយផ្ការាំង តែងមាន សព្វ ៗ កាល ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ។ ខ្ញុំបានញុំាងព្រះមហាមុនី ព្រះ នាមគោតម ព្រះអង្គប្រសើរ ក្នុងពួកសក្យៈ ឲ្យត្រេកអរ ហើយ បានដល់នូវអចលដ្ឋាន គឺព្រះនិព្វាន ខ្ញុំលះបង់នូវ ការឈ្នះនិងការចាញ់អស់ហើយ ។ ក្នុងកប្បទី ១.៨០០ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បានបូជានូវព្រះពុទ្ធ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេស ទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោល អស់ហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់បំ-ណាង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់បានហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សាលមណ្ឌបិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សាលមណ្ឌបិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឧទ្ទានំ

បំសុកូលំ ពុទ្ធសញ្ញី ភិសទោ ញាណកិត្តកោ
ចន្ទនី ធាតុបូជី ច បុឡិនុប្បាទកោបិច ។
តរណោ ធម្មរុចិកោ សាលមណ្ឌបិយោ តថា
គាថាសតានិ ទ្វេ ហោន្តិ ឩនវីសតិមេវ ច ។

បំសុកូលវគ្គោ ឯកូនបញ្ញាសមោ ។

បានឮថា ព្រះសាលមណ្ឌបិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សាលមណ្ឌបិយត្ថេរាបទាន ។

ឧទ្ទាន

បង្សុកូលសញ្ញកត្ថេរាបទាន ១ ពុទ្ធសញ្ញកត្ថេរាបទាន ១ ភិសទាយកត្ថេរាបទាន ១ ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទាន ១ ចន្ទនមាលិយត្ថេរាបទាន ១ ធាតុបូជកត្ថេរាបទាន ១ បុឡិនុប្បាទកត្ថេរាបទាន ១ តរណិយត្ថេរាបទាន ១ ធម្មរុចិត្ថេរាបទាន ១ សាលមណ្ឌបិយត្ថេរាបទាន ១ មានគាថា ២១៩ ។

ចប់ បង្សុកូលវគ្គ ទី ៤៩ ។

បញ្ញាសមោ កឹកណិបុប្ផវគ្គោ

បឋមំ តីណិកឹកណិបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

[៨១] កណិការំវ ជោតន្តំ(១) និសិន្នំ បព្វតន្តរេ
អទ្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធំ វិបស្សឹ លោកនាយកំ ។
តីណិកឹកណិបុប្ផានិ(២) បគ្គយ្ហ អភិរោបយឹ
សម្ពុទ្ធំ អភិបូជេត្វា គច្ឆាមិ ទក្ខិណាមុខោ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវតឹសំ អគច្ឆហំ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ពុទ្ធមភិបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

១ ឱ. ជោតេន្តំ ។ ២ ឱ. កិង្ខនិបុប្ផានិ ។ ម. កិង្កណិបុប្ផានិ ។

កឹកណិបុប្ផវគ្គ ទី ៥០

តីណិកឹកណិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ១

[៨១] ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី ទ្រង់មិនមានធូលី ជានាយកក្នុងលោក ព្រះអង្គគង់នៅនាចន្លោះភ្នំ ទ្រង់រុងរឿង ដូចជាផ្កាកណិការ ។ ខ្ញុំបានលើកយកនូវផ្កាកណ្ដឹង ៣ ទង ថ្វាយព្រះសម្ពុទ្ធ លុះបូជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធហើយ ខ្ញុំមានមុខបែរឆ្ពោះ ដើរទៅកាន់ទិសខាងត្បូង ។ ដោយអំពើដែលខ្ញុំបានធ្វើហើយ ដោយល្អនោះផង ដោយចេតនាដែលខ្ញុំបានតម្កល់ទុកនោះផង ខ្ញុំលះបង់រាងកាយជារបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើតឯឋានតាវត្តិង្ស ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាព្រះសម្ពុទ្ធក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលអស់ហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្ដាច់នូវទន្ទឹង ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ

តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កាតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ

ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កាតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា តីណិកឹកណិបុប្ផិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

តីណិកឹកណិបុប្ផិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទុតិយំ បំសុកូលបូជកត្ថេរាបទានំ

[៨២] ហិមវន្តស្ស អវិទូរេ ឧទព្ភោ[១] នាម បព្វតោ

តត្ថទ្ទសំ បំសុកូលំ ទុមគ្គម្ហិ វិលម្ពិតំ ។

តីណិ កឹកណិបុប្ផានិ ឱចិនិត្វានហំ តទា

ហដ្ឋោ ហដ្ឋេន ចិត្តេន បំសុកូលំ អបូជយឹ ។

---

១ ឱ. ឧទកោ នាម ។ ម. ឧទង្គណោ នាម ។

ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតីណិកឹកណិបុប្ផិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ តីណិកឹកណិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ។

បង្សុកូលបូជកត្ថេរាបទាន ទី ២

[៨២] មានភ្នំមួយឈ្មោះឧទព្វលៈ នៅជិតភ្នំហិមពាន្ត ក្នុងទីនោះ ខ្ញុំបានឃើញសំពត់បង្សុកូល ដែលគេពាក់លើចុងឈើ ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមានចិត្តត្រេកអររីករាយ បានបេះផ្កាកណ្ណិកា ៣ ទង ហើយថ្វាយចំពោះសំពត់បង្សុកូលនោះ ។ ដោយអំពើដែលខ្ញុំបានធ្វើហើយ ដោយល្អនោះផង ដោយ

២០១

ទុតិយំ បំសុកូលបូជកត្ថេរាបទានំ

តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ កម្មមករឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ បូជេត្វា អរហទ្ធជំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា បំសុកូលបូជកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

បំសុកូលបូជកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

បង្សុកូលបូជកត្ថេរាបទាន ទី ២

ចេតនា ដែលខ្ញុំបានតម្កល់ទុកហើយនោះផង ខ្ញុំលះបង់រាងកាយជារបស់មនុស្សហើយ ទៅកើតឯឋានតាវត្តិង្ស ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំធ្វើនូវអំពើល្អ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ ព្រោះបានបូជាទង់ជ័យព្រះអរហន្ត ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបង្សុកូលបូជកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ បង្សុកូលបូជកត្ថេរាបទាន ។

តតិយំ កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

[៨៣] វនកម្មិកោ បុរេ អាសឹ បិតុបិតាមហេនហំ[១]
បសុមារេន[២] ជីវាមិ កុសលំ មេ ន វិជ្ជតិ ។
មម អាសយសាមន្តា តិស្សោ លោកគ្គនាយកោ
តីណិ បទានិ ទស្សេសិ អនុកម្បាយ ចក្ខុមា ។
អក្កមន្តេ បទេ ទិស្វា តិស្សស្ស នាម សត្ថុនោ
ហដ្ឋោ ហដ្ឋេន ចិត្តេន បទេ ចិត្តំ បសាទយឹ ។
កោរណ្ឌំ បុប្ផិតំ ទិស្វា បាទបំ ធរណីរុហំ
សកោសកំ[៣] គហេត្វាន បទសេដ្ឋំ អបូជយឹ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។

១ ម. បិតុមាតុមតេនហំ ។ ២ ឱ. បសុហិរេន ។ ៣ ឱ. ចង្កោដកំ ។ ម. សកោសកំ ។

កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៣

[៨៣] ក្នុងភពមុន ខ្ញុំបានកើតជាអ្នកធ្វើការងារក្នុងព្រៃ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយការសម្លាប់សត្វ តាមលំអាននៃជីតា កុសលរបស់ខ្ញុំមិនមាន ។ ព្រះចក្ខុមសម្ពុទ្ធ ជាព្រះលោក-នាយក ព្រះនាមតិស្សៈ ទ្រង់មានព្រះអធ្យាស្រ័យសង្គ្រោះដល់ខ្ញុំ បានសម្តែងនូវស្នាមព្រះបាទា ៣ អន្ទើ ។ ខ្ញុំបានឃើញនូវស្នាមព្រះបាទា នៃព្រះសាស្តា ព្រះនាមតិស្សៈ ដែលទ្រង់ដាន់ទុក មានចិត្តត្រេកអររីករាយ បានញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ក្នុងស្នាមព្រះបាទា ។ ខ្ញុំបានឃើញនូវដើមកន្ទុយដំរី ដុះលើផែនដីមានផ្ការីក ហើយកាច់យកផ្កាកន្ទុយដំរីនោះទាំងចង្កោម ទៅបូជាស្នាមព្រះបាទាដ៏ប្រសើរ ។ ដោយអំពើដែលខ្ញុំបានធ្វើហើយ ដោយល្អនោះផង ដោយចេត-នាដែលខ្ញុំបានតម្កល់ទុកហើយនោះផង ខ្ញុំលះបង់រាងកាយជារបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើតឯឋានតាវត្តិង្ស ។

២០៣

តតិយំ កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

យំ យំ យោនូបបជ្ជាមិ ទេវត្តំ អថ មានុសំ
កោរណ្ឌកឆវិ ហោមិ សប្បភាសោ[១] ភវាមហំ ។
ទ្វេនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ កម្មមករឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ បទបូជាយិទំ[២] ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កោរណ្ឌបុប្ផិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ម. សុប្បភាសោ ។ ២ ឱ. បានបូជាយិទំ ។

កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៣

ខ្ញុំចូលទៅកាន់កំណើតណា ៗ ទោះជាទេវតា ឬជាមនុស្ស ក៏មានពណ៌សម្បុរដូចផ្កាកន្ទុយដំរី មានពន្លឺរស្មីល្អ ។ ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំធ្វើកុសលកម្មក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការបូជាស្នាមព្រះបាទ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ។

ចតុត្ថំ កឹសុកបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

[៨៤] កឹសុកំ បុប្ផិតំ ទិស្វា បគ្គហេត្វាន អញ្ជលឹ
ពុទ្ធសេដ្ឋំ សរិត្វាន អាកាសេ អភិបូជយឹ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ យំ កម្មមករឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

កឹសុកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៤

[៨៤] ខ្ញុំបានឃើញផ្កាចារីក ហើយ (បេះផ្កានោះ) រួចផ្គងអញ្ជលីប្រណម្យឡើង នឹកដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ហើយបានបូជាបោះផ្កានោះ ទៅឰដ៏អាកាស ។ ដោយអំពើដែលខ្ញុំបានធ្វើដោយល្អនោះផង ដោយចេតនាដែលខ្ញុំបានតម្កល់ទុកហើយនោះផង ខ្ញុំលះបង់រាងកាយជារបស់មនុស្សទៅ ក៏បានទៅកើតឯឋានតាវត្តិង្ស ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើនូវកុសលកម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

២០៨

បញ្ចមំ ឧបឌ្ឍទុស្សទាយកត្ថេរាបទានំ

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កឹសុកបុប្ផិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កឹសុកបុប្ផិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

បញ្ចមំ ឧបឌ្ឍទុស្សទាយកត្ថេរាបទានំ

[៨៥] បទុមុត្តរភគវតោ សុជាតោ នាម សាវកោ
បំសុកូលំ គវេសន្តោ សង្ការេ រថិយា[១] តទា ។
នគរេ ហំសវតិយា បរេសំ ភតិកោ អហំ
ឧបឌ្ឍទុស្សំ ទត្វាន សិរសា អភិវាទយឹ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។

---
១ ឱ. ចរតេ ។ ម. ចរតី ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកឹសុកបុប្ផិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កឹសុកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ។

ឧបឌ្ឍទុស្សទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៥

[៨៥] ក្នុងកាលនោះ សាវ័កនាមសុជាតៈ របស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ លោកកំពុងស្វែងរកសំពត់បង្សុកូលលើគំនរសំរាមក្បែរច្រក ។ ខ្ញុំជាអ្នកស៊ីឈ្នួលនៃបុគ្គលដទៃ ក្នុងនគរហង្សវតី បានប្រគេនសំពត់ពាក់កណ្តាលហើយ ថ្វាយបង្គំដោយសិរ្ស ។ ដោយអំពើដែលខ្ញុំបានធ្វើល្អនោះផង ដោយចេតនាដែលខ្ញុំបានតម្កល់ទុកហើយនោះផង ខ្ញុំលះរាងកាយជារបស់មនុស្សទៅ ក៏បានទៅកើតឯឋានតាវត្តិង្ស ។

តេត្តឹសក្ខត្តុំ ទេវិន្ទោ ទេវរជ្ជមការយឹ
សត្តសត្តតិក្ខត្តុញ្ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ ។
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ
ឧបឌ្ឍទុស្សទានេន មោទាមិ អកុតោភយោ ។
ឥច្ឆមានោ អហំ[១] អជ្ជ សកាននំ សបព្វតំ
ខោមទុស្សេហិ ឆាទេយ្យំ អឌ្ឍទុស្សស្សិទំ ផលំ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ ទានមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ អឌ្ឍទុស្សស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---

១ ឱ. ម. ចហំ ។

ខ្ញុំបានកើតជាព្រះឥន្ទ្រ សោយរាជ្យជាស្តេចនៃទេវតា អស់ ៣៣ ដង ខ្ញុំបានកើតជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៧៧ ដង ។ ខ្ញុំបានសោយប្រទេសរាជ្យដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ខ្ញុំឥតមានភ័យអំពីទីណា តែងត្រេកអរ ព្រោះកិរិយាឲ្យនូវសំពត់ពាក់កណ្តាល ។ ក្នុងថ្ងៃនេះ បើខ្ញុំប្រាថ្នាយកសំពត់ដែលកើតអំពីសម្បកឈើ មកប្រក់ព្រៃនិងភ្នំក៏សឹងបាន នេះជាផលនៃការថ្វាយនូវសំពត់ពាក់កណ្តាល ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានឲ្យទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃសំពត់ពាក់កណ្តាល ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

២០៧

ឆដ្ឋំ យតមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទានំ

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។
ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឧបឌ្ឍទុស្សទាយកោ
ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឧបឌ្ឍទុស្សទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឆដ្ឋំ យតមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទានំ

[៨៦] សុចិន្តិតំ ភគវន្តំ លោកជេដ្ឋំ នរាសភំ
ឧបវិដ្ឋំ មហារញ្ញំ វាតាពាធេន បីឡិតំ ។
ទិស្វា ចិត្តំ បសាទេត្វា យតមណ្ឌំ ឧបានយឹ
កតត្តា ឧបចិតត្តា[១] ច[២] គង្គាភាគីរសី អយំ[៣] ។

១ ឱ. អាចិតត្តា ។ ២ ម. ចសទ្ទោ នត្ថិ ។ ៣ ឱ. ចយំ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧបឌ្ឍទុស្សទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឧបឌ្ឍទុស្សទាយកត្ថេរាបទាន ។

ឃតមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៦

[៨៦] *ខ្ញុំបានឃើញព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គមានព្រះតម្រិះល្អ ជាធំក្នុងលោក ប្រសើរជាងនរៈ ស្តេចចូលទៅគង់ក្នុងព្រៃធំ ត្រូវអាពាធកើតអំពីខ្យល់បៀតបៀនហើយ ខ្ញុំក៏ញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា បាននាំយកទឹកដោះថ្លា ចូលទៅថ្វាយព្រះអង្គ ។ ព្រោះតែកុសលដែលខ្ញុំបានធ្វើហើយ បានសន្សំហើយ ស្ទឹងគង្គាភាគីរសីនេះ*

មហាសមុទ្ទា ចត្តារោ យតំ សម្បជ្ជរេ មម
អយញ្ច បឋវី ឃោរា អប្បមាណា អសង្ខិយា ។
មម សង្កប្បមញ្ញាយ ភវន្តិ[1] តេ[2] មធុសក្ខរា
ចតុទ្ទិសា[3] ឥមេ រុក្ខា ចាគថា ជរណីរុហា ។
មម សង្កប្បមញ្ញាយ កប្បរុក្ខា ភវន្តិ តេ
បញ្ញាសក្ខត្តុំ ទេវិន្ទោ ទេវរជ្ជមការយឹ ។
ឯកបញ្ញាសក្ខត្តុញ្ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ទានមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ យតមណ្ឌស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

១ ឱ. ម. ភវតេ ។ ២ ឱ. ម. តេតិ បាឋោ នត្ថិ ។ ៣ ឱ. ម. ចាតុទ្ទិបា ។

និងមហាសមុទ្រទាំង ៤ ប្រែទៅជាទឹកដោះថ្លាសម្រាប់ខ្ញុំ ផែនដីនេះ ជាវត្ថុដ៏ធំ មានប្រមាណមិនបាន រាប់មិនបាន ។ ផែនដីនោះទៅជាស្ករក្រាម មានរសផ្អែមឆ្ងាញ់ ព្រោះដឹងនូវសេចក្តីត្រិះរិះរបស់ខ្ញុំ ដើមឈើទាំងឡាយនេះ ដុះលើផែនដី ឋិតនៅក្នុងទិសទាំង ៤ ដើមឈើទាំងនោះ កើតទៅជាដើមកល្បព្រឹក្ស ព្រោះដឹងនូវសេចក្តីត្រិះរិះរបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំជាធំជាងទេវតា បានសោយរាជ្យជាស្តេចនៃទេវតា អស់ ៥០ ដង ។ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៥១ ដង បានសោយប្រទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយទានក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃទឹកដោះថ្លា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលអស់ហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទីង ។

២០៩

សត្តមំ ឧទកទាយកត្ថេរាបទានំ

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា យតមណ្ឌទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

យតមណ្ឌទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

សត្តមំ ឧទកទាយកត្ថេរាបទានំ

[៨៧] បទុមុត្តរពុទ្ធស្ស   ភិក្ខុសង្ឃេ អនុត្តរេ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ   បានិឃដំ[១] អបូរយឹ ។
បព្វតគ្គេ ទុមគ្គេ វា   អាកាសេ វាថ ភូមិយំ
យទា បានីយមិច្ឆាមិ   ខិប្បំ និព្វត្តតេ មមំ ។

១ ឱ. បានីយឃដំ ។

ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះយតមណ្ឌទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ យតមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទាន ។

ឧទកទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៧

[៨៧] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តត្រេកអរ បានថ្វាយទឹកមួយក្អម ចំពោះភិក្ខុសង្ឃដ៏ប្រសើរ នៃព្រះបទុមុត្តរសម្ពុទ្ធ ។ (ដោយកុសលកម្មនេះ) បើខ្ញុំចង់បានទឹកសម្រាប់ផឹក លើកំពូលភ្នំ លើចុងឈើ ក្នុងអាកាស ឬក្នុងផែនដី ក្នុងកាលណា ទឹកក៏កើតឡើងយ៉ាងឆាប់ដល់ខ្ញុំ ក្នុងកាលនោះ ។

សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ ទានមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ឧទកទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឧទកទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឧទកទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាន ថ្វាយទាន ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃឧទកទាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលអស់ហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់បំណង់ ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្នឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧទកទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឧទកទាយកត្ថេរាបទាន ។

អដ្ឋមំ បុឡិនថូបិយត្ថេរាបទានំ

[៨៨] ហិមវន្តស្សាវិទូរេ យមកោ នាម(១) បព្វតោ
អស្សមោ សុកតោ មយ្ហំ បណ្ណសាលា សុមាបិតា ។
នារទោ នាម នាមេន ជដិលោ ឧគ្គតាបនោ
ចតុទ្ទសសហស្សានិ សិស្សា បរិចរន្តិ មំ ។
បដិសល្លីនកោ សន្តោ ឯវំ ចិន្តេសហន្តទា
មហាជនា មំ បូជេន្តិ នាហំ បូជេមិ កិញ្ចនំ ។
ន មេ ឱវាទកោ អត្ថិ វត្តា កោចិ ន វិជ្ជតិ
អនាចរិយុបជ្ឈាយោ វនេ វាសំ ឧបេមហំ ។
ឧចាសមានោ យមកំ(២) គរុចិត្តំ ឧបដ្ឋហេ
សោ មេ អាចរិយោ នត្ថិ វនវាសោ និរត្ថកោ ។
អាយាគំ មេ គវេសិយំ គរុភាវនិយំ តថា
សាសស្សយោ(៣) វសិស្សាមិ ន កោចិ គរហិស្សតិ ។

---

១ ឱ. សមង្គោ នាម ។ ២ ឱ. ម. យមហំ ។ ៣ ឱ. ម. សាវស្សយោ ។

បុឡិនថូបិយត្ថេរាបទាន ទី ៨

[៨៨] ក្នុងទីជិតនៃព្រៃហេមពាន្ត មានភ្នំមួយ ឈ្មោះ យមកៈ អាស្រមខ្ញុំបានធ្វើហើយ បណ្ណសាលា ក៏ខ្ញុំបាន សាងល្អហើយ ក្បែរជើងភ្នំនោះ ។ ខ្ញុំជាជដិលឈ្មោះនារទៈ ជាអ្នកមានព្យាយាមខ្ពង់ខ្ពស់ សិស្ស ១៤.០០០ តែងបម្រើ ខ្ញុំ សព្វវេលា ។ ខ្ញុំជាអ្នកចូលចិត្តសេចក្ដីស្ងប់ស្ងាត់ មាន ចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំគិតយ៉ាងនេះថា មហាជន តែងបូជាអាត្មាអញ ៗ មិនបានបូជាអ្នកណាមួយ ។ ជនអ្នក ឲ្យឱវាទដល់អាត្មាអញមិនមាន ជនអ្នកស្តីថាណាម្នាក់ ក៏មិន មាន អាត្មាអញមិនមានអាចារ្យនិងឧបជ្ឈាយ៍ អាត្មាអញ សម្រេចការនៅក្នុងព្រៃ ។ អាត្មាអញចូលទៅបម្រើបុគ្គលណា ដែលមានចិត្តធ្ងន់ បុគ្គលនោះ ជាអាចារ្យរបស់អាត្មាអញ មិនមាន ការនៅក្នុងព្រៃ ឈ្មោះថាឥតប្រយោជន៍ ។ អា-ត្មាអញគប្បីស្វែងរកគ្រូដែលគួរបូជា និងគ្រូដែលគួរសរសើរ អាត្មាអញនឹងនៅជាមួយបុគ្គល គួរជាទីពឹងអាស្រ័យបាននោះ ទើបបុគ្គលណាមួយ នឹងមិនតិះដៀលអាត្មាអញឡើយ ។

ឧត្តានកូលា នទិកា សុបតិត្ថា មនោរមា
សុសុទ្ធបុឡិនាកិណ្ណា អវិទូរេ មមស្សមំ ។
នទី អមរិកំ នាម ឧបគន្ត្វា អហន្តទា
សង្កឌ្ឍិត្វាន(១) បុឡិនំ អកំ បុឡិនចេតិយំ ។
យេ តេ អហេសុំ សម្ពុទ្ធា ភវន្តករណា មុនី
តេសំ ឯតាទិសោ ថូបោ តំ និមិត្តំ ករោមហំ ។
ករិត្វា បុឡិនេ ថូបំ សោវណ្ណំ មាបយឹ អហំ
សោណ្ណកិង្កណិបុប្ផានិ(២) សហស្សេ តីណិ បូជយឹ ។
សាយំ បាតំ នមស្សាមិ បីតិជាតោ(៣) កតញ្ជលី
សម្មុខា វិយ សម្ពុទ្ធំ វន្ទឹ បុឡិនចេតិយំ ។
យទា កិលេសា ជាយន្តិ វិតក្កា គេហនិស្សិតា
សរាមិ សុកតំ ថូបំ បច្ចវេក្ខាមិ តាវទេ ។

---

១ ឱ. ម. សំវឌ្ឍយិត្វា ។ ២ ឱ. សោវណ្ណកិង្ខនិបុប្ផានំ ។ ៣ ឱ. វិត្តិជាតោ ។ ម. វេទជាតោ ។

ស្ទឹងមានច្រាំងរាក់មានកំពង់ល្អ ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ដេរដាស ដោយផ្នូកខ្សាច់សសុទ្ធ តាំងនៅជិតអាស្រមរបស់ខ្ញុំ ។ កាលនោះ ខ្ញុំបានដើរចូលទៅរកស្ទឹងឈ្មោះអមរិកៈ ហើយប្រមូលយកផ្នូកខ្សាច់ មកធ្វើជាបុឡិនចេតិយ (ចេតិយខ្សាច់) ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទាំងឡាយអង្គណា ទ្រង់ធ្វើនូវទីបំផុតនៃភព ជាអ្នកប្រាជ្ញ ព្រះស្តូបនៃព្រះសម្ពុទ្ធទាំងឡាយនោះ ក៏ប្រាកដដូច្នោះ ខ្ញុំធ្វើនូវព្រះស្តូបនោះ ឲ្យជានិមិត្ត ។ លុះខ្ញុំធ្វើរួចហើយ ខ្ញុំបានសាងនូវព្រះស្តូប ជាវិការៈនៃមាសលើផ្នូកខ្សាច់ ខ្ញុំបានបូជានូវផ្កាកណ្តឹងមាស អស់ ៣ ពាន់ ។ ខ្ញុំមានបីតិកើតហើយ ធ្វើនូវអញ្ជលីនមស្ការ រាល់ល្ងាចព្រឹក ថ្វាយបង្គំចេតិយផ្នូកខ្សាច់ ហាក់ដូចជាថ្វាយបង្គំនូវព្រះសម្ពុទ្ធ ក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រ ។ កាលណា កិលេសទាំងឡាយ កើតឡើង វិតក្កៈទាំងឡាយ ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺកាមគុណ (កើតឡើង ក្នុងកាលនោះ) ខ្ញុំរលឹកដល់ព្រះស្តូប ដែលខ្ញុំធ្វើល្អហើយ ខ្ញុំពិចារណាឃើញច្បាស់ ក្នុងខណៈនោះឯង ។

២១៣

អដ្ឋមំ បុឡិនថូបិយត្ថេរាបទានំ

ឧបនិស្សាយ វិហរឹ   សត្តាហំ វិជាយកំ
កិលេសេ សំវរេយ្យាសិ   ន យុត្តំ តវ មារិស ។
សហ អាវជ្ជិតេ ថូបេ   គារវំ ហោតិ មេ តទា
កុវិតក្កេ វិនោទេសឹ   ឆាតោ តុត្តដ្ឋិតោ(១) យថា ។
ឯវំ វិហរមានំ មំ   មច្ចុរាជាភិមទ្ទថ
តត្ថ កាលំ កតោ សន្តោ   ព្រហ្មលោកំ អគច្ឆហំ ។
យាវតាយុំ វសិត្វាន   តិទិវេ ឧបបជ្ជហំ
អសីតិក្ខត្តុំ ទេវិន្ទោ   ទេវរជ្ជមការយឹ ។
សតានំ តីណិក្ខត្តុញ្ច   ចក្កវត្តិ អហោសហំ
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ   គណនាតោ អសង្ខយំ ។
តេសំ កឹកណិបុប្ផានំ(២)   វិបាកំ អនុភោមហំ
ពាវីសតិសហស្សានិ   បរិវារេន្តិ មំ ភវេ ។

១ ឱ. តុត្តទ្ធិតោ ។ ម. តុត្តដ្ឋិកោ ។ ២ ម. សោណ្ណកិង្កណិបុប្ផានំ ។

បុឡិនច្ចុបិយត្ថេរាបទាន ទី ៨

ខ្ញុំបានចូលទៅរកព្រះស្តូប នៃព្រះលោកនាយក ទ្រង់ដឹកនាំសត្វ ដូចពួកឈ្មួញ ហើយទូន្មានខ្លួនថា នៃអ្នកនិរទុក្ខ បើអ្នកហ៊ានបិទបាំងកិលេស ការដែលអ្នកបិទបាំងកិលេសនេះ ជាអំពើមិនគួរដល់អ្នកទេ ។ កាលណា ខ្ញុំរំពឹងនឹងព្រះស្តូប ឈ្មោះថាខ្ញុំមានសេចក្តីគោរព ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំបានបន្ទោបង់នូវវិតក្កៈអាក្រក់ ដូចដំរីដ៏ប្រសើរ ដែលត្រូវគេចាក់ដោយកង្វេរ ។ មច្ចុរាជតែងញាំញីខ្ញុំកាលនៅយ៉ាងនេះ លុះខ្ញុំធ្វើមរណកាលក្នុងទីនោះ បានទៅកើតឯព្រហ្មលោក ។ ខ្ញុំនៅក្នុងព្រហ្មលោក ដរាបដល់អស់អាយុ ហើយថយមកកើតក្នុងឋានត្រៃត្រិង្ស បានជាធំជាងទេវតា សោយរាជ្យក្នុងទេវលោក អស់ ៨០ ដង ។ ខ្ញុំបានជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៣០០ ដង បានសោយប្រទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ។ ខ្ញុំបានសោយនូវផល នៃផ្កាកណ្តឹងមាសទាំងនោះ ជន ២ ម៉ឺន ២ ពាន់ តែងចោមរោមខ្ញុំ ក្នុងភព ។

ថូបស្ស បរិចិណ្ណត្តា	រជោជល្លំ ន លិម្បតិ
គត្តេ សេទា ន មុញ្ចន្តិ	សប្បភាសោ ភវាមហំ ។
អហោ មេ សុកតោ ថូបោ	សុទិដ្ឋាមរិកា នទី
ថូបំ កត្វាន បុឡិនំ[១]	បត្តោម្ហិ អចលំ បទំ ។
កុសលំ កត្តុកាមេន	ជន្តុនា សារគាហិនា[២]
នត្ថិ ខេត្តំ អខេត្តំ វា	បដិបត្តីវ សារកា[៣] ។
យថាបិ ពលវា ចោរោ	អណ្ណវំ តរិតុស្សហោ[៤]
បរិត្តំ កដ្ឋមាទាយ	បក្ខន្ទេយ្យ មហាសរំ ។
ឥមាហំ កដ្ឋំ និស្សាយ	តរិស្សាមិ មហោទធឹ
ឧស្សាហេន វីរិយេន	តរេយ្យ ឧទធឹ នរោ ។
តថេវ មេ កតំ កម្មំ	បរិត្តំ ថោកកញ្ច យំ
តំ កម្មំ[៥] ឧបនិស្សាយ	សំសារំ សមតិក្កមឹ ។

---

១ ឱ. បុលិនេ ។ ២ ឱ. បារគាមិនា ។ ៣ ម. សារតា ។ ៤ ឱ. ម. តរិតុស្សហោ ។ ៥ ឱ. កតំ កម្មំ ។

ព្រោះខ្ញុំបានសាងព្រះស្តូប លំអងធូលីមិនប្រឡាក់កាយនៃខ្ញុំ ញើសទាំងឡាយក្នុងខ្លួនមិនហូរចេញ ខ្ញុំមានពន្លឺល្អ ។ ឱ ! ព្រះស្តូបខ្ញុំបានធ្វើល្អហើយ ស្ទឹងឈ្មោះអមរិកៈ ខ្ញុំបានឃើញល្អហើយ ព្រោះខ្ញុំបានធ្វើព្រះស្តូបខ្សាច់ ទើបបានសម្រេចនូវព្រះនិព្វាន ជាធម្មជាតមិនកម្រើក ។ សត្វមានសេចក្តីប្រាថ្នាធ្វើកុសល ជាអ្នកប្រកាន់នូវធម៌មានខ្លឹម មិនចាំបាច់មានទីជាស្រែ ឬទីមិនជាស្រែឡើយ ស្រេចហើយត្រឹមតែសេចក្តីប្រតិបត្តិជាគុណមានខ្លឹម ។ បុរសមានកម្លាំង អាចឆ្លងសមុទ្រ ស្ទុះទៅក្នុងមហាសមុទ្របាន ព្រោះកាន់កំណាត់ឈើតូច ។ ខ្ញុំឆ្លងសមុទ្រធំ ព្រោះអាស្រ័យកំណាត់ឈើនេះ នរជនគប្បីឆ្លងសមុទ្រ ដោយសេចក្តីព្យាយាមប្រឹងប្រែង មានឧបមាយ៉ាងណា ។ អំពើណា ទោះតិចតួចក្តីថោកទាបក្តី ដែលខ្ញុំធ្វើហើយ ខ្ញុំបានឆ្លងសង្សារ ព្រោះអាស្រ័យអំពើនោះ ក៏មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ។

អដ្ឋមំ បុឡិនថូបិយត្ថេរាបទានំ

បច្ឆិមេ ភវសម្បត្តេ សុក្កមូលេន ចោទិតោ
សាវត្ថិយំ បុរេ ជាតោ មហាសាលេ សុអឌ្ឍកេ ។
សទ្ធា មាតាបិតា មយ្ហំ ពុទ្ធស្ស សរណំ គតា
ឧភោ ទិដ្ឋសុតា[១] ឯតេ អនុវត្តន្តិ សាសនំ ។
ពោធិបព្ពជិកំ គយ្ហ សោណ្ណថូបំ អការយុំ
សាយំ បាតំ នមស្សន្តិ សក្យបុត្តស្ស សម្មុខា ។
ឧបោសថម្ហិ ទិវសេ សោណ្ណថូបំ វិធីហរុំ
ពុទ្ធស្ស វណ្ណំ កិត្តេន្តា តិយាមំ វីតិនាមយុំ ។
សមា និស្វានហំ[២] ថូបំ សរឹ បុឡិនចេតិយំ
ឯកាសនេ និសីទិត្វា អរហត្តំ អបាបុណឹ ។

ពាវីសតិមំ ភាណវារំ ។

គវេសមានោ តំ ធីរំ ធម្មសេនាបតិទ្ទសំ
អគារា និក្ខមិត្វាន បព្វជឹ តស្ស សន្តិកេ ។
ជាតិយា សត្តវស្សេន អរហត្តំ អបាបុណឹ
ឧបសម្បាទយិ ពុទ្ធោ គុណមញ្ញាយ ចក្ខុមា ។

១ ឱ. ម. ទិដ្ឋបទា ។ ២ ម. បសាទេត្វានហំ ។

បុឡិនច្ចបិយត្ថេរាបទាន ទី ៨

លុះដល់បច្ឆិមភព ខ្ញុំត្រូវកុសលមូលដាស់តឿន បានកើតក្នុងត្រកូលមហាសាល ដែលស្តុកស្តម្ភល្អ ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ មាតាបិតារបស់ខ្ញុំ មានសទ្ធាបានយកព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ជនទាំងពីរនាក់នោះ ក៏អនុវត្តតាមពុទ្ធសាសនា ។ ពួកជនបានកាន់យកក្រុមរពោធិ ទៅធ្វើព្រះស្តូបជាវិការៈនៃមាស តែងនមស្ការចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះសក្យបុត្ត រាល់ល្ងាចព្រឹក ។ ក្នុងថ្ងៃឧបោសថ ពួកជននាំយកព្រះស្តូបមាស ហើយពោលសរសើរគុណព្រះពុទ្ធ ញុំាងកាលមានយាម ៣ ឲ្យកន្លងទៅ ។ លុះខ្ញុំបានឃើញព្រះស្តូបហើយ ក៏រលឹកឃើញនូវចេតិយផ្នូកខ្សាច់ អង្គុយលើអាសនៈមួយ ក៏បានដល់អរហត្ត ។

ចប់ ភាណវារៈ ទី ២២ ។

កាលខ្ញុំស្វែងរកអ្នកប្រាជ្ញ បានចួបព្រះធម្មសេនាបតីនោះ ក៏ចេញចាកផ្ទះ ទៅបួសក្នុងសម្នាក់លោក ។ ខ្ញុំក៏បានសម្រេចអរហត្ត ក្នុងអាយុ ៧ ឆ្នាំ រាប់អំពីកំណើតមក ព្រះពុទ្ធមានចក្ខុទ្រង់ជ្រាបនូវគុណ បានឲ្យឧបសម្បទាដល់ខ្ញុំ ។

ធារកោនេវ សន្តេន   កិរិយំ និដ្ឋិតំ មយា
កតំ មេ ករណីយញ្ច   សក្យបុត្តស្ស សាសនេ ។
សព្វវេរភយាតីតោ   សព្វសង្គាតិគោ ឥសិ
សាវកោ តេ មហាវីរ   សោណ្ណថូបស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា បុឡិនថូបិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

បុឡិនថូបិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

កាលខ្ញុំនៅជាទារក បានសម្រេចកិច្ចហើយ សោឡសកិច្ច ក្នុងសាសនា នៃព្រះសក្យបុត្ត ខ្ញុំធ្វើរួចហើយក្នុងថ្ងៃនេះ ។ បពិត្រព្រះមហាវីរៈ ខ្ញុំកន្ទង់ពៀរនិងភ័យទាំងពួងហើយ កន្ទង់ កិលេសជាគ្រឿងចំពាក់ទាំងពួងហើយ ជាអ្នកស្វែងរកគុណ ជាសាវ័ករបស់ព្រះអង្គ នេះជាផលនៃព្រះស្តូបមាស ។ កិ-លេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដក ចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ នៃព្រះពុទ្ធ របស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំង សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះបុឡិនថូបិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ បុឡិនថូបិយត្ថេរាបទាន ។

នវមំ នឡកុដិកទាយកត្ថេរាបទានំ

[៨៩] ហិមវន្តស្សាវិទូរេ ហារិកោ នាម[១] បព្វតោ
សយម្ភូ នារទោ នាម រុក្ខមូលេ វសី តទា ។
នឡាគារំ ករិត្វាន តិណេន ឆាទយឹ អហំ
ចង្កមំ សោធយិត្វាន សយម្ភុស្ស អទាសហំ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគច្ឆហំ ។
តត្ថ មេ សុកតំ ព្យម្ហំ នឡកុដិកាយ និម្មិតំ[២]
សដ្ឋិយោជនមុព្វិទ្ធំ តឹសយោជនវិត្ថតំ ។
ចតុទ្ទសេសុ កប្បេសុ ទេវលោកេ រមឹ អហំ
ឯកសត្តតិក្ខត្តុញ្ច ទេវរជ្ជំ អការយឹ ។
ចតុត្តឹសតិក្ខត្តុញ្ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ ។

---

១ ឱ. ភារិកោ ។ ម. ហារិតោ ។ ២ ម. នឡកុដិកនិម្មិតំ ។

នទ្បកុដិកទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩

[៨៩] ក្នុងទីមិនឆ្ងាយអំពីព្រៃហេមពាន្ត មានភ្នំមួយឈ្មោះហារិកៈ កាលនោះ ព្រះសយម្ភូសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមនារទៈ គង់នៅទៀបគល់ឈើ ជិតភ្នំនោះ ។ ខ្ញុំបានធ្វើផ្ទះបបុស បិទបាំងដោយស្មៅ ជម្រះទីចង្ក្រមថ្វាយ ដល់ព្រះសយម្ភូសម្ពុទ្ធ ។ ដោយអំពើដែលខ្ញុំធ្វើល្អហើយនោះផង ដោយការតម្កល់ចេតនានោះផង ខ្ញុំលះបង់រាងកាយ ជារបស់មនុស្សហើយ បានទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ ប្រាសាទរបស់ខ្ញុំ ដែលកុសលកម្មធ្វើល្អហើយ ក្នុងឋានតាវត្តិង្សនោះ គឺ កុសលកម្មនិម្មិតធ្វើជាខ្ទមបបុស មានកម្ពស់ ៦០ យោជន៍ ទទឹង ៣០ យោជន៍ ។ ខ្ញុំរីករាយក្នុងទេវលោក អស់ ១៤ កប្ប បានសោយរាជ្យ ក្នុងទេវលោក អស់ ៧១ ដង ។ ខ្ញុំបានជាស្ដេចចក្រពត្តិ អស់ ៣៤ ដង បានសោយប្រទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ។

ធម្មបាសាទមារុយ្ហ សុញ្ញាគារវរូបមំ[១]
យថិច្ឆកាហំ វិហរេ សក្យបុត្តស្ស សាសនេ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ យំ កម្មមករឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ នឡកុដិកាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា នឡកុដិកទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

នឡកុដិកទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ឱ. សញ្ញាគារវរូបមំ ។ ម. សញ្ញាការវរូបមំ ។

ខ្ញុំបានឡើងកាន់ធម្មប្រាសាទ ឧបមាដូចផ្ទះស្ងាត់ដ៏ប្រសើរ ហើយសម្រេចសម្រាន្តតាមសមគួរ ក្នុងសាសនានៃព្រះសក្យ-បុត្ត ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃខ្ទមបបុស ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់បំណង ដូចដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនឡកុដិកទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ នឡកុដិកទាយកត្ថេរាបទាន ។

ទសមំ បិយាលផលទាយកត្ថេរាបទានំ

[៩០] មិគលុទ្ទោ បុរេ អាសឹ   វិវនេ[១] វិចរំ តទា
អទ្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធំ   សព្វធម្មាន បារគុំ ។
បិយាលផលមាទាយ   ពុទ្ធសេដ្ឋស្សទាសហំ
បុញ្ញក្ខេត្តស្ស វីរស្ស   បសន្នោ សេហិ បាណិភិ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ   យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

---
១ ឱ. វីចិនេ ។ ម. វិបិនេ ។

បិយាលផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ១០

[៩០] ក្នុងភពមុន ខ្ញុំកើតជាព្រានម្រឹគ កាលនោះ ខ្ញុំបានត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃធំ បានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គមិនមានធូលីគឺកិលេស ទ្រង់ដល់នូវត្រើយនៃធម៌ទាំងពួង ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានយកផ្លែទ្រយឹង មកថ្វាយព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ជាបុញ្ញក្ខេត្ត ព្រះអង្គមានព្យាយាម ដោយដៃរបស់ខ្លួន ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែទ្រយឹង ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផលទាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលអស់ហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្នឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា បិយាលផលទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

បិយាលផលទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឧទ្ទានំ

កឹកណិ[១] បំសុកូលញ្ច វរកោរណ្ឌកឹសុកំ[២]
ឧបឌ្ឍទុស្សី ឃតទោ ឧទកំ ថូបការកោ ។
នឡាគារី ច នវមោ បិយាលផលទាយកោ
សតមេកញ្ច គាថានំ នវកញ្ច តទុត្តរិ ។

កឹកណិបុប្ផវគ្គោ បញ្ញាសមោ ។

---

១ ឱ. កិង្ខនិ ។ ២ ឱ. កោរណ្ឌបុប្ផិកឹសុកំ ។ ម. កោរណ្ឌមថកឹសុកំ ។

បានឮថា ព្រះបិយាលផលទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ បិយាលផលទាយកត្ថេរាបទាន ។

ឧទ្ទាន

កឹកណិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ បំសុកូលបូជកត្ថេរាបទាន ១ កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ កឹសុកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ ឧបឌ្ឍទុស្សទាយកត្ថេរាបទាន ១ ឃតមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទាន ១ ឧទកទាយកត្ថេរាបទាន ១ បុឡិនថូបិយត្ថេរាបទាន ១ នឡកុដិកទាយកត្ថេរាបទាន ជាគម្រប់ ៩ បិយាលផលទាយកត្ថេរាបទាន ១ ឯគាថាមានចំនួន ១០១ និងលើសពីនោះ ៩ គាថាទៀត ។

ចប់ កឹកណិបុប្ផវគ្គ ទី ៥០ ។

២២១

អថ វគ្គុទ្ទានំ

មេត្តេយ្យវគ្គោ ភទ្ទាលិ សកឹសម្មជ្ជកោបិច
ឯកវិហារី វិភេឌកោ[១] ជគតិ សាលបុប្ផិយោ ។
នឡមាលិ[២] បំសុកូលំ កឹកណិបុប្ផិកោ[៣] តថា
អសីតិ ទ្វេ ច គាថាយោ ចតុទ្ទសា[៤] សតានិ ច ។

មេត្តេយ្យវគ្គទសកំ បញ្ចមំ សតកំ សមត្តំ ។

---

១ ឱ. ឯកោ វិភេដកីវគ្គោ ។ ម. ឯកវិហារី វិភេទកិ ។ ២ ឱ. នឡមាលំ ។ ម. នឡាគារំ ។
៣ ឱ. ម. កិង្កណិបុប្ផិយោ ។ ៤ ឱ. ម. ចតុទ្ទស ។

មួយទៀត ឧទ្ទាននៃវគ្គ

មេត្តេយ្យវគ្គ ១ ភទ្ទាលិវគ្គ ១ សកឹសម្មជ្ជកវគ្គ ១ ឯកវិហារិ-វគ្គ ១ វិភេទកវគ្គ ១ ជគតិវគ្គ ១ សាលបុប្ផិយវគ្គ ១ ។ នឡមាលិវគ្គ ១ បំសុកូលវគ្គ ១ កឹកណិបុប្ផិវគ្គ ១ ឯគាថាមានចំនួន ១.៤៨២ គាថា ។

ចប់ មេត្តេយ្យវគ្គទសកៈ ប្រមាណនៃរយ ទី ៥ ។

ឯកបញ្ញាសោ កណិការវគ្គោ

បឋមំ តីណិកណិការបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

[៩១] សុមេធោ នាម សម្ពុទ្ធោ ទ្វត្តឹសវរលក្ខណោ
វិវេកកាមោ សម្ពុទ្ធោ ហិមវន្តំ ឧបាគមិ ។
អជ្ឈោគហេត្វា ហិមវន្តំ អគ្គោ ការុណិកោ មុនិ
បល្លង្កំ អាភុជិត្វាន និសីទិ បុរិសុត្តមោ ។
វិជ្ជាធរោ តទា អាសឹ អន្តលិក្ខចរោ អហំ
តិសុលំ សុកតំ គយ្ហ គច្ឆាមិ អម្ពរេ តទា ។
បព្វតគ្គេ យថា អគ្គិ បុណ្ណមាយេវ(១) ចន្ទិមា
វនេ ឱភាសតេ ពុទ្ធោ សាសរាជាវ ផុល្លិតោ ។
វនតោ(២) និក្ខមិត្វាន ពុទ្ធរំសាភិធាវរេ
នឡគ្គិវណ្ណសង្កាសា ទិស្វា ចិត្តំ បសាទយឹ ។

---
១ ឱ. អច្ចិ បុណ្ណមាសេវ ។ ២ ឱ. ម. វនគ្គា ។

កណិការវគ្គ ទី ៥១

តីណិកណិការបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ១

[៩១] ព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមសុមេធៈ មានព្រះលក្ខណៈ ៣២ ដ៏ប្រសើរ មានសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងការស្ងប់ស្ងាត់ ទ្រង់ត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃ បានស្តេចចូលទៅក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ។ ព្រះមហាមុនី ទ្រង់ជាចម្បង ជាបុរសខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រកបដោយសេចក្តីករុណា ស្តេចចុះកាន់ព្រៃហិមពាន្ត ហើយទ្រង់គង់ផ្គត់ព្រះភ្នែន ។ កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាពិទ្យាធរ ជាអ្នកត្រាច់ទៅក្នុងអាកាស កាន់ច្បូកដែលធ្វើល្អហើយ បានហោះទៅឰដ៏អាកាស ក្នុងកាលនោះ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះអង្គភ្លឺរុងរឿងក្នុងព្រៃ ដូចភ្លើងលើកំពូលភ្នំ ឬដូចព្រះចន្ទពេញបូណ៌មី ពុំនោះសោត ដូចស្តេចឈើដែលមានផ្ការីកស្គុសស្គាយ ។ ខ្ញុំចេញអំពីព្រៃ បានឃើញរស្មីព្រះពុទ្ធដែលផ្សាយចេញ ដូចពណ៌ភ្លើងដែលឆេះបបុស ហើយក៏ញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ។

២២៣

បឋមំ តីណិកណិការបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

វិចិនំ អទ្ទសំ បុប្ផំ[១] កណិការំ ទេវគន្ធិកំ
តីណិ បុប្ផានិ អាទាយ ពុទ្ធសេដ្ឋំ អបូជយឹ ។
ពុទ្ធស្ស អានុភាវេន តិណិ បុប្ផានិ មេ តទា
ឧទ្ធំវណ្ដា[២] អធោបត្តា ឆាយំ កុព្វន្តិ សត្ថុនោ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគច្ឆហំ ។
តត្ថ មេ សុកតំ ព្យម្ហំ កណិការីតិ ញាយតិ
សដ្ឋិយោជនមុព្វិទ្ធំ តឹសយោជនវិត្ថតំ ។
សហស្សកណ្ឌោ សត្តតេណ្ឌុ ធជាលុ ហរិតាមយោ
សតសហស្សនិយ្យូហា ព្យម្ហេ ចាតុភវឹសុ មេ ។
សោណ្ណមយា មណិមយា លោហិតង្គមយាបិច
ផលិកាបិច បល្លង្កា យេនិច្ឆកា យជិច្ឆកំ[៣] ។

---
១ ម. ពុទ្ធំ ។ ២ ម. ឧទ្ធំវណ្ណា ។ ៣ ម. យទិច្ឆកា យទិច្ឆកា ។

តីណិកណិការបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ១

ខ្ញុំកំពុងតែជ្រើសរើសផ្កា ក៏បានឃើញផ្កាកណិការ មានក្លិនក្រអូបដូចក្លិនទិព្យ ហើយបាននាំយកផ្កា ៣ ទងទៅបូជាព្រះសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ ដោយអានុភាពនៃព្រះពុទ្ធ ផ្កាទាំង ៣ ទងរបស់ខ្ញុំ ក្នុងកាលនោះ មានទងឡើងលើ មានត្របកចុះក្រោម ធ្វើជាម្លប់បាំងថ្វាយព្រះសាស្តា ។ ដោយអំពើដែលធ្វើល្អនោះផង ដោយការតម្កល់ចេតនានោះផង ខ្ញុំលះបង់រាងកាយជារបស់មនុស្សហើយ បានទៅកើត ក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ វិមានដែលកុសលសាងសម្រាប់ខ្ញុំ ក្នុងទីនោះ មានកម្ពស់ ៦០ យោជន៍ ទទឹង ៣០ យោជន៍ ពួកទេវតាតែងស្គាល់ថា កណិការវិមាន ។ ប្រាសាទមានកម្ពស់មួយពាន់សន្ទុះព្រួញ មានជាន់ ៧ បរិបូណ៌ដោយទង់ ជាវិការៈនៃកែវមណីមានពណ៌ខៀវ ផ្ទះមានកំពូលមួយសែន មានប្រាកដក្នុងវិមានរបស់ខ្ញុំ ។ បល្ល័ង្កជាវិការៈនៃមាសក៏មាន ជាវិការៈនៃកែវមណីក៏មាន ជាវិការៈនៃកែវទទឹមក៏មាន ជាវិការៈនៃកែវផលិកក៏មាន គួរតាមប្រាថ្នា គួរតាមបំណង ។

មហារហញ្ច សយនំ តុលិកំ វិកតិស្សតំ[1]
ឧទ្ធលោមិកឯកន្តំ ពិម្ពោហនសមាយុតំ[2] ។
ភវនា និក្ខមិត្វាន ចរន្តោ ទេវចារិកំ
យទា ឥច្ឆាមិ គមនំ ទេវសង្ឃបុរក្ខតោ ។
បុប្ផស្ស ហេដ្ឋា តិដ្ឋាមិ ឧបរិ ឆទនំ មម
សមន្តា យោជនសតំ កណិការេហិ ឆាទិតំ ។
សដ្ឋី តុរិយសហស្សានិ សាយំ បាតំ ឧបដ្ឋហុំ
បរិវារេន្តិ មំ និច្ចំ រត្តិន្ទិវមតន្ទិតា ។
តត្ថ នច្ចេហិ គីតេហិ តាឡេហិ វាទិតេហិ ច
រមាមិ ខិឌ្ឌារតិយា[3] មោទាមិ កាមកាមិហំ ។
តត្ថ ភុត្វា បិវិត្វា ច មោទាមិ តិទសេ តទា
នារីគណេហិ សហិតោ មោទាមិ ព្យម្ហមុត្តមេ ។

---

១ ឱ. តូលិកា វិកតីយុតំ ។ ម. តូលិកា វិកតំ យុតំ ។ ២ ឱ. ម. ពិម្ពោហានសមាយុតំ ។
៣ ម. ខិឌ្ឌារតិយា ។

មួយទៀត ទីដេកមានតម្លៃច្រើន ដែលញាត់ដោយគរ ធ្វើដោយរោមសត្វ វិចិត្រដោយរោមសត្វ មានរោមសត្វសីហៈនិងខ្លាធំជាដើម ធ្វើដោយរោមសត្វមានរោមប្រាងឡើងតែម្ខាង ជាកម្រាលសមគួរដល់ខ្ញើយ ។ កាលណា ខ្ញុំចេញអំពីលំនៅ ហើយត្រេចទៅកាន់ទេវចារិកប្រាថ្នានឹងទៅ តែងមានពួកទេវតាចោមរោម ។ ខ្ញុំឋិតនៅខាងក្រោមផ្កា ផ្កាប្រក់ខាងលើខ្ញុំ ទីមួយរយយោជន៍ជុំវិញ សុទ្ធសឹងបិទបាំងដោយផ្កាកណិការ ។ តូរ្យតន្ត្រី ៦ ម៉ឺន មកបម្រើខ្ញុំរាល់ល្ងាចព្រឹក ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូសទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ តែងចោមរោមខ្ញុំជានិច្ច ។ ខ្ញុំត្រេកអរដោយរបាំ ចម្រៀង គ្រឿងដេញដំ និងគ្រឿងប្រគំ ក្នុងវិមាននោះ ខ្ញុំមានសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម តែងរីករាយក្នុងតម្រេកនៃល្បែង ។ ខ្ញុំបរិភោគក្តី ផឹកក្តី ក្នុងទីនោះ តែងរីករាយក្នុងឋានត្រៃត្រិង្ស ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំប្រកបដោយពួកនារី រីករាយក្នុងវិមានដ៏ឧត្តម ។

បឋមំ តីណិកណិការបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

សតានំ បញ្ចក្ខត្តុញ្ច ទេវរជ្ជមការយឹ
សតានំ តីណិក្ខត្តុញ្ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ ។
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ
ភវាភវេ សំសរន្តោ មហាភោគំ លភាមហំ ។
ភោគេ មេ ឩនតា នត្ថិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ
ទុវេ ភវេ សំសរាមិ ទេវត្តេ អថ មានុសេ ។
អញ្ញំ គតឹ ន ជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ
ទុវេ កុលេ បជាយាមិ ខត្តិយេ ចាបិ ព្រាហ្មណេ ។
នីចេ កុលេ ន ជាយាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ
ហត្ថិយានំ អស្សយានំ សិវិកំ សន្ទមានិកំ ។
លភាមិ សព្វមេវេតំ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ
ទាសីគណំ ទាសគណំ នារិយោ សមលង្កតា ។
លភាមិ សព្វមេវេតំ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ
កោសេយ្យកម្ពលិយានិ[១] ខោមកប្បាសិកានិ ច ។

---
១ ឱ. ម. កោសេយ្យកម្ពលិយានិ ។

តីណិកណិការបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ១

ខ្ញុំសោយរាជ្យក្នុងឋានទេវលោក អស់ ៥០០ ដង បានជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៣០០ ដង ។ សោយប្រទេសរាជ្យដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ខ្ញុំកាលអន្ទោលទៅក្នុងភពតូចភពធំតែងបាននូវភោគសម្បត្តិច្រើន ។ ខ្ញុំមិនមានសេចក្តីខ្វះខាតដោយភោគសម្បត្តិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ខ្ញុំតែងអន្ទោលទៅក្នុងភពពីរ គឺទេវតានិងមនុស្ស ។ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់គតិដទៃទេ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ខ្ញុំតែងកើតក្នុងត្រកូល ២ គឺត្រកូលក្សត្រ និងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ។ ខ្ញុំមិនកើតក្នុងត្រកូលទាប នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ខ្ញុំតែងបាននូវយានទាំងអស់នេះ គឺយានដំរី យានសេះ ព្រះសាលៀង រថទ្រូងគ្រឿង នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ខ្ញុំតែងបាននូវរបស់ទាំងអស់នេះគឺខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស នារីដែលមានគ្រឿងតាក់តែងសមរម្យ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ខ្ញុំតែងបាននូវសំពត់ទាំងអស់នេះ គឺសំពត់កោសេយ្យពស្ត្រ សំពត់កម្ពល សំពត់ខោមពស្ត្រ និងសំពត់កប្បាសិកពស្ត្រ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។

លភាមិ សព្វមេវេតំ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ
នវវត្ថំ នវផលំ នវគ្គរសភោជនំ ។
លភាមិ សព្វមេវេតំ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ
ឥមេ ខាទ ឥមេ ភុញ្ជ ឥមម្ហិ សយនេ សយ ។
លភាមិ សព្វមេវេតំ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ
សព្វត្ថ បូជិតោ ហោមិ យសោ អច្ចុគ្គតោ(១) មម ។
មហេសក្ខោ(២) សទា ហោមិ អភេជ្ជបរិសោ សទា
ញាតីនំ ឧត្តមោ ហោមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
សីតំ ឧណ្ហំ ន ជានាមិ បរិឡាហោ ន វិជ្ជតិ
អថោ ចេតសិកំ ទុក្ខំ ហទយេ មេ ន វិជ្ជតិ ។
សុវណ្ណវណ្ណោ ហុត្វាន សំសរាមិ ភវាភវេ
វេវណ្ណិយំ(៣) ន ជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
ទេវលោកា ចវិត្វាន សុក្កមូលេន ចោទិតោ
សាវត្ថិយំ បុរេ ជាតោ មហាសាលេ សុអឌ្ឍកេ ។

---

១ ម. អព្ភុគ្គតោ ។ ២ ឱ. ម. មហាបក្ខោ ។ ៣ ឱ. ទុវណ្ណិកំ ។

ខ្ញុំតែងបានទូវវត្ថុទាំងអស់នេះគឺ សំពត់ថ្មី ផ្លែឈើថ្មី ភោជន មានរសដ៏ប្រសើរថ្មី នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ខ្ញុំតែង បានទូវពាក្យពីរោះទាំងអស់នេះថា សូមអ្នកពិសានូវភោជន ទាំងនេះ សូមបរិភោគភោជនទាំងនេះ សូមសម្រាន្តលើដំ-ណេកនេះ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ខ្ញុំមានគេបូជាក្នុងទី ទាំងពួង យស (កេរ្តិ៍ឈ្មោះ) របស់ខ្ញុំ ខ្ចរខ្ចាយទៅក្នុង ទិសទាំងពួង ។ ខ្ញុំមានសក្តិធំសព្វកាល មានបរិស័ទ មិនបែកបាក់សព្វកាល ខ្ញុំជាបុរសឧត្តមជាងពួកញាតិ នេះ ជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ត្រជាក់និងក្តៅ ឯ សេចក្តីក្តៅក្រហាយក៏មិនមាន ទាំងសេចក្តីទុក្ខព្រួយក្នុងចិត្ត ក៏មិនមាន ក្នុងហឫទ័យរបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំជាអ្នកមានសម្បុរដូច មាស តែងអន្ទោលទៅក្នុងភពតូចភពធំ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ ភាពពណ៌អាក្រក់ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ខ្ញុំច្យុតចាក ទេវលោក ត្រូវកុសលមូលដាស់តឿន បានមកកើតក្នុងបុរី សាវត្ថី ក្នុងត្រកូលមហាសាល ជាត្រកូលស្តុកស្តម្ភមាំមួន ។

២២៧

បឋមំ តីណិកណិការបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

បញ្ចកាមគុណេ ហិត្វា   បព្វជឹ អនគារិយំ
ជាតិយា សត្តវស្សោហំ   អរហត្តំ អបាបុណឹ ។
ឧបសម្បាទយិ ពុទ្ធោ   គុណមញ្ញាយ ចក្ខុមា
តរុណោ បូជនីយោហំ   ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
ទិព្វចក្ខុំ វិសុទ្ធំ មេ   សមាធិកុសលោ អហំ
អភិញ្ញាបារមិប្បត្តោ   ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
បដិសម្ភិទា អនុប្បត្តោ   ឥទ្ធិបាទេសុ កោវិទោ
សទ្ធម្មេ បារមិប្បត្តោ   ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
តឹសកប្បសហស្សម្ហិ   យំ ពុទ្ធមភិបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។

តីណិកណិការបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ១

ខ្ញុំលះបង់កាមគុណទាំង ៥ ហើយចូលទៅកាន់ផ្នួស ខ្ញុំមាន អាយុ ៧ ឆ្នាំ រាប់អំពីកំណើតមក បានដល់អរហត្ត ។ ព្រះ សម្ពុទ្ធទ្រង់មានចក្ខុ ជ្រាបច្បាស់នូវគុណរបស់ខ្ញុំ បានឲ្យឧប- សម្បទាដល់ខ្ញុំ ខ្ញុំជាមនុស្សក្មេង គួរដល់ការបូជា នេះជា ផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ចក្ខុរបស់ខ្ញុំដ៏បរិសុទ្ធដូចជាទិព្វ ខ្ញុំជាអ្នក ឈ្លាសវៃក្នុងសមាធិ ដល់នូវត្រើយនៃអភិញ្ញា នេះជាផលនៃ ពុទ្ធបូជា ។ បដិសម្ភិទា ខ្ញុំបានសម្រេចដោយលំដាប់ ខ្ញុំជាអ្នក ឈ្លាសវៃក្នុងឥទ្ធិបាទ បានដល់ត្រើយក្នុងព្រះសទ្ធម្ម នេះជា ផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងកប្បទី ៣ ម៉ឺន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុ ដែលខ្ញុំបានបូជាព្រះសម្ពុទ្ធ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំ- ផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមាន អាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា តីណិកណិការបុប្ផិយោ
ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

តីណិកណិការបុប្ផិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទុតិយំ ឯកបត្តទាយកត្ថេរាបទានំ

[៩២] នគរេ ហំសវតិយា កុម្ភការោ អហោសហំ
អទ្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធំ ឱឃតិណ្ណមនាសវំ ។
សុកតំ មត្តិកាបត្តំ[១] ពុទ្ធសេដ្ឋស្សនាសហំ
បត្តំ ទត្វា ភគវតោ ឧជុភូតស្ស តាទិនោ ។

១ ម. បត្តិកំ មត្តំ ។

ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតីណិកណិការបុប្ផិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ តីណិកណិការបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ។

ឯកបត្តទាយកត្ថេរាបទាន ទី ២

[៩២] ខ្ញុំកើតជាស្មូនឆ្នាំង ក្នុងនគរហង្សវតី ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ប្រាសចាកធូលីគឺកិលេស ទ្រង់ឆ្លងជំនន់គឺកិលេស មិនមានអាសវៈ ។ ខ្ញុំបានថ្វាយបាត្រដី ដែលខ្ញុំធ្វើល្អហើយ ដល់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ខ្ញុំថ្វាយបាត្រដល់ព្រះមានបុណ្យ មានព្រះហឫទ័យទៀងត្រង់ ទ្រង់មិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ។

២២៩

ទុតិយំ ឯកបត្តទាយកត្ថេរាបទានំ

ភវេ និព្វត្តមានោហំ សោណ្ណថាលេ លភាមហំ
រូបិមយេ ច សោវណ្ណេ តដ្ដិកេ ច មណីមយេ ។
ចាដិយា បរិភុញ្ជាមិ បុញ្ញកម្មស្សិទំ ផលំ
យសសាវ ជនានញ្ច[១] អគ្គភូតោ ច ហោមហំ[២] ។
យថាបិ ភទ្ទកេ ខេត្តេ វីជំ អប្បម្បិ រោបិតំ
សម្មា ធារំ បវស្សន្តេ[៣] ផលំ តោសេតិ កស្សកំ ។
តថេវិទំ បត្តទានំ ពុទ្ធក្ខេត្តម្ហិ រោបិតំ
បីតិធារេ បវស្សន្តេ ផលំ មេ តោសយិស្សតិ ។
យាវតា ខេត្តា វិជ្ជន្តិ សង្ឃាបិច គណាបិច
ពុទ្ធក្ខេត្តសមោ នត្ថិ សុខទោ សព្វបាណិនំ ។
នមោ តេ បុរិសាជញ្ញ នមោ តេ បុរិសុត្តម
ឯកបត្តំ ទទិត្វាន បត្តោម្ហិ អចលំ បទំ ។

---

១ ឱ. ម. យសានញ្ច ធនានញ្ច ។ ២ ឱ. បត្តភូតោ ច ហោមហំ ។ ម. សត្តភូតោ ច យោ មហា ។ ៣ ឱ. បវេច្ឆន្តេ ។ ម. បវច្ឆន្តេ ។

ឯកបត្តទាយកត្ថេរាបទាន ទី ២

ខ្ញុំកាលកើតក្នុងភព តែងបានជាសមាសផង ជាសមាស-ក្រឡៃប្រាក់ផង ចានជាវិការ នៃកែវមណីផង ។ ខ្ញុំតែងបរិភោគដោយភាជន៍ នេះជាផលនៃបុញ្ញកម្ម ខ្ញុំជាអ្នកប្រ-សើរដោយយសបរិវារជាងជនទាំងឡាយ ។ ពូជសូម្បីបន្តិចបន្តួចដែលគេសាបព្រោះក្នុងស្រែដ៏ល្អ កាលបើមេឃបង្អុរជារទឹកដោយប្រពៃ ផ្លែស្រូវរមែងញ៉ាំងអ្នកស្រែ ឲ្យត្រេកអរយ៉ាងណាមិញ ។ បត្តទាននេះដែលខ្ញុំសាបព្រោះក្នុងស្រែគឺព្រះពុទ្ធ ជារទឹកគឺបីតិបង្អុរចុះមក ផលរមែងធ្វើឲ្យខ្ញុំត្រេកអរក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ស្រែទាំងប៉ុន្មានណា គឺព្រះសង្ឃក្តី គណៈក្តី ស្រែទាំងនោះ ស្មើដោយស្រែគឺព្រះពុទ្ធ មិនមានឡើយព្រោះស្រែគឺព្រះពុទ្ធ អាចឲ្យសេចក្តីសុខដល់សត្វទាំងពួង ។ បពិត្របុរសអាជានេយ្យ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ បពិត្របុរសដ៏ឧត្តម ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ ខ្ញុំបានថ្វាយបាត្រមួយហើយបានសម្រេចព្រះនិព្វាន ជាគុណជាតមិនកម្រើក ។

ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ   យំ បត្តមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   បត្តទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឯកបត្តទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឯកបត្តទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយបាត្រ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃបត្តទាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានសម្រេចហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឯកបត្តទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឯកបត្តទាយកត្ថេរាបទាន ។

តតិយំ កាសុមារិកផលទាយកត្ថេរាបទានំ

[៩៣] កណិការំវ ជោតន្តំ និសិន្នំ បព្វតន្តរេ
អទ្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធំ លោកជេដ្ឋំ នរាសភំ ។
បសន្នចិត្តោ សុមនោ សិរេ កត្វាន អញ្ជលឹ
កាសុមារិកមាទាយ ពុទ្ធសេដ្ឋស្សទាសហំ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

កាសុមារិកផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៣

[៩៣] ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ប្រាសចាកធូលី ជាច្បងក្នុងលោក ប្រសើរជាងនរៈ រុងរឿងដូចផ្កាកណិការ ទ្រង់គង់នៅក្នុងចន្លោះភ្នំ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ ធ្វើនូវអញ្ជលីលើក្បាល បានយកផ្លែស្វាទុំទៅថ្វាយព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែស្វា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផលទាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់បំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កាសុមារិកផលទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កាសុមារិកផលទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ចតុត្ថំ អវដផលិយត្ថេរាបទានំ

[៩៤] សហស្សរំសី ភគវា   សយម្ភូ អបរាជិតោ
វិវេកា វុដ្ឋហិត្វាន   គោចរាយាភិនិក្ខមិ ។
ផលហត្ថោ អហំ ទិស្វា   ឧបគញ្ឆឹ នរាសភំ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ   អវដំ អទទឹ ផលំ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ   យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។

បានឮថា ព្រះកាសុមារិកផលទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កាសុមារិកផលទាយកត្ថេរាបទាន ។

អវដផលិយត្ថេរាបទាន ទី ៩

[៩៤] *ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានរស្មីច្រើន ត្រាស់ដឹងដោយព្រះអង្គឯង ទ្រង់ឈ្នះមារ ក្រោកចាកទីស្ងប់ស្ងាត់ ស្តេចចេញទៅដើម្បីគោចរ ។ ខ្ញុំមានដៃកាន់ផ្លែឈើ ឃើញព្រះនរាសភៈ ក៏ចូលទៅជិត ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានថ្វាយអវដផល (ផ្លែឈើ) ដល់ព្រះអង្គ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែឈើ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផលទាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់ នូវទន្លីង ។*

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា` កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា អវដផលិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

អវដផលិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

បញ្ចមំ ចារផលិយត្ថេរាបទានំ

[៩៨] សុវណ្ណវណ្ណំ សម្ពុទ្ធំ អាហុតីនំ បដិគ្គហំ
រថិយំ បដិបជ្ជន្តំ ចារផលមទាសហំ[១] ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។

១ ឱ. បារផលមទាសហំ ។ ម. បាទផល...។

ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអវដផលិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ អវដផលិយត្ថេរាបទាន ។

ចារផលិយត្ថេរាបទាន ទី ៥

[៩៥] ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានវណ្ណៈដូចមាស គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា កំពុងស្តេចពុទ្ធដំណើរទៅតាមច្រក ហើយបានប្រគេនចារផល (ផ្លែឈើ) ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំ-ពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែឈើ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផលទាន ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ចារផលិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ចារផលិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឆដ្ឋំ មាតុលុង្គផលទាយកត្ថេរាបទានំ

[៩៦] កណិការំវ ជលិតំ បុណ្ណមាយេវ ចន្ទិមំ
ជលន្តំ ទីបរុក្ខំវ អទ្ទសំ លោកនាយកំ ។
មាតុលុង្គផលំ គយ្ហ អទាសឹ សត្ថុនោ អហំ
ទក្ខិណេយ្យស្ស វីរស្ស បសន្នោ សេហិ បាណិភិ។

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចារផលិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ចារផលិយត្ថេរាបទាន ។

មាតុលុង្គផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៦

[៩៦] ខ្ញុំបានឃើញនូវព្រះលោកនាយក ទ្រង់រុងរឿងដូចផ្កាកណិការ ឬដូចព្រះចន្ទពេញបូណ៌មី ឬក៏ដូចឈើប្រចាំទ្វីប ដ៏រុងរឿង ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានយកផ្លែក្រូចថ្លុង ទៅថ្វាយព្រះសាស្តា ជាទក្ខិណេយ្យបុគ្គល ទ្រង់មានព្យាយាម ដោយដៃរបស់ខ្លួន ។

២៣៨

ឆដ្ឋំ មាតុលុង្គផលទាយកត្ថេរាបទានំ

ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា មាតុលុង្គផលទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

មាតុលុង្គផលទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

មាតុលុង្គផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៦

ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែឈើ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផលទាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់បំណង់ ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្នីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមាតុលុង្គផលទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ មាតុលុង្គផលទាយកត្ថេរាបទាន ។

សត្តមំ អញ្ជេលផលទាយកត្ថេរាបទានំ

[៩៧] អជិតោ នាម សម្ពុទ្ធោ ហិមវន្តេ វសី តទា
ចរណេន ច សម្បន្នោ សមាធិកុសលោ មុនិ ។
កុម្ភមត្តំ គហេត្វាន អញ្ជលឹ ជីវជីវកំ[១]
ឆត្តបណ្ណំ គហេត្វាន អទាសឹ សត្ថុនោ អហំ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

---

១ ឱ. អជេលមជីវជីវកំ ។

អជ្ជេលផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៧

[៩៧] កាលនោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមអជិនៈ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយចរណៈ ឈ្លាសវៃក្នុងសមាធិ ជាអ្នកប្រាជ្ញ គង់នៅក្នុងព្រៃហេមពាន្ត ។ ខ្ញុំបានយកផ្លែអញ្ចលិ-ព្រឹក្សស្រស់ ៗ ប្រមាណប៉ុនក្អម ទាំងយកឆត្រស្លឹក ប្រ-គេនដល់ព្រះសាស្តា ។ ក្នុងកប្ប ទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែឈើ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផលទាន ។ កិលេសទាំងឡាយខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

២៣៧

អដ្ឋមំ អមោរផលិយត្ថេរាបទានំ

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា អជ្ជេលផលទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

អជ្ជេលផលទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

អដ្ឋមំ អមោរផលិយត្ថេរាបទានំ

[៩៨] សុវណ្ណវណ្ណំ សម្ពុទ្ធំ អាហុតីនំ បដិគ្គហំ
រថិយំ បដិបជ្ជន្តំ អមោរំ[១] អទទឹ ផលំ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---
១ ម. អមោទំ ។

បានឮថា ព្រះអជ្ជេលផលទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្ដែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ អជ្ជេលផលទាយកត្ថេរាបទាន ។

អមោរផលិយត្ថេរាបទាន ទី ៨

[៩៨] ខ្ញុំបានឃើញនូវព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានវណ្ណៈដូចមាស គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា ដែលទ្រង់កំពុងតែស្ដេចទៅតាមច្រក ហើយប្រគេនផ្លែអមោរព្រឹក្ស ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែឈើ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផលទាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្ដាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។
ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា អមោរផលិយោ ថេរោ ឥមា
គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

អមោរផលិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

នវមំ តាលផលិយត្ថេរាបទានំ

[៩៩] សតរំសី នាម ភគវា សយម្ភូ អបរាជិតោ
វិវេកា វុដ្ឋហិត្វាន គោចរាយាភិនិក្ខមិ ។
ផលហត្ថោ អហំ ទិស្វា ឧបគញ្ឆឹ នរាសភំ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ តាលផលមទាសហំ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអមោរផលិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ អមោរផលិយត្ថេរាបទាន ។

តាលផលិយត្ថេរាបទាន ទី ៩

[៩៩] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមសតរង្សី ត្រាស់ដឹងដោយព្រះអង្គឯង ទ្រង់ឈ្នះមារ ក្រោកចេញចាកទីស្ងប់ស្ងាត់ ហើយស្តេចទៅដើម្បីគោចរ ។ ខ្ញុំមានដៃកាន់ផ្លែឈើ ឃើញព្រះនរាសភៈ ក៏ចូលទៅជិត ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានថ្វាយផ្លែត្នោត ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផលទាន ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា តាលផលិយោ[១] ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

តាលផលិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទសមំ នាលិកេរផលទាយកត្ថេរាបទានំ

[១០០] នគរេ ពន្ធុមតិយា   អារាមិកោ អហំ តទា
អទ្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធំ   គច្ឆន្តំ អនិលញ្ជសេ ។
នាលិកេរផលំ[២] គយ្ហ   ពុទ្ធសេដ្ឋស្សទាសហំ
អាកាសេ ឋិតកោ សន្តោ   បដិគ្គណ្ហិ មហាយសោ ។

១ ម. តាលផលទាយកោ ។ ២ ម. នាឡិកេរផលំ ។

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតាលផលិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ តាលផលិយត្ថេរាបទាន ។

នាលិកេរផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ១០

[១០០] *កាលនោះ ខ្ញុំជាញ្ញោមវត្តក្នុងនគរពន្ធុមតី បានឃើញព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ប្រាសចាកធូលី កំពុងស្តេចទៅឰដ៏អាកាស ខ្ញុំបានយកផ្លែដូងទៅថ្វាយដល់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ព្រះពុទ្ធទ្រង់មានយសធំ ឋិតនៅឰដ៏អាកាស ទ្រង់ទទួល* (ផ្លែដូងនោះ) *។*

បីតិសញ្ជននោ[១] មយ្ហំ ទិដ្ឋធម្មសុខាវហោ
ផលំ ពុទ្ធស្ស ទត្វាន វិប្បសន្នេន ចេតសា ។
អធិគញ្ឆឹ តទា បីតឹ វិបុលញ្ច សុខុត្តមំ
ឧប្បជ្ជតេវ រតនំ និព្វត្តស្ស តហឹ[២] តហឹ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
និព្វចត្តុំ វិសុទ្ធំ មេ សមាធិកុសលោ អហំ
អភិញ្ញាបារមិប្បត្តោ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---

១ ឱ. ម. វិត្តិសញ្ជននោ ។ ២ ឱ. យហឹ ។

ខ្ញុំមានការកើតបីតិ ជាទីនាំមកនូវសេចក្តីសុខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ព្រោះថ្វាយនូវផ្លែដូង ដល់ព្រះពុទ្ធ ដោយចិត្តជ្រះថ្លា ។ កាលនោះ ខ្ញុំបាននូវបីតិដ៏ធំទូលាយផង នូវសេចក្តីសុខដ៏ឧត្តមផង រតនៈតែងកើតឡើងដល់ខ្ញុំ ដែលកើតក្នុងភព នោះ ៗ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផលទាន ។ ចក្ខុរបស់ខ្ញុំដ៏បរិសុទ្ធដូចជាទិព្វ ខ្ញុំជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងសមាធិ ដល់នូវអភិញ្ញាបារមី នេះជាផលនៃផលទាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

២៤១

ទសមំ នាលិកេរផលទាយកត្ថេរាបទានំ

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។
ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា នាលិកេរផលទាយកោ ថេរោ
ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

នាលិកេរផលទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឧទ្ទានំ

កណិការញ្ច បត្តោ ច[១] កាសុមារិ តថាវដោ[២]
ចារផលិ មាតុលុង្គោ[៣] អជ្ជេលាមោរមេវ ច[៤] ។
តាលំ តថា នាលិកេរំ គាថាយោ គណិតាបិហ[៥]
ឯកំ គាថាសតំ ហោតិ ឩនាធិកវិវជ្ជិតំ ។

កណិការវគ្គោ ឯកបញ្ញាសោ ។

---

១ ឱ. កណិការេកបត្តោ ច ។ ២ ឱ. តថាវដំ ។ ម. តថាវដា ។ ៣ ឱ. បារញ្ច មា-
តុលុង្គញ្ច ។ ម. បាទញ្ច...។ ៤ ម. អញ្ជលីមោទមេវ ច ។ ៥ ឱ. ម. គណិតាវិហា ។

នាលិកេរផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ១០

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនាលិកេរផលទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ នាលិកេរផលទាយកត្ថេរាបទាន ។

ឧទ្ទាន

តីណិកណិការបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ ឯកបត្តទាយកត្ថេរាបទាន ១ កាសុមារិកផលទាយកត្ថេរាបទាន ១ អវដផលិយត្ថេរាបទាន ១ ចារផលិយត្ថេរាបទាន ១ មាតុលុង្គផលទាយកត្ថេរាបទាន ១ អជ្ជេលផលទាយកត្ថេរាបទាន ១ អមោរផលិយត្ថេរាបទាន ១ តាលផលិយត្ថេរាបទាន ១ នាលិកេរផលទាយកត្ថេរាបទាន ១ គាថាតាមដែលលោករាប់ទៅឃើញមានចំនួន ១០១ គាថា មិនមានការខ្វះនិងការលើស ។

ចប់ កណិការវគ្គ ទី ៥១ ។

ទ្វេបញ្ញាសោ ផលទាយកវគ្គោ

បឋមំ កុរញ្ជិយផលទាយកត្ថេរាបទានំ

[១០១] មិគលុទ្ទោ(១) បុរេ អាសឹ វិវនេ វិចរំ អហំ

អទ្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធំ សព្វធម្មាន បារគុំ ។

កុរញ្ជិយផលំ(២) គយ្ហ ពុទ្ធសេដ្ឋស្សទាសហំ

បុញ្ញក្ខេត្តស្ស ធីរស្ស(៣) បសន្នោ សេហិ បាណិភិ ។

ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា

ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា

នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ

តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ

ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

---

១ ឱ. ម. មិគសទ្ទោ ។ ២ ឱ. កុរេញ្ជិយផលំ ។ ម. កុរញ្ជិយផលំ ។ ៣ ឱ. វីរស្ស ។ ម. តាទិនោ ។

ផលទាយកវគ្គ ទី ៥២

កុរញ្ជិយផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ១

[១០១] ក្នុងភពមុន ខ្ញុំកើតជាព្រានម្រឹគ ត្រេចទៅក្នុងព្រៃធំ បានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ប្រាសចាកធូលី ដល់នូវត្រើយនៃធម៌ទាំងពួង ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានកាន់យកផ្លែកុរញ្ជិយព្រឹក្ស ថ្វាយព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ជាបុញ្ញក្ខេត្រ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ដោយដៃរបស់ខ្លួន ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផលទាន ។ កិលេសទាំងឡាយខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

២៤៣

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កុរញ្ជិយផលទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កុរញ្ជិយផលទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទុតិយំ កបិដ្ឋផលទាយកត្ថេរាបទានំ

[១០២] សុវណ្ណវណ្ណំ សម្ពុទ្ធំ អាហុតីនំ បដិគ្គហំ
រថិយំ បដិបជ្ជន្តំ កបិដ្ឋំ អទទឹ ផលំ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

បានឮថា ព្រះកុរញ្ជិយផលទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កុរញ្ជិយផលទាយកត្ថេរាបទាន ។

កបិដ្ឋផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ២

[១០២] ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានវណ្ណៈដូចមាស គួរទទួលគ្រឿងបូជា កំពុងស្តេចទៅតាមច្រក ហើយថ្វាយផ្លៃខ្វិត ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លៃឈើ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផលទាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កបិដ្ឋផលទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កបិដ្ឋផលទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

តតិយំ កោសុម្ពផលិយត្ថេរាបទានំ

[១០៣] កកុធំ វិលសន្តំវ[១] ទេវទេវំ នរាសភំ
រថិយំ បដិបជ្ជន្តំ កោសុម្ពមភិន្តទា[២] ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

---

១ ម. វិលម្ពន្តំវ ។ ២ ម. កោសម្ពមទទឹ តទា ។ កោសម្ពន្តិ យុត្តតរំ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកបិដ្ឋផលទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កបិដ្ឋផលទាយកត្ថេរាបទាន ។

កោសុម្ពផលិយត្ថេរាបទាន ទី ៣

[១០៣] *កាលនោះ ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានដំណើរល្វាសល្វន់ដូចលំពង់ថ្វាន់ត្រូវខ្យល់ ជាទេវតាកន្លងទេវតា ប្រសើរជាងនរៈ កំពុងស្តេចទៅតាមច្រក ហើយបានថ្វាយផ្លែសង្ក្រ័រ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផលទាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។*

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កោសុម្ពផលិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កោសុម្ពផលិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ចតុត្ថំ កេតកបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

[១០៤] វិនតានទិយា[១] តីរេ   វិហាសិ បុរិសុត្តមោ
អទ្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធំ   ឯកគ្គំ សុសមាហិតំ ។
មធុគន្ធស្ស បុប្ផេន   កេតកស្ស អហំ តទា
បសន្នចិត្តោ សុមនោ   ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស បូជយឹ[២] ។

---
១ ឱ. វិត្ថាយ នទិយា ។ ម. ចិត្តាយ នទិយា ។ ២ ម. ពុទ្ធសេដ្ឋំ អបូជយឹ ។

ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកោសុម្ពផលិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្ដែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កោសុម្ពផលិយត្ថេរាបទាន ។

កេតកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៩

[១០៤] ព្រះសម្ពុទ្ធជាបុរសខ្ពង់ខ្ពស់ ទ្រង់គង់នៅទៀបឆ្នេរស្ទឹងវិនតា ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ប្រាសចាកធូលីគឺកិលេស មានព្រះហឫទ័យមូលក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ មានព្រះហឫទ័យតម្កល់មាំ ។ កាលនោះ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយបានបូជាផ្កាកេត ដែលមានក្លិនក្រអូបចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។

ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ   យំ បុប្ផំ អភិបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កេតកបុប្ផិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កេតកបុប្ផិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធ-បូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់បំណាង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្នឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកេតកបុប្ផិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កេតកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ។

បញ្ចមំ នាគបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

[១០៨] សុវណ្ណវណ្ណំ សម្ពុទ្ធំ អាហុតីនំ បដិគ្គហំ
រថិយំ បដិបជ្ជន្តំ នាគបុប្ផំ អបូជយឹ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ បុប្ផមភិបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា នាគបុប្ផិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

នាគបុប្ផិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

នាគបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៥

[១០៥] ខ្ញុំបានបូជាផ្កាខ្ទឹង ចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានវណ្ណៈដូចមាស គួរទទួលនូវគ្រឿងបូជា កំពុងស្តេចទៅតាមច្រក ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនាគបុប្ផិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ នាគបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ។

ឆដ្ឋំ អជ្ជុនបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

[១០៦] ចន្ទភាគានទីតីរេ អហោសឹ កិន្នរោ តទា
អទ្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធំ សយម្ភុំ អបរាជិតំ ។
បសន្នចិត្តោ សុមនោ វេទជាតោ កតញ្ជលី
គហេត្វា អជ្ជុនបុប្ផំ សយម្ភុំ អភិបូជយឹ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា កិន្នរំ ទេហំ តាវតឹសំ អគញ្ឆហំ ។
ឆត្តឹសក្ខត្តុំ ទេវិន្ទោ ទេវរជ្ជមការយឹ
ទសក្ខត្តុំ ចក្កវត្តិ មហារជ្ជមការយឹ ។
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ
សុខេត្តេ វប្បិតំ[១] វីជំ សយម្ភុម្ហិ អហោសិ មេ[២]។
កុសលំ វិជ្ជតេ មយ្ហំ បព្វជឹ អនគារិយំ
បូជារហោ អហំ អជ្ជ សក្យបុត្តស្ស សាសនេ ។

---

១ ឱ. វផិតំ ។ ២ ឱ. អហោ មមំ ។ ម. អហោ មម ។

អជ្ជុនបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៦

[១០៦] *កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាកិន្នរ នៅទៀបឆ្នេរស្ទឹងចន្ទភាគា បានឃើញព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ប្រាសចាកធូលីគឺកិលេស ត្រាស់ដឹងដោយព្រះអង្គឯង ទ្រង់ឈ្នះមារ ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ ត្រេកអរ ធ្វើនូវអញ្ជលិកម្ម បានយកផ្កាអង្គ្រង ទៅបូជាព្រះសយម្ភូ ។ ព្រោះអំពើដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ព្រោះការតម្កល់ចេតនានោះផង លុះខ្ញុំលះបង់នូវរាងកាយជាកិន្នរហើយ ក៏បានទៅកើត ក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ ខ្ញុំជាធំជាងទេវតា បានសោយរាជ្យ ក្នុងទេវលោក អស់ ៣៦ ដង បានសោយរាជ្យ ជាស្តេចចក្រពត្តិមហារាជអស់ ១០ ដង ។ បានសោយប្រទេសរាជ្យ ដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ (ព្រោះ) ពូជ បានព្រោះក្នុងព្រះសយម្ភូ ជាស្រែដ៏ល្អ ។ ខ្ញុំមានកុសល ខ្ញុំបានចូលទៅកាន់ផ្នួស ខ្ញុំជាបុគ្គលគួរគេបូជា ក្នុងសាសនា នៃព្រះសក្យបុត្ត ក្នុងថ្ងៃនេះ ។*

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា អជ្ជុនបុប្ផិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

អជ្ជុនបុប្ផិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

សត្តមំ កុដជបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ

[១០៧] ហិមវន្តស្ស អវិទូរេ   អច្ចុលោ(១) នាម បព្វតោ
ពុទ្ធោ សុទស្សនោ នាម   វសន្តោ បព្វតន្តរេ ។
បុប្ផំ ហេមវន្តំ(២) គយ្ហ   វេហាសំ អគមាសហំ
តត្ថទ្ទសាសឹ សម្ពុទ្ធំ   ឱឃតិណ្ណមនាសវំ ។

---

១ ឱ. ចាវលោ ។ ម. វសលោ ។ ២ ឱ. ហេមវគំ ។

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចដំរីកាត់ផ្ដាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអជ្ជុនបុប្ផិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្ដែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ អជ្ជុនបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ។

កុដជបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៧

[១០៧] ក្នុងទីជិតនៃព្រៃហេមពាន្ត មានភ្នំមួយឈ្មោះអច្ចលៈ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមសុទស្សនៈ គង់នៅក្នុងចន្លោះភ្នំនោះ ។ ខ្ញុំបានយកផ្កា អំពីព្រៃហេមពាន្ត ហើយទៅកាន់អាកាស បានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ឆ្លងឱឃៈ មិនមានអាសវៈ ក្នុងទីនោះ ។

បុប្ផំ កុដជមាទាយ សិរេ កត្វានហដ្ឋទា
ពុទ្ធស្ស អភិរោបេសឹ សយម្ភុស្ស មហេសិនោ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ យំ បុប្ផមភិបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កុដជបុប្ផិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កុដជបុប្ផិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

កាលនោះ ខ្ញុំយកផ្កាអញ្ចាញខៀវ មកតម្កល់លើក្បាល ហើយ
បូជាព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ត្រាស់ដឹងឯង ទ្រង់ស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ។
ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា
ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធ-
បូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំង
អស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបាន
កាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ
ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សា-
សនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិ-
មោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកុដជបុប្ផិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថា
ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កុដជបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ។

អដ្ឋមំ ឃោសសញ្ញកត្ថេរាបទានំ

[១០៨] មិគលុទ្ទោ បុរេ អាសឹ   អរញ្ញេ វិវនេ អហំ
អទ្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធំ   ទេវសង្ឃបុរក្ខតំ ។
ចតុសច្ចំ បកាសេន្តំ   ទេសេន្តំ អមតំ បទំ
អស្សោសឹ មធុរំ ធម្មំ   សិខិនោ លោកពន្ធុនោ ។
ឃោសេ ចិត្តំ បសាទេសឹ   អសមប្បដិបុគ្គលេ
តត្ថ ចិត្តំ បសាទេត្វា   ឧត្តរឹ ទុត្តរំ ភវំ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ   យំ សញ្ញមលភឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   ឃោសសញ្ញាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

ឃោសសញ្ញកត្ថេរាបទាន ទី ៨

[១០៨] ក្នុងភពមុន ខ្ញុំកើតជាព្រានម្រឹគ នៅក្នុងព្រៃធំ ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ប្រាសចាកធូលី មានពួកទេវតាចោមរោមហើយ កំពុងប្រកាសនូវសច្ច ៤ សម្តែងនូវអមតបទ ។ ខ្ញុំបានស្តាប់ធម៌ដ៏ពីរោះ របស់ព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមសិខី ជាផៅពង្សនៃសត្វលោក ។ ខ្ញុំធ្វើចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងឃោសសព្ទ របស់ព្រះសិខីសម្ពុទ្ធ ដែលរកបុគ្គលប្រៀបស្មើមិនមាន ខ្ញុំញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងព្រះអង្គ ហើយបានឆ្លងនូវភព ដែលសត្វហែលឆ្លងបានដោយកម្រ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាននូវសញ្ញា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃឃោស-សញ្ញា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់បំណង់ ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឃោសសញ្ញកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឃោសសញ្ញកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

នវមំ សព្វផលទាយកត្ថេរាបទានំ

[១០៩] វរុណោ នាម នាមេន   ព្រាហ្មណោ មន្តបារគូ
ឆឌ្ឌេត្វា ទស បុត្តានិ   វនមជ្ឈោគហឹ តទា ។
អស្សមំ សុកតំ កត្វា   សុវិភត្តំ មនោរមំ
បណ្ណសាលំ ករិត្វាន   វសាមិ បវនេ អហំ ។
បទុមុត្តរោ លោកវិទូ   អាហុតីនំ បដិគ្គហោ
មមុទ្ធរិតុកាមោ សោ   អាគច្ឆិ មម អស្សមំ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឃោសសញ្ញកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឃោសសញ្ញកត្ថេរាបទាន ។

សព្វផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩

[១០៩] កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះវរុណៈ ជាអ្នកដល់ត្រើយនៃមន្ត្រ បានលះបង់បុត្ត ១០ នាក់ ហើយដើរចូលទៅក្នុងព្រៃ ។ ខ្ញុំបានធ្វើអាស្រមដ៏ល្អ បានធ្វើបណ្ណសាលា ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ដែលគេចាត់ចែងថ្នាក់យ៉ាងល្អ នៅក្នុងព្រៃធំ ។ កាលនោះ ព្រះបទុមុត្តរសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក គួរទទួលគ្រឿងបូជា ព្រះអង្គមានសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីស្រោចស្រង់ខ្ញុំ បានស្តេចមកកាន់អាស្រមរបស់ខ្ញុំ ។

នវមំ សព្វផលទាយកត្ថេរាបទានំ

យាវតា វនសណ្ឌម្ហិ ឱភាសោ វិបុលោ អហុ
ពុទ្ធស្ស អានុភាវេន បជ្ជលិ បវនំ តទា ។
ទិស្វាន បាដិហិរិយំ[១] ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស តាទិនោ
បត្តបុដំ គហេត្វាន ផលេន បូរយឹ[២] អហំ ។
ឧបគន្ត្វាន សម្ពុទ្ធំ សហ ខារិមទាសហំ
អនុកម្បាយ មេ ពុទ្ធោ ឥទំ វចនមព្រវិ ។
ខារិភារំ គហេត្វាន បច្ឆតោ ឯហិ មេ តុវំ
បរិភុត្តេ សង្ឃម្ហិ បុញ្ញំ តវ ភវិស្សតិ ។
បុដកន្តំ គហេត្វាន ភិក្ខុសង្ឃស្សទាសហំ
តត្ថ ចិត្តំ បសាទេត្វា តុសិតំ ឧបបជ្ជហំ ។
តត្ថ ទិព្វេហិ នច្ចេហិ គីតេហិ វាទិតេហិ ច
បុញ្ញកម្មេន សំយុត្តោ អនុភោមិ យសំ អហំ[៣] ។
យំ យំ យោនូបបជ្ជាមិ ទេវត្តំ អថ មានុសំ
ភោគេ មេ ឩនតា នត្ថិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។

---

១ ឱ. ទិស្វានហំ បាដិហីរំ ។ ម. ទិស្វាន តំ បាដិហិរំ ។ ២ ម. បូជយឹ ។ ៣ ឱ. សទា អហំ ។ ម. សទាសុខំ ។

សព្វផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩

ពន្លឺដ៏ធំទូលាយ ក្នុងដងព្រៃទាំងប៉ុន្មាន ក៏កើតមានឡើង កាលនោះព្រៃធំ ក៏ភ្លឺច្រវាត់ដោយអានុភាព របស់ព្រះពុទ្ធ ។ ខ្ញុំឃើញបាដិហារ្យ របស់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គមិនញាប់ញ័រដោយលោកធម៌ ខ្ញុំយកស្លឹកខ្ចប់ផ្លៃឈើ ហើយរែកដើរមក ។ ខ្ញុំបានចូលទៅរកព្រះសម្ពុទ្ធ ហើយថ្វាយផ្លែនោះទាំងអម្រែក ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់អនុគ្រោះដល់ខ្ញុំ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះពុទ្ធ-ដីកានេះថា អ្នកចូររែកនូវអម្រែក តាមក្រោយតថាគតមក កាលបើសង្ឃឆាន់ហើយ បុណ្យនឹងមានដល់អ្នក ។ ខ្ញុំយកកញ្ចប់នោះប្រគេនភិក្ខុសង្ឃ ខ្ញុំញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះសង្ឃនោះហើយ ក៏បានទៅកើតឯតុសិត ។ ខ្ញុំប្រកបដោយរបាំទិព្យ ចម្រៀងទិព្យ គ្រឿងប្រគំទិព្យ ក្នុងឋានសួគ៌នោះ ហើយសោយយសបរិវារ ដោយបុញ្ញកម្មនោះ ។ ខ្ញុំចូលទៅយកកំណើតណា ៗ ទោះជាទេវតាឬជាមនុស្ស ការខ្វះខាតភោគសម្បត្តិរបស់ខ្ញុំ មិនមាន នេះជាផលនៃផលទាន ។

យាវតា ចតុរោ ទីបា សសមុទ្ទា សបព្វតា
ផលំ ពុទ្ធស្ស ទត្វាន ឥស្សរំ ការយឹ អហំ[១] ។
យាវតា យេ[២] បក្ខិគណា អាកាសេ ឧបតន្តិ ចេ
តេបិ មំ វសមន្វេន្តិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
យាវតា វនសណ្ឌម្ហិ យក្ខា ភូតា ច រក្ខសា
កុម្ភណ្ឌា គរុឡា ចាបិ ចាចរិយំ[៣] ឧបេន្តិ មេ ។
កុម្ភា សោណា[៤] មធុការា ឌំសា ច មកសា ឧភោ
តេបិ មំ វសមន្វេន្តិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
សុបណ្ណា នាម សកុណា បក្ខិជាតា មហព្វលា
តេបិ មំ សរណំ យន្តិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
យេបិ ទីឃាយុកា នាគា ឥទ្ធិមន្តោ មហាយសា
តេបិ មំ វសមន្វេន្តិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
សីហា ព្យគ្ឃា ច ទីបិ ច អច្ឆកោកតរច្ឆកា[៥]
តេបិ មំ វសមន្វេន្តិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។

---

១ ឱ. ម. កាយាមហំ ។ ២ ម. មេ ។ ៣ ឱ. បារិចរិយំ ។ ម. បរិចរិយំ ។ ៤ ឱ. កុម្ភសោណា ។ ម. កុម្មសោណា ។ ៥ ឱ. អច្ឆកោកតរច្ឆយោ ។

ទ្វីបទាំង ៤ ព្រមទាំងសមុទ្រនិងភ្នំមានត្រឹមណា ខ្ញុំសោយឥស្សរភាព កំណត់ត្រឹមនោះ ព្រោះថ្វាយនូវផ្លែឈើ ចំពោះព្រះពុទ្ធ ។ ពួកបក្សី ទាំងប៉ុន្មានណា ហើរក្នុងអាកាស បក្សីទាំងនោះ តែងលុះក្នុងអំណាចរបស់ខ្ញុំ នេះជាផលនៃផលទាន ។ ពួកយក្សក្តី ភូតក្តី អារក្សក្តី កុម្ភណ្ឌក្តី គ្រុឌក្តី ទាំងប៉ុន្មាន ដែលនៅក្នុងដងព្រៃ តែងមកបម្រើខ្ញុំ ។ ពួកអណ្តើក ក្តែ ឃ្មុំ របោម មូស សត្វទាំងពីរពួកនេះ តែងលុះក្នុងអំណាចរបស់ខ្ញុំ នេះជាផលនៃផលទាន ។ ពួកសត្វស្លាបឈ្មោះសុបណ្ណៈ ជាបក្សីមានកម្លាំងច្រើន សត្វទាំងនោះ តែងយកខ្ញុំជាទីពឹង នេះជាផលនៃផលទាន ។ ពួកនាគណា មានអាយុវែង មានឫទ្ធិ មានយសធំ នាគទាំងនោះឯងតែងលុះក្នុងអំណាចរបស់ខ្ញុំ នេះជាផលនៃផលទាន ។ ពួកសត្វសីហៈ ខ្លាធំ ខ្លាដំបង ខ្លាឃ្មុំ ឆ្កែស្រុក ឆ្កែព្រៃ សត្វទាំងនោះឯង តែងលុះក្នុងអំណាចរបស់ខ្ញុំ នេះជាផលនៃផលទាន ។

២៤៨

នវមំ សព្វផលទាយកត្ថេរាបទានំ

ឱសធិតិណវាសី ច យេ ច អាកាសវាសិនោ
សព្វេ មំ សរណំ យន្តិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
សុទុទ្ទសំ សុនិបុណំ គម្ភីរំ សុបកាសិតំ
ផុស្សយិត្វា[១] វិហរាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
វិមោក្ខេ អដ្ឋ ផុស្សិត្វា[២] វិហរាមិ អនាសវោ
អាតាបី និបកោ ចាបិ[៣] ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
យេ ផលដ្ឋា ពុទ្ធបុត្តា ខីណាទោសា មហាយសា
អហំ អញ្ញតរោ តេសំ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
អភិញ្ញាចារមឹ គន្ត្វា សុក្កមូលេន ចោទិតោ
សព្វាសវេ បរិញ្ញាយ វិហរាមិ អនាសវោ ។
តេវិជ្ជា ឥទ្ធិបត្តា ច ពុទ្ធបុត្តា មហាយសា
ទិព្វសោតសមាបន្នា តេសំ អញ្ញតរោ អហំ ។

---

១ ឱ. បស្សិត្វាន ។ ២ ឱ. បស្សិត្វា ។ ៣ ឱ. ម. ចាហំ ។

សព្វផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩

ពួកទេវតាណា ដែលឋិតនៅលើដើមឈើនិងស្មៅក្តី ឋិតនៅឰដ៏អាកាសក្តី ទេវតាទាំងអស់នោះឯង តែងយកខ្ញុំជាទីពឹង នេះជាផលនៃផលទាន ។ ខ្ញុំបានសម្រេចធម៌ដែលគេឃើញបានដោយកម្រ ជាធម៌ល្អិតជ្រាលជ្រៅ ដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់ប្រកាសល្អហើយ នេះជាផលនៃផលទាន ។ ខ្ញុំបានវិមោក្ខ ៨ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ មានព្យាយាមដុតកម្ដៅកិលេស មានប្រាជ្ញាចាស់ នេះជាផលនៃផលទាន ។ ពួកពុទ្ធបុត្តណា ដែលឋិតនៅក្នុងផល អស់ទោសៈហើយ មានយសច្រើន បណ្ដាពុទ្ធបុត្តទាំងនោះ ខ្ញុំក៏ជាពុទ្ធបុត្តមួយដែរ នេះជាផលនៃផលទាន ។ ខ្ញុំបានសម្រេចអភិញ្ញាបារមី ត្រូវកុសលមូល ដាស់តឿនហើយ ក៏បានកំណាត់ដឹងនូវអាសវៈទាំងអស់ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ។ ពុទ្ធបុត្តណា មានវិជ្ជា ៣ សម្រេចនូវឫទ្ធិ មានយសច្រើន សម្រេចនូវទិព្វ-ស្រោត បណ្ដាពុទ្ធបុត្តទាំងនោះ ខ្ញុំក៏ជាពុទ្ធបុត្តមួយដែរ ។

សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ផលទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សព្វផលទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សព្វផលទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបាន ថ្វាយផ្លែឈើ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជា ផលនៃផលទាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំ បានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើ ឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសព្វផលទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែង នូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សព្វផលទាយកត្ថេរាបទាន ។

ទសមំ បទុមធារិយត្ថេរាបទានំ

[១១០] ហិមវន្តស្ស អវិទូរេ　　រោមសោ នាម បព្វតោ
ពុទ្ធោភិសម្ភវោ នាម[១]　　អព្ភោកាសេ វសិ តទា ។
ភវា និក្ខមិត្វាន　　បទុមំ ធារយឹ អហំ
ឯកាហំ ធារយិត្វាន　　ភវនំ បុនរាគមឹ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ　　យំ ពុទ្ធមភិបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ　　ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ　　ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា　　វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ　　មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា　　កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ　　វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា　　កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

---

១ ឱ. ម. ពុទ្ធោបិសម្ភវោ នាម ។

បទុមធារិយត្ថេរាបទាន ទី ១០

[១១០] ក្នុងទីជិតព្រៃហេមពាន្ត មានភ្នំមួយឈ្មោះរោមសៈ កាលនោះ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមអភិសម្ភវៈ ទ្រង់គង់ក្នុងទីវាលជិតភ្នំនោះ ។ ខ្ញុំចេញអំពីលំនៅ បានយកផ្កាឈូកបាំងថ្វាយព្រះអង្គ លុះខ្ញុំយកផ្កាឈូកមួយបាំងថ្វាយអស់មួយថ្ងៃហើយ ខ្ញុំត្រឡប់មកកាន់លំនៅវិញ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាព្រះពុទ្ធ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា បទុមធារិយោ[១] ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

បទុមធារិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឧទ្ទានំ

កុរញ្ជិយំ[២] កបិដ្ឋញ្ច កោសុម្ភំ អថ កេតកំ[៣]
នាគបុប្ផជ្ជុនញ្ចេវ កុដជិ ឃោសសញ្ញកោ ។
ថេរោ ច សព្វផលទោ តថា បទុមធារិយោ[៤]
អសីតិ ចេត្ថ គាថាយោ តិស្សោ គាថា តទុត្តរិ ។

ផលទាយកវគ្គោ ទ្វេបញ្ញាសោ ។

---

១ ម. បទុមធារិកោ ។ ២ ឱ. កុរវញ្ជិកំ ។ ម. កុរញ្ជិយំ ។ ៣ ម. កោសម្ភមថ កេតកំ ។
៤ ឱ. បទុមធារិកោ ។

បានឮថា ព្រះបទុមធារិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ បទុមធារិយត្ថេរាបទាន ។

ឧទ្ទាន

កុរញ្ជិយផលទាយកត្ថេរាបទាន ១ កបិដ្ឋផលទាយកត្ថេរាបទាន ១ កោសុម្ភផលិយត្ថេរាបទាន ១ កេតកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ នាគបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ អជ្ជុនបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ កុដជបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ១ ឃោសសញ្ញកត្ថេរាបទាន ១ សព្វផលទាយកត្ថេរាបទាន ១ បទុមធារិយត្ថេរាបទាន ១ រួបរួមគាថាក្នុងវគ្គនេះ មាន ៨៣ គាថា ។

ចប់ ផលទាយកវគ្គ ទី ៥២ ។

តេបញ្ញាសោ តិណទាយកវគ្គោ

បឋមំ តិណមុដ្ឋិទាយកត្ថេរាបទានំ

[១១១] ហិមវន្តស្ស អវិទូរេ លម្ពកោ ណាមបព្វតោ
តត្ថេវ តិស្សោ[១] សម្ពុទ្ធោ អព្ភោកាសម្ហិ ចង្កមិ ។
មិគលុទ្ធោ បុរេ អាសឹ អរញ្ញេ កាននេ អហំ
ទិស្វានាហំ ទេវទេវំ តិណមុដ្ឋិមទាសហំ
និសីទនត្ថំ ពុទ្ធស្ស ទត្វា ចិត្តំ បសាទយឹ
សម្ពុទ្ធំ អភិវាទិត្វា[២] បក្កាមឹ ឧត្តរាមុខោ ។
អចិរំ គតមត្តំ មំ[៣] មិគរាជា អហោបយិ
សីហេន ឃាដិតោ[៤] សន្តោ តត្ថ កាលំ កតោ អហំ ។
អាសន្នេ មេ កតំ កម្មំ ពុទ្ធសេដ្ឋេ អនាសវេ
សុមុត្តោ សរវេគោវ ទេវលោកំ អគញ្ឆហំ ។

---

១ ឱ. ម. កត្ថោបតិស្សោ ។ ២ ឱ. ម. អភិវាទេត្វា ។ ៣ ឱ. អចិរិគតមត្តស្ស អចិរំ គត-មត្តស្ស ។ ៤ ឱ. បតិតោ ។ ម. មថិតោ ។

តិណទាយកវគ្គ ទី ៥៣

តិណមុដ្ឋទាយកត្ថេរាបទាន ទី ១

[១១១] នៅជិតភ្នំហិមពាន្ត មានភ្នំមួយឈ្មោះលម្ពកៈ ព្រះតិស្សសម្ពុទ្ធ ស្តេចចង្ក្រមនាទីវាលក្បែរភ្នំនោះ ។ ក្នុងកាលមុន ខ្ញុំកើតជាព្រានម្រឹគនៅក្នុងព្រៃធំ ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ជាទេវតាក្រៃលែងជាងទេវតា ខ្ញុំបានថ្វាយស្មៅមួយក្តាប់ ។ លុះខ្ញុំបានថ្វាយស្មៅដល់ព្រះសម្ពុទ្ធ ដើម្បីគង់ ហើយញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា បានថ្វាយបង្គំព្រះសម្ពុទ្ធ រួចបែរមុខទៅកាន់ឧត្តរទិស ដើរចេញទៅ ។ ស្រាប់តែមានស្តេចម្រឹគមកបៀតបៀនខ្ញុំ ដែលទើបនឹងដើរទៅភ្លាម ខ្ញុំត្រូវសត្វសីហៈ បៀតបៀនហើយ ក៏ធ្វើមរណកាល ក្នុងទីនោះ ។ អាសន្នកម្មដែលខ្ញុំធ្វើហើយ ចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គមិនមានអាសវៈ ខ្ញុំក៏បានទៅកើតក្នុងទេវលោក ដូចកម្លាំងកូនសរដែលផុតស្រឡះ (ចាកបំពង់ព្រួញ) ។

យុវោ តត្ថ សុភោ អាសិ បុញ្ញកម្មាភិនិម្មិតោ
សហស្សកណ្ឌោ សត្តតេណ្ឌុ ធជាលុ ហរិតាមយោ ។
បភានិទ្ធាវតេ តស្ស សតរំសីវ ឧគ្គតោ
អាកិណ្ណោ ទេវកញ្ញាហិ អាមោទឹ កាមកាមិហំ ។
ទេវលោកា ចវិត្វាន សុក្កមូលេន ចោទិតោ
អាគន្ត្វាន មនុស្សត្តំ បត្តោម្ហិ អាសវក្ខយំ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ និសីទនមកាសហំ[១]
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ តិណមុដ្ឋេ ឥទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

១ ឱ. ម. និសីទនមទាសហំ ។

ប្រាសាទដ៏ល្អ ដែលបុញ្ញកម្មនិម្មិតហើយ ក្នុងទេវលោកនោះ មានកម្ពស់មួយពាន់សន្ទុះព្រួញ មានជាន់ ៧ បរិបូណ៌ដោយទង់ បិទបាំងដោយកែវមណីខៀវ ។ ពន្លឺរបស់ប្រាសាទនោះតែងផ្សាយចេញ ដូចព្រះអាទិត្យដែលរះឡើង ប្រាសាទនោះកុះករដោយទេវកញ្ញា ខ្ញុំពេញចិត្តរីករាយក្នុងកាម ។ ខ្ញុំច្យុតចាកទេវលោក ត្រូវកុសលមូលដាស់តឿន បានមកកាន់អត្តភាពជាមនុស្ស ក៏បានដល់នូវការអស់ទៅនៃអាសវៈ ។ ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកម្រាលអង្គុយ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃស្មៅមួយក្តាប់ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលអស់ហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា តិណមុដ្ឋិទាយកោ ថេរោ ឥមា
គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

តិណមុដ្ឋិទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទុតិយំ វេច្ចកទាយកត្ថេរាបទានំ

[១១២] វិបស្សិនោ ភគវតោ លោកជេដ្ឋស្ស តាទិនោ
ឯកំ វេច្ចំ(១) មយា ទិន្នំ បសន្នេន សបាណិនា ។
ហត្ថិយានំ អស្សយានំ ទិព្វយានំ សមជ្ឈគំ
តេន វេច្ចកទានេន(២) បត្តោម្ហិ អាសវក្ខយំ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ វេច្ចមទទឹ(៣) តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ វេច្ចទានស្សិទំ ផលំ ។

១ ឱ. ឯកបេច្ឆំ ។ ម. ឯកមញ្ចំ ។ ២ ឱ. បេច្ឆកទានេន ។ ម. មញ្ចកទានេន ។ ៣ ឱ. បេច្ឆមទទឹ ។ ម. មញ្ចមទទឹ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះតិណមុដ្ឋិទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ តិណមុដ្ឋិទាយកត្ថេរាបទាន ។

វេច្ចកទាយកត្ថេរាបទាន ទី ២

[១១២] ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានថ្វាយបង្គន់មួយដោយដៃរបស់ខ្លួន ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមវិបស្សី ជាច្បងក្នុងលោក ជាតាទិបុគ្គល ។ ខ្ញុំបានយានដំរី យានសេះ យានទិព្វ ហើយបានដល់នូវធម៌ជាទីក្ស័យនៃអាសវៈ ដោយសារការថ្វាយនូវបង្គន់នោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុ ដែលខ្ញុំបានថ្វាយបង្គន់ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផល នៃការថ្វាយបង្គន់ ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា វេច្ចកទាយកោ[១] ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

វេច្ចកទាយកត្ថេរស្ស[២] អបទានំ សមត្តំ ។

តតិយំ សរណគមនិយត្ថេរាបទានំ

[១១៣] អារុយ្ហម្ហិ[៣] តទា នាវំ ភិក្ខុ ចាជីវិកោ អហំ[៤]
នាវាយ ភិជ្ជមានាយ ភិក្ខុ មេ សរណំ អទា ។

១ ឱ. បេច្ឆទាយកោ ។ ម. មញ្ចទាយកោ ។ ២ ឱ. បេច្ឆទាយកត្ថេរស្ស ។ ម. មញ្ចទាយកត្ថេរស្ស ។ ៣ ឱ. អារុហិម្ហ ។ ម. អារុហាម្ហិ ។ ៤ ឱ. ម. ចហំ ។

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវេច្ចកទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ វេច្ចកទាយកត្ថេរាបទាន ។

សរណាគមនិយត្ថេរាបទាន ទី ៣

[១១៣] ក្នុងកាលនោះ ភិក្ខុនិងខ្ញុំជាអ្នកប្រកបការចិញ្ចឹមជីវិត បានឡើងជិះសំពៅទៅជាមួយគ្នា កាលដែលសំពៅធ្លាយហើយ ភិក្ខុបានឲ្យសរណាគមន៍ដល់ខ្ញុំ ។

២៦៣

តតិយំ សរណគមនិយត្ថេរាបទានំ

ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ　　យំ សោ មេ សរណំ អគា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ　　សរណគមនេ[១] ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ　　ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា　　វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ　　មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា　　កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ　　វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា　　កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សរណគមនិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សរណគមនិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ឱ. សរណាគមនេ ។

សរណគមនិយត្ថេរាបទាន ទី ៣

ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលភិក្ខុនោះបានឲ្យសរណគមន៍ដល់ខ្ញុំក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃសរណគមន៍ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសរណគមនិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សរណគមនិយត្ថេរាបទាន ។

ចតុត្ថំ អព្ភញ្ជនទាយកត្ថេរាបទានំ

[១១៤] នគរេ ពន្ធុមតិយា   រាជុយ្យានេ វសាមហំ
ចម្មវាសី(១) តទា អាសឹ   កមណ្ឌលុធរោ អហំ ។
អទ្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធំ   សយម្ភុំ អបរាជិតំ
អាតាបិនំ បហិតត្តំ(២)   ឈាយឹ ឈានរតំ ឥសឹ(៣)។
សព្វកាមសមិទ្ធិញ្ច   ឱឃតិណ្ណមនាសវំ
ទិស្វា បសន្នោ សុមនោ   អព្ភញ្ជនមទាសហំ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ   យំ ទានមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   អព្ភញ្ជនស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។

---

១ ឱ. ធម្មវាទី ។ ២ ឱ. បធានបហិតត្តន្តំ ។ ម. បធានំ បហិតត្តន្តំ ។ ៣ ឱ. ម. វសឹ ។

អព្ភញ្ជនទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៤

[១១៤] ខ្ញុំនៅក្នុងព្រះរាជឧទ្យាន ក្បែរក្រុងពន្ធុមវតី កាលនោះ ខ្ញុំស្លៀកសំពត់ស្បែក ទ្រទ្រង់លក្កចាន់ ។ ខ្ញុំបានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ប្រាសចាកធូលីគឺកិលេស ជាព្រះសយម្ភូ ទ្រង់ឈ្នះកិលេស មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកម្ដៅនូវកិលេស មានព្រះហឫទ័យបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ទ្រង់ជាឥសី ទ្រង់មានឈាន ត្រេកអរក្នុងឈាន ។ លុះខ្ញុំឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់សម្រេចសេចក្ដីប្រាថ្នាទាំងពួងផង ទ្រង់ឆ្លងនូវអន្លង់ ទាំងមិនមានអាសវៈផង ក៏មានចិត្តជ្រះ-ថ្លា មានចិត្តរីករាយ បានថ្វាយថ្នាំបន្តក់ភ្នែក ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំ បានឲ្យទានក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃថ្នាំបន្តក់ភ្នែក ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្ដាច់នូវទន្ទឹង ។

២៦៨

បញ្ចមំ សុបដទាយកត្ថេរាបទានំ

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា អញ្ជនទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

អញ្ជនទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

បញ្ចមំ សុបដទាយកត្ថេរាបទានំ

[១១៨] ទិវាវិហារា និក្ខន្តោ វិបស្សី លោកនាយកោ
លហុំ សុបដិកំ ទត្វា[១] កប្បំ សគ្គម្ហិ មោទហំ ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ សុបដិកមទាសហំ[២]
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ សុបដស្ស ឥទំ ផលំ ។

---

១ ឱ. លហុបូបបរំ ទត្វា ។ ២ ឱ. បូបបរំ អទាសហំ ។

ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអព្ពញ្ជនទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ អព្ពញ្ជនទាយកត្ថេរាបទាន ។

សុបដទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៥

[១១៥] ព្រះលោកនាយក ព្រះនាមវិបស្សី ចេញអំពីរោងសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ខ្ញុំបានថ្វាយសំពត់មានសាច់ស្តើង ហើយបានរីករាយក្នុងឋានសួគ៌ អស់មួយកប្ប ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយសំពត់ដ៏ល្អក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃសំពត់ ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សុបដទាយកោ[១] ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សុបដទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឆដ្ឋំ ទណ្ឌទាយកត្ថេរាបទានំ

[១១៦] កាននំ វនមោគ្គយ្ហ   វេឡុំ ឆេត្វានហំ តទា
អាលម្ពនំ ករិត្វាន[២]   សង្ឃស្ស អទទឹ អហំ[៣] ។

---

១ ឱ. បូបបុវទាយកោ ។ ២ ឱ. គហេត្វាន ។ ៣ ម. ពហុំ ។

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ របស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុបដទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សុបដទាយកត្ថេរាបទាន ។

ទណ្ឌទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៦

[១១៦] កាលនោះ ខ្ញុំដើរចូលទៅ ក្នុងព្រៃធំ បានកាប់ឫស្សីធ្វើជាបង្កាន់ដៃ ប្រគេនដល់ព្រះសង្ឃ ។

២៦៧

ឆដ្ឋំ ទណ្ឌទាយកត្ថេរាបទានំ

តេន ចិត្តប្បសាទេន សុព្ពតេ អភិវាទយឹ[១]
អាលម្ពទណ្ឌំ ទត្វាន បក្កាមឹ ឧត្តរាមុខោ ។
ចតុន្នវុតេ ឥតោ កប្បេ យំ ទណ្ឌមទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ទណ្ឌទានស្សិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ទណ្ឌទាយកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ទណ្ឌទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

តេវីសតិមំ ភាណវារំ ។

---

១ ឱ. អភីវាទិយ ។

ទណ្ឌទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៦

ខ្ញុំថ្វាយបង្គំនូវព្រះសង្ឃមានវត្តល្អ ដោយចិត្តជ្រះថ្លានោះ លុះខ្ញុំប្រគេនកំណាត់ឫស្សីបង្កាន់ដៃរួចហើយ ក៏បែរមុខឆ្ពោះទៅកាន់ឧត្តរទិស ដើរចេញទៅ ។ ក្នុងកប្បទី ៩៤ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយកំណាត់ឫស្សី ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការឲ្យកំណាត់ឫស្សី ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់បំណង់ ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះទណ្ឌទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ទណ្ឌទាយកត្ថេរាបទាន ។

ចប់ ភាណវារៈ ទី ២៣ ។

សត្តមំ គិរិនេលបូជកត្ថេរាបទានំ

[១១៧] មិគលុទ្ធោ បុរេ អាសឹ វិវនេ[១] វិចរំ អហំ
អទ្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធំ សព្វធម្មាន បារគុំ ។
តស្មឹ មហាការុណិកេ សព្វសត្តហិតេ រតេ
បសន្នចិត្តោ សុមនោ នេលបុប្ផំ អបូជយឹ ។
ឯកត្តឹសេ ឥតោ កប្បេ យំ បុប្ផមភិបូជយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---

១ ឱ. វិចិនេ ។ ម. វិបិនេ ។

គិរិនេលបូជកត្ថេរាបទាន ទី ៧

[១១៧] ក្នុងភពមុន ខ្ញុំកើតជាព្រានម្រឹគ ត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃ បានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ប្រាសចាកធូលី ដល់នូវត្រើយនៃធម៌ទាំងពួង ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គប្រកបដោយសេចក្តីករុណា ត្រេកអរចំពោះប្រយោជន៍របស់សព្វសត្វ ហើយបានបូជាផ្កាអញ្ចឹនខៀវ ។ ក្នុងកប្បទី ៣១ អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានបូជាផ្កា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្នឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

អដ្ឋមំ ពោធិសម្មជ្ជកត្ថេរាបទានំ

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា គិរិនេលបូជកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

គិរិនេលបូជកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

អដ្ឋមំ ពោធិសម្មជ្ជកត្ថេរាបទានំ

[១១៨] អហំ បុរេ ពោធិបត្តំ   ឧជ្ឈិតំ ចេតិយង្គណេ
តំ គហេត្វាន ឆឌ្ឌេសឹ   អលភឹ វីសតី[១] គុណេ ។
តស្ស កម្មស្ស តេជេន   សំសរន្តោ ភវាភវេ
ទុវេ ភវេ សំសរាមិ   ទេវត្តេ ចាបិ មានុសេ ។
ទេវលោកា ចវិត្វាន   អាគន្ត្វា មានុសំ ភវំ
ទុវេ កុលេ បជាយាមិ   ខត្តិយេ ចាបិ ព្រាហ្មណេ ។

---

១ ឱ. វីសតឹ ។ ម. វីសតិ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះគិរិនេលបូជកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ គិរិនេលបូជកត្ថេរាបទាន ។

ពោធិសម្មជ្ជកត្ថេរាបទាន ទី ៨

[១១៨] ក្នុងភពមុន ខ្ញុំបានរើសស្លឹកពោធិ ដែលជ្រុះក្នុងលានព្រះចេតិយ ហើយយកទៅចោល ខ្ញុំបាននូវគុណ ២០ ។ ខ្ញុំអន្ទោលទៅក្នុងភពតូចភពធំ តែងអន្ទោលទៅក្នុងភពពីរ គឺទេវតានិងមនុស្ស ដោយតេជះនៃកម្មនោះ ។ លុះខ្ញុំច្យុតចាកទេវលោក មកកាន់ភពរបស់មនុស្ស តែងកើតក្នុងត្រកូលពីរ គឺក្សត្រនិងព្រាហ្មណ៍ ។ ខ្ញុំបរិបូណ៌ដោយអវយវៈតូចធំ មានកម្ពស់និងទំហំសមរម្យ មានរូបល្អ មានសម្បុរស្អាត មានរាងកាយពេញលេញមិនខ្វះខាត ។

អង្គបច្ចង្គសម្បន្នោ អារោហបរិណាហវា
អភិរូបោ សុចិ ហោមិ សម្បុណ្ណកោ[១] អនូនកោ ។
ទេវលោកេ មនុស្សេ វា ជាតោ វា យត្ថ កត្ថចិ
ភវេ សុវណ្ណវណ្ណាភា ឧត្តត្តកនកូបមា ។
មុទុ[២] មទ្ទវា សិនិទ្ធា[៣] សុខុមា សុកុមារិកា[៤]
ឆវិ មេ សព្វទា ហោតិ ពោធិបត្តេ សុធោវិតេ ។
យតោ កុតោចិ គតីសុ សរីរេ សមុទាគតេ
ន លិម្បតិ រជោជល្លំ វិបាកោ បត្តធោវិតេ ។
ឧណ្ហេ វាតាតបេ តស្ស អគ្គិតាបេន វា បន
គត្តេ សេទា ន មុញ្ចន្តិ វិបាកោ បត្តធោវិតេ ។
កុដ្ឋំ គណ្ឌោ កិលាសោ ច តិលកា បិឡកា តថា
ន ហោន្តិ កាយេ ទទ្ទុ ច វិបាកោ បត្តធោវិតេ ។
អបរម្បិ គុណន្តស្ស និព្វត្តតិ ភវាភវេ
រោគា ន ហោន្តិ កាយស្មឹ វិបាកោ បត្តធោវិតេ ។

---

១ ឱ. ម. សម្បុណ្ណង្គោ ។ ២ ឱ. ម. មុទុកា ។ ៣ ឱ. និទ្ធា ។ ម. និទ្ធា ។ ៤ ឱ. សុកុមារកា ។ ម. សុកុមារិកា ។

ខ្ញុំកើតក្នុងទេវលោក ឬក្នុងមនុស្សលោក ឬក៏ក្នុងភពណាមួយ តែងមានសម្បុរល្អដូចមាស ឬប្រៀបដូចមាសឆ្អិន ។ សម្បុររបស់ខ្ញុំ ទន់ ល្វន់ល្វាស ជិតស្និទ្ធ ល្អិត ផូរផង់ សព្វ ៗ កាល ព្រោះបានយកស្លឹកពោធិ៍ទៅចោល ។ ទឹកដែលច្រ-ទ្បាំដោយធូលី មិនដែលប្រឡាក់ក្នុងប្រជុំសរីរៈ (របស់ខ្ញុំ) ក្នុងកាលណាម្តងឡើយ នេះជាផល ក្នុងការយកស្លឹកពោធិ៍ទៅចោល ។ ខ្លួនរបស់ខ្ញុំនោះ (បិតនៅ) ក្នុងទីមានខ្យល់និងកម្តៅថ្ងៃដ៏ក្តៅក្តី ឬត្រូវកម្តៅភ្លើងក្តី ញើសទាំងឡាយក៏មិនដែលហូរចេញ នេះជាផលក្នុងការយកស្លឹកពោធិ៍ទៅចោល ។ រោគឃ្លង់ ពក ស្រែង ប្រជ្រុយ បូស ដំណួចពិស មិនដែលមានក្នុងកាយ (របស់ខ្ញុំឡើយ) នេះជាផលក្នុងការយកស្លឹកពោធិ៍ទៅចោល ។ គុណដទៃទៀត តែងកើតដល់ខ្ញុំនោះ ក្នុងភពតូចនិងភពធំ គឺរោគទាំងឡាយ មិនដែលកើតក្នុងកាយរបស់ខ្ញុំឡើយ នេះជាផលក្នុងការយកស្លឹកពោធិ៍ទៅចោល ។

២៧១

អដ្ឋមំ ពោធិសម្មជ្ជកត្ថេរាបទានំ

អបរម្បិ គុណឌ្ឍស្ស   និព្វត្តតិ ភវាភវេ
ន ហោន្តិ ចិត្តជា បីឡា   វិចាកោ បត្តនឌ្ឋិតេ ។
អបរម្បិ គុណឌ្ឍស្ស   និព្វត្តតិ ភវាភវេ
អមិត្តា ន ភវន្តស្ស   វិចាកោ បត្តនឌ្ឋិតេ ។
អបរម្បិ គុណឌ្ឍស្ស   និព្វត្តតិ ភវាភវេ
អនូនភោគោ ភវតិ   វិចាកោ បត្តនឌ្ឋិតេ ។
អបរម្បិ គុណឌ្ឍស្ស   និព្វត្តតិ ភវាភវេ
អគ្គិរាជូហិ ចោរេហិ   ន ហោតិ ឧទកា ភយំ ។
អបរម្បិ គុណឌ្ឍស្ស   និព្វត្តតិ ភវាភវេ
ទាសី ទាសា អនុចរា   ហោន្តិ ចិត្តានុវត្តកា ។
យម្ហិ អាយុប្បមាណម្ហិ   ជាយតេ មានុសេ ភវេ
តតោ ន ហាយតេ អាយុ   តិដ្ឋតេ យាវតាយុកំ ។

គុណដទៃទៀត តែងកើតដល់ខ្ញុំនោះ ក្នុងភពតូចនិងភពធំ គឺអន្តរាយជាគ្រឿងបៀតបៀន ដែលកើតអំពីចិត្ត មិនដែលមានឡើយ នេះជាផល ក្នុងការយកស្លឹកពោធិ៍ទៅចោល ។ គុណដទៃទៀត តែងកើតដល់ខ្ញុំនោះ ក្នុងភពតូចនិងភពធំ គឺពួកសត្រូវ មិនដែលមានដល់ខ្ញុំនោះ នេះជាផល ក្នុងការយកស្លឹកពោធិ៍ទៅចោល ។ គុណដទៃទៀត តែងកើតដល់ខ្ញុំនោះ ក្នុងភពតូចនិងភពធំ គឺភោគៈមិនដែលខ្វះខាតឡើយ នេះជាផល ក្នុងការយកស្លឹកពោធិ៍ទៅចោល ។ គុណដទៃទៀត តែងកើតដល់ខ្ញុំនោះ ក្នុងភពតូចនិងភពធំ គឺភ័យ អំពីភ្លើងនិងស្តេច អំពីចោរនិងទឹក មិនដែលមានឡើយ ។ មានគុណដទៃទៀត តែងកើតដល់ខ្ញុំនោះ ក្នុងភពតូចនិងភពធំ គឺពួកខ្ញុំស្រីខ្ញុំប្រុស ជាអ្នកប្រព្រឹត្តតាម ជាអ្នកលុះអំណាចចិត្តរបស់ខ្ញុំ ។ បុគ្គលកើតក្នុងភព ជារបស់មនុស្ស មានកំណត់អាយុត្រឹមណា អាយុរបស់ខ្ញុំមិនថយចុះអំពីកំណត់ត្រឹមនោះ តែងឋិតនៅដរាបដល់អស់អាយុ ។

អព្ភន្តរា ច ពាហិរា[១] នេគមា ច សរដ្ឋកា
អនុយុត្តា ហោន្តិ សព្វេបិ វុទ្ធិកាមា សុខិច្ឆកា ។
ភោគវា យសវា ហោមិ សិរិមា ញាតិបក្ខវា
អវេរោ គតសន្តាសោ[២] ភវេហំ សព្វទា ភវេ[៣] ។
ទេវា មនុស្សា អសុរា គន្ធព្វា យក្ខរក្ខសា
សព្វេ តេ បរិរក្ខន្តិ ភវេ សំសរតោ សទា ។
ទេវលោកេ មនុស្សេ វា អនុភោត្វា ឧភោ យសេ
អវសានេ ច និព្វានំ សិវំ បត្តោ អនុត្តរំ ។
សម្ពុទ្ធមុទ្ទិសិត្វាន ពោធឹ វា តស្ស សត្ថុនោ
យោ បុញ្ញំ បសវេ ចោសោ តស្ស កឹ នាម ទុល្លភំ ។
មគ្គេ ផលេ ច អាគមេ ឈានាភិញ្ញាគុណេសុ ច
អញ្ញេសំ អធិកោ ហុត្វា និព្វាយតិ[៤] អនាសវោ ។

---

១ ឱ. ម. អព្ភន្តរា ពហិចរា ។ ២ ឱ. ម. អចេតភយសន្តាសោ ។ ៣ ឱ. ភវេសំ សព្វតោ ភវេ ។ ម. ភវេហំ សព្វតោ ភវេ ។ ៤ ឱ. ម. និព្វាយាមិ ។

ពួកជនទាំងអស់ អ្នកប្រាថ្នាសេចក្តីចម្រើន ប្រាថ្នាសេចក្តីសុខ ទោះនៅខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី អ្នកនិគមក្តី អ្នកដែនក្តី សុទ្ធតែជាអ្នកប្រកបតាមខ្ញុំ ។ ខ្ញុំជាអ្នកមានភោគៈ មានយសមានសិរី មានពួកញាតិ ជាអ្នកឥតមានវេរា ប្រាសចាកសេចក្តីតក់ស្លុត តែងមានក្នុងភព សព្វ ៗ កាល ។ ពួកទេវតា មនុស្ស អសុរ គន្ធព្វ យក្ខ អារក្សទឹក អ្នកទាំងអស់នោះ តែងរក្សាខ្ញុំ ដែលអន្ទោលទៅក្នុងភព សព្វ ៗ កាល ។ ខ្ញុំទទួលយសទាំងពីរក្នុងទេវលោកផង ក្នុងមនុស្ស-លោកផង រួចខ្ញុំបានដល់នូវព្រះនិព្វាន ជាសិវដ្ឋានដ៏ប្រសើរក្នុងកាលជាទីបំផុត ។ បុរសណា ឧទ្ទិសចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធ ឬចំពោះដើមពោធិ៍របស់ព្រះសាស្តានោះ គប្បីទទួលនូវផលបុណ្យ (ផលទាំងអស់) ឈ្មោះថាបុរសនោះបានដោយក្រដូចម្តេចបាន ។ បុគ្គល (ដែលឋិតនៅ) ក្នុងមគ្គ ក្នុងផល ក្នុងបរិយត្តិ ក្នុងគុណគឺឈាននិងអភិញ្ញា ជាបុគ្គលប្រសើរក្រៃ-លែងជាងពួកជនដទៃ ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ តែងបរិនិព្វាន ។

២៧៣

អដ្ឋមំ ពោធិសម្មជ្ជកត្ថេរាបទានំ

បុរេហំ ពោធិយា បត្តំ ឆឌ្ឌេត្វា ហដ្ឋមានសោ
ឥមេហិ វីសតង្គេហិ សមង្គី ហោមិ សព្វទា ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ពោធិសម្មជ្ជកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ពោធិសម្មជ្ជកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ពោធិសម្មជ្ជកត្ថេរាបទាន ទី ៨

ក្នុងភពមុន ខ្ញុំមានចិត្តរីករាយ បានយកស្លឹកពោធិ៍ទៅចោល ទើបជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយអង្គ ២០ នេះ សព្វ ៗ កាល ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះពោធិសម្មជ្ជកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ពោធិសម្មជ្ជកត្ថេរាបទាន ។

នវមំ អាមណ្ឌផលទាយកត្ថេរាបទានំ

[១១៩] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ សព្វធម្មាន បារគូ
វុដ្ឋហិត្វា សមាធិម្ហា ចង្កមិ លោកនាយកោ ។
ខារិការំ គហេត្វាន អាហរន្តោ ផលំ តទា
អទ្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធំ ចង្កមន្តំ មហាមុនឹ ។
បសន្នចិត្តោ សុមនោ សិរេ កត្វាន អញ្ជលឹ
សម្ពុទ្ធំ អភិវាទេត្វា អាមណ្ឌមទទឹ ផលំ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ ផលំ អទទឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ អាមណ្ឌស្ស ឥទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

អាមណ្ឌផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩

[១១៩] ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ដល់នូវត្រើយនៃធម៌ទាំងពួង ជាលោកនាយក ទ្រង់ចេញចាកសមាធិហើយចង្រ្កម ។ កាលនោះ ខ្ញុំរែកនូវអម្រែកដែលពេញដោយផ្លែឈើ បានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ ជាមហាមុនីទ្រង់ប្រាសចាករាគៈ កំពុងចង្រ្កម ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា មានចិត្តរីករាយ ធ្វើនូវអញ្ជលីលើសិរ្ស ថ្វាយបង្គំព្រះសម្ពុទ្ធ ហើយថ្វាយផ្លែល្មុង ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានថ្វាយផ្លែឈើ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃផ្លែល្មុង ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

២៧៨

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា អាមណ្ឌផលទាយកោ ថេរោ
ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

អាមណ្ឌផលទាយកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទសមំ សុគន្ធត្ថេរាបទានំ

[១៨០] ឥមម្ហិ ភទ្ទកេ កប្បេ ព្រហ្មពន្ធុ មហាយសោ
កស្សបោ នាម នាមេន ឧប្បជ្ជិ វទតំ វរោ ។
អនុព្យញ្ជនសម្បន្នោ ទ្វត្តឹសវរលក្ខណោ
ព្យាមប្បភាបរិវុតោ រំសិជាលសមុត្ថតោ[១] ។
អស្សាសេតា យថា ចន្ទោ សុរិយោ វិយ[២] បភង្ករោ
និព្វាបេតា យថា មេឃោ សាគរោវ គុណាករោ ។

---

១ ឱ. រំសិជាលសមោសដោ ។ ម. រំសិជាលសមាហតោ ។ ២ ឱ. ម. វសទ្ធោ ទិស្សតិ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះអាមណ្ឌផលទាយកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ អាមណ្ឌផលទាយកត្ថេរាបទាន ។

សុគន្ធត្ថេរាបទាន ទី ១០

[១២០] ក្នុងភទ្ទកប្បនេះ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមកស្សបៈ ទ្រង់មានផៅពង្សដ៏ប្រសើរ មានយសធំ ព្រះអង្គប្រសើរជាងពួកអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់កើតឡើងហើយ ។ ព្រះអង្គបរិបូណ៌ដោយអនុព្យញ្ជនៈ មានលក្ខណៈ ៣២ ដ៏ប្រសើរ មានពន្លឺមួយព្យាមជុំវិញ មានបណ្តាញរស្មីតាំងឡើង ។ ព្រះអង្គទ្រង់ញុំាងពួកជនឲ្យត្រេកអរដូចព្រះចន្ទ មានរស្មីដូចព្រះអាទិត្យ ទ្រង់ញុំាងសត្វឲ្យរលត់ទុក្ខដូចមហាមេឃ ទ្រង់ធ្វើនូវគុណដូចសាគរ ។

ធរណីរិវ សីលេន ហិមវាវ សមាធិនា
អាកាសោ វិយ បញ្ញាយ អសង្គោ អនិលោ យថា ។
អង្គោ យថាវិហារោ[១] បរិសាសុ វិសារទោ
សច្ចានិ សម្បកាសេតិ ឧទ្ធរន្តោ មហាជនំ ។
តទាហំ[២] ពារាណសិយំ សេដ្ឋិបុត្តោ មហាយសោ
អាសកំ[៣] ធនធញ្ញស្ស បហុតស្ស ពហូ មមំ ។
ជង្ឃវិហារំ[៤] វិចរំ មិគទាយំ ឧបេច្ចហំ[៥]
អទ្ទសំ ឆាថសត្ថារំ[៦] ទេសេន្តំ អមតំ បទំ ។
វិសដ្ឋកន្តរចនំ ករវិកសមស្សរំ
ហំសទុន្ទុភិនិគ្ឃោសំ[៧] វិញ្ញាបេន្តំ មហាជនំ ។
ទិស្វា ទេវាតិ ទេវន្តំ សុត្វា ច មធុរំ សរំ[៨]
បហាយានប្បកេ ភោគេ បព្វជឹ អនគារិយំ ។

---

១ ឱ. ម. សកទាចិ មហាវីរោ ។ ២ ឱ. តទាហិ ។ ៣ ឱ. អាសហំ ។ ម. អនន្ត...។ ៤ ឱ. ម. ជង្ឃាវិហារំ ។ ៥ ឱ. មិគទាយមុបេច្ចហំ ។ ម. មិគទាយមុបេសហំ ។ ៦ ឱ. តាទិសំ ពុទ្ធំ ។ ម. វិរជំ ពុទ្ធំ ។ ៧ ម. ហំសរុទាហិនិគ្ឃោសំ ។ ៨ ឱ. ម. គិរំ ។

ព្រះអង្គមានសីលដូចផែនដី មានសមាធិដូចភ្នំហិមពាន្ត មាន
បញ្ញាដូចអាកាស មិនជាប់ចំពាក់ដូចខ្យល់ ។ ព្រះអង្គមាន
គុណមិនខ្វះខាត មានធម៌ជាគ្រឿងអប់រំ ទ្រង់ក្បៀវក្លាក្នុងពួក
បរិស័ទ ទ្រង់ស្រង់ឡើងនូវមហាជន ហើយប្រកាសនូវសច្ច-
ធម៌ ។ កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាសេដ្ឋីបុត្ត ក្នុងក្រុងពារាណសី
មានយសធំ ជាអ្នកប្រសើរ ដោយទ្រព្យនិងស្រូវច្រើនក្រៃ-
លែង ។ ខ្ញុំកាលត្រាច់ទៅកាន់ទីសម្រាកស្មង ក៏ចូលទៅ
ក្នុងព្រៃមិគទាយ៍ បានឃើញព្រះសាស្ដាជាទីពឹង កំពុងស-
ម្ដែងអមតបទ មានព្រះពុទ្ធដីកាជ្រះស្រឡះ មានសំឡេងស្មើ
ដោយសត្វករវិក មានសន្ធឹកគឹកកង់ដូចសត្វហង្ស ឬដូចស្គរ
ទ្រង់ញ៉ាំងមហាជនឲ្យដឹងច្បាស់ ។ លុះខ្ញុំឃើញព្រះសម្ពុទ្ធ
នោះជាទេវតាដ៏ក្រៃលែងជាងទេវតា ទាំងបានស្ដាប់សំឡេង
ដ៏ពីរោះ ទើបលះភោគៈដ៏ច្រើន ហើយចូលទៅកាន់ផ្នួស ។

២៧៧

ទសមំ សុគន្ធត្ថេរាបទានំ

ឯវំ បព្វជិតោហំ ន ចិរេន ពហុស្សុតោ
អហោសឹ ធម្មកថិកោ វិចិត្តបដិភាណវា ។
មហាបរិសមជ្ឈេហំ សត្ថុនោវ[១] បុនប្បុនំ
វណ្ណយឹ ហេមវណ្ណស្ស វណ្ណំ វណ្ណវិសារទោ ។
ឯស ខីណាសវោ ពុទ្ធោ អនីឃោ ឆិន្នសំសយោ
សព្វកម្មក្ខយំ បត្តោ វិមុត្តោ ឧបធិក្ខយេ[២] ។
ឯស សោ ភគវា ពុទ្ធោ ឯស សីហោ អនុត្តរោ
សទេវកស្ស លោកស្ស ព្រហ្មចក្កំ បវត្តតោ ។
ទន្តោ ទមេតា សន្តោ ច សមេតា និព្វុតោ ឥសិ
និព្វាបេតា ច អស្សត្ថោ អស្សាសេតា មហាជនំ ។

---
១ ឱ. ម. ហដ្ឋចិត្តោ ។ ២ ឱ. សតិសង្ខយេ ។ ម. វិមុត្តោ បធិសំខយេ ។

លុះខ្ញុំបួសយ៉ាងនេះហើយ មិនយូរប៉ុន្មានក៏បានជាពហុស្សូត ជាធម្មកថិក មានប្រាជ្ញាដ៏វិចិត្រ ។ ខ្ញុំជាអ្នកក្រៀវក្រាដោយគុណ បានពណ៌នាគុណរបស់ព្រះសាស្តា ដែលមានវណ្ណៈដូចមាស ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទច្រើន ជារឿយ ៗ ថា ព្រះពុទ្ធនុ៎ះ ជាព្រះខីណាស្រព ទ្រង់មិនមានទុក្ខ កាត់បង់នូវសេចក្តីសង្ស័យ ទ្រង់ដល់នូវការអស់នៃកម្មទាំងពួង មានព្រះហឫទ័យចុះស៊ប់ ក្នុងព្រះនិព្វាន ជាទីអស់ទៅនៃឧបធិ ។ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនុ៎ះ ទ្រង់ត្រាស់ដឹងនូវសច្ចធម៌ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនុ៎ះ ទ្រង់ប្រសើរដូចសីហៈ ព្រះអង្គញុំាងព្រហ្មចក្កឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដល់មនុស្សលោក ព្រមទាំងទេវលោក ។ ទ្រង់ជាឥសី មានឥន្ទ្រិយទូន្មានហើយ ទ្រង់ទូន្មាននូវមហាជន ព្រះអង្គស្ងប់រម្ងាប់ហើយ ញុំាងមហាជនឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ទ្រង់រលត់កិលេសហើយ ញុំាងមហាជនឲ្យរលត់កិលេសផង ព្រះអង្គត្រេកអរហើយ ញុំាងមហាជនឲ្យត្រេកអរផង ។

វីរោ សូរោ ច វិក្កន្តោ[១] បញ្ញោ ការុណិកោ វសី
វិជិតាវី វិជិតោ ច[២] អប្បតព្ពោ អនាលយោ ។
អនេញ្ជោ អចលោ ធីរោ[៣] អមោហោ អសមោ មុនិ
ធោរយ្ហោ ឧសភោ ជាតោ សីហោ សក្កោ គរូសុបិ ។
វិគតោ វិមលោ ព្រហ្មា វាគីសូរោ រណញ្ជហោ
អខិលោ ច វិសល្លោ ច អសមោ វុសភោ[៤] សុចិ ។
ព្រាហ្មណោ សមណោ នាថោ ភិសក្កោ សល្លកត្តោ[៥]
យោធោ ពុទ្ធោ សុតាសុតោ[៦] អចលោ មុទិតោ សិតោ ។

---

១ ឱ. ធីរោ ច ។ ២ ឱ. ម. វជិតាវី ច សជិនោ ។ ៣ ឱ. ម. ធីមា ។ ៤ ឱ. បយតោ ។ ម. សំយតោ ។ ៥ ឱ. ម. សល្លកត្តកោ ។ ៦ ឱ. សុតាសូតោ ។

ព្រះអង្គមានព្យាយាម អង់អាច ក្លាហាន មានប្រាជ្ញា ប្រ-
កបដោយសេចក្តីករុណា ទ្រង់ស្ងាត់ជំនាញ ទ្រង់ឈ្នះមារ
ទ្រង់ឈ្នះមិនចាញ់វិញ ទ្រង់មិនឃ្លើសឃ្លង់ មិនមានអា-
ល័យ ។ ព្រះមុនីទ្រង់មិនញាប់ញ័រ មិនឃ្វេងឃ្វាង ជា
អ្នកប្រាជ្ញ មិនមានមោហៈ ឥតមានបុគ្គលស្មើ នាំទៅនូវ
ធុរៈ ជាឧសភៈ ជានាគ ជាសីហៈ ទ្រង់អង់អាចក្នុងពួកគ្រូ
ទាំងឡាយ ។ ព្រះអង្គប្រាសចាករាគៈ មិនមានមន្ទិល ជា
ព្រហ្ម មានវាទៈដ៏ក្លៀវក្លា ទ្រង់លះបង់នូវសត្រូវគឺកិលេស
ទ្រង់មិនរឹងត្អឹង ប្រាសចាកកូនសរគឺសេចក្តីសោក ឥតមាន
បុគ្គលស្មើ ជាឧសភៈ ជាអ្នកស្អាត ។ ព្រះអង្គជាព្រាហ្មណ៍
ជាសមណៈ ជាទីពឹង ជាពេទ្យ ទ្រង់កម្ចាត់បង់នូវសរ គឺ
សេចក្តីសោក ជាយោធា ត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ភ្ញាក់រលឹកចាក
ការដេកលក់ មិនញាប់ញ័រ មានព្រះហឫទ័យទន់ ត្រជាក់ ។

ទសមំ សុគន្ធត្ថេរាបទានំ

កតន្តា វហត្តា ច[១] កត្តា នេតា បកាសិតា
សម្បហំសិតា សេត្តា[២] ច ឆេត្តា សេតា[៣] បសំសិតា។
អរិលោ[៤] ច វិសល្លោ ច អនីឃោ អកថំកថី
អនេជោ វិរជោ ខត្តា កណ្ហា វត្តា បកាសិតា ។
តារេតា អត្ថការេតា ការេតា សម្បជារិតា[៥]
ចាបេតា សហិតា ហន្តា តាបិតា ច វិសោសិតា[៦]។
សច្ចដ្ឋិតោ[៧] សមសមោ អសហាយោ ទយាលយោ[៨]
អច្ឆេរមន្តោ[៩] អកុហោ កតាវី ឥសិ សត្តមោ[១០]។

---

១ ឱ. តាតា តន្តា ច ហន្តាច ។ ម. តថា វតា ច សន្តិ ច ។ ២ ម. បោតា ច ។ ៣ ឱ. ម. សោតា ។ ៤ ឱ. អខិលោ ។ ៥ ឱ. សម្បទាលេតា ។ ៦ ឱ. ហន្តា តាតាបិ តាបសោ ។ ម. ហន្តា កតាបិ តាវ សោ ។ ៧ ឱ. ម. សមចិត្តោ ។ ៨ ឱ. ទយាយសោ ។ ម. ទហាយសោ ។ ៩ ឱ. អច្ឆេរសន្តោ ។ ម. អច្ឆេទសត្តោ ។ ១០ ឱ. ម. សត្តមោ ។

សុគន្ធត្ថេរាបទាន ទី ១០

ព្រះអង្គមានការទូន្មានធ្វើហើយ ទ្រង់នាំទៅ ទ្រង់ធ្វើ ទ្រង់ណែនាំ ទ្រង់ប្រកាស ទ្រង់រីករាយ ទ្រង់លាងជម្រះ ទ្រង់កាត់ (កិលេស) ទ្រង់ស្រោចស្រង់ គួរគេសរសើរ ។ ព្រះអង្គមិនកម្រើក (មិនរឹករវ) ប្រាសចាកសរគឺសេចក្តីសោក មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីសង្ស័យ មិនញាប់ញ័រ ទ្រង់ប្រាសចាកធូលី ទ្រង់គាស់រំលើង (កិលេស) ទ្រង់ចងក្រង ទ្រង់ពោលប្រដៅ ទ្រង់ប្រកាស ។ ព្រះអង្គទ្រង់ចម្លង ទ្រង់ធ្វើប្រយោជន៍ ញ៉ាំងជនឲ្យធ្វើ (ប្រយោជន៍) ទ្រង់រំលាយកិលេស ទ្រង់ញ៉ាំងជនឲ្យដល់ ទ្រង់អត់ធន់ ទ្រង់សម្លាប់កិលេស ទ្រង់មានព្យាយាមកម្តៅកិលេស ទ្រង់ញ៉ាំងកិលេសឲ្យរីងស្ងួត ។ ព្រះអង្គទ្រង់ឋិតនៅក្នុងសច្ចៈ ទ្រង់ស្មើដោយបុគ្គលស្មើគឺអតីតពុទ្ធ មិនមានសម្លាញ់ ទ្រង់អាល័យក្នុងសេចក្តីអាណិតមានសេចក្តីអស្ចារ្យ ទ្រង់មិនកុហក ទ្រង់ធ្វើជាឥសីទី ៧ ។

និត្តិណ្ណកង្ខោ និម្មានោ អប្បមេយ្យោ អនូបមោ
សព្វវាក្យបថាតីតោ សព្វនេយ្យន្តិតោ[១] ជិនោ ។
សតរំសីវរេ[២] តស្មឹ បសាទោ អមតាវហោ[៣]
តស្មា ពុទ្ធេ ច ធម្មេ ច សង្ឃេ សទ្ធា មហត្តិកា[៤] ។
កុណេហិ ឋវមាជីហិ តិលោកសរណុត្តមំ
វណ្ណេត្វា បរិសមជ្ឈេ កាជី[៥] ជម្មកជំ អហំ ។
តតោ ចុតោហំ តុសិតេ អនុភោត្វា មហាសុខំ
តតោ ចុតោ មនុស្សេសុ ជាតោ ហោមិ សុគន្ធិកោ ។
និស្សាសោ មុខគន្ធោ ច ទេហគន្ធោ តថេវ មេ
សោ ច គន្ធោវ សតតំ សព្វគន្ធោវ ហោតិ មេ ។

---

១ ឱ. សច្ចនេយ្យន្តិគោ ។ ម សច្ចនេយ្យន្តគូ ។ ២ ឱ. សត្តិសារវរេ ។ ម. សតសារប-វរេ ។ ៣ ម. អមតាវយោ ។ ៤ ឱ. ម មហិទ្ធិកា ។ ៥ ឱ. ម. អកំ ។

ព្រះជិនស្រីទ្រង់ធ្វើផុតសេចក្តីសង្ស័យ មិនមានមានះ មានគុណប្រមាណមិនបាន មិនមានឧបមា ទ្រង់កន្ធង់នូវគន្លងពាក្យទាំងពួង ដល់នូវទីបំផុតនៃនេយ្យធម៌ទាំងពួង ។ សេចក្តីជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះជិនស្រីដ៏ប្រសើរដូចព្រះអាទិត្យនោះ ជាគុណនាំមកនូវព្រះនិព្វានឈ្មោះអមតៈ ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីជឿស៊ប់ក្នុងព្រះពុទ្ធក្តី ព្រះធម៌ក្តី ព្រះសង្ឃក្តី មានប្រយោជន៍ច្រើន ។ ខ្ញុំកំពុងពណ៌នាគុណនៃព្រះសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ជាទីពឹងនៃសត្វក្នុងត្រៃលោក ដោយគុណទាំងឡាយ មានយ៉ាងនេះជាដើម ហើយសម្តែងធម្មកថា ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ។ ខ្ញុំច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ ទទួលសេចក្តីសុខច្រើនក្នុងភពតុសិត លុះច្យុតចាកតុសិតនោះ មកកើតក្នុងពួកមនុស្ស ជាអ្នកមានក្លិនក្រអូប ។ ខ្យល់ដង្ហើមចេញរបស់ខ្ញុំក្តី ក្លិនមាត់ក្តី ក្លិនកាយក្តី ដូចគ្នា ក្លិនរបស់ខ្ញុំនោះ ក្រអូបសព្វ ជានិច្ច ។

២៨១

ទសមំ សុគន្ធត្ថេរាបទានំ

មុខគន្ធោ សទា មយ្ហំ   បទុមុប្បលចម្បកោ
អតិក្កន្តោ(១) សទា វាតិ   សរីរេ ច តថេវ មេ ។
គុណាត្ថវស្ស សព្វន្តំ(២)   ផលន្តំ(៣) បរមព្ភុតំ
ឯកគ្គមនសា សព្វេ   ភាសិតស្ស(៤)សុណាថ មេ ។
គុណំ ពុទ្ធស្ស វត្វាន   ហិតាយជនំ សុខាវហំ(៥)
សុចិត្តោ(៦) ហោមិ សព្វត្ថ   សង្ឃេ វីរសមាសុតោ(៧) ។
យសស្សី សុខិតោ កន្តោ   ជុតិមា បិយទស្សនោ
វត្តា អបរិភូតោ ច   និទ្ទោសោ បញ្ញវា តថា ។
ខីណោ ចាសុសិ និព្វានំ   សុលភំ ពុទ្ធភត្តិនំ(៨)
តេសំ ហេតុំ បវក្ខាមិ   តំ សុណាថ យថាតថំ ។

---

១ ឱ. អតិសន្តោ ។ ម. បរិសន្តោ ។ ២ ឱ. បុប្ផន្តំ ។ ៣ ឱ. ផលន្តុ ។ ម. ជលន្តំ ។ ៤ ឱ. ម. វណ្ណយិស្សំ ។ ៥ ឱ. ហិតាយ ជនសន្ធិសុ ។ ម ហិតាយ ច ន សទិសំ ។ ៦ ឱ. ម. សុខិ-តោ ។ ៧ ឱ. រសទ្ធោវិសមាយុតោ ។ ៨ ម. ពុទ្ធភត្តិនោ ។

សុគន្ធត្ថេរាបទាន ទី ១០

ក្លិនមាត់របស់ខ្ញុំ ដូចក្លិនផ្កាឈូក ឬផ្កាឧប្បលនិងផ្កាចម្ប៉ា សព្វ ៗ កាល ទាំងសរីរៈរបស់ខ្ញុំ ប្រសើរផុតគេ តែងផ្សាយទៅសព្វ ៗ កាល ដូច្នោះដែរ ។ សេចក្ដីអស្ចារ្យយ៉ាងក្រៃលែងទាំងអស់នោះ ជាផលនៃសេចក្ដីសរសើរនូវគុណ អ្នកទាំងអស់គ្នា ចូរស្ដាប់នូវភាសិតរបស់ខ្ញុំ ដោយចិត្តនឹងនួនចុះ ។ លុះខ្ញុំសរសើរពុទ្ធគុណ ជាទីមកនៃប្រយោជន៍ ទាំងនាំមកនូវសេចក្ដីសុខ ខ្ញុំមានចិត្តស្អាត ជាសង្ឃខ្វល់ខ្វាយតែនឹងសេចក្ដីព្យាយាម ក្នុងធម៌ទាំងពួង ។ ព្រះសម្ពុទ្ធដ៏ទ្រង់យស ទ្រង់មានសេចក្ដីសុខ ទ្រង់ត្រេកអរ ទ្រង់រុងរឿង ជាទីស្រឡាញ់ទាំងគួររមិលមើល ទ្រង់ពោលប្រដៅ មិនមានបុគ្គលមើលងាយ មិនមានទោស មានប្រាជ្ញា ។ កាលបើព្រះជន្មាយុអស់ហើយ បុគ្គលអ្នកគប់រកនូវព្រះពុទ្ធ តែងបានព្រះនិព្វានដោយងាយ ខ្ញុំនឹងសម្ដែងនូវហេតុ នៃគុណទាំងឡាយនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្ដាប់ហេតុនោះ ដោយគោរពចុះ ។

សង្ឃំ យសំ ភគវតោ វិចិនា[១] អភិវាទយំ
យត្ថ យត្ថុបបន្នោបិ[២] យសស្សី តេន ហោមហំ ។
ទុក្ខស្សន្តករំ ពុទ្ធំ ធម្មំ សង្ឃំ អសង្ខតំ
វណ្ណយំ សុខិតោ អាសី សត្តានំ សុខទោ[៣] តតោ ។
គុណំ វទន្តោ ពុទ្ធស្ស ពុទ្ធបីតិសមាយុតោ
សកន្តិ បរកន្តិ ច[៤] អាសឹ[៥] តេន ច[៦] កន្តិមា ។
ជិនោ យោ[៧] តិត្ថិកាតិណ្ណោ អភិភុយ្យ កុតិត្ថិយេ
គុណំ វទន្តោ ថោមេសឹ[៨] នាយកំ ជុតិមា តតោ ។

---

១ ឱ. ម. វឆិនា ។ ២ ឱ. យត្ថ តត្ថុបបន្នោបិ ។ ម. តត្ថ តត្ថុបបន្នោបិ ។ ៣ ម.សុខិតោ ។ ៤ ឱ. សកន្តិម្បរកន្តិញ្ច ។ ៥ ឱ. ជនយឹ ។ ៦ ឱ. ចសទ្ទោ នត្ថិ ។ ៧ ឱ. ជនោ យេ ។ ម. ជិនតេ ។ ៨ ឱ. ម. ជោតេសឹ ។

ខ្ញុំថ្វាយបង្គំនូវយស របស់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយការត្រិះរិះ សូមឲ្យខ្ញុំទៅកើត ក្នុងភពណា ៗ តែងជាអ្នកមានយស ក្នុងភពនោះ ៗ ដោយការត្រិះរិះនោះ ។ ខ្ញុំកាលសរសើរនូវព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ធ្វើនូវព្រះនិព្វាន ជាទីបំផុតនៃកងទុក្ខ ព្រះធម៌ជាគុណស្ងប់រម្ងាប់ ជាអសង្ខតធម៌ ហើយជាអ្នកដល់នូវសេចក្តីសុខ ជាអ្នកឲ្យនូវសេចក្តីសុខ ដល់ពួកសត្វ ក្នុងកាលនោះ ។ មួយទៀត ខ្ញុំកាលពោលសរសើរ នូវគុណរបស់ព្រះពុទ្ធ ប្រកបដោយបីតិក្នុងព្រះពុទ្ធ បានញ៉ាំងសេចក្តីត្រេកអររបស់ខ្លួន និងសេចក្តីត្រេកអរ របស់បុគ្គលដទៃឲ្យកើត ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រេកអរ ដោយសារហេតុនោះ ។ ព្រះជិនស្រីអង្គណា កន្ទង់ផុតនូវពួកតិរ្ថិយ គ្របសង្កត់នូវពួកតិរ្ថិយដ៏អាក្រក់ ខ្ញុំពោលនូវគុណ សរសើរនូវព្រះនាយកអង្គនោះ ខ្ញុំមានសេចក្តីរុងរឿង ដោយសារហេតុនោះ ។

២៨៣

ទសមំ សុគន្ធត្ថេរាបទានំ

បិយង្ករី ជនស្សាបិ សម្ពុទ្ធស្ស គុណំ វទំ[១]

សរទីវ[២] សសង្ឃោហំ តេនាសី បិយទស្សិនោ ។

យថាសត្តិវសេនាហំ សព្វវាចាហិ សន្ថវី

សុគតំ តេន វណ្ណេសោ វិចិត្តបដិភាណវា ។

យេ ពាលា វិមតឹ បត្តា បរិភោន្តិ មហាមុនិ

និគ្គហឹ តេ សធម្មេន បរិភូតេន[៣] តេនហំ ។

ពុទ្ធវណ្ណេហិ សត្តានំ កិលេសេ អបនេសហំ

និក្កិលេសមនោ ហោមិ តស្ស កម្មស្ស វាហសា ។

សោតូនំ ពុទ្ធិមជនឹ ពុទ្ធានុស្សតិទេសកោ

តេនាបិចាសឹ[៤] សបញ្ញោ និបុណត្ថវិបស្សកោ ។

---

១ ឱ. វរំ ។ ២ ឱ. សរំទិវ ។ ម. សរទោវ ។ ៣ ឱ. ម. បរភូតោ ន តេនហំ ។ ៤ ឱ. តេនាហមាសឹ ។ ម. តេចាបិ មាសឹ ។

សុគន្ធត្ថេរាបទាន ទី ១០

ខ្ញុំធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ដល់ពួកជន ខ្ញុំពោលសរសើរគុណព្រះសម្ពុទ្ធ ខ្ញុំប្រាកដដូចព្រះចន្ទក្នុងសរទកាល ខ្ញុំជាទីស្រឡាញ់គួររមិលមើល ដោយសារហេតុនោះ ។ ខ្ញុំសរសើរព្រះសុគតដោយវាចាសព្វគ្រប់ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីអង់អាច ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមាននាមថា វង្គីសៈ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាដ៏វិចិត្រ ។ បពិត្រព្រះមហាមុនី ពួកជនពាលណា ដល់នូវសេចក្តីសង្ស័យ ហើយមើលងាយ ខ្ញុំសង្កត់សង្កិនជនពាលទាំងនោះ ដោយការគ្របសង្កត់ តាមធម៌របស់ខ្លួននោះ ។ ខ្ញុំនាំចេញនូវកិលេសទាំងឡាយ របស់សត្វ ដោយការសរ-សើរនូវព្រះពុទ្ធ ទើបខ្ញុំមានចិត្តមិនប្រឡាក់កិលេស ដោយកម្លាំងនៃកម្មនោះ ។ ខ្ញុំញុាំងប្រាជ្ញាឲ្យកើត ដល់ជនជាអ្នកស្តាប់ ជាអ្នកសម្តែងនូវពុទ្ធានុស្សតិ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវអត្ថដ៏ល្អិត ។

សព្វាសវបរិក្ខីណោ តិណ្ណសង្សារសាគរោ
វសី ច(១) អនុបាទានោ បាបុណិស្សាមិ និព្វុតឹ ។
ឥមស្មឹយេវ កប្បស្មឹ យមហំ សន្ថវឹ ជិនំ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សុគន្ធោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

សុគន្ធត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

១ ឧ. ម. សិខីវ ។

ខ្ញុំអស់អាសវៈទាំងពួងហើយ ឆ្លងសមុទ្រគឺសង្សារវដ្តហើយ ខ្ញុំជាអ្នកស្ទាត់ជំនាញ មិនមានឧបាទាន ទាំងដល់នូវព្រះនិព្វាន ។ ក្នុងកប្បនេះឯង ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំសរសើរព្រះជិនស្រី ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្ដាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសុគន្ធត្ថេរ មានអាយុ បានសម្ដែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សុគន្ធត្ថេរាបទាន ។

ឧទ្ទានំ

តិណទោ វច្ឆទោ[១] ចេវ សរណាព្ភញ្ជនប្បទោ[២]
សុបដោ[៣] ទណ្ឌទាយី ច នេលបូជី តថេវ[៤] ច ។
ពោធិសម្មជ្ជកោ មណ្ឌោ សុគន្ធោ ទសមោ ធិដោ
គាថាសតំ សតេរីសំ គណិតំ ចេត្ថ សព្វសោ ។

តិណទាយកវគ្គោ តេបញ្ញាសោ ។

---

១ ឱ. បេច្ឆទោ ។ ម. មញ្ចទោ ។ ២ ឱ. ម. សរណព្ភញ្ជនប្បទោ ។ ៣ ឱ. បុបតី ។ ៤ ម. តមេវ ។

ឧទ្ទាន

តិណមុដ្ឋិទាយកត្ថេរាបទាន ១ វេច្ចកទាយកត្ថេរាបទាន ១ សរណាគមនិយត្ថេរាបទាន ១ អព្ភញ្ជនទាយកត្ថេរាបទាន ១ សុបដទាយកត្ថេរាបទាន ១ ទណ្ឌទាយកត្ថេរាបទាន ១ គិរិនេលបូជកត្ថេរាបទាន ១ ពោធិសម្មជ្ជកត្ថេរាបទាន ១ អាមណ្ឌផលទាយកត្ថេរាបទាន ១ សុគន្ធត្ថេរាបទាន ជាទី ១០ ឯគាថាក្នុងវគ្គនេះ មាន ២២០ លោករាប់ហើយ ដោយសព្វគ្រប់ ។

ចប់ តិណទាយកវគ្គ ទី ៥៣ ។

ចតុប្បញ្ញាសមោ កច្ចាយនវគ្គោ

បឋមំ មហាកច្ចាយនត្ថេរាបទានំ

[១២១] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ អនេជោ អជិតញ្ជិនោ(១)
សតសហស្សេ កប្បានំ ឥតោ ឧប្បជ្ជិ នាយកោ ។
វីរោ កមលបត្តក្ខោ សសង្កវិមលាននោ
កញ្ចនតចសង្កាសោ(២) រវិទិត្តិសមប្បភោ(៣) ។
សត្តនេត្តមនោហារី វរលក្ខណភូសិតោ
សព្វវាក្យបថាតីតោ មនុជាមរសក្កតោ ។
សម្ពុទ្ធោ ពោធយំ សត្តេ វាគិសោ(៤) មធុរស្សរោ
ករុណានទ្ធសន្តានោ(៥) បរិសាសុ វិសារទោ ។
ទេសេតិ មធុរំ ធម្មំ ចតុសច្ចូបសំហិតំ
និមុគ្គេ មោហបង្កម្ហិ សមុទ្ធរតិ បាណិនោ(៦) ។

---

១ ឱ. ម. អជិតញ្ជយោ ។ ម. អជិតំជយោ ។ ២ ឱ. ម. កនកាចលសង្កាសោ ។ ៣ ឱ. រវិទិត្តិហរិប្បភោ ។ ៥ ឱ. ម. វាគីសោ ។ ៥ ឱ. ករុណានិឌ្ឍសន្តានោ ។ ម. ករុណានិពន្ធសន្តានោ ។ ៦ ម. បាណិនេ ។

កច្ចាយនវគ្គ ទី ៥៩

មហាកច្ចាយនត្ថេរាបទាន ទី ១

[១២១] ព្រះជិនស្រីព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់មិនញាប់ញ័រ ឥតមានបុគ្គលផ្ចាញ់បាន ជានាយក ទ្រង់ត្រាស់ឡើងក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីភទ្ទកប្បនេះ ។ ព្រះវីរសម្ពុទ្ធ ទ្រង់មានត្របកព្រះនេត្រ ដូចផ្កាឈូក មានព្រះឱស្ឋប្រាសចាកមន្ទិលដូចព្រះចន្ទ មានព្រះតចៈដូចមាស មានរស្មីរុងរឿងដូចព្រះអាទិត្យ ទ្រង់ជាទីត្រូវភ្នែកនិងចិត្តរបស់សត្វ ប្រដាប់ដោយលក្ខណៈដ៏ប្រសើរ ទ្រង់កន្លងផុតគន្លងពាក្យទាំងពួង ត្រូវមនុស្សនិងទេវតា ធ្វើសក្ការៈហើយ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ញុំាងពួកសត្វឲ្យត្រាស់ដឹង ទ្រង់មានសំឡេងពីរោះផ្សាយទៅ ទ្រង់មានសន្តានជាប់ដោយសេចក្តីករុណា ទ្រង់ក្លៀវក្លាក្នុងពួកបរិស័ទ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់សម្តែងធម៌ពីរោះ ប្រកបដោយសច្ចៈ ៤ ទ្រង់ស្រង់ពួកសត្វដែលលិចចុះ ក្នុងភក់គឺមោហៈ ។

២៨៧

បឋមំ មហាកច្ចាយនត្ថេរាបទានំ

តទា ឯកចរោ ហុត្វា   តាបសោ ហិមវាលយោ
ជកសា មានុសំ លោកំ   កច្ឆន្តោ ជិនមទ្ទសំ ។
ឧបេច្ច សន្តិកំ តស្ស   អស្សោសឹ ធម្មទេសនំ
វណ្ណយន្តស្ស វីរស្ស   សាវកស្ស មហាគុណំ ។
សង្ខិត្តេន មយា វុត្តំ   វិត្ថារេន បកាសយំ
បរិសំ មញ្ច តោសេតិ   យថា កច្ចាយនោ អយំ[១]។
នាហំ ឯវមិធេកច្ចំ[២]   អញ្ញំ បស្សាមិ សាវកំ
តស្មា តទគ្គេ ឯសគ្គោ   ឯវំ ធារេថ ភិក្ខវោ ។
តទាហំ វិម្ហិតោ ហុត្វា   វាក្យំ សុត្វា មនោរមំ
ហិមវន្តំ គមិត្វាន   អាហិត្វា បុប្ផសញ្ចយំ ។
បូជេត្វា លោកសរណំ   តំ ឋានំ អភិបត្ថយឹ

១ ឱ. ម. អយំ ។ ២ ឱ. ឯវ វិធំ កញ្ចិ ។ ម. ឯវំ វិធំ កិញ្ចិ ។

មហាកច្ចាយនត្ថេរាបទាន ទី ១

ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំកើតជាតាបស មានលំនៅក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ត្រាច់ទៅតែម្នាក់ឯង ហោះទៅកាន់មនុស្សលោក តាមអាកាស បានឃើញព្រះជិនស្រី ។ ខ្ញុំចូលទៅកាន់សម្នាក់ព្រះជិនស្រីនោះ បានស្តាប់ធម្មទេសនា របស់ព្រះសម្ពុទ្ធជាអ្នកប្រាជ្ញ ដែលកំពុងពណ៌នានូវគុណដ៏ធំរបស់សាវ័កថា ភាសិតដែលតថាគតពោល ដោយបំប្រួញ សាវ័កនេះ ប្រកាសដោយពិស្តារបាន ញុំាងបរិស័ទ និងតថាគតឲ្យត្រេកអរដូចកច្ចាយនភិក្ខុ ។ តថាគតមិនឃើញមានសាវ័កដទៃណាមួយក្នុងសាសនានេះ យ៉ាងនេះឡើយ ព្រោះហេតុនោះ សាវ័កនេះជាអ្នកប្រសើរ (បិតនៅ) ក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរចាំទុកយ៉ាងនេះចុះ ។ កាលនោះ ខ្ញុំមានសេចក្តីស្ញប់ស្ញែង ព្រោះស្តាប់ពាក្យជាទីគាប់ចិត្តនោះទើបទៅកាន់ព្រៃហិមពាន្ត ដើរសន្សំបេះផ្កាឈើ ។ ខ្ញុំបូជាចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធជាទីពឹងនៃលោក ហើយប្រាថ្នានូវតំណែងនោះ ។

តទា មហាសយំ ញត្វា ព្យាកាសិ សរណាលយោ[1] ។
បស្សថេតំ ឥសិវរំ និទ្ធន្តកនកត្តចំ
ឧនគ្គលោមមានសំ[2] អចលំ បញ្ជលី[3] ឋិតំ ។
ហាសំ សុបុណ្ណនយនំ ពុទ្ធវណ្ណកតាសយំ
ធម្មជំ ឧគ្គហានយំ[4] អមតាសិត្តសន្និភំ ។
កច្ចានស្ស គុណំ សុត្វា តំ ឋានំ បត្ថយឹ ឋិតោ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ គោតមស្ស មហាមុនេ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
កច្ចានោ នាម នាមេន ហេស្សតិ សត្ថុសាវកោ ។
ពហុស្សុតោ មហាញាណី អធិប្បាយវិទូ មុនិ
បាបុណិស្សតិ តំ ឋានំ យថាយំ ព្យាកតោ មយា ។

---

១ ឱ. ព្យាកាសិ សរណញ្ជហោ ។ ២ ឱ. ឧទ្ធគ្គលោមំ បីនំសំ ។ ៣ ឱ. អញ្ជលឹ ។ ៤ ឱ. ធម្មបដិគ្គហាវរំ ។

កាលនោះ ព្រះសរណាលយសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបអធ្យាស្រ័យដ៏ធំរបស់ខ្ញុំ ទ្រង់ព្យាករថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលនូវឥសីដ៏ប្រសើរនេះ មានស្បែកដូចមាស មិនមានមន្ទិល មានរោមខ្ពស់ និងសាច់ពេញលេញ ឈរផ្គងអញ្ជលីមិនកម្រើក មានសេចក្ដីរីករាយ មានភ្នែកពេញល្អ មានអធ្យាស្រ័យស្មុងចុះ ក្នុងការពណ៌នានូវពុទ្ធគុណ ជាអ្នកកើតអំពីធម៌ មានហឫទ័យខ្ពស់ ហាក់ដូចជាស្រោចស្រពដោយទឹកអម្រឹត ។

បពិត្រព្រះមហាមុនី លុះខ្ញុំឈរស្ដាប់នូវគុណរបស់ព្រះកច្ចានភិក្ខុហើយ ក៏ប្រាថ្នានូវតំណែងនោះ ក្នុងសាសនានៃព្រះគោតម ក្នុងកាលជាអនាគត ។ (ព្រះបទុមុត្តរៈទ្រង់ព្យាករថា) តាបសនេះ នឹងបានជាធម្មទាយាទ ជាឱរសរបស់ព្រះគោតមនោះ ជាធម្មនិម្មិត មាននាមថាកច្ចានភិក្ខុ ជាសាវ័ករបស់ព្រះសាស្ដា ។ កច្ចានភិក្ខុនោះ នឹងបានជាពហុស្សូត មានញាណដ៏ប្រសើរ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ដឹងនូវសេចក្ដីអធិប្បាយនឹងដល់នូវតំណែងនោះ ដូចជាតថាគតព្យាករហើយនេះ ។

២៨៩

បឋមំ មហាកច្ចាយនត្ថេរាបទានំ

សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ កម្មមការឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
ទុវេ ភវេ សំសរាមិ ទេវត្តេ អថ មានុសេ
អញ្ញំ គតឹ ន ជានាមិ[1] ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
ទុវេ កុលេ បជានាមិ[2] ខត្តិយេ ចាបិ[3] ព្រាហ្មណេ
នីចេ កុលេ ន ជាយាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
បច្ឆិមេ ច ភវេ ជាតោ ឧជ្ជេនិយំ បុរេ រមេ[4]
បជ្ជោតស្ស សចណ្ឌស្ស បុរោហិតទុជាតិនោ[5] ។
បុត្តោ តិបិតិវច្ឆស្ស[6] និបុណោ វេទបារគូ
មាតា ច ចន្ទបទុមា[7] កច្ចានោហំ វរុត្តចោ[8] ។
វិមំសនត្ថំ ពុទ្ធស្ស ភូមិចាលេន បេសិតោ
ទិស្វា មោក្ខបុរទ្វារំ នាយកំ គុណសញ្ចយំ ។
សុត្វាន វិមលំ វាក្យំ គតិបង្កវិសោធនំ[9]
ចាបុណឹ អមតំ សន្តំ សេសេហិ សហ សត្តហិ[10] ។

---

១ ឱ. ម. ន គច្ឆាមិ ។ ២ ឱ. ម. បជាយាមិ ។ ៣ ឱ. ម. អថ ។ ៤ ឱ. ម. បច្ឆិមេ ច ភវេទានិ ជាតោ ឧជ្ជេនិយេ បុរេ ។ ៥ ឱ. អចណ្ឌស្ស បុរោហិតទិជាតិនោ ។ ម. សចណ្ឌស្ស បុរោហិតទីជាធិរោ ។ ៦ ឱ. ម. តិរីដិវច្ឆស្ស ។ ៧ ឱ. ចន្ទបទុមា ។ ម. ចន្ទិមា នាម ។ ៨ ឱ. ម. វរត្តចោ ។ ៩ ឱ. ម. គតិបង្កវិសោធនំ ។ ១០ ឱ. បញ្ចហិ ។

មហាកច្ចាយនត្ថេរាបទាន ទី ១

ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ខ្ញុំតែងអន្ទោលទៅក្នុងភពពីរ គឺទេវតាឬមនុស្ស មិនដែលស្គាល់គតិដទៃឡើយ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ខ្ញុំតែងកើតក្នុងត្រកូលពីរ គឺត្រកូលក្សត្រ ឬព្រាហ្មណ៍ មិនដែលកើតក្នុងត្រកូលទាបឡើយ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ក្នុងបច្ឆិមភព ខ្ញុំកើតជាប្អូននៃបុរោហិត របស់ស្តេចព្រះនាមចណ្ឌបជ្ជោត ក្នុងបុរីឧជ្ជេនី ជាទីរីករាយ ។ ខ្ញុំជាបុត្ររបស់តិបិតិវច្ឆព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាល្អិត ដល់នូវត្រើយនៃវេទ ឯមាតាខ្ញុំ ឈ្មោះនាងចន្ទនបទុមា ខ្ញុំឈ្មោះកច្ចានៈ មានស្បែកល្អ ។ ខ្ញុំដែលព្រះភូមិបាលបញ្ជូនទៅដើម្បីល្បងមើលព្រះសម្ពុទ្ធ ក៏បានឃើញព្រះនាយក ជានាយទ្វារនៃមោក្ខបុរី ទ្រង់សន្សំនូវគុណ ។ ខ្ញុំស្តាប់ពាក្យមិនមានមន្ទិល ជាពាក្យជម្រះនូវភក់គឺគតិ ក៏បានដល់នូវអមតធម៌ ជាទីរម្ងាប់ ជាមួយនឹងពួកបុរោហិតដ៏សេស ៧ នាក់ ។

អធិប្បាយវិទូ ជាតោ   សុគតស្ស មហាមតេ
ឋបិតោ ឯតទគ្គេ   ចសុសមិទ្ធមនោរថោ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា មហាកច្ចាយនោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

មហាកច្ចាយនត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ខ្ញុំជាអ្នកដឹងនូវសេចក្ដីអធិប្បាយ ក្នុងបំណាងធំ នៃព្រះសុគត ព្រះអង្គទ្រង់តាំងខ្ញុំទុក ក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ខ្ញុំមានសេចក្ដីប្រាថ្នា សម្រេចល្អហើយ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញ ហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមាន អាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្ដាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំ បានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យ ជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បាន ប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមហាកច្ចាយនត្ថេរ មានអាយុ បានសម្ដែងនូវ គាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ មហាកច្ចាយនត្ថេរាបទាន ។

ទុតិយំ វក្កលិត្ថេរាបទានំ

[១២២] ឥតោ សតសហស្សម្ហិ   កប្បេ ឧប្បជ្ជិ នាយកោ
អនោមនាមោ អមិតោ   នាមេន បទុមុត្តរោ ។
បទុមាការវទនោ   បទុមាមលសុច្ឆវី
លោកេនានុបលិត្តោ ច   តោយេន បទុមំ យថា ។
ធីរោ បទុមបត្តក្ខោ   កន្តោ ច បទុមំ យថា
បទុមុត្តរគន្ធោ ច   តស្មា សោ បទុមុត្តរោ ។
លោកជេដ្ឋោ ច និម្មានោ   អន្ធានំ នយនូបមោ
សន្តវេសោ គុណនិធិ   ករុណាមតិសាគរោ ។
ស កទាបិ[១] មហាវីរោ   ព្រហ្មាសុរាសុរអច្ចិតោ[២]
សទេវមនុជាកិណ្ណេ[៣]   ជនមជ្ឈេ ជនុត្តមោ[៤] ។

---

១ ឱ. ម. កទាចិ ។ ២ ឱ. ព្រហ្មាមរសុរច្ចិតោ ។ ៣ ឱ. ម. សទេវមនុជាកិណ្ណោ ។
៤ ម. អនុត្តមោ ។

វក្កលិត្ថេរាបទាន ទី ២

[១២២] ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រះនាយក ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ មានព្រះនាមខ្ពង់ខ្ពស់ មានគុណរាប់មិន បាន ត្រាស់ឡើងហើយ ក្នុងលោក ។ ព្រះអង្គមានអាការ និងព្រះឱស្ឋដូចផ្កាឈូក មានព្រះឆវីវណ្ណល្អមិនមានមន្ទិលដូច ផ្កាឈូក មិនជាប់ចំពាក់ដោយលោក ដូចផ្កាឈូកមិនប្រ- ឡាក់ដោយទឹក ។ ព្រះអង្គជាអ្នកប្រាជ្ញ មានព្រះនេត្រដូច ត្របកឈូក ជាទីត្រេកអរដូចផ្កាឈូក ទ្រង់មានក្លិនវិសេស ដូចផ្កាឈូក ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបព្រះអង្គទ្រង់ព្រះនាម ថា បទុមុត្តរៈ ។ ព្រះអង្គជាច្បង ក្នុងលោក ទ្រង់មិនមាន មានះ មានឧបមាដូចភ្នែកនៃពួកជនខ្វាក់ ទ្រង់មានភេទស្ងប់ រម្ងាប់ ជាកំណប់នៃគុណ ទ្រង់មានករុណាគុណនិងបញ្ញា- គុណដូចសាគរ ។ ចួនកាល ព្រះមហាវីរៈនោះ មានពួក ព្រហ្ម ទេវតា និងអសុរបូជា ព្រះអង្គឧត្តមជាងពួកជន ក្នុង កណ្តាលប្រជុំជន ដែលកុះករដោយទេវតានិងមនុស្ស ។

រវេន សុកន្តេន មធុរេន សុតេន[១] ច
រញ្ជយំ បរិសំ សព្វំ សន្ថវិ[២] សាវកំ សកំ ។
សទ្ធាធិមុត្តោ សុមតិ មម ទស្សនលាលសោ[៣]
នត្ថិ ឯតាទិសោ អញ្ញោ យថាយំ ភិក្ខុ វក្កលិ ។
តទាហំ ហំសវតិយា នគរេ ព្រាហ្មណត្រជោ[៤]
ហុត្វា សុត្វា ច តំ[៥] វាក្យំ តណ្ឋានំ អភិរោចយឹ ។
សសាវកន្តំ វិមលំ និមន្តេត្វា តថាគតំ
សត្តាហំ ភោជយិត្វាន ទុស្សេហិ ឆាទយឹ តទា ។
និបច្ច សិរសា តស្ស អនន្តគុណសាគរេ
និមុគ្គោ បីតិសម្បុណ្ណោ ឥទំ វចនមព្រវឹ ។
យោ សោ តយា សន្ថវិតោ ឥទ សទ្ធាធិមុត្តោ ឥសិ[៦]
ភិក្ខុ សទ្ធាវតំ អគ្គោ តាទិសោហំ មហាមុនិ[៧] ។

---

១ ឱ. ម. រុតេន ។ ២ ឱ. សន្ថវី ។ ម. សន្ថវឹ ។ ៣ ឱ. ម. ទស្សនលាលសោ ។ ៤ ឱ. ម. ព្រាហ្មណត្រជោ ។ ៥ ឱ. សុត្វា ឯតំ ។ ៦ ឱ. ឥតោ សត្តមកេ ហានិ ។ ម. ឥតោ សត្តមកេ មុនិ ។ ៧ ឱ. ម. តាទិសោ ហោមហំ មុនេ ។

ព្រះមហាវីរៈ ទ្រង់ញ៉ាំងបរិស័ទទាំងពួងឲ្យត្រេកអរ ដោយព្រះឱស្ឋមានក្លិនក្រអូបផង ដោយព្រះសូរសៀងដ៏ពីរោះផង ទ្រង់សរសើរសាវ័ករបស់ព្រះអង្គថា សាវ័កនេះ ជាសទ្ធាធិមុត្ត មានប្រាជ្ញាល្អ មានអាល័យ ក្នុងការឃើញតថាគត បុគ្គលដទៃបែបនេះ មិនមានដូចវក្កលិភិក្ខុនេះឡើយ ។ កាលនោះខ្ញុំកើតជាកូនរបស់ព្រាហ្មណ៍ នៅក្នុងក្រុងហង្សវតី លុះបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានោះហើយ ក៏ប្រាថ្នានូវតំណែងនោះ ។ កាលនោះខ្ញុំនិមន្តព្រះតថាគត ទ្រង់មិនមានមន្ទិលនោះ ព្រមទាំងសាវ័ក ឲ្យគង់ឆាន់អស់ ៧ ថ្ងៃ ក្រោមបាំងសំពត់ ។ ខ្ញុំក្រាបចុះដោយសិរ្ស មុជចុះក្នុងសាគរគឺអនន្តគុណរបស់ព្រះអង្គ មានបីតិពេញលេញ ទើបពោលពាក្យនេះថា បពិត្រព្រះមហាមុនី ឥសីគឺភិក្ខុអង្គណា ជាសទ្ធាធិមុត្ត ក្នុងសាសនានេះ ដែលព្រះអង្គសរសើរហើយថា ជាច្បងជាងពួកភិក្ខុអ្នកមានសទ្ធា ខ្ញុំព្រះអង្គសូមបានដូចភិក្ខុនោះ ក្នុងកាលអនាគត ។

២៩៣

ទុតិយំ វក្កលិត្ថេរាបទានំ

ឯវំ វុត្តេ មហាវីរោ   អនាវរណទស្សនោ
ឥមំ វាក្យំ ឧទីរយិ[១]   បរិសាយ មហាមុនិ ។
បស្សថេតំ មាណវកំ   បីតមដ្ឋនិវាសនំ
ហេមយញ្ញោបចិតង្គំ   ជនេត្តមនោហរំ ។
ឯសោ អនាគតទ្ធានេ   គោតមស្ស មហេសិនោ
អគ្គោ សទ្ធាធិមុត្តានំ   សាវកោយំ ភវិស្សតិ ។
ទេវភូតោ មនុស្សោ វា   សព្វសន្តាបវជ្ជិតោ
សព្វភោគបរិព្យុឡ្ហោ   សុខិតោ សំសរិស្សតិ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ   ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន   សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ   ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
វក្កលិ នាម នាមេន   ហេស្សតិ សត្ថុសាវកោ ។

---

១ ឱ. ម. ឧទីរេសិ ។

លុះខ្ញុំពោលយ៉ាងនេះហើយ ទើបព្រះមហាមុនីទ្រង់ព្យាយាមធំ មានការឃើញមិនកំបាំង ទ្រង់បន្ទឺឡើងនូវព្រះពុទ្ធដីកានេះក្នុងកណ្ដាលបរិស័ទថា

អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលមាណពនេះ ដែលស្លៀកសំពត់សាច់ម៉ដ្ឋមានសម្បុរលឿង ជាអ្នកមានអវយវៈដូចគ្រឿងបូជា ដែលបិទដោយមាស ជាទីត្រូវភ្នែកត្រូវចិត្តរបស់ជន ។ មាណពនេះ នឹងបានជាសាវ័ក របស់ព្រះគោតមមហេសី ប្រសើរលើសជាងពួកភិក្ខុ ដែលជាសទ្ធាធិមុត្ត ក្នុងកាលជាអនាគត ។ មាណពនេះ ទោះកើតជាទេវតា ឬជាមនុស្ស ជាអ្នកវៀរចាកសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយទាំងពួង បរិបូណ៌ដោយភោគៈទាំងពួង ជាអ្នកអន្ទោលទៅទាំងមានសេចក្ដីសុខ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រះសាស្ដា ព្រះនាមគោតម ទ្រង់កើតក្នុងត្រកូលឱក្កាកៈ នឹងត្រាស់ឡើងក្នុងលោក ។ មាណពនេះ នឹងបានជាធម្មទាយាទរបស់ព្រះអង្គ ជាឱរសជាធម្មនិម្មិត មាននាមថាវក្កលិ ជាសាវ័ករបស់ព្រះសាស្ដា ។

តេន កម្មវិសេសេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។
សព្វត្ថ សុខិតោ ហុត្វា សំសរន្តោ ភវាភវេ
សាវត្ថិយំ បុរេ ជាតោ កុលេ អញ្ញតរេ អហំ ។
នោនិតំ សុខុមាលំ មំ បិតំ បល្លវកោមលំ
មាតា[1] ឧត្តានសយនំ បិសាចភយតជ្ជិតា ។
ចានម្ពលេ មហេសិស្ស សយាបេសិ[2] ជិនមានសា
ឥមំ ឧជាម តេ ជាថ សរណំ ហោមិ ជាយក ។
តជា បដិគ្គហិ សោ មំ ភីតានំ សរណោ មុនិ
ដាលិដា ចក្កង្កិតេន[3] មុទុកោមលចាណិដា ។

១ ឱ. ម. មន្ទំ ។ ២ ឱ. សាយេយ្យំ ។ ម. សាយេសុំ ។ ៣ ឱ. សង្ខលង្ខេន ។ ម.
សង្ខាលកេន ។

ខ្ញុំលះរាងកាយជារបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ដោយសេសនៃកម្មនោះផង ដោយការតាំងទុកនូវចេតនានោះផង ។ ខ្ញុំអន្ទោលទៅក្នុងភពតូចភពធំ ជាអ្នកមានសេចក្តីសុខ ក្នុងភពទាំងពួង ខ្ញុំមកកើតក្នុងត្រកូលមួយក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ មាតាមានភ័យអំពីបិសាចបៀតបៀន នូវខ្ញុំដែលនៅល្អិតទន់ដូចទឹកដោះខាប់ កំពុងនៅដេកផ្ងាល្អិតទន់ដូចត្រួយឈើ ។ មាតាផ្តេកខ្ញុំទៀបបាទមូលរបស់ព្រះមហេសី លុះគាត់មានចិត្តចង់ថ្វាយ (ទើបពោលថា) បពិត្រព្រះលោកនាថ ខ្ញុំព្រះអង្គថ្វាយទារកនេះចំពោះព្រះអង្គ បពិត្រព្រះនាយក ខ្ញុំព្រះអង្គសូមដល់នូវព្រះអង្គ ជាទីពឹងទីរលឹក ។ គ្រានោះ ព្រះមហាមុនីនោះ ដែលជាទីពឹងនៃពួកសត្វអ្នកខ្លាច ទ្រង់ទទួលនូវខ្ញុំដោយព្រះហស្តដ៏ទន់ដូចផ្កា មានក្រឡាប្រទាក់ដូចសំណាញ់ មានជួរស្នាមវិលវង់ដូចចក្រ ។

ទុតិយំ វក្កលិត្ថេរាបទានំ

តទា បភូតិ ជាតោហំ(១) អរក្ខេយ្យេន រក្ខិតោ
សព្វព្យាធិវិនិមុត្តោ(២) សុខេន បរិវុឌ្ឍិតោ(៣) ។
សុគតេន វិនាភូតោ ឧក្កណ្ឋាមិ មុហុត្តកំ
ជាតិយា សត្តវស្សោហំ បព្វជឹ អនគារិយំ ។
សព្វបារមិសម្ភូតំ នីលក្ខិនយនំ វរំ(៤)
រូបំ សព្វំ សុភាកិណ្ណំ អតិត្តោ វិហរាមហំ ។
ពុទ្ធរូបរតឹ ញត្វា តទា ឱវទិ មំ ជិនោ
អលំ វក្កលិ កឹ រូបេ រមសេ ពាលនន្ទិតេ ។
យោ ហិ បស្សតិ សទ្ធម្មំ សោ មំ បស្សតិ បណ្ឌិតោ
អបស្សមានោ សទ្ធម្មំ មំ បស្សំបិ ន បស្សតិ ។

---

១ ឱ. ម. តេនាហំ ។ ២ ឱ. សព្វូបធិវិនិមុត្តោ ។ ម. សព្វវេរវិនិមុត្តោ ។ ៣ ឱ. បរវឌ្ឍិ-តោ ។ ម. បរវទ្ធិតា ។ ៤ ឱ. បរំ ។

វក្កលិត្ថេរាបទាន ទី ២

ចាប់ដើមតាំងពីកាលនោះ ខ្ញុំបានព្រះសម្ពុទ្ធរក្សាហើយ ដោយអំពើមិនគួរគេរក្សាបាន ខ្ញុំរួចស្រឡះចាកព្យាធិទាំងពួង ចម្រើនដោយសេចក្តីសុខ ។ បើខ្ញុំវៀរចាកព្រះសុគតហើយ ក៏កើតអផ្សុកមួយរំពេច លុះខ្ញុំអាយុ ៧ ឆ្នាំ រាប់អំពីកំណើត ក៏បានចូលទៅកាន់ផ្នួស ។ ខ្ញុំមិនឆ្អែតចិត្តនឹងព្រះសុគត ទ្រង់ពេញលេញដោយបារមីទាំងពួង មានព្រះនេត្រខៀវស្រស់ មានព្រះរូបល្អពេញដោយរបស់ស្អាតទាំងអស់ ។ កាលនោះ ព្រះជិនស្រីទ្រង់ជ្រាបថាខ្ញុំមានសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងរូបរបស់ព្រះពុទ្ធហើយ ក៏ទ្រង់ទូន្មាននូវខ្ញុំថា នែវក្កលិ កុំឡើយ អ្នកត្រេកអរក្នុងរូបដែលជនពាលត្រេកអរហើយ នឹងមានប្រយោជន៍អ្វី ព្រោះថាបុគ្គលណាជាបណ្ឌិត បានឃើញព្រះសទ្ធម្ម បុគ្គលនោះឈ្មោះថាឃើញតថាគត បុគ្គលណា កាលមិនឃើញព្រះសទ្ធម្ម សូម្បីឃើញតថាគត បុគ្គលនោះក៏ឈ្មោះថាមិនឃើញដែរ ។

អនន្តាទីនវោ កាយោ　　វិសរុក្ខសមូបមោ
អាវាសោ សព្វរោគានំ　　បុញ្ជោ ទុក្ខស្ស កេវលោ។
និព្វិន្ទិយ តតោ រូបេ　　ខន្ធានំ ឧទយព្វយំ
បស្សំ សព្វក្កិលេសានំ(១)　　សុខេនន្តំ គមិស្សសិ ។
ឯវំ តេនានុសិដ្ឋោហំ　　ញាយកេន ហិតេសិនា
គិជ្ឈកូដំ សមារុយ្ហ　　ឈាយាមិ គិរិកន្ទរេ ។
ឋិតោ បព្វតចាទម្ហិ　　អស្សាសយំ(២) មហាមុនិ
វក្កលីតិ ជិនាវាច(៣)　　តំ សុត្វា មុទិតោ(៤) អហំ ។
បក្ខន្ទឹ(៥) សេលបព្ភារេ　　អនេកសតចោរិសេ
តទា ពុទ្ធានុភាវេន　　សុខេនេវ មហឹ គតោ ។
បុនាបិ(៦) ធម្មំ ទេសេតិ　　ខន្ធានំ ឧទយព្វយំ
តមហំ ធម្មមញ្ញាយ　　អរហត្តំ អចាបុណឹ ។

---

១ ម. ឧបក្កិលេសានំ ។ ២ ឱ. មមាហស ។ ម. អស្សាសយិ ។ ៣ ឱ. ម. ជិនោវាចំ ។ ៤ ម. មុនិនោ ។ ៥ ម. វក្កលិ ។ ៦ ឱ. បុនោជតិ ។ ម. មុនិ មំ ។

រាងកាយជារបស់មានទោស រកទីបំផុតគ្មាន មានឧបមាដូច ដើមឈើមានពិស ជាលំនៅនៃរោគទាំងពួង ជាគំនរនៃកង ទុក្ខទាំងអស់ ។ អ្នកគួរនឿយណាយ ចាកកាយនោះ គួរ ឃើញនូវការកើតឡើងនិងការសូន្យ នៃខន្ធទាំងឡាយ ក្នុង រូបចុះ អ្នកនឹងដល់នូវព្រះនិព្វានជាទីបំផុត នៃកិលេសទាំង-ពួង ដោយសេចក្ដីសុខ ។ លុះព្រះនាយក ទ្រង់ស្វែងរក នូវប្រយោជន៍អង្គនោះ ប្រៀនប្រដៅខ្ញុំយ៉ាងនេះរួចហើយ ខ្ញុំ ក៏ឡើងភ្នំគិជ្ឈកូដ នៅសញ្ចប់សញ្ចឹង ត្រង់ច្រកភ្នំ ។ ព្រះ ជិនស្រីមហាមុនី ទ្រង់បិតនៅនាជើងភ្នំ ញុំាងខ្ញុំឲ្យត្រេក-អរ ទ្រង់ត្រាស់ហៅខ្ញុំថា ម្នាលវក្កលិ ខ្ញុំបានឮព្រះពុទ្ធដីកា នោះហើយ ក៏មានចិត្តរីករាយ ។ កាលនោះ ខ្ញុំស្ទុះទៅត្រង់ ជ្រោះភ្នំ មានជម្រៅច្រើនរយជួរបុរស ដើរទៅកាន់ផែនដី ដោយស្រួលដោយពុទ្ធានុភាព ។ ព្រះមហាមុនីទ្រង់សម្ដែង ធម៌ គឺការកើតឡើងនិងការសូន្យនៃខន្ធទាំងឡាយ ម្ដងទៀត ខ្ញុំបានដឹងនូវធម៌នោះហើយ ក៏បានដល់នូវអរហត្តផល ។

២៩៧

ទុតិយំ វក្កលិត្ថេរាបទានំ

សុមហាបរិសមជ្ឈេ[១] តទា មំ ចរណន្តគោ[២]
អគ្គំ សទ្ធាធិមុត្តានំ បញ្ញាបេតិ[៣] មហាមតិ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ កម្មមករឹ តទា
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា វក្កលិ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

វក្កលិត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ឱ. សុមហាបរិសាមជ្ឈេ ។ ២ ឱ. មរណន្តគោ ។ ម. ចរណន្តគោ ។ ៣ ឱ. បញ្ញាបេសិ ។ ម. បញ្ញបេសិ ។

វក្កលិត្ថេរាបទាន ទី ២

គ្រានោះ ព្រះសម្ពុទ្ធមានប្រាជ្ញាច្រើន ទ្រង់ដល់នូវទីបំផុតនៃចរណៈ ទ្រង់តាំងខ្ញុំជាកំពូលនៃពួកភិក្ខុ ដែលជាសទ្ធាធិមុត្ត ក្នុងកណ្ដាលបរិស័ទច្រើន ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្ម ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្ដាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវក្កលិត្ថេរ មានអាយុ បានសម្ដែងនូវគាថាទាំង-នេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ វក្កលិត្ថេរាបទាន ។

តតិយំ មហាកប្បិនត្ថេរាបទានំ

[១២៣] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ   សព្វធម្មាន បារគូ
ឧទិតោ អជតាកាសេ(១)   រវិវ សរទម្ពរេ ។
វចនាភាយ ពោធេតិ   វេនេយ្យបទុមានិ សោ
កិលេសបង្កំ សោសេតិ   មតិរំសីហិ នាយកោ ។
តិត្ថិយានំ យសេ(២) ហន្តិ   រជិរតា(៣) យថា រវិ
សព្វត្ថ សម្បកាសេតិ   រត្តិន្ទិវំ(៤) ជិនាករោ ។
គុណានំ អាយតិភូតោ   រតនានំវ សាគរោ
បជុន្នោរិវ ភូតានំ(៥)   ធម្មមេឃេន វស្សតិ ។
អក្ខទស្សោ តទា អាសិ   នគរេ ហំសសវ្ហយេ
ឧបេច្ច ធម្មមស្សោសិ   ជលជុត្តមនាមិនោ ។
ឱវាទកស្ស ភិក្ខូនំ   សាវកស្ស កតាវិនោ(៦)
គុណំ បកាសយន្តស្ស   ហាសយន្តស្ស(៧) មេ មនំ ។

---

១ ឱ. ម. ជលទាកាសេ ។ ២ ម. យសោ ។ ៣ ឱ. ម. ខជ្ជោតាភា ។ ៤ ម. សច្ចត្ថាភំ បកាសេតិ រតនំវ ។ ៥ ឱ. បជុន្នោបិវ ភូតានិ ។ ៦ ឱ. ម. កតាវិនោ ។ ៧ ឱ. វា-សយន្តស្ស ។ ម. តប្បយន្តស្ស ។

មហាកប្បិនត្ថេរាបទាន ទី ៣

[១២៣] ព្រះជិនស្រីព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ដល់នូវត្រើយនៃធម៌ទាំងពួង ទ្រង់រុងរឿងដូចព្រះអាទិត្យរះឡើងឰដ៏អជតាកាស ក្នុងសរទកាល ។ ព្រះអង្គទ្រង់ញុំាងផ្កាឈូកគឺពួកវិនេយ្យសត្វឲ្យរីក ដោយពន្លឺគឺព្រះពុទ្ធដីកា ព្រះនាយកទ្រង់ញុំាងភក់គឺកិលេសឲ្យរីងស្ងួត ដោយរស្មីគឺប្រាជ្ញា ។ ព្រះនាយកទ្រង់សម្លាប់យស របស់ពួកតិរ្ថិយ ដោយប្រាជ្ញាដូចកែវវជីរ ព្រះអង្គប្រកាសធម៌ក្នុងទីទាំងពួង ដូចព្រះអាទិត្យញុំាងយប់និងថ្ងៃឲ្យភ្លឺសព្វ ។ ព្រះអង្គជាទីកើតនៃគុណទាំងឡាយ ដូចជាសាគរជាទីកើតនៃរតនៈទាំងឡាយ ទ្រង់តែងបង្អុរភ្លៀងគឺធម៌ ឲ្យដល់ពួកសត្វ ដូចមេឃបង្អុរភ្លៀង ។ កាលនោះ ខ្ញុំជាចៅក្រម (អ្នកកាត់ក្តី) ក្នុងនគរឈ្មោះហង្សវតី បានចូលទៅស្តាប់ធម៌ របស់ព្រះមុនី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ដែលកំពុងប្រទានឱវាទ ដល់ពួកភិក្ខុ កំពុងប្រកាសនូវគុណនៃសាវ័ក អ្នកមានសតិ ទ្រង់ញុំាងចិត្តរបស់ខ្ញុំឲ្យរីករាយ ។

២៩៩

តតិយំ មហាកប្បិនត្ថេរាបទានំ

សុត្វា បីតិតោ សុមនោ និមន្តេត្វា តថាគតំ(១)
សសិស្សំ ភោជយិត្វាន តណ្ឋានំ អភិបត្ថយឹ ។
តទា ហំសសមភាគោ ហំសទុន្ទុភិនិស្សនោ(២)
បស្សថេតំ មហាមត្តំ វិនិច្ឆយវិសារទំ ។
មម(៣) ចាគមូលេ បតិតំ សមុទ្ទក្កតនុរុហំ(៤)
ជីមុត្តវណ្ណំ រុចិរំ(៥) បសន្ននយនាននំ ។
បរិវារេន មហតា រាជយុត្តំ មហាយសំ
ឯសោ កថាវិនោ ហានំ បត្ថេតិ មុទិតាយ សោ ។
ឥមិនា បិណ្ឌចាតេន(៦) ចាគេន បណិធីហិ(៧) ច
កប្បសតសហស្សានិ នុបបជ្ជតិ ទុក្កតឹ ។

---

១ ម. និមន្តេត្វា តថាគតំ សសំឃំ លោកនាយកន្តិ ឥមេ បាឋា ទិស្សន្តិ ។ ២ ឱ. ហំសទុន្ទុភិនីវថោ ។ ម. ហំសទុទ្រភិនិវបោ ។ ៣ ម. មំ ។ ៤ ឱ. សមុគ្គគតន្ទូរុហំ ។ ម. សុមុគ្គតតនុរុហំ ។ ៥ ឱ. ម. ជីមុត្តវណ្ណំ បីនង្សំ ។ ៦ ឱ. បណិបាតេន ។ ម. បាណិ-បាតេន ។ ៧ ម. បណិធាយ ។

ខ្ញុំបានស្តាប់ហើយ ក៏មានបីតិ មានចិត្តរីករាយ និមន្តព្រះតថាគត ព្រមទាំងភិក្ខុជាសិស្សឲ្យឆាន់ ហើយប្រាថ្នានូវតំណែងនោះ ។ កាលនោះ ព្រះនាយក ទ្រង់មានចំណែកប្រៀបស្មើដោយសត្វហង្ស ទ្រង់បញ្ចេញព្រះវាចាដូចជាស្គរមានសំឡេងដូចសត្វហង្ស ដូច្នេះថា

អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលមហាមាត្យនុ៎ះ ជាអ្នកក្លៀវក្លាក្នុងការកាត់ក្តី ជាអ្នកមានរោមរៀវមានចុងង មានភ្នែកនិងមុខស្រស់បស់ល្អ រុងរឿងដូចសម្បុរកែវជូមុត្ត កំពុងក្រាបទៀបបាទមូលនៃតថាគត ជាអ្នកមានយសធំ ដោយបរិវារច្រើន ដែលស្តេចទ្រង់ប្រទានឲ្យ ឯមហាមាត្យនុ៎ះ ប្រាថ្នា នូវតំណែងរបស់ភិក្ខុ ដែលជាអ្នកឈ្លាសក្នុងពាក្យដោយចិត្តរីករាយ មហាមាត្យនុ៎ះ នឹងមិនទៅកាន់ទុគ្គតិអស់មួយសែនកប្ប ដោយចង្ហាន់បិណ្ឌបាត្រនេះផង ដោយការបរិច្ចាគនេះផង ដោយការតាំងសេចក្តីប្រាថ្នានេះផង ។

ទេវេសុ ទេវសោភាគ្យំ　　មនុស្សេសុ មហត្តតំ[១]
អនុភោត្វាវសេសេន[២]　　និព្វានំ បាបុណិស្សតិ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ　ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន　　សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ　　ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
កប្បិនោ នាម នាមេន　　ហេស្សតិ សត្ថុសាវកោ ។
តតោហំ សុកតំ ការំ　　កត្វាន ជិនសាសនេ
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ　　តុសិតំ អគមាសហំ ។
ទេវមនុស្សរជ្ជានិ　　សុត្តសោ អនុសាសិយ
ពារាណសីសមាសន្នេ[៣]　　ជាតោ កេណិយជាតិយា ។
សតសហស្សបរិវារោ[៤]　　សបជាបតិកោ អហំ
បញ្ចបច្ចេកពុទ្ធានំ　　សតានិ សមុបដ្ឋហឹ ។

១ ឱ. ម. មហន្តតំ ។ ២ ឱ.ម. អនុភុត្វានសេសេន ។ ៣ ឱ. ពារាណសិយំ អាសន្នេ ។
៤ ឱ. ម. សតសហស្សបរិវារេន ។

មហាមាត្យនុ៎ះ នឹងទទួលនូវសួស្តីរបស់ទេវតា ក្នុងទេវលោក នូវភាពជាធំក្នុងមនុស្ស នឹងបានដល់នូវព្រះនិព្វាន ដោយសេសសល់នៃផល ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រះសាស្តាព្រះនាមគោតម ទ្រង់កើតក្នុងត្រកូលក្សត្រឱក្កាកៈ នឹងត្រាស់ឡើងក្នុងលោក ។ ឯមហាមាត្យនេះ នឹងបានជាធម្មទាយាទ របស់ព្រះគោតមនោះ ជាឱរស ជាធម្មនិម្មិត មាននាមថា កប្បិនៈ ជាសាវ័ករបស់ព្រះសាស្តានោះ ។

លំដាប់នោះ ខ្ញុំធ្វើសក្ការៈដ៏ល្អ ក្នុងសាសនារបស់ព្រះជិនស្រី លុះខ្ញុំលះរាងកាយជារបស់មនុស្សហើយ ទៅកើតក្នុងឋានតុសិត ។ ខ្ញុំបានគ្រប់គ្រងនូវទេវរាជសម្បត្តិ និងមនុស្សរាជសម្បត្តិ ដោយស្កប់ស្កល់ហើយ ទើបខ្ញុំមកកើតក្នុងកំណើតកេណិយៈ ជិតក្រុងពារាណសី ។ ខ្ញុំមានបរិវារមួយសែន មានភរិយា បានចូលទៅបម្រើព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ៥០០ អង្គ ។

តតិយំ មហាកប្បិនត្ថេរាបទានំ

តេមាសំ ភោជយិត្វាន អច្ឆាទម្ហិ[១] តិចីវរំ
តតោ ចុតា មយំ សព្វេ អហុម្ហ តិទសូបគា ។
បុនោ សព្វេ មនុស្សត្តំ អាគតម្ហ[២] តតោ ចុតា[៣]
កុក្កុដម្ហិ បុរេ ជាតា ហិមវន្តស្ស បស្សតោ ។
កប្បិនោ នាមហំ អាសឹ រាជបុត្តោ មហាយសោ
សេសាមច្ចកុលេ ជាតា មមេវ បរិវារយុំ ។
មហារជ្ជសុខំ បត្តោ សព្វកាមសមិទ្ធិនោ[៤]
វាណិជេហិ សមក្ខាតំ ពុទ្ធុប្បាទមហំ សុណឹ[៥] ។
ពុទ្ធោ លោកេ សមុប្បន្នោ អសមោ .ឯកបុគ្គលោ
សោ បកាសេតិ សទ្ធម្មំ អមតំ សុខមុត្តមំ ។
សុយុត្តា តស្ស សិស្សា ច សុមុត្តា ច អនាសវា
សុត្វា នេសំបិ វចនំ សក្ការិត្វាន វាណិជេ ។

---

១ ឱ. ម. បច្ឆាទម្មិ ។ ២ ឱ. អាគមម្ហ ។ ម. អគមិម្ហ ។ ៣ ម. ចុតោ ។ ៤ ឱ. ម. សព្វកា-មសមិទ្ធិមា ។ ៥ ឱ. ពុទ្ធុប្បាទមបាបុណឹ ។

មហាកប្បិនត្ថេរាបទាន ទី ៣

យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា ញុំាងព្រះបច្ចេកពុទ្ធឲ្យឆាន់ផង ឲ្យស្លៀកពាក់ត្រៃចីវរផង អស់ ៣ ខែ ទើបច្យុតចាកអត្តភាពនោះ ទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ យើងទាំងអស់ច្យុតចាកទេវតានោះមកកាន់អត្តភាពរបស់មនុស្ស កើតក្នុងកុក្កុដបុរី ជិតព្រៃហិមពាន្ត ។ ខ្ញុំជារាជបុត្ត មាននាមថា កប្បិនៈ មានយសធំឯទេវតាដ៏សេស មកកើតក្នុងត្រកូលអាមាត្យ ហែហមខ្ញុំ ។ ខ្ញុំដល់នូវសេចក្តីសុខ ដោយរាជសម្បត្តិដ៏ធំ សម្រេចសេចក្តីប្រាថ្នាទាំងពួង ខ្ញុំបានឮនូវការកើតឡើងនៃព្រះពុទ្ធ ដោយពួកពាណិជប្រាប់ថា ព្រះពុទ្ធត្រាស់ឡើងហើយ ក្នុងលោកទ្រង់ជាបុគ្គលឯក ឥតមានបុគ្គលស្មើ ព្រះអង្គនោះទ្រង់ប្រកាសនូវព្រះសទ្ធម្មគឺអមតៈ ជាសុខដ៏ឧត្តម ។ ឯពួកសិស្សរបស់ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ប្រកបព្យាយាមល្អ រួចស្រឡះចាកកិលេស ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ លុះខ្ញុំស្តាប់ពាក្យរបស់ពាណិជទាំងនោះហើយ ក៏ធ្វើសក្ការៈចំពោះពួកពាណិជនោះ ។

បហាយ[១] រជ្ជំ សាមច្ចោ   និក្ខមឹ ពុទ្ធមាមកោ
នទី និស្សា មហាចន្ទំ   បូរិតំ សមតិត្តិកំ ។
អប្បតិត្តំ អជាលម្ពំ   ឧត្តរំ សីឃវាហិនី
គុណំ សរិត្វា ពុទ្ធស្ស   សោត្ថិនា សមតិក្កមឹ ។
ភវសោតំ សចេ ពុទ្ធោ   តិណ្ណោ លោកន្តគូ វិទូ[២]
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន   គមនំ មេ សមិជ្ឈតុ ។
យទិ សន្តិគមោ មគ្គោ   មោក្ខជំ សន្តិកំ[៣] សុខំ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន   គមនំ មេ សមិជ្ឈតុ ។
សង្ឃោ ចេ តិណ្ណកន្តារោ   បុញ្ញក្ខេត្តោ អនុត្តរោ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន   គមនំ មេ សមិជ្ឈតុ ។

---

១ ឱ. វិហាយ ។ ២ ម. វិភូ ។ ៣ ឱ. មោក្ខោ ច សន្តិកំ ។ ម. មោក្ខោ ចច្ចន្តិកំ ។

ខ្ញុំព្រមទាំងអាមាត្យ ជាអ្នករាប់អានព្រះពុទ្ធ ស៊ូលះរាជ្យចេញដើរទៅ បានឃើញស្ទឹងមហាចន្ទា មានទឹកពេញព្រៀប ។ ជាស្ទឹងមិនមានកំពង់ មិនមានឈើស្ពួ (ស្ពាន) គេឆ្លងបានដោយក្រ ជាស្ទឹងមានខ្សែទឹករហ័ស ខ្ញុំរលឹកគុណព្រះសម្ពុទ្ធហើយ ក៏ឆ្លងបានដោយសួស្តី ដោយគិតថា ប្រសិនបើ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ឆ្លងនូវខ្សែទឹក គឺភពរួចហើយ ដល់នូវព្រះនិព្វានជាទីបំផុតនៃលោក ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ (ត្រាស់ឡើងពិតមែន) ដំណើររបស់ខ្ញុំ សូមឲ្យសម្រេច ដោយពាក្យសច្ចៈនេះ ។ ប្រសិនបើ មគ្គជាដំណើរទៅកាន់ទីស្ងប់រម្ងាប់ ជាទីឲ្យនូវការរួចស្រឡះកិលេស ជាទីស្ងប់រម្ងាប់ ជាទីសុខ (មានពិតមែន) ដំណើររបស់ខ្ញុំ សូមឲ្យសម្រេចដោយពាក្យសច្ចៈនេះ ។ ប្រសិនបើ ព្រះសង្ឃជាអ្នកឆ្លងផ្លូវលំបាករួចហើយ ជាបុញ្ញក្ខេត្តដ៏ប្រសើរ (មានពិតមែន) ដំណើររបស់ខ្ញុំ សូមឲ្យសម្រេច ដោយពាក្យសច្ចៈនេះ ។

៣០៣

តតិយំ មហាកប្បិនត្ថេរាបទានំ

សហា កាតេ សច្ចវរេ	មគ្គា អបគតំ[១] ជលំ
តតោ សុខេន ឧត្តិណ្ណោ	នទីតីរេ មនោរមេ ។
និសិន្នំ អទ្ទសំ ពុទ្ធំ	ឧទេន្តំវ បភង្ករំ
ជលន្តំ ហេមសេលំវ	ទីបរុក្ខំវ ជោតិតំ ។
សសីវ តារាសហិតំ	សាវកេហិ បុរក្ខតំ
អាសវំ វិយ[២] វស្សន្តំ	ទេវេន ជននន្ទនំ[៣] ។
វន្ទិត្វាន សហាមច្ចោ	ឯកមន្តំ ឧបាវិសឹ
តតោ អជ្ឈាសយំ[៤] ញត្វា	ពុទ្ធោ ធម្មមទេសយិ ។
សុត្វាន ធម្មំ វិមលំ	អវោចុម្ហ មយំ ជិនំ
បព្វាជេហិ មហាវីរ	ឱតិណ្ណាម្ហ[៥] ភវេ មយំ ។
ស្វាក្ខាតោ ភិក្ខវេ ធម្មោ	ទុក្ខន្តស្ស ការាយ[៦] វោ
ចរថ ព្រហ្មចរិយំ	ឥច្ចាហ មុនិ សត្តមោ ។

---

១ ឱ. ទបគតំ ។ ២ ឱ. ម. វាសវំ វិយ ។ ៣ ឱ. ទេសនា ជលនន្ទនំ ។ ម. ទេសនា ជាលទន្តវំ ។ ៤ ឱ. ម. នោ អាសយំ ។ ៥ ឱ. និព្វិណ្ណាម្ហ ។ ម. និព្វិន្នម្ហ ។ ៦ ឱ. ម. ទុក្ខន្តករណាយ ។

លុះខ្ញុំធ្វើសច្ចៈដ៏ប្រសើររួចហើយ ទឹកស្ទឹងក៏រីងខះអស់អំពីផ្លូវ លំដាប់នោះ ខ្ញុំឆ្លងឡើងលើត្រើយស្ទឹង ជាទីមនោរម្យដោយសុវត្ថិភាព ។ ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធទ្រង់គង់នៅ មានរស្មីដូចព្រះអាទិត្យដែលរះឡើង ទ្រង់រុងរឿងដូចភ្នំមាស មានពន្លឺដូចដើមឈើប្រចាំទ្វីប ។ មានពួកសាវ័កចោមរោម ដូចព្រះចន្ទ្រដែលប្រកបដោយពួកផ្កាយ ឬដូចជាទឹកហូរដែលទេវតាបង្អុរចុះមក ទ្រង់ជាទីរីករាយរបស់ពួកជន ។ ខ្ញុំព្រមទាំងអាមាត្យ លុះថ្វាយបង្គំហើយ ចូលទៅកាន់ទីសមគួរ លំដាប់នោះ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបអធ្យាស្រ័យ ហើយបានសម្តែងធម៌ ។ លុះយើងខ្ញុំស្តាប់ធម៌ស្អាត មិនមានមន្ទិល ទើបក្រាបទូលព្រះជិនស្រីថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ទ្រង់ព្យាយាមធំ សូមព្រះអង្គបំបួស យើងខ្ញុំនឹងឆ្លងភពទាំងឡាយ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធ ជាព្រះមុនីទី ៧ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ដែលតថាគតពោលល្អហើយ ដល់អ្នកទាំងឡាយ ជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីធ្វើនូវព្រះនិព្វាន ជាទីបំផុតនៃកងទុក្ខ អ្នកទាំងឡាយ ចូរប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈចុះ ។

សហ វាចាយ សព្វេបិ ភិក្ខុវេសធរា មយំ
អហុម្ហ[១] ឧបសម្បន្នា សោតាបន្នាវ សាសនេ ។
តតោ ជេតវនំ គន្ត្វា អនុសាសិ វិនាយកោ
អនុសិដ្ឋោ ជិនេនាហំ អរហត្តំ អបាបុណឹ ។
តតោ ភិក្ខុសហស្សានិ អនុសាសិមហំ តទា
មមានុសាសនករា តេបិ អាសុំ អនាសវា ។
ជិនោ តស្មឹ គុណេ តុដ្ឋោ ឯតទគ្គេ ឋបេសិ មំ
ភិក្ខុឱវាទកានគ្គោ កប្បិនោតិ មហាជនេ[២] ។
សតសហស្សេ កតំ កម្មំ ផលំ ទស្សេសិ មេ ឥធ
សុមុត្តោ សរវេគោវ កិលេសេ ឈាបយឹ មម ។

---

១ ឱ. អហុម្ហា ។ ២ ឱ. មហាជិនោ ។

ពួកយើងខ្ញុំទាំងអស់ ទ្រទ្រង់ភេទជាភិក្ខុនីណាលនឹងព្រះពុទ្ធ-ដីកា លុះបានឧបសម្បទាហើយ ក៏បានជាសោតាបន្នបុគ្គល ក្នុងសាសនា ។ លំដាប់នោះ ព្រះនាយកទ្រង់ស្តេចទៅកាន់វត្តជេតពន ទ្រង់ប្រៀនប្រដៅខ្ញុំ ឯខ្ញុំដែលព្រះជិនស្រីទ្រង់ប្រៀនប្រដៅហើយ ក៏បានដល់នូវព្រះអរហត្ត ។ លំ-ដាប់នោះ ខ្ញុំប្រដៅពួកភិក្ខុមួយពាន់រូប ពួកភិក្ខុទាំងមួយពាន់នោះ ធ្វើតាមពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ខ្ញុំ ក៏ទៅជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ក្នុងកាលនោះ ។ ព្រះជិនស្រីទ្រង់ត្រេកអរ ក្នុងគុណនោះ ទ្រង់តាំងខ្ញុំក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ក្នុងកណ្តាលមហា-ជនថា កប្បិនភិក្ខុ ជាកំពូលនៃពួកសាវ័កអ្នកឲ្យឱវាទភិក្ខុ ។ ព្រះជិនស្រីទ្រង់សម្តែងផលកម្ម ដែលខ្ញុំធ្វើហើយ ក្នុងកប្បទីមួយសែន ក្នុងសាសនានេះ ខ្ញុំមានចិត្តរួចស្រឡះហើយ ដូចជាសន្ទុះនៃកូនសរ ខ្ញុំដុតកិលេសទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំហើយ ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា មហាកប្បិនោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

មហាកប្បិនត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ចតុត្ថំ ទព្វមល្លបុត្តត្ថេរាបទានំ

[១២៤] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ សព្វលោកវិទូ មុនិ
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ កប្បេ ឧប្បជ្ជិ ចក្ខុមា ។

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមហាកប្បិនត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ មហាកប្បិនត្ថេរាបទាន ។

ទព្វមល្លបុត្តត្ថេរាបទាន ទី ៤

[១២៤] ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់ជ្រាបនូវលោកទាំងពួង ព្រះអង្គមានចក្ខុ ទ្រង់កើតឡើងហើយ ។

ឱវាទកោ វិញ្ញាបកោ　　តារកោ សព្វបាណិនំ
ទេសនាកុសលោ ពុទ្ធោ　　តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។

អនុកម្បកោ ការុណិកោ　　ហិតេសី សព្វបាណិនំ
សម្បត្តេ តិត្ថិយេ សព្វេ　　បញ្ចសីលេ បតិដ្ឋហិ ។

ឯវំ និរាកុលំ អាសិ　　សុញ្ញតំ តិត្ថិយេហិ ច
វិចិត្តំ អរហន្តេហិ　　វសីភូតេហិ តាទិភិ ។

រតនានដ្ឋបញ្ញាសំ　　ឧគ្គតោ សោ មហាមុនិ
កញ្ចនគ្ឃិយសង្កាសោ　　ពត្តឹសវរលក្ខណោ ។

វស្សសតសហស្សានិ　　អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ　　តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។

តទាហំ ហំសវតិយំ　　សេដ្ឋិបុត្តោ មហាយសោ
ឧបេត្វា លោកបជ្ជោតំ　　អស្សោសឹ ធម្មទេសនំ ។

ព្រះពុទ្ធទ្រង់ប្រទានឱវាទ ទ្រង់បំភ្លឺ ទ្រង់ចម្លងពួកសត្វទាំង-ពួងទ្រង់ឈ្វាសក្នុងទេសនា ចម្លងប្រជុំជនដ៏ច្រើន ។ ព្រះអង្គមានសេចក្ដីអនុគ្រោះ មានសេចក្ដីករុណា ទ្រង់ស្វែងរកប្រយោជន៍ដល់សត្វទាំងពួង តែងញ៉ាំងពួកតិរ្ថិយទាំងពួងដែលជួបប្រទះឲ្យតាំងនៅក្នុងសីល ៥ ។ កាលយ៉ាងនេះ សាស-នារបស់ព្រះអង្គមិនរឹករវ ជាសាសនាសូន្យចាកពួកតិរ្ថិយ ជាសាសនាវិចិត្រដោយពួកព្រះអរហន្ត ដែលស្ទាត់ជំនាញ ជា-តាទិបុគ្គល ។ ព្រះមហាមុនីអង្គនោះ មានកម្ពស់ ៥៨ ហត្ថប្រាកដស្មើដោយគ្រឿងបូជា ជាវិការៈនៃមាស មានលក្ខ-ណៈដ៏ប្រសើរ ៣២ ប្រការ ។ មានព្រះជន្មាយុមួយសែនឆ្នាំព្រះបទុមុត្តរៈអង្គនោះ កាលប្រតិស្ឋាននៅ ទ្រង់ចម្លងប្រ-ជុំជនច្រើន កំណត់ត្រឹមនោះ ។ កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាសេដ្ឋី-បុត្ត មានយសធំ ក្នុងក្រុងហង្សវតី បានចូលទៅជិតព្រះសម្ពុទ្ធ ជាប្រទីបក្នុងលោក បានស្ដាប់ធម្មទេសនា ។

៣០៧

ចតុត្ថំ ទព្វមល្លបុត្តត្ថេរាបទានំ

សេនាសនានិ ភិក្ខូនំ បញ្ញាបេន្តំ សសាវកំ
កិត្តយន្តស្ស វចនំ សុណិត្វា មុទិតោ អហំ ។
អធិការំ សសង្ឃស្ស កត្វា តស្ស មហេសិនោ
និបច្ច សិរសា បាទេ តណ្ឋានំ អភិបត្ថយឹ ។
តទា ហិ សោ[១] មហាវីរោ មម កម្មំ បកិត្តយិ[២]
យោយំ សសង្ឃំ ភោជេសិ សត្តាហំ លោកនាយកំ ។
សោយំ កមលបត្តក្ខោ សីហំសោ កនកត្តចោ
មម[៣] បាទមូលេ និបតិ[៤] បត្ថយំ[៥] ឋានមុត្តមំ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
សាវកោ តស្ស ពុទ្ធស្ស ទព្វោ នាមេន វិស្សុតោ
សេនាសនបញ្ញាបកោ អគ្គោ ហេស្សតិយំ តថា[៦] ។

---

១ ឱ. តទហំ ស ។ ម. តទាហ ស ។ ២ ឱ. ម. បកិត្តយំ ។ ៣ ឱ. មំ ។ ៤ ឱ. បតិតោ ។
៥ ឱ. បត្ថយិ ។ ៦ ឱ. ហេស្សតយំ តទា ។

ទព្វមល្លបុត្តត្ថេរាបទាន ទី ៤

ខ្ញុំបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះមុនី ទ្រង់សម្តែងនូវគុណនៃសាវ័ករបស់ព្រះអង្គ ជាអ្នកក្រាលសេនាសនៈដល់ពួកភិក្ខុ ក៏មានចិត្តរីករាយ ។ ខ្ញុំធ្វើការកសាងចំពោះសង្ឃ ហើយក្រាបចុះទៀបព្រះបាទា របស់ព្រះមហេសីអង្គនោះ ដោយសិរ ប្រាថ្នានូវតំណែងនោះ ។ កាលនោះ ព្រះមហាវីរៈអង្គនោះ ទ្រង់សម្តែងសរសើរនូវកម្មរបស់ខ្ញុំថា

កុលបុត្តណា ញុំាងតថាគតជាលោកនាយក ព្រមទាំងភិក្ខុសង្ឃឲ្យឆាន់ អស់ថ្ងៃ ៧ ។ កុលបុត្រនោះ មានភ្នែកដូចត្របកឈូក មានស្មាដូចសត្វសីហៈ មានស្បែកដូចមាស ក្រាបចុះទៀបបាទមូលនៃតថាគត ហើយប្រាថ្នានូវទីដ៏ប្រសើរ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រះសាស្តាព្រះនាមគោតម ទ្រង់កើតក្នុងត្រកូលក្សត្រឱក្កាកៈ នឹងបានត្រាស់ក្នុងលោក ។ កុលបុត្តនេះ នឹងបានជាសាវ័ករបស់ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ប្រាកដនាមថាទព្វៈ ជាអ្នកក្រាលអាសនៈជាកំពូល (នៃសាវ័កទាំងពួង) ។

តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវតឹសំ អគច្ឆហំ ។
សតានំ តីណិក្ខត្តុញ្ច ទេវរជ្ជមការយឹ
តថា បញ្ចសតក្ខត្តុំ ចក្កវត្តិ អហោសហំ ។
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ
សព្វត្ថ សុខិតោ អាសឹ តស្ស កម្មស្ស វាហសា ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ វិបស្សី នាម នាយកោ
ឧប្បជ្ជិ ចារុនយនោ[១] សព្វធម្មវិបស្សកោ ។
ទុដ្ឋចិត្តោ ឧបវទឹ សាវកំ តស្ស តាទិនោ
សព្វាសវបរិក្ខីណំ សុទ្ធោតិ ច វិជានិយ ។
តស្សេវ នរវីរស្ស សាវកានំ មហេសិនំ
សលាកំ ច គហេត្វាន ខីរោទនមទាសហំ ។

១ ម. ចារុទស្សនោ ។

ខ្ញុំលះបង់រាងកាយ ជារបស់មនុស្សហើយ បានទៅកើតឯឋានតាវត្តិង្ស ដោយកម្មដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ដោយការតាំងសេចក្តីប្រាថ្នានោះផង ។ ខ្ញុំបានទទួលទេវរាជសម្បត្តិ អស់ ៣០០ ដង បានជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៥០០ ដង ។ ខ្ញុំបានគ្រប់គ្រងប្រទេសរាជ្យដ៏ធំទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ខ្ញុំដល់នូវសេចក្តីសុខ ក្នុងភពទាំងពួង ដោយអំណាចនៃកុសលកម្មនោះ ។ ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីកប្បនេះ ព្រះនាយកព្រះនាមវិបស្សី ទ្រង់មានព្រះនេត្ររុងរឿង ទ្រង់ឃើញច្បាស់នូវធម៌ទាំងពួង ទ្រង់ត្រាស់ឡើង ។ ខ្ញុំមានចិត្តប្រទូស្ត តិះដៀលសាវ័កអ្នកមិនមានអាសវៈទាំងពួង របស់ព្រះអង្គ ជាតាទិបុគ្គល ហើយប្តេជ្ញាខ្លួនថា អាត្មាអញស្អាត ។ (លុះមកខាងក្រោយ) ខ្ញុំកាន់យកស្វាកហើយ ប្រគេនបាយលាយដោយទឹកដោះស្រស់ ដល់ពួកសាវ័កអ្នកស្វែងរកសីលគុណរបស់ព្រះវិបស្សីអង្គនោះ ទ្រង់មានព្យាយាមជាងពួកនរៈ ។

៣០៩

ចតុត្ថំ ទព្វមល្លបុត្តត្ថេរាបទានំ

ឥមម្ហិ ភទ្ទកេ កប្បេ ព្រហ្មពន្ធុ មហាយសោ
កស្សបោ នាម នាមេន ឧប្បជ្ជិ វទតំ វរោ ។
សាសនំ ជោតយិត្វាន អភិភុយ្យ កុតិត្ថិយេ
វេនេយ្យេ វិនយិត្វាន និព្វុតោ សោ សសាវកោ ។
សសិស្សេ និព្វុតេ នាថេ អត្ថមេន្តម្ហិ សាសនេ
ទេវា កន្ទឹសុ សំវិគ្គា មុត្តកេសា រុទមុខា
និព្វាយិស្សតិ ធម្មក្ខោ ន បស្សិស្សាម សុព្វតេ
ន សុណិស្សាម សទ្ធម្មំ អហោ នោ អប្បបុញ្ញតា ។
តទាយំ បថវី សព្វា អចលា សា បុលាបុលី[១]
សាគរោ ច សលោកោវ[២] វិនទី ករុណំ គិរំ ។

១ ឱ. ម. ចលាចលា ។ ២ ឱ. ម. សសោកោវ ។

ទព្វមល្លបុត្តត្ថេរាបទាន ទី ៩

ក្នុងកប្បនេះ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមកស្សបៈ មានផៅពង្សដ៏ប្រសើរ ទ្រង់មានយសធំ ប្រសើរជាងពួកអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់ត្រាស់ឡើង ។ ព្រះសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ព្រមទាំងសាវ័ក ទ្រង់ញ៉ាំងសាសនាឲ្យរុងរឿង ទ្រង់គ្របសង្កត់ពួកតិរ្ថិយអាក្រក់ ទ្រង់ណែនាំវេនេយ្យសត្វ ហើយបរិនិព្វាន ។ កាលព្រះលោកនាថ ព្រមទាំងសិស្សបរិនិព្វានហើយ កាលសាសនាសាបសូន្យហើយ ពួកទេវតាមានសេចក្តីតក់ស្លុត រំសាយសក់មានមុខទទឹកដោយទឹកភ្នែក កន្ទក់កន្ទេញថា ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ប្រាប់ធម៌ នឹងបរិនិព្វាន ពួកយើងនឹងមិនឃើញព្រះអង្គដែលមានវត្តល្អ នឹងមិនបានស្តាប់ព្រះសទ្ធម្ម ឱហ្ន៎ ពួកយើងចំជាអ្នកឥតបុណ្យមែន ។ កាលនោះឯង ផែនដីទាំងមូលនេះ ដែលជារបស់មិនញាប់ញ័រ ផែនដីនោះធំទូលាយផង សាគរព្រមទាំងលោកផង ក៏បែរជាបន្ទឺសម្រែកករុណា ។

ចតុទ្ទិសា ទុន្ទុភិយោ[១] នទយឹសុ អមានុសា[២]
សមន្តតោ អសនិយោ បតឹសុ ច ភយាវហា ។
ឧក្កា បតឹសុ នភសា ធូមកេតុ បទិស្សថ[៣]
សធូមា ជាលវដ្ដា ច[៤] រវឹសុ ការុណំ មិគា ។
ឧប្បាទេ ទារុណេ ទិស្វា សាសនត្ថង្គសូចកេ[៥]
សំវិគ្គា ភិក្ខវោ សត្ត[៦] ចិន្តយិម្ហ មយំ តទា ។
សាសនេន វិនាម្ហាកំ[៧] ជីវិតេន អលំ មយំ
បវិសិត្វា មហារញ្ញំ យុញ្ជាម ជិនសាសនំ ។
អទ្ទសម្ហ តទារញ្ញេ ឧព្ពិទ្ធំ សេលបព្វតំ[៨]
និស្សេណិយា តមារុយ្ហ និស្សេណឹ បាតយិម្ហសេ[៩] ។
តទា ឱវទិ នោ ថេរោ ពុទ្ធុប្បាទោ សុទុល្លភោ
សទ្ធា វា ទុល្លភា[១០] លទ្ធា ថោកំ សេសញ្ច សាសនំ ។

---

១ ម. ទុទ្រភិយោ ។ ២ ឱ. សមានុសា ។ ៣ ម. ច ទិស្សតិ ។ ៤ ឱ. សព្វត្ថ លផសត្តា ច ។ ៥ ឱ. សាសនត្ថញ្ច សូចកំ ។ ៦ ឱ. តត្ថ ។ ៧ ឱ. វិនាសម្មា ។ ៨ ឱ. ម. សេលមុត្តមំ ។ ៩ ឱ. បាតបម្ហសេ ។ ១០ សទ្ធា វោ សុលភា ។ ម. សទ្ធាតិទុល្លភា ។

ស្គរទាំងឡាយក្នុងទិសទាំង ៤ ដែលមិនមែនជារបស់មនុស្ស ក៏បន្លឺឡើង រន្ទះទាំងឡាយជារបស់នាំមកនូវភ័យ ក៏ធ្លាក់ចុះជុំទិស ។ ភ្លើងគប់ទាំងឡាយ ក៏ធ្លាក់មកអំពីអាកាស ផ្កាយដុះកន្ទុយ អណ្តាតភ្លើង ព្រមទាំងផ្សែង ក៏ប្រាកដឡើង ពួកម្រឹគ ស្រែកនូវសម្រែកករុណា ។ កាលនោះ យើងជាភិក្ខុ ៧ រូប ឃើញហេតុកាចអាក្រក់ ជាចម្រូងឲ្យវិនាសសាសនាកើតឡើង ក៏មានសេចក្តីសង្វេគ គិតគ្នាថា ពួកយើងបើវៀរចាកសាសនាហើយ មិនគួររស់នៅឡើយ យើងទាំង-ឡាយគួរចូលទៅក្នុងព្រៃធំ ហើយប្រកបនូវសាសនារបស់ព្រះជិនស្រី ។ កាលនោះ ពួកខ្ញុំបានឃើញភ្នំខ្ពស់ក្នុងព្រៃ ទើបឡើងភ្នំនោះតាមបង្អោង ហើយច្រានបង្អោងចោល ។ គ្រានោះ ព្រះថេរៈទូន្មាននូវពួកយើងថា ការកើតឡើងនៃព្រះពុទ្ធ ជាការកម្រណាស់ សទ្ធាសោតក៏រកបានដោយកម្រដែរ ឯសាសនាដែលសេសសល់នៅ ក៏ស្តួចស្តើង ។

ចតុត្ថំ ទព្វមល្លបុត្តត្ថេរាបទានំ

និបតន្តិ ខណាតីតា អនន្តេ ទុក្ខសាគរេ
តស្មា បយោគោ កត្តព្វោ យាវ តិដ្ឋតិ[១] សាសនំ ។
អរហា អាសិ សោ ថេរោ អជាតាមិ តជានុកោ
សុសីលា ឥតរេ យុត្តា ទេវលោកំ អគម្ហសេ ។
និព្វុតោ តិណ្ណសំសារោ សុទ្ធាវាសេ ច ឯកកោ
អហញ្ច បុក្កុសាតិ ច សភិយោ ពាហិយោ តថា ។
កុមារកស្សបោ ចេវ តត្ថ តត្ថុបគា មយំ
សំសារពន្ធនា មុត្តា គោតមេនានុកម្បិតា ។
មល្លេសុ កុសិនារាយំ ជាតោ គព្ភេវ មេ សតោ
មាតា មតា[២] ចិតការូឡ្ហា តតោ និបតិតោ អហំ ។

១ ឱ. យាវំ ឋាតិ ។ ម. យាវ ឋាតិ ។ ២ ឱ. បិតា ។

សត្វទាំងឡាយតែមានខណៈកន្លងហើយ រមែងធ្លាក់ចុះក្នុងសាគរគឺសេចក្ដីទុក្ខ មិនមានទីបំផុត ព្រោះហេតុនោះ សាសនាប្រតិស្ឋាននៅ ដរាបណា ពួកយើងគប្បីធ្វើព្យាយាមដរាបនោះ ។ ព្រះថេរៈនោះជាព្រះអរហន្ត អនុត្ថេរជាលំដាប់នឹងមហាថេរៈនោះ ជាអនាគាមី ភិក្ខុទាំងឡាយក្រៅអំពីនេះ មានសីលល្អប្រកបព្យាយាម បានទៅកើតក្នុងទេវលោក ។ (ព្រះថេរៈ ១ រូប) មានសង្សារវដ្តធ្លងហើយបរិនិព្វាន ព្រះថេរៈមួយរូបទៀត ទៅកើតក្នុងសុទ្ធាវាសព្រហ្មលោក (ឯពួកយើង) គឺខ្ញុំ ១ បុក្កុសាតិ ១ សភិយៈ ១ ពាហិយៈ ១ និងព្រះកុមារកស្សបៈ ១ (នៅជាបុថុជ្ជន) ដូចគ្នា ពួកយើងក៏ចូលទៅកើតហើយក្នុងភពនោះ ៗ បានព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះនាមគោតមអនុគ្រោះ ក៏រួចស្រឡះចាកចំណងសង្សារ ។ ខ្ញុំកើតក្នុងត្រកូលមល្លៈ ក្នុងក្រុងកុសិនារា កាលខ្ញុំនៅក្នុងគភ៌ មាតារបស់ខ្ញុំស្លាប់ លុះគេលើកឡើងកាន់ជើងថ្ករ ខ្ញុំក៏របូតចាកគភ៌នោះ

បតិតោ ឧច្ចបុញ្ជម្ហិ តតោ ឧញ្ញាតិ វិស្សុតោ

ព្រហ្មចារិផលេណាហំ[១] វិមុត្តោ សត្តវស្សិកោ ។

ទីភេឧនថលេណាហំ បញ្ចង្គេហិ ឧចាគតោ

ទីឈាសភេបវាធេន ចាបេហិ ពហុ ចោទិតោ ។

ឧភោ បុញ្ញញ្ច ចាបញ្ច វីតិវត្តោម្ហិជានហំ

បត្វាន បរមំ សន្តឹ វិហាភមិ អណាសភោ ។

សេណាសនំ បញ្ញាបយឹ ហាសយិត្វាន សុព្វតេ

ជិនោ តស្មឹ គុណោ តុដ្ឋោ ឯតទគ្គេ ឋបេសិ មំ ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា

ណាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហាភមិ អណាសភោ ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ

តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កាតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---

១ ឱ. ព្រហ្មចរផលេនាហំ ។

ធ្លាក់ទៅលើគំនរស្មៅដំណោកទន្សាយ ព្រោះហេតុនោះ ទើប ខ្ញុំមានឈ្មោះប្រាកដថា ទព្វៈ ខ្ញុំមានអាយុ ៧ ឆ្នាំ មាន ចិត្តផុតស្រឡះចាកកិលេស ដោយផលនៃព្រហ្មចរិយៈ ។ ខ្ញុំ ប្រកបដោយអវយវៈ ៥ ដោយផលនៃបាយ ដែលលាយទឹក ដោះស្រស់ ត្រូវបាបដាស់តឿនហើយដោយច្រើន ដោយ ការតិះដៀលព្រះខីណាស្រព ។ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំកន្លងបុណ្យនិង បាបទាំងពីរ បានដល់នូវសេចក្តីស្ងប់យ៉ាងក្រៃលែង ជាអ្នក មិនមានអាសវៈ ។ ខ្ញុំក្រាលសេនាសនៈ ញុំាងពួកលោកអ្នក មានវត្តល្អឲ្យរីករាយ ព្រះជិនស្រី ទ្រង់ត្រេកអរនឹងគុណនោះ ទើបតាំងខ្ញុំក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំ-ផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមាន អាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំ បានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

៣១៣

បញ្ចមំ កុមារកស្សបត្ថេរាបទានំ

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ទព្វមល្លបុត្តោ ថេរោ ឥមា
គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ទព្វមល្លបុត្តត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

បញ្ចមំ កុមារកស្សបត្ថេរាបទានំ

[១២៤] ឥតោ សតសហស្សម្ហិ កប្បេ ឧប្បជ្ជិ នាយកោ
សព្វលោកហិតោ ធីរោ បទុមុត្តរនាមកោ ។
តទាហំ ព្រាហ្មណោ ហុត្វា វិស្សុតោ វេទបារគូ
ទិវាវិហារំ វិចរំ អទ្ទសំ លោកនាយកំ ។
ចតុសច្ចំ បកាសេន្តំ ពោធយន្តំ សទេវកំ
សសាវកំ ចិត្តកថិកំ(១) វណ្ណយន្តំ មហាជនេ ។

១ ឱ. ម. វិចិត្តកថិកានគ្គំ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះទព្វមល្លបុត្តត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ទព្វមល្លបុត្តត្ថេរាបទាន ។

កុមារកស្សបត្ថេរាបទាន ទី ៥

[១២៥] *ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជានាយក ទ្រង់ទំនុកបម្រុងសត្វលោកទាំងពួង ជាអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់កើតឡើង (ក្នុងលោក) ។ កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាព្រាហ្មណ៍ មានភាពល្បីល្បាញ ជាអ្នកដល់នូវត្រើយនៃត្រៃវេទ កាលដើរទៅដើម្បីសម្រាក ក្នុងវេលាថ្ងៃក៏បានជួបប្រទះព្រះលោកនាយក ព្រះអង្គជាធម្មកថិកដ៏ត្រ-កាល ទ្រង់កំពុងប្រកាសសម្តែងនូវសច្ចៈ ៤ កំពុងញ៉ាំងមហាជន ព្រមទាំងទេវតា និងសាវ័ក ឲ្យត្រាស់ដឹង ។*

តទា មុទិតចិត្តោហំ និមន្តេត្វា តថាគតំ
នានារត្តេហិ វត្ថេហិ អលង្ករិត្វាន មណ្ឌបំ ។
នានារតនបជ្ជោតំ សសង្ឃំ ភោជយឹ តហឹ
ភោជយិត្វាន សត្តាហំ នានគ្គរសភោជនំ ។
នានាចិត្តេហិ បុប្ផេហិ បូជយិត្វា សសាវកំ[១]
និបច្ច បាទមូលម្ហិ តំ ហានំ បត្ថយឹ អហំ ។
តទា មុនិវរោ អាហ ករុណោ ការុណាលយោ[២]
បស្សថេតំ ទិជវរំ បទុមាននលោចនំ ។
បីតិបាមុជ្ជពហុលំ សមុគ្គតតនុរុហំ[៣]
ហាសារហំ[៤] វិសាលក្ខំ មម សាសនសាលយំ[៥] ។
មម[៦] បាទមូលេ បតិតំ ឯការត្តំ[៧] សុមានសំ
ឯស បត្ថេតិ តំ ហានំ វិចិត្តកថិកត្តនំ[៨] ។

១ ម. មហាវីរំ ។ ២ ឱ. ម. ករុណោ ករសាសយោ ។ ៣ ឱ. សមុគ្គតតន្ទូរុហំ ។ ម. សមុត្តតតនុរុហំ ។ ៤ ឱ. ហាសាធិកំ ។ ម. ហាសម្ហិកំ ។ ៥ ឱ. ម. សាសនលាលសំ ។ ៦ ឱ. មំ ។ ម. មេ ។ ៧ ឱ. ឯការត្តុំ ។ ម. ឯករត្តុំ ។ ៨ ឱ. វិចិត្តកថិកត្តទំ ។

គ្រានោះ ខ្ញុំមានចិត្តរីករាយ បាននិមន្តព្រះតថាគត រួបតាក់-តែងមណ្ឌបដោយសំពត់ មានពណ៌ក្រហមផ្សេង ៗ ហើយនិមន្តព្រះពុទ្ធ ព្រមទាំងព្រះសង្ឃ ដែលមានរស្មីប្រាលរន្ទាលដូចរតនៈផ្សេង ៗ ឲ្យឆាន់ក្នុងមណ្ឌបនោះ លុះឆាន់ចង្ហាន់មានរសដ៏ប្រសើរផ្សេង ៗ គ្រប់ ៧ ថ្ងៃហើយ ទើបខ្ញុំបូជាព្រះតថាគត ព្រមទាំងសាវ័ក ដោយផ្កាដ៏វិចិត្រផ្សេង ៗ ហើយក្រាបទៀបព្រះបាទា ប្រាថ្នានូវតំណែងនោះ ។

គ្រានោះ ព្រះមុនីដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គមានករុណា មានករុណាជាលំនៅ ទ្រង់ត្រាស់ថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលព្រាហ្មណ៍ដ៏ប្រសើរនុ៎ះ ដែលមានមុខនិងភ្នែកដូចផ្កាឈូក ជាអ្នកច្រើន ដោយបីតិនិងបាមុជ្ជៈ មានរោមផ្ទើង ជាអ្នកនាំមក នូវសេចក្តីរីករាយ មានភ្នែកស្រឡះ មានសេចក្តីអាល័យ ក្នុងសាសនា នៃតថាគត មានវត្តប្រតិបត្តិតែមួយ មានចិត្តល្អ បានក្រាបទៀបបាទានៃតថាគត ព្រាហ្មណ៍នុ៎ះ ប្រាថ្នានូវតំណែងនោះ គឺភាពជាអ្នកសម្តែងធម៌ដ៏វិចិត្រ ។

៣១៤

បញ្ចមំ កុមារកស្សបត្ថេរាបទានំ

សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន   សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ   ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
កុមារកស្សបោ នាម   ហេស្សតិ សត្ថុសាវកោ ។
វិចិត្តបុប្ផទុស្សានំ   រតនានញ្ច វាហសា
វិចិត្តកថិកានំ សោ   អគ្គត្តំ បាបុណិស្សតិ ។
តេន កម្មេន សុកតេន   ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ   តាវតឹសំ អគញ្ឆហំ ។
បរិព្ភមឹ ភវាភវេ   រង្គមជ្ឈេ យថា នដោ
សាខាមិគត្រជោ ហុត្វា   មិគិយា កុច្ឆិមោក្កមឹ ។

កុមារកស្សបត្ថេរាបទាន ទី ៥

ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ មានមហាបុរសសម្ភពក្នុងត្រកូលស្តេចឱក្កាកៈ នឹងបានជាព្រះសាស្តាក្នុងលោក ព្រះនាមគោតម ។ ឯព្រាហ្មណ៍នុ៎ះ នឹងបានជាឱរស ដែលព្រះធម៌និម្មិត ជាអ្នកទទួលមត៌កក្នុងធម៌ របស់ព្រះសាស្តានោះហើយ នឹងបានជាសាវ័កនៃព្រះសាស្តា ឈ្មោះថាកុមារ-កស្សបៈ ។ ដោយអានិសង្សនៃផ្កានិងសំពត់ដ៏វិចិត្រ និងរតនៈទាំងឡាយ កុមារកស្សបៈនោះ នឹងបានដល់នូវភាពនៃខ្លួនប្រសើរលើសលុប ជាងធម្មកថិកត្រកាលទាំងឡាយ ។

ដោយអំពើដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ដោយការតម្កល់នូវសេចក្តីប្រាថ្នានោះផង ខ្ញុំលុះលះបង់រាងកាយ ជារបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើត ក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ ខ្ញុំវិលចុះវិលឡើង ក្នុងភពតូចនិងភពធំ ហាក់ដូចជាអ្នករបាំ (ដែលរាំវិលចុះឡើង) ក្នុងកណ្តាលរឿណរង្គ ខ្ញុំជាសត្វត្រូវកើតដោយសាខម្រឹគ បានចូលទៅចាប់ផ្ទៃក្នុងមេម្រឹគ ។

តទា មយិ កុច្ឆិគតេ វជ្ឈឃាតោ ឧបដ្ឋិតោ
សាខេន ចត្តា មេ មាតា និគ្រោធំ សរណំ គតា ។
តេនសោ មិគរាជេន មរណា បរិមោចិតា
បរិច្ចជិត្វាន សប្បាណំ មមេវំ ឱវទី តទា ។
និគ្រោធមេវ សេវេយ្យ ន សាខមុបសំវសេ
និគ្រោធស្មឹ មតំ សេយ្យោ យញ្ចេ សាខស្មិ ជីវិតំ ។
តេនានុសិដ្ឋា មិគយូថបេន[១]
អហញ្ច មាតា ចតរេ[២] ច តស្សោវាទំ[៣]
អាគម្ម រម្មំ តុសិតាធិវាសំ
គតា បវាសំ សឃរំ យថេវ ។

១ ឱ. មិគយោវាទេន ។ ២ ឱ. អយំ បាឋោ នត្ថិ ។ ម. ចិតរេ ។ ៣ ឱ. តស្សោវាទេន ។

កាលខ្ញុំកំពុងនៅក្នុងគភ៌ កាលនោះ វេនដែលគេសម្លាប់ក៏មកដល់ ឯមាតារបស់ខ្ញុំ ត្រូវសាខម្រឹគលះបង់ចោល គាត់ក៏ទៅយកនិគ្រោធម្រឹគជាទីពឹងវិញ ។ កាលនោះ មាតារបស់ខ្ញុំនោះ ត្រូវស្តេចម្រឹគនោះជួយដោះអំពីមរណៈ តែមាតាខ្ញុំស៊ូលះជីវិតរបស់ខ្លួន ក៏ទូន្មានខ្ញុំ យ៉ាងនេះថា (ហៃបាបើបា ចង់បានសេចក្តីចម្រើន) ត្រូវសេពគប់នឹងនិគ្រោធម្រឹគ កុំទៅសេពគប់ នឹងសាខម្រឹគឡើយ ការស្លាប់ក្នុងសម្នាក់និគ្រោធម្រឹគ ទើបប្រសើរ ការរស់ក្នុងសម្នាក់សាខម្រឹគពុំប្រសើរឡើយ ។

ខ្ញុំ មាតានិងម្រឹគដទៃ ត្រូវស្តេចម្រឹគនោះ ប្រៀនប្រដៅហើយ ក៏ទទួលធ្វើតាមនូវឱវាទ របស់ស្តេចម្រឹគនោះ ហើយបានទៅកើត ក្នុងពិមាននៅឋានតុសិត ជាទីត្រេកអរ ហាក់ដូចជាបុគ្គល ទៅកាន់ទីព្រាត់ប្រាស ហើយបានត្រឡប់មកផ្ទះខ្លួនវិញ ។

៣១៧

បញ្ចមំ កុមារកស្សបត្ថេរាបទានំ

បុនោ កស្សបជីរស្ស អត្ថមេន្តម្ហិ សាសនេ
អារុយ្ហ សេលសិខរំ យុញ្ជិត្វា ជិនសាសនំ ។
ឥទានិ ហិ(1) រាជគហេ ជាតោ សេដ្ឋិកុលេ អហំ(2)
អាបន្នគព្ភា(3) មេ មាតា បព្វជិ អនគារិយំ ។
សគព្ភន្តំ វិទិត្វាន ទេវទត្តមុបាគមុំ
សោ អវោច វិនាសេថ បាបិកំ ភិក្ខុនិំ ឥមំ ។
ឥទានិបិ(4) មុនិន្ទេន ជិនេន អនុកម្បិតា
សុខិនី ជននី មយ្ហំ មាតា ភិក្ខុនុបស្សយេ ។
តំ វិទិត្វា មហិបាលោ កោសលោ មំ អបោសយិ
កុមារបរិហារេន នាមេនាហញ្ច កស្សបោ ។
មហាកស្សបមាគម្ម អហំ កោមារកស្សបោ
វម្មិកសទិសំ កាយំ សុត្វា ពុទ្ធេន ទេសិតំ ។

---

១ ឱ. ឥទានិហំ ។ ម. ឥទានាហំ ។ ២ ឱ. អហុំ ។ ម. អហុ ។ ៣ ម. អាបន្នសត្តា ។ ៤ ម. ឥមានិបិ ។

កុមារកស្សបត្ថេរាបទាន ទី ៥

កាលសាសនានៃព្រះពុទ្ធកស្សបៈ ជាអ្នកប្រាជ្ញ សាបសូន្យទៅ ខ្ញុំបានឡើងទៅលើកំពូលភ្នំ ហើយប្រកបតាមសាសនានៃព្រះជិនស្រីទៀត ។ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំទៅចាប់ផ្ទៃក្នុងត្រកូលសេដ្ឋី ក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ឯមាតារបស់ខ្ញុំ បានចូលទៅកាន់ផ្នួសទាំងមានគភ៌ ។ ពួកភិក្ខុនី លុះបានដឹងថា មាតាខ្ញុំនោះមានគភ៌ហើយ ក៏នាំគ្នាចូលទៅប្រាប់ទេវទត្ត ទេវទត្តនោះ បាននិយាយថា នាងទាំងឡាយ ចូរញុំាងភិក្ខុនីដ៏លាមកនេះ ឲ្យវិនាស ។ ឥឡូវនេះ មាតាជាព្រះជននីរបស់ខ្ញុំ មានសេចក្តីសុខ ក្នុងសម្នាក់ភិក្ខុនី ដោយសារព្រះមុនិន្ទជិនស្រីទ្រង់អនុគ្រោះ ។ ព្រះបាទកោសលរក្សាផែនដី ទ្រង់ជ្រាបហេតុនោះហើយ ក៏បានចិញ្ចឹមខ្ញុំ ដោយគ្រឿងរក្សាកុមារ ខ្ញុំមានឈ្មោះថាកស្សបៈ ។ ខ្ញុំពឹងពាក់អាស្រ័យនឹងព្រះមហាកស្សបៈ ទើបបានឈ្មោះថា កុមារកស្សបៈវិញ ខ្ញុំបានស្តាប់ធម៌ដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់សម្តែងថា រាងកាយប្រាកដដូចជាដំបូក ។

តតោ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេ អនុបាទាយ សព្វសោ
បាយាសឹ ទមយិត្វាហំ ឯតទគ្គំ អបាបុណឹ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កុមារកស្សបោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កុមារកស្សបត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ចតុវីសតិមំ ភាណវារំ ។

លំដាប់នោះ ចិត្តរបស់ខ្ញុំ ក៏រួចស្រឡះចាកអាសវៈ ព្រោះមិនមានការប្រកាន់ សព្វគ្រប់ ខ្ញុំទូន្មាននូវខ្លួនឲ្យបានបែបបទហើយ ក៏បានដល់នូវទីជាឯតទគ្គៈ ។ កិលេសទាំងឡាយខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់បំណង់ ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកុមារកស្សបត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កុមារកស្សបត្ថេរាបទាន ។

ចប់ ភាណវារៈ ទី ២៤ ។

ឆដ្ឋំ ពាហិយត្ថេរាបទានំ

[១២៦] ឥតោ សតសហស្សម្ហិ   កប្បេ ឧប្បជ្ជិ នាយកោ
មហប្បភោ តិលោកគ្គោ   នាមេន បទុមុត្តរោ ។
ខិប្បាភិញ្ញស្ស ភិក្ខុស្ស   គុណំ កិត្តយតោ មុនេ
សុត្វា ឧទគ្គចិត្តោហំ   ការំ កត្វា មហេសិនោ ។
ទត្វា សត្តាហិកំ ទានំ   សសិស្សស្ស មុនេ អហំ
អភិវាទិយ សម្ពុទ្ធំ   តំ ឋានំ បត្ថយឹ តទា ។
តតោ មំ ព្យាករិ ពុទ្ធោ   ឯតំ បស្សថ ព្រាហ្មណំ
បតិតំ បាទមូលេ មេ   បិនសម្បន្នវេក្ខណំ(១) ។
ហេមយញ្ញោបចិតង្គំ   អវទាតំ តនុត្តចំ
បលម្ពពិម្ពតម្ពោដ្ឋំ   សីតតិណ្ហាសមន្ទិជំ(២) ។

១ ឱ. បីនង្សំ បច្ចវេក្ខណំ ។ ២ ឱ. សីតតិណ្ហំ សមំ ទិជំ ។ ម. សេតតិណ្ហសមំ ទិជំ ។

ពាហិយត្ថេរាបទាន ទី ៦

[១២៦] ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រះពុទ្ធជានាយក ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ព្រះអង្គមានរស្មីច្រើន ជាកំពូលនៃត្រៃលោក ស្តេចកើតឡើង (ក្នុងលោក) ។ ខ្ញុំបានឮព្រះមុនី ទ្រង់សរសើរគុណ នៃភិក្ខុអ្នកត្រាស់ដឹងឆាប់ ក៏មានចិត្តអណ្តែតឡើង ហើយបានធ្វើគ្រឿងសក្ការៈ ថ្វាយព្រះមហេសី ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំបានថ្វាយទានដល់ព្រះមុនី ព្រមទាំងសិស្ស អស់ ៧ ថ្ងៃ ហើយថ្វាយបង្គំព្រះសម្ពុទ្ធ ប្រាថ្នានូវតំណែងនោះ ។

លំដាប់នោះ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្យាករខ្ញុំថា អ្នកទាំងឡាយចូរមើលព្រាហ្មណ៍នុ៎ះ ដែលក្រាបទៀបបាទមូលនៃតថាគត ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងពិចារណាពេញបរិបូណ៌ មានអវយវៈដូចជាគ្រឿងបូជាដែលគេបិទមាស មានសម្បុរស មានស្បែកស្តើង មានបបូរមាត់ក្រហម ដូចផ្លែបាសទុំ ដែលសំយុងចុះរយោងរយាន ជាព្រាហ្មណ៍ស្មើដោយវត្ថុដ៏ត្រជាក់មុត ។

គុណាថាមំ[១] ពហុតរំ សមុទ្ទគ្គតនុរុហំ
គុណោឃាយតនីភូតំ បីតិសម្ផុល្លិតាននំ ។
ឯសោ បត្ថយតេ ឋានំ ទិប្បាភិញ្ញស្ស ភិក្ខុនោ
អនាគតេ មហាវីរោ គោតមោ នាម ហេស្សតិ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
ពាហិយោ នាម នាមេន ហេស្សតិ សត្ថុសាវកោ ។
តទា តុដ្ឋោ ច វុដ្ឋាយ យាវជីវំ មហាមុនឹ
ការំ កត្វា ចុតោ សគ្គំ អគា[២] សភវនំ យថា ។
ទេវភូតោ មនុស្សោ វា សុខិតោ តស្ស កម្មុនា
វាហសា សំសរិត្វាន សម្បត្តិមនុភោសហំ ។
បុនោ កស្សបវីរស្ស អត្ថង្គតម្ហិ[៣] សាសនេ
អារុយ្ហ សេលសិខរំ យុញ្ជិត្វា ជិនសាសនំ[៤] ។

---

១ ម. គុណបត្ត...។ ២ ឱ. អគំ ។ ម. អគ្គំ ។ ៣ ឱ. បុនោ កស្សបវីរស្ស អត្ថំ ឯន្តម្ហិ ។ ម. បុនកស្សបវីរស្ស អត្ថមេន្តម្ហិ ។ ៤ ឱ. ជិនសាសនេ ។

មានកម្លាំង គឺគុណដ៏ច្រើន មានពោមដ៏វៀវផ្សេងលើ មាន អណ្ដូងជាទីនៅនៃគុណកើតហើយ មានមុខរីកដោយបីតិ ។ ព្រាហ្មណ៍នេះ ប្រាថ្នាតំណែងនៃភិក្ខុអ្នកត្រាស់ដឹងឆាប់ ព្រះពុទ្ធជាមហាវីរបុរស ព្រះនាមគោតម នឹងមានក្នុងអនាគត-កាល ។ (ព្រាហ្មណ៍នេះ) នឹងជាអ្នកទទួលនូវមត៌កក្នុងធម៌ព្រះគោតមនោះ ជាឱរសដែលធម៌និម្មិតហើយ នឹងបានជាសាវ័កនៃព្រះសាស្ដា ឈ្មោះថា ពាហិយៈ ។

គ្រានោះ ខ្ញុំត្រេកអរ បានក្រោកឡើង ធ្វើសក្ការៈចំពោះព្រះមហាមុនី ដរាបដល់អស់ជីវិត លុះច្យុត (អំពីមនុស្ស) បានទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ ត្រង់ទីលំនៅជារបស់ខ្លួន ។ ខ្ញុំអន្ទោលទៅកើតជាទេវតា ឬជាមនុស្ស តែងដល់នូវសេចក្ដីសុខ ហើយបានទទួលសម្បត្តិ ដោយអានិសង្សនៃកុសល-កម្មនោះ ។ កាលសាសនាព្រះពុទ្ធកស្សបៈ ជាអ្នកប្រាជ្ញដល់នូវសេចក្ដីរៀវពោយ ខ្ញុំបានឡើងទៅលើកំពូលភ្នំ ហើយប្រកបព្យាយាម ក្នុងសាសនា នៃព្រះជិនស្រីទៀត ។

៣២១

ឆដ្ឋំ ពាហិយត្ថេរាបទានំ

វិសុទ្ធសីលោ សប្បញ្ញោ ជិនសាសនការកោ
តតោ ចុតា បញ្ច ជនា ទេវលោកំ អគម្ហសេ ។
តត្ថាហំ ពាហិយោ[១] ជាតោ ភារុកច្ឆេ បុរុត្តមេ
តតោ នាវាយ បក្ខន្ទោ[២] សាគរំ អប្បសិទ្ធិកំ[៣] ។
តតោ នាវា អភិជ្ជិត្ថ គន្ត្វាន កតិចាហកំ
តទា ភឹសនកេ ឃោរេ បតិតោ មករាលយេ[៤] ។
តទាហំ វាយមិត្វាន សន្តរិត្វា មហោទធឹ
សុប្បារកំ បដ្ដនវរំ[៥] សម្បត្តោ មន្ទវេធិតោ[៦] ។
ទារុចីរំ និវាសេត្វា គាមំ បិណ្ឌាយ ចារិសឹ
តទាហំ សោ ជនោ តុដ្ឋោ អរហាយមិជាតតោ ។

---

១ ឱ. ម. តតោហំ ពាហិកោ ។ ២ ឱ. បក្កន្តោ ។ ម. បក្ខន្ទោ ។ ៣ ឱ. អប្បសិទ្ធិយ ។ ម. អត្ថសិទ្ធិយំ ។ ៤ ឱ. ម. មករាករេ ។ ៥ ឱ. សុប្បារបដ្ដនំ វរំ ។ ម. សុប្បាទបដ្ដនវរំ ។ ៦ ឱ. មន្ទវេធិតោ ។ ម. មទ្ទវេរតំ ។

ពាហិយត្ថេរាបទាន ទី ៦

ខ្ញុំជាអ្នកមានសីលបរិសុទ្ធ ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ជាអ្នកធ្វើតាមសាសនានៃព្រះជិនស្រី ពួកជន ៥ នាក់ (ដែលប្រកបព្យាយាមជាមួយនឹងខ្ញុំ) លុះច្យុតអំពីមនុស្សលោកទៅ បានទៅកើតក្នុងទេវលោក ។ បណ្តាជនទាំង ៥ នាក់នោះ ខ្ញុំឈ្មោះពាហិយៈ កើតក្នុងក្រុងភារុកច្ឆៈ ជាបុរីខ្ពង់ខ្ពស់ លំដាប់នោះឯង ខ្ញុំទៅកាន់សាគរ ឈ្មោះអប្បសិទ្ធិកៈ ដោយសំ-ពៅ ។ ឯសំពៅនោះបានបែកធ្លាយក្នុងសាគរ ខ្ញុំហែលទៅបានពីរបីថ្ងៃ ក៏ធ្លាក់ទៅក្នុងលំនៅនៃសត្វមករ ជាទីគួរខ្លាចដ៏ពន្លឹក ។ គ្រានោះ ខ្ញុំប្រឹងប្រែងឆ្លងមហាសមុទ្ទ ក៏បានដល់កំពង់ផែដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះសុប្បារកៈ ទាំងកំពុងមានសេចក្តីញាប់ញ័រដ៏ចំប្រប់ ។ ខ្ញុំស្លៀកសម្បកឈើ ដើរចូលទៅក្នុងស្រុកដើម្បីដុំបាយ គ្រានោះ មានជនម្នាក់ ត្រេកអរហើយនិយាយថា នេះជាព្រះអរហន្ត បាននិមន្តមកក្នុងទីនេះ ។

ឥមំ អន្នេន បានេន   វត្ថេន សយនេន ច
ភេសជ្ជេន ច សក្កត្វា   ហេស្សាម សុខិតា មយំ ។
បច្ចយានំ តទា លាភី   តេហិ សក្កតបូជិតោ[១]
អរហាហន្តិ[២] សង្កប្បំ   ឧប្បាទេសឹ អយោនិសោ ។
តតោ មេ ចិត្តមញ្ញាយ   ចោទយិ បុព្វទេវតា
ន ត្វំ ឧបាយមគ្គញ្ញូ   កុតោ ហិ អរហា ភវេ ។
ចោទិតោ តាយ សំវិគ្គោ   តទាហំ បរិបុច្ឆិ តំ
កេ វា ឯតេ កុហឹ លោកេ   អរហន្តោ នរុត្តមា ។

---

១ ឱ. ម. សក្កតបូជិតំ ។ ២ ឱ. អរហាយន្តិ ។

ពួកយើងនឹងធ្វើសក្ការៈ ចំពោះព្រះអរហន្តនេះ ដោយបាយ ទឹក សំពត់ ទីដេក និងភេសជ្ជៈ ហើយនឹងបានសេចក្ដីសុខ ។ គ្រានោះ ខ្ញុំជាអ្នកបានបច្ច័យទាំងឡាយ ត្រូវជនទាំងនោះ ធ្វើសក្ការបូជា ក៏ញុំាងសេចក្ដីត្រិះរិះ ឲ្យកើតឡើង ដោយឧសឧបាយនៃប្រាជ្ញាថា អាត្មាអញជាព្រះអរហន្ត ។ លំដាប់នោះ បុព្វទេវតាមួយអង្គ (ទេវតាជាមិត្រដែលធ្លាប់ធ្វើកុសលជាមួយគ្នាក្នុងជាតិមុន) បានដឹងចិត្តខ្ញុំ ក៏មកដាស់តឿនខ្ញុំថា អ្នកមិនទាន់ដឹងផ្លូវជាឧបាយនៃព្រះនិព្វានទេ តើនឹងជាព្រះអរហន្ត ដូចម្ដេចកើត ។ គ្រានោះ ខ្ញុំត្រូវទេវតានោះដាស់តឿនហើយ ក៏តក់ស្លុត បានសួរទេវតានោះថា បុគ្គលដូចម្ដេច ដែលជាព្រះអរហន្តក្នុងលោក ជាអ្នកខ្ពង់ខ្ពស់ជាងពួកមនុស្ស ហើយអរហន្តទាំងនោះ នៅទីណា ។

៣២៣

ឆដ្ឋំ ពាហិយត្ថេរាបទានំ

សាវត្ថិយំ កោសលមន្ទិរេ ជិនោ
បហូតបញ្ញោ វរភូរិមេធសោ
សោ សក្យបុត្តោ អរហា អនាសវោ
ទេសេតិ ធម្មំ អរហត្តបត្តិយា ។
តទស្ស សុត្វា វចនំ សុបីណិតោ
និធីវ លទ្ធា កបណោ សុវិម្ហិតោ[១]
ឧទគ្គចិត្តោ អរហត្តមុត្តមំ
សុទស្សនំ ទដ្ឋុមនន្តគោចរំ ។
តទា តតោ[២] និក្ខមិត្វាន សត្ថុនោ
សទា ជិនំ[៣] បស្សាមិ វិមលាននំ[៤]
ឧបេច្ច រម្មំ វិជិតវ្ហយំវ តំ
ទិជេ អបុច្ឆឹ កុហឹ លោកនន្ទនោ ។

១ ឱ. កបណោ វ វិម្ហិតោ ។ ម. កបណោតិ វិម្ហិតោ ។ ២ ឱ. វតោ ។ ៣ ម. បភាជិនំ ។ ៤ ម. កមលាននំ ។

ពាហិយត្ថេរាបទាន ទី ៦

(ទេវតាតបថា) ព្រះជិនស្រី ព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាច្រើន មានប្រាជ្ញាដូចផែនដីដ៏ប្រសើរ ស្តេចនៅក្នុងកោសលមន្ទីរ ទៀបក្រុងសាវត្ថី ព្រះអង្គជាសក្យបុត្រ ជាព្រះអរហន្ត មិនមានអាសវៈ ទ្រង់សម្តែងធម៌ ដើម្បីដល់នូវព្រះអរហត្ត ។ ខ្ញុំគ្រាន់តែឮពាក្យទេវតានោះហើយ ក៏ឆ្អែតកាយ ឆ្អែតចិត្ត អស្ចារ្យក្នុងចិត្ត មានចិត្តត្រេកអរ ដូចជាមនុស្សកំព្រា បានកំណប់ទ្រព្យ (ដោយខ្ញុំគិតឃើញថា) ការឃើញព្រះអរហន្ត ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ មានអារម្មណ៍ជាទីបំផុត ជាការឃើញប្រពៃ ។ គ្រានោះខ្ញុំចេញពីស្រុកនោះ ដើរទៅកាន់សម្នាក់ព្រះសាស្តាប្រាជ្ញាឲ្យបានឃើញព្រះជិនស្រី ព្រះអង្គមានព្រះភក្ត្រប្រាសចាកមន្ទិលសព្វកាល ខ្ញុំចូលទៅក្នុងស្រុកឈ្មោះវីជិតៈ ជាទីត្រេកអរ បានសួរពួកព្រាហ្មណ៍ថា ព្រះពុទ្ធជាទីត្រេកអរនៃសត្វលោក គង់នៅក្នុងទីណា ។

តតោ អភោចុំ នរទេវបូជិតោ
បុរំ បវិដ្ឋោ អសេសជាយ សោ
បច្ចូហិ(១) ខិប្បំ មុនិទស្សនុស្សុកោ
ឧបេច្ច វន្ទាហិ តមគ្គបុគ្គលំ ។

តតោហំ តុវដំ គន្ត្វា　　សាវត្ថឹ បុរមុត្តមំ
វិចរន្តំ តមទ្ទក្ខឹ　　បិណ្ឌាត្ថំ អបិហាកិទំ ។
បត្តចាណឹ អលោលក្ខំ　　ជោតយន្តំ ឥទាមតំ(២)
សិរិនិលយសង្កាសំ　　រវិទិត្តិហាភនំ ។
តំ សមេច្ច និបច្ចាហំ　　ឥទំ(៣) វចនមព្រវឹ
កុបថេ វិប្បនដ្ឋស្ស　　សរណំ ហោហិ គោតម ។

១ ឱ. សសោរ ។ ២ ឱ. ភាជយន្តំ...។ ម. បាចយន្តំ បីតាករំ ។ ៣ ឱ. ឥមំ ។

លំដាប់នោះ ពួកព្រាហ្មណ៍ ប្រាប់ថា ព្រះពុទ្ធដែលមនុស្សនិងទេវតា តែងថ្វាយបង្គំ ស្តេចចូលទៅក្នុងបុរី ដើម្បីស្វែងរកចង្ហាន់ បើអ្នកឯង ជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយចង់ជួបនឹងព្រះជិនស្រី ចូរទៅថ្វាយបង្គំ នូវព្រះពុទ្ធ ជាអគ្គបុគ្គល ក្នុងទីនោះ ឲ្យឆាប់ចុះ ។

លំដាប់នោះ ខ្ញុំបានទៅឯក្រុងសាវត្ថី ជាបុរីដ៏ឧត្តមយ៉ាងឆាប់ បានឃើញព្រះអង្គ កំពុងស្តេចទៅដើម្បីបិណ្ឌបាត ព្រះអង្គឥតមានជាប់ព្រះហឫទ័យក្នុងអាហារ មានបាត្រនៅក្នុងព្រះហស្ត មានព្រះនេត្រមិនរលីមរលាម ទ្រង់សម្តែងបំភ្លឺនូវអមតនិព្វាន ក្នុងទីនេះ ព្រះអង្គប្រាកដស្មើដោយលំនៅដ៏មានសិរី មានព្រះកក្រ្តលឿងដូចព្រះអាទិត្យដ៏រុងរឿង ។ លុះខ្ញុំបានជួបនឹងព្រះសាស្តានោះហើយ ក៏ក្រាបចុះ ហើយពោលពាក្យនេះថា បពិត្រព្រះគោតម សូមព្រះអង្គជាទីពឹងរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ដែលជាអ្នកវង្វេងវិលវល់ក្នុងផ្លូវខុស ។

៣២៤

ឆដ្ឋំ ពាហិយត្ថេរាបទានំ

បាណសន្ធារណត្ថាយ បិណ្ឌាយ វិចរាមហំ
ន តេ ធម្មកថាកាលោ ឥច្ចាហ មុនិ សត្តមោ ។
តទា បុនប្បុនំ ពុទ្ធំ អាយាចឹ ធម្មលាលសោ
សោ មេ ធម្មមទេសេសិ គម្ភីរំ សុញ្ញតំ បទំ ។
តស្ស ធម្មំ សុណិត្វាន បាបុណឹ អាសវក្ខយំ
បរិក្ខីណាយុកោ សន្តោ អហោ សត្ថានុកម្បកោ[១] ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សាសនេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

---
១ ឱ. អថោ សត្ថានុកម្បិតោ ។

ពាហិយត្ថេរាបទាន ទី ៦

ព្រះមុនីទី ៧ ទ្រង់ត្រាស់ថា តថាគត កំពុងត្រាច់ទៅបិណ្ឌ-បាត ដើម្បីចម្លងសត្វ កាលនេះ ជាកាលមិនគួរនឹងសម្តែងធម៌ដល់អ្នកទេ ។ គ្រានោះ ខ្ញុំជាអ្នកប្រាថ្នាក្នុងធម៌ បានអារាធនាព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គបានត្រាស់សម្តែងធម៌ ជាបទជ្រាល-ជ្រៅ ជាធម៌សូន្យចាកកិលេស ដល់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំលុះស្តាប់ធម៌របស់ព្រះអង្គហើយ ក៏បានដល់នូវកិរិយាអស់អាសវៈ ខ្ញុំមានអាយុអស់ហើយ ឱ ! ព្រះសាស្តាទ្រង់មានសេចក្តីអនុគ្រោះអ្វីម៉្លេះ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួងខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយក្នុងសាសនាព្រះពុទ្ធ របស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

ឯវំ ថេរោ វិយាកាសិ ពាហិយោ ទារុចិរិយោ
សង្ការកូដេ បតិតោ ភូតាវិដ្ឋាយ គាវិយា ។
អត្តនោ បុព្វចរិតំ(១) កិត្តយិត្វា មហាមតិ
បរិនិព្វាយិ សោ ធីរោ(២) សាវត្ថិយំ បុរុត្តមេ ។
នគរា និក្ខមន្តោ តំ និស្វាន ឥសិ សត្តមោ
ទារុចីរធរំ ធីរំ ពាហិយំ ពាហិតាតបំ(៣) ។
ភូមិយំ បតិតំ ទណ្ឌំ(៤) ឥន្ទកេតុវ បាតិតំ
គតាយុំ សុក្ខកិលេសំ(៥) ជិនសាសនការកំ ។
តតោ អាមន្តយិ សត្ថា សាវកេ សាសនេ រតេ
គណ្ហាថ ហុត្វា ឈាបេថ តនុំ សព្រហ្មចារិនោ ។
ថូបំ ករោថ បូជេថ និព្វុតោ សោ មហាមតិ
ខិប្បាភិញ្ញានមេសគ្គោ សាវកោ មេ វចោករោ ។

---

១ ម. បុព្វចរិយំ ។ ២ ឱ. វីរោ ។ ម. ថេរោ ។ ៣ ឱ. ម. ពាហិតាគមំ ។ ៤ ឱ. ម. ទន្តំ ។ ៥ ឱ. គតាយុ សង្គតក្លេសំ ។ ម. តទាយុ លង្គតាលេសំ ។

ព្រះថេរៈឈ្មោះ ពាហិយទារុចិរិយៈ បានព្យាករយ៉ាងនេះ ហើយ ក៏ដួលលើគំនរសំរាម ព្រោះមេគោដែលយក្ខិនីតំ-ណែងមកដល់ ។ លុះព្រះពាហិយត្ថេរ ជាអ្នកប្រាជ្ញ មានប្រាជ្ញាច្រើននោះ ពោលសរសើរបុព្វចរិតរបស់ខ្លួនរួចហើយ ក៏បរិនិព្វានក្នុងក្រុងសាវត្ថី ជាបុរីដ៏ឧត្តម ។ ព្រះពុទ្ធជាឥសី ទី ៧ ចេញអំពីនគរ បានឃើញព្រះពាហិយៈ ជាអ្នកប្រាជ្ញ នោះ ស្លៀកសំពត់សម្បកឈើ មានការដុតកម្តៅកិលេស បន្សាត់បង់ហើយ ។ ដួលលើផែនដី ដូចជាកំណាត់ឈើឬ ដងទង់ដ៏ធំ ដែលគេផ្តួលចុះ មានអាយុអស់ហើយ មានកិ-លេសស្ងួតហើយ ជាអ្នកធ្វើតាមសាសនាព្រះជិនស្រី ។ លំ-ដាប់នោះ ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ហៅពួកសាវ័ក អ្នកត្រេក-អរក្នុងសាសនាថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរយកសព របស់ស-ព្រហ្មចារីទៅបូជាចុះ ។ ចូរធ្វើស្តូប ចូរបូជា ដ្បិតពាហិយៈ ជាអ្នកប្រាជ្ញធំនោះ ជាអ្នកធ្វើតាមពាក្យរបស់តថាគត ជាសា-វ័កប្រសើរជាងសាវ័កដែលជាខិប្បាភិញ្ញា បរិនិព្វានហើយ ។

៣២៧

ឆដ្ឋំ ពាហិយត្ថេរាបទានំ

សហស្សមបិ ចេ គាថា   អនត្ថបទសញ្ហិតា

ឯកំ គាថាបទំ សេយ្យោ   យំ សុត្វា ឧបសម្មតិ ។

យត្ថ អាបោ ច បឋវី   តេជោ វាយោ ន គាធតិ

ន តត្ថ សុក្កា ជោតន្តិ   អាទិច្ចោ នប្បកាសតិ ។

ន តត្ថ ចន្ទិមា ភាតិ   តមោ តត្ថ ន វិជ្ជតិ

យទា ច អត្តនាវេទិ   មុនិមោនេន ព្រាហ្មណោ ។

អថ រូបា អរូបា ច   សុខទុក្ខា វិមុច្ចតិ

ឥច្ចេវំ អភណិ នាថោ   តិលោកសរណោ មុនីតិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ពាហិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ពាហិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ពាហិយត្ថេរាបទាន ទី ៦

បើគាថាសូម្បីមួយពាន់ តែប្រកបដោយបទមិនជាប្រយោជន៍ មិនប្រសើរស្មើនឹងគាថាមួយបទ ដែលគេស្តាប់ហើយទេ ។ ទឹក ដី ភ្លើង ខ្យល់ មិនតាំងនៅក្នុងព្រះនិព្វានណា កុសលទាំងឡាយ មិនរុងរឿងក្នុងព្រះនិព្វាននោះ ព្រះអាទិត្យ ក៏មិនប្រាកដ (ក្នុងព្រះនិព្វាននោះ) ។ ព្រះចន្ទ ក៏មិនភ្លឺក្នុងព្រះនិព្វាននោះ ងងឹតក៏មិនមាន ក្នុងព្រះនិព្វាននោះដែរ ខីណាសវព្រាហ្មណ៍ ជាមុនិ ដោយញាណ ត្រាស់ដឹងដោយខ្លួនឯង ក្នុងកាលណា ក៏រួចចាករូបនិងអរូប សុខនិងទុក្ខ ក្នុងកាលណោះ ។ ព្រះមុនីនាថ ជាទីពឹងនៃសត្វក្នុងត្រៃលោក បានសម្តែងយ៉ាងនេះឯង ។

បានឮថា ព្រះពាហិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ពាហិយត្ថេរាបទាន ។

សត្តមំ មហាកោដ្ឋិកត្ថេរាបទានំ

[១២៧] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ សព្វលោកវិទូ មុនិ
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ កប្បេ ឧប្បជ្ជិ ចក្ខុមា ។
ឱវាទកោ វិញ្ញាបកោ តារកោ សព្វបាណិនំ
ទេសនាកុសលោ ពុទ្ធោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
អនុកម្បកោ ការុណិកោ ហិតេសី សព្វបាណិនំ
សម្បត្តេ តិត្ថិយេ សព្វេ បញ្ចសីលេ បតិដ្ឋហិ(១) ។
ឯវំ និរាកុលំ អាសិ សុញ្ញតំ តិត្ថិយេហិ ច
វិចិត្តំ អរហន្តេហិ វសីភូតេហិ តាទិភិ ។
រតនានដ្ឋបញ្ញាសំ ឧគ្គតោ សោ មហាមុនិ
កញ្ចនគ្ឃិយសង្កាសោ ពត្តឹសវរលក្ខណោ ។
វស្សសតសហស្សានិ(២) អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ(៣) តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។

---

១ ឱ តិដ្ឋបិ ។ ២ ម. វស្សសតសហស្សានំ ។ ៣ ឱ. តិដ្ឋមានសោ ។

មហាកោដ្ឋិកត្ថេរាបទាន ទី ៧

[១២៧] ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវលោកទាំងអស់ មានចក្ខុ កើតឡើង ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ឈ្លាសក្នុងទេសនា ទ្រង់ប្រទានឱវាទ ញ៉ាំងសត្វឲ្យដឹង ចម្លងសព្វសត្វ ញ៉ាំងពួកជនច្រើនឲ្យឆ្លង ទ្រង់អនុគ្រោះ មានសេចក្តីករុណា ស្វែងរកប្រយោជន៍ដល់សត្វទាំងពួង បានញ៉ាំងពួកតិរ្ថិយទាំងអស់ ដែលមកប្រជុំគ្នា ឲ្យតាំងនៅស៊ប់ ក្នុងសីល ៥ ។ សាសនានេះឯង មិនរឹករវរ សូន្យចាកពួកតិរ្ថិយ វិចិត្រដោយព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ជាបុគ្គលស្ទាត់ជំនាញ ប្រកបដោយតាទិគុណ ។ ព្រះមហាមុនីនោះ មានកម្ពស់ ៥៨ ហត្ថ ប្រាកដស្មើដោយគ្រឿងបូជា ជាវិការៈនៃមាស មានលក្ខណៈដ៏ប្រសើរ ៣២ ប្រការ ។ មានព្រះជន្មមួយសែនឆ្នាំ កាលព្រះអង្គគង់ព្រះជន្មនៅ បានញ៉ាំងពួកជនច្រើនឲ្យឆ្លង (ចាកលោក) ។

៣២៩

សត្តមំ មហាកោដ្ឋិកត្ថេរាបទានំ

តទាហំ ហំសវតិយា ព្រាហ្មណោ វេទបារគូ
ឧបេត្វា[១] សព្វលោកគ្គំ[២] អស្សោសឹ ធម្មទេសនំ ។
តទា សោ សាវកំ ធីរោ បភិន្នបដិសម្ភិទំ[៣]
អត្ថេ ធម្មេ និរុត្តេ ច បដិភាណេ ច កោវិទំ ។
ឋបេសិ ឯតទគ្គម្ហិ តំ សុត្វា មុទិតោ អហំ
សសាវកំ ជិនវរំ សត្តាហំ ភោជយឹ តទា ។
ទុស្សេហិ ឆាទយិត្វាន សសិស្សំ ពុទ្ធសាគរំ
និបច្ច បាទមូលម្ហិ តំឋានំ បត្ថយឹ អហំ ។
តតោ អវោច លោកគ្គោ បស្សេថេតំ ទិជុត្តមំ
វិនតំ បាទមូលម្ហិ[៤] កមលោទរសប្បភំ ។
សេដ្ឋំ ពុទ្ធស្ស[៥] ភិក្ខុស្ស ឋានំ បត្ថយតេ អយំ
តាយ សទ្ធាយ ចាគេន សទ្ធម្មស្សវនេន ច[៦] ។

---

១ ម. ឧបេច្ច ។ ២ ឱ. សត្ថបារង្គំ ។ ៣ ម. បភិន្នមតិគោចរំ ។ ៤ ឱ. ម. បាទមូលេ មេ ។ ៥ ឱ. ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស ។ ៦ ឱ. ម. តេន ធម្មស្សវនេន ច ។

មហាកោដ្ឋិកត្ថេរាបទាន ទី ៧

កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាព្រាហ្មណ៍ ក្នុងក្រុងហង្សវតី ជាអ្នកដល់នូវត្រើយនៃវេទ បានចូលទៅជិតព្រះពុទ្ធជាកំពូល នៃសត្វ-លោកទាំងពួង ហើយស្តាប់ធម្មទេសនា ។ គ្រានោះ ព្រះពុទ្ធជាអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់តាំងសាវ័ក (មួយអង្គ) ដែលបែកធ្លាយបដិសម្ភិទា ជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងអត្ថ ធម៌ និរុត្តិ និងបដិ-ភាណ ក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ កាលនោះ ខ្ញុំបានឮនូវតំណែងនោះហើយ ក៏មានចិត្តរីករាយ បានញុំាងព្រះជិនស្រីដ៏ប្រសើរព្រមទាំងសាវ័កឲ្យឆាន់ អស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ខ្ញុំញុំាងព្រះពុទ្ធដូចជាសាគរ ព្រមទាំងសិស្សឲ្យស្លៀកសំពត់ រួចខ្ញុំក្រាបទៀបព្រះបាទមូល ប្រាថ្នាតំណែងនោះ ។

លំដាប់នោះ ព្រះពុទ្ធជាកំពូលលោក ទ្រង់ត្រាស់ថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលព្រាហ្មណ៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នុ៎ះ ក្រាបទៀបបាទមូល មានរស្មីឮដ៏ពោះ ដូចផ្កាឈូក ព្រាហ្មណ៍នេះ (បរិបូណ៌) ដោយសទ្ធា ចាគៈ និងសទ្ធម្មស្សវនៈ នោះ ប្រាថ្នានូវតំណែងនៃភិក្ខុ របស់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។

សព្វត្ថ សុខិតោ ហុត្វា   សំសរិត្វា ភវាភវេ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ   លច្ឆសេតំ[១] មនោរថំ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ   ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន   សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ   ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
កោដ្ឋិកោ នាម នាមេន   ហេស្សតិ សត្ថុសាវកោ ។
តំ សុត្វា មុទិតោ ហុត្វា   យាវជីវំ តទា ជិនំ
មេត្តចិត្តោ បរិចរឹ[២]   យតោ[៣] បញ្ញាសមាហិតោ ។
តេន កម្មវិបាកេន   ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ   តាវតឹសំ អគញ្ឆហំ ។
សតានំ តីណិក្ខត្តុញ្ច   ទេវរជ្ជមការយឹ
សតានំ បញ្ចក្ខត្តុញ្ច   ចក្កវត្តិ អហោសហំ ។

១ ឱ. លច្ឆតេតំ ។ ២ ម. ផរឹ តទា ។ ៣ ឱ. ម. សតោ ។

ព្រាហ្មណ៍នេះ ជាអ្នកដល់នូវសេចក្តីសុខ ក្នុងទីទាំងពួង អន្ទោលទៅក្នុងភពតូចភពធំ រមែងបាននូវតំណែងទុំៈ ដូចបំណង ក្នុងកាលជាអនាគត ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ មានមហាបុរស សម្ភពក្នុងត្រកូលស្តេចឱក្កាកៈ នឹងបានជាព្រះសាស្តា ក្នុងលោក ព្រះនាមគោតម ។ ព្រាហ្មណ៍នេះ នឹងបានជាធម្មទាយាទ ជាឱរស ជាធម្មនិម្មិត របស់ព្រះគោតមនោះ នឹងបានជាសាវ័ក នៃព្រះសាស្តា មាននាមថា កោដ្ឋិកៈ ។

កាលនោះ ខ្ញុំឮពុទ្ធព្យាករណ៍នោះហើយ ក៏មានចិត្តរីករាយ មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា មានប្រាជ្ញាខ្ជាប់ខ្ជួនបានបម្រើព្រះជិនស្រី ដរាបដល់អស់ជីវិត ។ ដោយផលនៃកុសលកម្មនោះផង ដោយការតម្កល់ទុក នូវសេចក្តីប្រាថ្នានោះផង ខ្ញុំលុះលះបង់រាងកាយ ជារបស់មនុស្សហើយ បានទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ ខ្ញុំបានសោយរាជ្យ ជាស្តេចទេវតាអស់ ៣០០ ដង បានជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៥០០ ដង ។

៣៣១

សត្តមំ មហាកោដ្ឋិកត្ថេរាបទានំ

បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ
សព្វត្ថ សុខិតោ អាសឹ តស្ស កម្មស្ស វាហសា ។
ទុវេ ភវេ សំសរាមិ ទេវត្តេ អថ មានុសេ
អញ្ញំ គតឹ ន ជានាមិ[១] សុចិណ្ណស្ស ឥទំ ផលំ ។
ទុវេ កុលេ បជាយាមិ ខត្តិយេ វាបិ ព្រាហ្មណេ
នីចេ កុលេ ន ជាយាមិ សុចិណ្ណស្ស ឥទំ ផលំ ។
បច្ឆិមេ ភវសម្បត្តេ ព្រហ្មពន្ធុ អហោសហំ
សាវត្ថិយំ វិប្បកុលេ បច្ឆា ជាតោ មហទ្ធនេ ។
មាតា ចន្ទវតី នាម បិតា មេ អស្សលាយនោ
យទា មេ បិតរំ ពុទ្ធោ វិនយំ[៣] សព្វសុទ្ធិយា[៣] ។
តទា បសន្នោ សុគតេ បព្វជឹ អនគារិយំ
មោគ្គល្លានោ អាចរិយោ ឧបជ្ឈា សារិសម្ភវោ ។

---

១ ឱ. ម. ន គច្ឆាមិ ។ ២ ឱ. ម. វិនយី ។ ៣ ឱ. សព្វពុទ្ធិយា ។

បានសោយប្រទេសរាជ្យដ៏ទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ខ្ញុំបាន សេចក្តីសុខ ក្នុងទីទាំងពួង ដោយអានិសង្សនៃកុសលកម្ម នោះ ។ ខ្ញុំតែងអន្ទោលទៅក្នុងភព ២ គឺទេវតា ឬមនុស្ស ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់គតិដទៃ នេះជាផលនៃកុសលកម្ម ដែលខ្ញុំ សន្សំល្អហើយ ។ ខ្ញុំតែងកើតក្នុងត្រកូល ២ គឺក្សត្រ ឬ ព្រាហ្មណ៍ មិនដែលកើត ក្នុងត្រកូលទាបថោកទេ នេះជា ផលនៃកុសលកម្ម ដែលខ្ញុំសន្សំល្អហើយ ។ លុះដល់បច្ឆិម-ភព ខ្ញុំជាអ្នកមានផៅពង្សប្រសើរ ខាងក្រោយមក ខ្ញុំកើត ក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ មានធនធានច្រើន ក្នុងក្រុងសា-វត្ថី ។ មាតារបស់ខ្ញុំ ឈ្មោះចន្ទវតី បិតារបស់ខ្ញុំ ឈ្មោះ អស្សលាយនៈ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ទូន្មានបិតារបស់ខ្ញុំ ដើម្បីសេច-ក្តីស្អាតគ្រប់យ៉ាង ក្នុងកាលណា ។ កាលនោះ ខ្ញុំជ្រះ-ថ្លា ចំពោះព្រះសុគត ហើយចូលទៅកាន់ផ្នួស ព្រះមោគ្គ-ល្លានជាអាចារ្យ ព្រះសារីបុត្តជាឧបជ្ឈាយ៍ (របស់ខ្ញុំ) ។

កោសេសុ ឆិជ្ជមានេសុ ឆិជ្ជិ ឆិន្នា សម្ពលិកា
និវាសេន្តោ ច កាសាវំ អរហត្តំ អចាបុណឹ ។
អត្ថធម្មនិរុត្តីសុ បដិភាណេ ច មេ មតិ
បភិន្នា តេន លោកគ្គោ ឯតទគ្គេ ឋបេសិ មំ ។
អសង្ខិជ្ជំ វិយាកាសឹ ឧបតិស្សេន បុច្ឆិតោ
បដិសម្ភិទាសុ តេជាហំ អគ្គោ សម្ពុទ្ធសាសនេ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

កាលសក់ទាំងឡាយដាច់ចុះ ទិដ្ឋិព្រមទាំងឫសក៏ដាច់ចុះដែរ ខ្ញុំកំពុងតែស្លៀកសំពត់កាសាវៈ ក៏បានសម្រេចអរហត្ត ។ ប្រាជ្ញារបស់ខ្ញុំបែកធ្លាយ ក្នុងអត្ថ ធម៌ និរុត្តិ និងបដិភាណ ហេតុនេះ បានជាព្រះពុទ្ធ ជាកំពូលនៃលោក ទ្រង់តាំងខ្ញុំ ក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ។ ខ្ញុំត្រូវឧបតិស្សៈ សាកសួរក្នុងបដិសម្ភិទា ក៏បានដោះស្រាយនូវធម៌ ដែលខ្លួនមិនដែលបានឃើញ ហេតុនោះហើយបានជាខ្ញុំជាអ្នកប្រសើរ ក្នុងសាសនានៃព្រះសម្ពុទ្ធ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ របស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

មហាកោដ្ឋិកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

អដ្ឋមំ ឧរុវេលកស្សបត្ថេរាបទានំ

[១២៨] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ សព្វលោកវិទូ មុនិ
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ កប្បេ ឧប្បជ្ជិ ចក្ខុមា ។
ឱវាទកោ វិញ្ញាបកោ តារកោ សព្វបាណិនំ
ទេសនាកុសលោ ពុទ្ធោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
អនុកម្បកោ ការុណិកោ ហិតេសី សព្វបាណិនំ
សម្បត្តេ តិត្ថិយេ សព្វេ បញ្ចសីលេ បតិដ្ឋហិ ។
ឯវំ និរាកុលំ អាសិ សុញ្ញតំ តិត្ថិយេហិ ច
វិចិត្តំ អរហន្តេហិ វសីភូតេហិ តាទិភិ ។

បានឮថា ព្រះមហាកោដ្ឋិកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ មហាកោដ្ឋិកត្ថេរាបទាន ។

ឧរុវេលកស្សបត្ថេរាបទាន ទី ៨

[១២៨] ព្រះជិនស្រីព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវលោកទាំងមូល មានបញ្ញាចក្ខុ ទ្រង់ឧបត្តិឡើងក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ទ្រង់ប្រទានឱវាទ ញ៉ាំងសត្វឲ្យត្រាស់ដឹង ចម្លងសត្វទាំងពួង ទ្រង់ឈ្លាសក្នុងទេសនា ស្តេចញ៉ាំងប្រជុំជនច្រើនឲ្យឆ្លង (ចាកលោក) ព្រះអង្គមានសេចក្តីអនុគ្រោះ មានសេចក្តីអាណិតអាសូរ ស្វែងរកនូវប្រយោជន៍ដល់សត្វទាំងពួង បានញ៉ាំងពួកតិរ្ថិយទាំងពួង ដែលមកប្រជុំគ្នាឲ្យតាំងនៅស៊ប់ក្នុងសីល ៥ ។ សាសនានេះមិនរឹករវរ សូន្យចាកពួកតិរ្ថិយ វិចិត្រដោយពួកព្រះអរហន្ត ជាអ្នកស្ទាត់ជំនាញ ប្រកបដោយតាទិគុណ ។

រតនានដ្ឋបញ្ញាសំ ឧគ្គតោ សោ មហាមុនិ
កញ្ចនគ្ឃិយសង្កាសោ ពត្តឹសវរលក្ខណោ ។
វស្សសតសហស្សានិ អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
តទាហំ ហំសវតិយា ព្រាហ្មណោ សាធុសម្មតោ
ឧបេច្ច លោកបជ្ជោតំ អស្សោសឹ ធម្មទេសនំ ។
តទា មហាបរិសតិ មហាបុរិសសាវកំ
ឋបេន្តំ ឯតទគ្គម្ហិ សុត្វាន មុទិតោ អហំ ។
មហតា បរិវារេន និមន្តេត្វា មហាជិនំ
ព្រាហ្មណានំ សហស្សេន សហ ទានមទាសហំ ។
មហាទានំ ទទិត្វាន អភិវាទិយ នាយកំ
ឯកមន្តំ ឋិតោ ហដ្ឋោ ឥទំ វចនមព្រវឹ ។

ព្រះមហាមុនីនោះ មានកម្ពស់ ៥៨ ហត្ថ ប្រាកដស្មើដោយគ្រឿងបូជា ជាវិការៈនៃមាស មានលក្ខណៈ ដ៏ប្រសើរ ៣២ ប្រការ ។ មានព្រះជន្មមួយសែនឆ្នាំ កាលព្រះអង្គគង់ព្រះជន្មនៅឡើយ បានញ៉ាំងពួកជនច្រើនឲ្យឆ្លង (ចាកលោក) កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាព្រាហ្មណ៍ ដែលលោកសន្មតថាជាសប្បុរស នៅក្នុងក្រុងហង្សវតី បានចូលទៅជិតព្រះពុទ្ធជាពន្លឺនៃលោក ហើយស្តាប់ធម្មទេសនា ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំបានឃើញព្រះមានបុណ្យ កំពុងតាំងមហាបុរសសាវ័ក ក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ក្នុងកណ្តាលមហាបរិស័ទ ខ្ញុំបានឮហើយក៏ត្រេកអរ ។ ខ្ញុំនិមន្តព្រះមហាជិនស្រី ព្រមទាំងបរិវារជាច្រើន បានថ្វាយទានជាមួយនឹងពួកព្រាហ្មណ៍ មួយពាន់នាក់ ។ លុះថ្វាយមហាទានហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះនាយក ឋិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ត្រេកអរហើយ ក៏ពោលពាក្យនេះថា

៣៣៨

អដ្ឋមំ ឧរុវេលកស្សបត្ថេរាបទានំ

តយិ សទ្ធាយ មេ វិរ	អធិការគុណេន ច
បរិសា មហតី ហោតុ	និព្វត្តស្ស តហឹ តហឹ ។
តទា អវោច បរិសំ	គជគជ្ជិតសុស្សរោ
ករវិករុទោ សត្ថា	ឯតំ បស្សថ ព្រាហ្មណំ ។
ហេមវណ្ណំ មហាពាហុំ	កមលាននលោចនំ
ឧទគ្គតនុជំ ហដ្ឋំ	សទ្ធាវន្តំ គុណេ មម ។
ឯស បត្ថយិ តំ[១] ឋានំ	សីហសរស្ស[២] ភិក្ខុនោ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ	លច្ឆសេតំ មនោរថំ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ	ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន	សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។

១ ឱ. បត្ថយតេ ។ ម. បត្ថយសេ ។ ២ ឱ. ម. សីហឃោសស្ស ។

បពិត្រព្រះអង្គមានព្យាយាម ដោយសេចក្ដីជឿចំពោះព្រះអង្គ ផង ដោយគុណដ៏ក្រៃលែងផង បរិស័ទច្រើន សូមសម្រេច ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ដែលកើតក្នុងទីនោះ ៗ ។

គ្រានោះ ព្រះសាស្ដា មានព្រះសូរសៀងក្បោះក្បាយ ដូចជាកម្ទរនៃដំរី ពីរោះដូចសត្វករវិក បានត្រាស់ចំពោះ បរិស័ទថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលព្រាហ្មណ៍នុ៎ះ មានសម្បុរ ដូចមាស មានកំភួនដៃធំ មានមុខនិងភ្នែកដូចផ្កាឈូក មាន រោមដ៏ខៀវឡើង ជាអ្នកត្រេកអរ មានសេចក្ដីជឿក្នុងគុណ របស់តថាគត ។ ព្រាហ្មណ៍នេះ ប្រាថ្នានូវតំណែងនៃភិក្ខុ ដែលមានសំឡេង ដូចជាសីហៈនោះ នឹងបាននូវតំណែង នុ៎ះដូចបំណង ក្នុងកាលជាអនាគត ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ មានព្រះមហាបុរស សម្ភពក្នុងត្រកូលស្ដេច ឱក្កាកៈ នឹងបានជាព្រះសាស្ដាក្នុងលោក ព្រះនាមគោតម ។

តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
កស្សបោ នាម នាមេន ហេស្សតិ សត្ថុសាវកោ ។
ឥតោ ទ្វេនវុតេ កប្បេ អហុ សត្ថា អនុត្តរោ
អនូបមោ អសទិសោ ផុស្សោ លោកគ្គនាយកោ ។
សោ ច សព្វតមំ ហន្ត្វា វិជដេត្វា មហាជដំ
វស្សតេ អមតំ វុដ្ឋឹ តប្បយន្តោ សទេវកំ ។
តទា មយំ[១] ពារាណសិយំ រាជាមច្ចា អហុម្ហសេ
ភាតរោម្ហ តយោ សព្វេ សំវិស្សដ្ឋាវ រាជិនោ[២] ។
វីរង្គរូបា ពលិនោ សង្គាមេ អបរាជិតា
តទា កុបិតបច្ចន្តោ អម្ហេ អាហ មហីបតិ ។

---

១ ម. តទាហំ ។ ឱ. តទា ហិ ។ ២ ម. សិវស្សដ្ឋា បរាជិនោ ។

ព្រាហ្មណ៍នេះ ជាឱរសដែលធម៌និម្មិត ជាអ្នកទទួលមត៌កក្នុងធម៌ របស់ព្រះគោតមនោះ នឹងបានជាសាវ័កនៃព្រះសាស្តាមាននាមថា កស្សបៈ ។ ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្បនេះ នឹងមានព្រះសាស្តាព្រះនាមផុស្សៈ ព្រះអង្គប្រសើរ រកបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹមមិនបាន ឥតមានបុគ្គលស្មើ ជានាយក ជាកំពូលនៃលោក ។ ព្រះអង្គកម្ចាត់បង់នូវងងឹតទាំងពួង ទ្រង់ត្រ-ដោះនូវបណ្តាញធំ គឺតណ្ហា ស្តេចបង្អុរចុះនូវភ្លៀង គឺអមតៈហើយញុំាងមនុស្សលោក ព្រមទាំងទេវលោក ឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ (ដោយទឹកអម្រឹតនោះ) ។ កាលនោះ យើងទាំងអស់គ្នា ៣ នាក់ ជាបងប្អូន ជាអាមាត្យរបស់ស្តេចពារាណ-សី ជាទីទុកព្រះទ័យ នៃព្រះរាជា ។ ជាអ្នកមានព្យាយាមអង់អាច មានកម្លាំង ឈ្នះក្នុងសង្គ្រាម គ្រានោះ ស្រុកបច្ចន្តគ្រាមកើតបះបោរ ម្ចាស់ផែនដី ក៏ត្រាស់បង្គាប់យើង

៣៣៧

អដ្ឋមំ ឧរុវេលកស្សបត្ថេរាបទានំ

ឯថ កដ្ឋាន បច្ចន្តំ សាធេត្វា អរនិពលំ[១]
ខេមំ មេ វិជិតំ កត្វា បុនរថោតិ សាសថ[២] ។
តតោ មយំ អហេចុម្ហ យទិ ទេយ្យាសិ នាយកំ
ឧបដ្ឋានាយ អម្ហាកំ សាធយិស្សាម[៣] តេ តតោ ។
តតោ មយំ លទ្ធវរា ភូមិចាលេន បេសិតា
និក្ខិត្តសត្ថំ បច្ចន្តំ កត្វា បុនរុបេច្ច តំ ។
យាចិត្វា សត្ថុបដ្ឋានំ រាជានំ លោកនាយកំ
មុនិវរំ លភិត្វាន យាវជីវំ យជិម្ហ[៤] តំ ។

១ ឱ. សោធេត្វា អវិធិពលំ ។ ម. សោធេត្វា អដ្ដវិពលំ ។ ២ ឱ. ម. ភាសថ ។ ៣ ឱ. សោធយិស្សាម ។ ៤ ឱ. អទិម្ហ ។

ឧរុវេលកស្សបត្ថេរាបទាន ទី ៨

ប្រៀនប្រដៅយើងថា អ្នកទាំងឡាយ មកអាយ ចូរទៅកាន់បច្ចន្តគ្រាម បង្ក្រាបពលផែនដី ធ្វើដែនរបស់អញ ឲ្យបានក្សេមក្សាន្ត ហើយត្រឡប់មកវិញចុះ ។ លំដាប់នោះ ពួកយើងក្រាបទូលសូមពរថា បើព្រះអង្គប្រទាន នូវព្រះពុទ្ធជានាយក ដល់យើងដើម្បីបានបម្រើ យើងទាំងឡាយ នឹងបង្ក្រាបសត្រូវទាំងនោះ ក្នុងបច្ចន្តគ្រាមនោះ ឲ្យខាងតែបាន ។ គ្រានោះ ពួកយើងបានទទួលហើយ ទើបស្ដេចបញ្ជូនទៅដើម្បីរក្សាស្រុក ពួកយើងក៏ធ្វើបច្ចន្តគ្រាម ឲ្យមានគ្រឿងសស្ត្រាដាក់ចុះ រួចហើយត្រឡប់មកកាន់ក្រុងពារាណសីនោះវិញ ។ បានសូមការបម្រើព្រះសាស្ដា ជាលោកនាយក នឹងព្រះរាជា លុះបានព្រះមុនីដ៏ប្រសើរមកហើយ ទើបនាំគ្នាបូជាព្រះអង្គនោះ ដរាបដល់អស់ជីវិត ។

មហាត្ថានិ ច វត្ថានិ បណីតានិ រសានិ ច
សេនាសនានិ រម្មានិ ភេសជ្ជានិ ហិតានិ ច ។
ទត្វា សសង្ឃមុនិនោ ធម្មេនុប្បាទិតានិ មេ[១]
សីលវន្តោ ការុណិកា ភាវនាយុត្តមានសា ។
សទា បរិចរិត្វាន មេត្តចិត្តេន នាយកំ
និព្វុតេ តម្ហិ លោកគ្គេ បូជំ កត្វា យថាពលំ ។
តតោ ចុតា តាវត្តឹសំ[២] គតា តត្ថ មហាសុខំ
អនុភូតា មយំ សព្វេ ពុទ្ធបូជាយិទំ ផលំ ។
មាលាការោ យថាលទ្ធោ ទស្សេតិ វិកតឹ ពហុំ
តថា ភវេ ភវន្តោហំ រាជោរោធបតី អហុ ។

១ ឱ. ម. ធម្មេនុប្បាទិ តាទិនោ ។ ២ ឱ. ម. សន្តុសិតំ ។

ពួកយើងជាអ្នកមានសីល មានសេចក្តីករុណា មានចិត្តប្រ-
កបដោយការនា បានប្រគេន នូវសំពត់មានតម្លៃផង នូវ
ភោជនមានរសដ៏ថ្លៃថ្លាផង នូវសេនាសនៈ ជាទីគ្រែកអរផង
នូវភេសជ្ជៈជាប្រយោជន៍ផង ដែលកើតឡើងដោយធម៌ ដល់
ព្រះមុនី ព្រមទាំងព្រះសង្ឃ ហើយបម្រើព្រះនាយកដោយ
មេត្រីចិត្តសព្វកាល ។ កាលដែលព្រះអង្គជាកំពូលនៃលោក
ទ្រង់បរិនិព្វានទៅ ពួកយើងក៏នាំគ្នាធ្វើការបូជា សមគួរតាម
កម្លាំងធនធាន ។ ពួកយើងទាំងអស់គ្នា ច្យុតអំពីមនុស្ស-
លោកនោះ បានទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស សោយមហា-
សុខក្នុងឋានតាវត្តិង្សនោះ នេះជាផលនៃពុទ្ធបូជា ។ ជាង
ក្រងផ្កា បាននូវផ្កា រមែងសម្តែងនូវការធ្វើរំលេចផ្សេង ៗ
ច្រើនយ៉ាង យ៉ាងណាមិញ ចំណែកខាងខ្ញុំ កាលកើត
ក្នុងភព បានជាធំក្នុងដែនវិទេហៈ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

អដ្ឋមំ ឧរុវេលកស្សបត្ថេរាបទានំ

កុណាចេលស្ស ភាគ្យេន មិច្ឆាទិដ្ឋិហតាសយោ
នរកមគ្គមារុឡ្ហោ រុចាយ(១) មម ជីតុយា ។
ឱភាជំ ជានយិត្វាន ព្រហ្មុនា នារទេនហំ
ពហុជា(២) សាសិតោ សន្តោ ទិដ្ឋឹ ហិត្វាន ចាបិកំ ។
បូរយិត្វា វិសេសេន ទសកម្មបថេ អហំ
ហិត្វាន ទេហមគមឹ សគ្គំ សករជំ យថា ។
បច្ឆិមេ ភវសម្បត្តេ ព្រហ្មពន្ធុ អហោសហំ
ពារាណសិយំ ជីតាយ(៣) ជាតោ វិប្បកុលេ អហំ(៤) ។
មច្ចុព្យាធិជរាភីតោ ឱកាហេត្វា មហាវជំ(៥)
និព្វានំ បទមេសន្តោ ជដិលេសុ បរិព្វជឹ ។
តទា ទ្វេ ភាតរោ មយ្ហំ បព្វជឹសុ មយា សហ
ឧរុវេលាយ មាបេត្វា អស្សមំ និវសឹ អហំ ។

---

១ ឱ. នរកំ មគ្គិមារុឡ្ហោ រុជាយ ។ ២ ឱ. ពហុំ វ ។ ៣ ឱ. ពារាណសិយំបិ តាយំ ។ ៤ ឱ. ម. វិប្បមហាកុលេ ។ ៥ ឱ. ហិត្វាន ច មហាធនំ ។

ឧរុវេលកស្សបត្ថេរាបទាន ទី ៨

ខ្ញុំមានអាសយធម៌ ត្រូវមិច្ឆាទិដ្ឋិកម្ចាត់បង់ (ព្រោះជឿ) តាមពាក្យអចេលឈ្មោះគុណៈ ក៏ឡើងកាន់ផ្លូវនរក មិនបានកាន់យកឱវាទរបស់នាងរុចា ជាធីតានៃខ្ញុំ លុះបាននារទព្រហ្មមកប្រៀនប្រដៅ ដោយវិធីច្រើនយ៉ាង ក៏បានស្ងប់រម្ងាប់ ហើយលះបង់ទិដ្ឋិអាក្រក់ចោលចេញ ។ ខ្ញុំបានបំពេញកម្មបថទាំង ១០ ដោយវិសេស លុះលះបង់រាងកាយរបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ ដូចជានៅក្នុងលំនៅរបស់ខ្លួន ។ លុះដល់បច្ឆិមភព ខ្ញុំជាអ្នកមានផៅពង្សដ៏ប្រសើរ គឺកើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ក្នុងក្រុងពារាណសី ជាក្រុងទូលាយ ។ ខ្ញុំត្រូវមច្ចុ ព្យាធិ និងជរាមកគ្របសង្កត់ហើយ បានចូលទៅក្នុងព្រៃមហាវ័ន ស្វែងរកផ្លូវព្រះនិព្វាន ហើយក៏ចូលបួសក្នុងពួកជដិល ។ គ្រានោះ ប្អូនរបស់ខ្ញុំទាំង ២ នាក់ ក៏បួសជាមួយនឹងខ្ញុំដែរ ខ្ញុំបានសាងអាស្រម នៅក្នុងឧរុវេលប្រទេស ។

កស្សបោ នាម គោត្តេន ឧរុវេលាយ ជីវសី[១]
តតោ មេ អាសិ បញ្ញត្តិ ឧរុវេលាសុ កស្សបោ ។
នទីសកាសេ ភាតា មេ នទីកស្សបសវ្ហយោ
អាសិប្បកាសោ នាមេន[២] គយាយំ គយកស្សបោ ។
ទ្វេ សតានិ កនិដ្ឋស្ស តីណិ មជ្ឈស្ស ភាតុនោ
មម បញ្ចសតាន្យូនា សិស្សា សព្វេ មមានុគា ។
តទា ឧបេច្ច មំ[៣] ពុទ្ធោ កត្វាន វិវិធានិ មេ
បាដិហិរានិ លោកគ្គោ វិនេសិ នរសារថិ ។
សហស្សបរិវារេន អហោសឹ ឯហិភិក្ខុកោ[៤]
តេហេវ សហ សព្វេហិ អរហត្តំ អបាបុណឹ ។

---

១ ឱ. ឧរុវេលា និវាសិតា ។ ម. ឧរុវេឡនិវាសិតោ ។ ២ ឱ. អាសិ សកាសេ នាមេន ។ ម. អាសីសកាសនាមេន ។ ៣ ឱ. មេ ។ ៤ ឱ. ភិក្ខវោ ។

ខ្ញុំឈ្មោះកស្សប តាមគោត្រ នៅក្នុងឧរុវេលប្រទេស ព្រោះនៅក្នុងឧរុវេលប្រទេសនោះ បានជានាមបញ្ញត្តិ របស់ខ្ញុំថា ឧរុវេលកស្សប ។ ប្អូនរបស់ខ្ញុំម្នាក់ នៅក្បែរស្ទឹង មាននាមថា នទីកស្សប (ប្អូនម្នាក់ទៀត) នៅក្នុងប្រទេសគយា ក៏មាននាមប្រាកដថា គយាកស្សប ។ ប្អូនពៅមានសិស្ស ២០០ ប្អូនកណ្តាល មានសិស្ស ៣០០ ខ្ញុំឯងមានសិស្ស ៥០០ ឥតខ្វះ សិស្សទាំងអស់នោះ ប្រព្រឹត្តតាមខ្ញុំ ។ គ្រានោះ ព្រះពុទ្ធជាកំពូលនៃលោក ជានរសារថី ទ្រង់ចូលទៅរកខ្ញុំ បានធ្វើបាដិហារ្យផ្សេង ៗ ទូន្មានខ្ញុំ ។ ខ្ញុំបានបួសជាឯហិភិក្ខុ ព្រមដោយបរិវារមួយពាន់ ហើយបានសម្រេចអរហត្ត មួយអន្លើដោយជនទាំងនោះគ្រប់គ្នា ។

៣៤១

អដ្ឋមំ ឧរុវេលកស្សបត្ថេរាបទានំ

តេ ច អញ្ញេ ពហវោ យសសា(១) មំ បរិវារយុំ
សាសិតុញ្ច សមត្ថោហំ តតោ មំ ឥសិ សត្តមោ ។
មហាបរិសការស្មឹ ឯតទគ្គេ ឋបេសិ មំ
អហោ ពុទ្ធេ កតំ ការំ សផលំ មេ អជាយថ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឧរុវេលកស្សបោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ឧរុវេលកស្សបត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---
១ ឱ. សិស្សា ។ ម. យស្មា ។

ឧរុវេលកស្សបត្ថេរាបទាន ទី ៨

មិនមែនត្រឹមតែពួកជន ទាំងនោះទេ មានទាំងពួកជនដទៃជាច្រើន ចោមរោមខ្ញុំដោយយស ខ្ញុំក៏អាចប្រៀនប្រដៅ (ជនទាំងនោះ) បាន លំដាប់ពីនោះមក ព្រះពុទ្ធជាឥសីទី ៧ ទ្រង់តាំងខ្ញុំក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ខាងឯមានបរិស័ទច្រើន ។ ឱ ហ្ន៎ ! ការបូជាដែលខ្ញុំបានធ្វើចំពោះព្រះពុទ្ធ កើតផលដល់ខ្ញុំវិញ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួងខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះឧរុវេលកស្សបត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ឧរុវេលកស្សបត្ថេរាបទាន ។

នវមំ រាធត្ថេរាបទានំ

[១២៩] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ សព្វលោកវិទូ មុនិ
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ កប្បេ ឧប្បជ្ជិ ចក្ខុមា ។
ឱវាទកោ វិញ្ញាបកោ តារកោ សព្វបាណិនំ
ទេសនាកុសលោ ពុទ្ធោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
អនុកម្បកោ ការុណិកោ ហិតេសី សព្វបាណិនំ
សម្បត្តេ តិត្ថិយេ សព្វេ បញ្ចសីលេ បតិដ្ឋហិ ។
ឯវំ និរាកុលំ អាសិ សុញ្ញតំ តិត្ថិយេហិ ច
វិចិត្តំ អរហន្តេហិ វសីភូតេហិ តាទិភិ ។
រតនានឌ្ឍបញ្ញាសំ ឧគ្គតោ សោ មហាមុនិ
កញ្ចនគ្ឃិយសង្កាសោ ទ្វត្តឹសវរលក្ខណោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

រាធត្ថេរាបទាន ទី ៩

[១២៩] ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ មានបញ្ញាចក្ខុ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ជ្រាបច្បាស់នូវលោកទាំងពួង ស្តេចកើតឡើងក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ឈ្លាសក្នុងការទេសនា ទ្រង់ប្រទានឱវាទ ញុំាងសត្វឲ្យត្រាស់ដឹង ចម្លងសត្វទាំងពួង ទ្រង់ញុំាងប្រជុំជនច្រើនឲ្យឆ្លង (ចាកលោក) ។ ព្រះអង្គមានសេចក្តីអនុគ្រោះ មានសេចក្តីអាណិតអាសូរ ស្វែងរកប្រយោជន៍ដល់សព្វសត្វ ទ្រង់ញុំាងពួកតិរ្ថិយទាំងពួងដែលមកប្រជុំគ្នាឲ្យតាំងនៅក្នុងសីល ៥ ។ កាលយ៉ាងនេះសាសនានេះមិនរឹករវរ សូន្យចាកពួកតិរ្ថិយ វិចិត្រដោយពួកព្រះអរហន្តជាបុគ្គលស្ទាត់ជំនាញ ប្រកបដោយតាទិគុណ ។ ព្រះមហាមុនីនោះ មានកម្ពស់ ៥៨ ហត្ថ ប្រាកដស្មើដោយគ្រឿងបូជាជាវិការៈនៃមាស មានលក្ខណៈដ៏ប្រសើរ ៣២ ប្រការ ។

៣៤៣

នវមំ រាធត្ថេរាបទានំ

វស្សសតសហស្សានិ អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
តទាហំ ហំសវតិយា ព្រាហ្មណោ មន្តបារគូ
ឧបេច្ច តំ នរវរំ អស្សោសឹ ធម្មទេសនំ ។
បញ្ញាបេន្តំ មហាវីរំ បរិសាសុ វិសារទំ
បដិភាណេយ្យកំ ភិក្ខុំ ឯតទគ្គេ វិធាយកំ ។
តទាហំ ការំ កត្វាន សសង្ឃេ លោកនាយកេ
និបច្ច សិរសា បាទេ តណ្ឋានំ អភិបត្ថយឹ ។
តតោ មំ ភគវា អាហ សិង្គីនិក្ខសមប្បភោ
សរេន រជនីយេន កិលេសមលហារិនា ។
សុខី ភវស្សុ ទីឃាយុ សិជ្ឈតំ[១] បណិធី តវ
សសង្ឃេ មេ កតំ ការំ អតីវ វិបុលំ តយា ។

១ ម. សិជ្ឈតុ ។

មានព្រះជន្មមួយសែនឆ្នាំ កាលព្រះអង្គគង់ព្រះជន្មនៅឡើយ ស្តេចញុំាងប្រជុំជនច្រើនឲ្យឆ្លង (ចាកលោក) ។ គ្រានោះ ខ្ញុំកើតជាព្រាហ្មណ៍ នៅក្រុងហង្សវតី ជាអ្នកដល់ត្រើយនៃមន្ត្ត បានចូលទៅគាល់ព្រះអង្គជានរៈដ៏ប្រសើរ ហើយស្តាប់ធម៌ទេសនា ។ ខ្ញុំបានឃើញនូវព្រះនាយក មានព្យាយាមធំ កំពុងតាំងភិក្ខុអ្នកមានប្រាជ្ញាក្លៀវក្លា ក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ។ គ្រានោះ ខ្ញុំធ្វើសក្ការៈចំពោះព្រះលោក-នាយក ព្រមទាំងព្រះភិក្ខុសង្ឃ ហើយក្រាបទៀបព្រះបាទាដោយសិរ្ស ប្រាថ្នានូវតំណែងនោះ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គមានរស្មីដូចជាមាសឆ្អៅ ទ្រង់ត្រាស់នឹងខ្ញុំ ដោយព្រះសូរសៀងគួរត្រេកអរ អាចកម្ចាត់បង់នូវកិលេសជាមន្ទិល ដូច្នេះថា

អ្នកចូរបានសេចក្តីសុខ មានអាយុវែង សេចក្តីប្រាថ្នាចូរសម្រេចដល់អ្នក ព្រោះគ្រឿងសក្ការៈ អ្នកបានធ្វើដល់តថាគត ព្រមទាំងព្រះសង្ឃ ហៅពេញជាអធិកមហិមា ។

សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
ភធោតិ នាមធេយ្យេន ហេស្សតិ សត្ថុសាវកោ[១] ។
បដិភាណេយ្យកានគ្គំ បញ្ញាបេស្សតិ នាយកោ
តំ សុត្វា មុទិតោ ហុត្វា យាវជីវំ តទា ជិនំ ។
មេត្តចិត្តោ បរិចរឹ យតោ[២] បញ្ញាសមាហិតោ
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច ។
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគច្ឆហំ
សតានំ តីណិក្ខត្តុញ្ច ទេវរជ្ជមការយឹ ។

---

១ ឱ. ម. ឥតោ បរំ សកេ ហេតុ គុណោ តុដ្ឋោ សក្យបុត្តោ នរាសភោតិ ទិស្សន្តិ ។

២ ឱ. ម. សកោ ។

ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ មានមហាបុរស សម្ភព ក្នុងត្រកូលស្តេចឱក្កាកៈ នឹងបានជាសាស្តា ព្រះនាមគោតម ត្រាស់ឡើងក្នុងលោក ។ បុរសនេះនឹងបានជាឱរស ដែលព្រះធម៌និម្មិត ជាអ្នកទទួលនូវមត៌ក ក្នុងធម៌របស់ព្រះគោតមនោះ ជាសាវ័ករបស់ព្រះសាស្តា មានឈ្មោះថា រាធៈ ។ ព្រះនាយក នឹងតាំងបុរសនេះ ជាបុគ្គលប្រសើរ ជាងសាវ័កអ្នកមានប្រាជ្ញាទាំងឡាយ ។

គ្រានោះ ខ្ញុំឮព្រះពុទ្ធដីកានោះហើយ ក៏ត្រេកអរ មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា មានប្រាជ្ញាខ្ជាប់ខ្ជួន បានបម្រើព្រះជិនស្រី ដរាបដល់អស់ជីវិត ។ ដោយអំពើដែលខ្ញុំធ្វើដោយល្អនោះផង ដោយការតម្កល់ទុកនូវសេចក្តីប្រាថ្នានោះផង ខ្ញុំលះបង់រាងកាយរបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស បានសោយរាជ្យជាស្តេចទេវតា អស់ ៣០០ ដង ។

នវមំ រាធត្ថេរាបទានំ

សតានំ បញ្ចក្ខត្តុញ្ច ចក្កវត្តិ អហោសហំ
បទេសរជ្ជំ វិបុលំ គណនាតោ អសង្ខិយំ ។
សព្វត្ថ សុខិតោ អាសឹ តស្ស កម្មស្ស វាហសា
បច្ឆិមេ ភវសម្បត្តេ គិរិព្វជបុរុត្តមេ ។
ជាតោ វិប្បកុលេ និច្ចេ វិកលច្ឆាទនាសនេ
កដច្ឆុភិក្ខំ ទទាសឹ សារីបុត្តស្ស តាទិនោ ។
យទា ជិណ្ណោ ច វុឌ្ឍោ ច តទារាមមុបាគមឹ
បព្វាជេន្តិ ន មំ កោចិ[1] ជិណ្ណំ ទុព្វលថាមកំ ។
តេន ទិនោ វិវណ្ណង្គោ[2] សោកោ ចាសឹ តទា អហំ
ទិស្វា មហាការុណិកោ មមមាហ មហាមុនិ ។

---
១ ម. បព្វជេតិ ន មំ កោចិ ។ ២ ឱ. ជិណ្ណោ វិវណ្ណង្គោ ។ ម. ទីនោ វិវណ្ណភោ ។

បានជាស្តេចចក្រពត្តិ អស់ ៥០០ ដង បានសោយប្រទេស-រាជ្យដ៏ទូលាយ រាប់ជាតិមិនអស់ ។ ខ្ញុំជាអ្នកបានសេចក្តីសុខក្នុងទីទាំងពួង ដោយអានិសង្សនៃកម្មនោះ លុះដល់បច្ឆិមភព ខ្ញុំកើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ទ័លក្រ ខ្វះខាតគ្រឿងស្លៀកពាក់និងគ្រឿងបរិភោគ នៅក្នុងក្រុងគិរិព្វជៈ ជាក្រុងខ្ពង់ខ្ពស់ បានប្រគេនចង្ហាន់មួយវែក ដល់ព្រះសារីបុត្ត ជាតាទិបុគ្គល ។ កាលដែលខ្ញុំមានវ័យចាស់ចម្រើនឡើង បានចូលទៅក្នុងអារាមក្នុងកាលនោះ ឥតមានភិក្ខុណា ហ៊ានបំបួសខ្ញុំ ដែលចាស់គ្រាំគ្រា មានកម្លាំងថមថយទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ បានជាខ្ញុំកើតទុក្ខ មានសម្បុរខ្លួនអាប់អន់ មានសេចក្តីសោក កាលនោះ ព្រះមហាមុនី មានសេចក្តីករុណាធំ លុះឃើញហើយត្រាស់សួរខ្ញុំថា

កិមត្ថំ បុត្ត សោកដ្ដោ ព្រូហិ តេ ចិត្តជំ រុជំ
បព្វជ្ជំ ន លភេ វីរ ស្វាក្ខាតេ តវ សាសនេ ។
តេន សោកេន ជិនោម្ហិ សរណំ ហោហិ នាយក
តទា ភិក្ខូ សមានេត្វា អបុច្ឆិ មុនិ សត្តមោ ។
ឥមស្ស អធិការំ យេ[១] សរន្តា ព្យាហរន្តុ តេ
សារីបុត្តោ តទាវោច ការមស្ស សរាមហំ ។
កដច្ឆុភិក្ខំ ទាបេសិ បិណ្ឌាយ ចរតោ មមំ
សាធុ សាធុ កតញ្ញូសិ សារីបុត្ត ឥមំ តុវំ ។
បព្វាជេហិ[២] ជិនំ វុឌ្ឍំ ហេស្សតិ បូជនិយោ[៣] អយំ
តតោ អលត្ថំ បព្វជ្ជំ កម្មវាចោបសម្បទំ ។

---

១ ម. អធិការិយំ ។ ២ ឱ. បព្វាជេសិ ។ ៣ ឱ. ម. ហេស្សតាជានីយោ ។

ម្នាលកូន អ្នកត្រូវសេចក្តីសោកគ្របសង្កត់ដូចម្តេច ចូរប្រាប់សេចក្តីឈឺចិត្តរបស់អ្នកមក ។ បពិត្រព្រះអង្គមានព្យាយាម ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានបព្វជ្ជា ក្នុងសាសនា ដែលព្រះអង្គសម្តែងដោយល្អទេ ខ្ញុំព្រះអង្គកើតទុក្ខ ព្រោះសេចក្តីស្តាយនោះ បពិត្រព្រះនាយក សូមព្រះអង្គជាទីពឹងរបស់ខ្ញុំ ។ គ្រានោះព្រះមុនី ទី ៧ ប្រមូលភិក្ខុទាំងឡាយមកហើយត្រាស់សួរថា ពួកភិក្ខុណា នឹកឃើញគុណរបស់ព្រាហ្មណ៍នេះ ពួកភិក្ខុនោះចូរពោលមក ។ គ្រានោះ ព្រះសារីបុត្តបានពោលថា ខ្ញុំព្រះករុណានឹកឃើញគុណរបស់ព្រាហ្មណ៍នេះ ដ្បិតព្រាហ្មណ៍នេះ បានប្រើគេឲ្យប្រគេនចង្ហាន់មួយវែក ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ កាលត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត ។ ម្នាលសារីបុត្រ ប្រពៃហើយ ៗ អ្នកជាមនុស្សកតញ្ញូនឹងព្រាហ្មណ៍នេះ អ្នកចូរបំបួសព្រាហ្មណ៍ចាស់នេះចុះ ព្រោះព្រាហ្មណ៍នេះនឹងជាបុគ្គលគួរគេបូជា ។ លំដាប់នោះ ខ្ញុំក៏បានបព្វជ្ជា ព្រមទាំងឧបសម្បទាដោយកម្មវាចា ។

៣៤៧

នវមំ រាធត្ថេរាបទានំ

ន ចិរេនេវ កាលេន ចាបុណឹ អាសវក្ខយំ
សក្កច្ចំ មុនិនោ វាក្យំ សុណាមិ មុទិតោ យតោ[១]
បដិភាណេយ្យកានគ្គំ តតោ មំ ឋបយិ ជិនោ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា រាធោ ថេរោ ឥមា គាថា-យោ អភាសិត្ថាតិ ។

រាធត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

---

១ ឱ. សតោ ។

រាធត្ថេរាបទាន ទី ៩

អស់កាលមិនយូរប៉ុន្មាន ខ្ញុំក៏បានដល់នូវធម៌ជាគ្រឿងអស់ទៅនៃអាសវៈ តាំងពីខ្ញុំមានចិត្តរីករាយ ស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះមុនី ដោយគោរព ក្នុងកាលណា ព្រះជិនស្រី ក៏តាំងខ្ញុំថាជាអ្នកប្រសើរខាងប្រាជ្ញា ជាងពួកសាវ័កអ្នកមានប្រាជ្ញាក្នុងកាលនោះ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះរាធត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ រាធត្ថេរាបទាន ។

ទសមំ មោឃរាជត្ថេរាបទានំ

[១៣០] បទុមុត្តរោ លោកវិទូ[(១)] សព្វលោកហិតោ មុនិ
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ កប្បេ ឧប្បជ្ជិ ចក្ខុមា ។
ឱវាទកោ វិញ្ញាបកោ តារកោ សព្វបាណិនំ
ទេសនាកុសលោ ពុទ្ធោ តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
អនុកម្បកោ ការុណិកោ ហិតេសី សព្វបាណិនំ
សម្បត្តេ តិត្ថិយេ សព្វេ បញ្ចសីលេ បតិដ្ឋហិ ។
ឯវំ និរាកុលំ អាសិ សុញ្ញតំ តិត្ថិយេហិ ច
វិចិត្តំ អរហន្តេហិ វសីភូតេហិ តាទិហិ ។
រតនានឌ្ឍបញ្ញាសំ ឧគ្គតោ សោ មហាមុនិ
កញ្ចនគ្ឃិយសង្កាសោ ពត្តឹសវរលក្ខណោ ។

---

១ ឱ. ម. បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ ។

មោឃរាជត្ថេរាបទាន ទី ១០

[១៣០] ព្រះមុនីព្រះនាមបទុមុត្តរៈ មានបញ្ញាចក្ខុ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវលោក ទ្រង់ជាប្រយោជន៍ដល់សត្វលោកទាំងពួង ទ្រង់កើតឡើងក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ឈ្លាស ក្នុងទេសនា ទ្រង់ប្រទានឱវាទញ៉ាំងសត្វឲ្យត្រាស់ដឹង ចម្លងសត្វទាំងពួង ទ្រង់ញ៉ាំងពួកជនច្រើនឲ្យឆ្លង (ចាកលោក) ទ្រង់មានសេចក្តីអនុគ្រោះ មានករុណា ស្វែងរកប្រយោជន៍ដល់សត្វទាំងពួង ទ្រង់ញ៉ាំងពួកតិរ្ថិយទាំងពួងដែលមកប្រជុំគ្នា ឲ្យតាំងនៅក្នុងសីល ៥ ។ កាលយ៉ាងនេះ សាសនានេះឯង មិនរឹករវរ សូន្យចាកពួកតិរ្ថិយ វិចិត្រដោយពួកព្រះអរហន្ត ជាអ្នកស្ទាត់ជំនាញ ប្រកបដោយតាទិគុណ ។ ព្រះមហាមុនីនោះ មានកម្ពស់ ៥៨ ហត្ថ ប្រាកដស្មើដោយគ្រឿងបូជាជាវិការ នៃមាស មានលក្ខណៈប្រសើរ ៣២ ប្រការ ។

៣៤៩

ទសមំ មោឃរាជត្ថេរាបទានំ

វស្សសតសហស្សានិ   អាយុ វិជ្ជតិ តាវទេ
តាវតា តិដ្ឋមានោ សោ   តារេសិ ជនតំ ពហុំ ។
តទាហំ ហំសវតិយា   កុលេ អញ្ញតរេ អហុ
បរកម្មាយនេ យុត្តោ   នត្ថិ មេ កិញ្ចិ សន្ធនំ ។
បដិក្កមនសាលាយំ   វសេន្តោ កតភូមិយំ
អគ្គឹ ឧជ្ជាលយឹ តត្ថ   ឧយ្ហកណ្ហាសិលាមហិ[១] ។
តទា បរិសតិ ជាថោ   ចតុសច្ចំ បកាសកោ
សាវកំ សម្បកិត្តេសិ   លូខចីវរធារកំ ។
តស្ស តម្ហិ គុណេ តុដ្ឋោ   បដិបជ្ជ[២] តថាគតំ
លូខចីវរធារកំ   បត្ថយឹ ឋានមុត្តមំ ។
តទា អវោច ភគវា   សាវកោ បទុមុត្តរោ
បស្សថេតំ បុរិសកំ   កុចេលំ តនុទេហកំ ។

---

១ ឱ. សិយាមហី ។ ម. សិសាមហី ។ ២ ឱ. បណិបច្ច ។ ម. បនិបច្ច ។

មោឃរាជត្ថេរាបទាន ទី ១០

មានព្រះជន្មាយុមួយសែនឆ្នាំ កាលព្រះអង្គទ្រង់គង់នៅឡើយ ទ្រង់ញ៉ាំងពួកជនច្រើនឲ្យឆ្លង (ចាកលោក) ។ កាលនោះ ខ្ញុំកើតក្នុងត្រកូលមួយ នៅក្នុងក្រុងហង្សវតី ជាអ្នកប្រកបការងារ របស់បុគ្គលដទៃ ខ្ញុំឥតមានវត្ថុតិចតួចជាទ្រព្យរបស់ខ្លួនឡើយ ។ កាលខ្ញុំនៅក្នុងបដិក្កមនសាលា ដែលគេធ្វើជាថ្នាក់ក៏អុជភ្លើង ក្នុងបដិក្កមនសាលានោះ ផែនដីដែលក្រាលដោយថ្ម ត្រូវភ្លើងឆេះខ្មោចខ្មៅ ។ កាលនោះ ព្រះលោកនាថ កំពុងប្រកាសសច្ចៈ ៤ ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ទ្រង់សរសើរសាវ័កដែលទ្រទ្រង់ចីវរសៅហ្មង ។ ខ្ញុំត្រេកអរក្នុងគុណ របស់សាវ័កនោះ បានប្រតិបត្តិព្រះតថាគត ហើយប្រាថ្នាតំណែងដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ជាកំពូលនៃការទ្រទ្រង់ចីវរសៅហ្មង ។ គ្រានោះ ព្រះបទុមុត្តរៈ មានជោគ ស្តេចទ្រង់ត្រាស់នឹងពួកសាវ័កថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលបុរសនុ៎ះ ដែលមានសំពត់កខ្វក់ មានខ្លួនស្គើង ។

បីតិប្បសន្នវទនំ សទ្ធាជនសមន្និតំ(១)
ឧក្កតនុជំ ហដ្ឋំ អចលំ សាលបិណ្ឌិតំ ។
ឯសោ បត្ថេតិ តំ ឋានំ សច្ចសេនស្ស(២) ភិក្ខុនោ
លូខចីវរធារិស្ស តស្ស វណ្ណកតាសយោ(៣) ។
តំ សុត្វា មុទិតោ ហុត្វា និបច្ច សិរសា ជិនំ
យាវជីវំ សុភំ កម្មំ ការិត្វា ជិនសាសនេ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ(៤) ។
បដិក្កមនសាលាយំ ភូមិជាហនកម្មុនា(៥)
សមសហស្សំ(៦) និរយេ អឌយ្ហឹ វេទនាដ្ដិតោ ។
តេន កម្មាវសេសេន បញ្ច ជាតិសតានិហំ
មនុស្សោ កុលជោ ហុត្វា ចាជិយា លក្ខណង្កិតោ ។

---

១ ម. សទ្ធាស្នេហសមន្និតំ ។ ២ ម. យស្ស សេនស្ស ។ ៣ ម. វណ្ណសិតាសយោ ។ ៤ ឱ. ម. តាវតឹសូបគោ អហំ ។ ៥ ឱ. ភូមិឌាហកកម្មុនា ។ ម. ភូមិទាយកកម្មុនា ។ ៦ ម. សមសហស្សិ ។

មានមុខជ្រះថ្លាដោយបីតិ ទាំងមានទ្រព្យប្រសើរគឺសទ្ធាជាប់តាមហើយ មានរោមដ៏រៀងឡើង រីករាយ ឥតកម្រើកដូចជាដុំឈើ ។ បុរសនុ៎ះ ប្រាថ្នានូវតំណែងនៃភិក្ខុអ្នកមានសច្ចៈជារបស់ខ្លួន ទ្រទ្រង់នូវចីវរសៅហ្មងនោះ មានអធ្យាស្រ័យតាំងនៅ ក្នុងគុណនៃភិក្ខុនោះ ។ លុះខ្ញុំស្តាប់ព្រះពុទ្ធតម្រាស់នោះហើយ ក៏កើតសេចក្តីរីករាយ ក្រាបទៀបព្រះជិនស្រីដោយសិរ្ស: ធ្វើនូវអំពើល្អ ក្នុងសាសនាព្រះជិនស្រី ដរាបដល់អស់ជីវិត ។ ដោយអំពើដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ដោយការតម្កល់ទុកនូវសេចក្តីប្រាថ្នានោះផង លុះខ្ញុំលះបង់រាងកាយជារបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើត ក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ ដោយអំពើដែលខ្ញុំបានដុតថ្នាក់ ក្នុងបដិក្កមនសាលា ខ្ញុំត្រូវវេទនាគ្របសង្កត់ ឆេះនៅក្នុងនរក អស់មួយពាន់ឆ្នាំគត់ ។ ដោយសំណល់កម្មនោះ ខ្ញុំបានកើតក្នុងត្រកូលមនុស្ស មានលក្ខណៈគេស្គាល់បាន តាមលំដាប់ អស់ ៥០០ ជាតិ ។

ទសមំ មោឃរាជត្ថេរាបទានំ

បញ្ច ជាតិសតានេវ កុដ្ឋរោគសមប្បិតោ
មហាទុក្ខំ អនុភវឹ តស្ស កម្មស្ស វាហសា ។
ឥមម្ហិ ភទ្ទកេ កប្បេ ឧបរិដ្ឋំ[១] យសស្សិនំ
បិណ្ឌបាតេន តប្បេសឹ បសន្នមានសោ អហំ ។
តេន កម្មវិសេសេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។
បច្ឆិមេ ភវសម្បត្តេ អជាយឹ ខត្តិយេ កុលេ
បិតុនោ អច្ចយេនាហំ មហារជ្ជសមប្បិតោ ។
កុដ្ឋរោគាភិភូតោហំ រត្តិយំ ន សុខំ[២] លភេ
មោឃំ រជ្ជសុខំ យស្មា មោឃោ រាជា តតោ អហំ ។
កាយស្ស ទោសំ ទិស្វាន បព្វជឹ អនគារិយំ
ពាវរិស្ស ទិជគ្គស្ស សិស្សត្តំ អជ្ឈុបាគមឹ ។

---

១ ឱ. ឧបដ្ឋិតំ ។ ២ ឱ. ន រត្តិយំ សុខំ ។ ម. ន រត្តឹ ន សុខំ ។

មោឃរាជត្ថេរាបទាន ទី ១០

ពេញប្រៀបដោយរោគឃ្ងង់ គ្រប់ ៥០០ ជាតិ រងសេចក្តីទុក្ខ ធំ ដោយផលនៃកម្មនោះ ។ ក្នុងកប្បនេះ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានញុំាំងព្រះបច្ចេកពុទ្ធព្រះនាមឧបរិដ្ឋៈ មានយស ឲ្យឆ្អែត ស្កប់ស្កល់ដោយចង្ហាន់បិណ្ឌបាត ។ ដោយអំពើវិសេសនោះ ផង ដោយការតម្កល់ទុកនូវចេតនានោះផង លុះខ្ញុំលះបង់រាង កាយរបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ លុះដល់បច្ឆិមភព ខ្ញុំបានកើតក្នុងត្រកូលក្សត្រ អំណឹះតតពី ព្រះបិតាទៅ ខ្ញុំក៏បានឆ្អែតស្កប់ស្កល់ដោយរាជសម្បត្តិធំ ។ ខ្ញុំ ត្រូវរោគឃ្ងង់គ្របសង្កត់ ឥតបានសុខក្នុងរាត្រីឡើយ សេចក្តី សុខក្នុងរាជសម្បត្តិ ជារបស់សោះសូន្យទទេ ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ បានជាខ្ញុំមានឈ្មោះថាមោឃរាជ ។ ខ្ញុំឃើញ ទោសរបស់កាយហើយ ក៏ចូលទៅកាន់ផ្នួស បានចូលទៅ ធ្វើជាសិស្សរបស់ពាវរីព្រាហ្មណ៍ ដែលជាកំពូលព្រាហ្មណ៍ ។

មហតា បរិភវេន ឧបេច្ច នរនាយកំ
អបុច្ឆឹ និបុណំ បញ្ហំ ភតិសំ ភធិស្វនធំ ។
អយំ លោកោ បរោ លោកោ ព្រហ្មលោកោ សទេវកោ
ទិដ្ឋិន្តេ[១] នាភិជានាមិ គោតមស្ស យសស្សិនោ ។
ឯវំ អភិក្កន្តទស្សាវី អត្ថី[២] បញ្ហេន អាគមំ
កថំ លោកំ អវេក្ខន្តំ មច្ចុរាជា ន បស្សតិ ។
សុញ្ញតោ លោកំ អវេក្ខស្សុ មោឃរាជា សទា សតោ
អត្តានុទិដ្ឋឹ ឩហច្ច ឯវំ មច្ចុតរោ សិយា ។
ឯវំ លោកំ អវេក្ខន្តំ មច្ចុរាជា ន បស្សតិ
ឥតិ មំ អភណិ ពុទ្ធោ សព្វរោគតិកិច្ឆកោ ។

---

១ ឱ. ទិដ្ឋិ នោ ។ ម. ទិដ្ឋឹ នោ ។ ២ ឱ. ម. អត្ថិ ។

ខ្ញុំមានបរិវារច្រើន ចូលទៅគាល់ព្រះពុទ្ធ ជានាយកនៃនរជន ហើយសួរនូវប្រស្នាដ៏ល្អិតល្អន់ ជាប្រស្នានៃបុគ្គលមានថ្វីមាត់ ជាទីហូរមកនៃវាទៈថា លោកនេះ បរលោក ព្រហ្មលោក ព្រមទាំងទេវលោក (មានដែរឬទេ) ខ្ញុំព្រះអង្គមិនដឹងទិដ្ឋិ របស់ព្រះអង្គ ជាគោតម ដ៏មានយសទេ ។ ដែលខ្ញុំព្រះ អង្គមកនេះ ដើម្បីសួរប្រស្នា ចំពោះព្រះអង្គ ទ្រង់ឃើញ វិសេសយ៉ាងនេះ ចុះមច្ចុរាជ មិនឃើញបុគ្គលដែលពិចារ-ណាឃើញច្បាស់នូវលោក តើយ៉ាងណា ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ ព្យាបាលរោគគ្រប់មុខ បានត្រាស់ឆ្លើយនឹងខ្ញុំវិញថា ម្នាល មោឃរាជ អ្នកចូរមានស្មារតីសព្វកាល ពិចារណានូវលោក ជាសូន្យចុះ បុគ្គលដែលបានដក នូវអត្តានុទិដ្ឋិចេញហើយ រមែងឆ្លងចាកមច្ចុរាជបាន ។ មច្ចុរាជ រមែងមិនឃើញនូវ បុគ្គល អ្នកពិចារណាឃើញច្បាស់នូវលោក យ៉ាងនេះ ។

ទសមំ មោឃរាជត្ថេរាបទានំ

សហ គាថាវសានេន កេសមស្សុវិវជ្ជិតោ
កាសាវវត្ថវសនោ អាសឹ ភិក្ខុ តថារហំ(១) ។
សង្ឃិកេសុ វិហារេសុ ន វសឹ រោគបីឡិតោ
មា វិហារោ បទុស្សីតិ វាបាយាភិសុបីឡិតោ(២) ។
សង្ការកុដា អាហត្វា(៣) សុសានា រថិកាហិ ច
តតោ សង្ឃាដឹ ការិត្វាន ធារយឹ លូខចីវរំ ។
មហាភិសក្កោ តស្មឹ មេ គុណេ តុដ្ឋោ វិនាយកោ
លូខចីវរធារិនំ ឯតទគ្គេ ឋបេសិ មំ ។
បុញ្ញបាបបរិក្ខីណោ សព្វរោគវិវជ្ជិតោ
សិខីវ អនុបាទានោ និព្វាយិស្សមនាសវោ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

---

១ ម. តថារហា ។ ២ ម. វាតរោគីសុបីឡិតោ ។ ៣ ម. អាហិត្វា ។

មោឃរាជត្ថេរាបទាន ទី ១០

គ្រាន់តែចប់គាថា ខ្ញុំរៀវស្រឡះចាកសក់និងពុកមាត់ ស្លៀកសំពត់កាសាវៈ បានក្លាយទៅជាអរហន្តភិក្ខុភ្លាម ។ ខ្ញុំត្រូវរោគបៀតបៀនហើយ មិនហ៊ាននៅក្នុងវិហាររបស់សង្ឃ ត្រូវគេរុកកួនដោយសម្ដីថា អ្នកកុំប្រទូស្តវិហារ ។ លំដាប់នោះ ខ្ញុំបាននាំយកសំពត់ អំពីគំនរសំរាមខ្លះ ព្រៃស្មសានខ្លះ ច្រកខ្លះ មកធ្វើជាសង្ឃាដី ហើយប្រើប្រាស់តែចីវរសៅហ្មង ។ ព្រះពុទ្ធ ជាមហាពេទ្យ ដឹកនាំសត្វ ទ្រង់ត្រេកអរក្នុងគុណរបស់ខ្ញុំនោះហើយ ក៏តាំងខ្ញុំក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ជាងពួកភិក្ខុទ្រទ្រង់នូវចីវរសៅហ្មង ។ ខ្ញុំជាបុគ្គលអស់បុណ្យនិងបាប រៀវស្រឡះចាករោគគ្រប់យ៉ាង ឥតមានអាសវៈ ដូចជាភ្លើងឥតកំញម នឹងបរិនិព្វាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្ដាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា មោឃរាជា ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

មោឃរាជត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឧទ្ទានំ

កច្ចានោ វក្កលី ថេរោ   មហាកប្បិនសវ្ហយោ
ទព្វោ កុមារនាមោ ច   ពាហិយោ កោដ្ឋិកោ វសី ។
ឧរុវេលកស្សបោ រាធោ   មោឃរាជា ច បណ្ឌិតោ
តីណិ គាថាសតានេត្ថ   ទ្វាសដ្ឋិ ចេវ បិណ្ឌិតា ។

កច្ចាយនវគ្គោ ចតុបញ្ញាសោ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះមោឃរាជត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ មោឃរាជត្ថេរាបទាន ។

ឧទ្ទាន

មហាកច្ចាយនត្ថេរាបទាន ១ វក្កលិត្ថេរាបទាន ១ មហាកប្បិនត្ថេរាបទាន ១ ទព្វមល្លបុត្តត្ថេរាបទាន ១ កុមារកស្សបត្ថេរាបទាន ១ ពាហិយត្ថេរាបទាន ១ មហាកោដ្ឋិកត្ថេរាបទាន ១ ឧរុវេលកស្សបត្ថេរាបទាន ១ រាធត្ថេរាបទាន ១ មោឃរាជបណ្ឌិតត្ថេរាបទាន ១ មានគាថា ៣៦២ ដែលព្រះសង្គីតិកាចារ្យ បានប្រមូលទុកហើយ ។

ចប់ កច្ចាយនវគ្គ ទី ៥៥ ។

បញ្ចបញ្ញាសោ ភទ្ទិយវគ្គោ

បឋមំ លកុណ្ដកភទ្ទិយត្ថេរាបទានំ

[១៣១] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ សព្វធម្មាន បារគូ(១)
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ លោកេ(២)ឧប្បជ្ជិ នាយកោ។
តទាហំ ហំសវតិយា សេដ្ឋិបុត្តោ មហទ្ធនោ
ជង្ឃាវិហារំ វិចរំ សង្ឃារាមំ អគញ្ឆហំ ។
តទា សោ លោកបជ្ជោតោ ធម្មំ ទេសេសិ នាយកោ
មធុរស្សរានំ(៣) បវរំ សាវកំ អភិកិត្តយិ ។
តំ សុត្វា មុទិតោ ហុត្វា ការំ កត្វា មហេសិនោ
វន្ទិត្វា សត្ថុនោ បាទេ តំ ឋានំ អភិបត្ថយឹ ។

---

១ ម. សព្វធម្មេសុ ចក្ខុមា ។ ២ ឱ. ម. កប្បេ ។ ៣ ម. មញ្ជុស្សរានំ ។

ភទ្ទិយវគ្គ ទី ៥៥

លកុណ្ឋកភទ្ទិយត្ថេរាបទាន ទី ១

[១៣១] ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់ដល់នូវត្រើយនៃធម៌ទាំងពួង ព្រះអង្គជានាយក ទ្រង់កើតឡើងក្នុងលោក ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ។ កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាសេដ្ឋីបុត្ត ក្នុងនគរហង្សវតី ជាអ្នកមានទ្រព្យច្រើន បានដើរទៅកាន់ទីសម្រាកស្នង ក៏ចៀងចូលទៅកាន់អារាមរបស់សង្ឃ ។ គ្រានោះ ព្រះអង្គជាប្រទីបនៃលោក ជានាយក កំពុងសម្តែងធម៌ ទ្រង់សរសើរសាវ័កដ៏ប្រសើរដែលមានសំឡេងពីរោះ ជាងពួកសាវ័ក ដែលមានសំឡេងពីរោះទាំងឡាយ ។ ខ្ញុំឮព្រះពុទ្ធដីកានោះហើយ ក៏ត្រេកអរ បានធ្វើគ្រឿងសក្ការៈ ចំពោះព្រះមហេសី ហើយថ្វាយបង្គំបាទានៃព្រះសាស្តា រួចប្រាថ្នានូវតំណែងនោះ ។

តទា ពុទ្ធោ វិយាកាសិ សង្ឃមជ្ឈេ វិនាយកោ
អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ លច្ឆសេតំ មនោរថំ ។

សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។

តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
ភទ្ទិយោ នាម នាមេន ហេស្សតិ សត្ថុសាវកោ ។

តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។

ទ្វេនវុតេ ឥតោ កប្បេ ផុស្សោ ឧប្បជ្ជិ នាយកោ
ទុរាសទោ ទុប្បសហោ សព្វលោកុត្តមោ ជិនោ ។

គ្រានោះ ព្រះពុទ្ធជានាយក ទ្រង់ព្យាករក្នុងកណ្តាលជំនុំសង្ឃថា អ្នកនឹងបាននូវតំណែងនុ៎ះ ដូចចិត្តប៉ុនប៉ង ក្នុងកាលអនាគត ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ មានមហាបុរស សម្ភពក្នុងត្រកូលស្តេចឱក្កាកៈ នឹងបានជាសាស្តាព្រះនាមគោតម ត្រាស់ក្នុងលោក ។ សេដ្ឋីបុត្តនេះ នឹងបានជាឱរសដែលព្រះធម៌និម្មិត ជាអ្នកទទួលមត៌ក ក្នុងធម៌របស់ព្រះគោតម ជាសាវ័កនៃព្រះសាស្តា មាននាមថាភទ្ទិយៈ ។

ដោយអំពើដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ដោយការតម្កល់ទុកនូវចេតនានោះផង លុះខ្ញុំលះបង់រាងកាយរបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើត ក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមផុស្សៈ ជានាយក ដែលគេចូលទៅរកបានដោយកម្រ គេគ្របសង្កត់បានដោយក្រ ព្រះអង្គខ្ពង់ខ្ពស់ ជាងលោកទាំងពួង ទ្រង់កើតឡើង ក្នុងកប្បទី ៩២ អំពីកប្បនេះ ។

៣៤៧

បឋមំ លកុណ្ឌកភទ្ទិយត្ថេរាបទានំ

ចរណេន ច សម្បន្នោ ព្រហ្មា[១] ឧជុ បតាបវា
ហិតេសី សព្វសត្តានំ ពហុំ មោចេសិ ពន្ធនា ។
នន្ទារាមវរេ[២] តស្ស អហោសឹ បុស្សកោកិលោ[៣]
គន្ធកុដិសមាសន្នេ អម្ពរុក្ខេ វសាមហំ ។
តទា បិណ្ឌាយ គច្ឆន្តំ ទក្ខិណេយ្យំ ជិនុត្តមំ
ទិស្វា ចិត្តំ បសាទេត្វា មញ្ជុនា អភិកូជហំ ។
រាជុយ្យានំ តទា គន្ត្វា សុបក្កំ កាឡកាត្តចំ
អម្ពបិណ្ឌំ គហេត្វាន សម្ពុទ្ធស្សោបនាមយឹ ។
តទា មេ ចិត្តមញ្ញាយ មហាការុណិកោ ជិនោ
ឧបដ្ឋាកស្ស ហត្ថតោ បត្តំ បគ្គណ្ហិ នាយកោ ។

---

១ ឱ. ព្រហា ។ ២ ម. នន្ទារាមវនេ ។ ២ ៣ ឱ. ម. ផុស្សកោកិលោ ។

ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយចរណៈ ជាបុគ្គលប្រសើរ មានព្រះទ័យត្រង់ មានតេជះ ស្វែងរកប្រយោជន៍ដល់សព្វសត្វ ទ្រង់ញុំាងសត្វជាច្រើនឲ្យរួចចាកចំណង ។ ខ្ញុំកើតជាសត្វតាវ៉ៅស នៅលើដើមស្វាយក្បែរគន្ធកុដិ ក្នុងនន្ទារាម របស់ព្រះសាស្ដានោះ ។ គ្រានោះ ខ្ញុំបានឃើញព្រះជិនស្រី ជាទក្ខិណេយ្យ-បុគ្គលដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ស្ដេចកំពុងទៅបិណ្ឌបាត ហើយញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា ក៏ស្រែករំពង ដោយសំឡេងដ៏ពីរោះ ។ ខ្ញុំបានហើរទៅកាន់ឧទ្យានស្ដេច ហើយពាំយកផ្លែស្វាយទុំ មានសម្បុរនៃសម្បកដូចមាស បង្អោនទៅជិតព្រះសម្ពុទ្ធ ។ ព្រះជិនស្រី ទ្រង់ប្រកបដោយមហាករុណា ជានាយក ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវចិត្តរបស់ខ្ញុំហើយ ក៏យកបាត្រអំពីដៃភិក្ខុ ជាឧប-ដ្ឋាក (ហើយបង្អោនបាត្រទៅរកខ្ញុំជាសត្វតាវ៉ៅសនោះ) ។

អទាសឹ[១] ហដ្ឋចិត្តោហំ អម្ពបិណ្ឌំ មហាមុនេ
បត្តេ បក្ខិប្ប បក្ខេហិ បញ្ជលឹ កត្វាន មញ្ជុនា ។
សរេន រជនីយេន សវនីយេន មញ្ជុនា[២]
វស្សន្តោ ពុទ្ធបូជត្ថំ និឌ្ឌំ គន្ត្វា និបជ្ជហំ ។
តទា មុទិតចិត្តំ មំ ពុទ្ធបេមគតាសយំ
សកុណគ្ឃិ ឧបាគន្ត្វា ឃាតយិ ទុដ្ឋមានសោ ។
តតោ ចុតោហំ តុសិតេ អនុភោត្វា មហាសុខំ
មនុស្សយោនិមាគញ្ឆឹ តស្ស កម្មស្ស វាហសា ។
ឥមម្ហិ ភទ្ទកេ កប្បេ ព្រហ្មពន្ធុ មហាយសោ
កស្សបោ នាម គោត្តេន ឧប្បជ្ជិ វទតំ វរោ ។
សាសនំ ជោតយិត្វា សោ អភិភុយ្យ កុតិត្ថិយេ
វិនយិត្វាន វេនេយ្យេ និព្វុតោ សោ សសាវកោ ។

---

១ ឱ. ទទាមំ ។ ២ ឱ. ធំសនា ។

ខ្ញុំមានចិត្តរីករាយ បានដាក់ផ្លែស្វាយក្នុងបាត្រ ថ្វាយព្រះមហាមុនី រួចធ្វើអញ្ជលីដោយស្វាបទាំងពីរ ស្រែកដោយសំឡេងដ៏ពីរោះ កាលស្រែកដោយសំឡេង គួរត្រេកអរ គួរស្តាប់ ដ៏ទន់ពីរោះ ដើម្បីពុទ្ធបូជាហើយ ក៏ហើរទៅកាន់ទ្រនំហើយដេកលក់ ។ គ្រានោះ សត្វខ្លែង ជាសត្វចិត្តអាក្រក់ហើរមកឆាបយកខ្ញុំ ដែលកំពុងមានចិត្តរីករាយ មានអធ្យាស្រ័យស្រឡាញ់ ចំពោះព្រះពុទ្ធ ។ ខ្ញុំច្យុតចាកអត្តភាពនោះក៏បានទទួលមហាសុខ ក្នុងឋានតុសិត (លុះច្យុតចាកឋានតុសិត) ក៏បានមកកាន់កំណើតមនុស្ស ព្រោះអានិសង្សនៃកុសលកម្មនោះឯង ។ ក្នុងកប្បនេះ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមកស្សបៈដោយគោត្រ មានផៅពង្សប្រសើរ មានយសធំ ព្រះអង្គប្រសើរជាងពួកអ្នកប្រាជ្ញ ស្តេចកើតឡើង ។ ព្រះអង្គបំភ្លឺសាសនា គ្របសង្កត់តិរ្ថិយអាក្រក់ ទ្រង់ទូន្មានពួកវេនេយ្យសត្វ រួចហើយព្រះអង្គព្រមទាំងពួកសាវ័ក បរិនិព្វានទៅ ។

៣៤៩

បឋមំ លកុណ្ឌកភទ្ទិយត្ថេរាបទានំ

និព្វុតេ តម្ហិ លោកគ្គេ បសន្នា ជនតា ពហូ
បូជនត្ថាយ ពុទ្ធស្ស ថូបំ កុព្វន្តិ សត្ថុនោ ។
សត្តយោជនិកំ ថូបំ សត្តរតនភូសិតំ
ការេស្សាម មហេសិស្ស ឥច្ចេវំ មន្តយន្តិ តេ ។
កិកិនោ កាសិរាជស្ស តទា សេនាយ នាយកោ
ហុត្វាហំ អប្បមាណស្ស បមាណំ ចេតិយេ វទឹ ។
តទា តេ មម វាក្យេន ចេតិយំ យោជនុគ្គតំ
អកំសុ នរវីរស្ស នានារតនភូសិតំ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។
បច្ឆិមេ ច ភវេទានិ ជាតោ សេដ្ឋិកុលេ អហំ
សាវត្ថិយំ បុរវរេ ឥទ្ធេ ផីតេ មហទ្ធនេ ។

លកុណ្ឌកភទ្ទិយត្ថេរាបទាន ទី ១

កាលព្រះអង្គ ជាបុគ្គលប្រសើរជាងសត្វលោក បរិនិព្វាន ហើយ ពួកជនច្រើនគ្នា កើតសេចក្តីជ្រះថ្លា នាំគ្នាធ្វើព្រះស្តូប ដើម្បីជាពុទ្ធបូជាចំពោះព្រះសាស្តា ។ ពួកជនទាំងនោះប្រឹក្សាគ្នាយ៉ាងនេះថា យើងទាំងឡាយ នឹងឲ្យពួកជាងធ្វើព្រះស្តូបកម្ពស់ ៧ យោជន៍ ស្អិតស្អាងដោយកែវ ៧ ប្រការថ្វាយព្រះពុទ្ធជាមហេសី ។ កាលនោះ ខ្ញុំជានាយកនៃសេ-នារបស់ព្រះបាទកិកិនៃដែនកាសី បានបង្គាប់ឲ្យគេធ្វើចេតិយដែលត្រូវមានទំហំធំ ឲ្យមកជាតូចវិញ ។ គ្រានោះ ពួកជនទាំងនោះ ក៏នាំគ្នាធ្វើចេតិយតាមពាក្យខ្ញុំ កម្ពស់មួយយោជន៍សឹងស្អិតស្អាងដោយកែវផ្សេង ៗ ថ្វាយព្រះពុទ្ធ ជាអ្នកប្រាជ្ញប្រសើរជាងជន ។ ដោយអំពើដែលខ្ញុំធ្វើដោយល្អនោះផង ដោយការតម្កល់នូវចេតនានោះផង លុះខ្ញុំលះបង់រាងកាយរបស់មនុស្សហើយ បានទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ ក្នុងបច្ឆិមភព ឥឡូវនេះ ខ្ញុំកើតក្នុងត្រកូលសេដ្ឋី ក្រុងសាវត្ថីជាក្រុងដ៏ប្រសើរ ស្តុកស្តម្ភ ទូលាយ មានទ្រព្យច្រើន ។

បុរប្បវេសេ សុគតំ ទិស្វា វិម្ហិតមានសោ
បព្វជិត្វាន ន ចិរំ អរហត្តំ អបាបុណឹ ។
ចេតិយស្ស បមាណំ យំ អការឹ តេន កម្មុនា
លកុណ្ឌកសរីរោហំ ជាតោ បរិត្តភារហោ ។
សរេន មធុរេនាហំ បូជេត្វា ឥសិសត្តមំ
មញ្ជុស្សរេន ភិក្ខូនំ អក្កត្តំ អនុបាបុណឹ ។
ផលទានេន ពុទ្ធស្ស គុណានុស្សរណេន ច
សាមញ្ញផលសម្បន្នោ វិហរាមិ អនាសវោ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកោ[១]
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

១ ម. ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សន្តិកេ ។

ខ្ញុំឃើញព្រះសុគត កំពុងចូលទៅក្នុងបុរី ក៏មានចិត្តស្ងប់ស្ងែង បានចូលទៅបួស មិនយូរប៉ុន្មាន ខ្ញុំក៏បានសម្រេចព្រះអរហត្ត ។ ខ្ញុំបានធ្វើចេតិយឲ្យមានទំហំតូចណា ព្រោះអំពើនោះឯង បានជាខ្ញុំកើតមកមានសរីរៈតឿ គួរដល់ការមើលងាយ (នៃអ្នកផង) ។ ខ្ញុំបានដល់នូវភាពជាបុគ្គលប្រសើរ (ខាងមានសំឡេងពីរោះ) ជាងពួកភិក្ខុដែលមានសំឡេងពីរោះ ព្រោះបានបូជាព្រះពុទ្ធ ជាឥសីទី ៧ ដោយសំឡេងដ៏ពីរោះ ។ ខ្ញុំបានសម្រេចនូវសាមញ្ញផល ឥតមានអាសវៈ ព្រោះបានថ្វាយផ្លែស្វាយដល់ព្រះពុទ្ធ និងការនឹករលឹកគុណនៃព្រះពុទ្ធ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

៣៦១

ទុតិយំ កង្ខារេវតត្ថេរាបទានំ

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា លកុណ្ឌកភទ្ទិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

លកុណ្ឌកភទ្ទិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ទុតិយំ កង្ខារេវតត្ថេរាបទានំ

[១៣២] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ   សព្វធម្មេសុ ចក្ខុមា
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ   កប្បេ ឧប្បជ្ជិ នាយកោ ។
សីហហនុ ព្រហ្មគិរោ   ហំសទុន្ទុភិសាវនោ
នាគវិក្កន្តគមនោ   ចន្ទសូរាភិកប្បភោ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះលកុណ្ឋកភទ្ទិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្ដែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ លកុណ្ឋកភទ្ទិយត្ថេរាបទាន ។

កង្ខារេវតត្ថេរាបទាន ទី ២

[១៣២] ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុក្នុងធម៌ទាំងពួង ព្រះអង្គជានាយក ទ្រង់កើតឡើងក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់មានចង្កាដូចចង្កាសីហៈ មានព្រះសូរសៀង ដូចសំឡេងព្រហ្ម មានសូរសព្ទដូចហង្សនិងស្គរ មានពុទ្ធដំណើរ ដូចដំរីដែលកៀវក្លា មានរស្មីដូចព្រះចន្ទ្រ និងព្រះអាទិត្យជាដើម ។

មហាមតិ មហាវីរោ មហាឈាយី មហាគតិ[១]
មហាការុណិកោ នាថោ មហាតមវិធំសនោ[២] ។
ស កទាចិ តិលោកគ្គោ វេនេយ្យំ វិនយំ ពហុំ
ធម្មំ ទេសេតិ សម្ពុទ្ធោ សត្តចិត្តវិទូ មុនិ ។
ឈាយឹ ឈានរតំ វីរំ ឧបសន្តំ អនាវិលំ
វណ្ណយន្តោ បរិសតិ តោសេតិ ជនតំ ជិនោ ។
តទាហំ ហំសវតិយា ព្រាហ្មណោ វេទបារគូ
ធម្មំ សុត្វាន មុទិតោ តំ ឋានំ អភិបត្ថយឹ ។
តទា ជិនោ វិយាកាសិ សង្ឃមជ្ឈេ វិនាយកោ
មុទិតោ ហោហិ ត្វំ ព្រហ្មេ លច្ឆសេតំ មនោរថំ ។

---

១ ឱ. មហាហិតោ ។ ម. មហាពលោ ។ ២ ឱ. មហាតមនិសូទនោ ។ ម. មហាតមបនូ-ទនោ ។

មានប្រាជ្ញាច្រើន មានព្យាយាមធំ មានឈានធំ មានគតិធំ ប្រកបដោយមហាករុណា ជាទីពឹងនៃសត្វលោក ទ្រង់កម្ចាត់បង់នូវងងឹតធំ គឺមោហៈ ។ ព្រះអង្គជាកំពូលនៃត្រៃលោក ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវចិត្តសត្វ ជាអ្នកប្រាជ្ញ កាលទូន្មាននូវវេនេយ្យសត្វ ហើយទ្រង់សម្តែងធម៌ច្រើន ។ ព្រះជិនស្រី ទ្រង់សរសើរនូវបុគ្គលអ្នកមានឈាន ត្រេកអរក្នុងឈាន មានព្យាយាម មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មិនល្អក់ ទ្រង់ញុំាំងពួកជនឲ្យត្រេកអរ ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ។ កាលនោះ ខ្ញុំជាព្រាហ្មណ៍ ដល់នូវត្រើយនៃវេទ នៅក្នុងក្រុងហង្សវតី លុះស្តាប់ធម៌ហើយ មានចិត្តរីករាយ ទើបប្រាថ្នានូវតំណែងនោះ ។

គ្រានោះ ព្រះជិនស្រី ជានាយក ទ្រង់ព្យាករ ក្នុងកណ្តាល នៃជំនុំសង្ឃថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរត្រេកអរចុះ អ្នកនឹងបាននូវតំណែងនុ៎ះ ដូចចិត្តប៉ុនប៉ងពុំខាន ។

៣៦៣

ទុតិយំ កង្ខារេវតត្ថេរាបទានំ

សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយទោ ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
រេវតោ នាម នាមេន ហេស្សតិ សត្ថុសាវកោ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។
បច្ឆិមេ ច ភវេទានិ ជាតោហំ កោលិយេ បុរេ
ខត្តិយេ កុលសម្បន្នេ ឥទ្ធេ ផីតេ មហទ្ធនេ ។
យទា កបិលវត្ថុស្មឹ ពុទ្ធោ ធម្មំ អទេសយិ
តទា បសន្នោ សុគតេ បព្វជឹ អនគារិយំ ។
កង្ខា មេ ពហុលា[១] អាសិ កប្បាកប្បេ តហឹ តហឹ
តំ សព្វំ វិនយិ ពុទ្ធោ ទេសេត្វា ធម្មមុត្តមំ ។

---
១ ឱ. ពហុសោ ។

កង្ខារេវតត្ថេរាបទាន ទី ២

ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ មានមហាបុរស សម្ភព ក្នុងត្រកូលស្តេចឱក្កាកៈ នឹងបានជាសាស្តា ក្នុងលោក ព្រះនាមគោតម ។ ព្រាហ្មណ៍នេះ នឹងបានជាឱរសដែលព្រះធម៌និម្មិត ជាអ្នកទទួលមត៌ក ក្នុងធម៌របស់ព្រះគោតមនោះ ជាសាវ័ករបស់ព្រះសាស្តា មាននាមថា រេវតៈ ។

ដោយអំពើដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ដោយការតម្កល់ទុកចេ-តនានោះផង លុះខ្ញុំលះបង់រាងកាយរបស់មនុស្សហើយ បានទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ ក្នុងបច្ឆិមភព ឥឡូវនេះ ខ្ញុំកើតក្នុងត្រកូលក្សត្រ ជាត្រកូលសម្បូណ៌ ស្តុកស្តម្ភ ទូលាយ មានទ្រព្យច្រើន នៅក្នុងក្រុងកោលិយៈ ។ កាលណា ព្រះពុទ្ធទ្រង់សម្តែងធម៌ ក្នុងក្រុងកបិលវត្ថុ កាលនោះ ខ្ញុំជ្រះថ្លាចំពោះព្រះសុគត ហើយចូលទៅកាន់ផ្នួស ។ ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្ស័យច្រើន ក្នុងវត្ថុគួរនិងមិនគួរនោះ ៗ ព្រះពុទ្ធសម្តែងធម៌ដ៏ឧត្តម កម្ចាត់បង់នូវសេចក្តីសង្ស័យទាំងអស់នោះបាន ។

តតោហំ តិណ្ណសំសារោ តទា ឈានសុខេ រតោ
វិហរាមិ តទា ពុទ្ធោ មំ ទិស្វា ឯតទព្រវិ ។

យាកាចិ កង្ខា ឥធ វា ហុរំ វា
សកវេទិយា វា បរវេទិយា វា
ឈាយិនោ តា បជហន្តិ សព្វា
អាតាបិនោ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តា ។

សតសហស្សេ កតំ កម្មំ ផលំ ទស្សេសិ មេ ឥធ
សមុត្តោ សរវេគោវ កិលេសេ ឈាបយី មម ។

តតោ មំ[១] ឈានភិរតំ ទិស្វា លោកន្តគូ មុនិ
ឈាយីនំ ភិក្ខូនំ អគ្គោ បញ្ញាបេសិ មហាមតិ[២] ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

---

១ ម. មំ ឥតិ សទ្ទោ នត្ថិ ។ ២ ឱ. មហាមុនិ ។

ហេតុនោះ ខ្ញុំឈ្មោះថា ជាអ្នកមានសង្វារច្រើនផុតហើយ ត្រេកអរចំពោះសេចក្តីសុខក្នុងឈាន ។ គ្រានោះ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ឃើញខ្ញុំ ហើយទ្រង់ប្រកាសពាក្យនេះថា

សេចក្តីសង្ស័យណាមួយ ក្នុងលោកនេះ ឬក្នុងលោកខាងមុខ ពួកបុគ្គលមានឈាន មានព្យាយាម ជាអ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ តែងលះបង់នូវសេចក្តីសង្ស័យនោះបាន ដោយប្រាជ្ញានៃខ្លួន ឬដោយប្រាជ្ញានៃអ្នកដទៃ ។

អំពើដែលខ្ញុំបានធ្វើ ក្នុងកប្បទីមួយសែន ក៏បង្ហាញផលដល់ខ្ញុំ ក្នុងជាតិនេះ ខ្ញុំបានដុតបំផ្លាញកិលេសទាំងឡាយហើយ ដូចសន្ទុះសរដែលរបូតផុតចេញ (ចាកធ្នូ) ។ ព្រះមុនី ទ្រង់ដល់នូវទីបំផុតនៃលោក មានប្រាជ្ញាច្រើនទ្រង់ឃើញខ្ញុំ ជាអ្នកត្រេកអរ ក្នុងឈានដូច្នោះ ក៏តាំងខ្ញុំជាអ្នកប្រសើរ ជាងពួកភិក្ខុអ្នកមានឈាន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។
ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កង្ខារេវតោ ថេរោ ឥមា
គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កង្ខារេវតត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

តតិយំ សីវលិត្ថេរាបទានំ

[១៣៣] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ សព្វធម្មេសុ ចក្ខុមា
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ កប្បេ ឧប្បជ្ជិ នាយកោ ។
សីលន្តស្ស អសង្ខ្យេយ្យំ សមាធិ វជិរូបមោ
អសង្ខ្យេយ្យំ ញាណវរំ វិមុត្តិ ច អនោបមា ។

ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកង្ខារេវតត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កង្ខារេវតត្ថេរាបទាន ។

សីវលិត្ថេរាបទាន ទី ៣

[១៣៣] ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ មានបញ្ញាចក្ខុ ក្នុងធម៌ទាំងពួង ព្រះអង្គជានាយក ទ្រង់កើតឡើង ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ។ សីលរបស់ព្រះអង្គ រាប់មិនបាន សមាធិឧបមាដូចកែវវជីរ ញាណដ៏ប្រសើរ ក៏រាប់មិនអស់ ទាំងវិមុត្តិ ក៏រកអ្វីប្រៀបផ្ទឹមគ្មាន ។

មនុជាមរនាគានំ ព្រហ្មានញ្ច សមាគមេ
សមណព្រាហ្មណាកិណ្ណេ[១] ធម្មំ ទេសេសិ នាយកោ ។
សសាវកំ មហាលាភឹ បុញ្ញវន្តំ ជុតិន្ធរំ
ឋបេសិ ឯតទគ្គម្ហិ បរិសាសុ វិសារទោ ។
តទាហំ ខត្តិយោ អាសឹ នគរេ ហំសសវ្ហយេ
សុត្វា ជិនស្ស តំ វាក្យំ សាវកស្ស គុណំ ពហុំ ។
និមន្តយិត្វា សត្តាហំ ភោជយិត្វា សសាវកំ
មហាទានំ ទទិត្វាន តំ ឋានំ អភិបត្ថយឹ ។
តទា មំ វិនតំ ចាទេ ទិស្វាន បុរិសាសភោ
សរេន មហតា ធីរោ[២] ឥមំ វចនមព្រវិ ។
តតោ ជិនស្ស វចនំ សោតុកាមា មហាជនា
ទេវតា អថ គន្ធព្វា[៣] ព្រហ្មានោ ច មហិទ្ធិកា ។

---

១ ឱ. សមណព្រាហ្មណាកិណ្ណោ ។ ២ ឱ. សុសរេន មហាវីរោ ។ ៣ ឱ. ម. ទេវទានវ គន្ធព្វា ។

ព្រះនាយក ទ្រង់សម្តែងធម៌ក្នុងទីប្រជុំ ដ៏កុះករ ដោយសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ដល់ពួកមនុស្ស ទេវតា នាគ និងព្រហ្ម ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ក្បៀវក្លា ក្នុងពួកបរិស័ទ ស្តេចតាំងសាវ័ករបស់ព្រះអង្គ ដែលជាអ្នកសម្បូណ៌លាភ មានបុណ្យ ទ្រទ្រង់នូវសេចក្តីរុងរឿង ក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ។ កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាក្សត្រ ក្នុងនគរឈ្មោះហំសសៈ បានឮព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះជិនស្រីផង ឮគុណនៃសាវ័កច្រើនផង ។ ខ្ញុំបាននិមន្តព្រះសាស្តា ព្រមទាំងសាវ័កឲ្យឆាន់ចង្ហាន់ អស់ ៧ ថ្ងៃ លុះថ្វាយមហាទានរួចហើយ ទើបប្រាថ្នានូវតំណែងនោះ ។ គ្រានោះ ព្រះពុទ្ធជាបុរសប្រសើរ ជាអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់ឃើញខ្ញុំក្រាបទៀបព្រះបាទា ក៏ទ្រង់ត្រាស់ពាក្យនេះ ដោយព្រះសូរសៀងដ៏ពីរោះ ។ លំដាប់នោះ ពួកមហាជន ទាំងពួកទេវតា គន្ធព្វ ពួកព្រហ្មមានឫទ្ធិច្រើន និងពួកសមណព្រាហ្មណ៍ មានប្រាថ្នាដើម្បីស្តាប់ នូវព្រះពុទ្ធដីកា នៃព្រះជិនស្រីហើយ

៣៦៧

តតិយំ សីវលិត្ថេរាបទានំ

សមណព្រាហ្មណា ចេវ នមស្សឹសុ កតញ្ជលី
នមោ តេ បុរិសាជញ្ញ នមោ តេ បុរិសុត្តម ។
ខត្តិយេន មហាទានំ ទិន្នំ សត្តាហកាលិកំ[១]
សោតុកាមា ផលំ តស្ស ព្យាករោហិ មហាមុនិ ។
តតោ អវោច ភគវា សុណាថ មម ភាសិតំ
អប្បមេយ្យម្ហិ ពុទ្ធម្ហិ សសង្ឃម្ហិ បតិដ្ឋិតា ។
ទក្ខិណាទាយ កោ វត្តា[២] អប្បមេយ្យផលា ហិ សា
អបិចេស មហាភោគោ ឋានំ បត្តេតិ ឧត្តមំ ។

---

១ ឱ. សត្តាហិកំ វិភោ ។ ម. សត្តាហិកំ វិរោ ។ ២ ឱ. ខោ វត្តុំ ។

ក៏នាំគ្នាធ្វើអញ្ជលីនមស្ការថា បពិត្រព្រះអង្គជាបុរសអាជា-នេយ្យ ខ្ញុំសូមនមស្ការ ចំពោះព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គជាបុរសខ្ពង់ខ្ពស់ ខ្ញុំសូមនមស្ការចំពោះព្រះអង្គ ។ បពិត្រព្រះមហាមុនី ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ចង់ស្តាប់អានិសង្សនៃមហាទាន ដែលព្រះមហាក្សត្រទ្រង់បានថ្វាយ អស់ ៧ ថ្ងៃ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្យាករ នូវផលនៃមហាទាននោះ ។

លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា អ្នកទាំង-ឡាយ ចូរចាំស្តាប់ភាសិតតថាគតដូចតទៅនេះចុះ ទក្ខិណា-ទាន ដែលព្រះមហាក្សត្រ បានតម្កល់ទុកក្នុងព្រះពុទ្ធ ព្រមទាំងព្រះសង្ឃ ដែលជាអ្នកមានគុណសម្បត្តិ ប្រមាណមិនបាន ទក្ខិណាទាននោះ នឹងរកអ្នកណាពោលថា មានអា-និសង្សប៉ុណ្ណេះ ឬប៉ុណ្ណោះបានឡើយ ដ្បិតទក្ខិណាទាននោះមានផលប្រមាណមិនបានទេ មួយទៀត ព្រះមហាក្សត្រដែលមានភោគៈច្រើននេះ ប្រាថ្នានូវតំណែងដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ថា

លាភី វិបុលលាភានំ យថា ភិក្ខុ សុទស្សនោ
តថាហម្បិ ភវេយ្យន្តិ លទ្ធសេតំ អនាគតេ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
សីវលី នាម នាមេន ហេស្សតិ សត្ថុសាវកោ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ[១] ។
ឯកនវុតេ ឥតោ កប្បេ វិបស្សី លោកនាយកោ
ឧប្បជ្ជិ ចារុនយនោ សព្វធម្មវិបស្សកោ ។

---

១ ឱ. ម. តាវត្តឹសុបគោ អហំ ។

សុទស្សនភិក្ខុ ជាអ្នកបានលាភដ៏ទូលាយទាំងឡាយ យ៉ាងណា អាត្មាអញ សូមឲ្យបាននូវលាភ យ៉ាងនោះ ព្រះមហាក្សត្រនេះ នឹងបាននូវតំណែងនេះ ក្នុងកាលអនាគតជាប្រាកដ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ មានមហាបុរសសម្ភពក្នុងត្រកូលស្តេចឱក្កាកៈ នឹងបានជាសាស្តាព្រះនាមគោតម នឹងត្រាស់ឡើងក្នុងលោក ។ ព្រះមហាក្សត្រនេះ នឹងបានជាឱរសដែលព្រះធម៌និម្មិត ជាអ្នកទទួលមត៌កក្នុងធម៌នៃព្រះគោតមនោះ ជាសាវ័កនៃព្រះសាស្តា មាននាមថា សីវលី ។ ដោយអំពើដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ដោយការតម្កល់ទុកនូវចេតនានោះផង លុះខ្ញុំលះបង់រាងកាយជារបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ ព្រះលោកនាយក ព្រះនាមវិបស្សី មានព្រះនេត្រដូចមាស ឃើញនូវធម៌ទាំងពួង ស្តេចកើតឡើង ក្នុងកប្បទី ៩១ អំពីភទ្ទកប្បនេះ ។

តតិយំ សីវលិត្ថេរាបទានំ

តទាហំ ពន្ធុមតិយា   កុលស្សញ្ញតរស្ស ច
ទយិតោ វុឌ្ឍិតោ ចេវ   អាសឹ កម្មន្តព្យាវដោ ។
តទា អញ្ញតរោ បុត្តោ[១]   វិបស្សិស្ស មហេសិនោ
បរិវេណំ អការេសិ   មហន្តមិតិ វិស្សុតំ ។
និដ្ឋិតេ ច មហាទានំ   ទទុំ[២] ខជ្ជកសញ្ញុតំ
នវំ ទធឹ មធុញ្ចេវ   វិចិនំ នេវ អទ្ទសំ[៣] ។
តទាហន្តំ គហេត្វាន   នវទធឹ មធុម្បិច
កម្មសាមិឃរំ គច្ឆឹ   តមេសន្តា មមទ្ទសុំ ។
សហស្សមបិ ទត្វាន   នាលភិត្ថ សតទ្វយំ[៤]
តតោហមេវ[៥] ចិន្តេសឹ   នេតំ ហេស្សតិ ឱរកំ ។
យថា ឥមេ ជនា សព្វេ   សក្ការេន្តិ តថាគតំ
អហម្បិ ការំ ការិស្សាមិ   សសង្ឃេ លោកនាយកេ ។

១ ឱ. ម. បូគោ ។ ២ ឱ. ទទំ ។ ៣ ឱ. អទ្ទសំ ។ ស. អទ្ទសុំ ។ ៤ ឱ. សតន្ទយំ ។ ម. សតំទ្វយំ ។ ៥ ឱ. ម. តតោហំ ឯវំ ។

សីវលិត្ថេរាបទាន ទី ៣

កាលនោះ ខ្ញុំជាអ្នកចេះថែរក្សា វៀសវៃនឹងការឈឺធ្ងាលក្នុងការងារ របស់ត្រកូលមួយ នៅក្នុងនគរពន្ធុមតី ។ គ្រានោះ ពួកជនមួយក្រុម បានឲ្យជាងកសាងបរិវេណ ដែលប្រាកដថាជាបរិវេណធំ ថ្វាយព្រះពុទ្ធ ព្រះនាមវិបស្សី ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ។ លុះធ្វើបរិវេណរួចស្រេច ពួកជនទាំងនោះនាំគ្នាថ្វាយមហាទាន ប្រកបដោយបង្អែម ខ្ញុំពិនិត្យមើល (ក្នុងមហាទាននោះ) មិនឃើញមានទឹកដោះជូរថ្មីនិងទឹកឃ្មុំនោះ ។ គ្រានោះ ខ្ញុំកំពុងតែកាន់ទឹកដោះជូរថ្មី និងទឹកឃ្មុំដើរទៅផ្ទះនៃម្ចាស់ការងារ ស្រាប់តែពួកអ្នកស្វែងរកវត្ថុនោះបានជួបនឹងខ្ញុំ ។ គេបានឲ្យថ្លៃ ២០០ រហូតដល់ ១ ពាន់ក៏នៅតែមិនបាន លំដាប់នោះ ខ្ញុំគិតថា វត្ថុនុ៎ះ មិនមែនជារបស់ថោកទាប ។ ពួកជនទាំងនេះ គ្រប់គ្នាធ្វើសក្ការៈចំពោះព្រះតថាគត យ៉ាងណា អាត្មាអញនឹងធ្វើសក្ការៈ ចំពោះព្រះលោកនាយក ព្រមទាំងព្រះសង្ឃ យ៉ាងនោះដែរ ។

តទាហមេវ ឆេត្វាន[១] ឧជឹ មជុញ្ញ ឯកតោ
មទ្ទិត្វា លោកនាថស្ស សសង្ឃស្ស អទាសហំ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ[២] អគញ្ឆហំ ។
បុនាហំ ពារាណសិយំ រាជា ហុត្វា មហាយសោ
សត្តុកស្ស[៣] តទា ទុដ្ឋា[៤] ទ្វាររោធំ អការយឹ ។
តទា តបស្សិនោ រុទ្ធា ឯកាហំ រក្ខិតា[៥] អហុំ
តតោ តស្ស វិបាកេន ចាបិដ្ឋំ[៦] និរយំ ភុសំ ។
បច្ឆិមេ ច ភវទានិ ជាតោហំ កោលិយេ បុរេ
សុប្បវាសាវ មេ មាតា មហាលិលិច្ឆវិ មេ បិតា ។
ខត្តិយេ បុញ្ញកម្មេន ទ្វាររោធស្ស វាហសា
សត្តវស្សានិ និវសឹ[៧] មាតុកុច្ឆិម្ហិ ទុក្ខិតោ ។

---

១ ឱ. ម. ចិន្តេត្វា ។ ២ ម. ទេវលោកំ ។ ៣ ម. សត្តុកស្ស ។ ៤ ឱ. ពុទ្ធោ ។ ម. រុទ្ធោ ។ ៥ ម. ទុក្ខិតោ ។ ៦ ឱ. ម. បាបត្តំ ។ ៧ ឱ. និវសី ។

គ្រានោះ ខ្ញុំបាននាំយកទឹកដោះជូរនិងទឹកឃ្មុំ ចាក់លាយគ្នាហើយ ថ្វាយដល់ព្រះលោកនាថ ព្រមទាំងព្រះសង្ឃ ក្នុងកាលនោះ ។ ដោយអំពើដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ដោយការតម្កល់ទុកនូវចេតនានោះផង លុះខ្ញុំលះបង់រាងកាយ ជារបស់មនុស្សហើយ បានទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ តពីនោះមក ខ្ញុំកើតជាស្តេចមានយសធំ ក្នុងក្រុងពារាណសី ជាអ្នកប្រទូស្តបំពោះសត្រូវ បានបិទទ្វារនគរ ។ គ្រានោះ ពួកអ្នកនគរដែលត្រូវខ្ញុំបិទទ្វារ រក្សាទុកអស់មួយថ្ងៃ កើតសេចក្តីក្តៅក្រហាយ លំដាប់អំពីនោះមក ខ្ញុំទៅកើតក្នុងនរកដ៏លាមកខ្លាំងក្លា ព្រោះផលនៃអំពើនោះផង ។ ក្នុងបច្ឆិមភព ឥឡូវនេះ ខ្ញុំកើតក្នុងកោលិយបុរី មាតារបស់ខ្ញុំ ឈ្មោះសុប្បវាសា បិតាខ្ញុំ ឈ្មោះមហាលិលិច្ឆវី ។ ខ្ញុំនៅជាទុក្ខក្នុងផ្ទៃមាតា អស់ ៧ ឆ្នាំ ខ្ញុំវង្វេងទ្វារយោនី អស់ ៧ ថ្ងៃ ពេញពោរដោយមហាទុក្ខ

៣៧១

តតិយំ សីវលិត្ថេរាបទានំ

សត្តាហំ ទ្វារមុឡ្ហោហំ	មហាទុក្ខសមប្បិតោ
មាតា មេ ឆន្ទទានេន	ឯវំ អាសិ សុទុក្ខិតា ។
សុវត្ថិតោហំ និក្ខន្តោ	ពុទ្ធេន អនុកម្បិតោ
និក្ខន្តទិវសេយេវ	បព្វជ្ជឹ អនគារិយំ ។
ឧបជ្ឈាយោ សារីបុត្តោ មេ	មោគ្គល្លានោ មហិទ្ធិកោ
កេសេ ឱរោបយន្តោ មេ	អនុសាសិ មហាមតិ ។
កេសេសុ ឆិជ្ជមានេសុ	អរហត្តំ អចាបុណឹ
ទេវា នាគា មនុស្សា ច	បច្ចយេ ឧបេន្តិ[១] មេ ។
បទុមុត្តរនាមញ្ច[២]	វិបស្សិញ្ច វិនាយកំ
យំ បូជយឹ បមុទិតោ	បច្ចយេហិ វិសេសតោ ។
តតោ តេសំ វិសេសេន	កម្មានំ វិបុលុត្តមំ
លាភំ លភាមិ សព្វត្ថ	វនេ គាមេ ជលេ ថលេ ។
រេវតំ ទស្សនត្ថាយ	យទា យាតិ វិនាយកោ
តឹសភិក្ខុសហស្សេហិ	សហ លោកគ្គនាយកោ ។

១ ឱ. បច្ចយានុបនេន្តិ ។ ម. បច្ចយេ ចុបនេន្តិ ។ ២ ម. បទុមុត្តរនាថញ្ច ។

សីវលិត្ថេរាបទាន ទី ៣

ព្រោះហេតុតែបិទទ្វារនគរ ដោយអាងបុណ្យ នៃខ្លួនជាក្សត្រ មាតារបស់ខ្ញុំកើតទុក្ខយ៉ាងនោះដែរ ព្រោះឲ្យឆន្ទៈដល់ខ្ញុំ ។ ក្នុងថ្ងៃដែលប្រសូតចេញមក ខ្ញុំប្រសូតចេញមកដោយសុវត្ថិភាព ត្រូវព្រះពុទ្ធអនុគ្រោះ ក៏បានចូលទៅកាន់ផ្នួស ។ ព្រះសារីបុត្រជាឧបជ្ឈាយ៍របស់ខ្ញុំ ព្រះមោគ្គល្លានមានឫទ្ធិច្រើន មានប្រាជ្ញាច្រើន បានកោរសក់ ហើយប្រៀនប្រដៅខ្ញុំ ។ កាលដែលសក់ដាច់ចុះ ខ្ញុំក៏បានលុះអរហត្ត ពួកទេវតា នាគ និងពួកមនុស្ស តែងបង្អោនបច្ច័យទាំងឡាយ មកឲ្យខ្ញុំ ។ ខ្ញុំមានចិត្តរីករាយបានបូជាព្រះពុទ្ធ ប្រះនាមបទុមុត្តរៈ និងព្រះនាយក ព្រះនាមវិបស្សី ដោយបច្ច័យទាំងឡាយដ៏វិសេស ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំបាននូវលាភ ដ៏ទូលាយ ខ្ពង់ខ្ពស់ ក្នុងទីសព្វអន្លើ គឺព្រៃ ស្រុក ទីទឹក ទីគោក ដោយផលដ៏វិសេសនៃកម្មទាំងនោះ ។ កាលណា ព្រះសម្ពុទ្ធ ជានាយក ព្រះអង្គជាកំពូលនៃលោក នឹងដឹកនាំសត្វ ស្តេចទៅជួបនឹងព្រះថេរៈឈ្មោះរេវតៈ មួយអន្លើដោយភិក្ខុ ៣ ម៉ឺនរូប ។

តទា ទេវោបនីតេហិ មមត្ថាយ មហាមតិ
បច្ចយេហិ មហាវីរោ សសង្ឃោ លោកនាយកោ ។
ឧបដ្ឋិតោ មយា ពុទ្ធោ គន្ត្វា រេវតមទ្ទស[១]
តតោ ជេតវនំ គន្ត្វា ឯតទគ្គេ ឋបេសិ មំ ។
លាភីនំ សីវលី អគ្គោ មម សិស្សេសុ ភិក្ខវោ
សព្វលោកហិតោ សត្ថា កិត្តយិ បរិសាសុ មំ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

១ ឱ. រេវតមទ្ទសំ ។

កាលនោះ ព្រះពុទ្ធ ទ្រង់មានយោបល់ធំ មានព្យាយាមធំ ជានាយកនៃលោក ព្រមទាំងព្រះសង្ឃ ត្រូវខ្ញុំបម្រើដោយបច្ច័យទាំងឡាយ ដែលពួកទេវតាបង្អោនចូលមក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំ ហើយទ្រង់ជួបនឹងព្រះថេរៈ ឈ្មោះរេវតៈ លំដាប់នោះ ទ្រង់យាងទៅកាន់វត្តជេតពនវិញ ក៏តាំងខ្ញុំក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ។ ព្រះសាស្តា ទ្រង់ទំនុកបម្រុងសត្វលោកទាំងពួង ស្តេចសរសើរខ្ញុំ ក្នុងកណ្តាលពួកបរិស័ទថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាសិស្សទាំងឡាយ របស់តថាគត មានតែភិក្ខុសីវលីមួយទេ ជាអ្នកប្រសើរជាងពួកភិក្ខុអ្នកស្វាក់លាភ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងពួង ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្វីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធ របស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានដល់ហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។

ចតុត្ថំ វង្គីសត្ថេរាបទានំ

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។
ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា សីវលី ថេរោ ឥមា គាថាយោ
អភាសិត្ថាតិ ។

សីវលិត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ចតុត្ថំ វង្គីសត្ថេរាបទានំ

[១៣៤] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ សព្វធម្មេសុ ចក្ខុមា
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ កប្បេ ឧប្បជ្ជិ នាយកោ ។
យថាបិ សាគរេ ឧម្មិ[១] គគនេ វិយ តារកា
ឯវំ ចាវចនំ តស្ស អរហន្តេហិ ចិត្តិតំ[២] ។
សទេវាសុរនាគេហិ មនុជេហិ បុរក្ខតោ
សមណព្រាហ្មណាកិណ្ណោ ជនមជ្ឈេ ជិនុត្តមោ ។

១ ឱ. ម. ឧមិ ។ ២ ឱ. ចិន្តិតំ ។

បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះសីវលិត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សីវលិត្ថេរាបទាន ។

វង្គីសត្ថេរាបទាន ទី ៤

[១៣៤] ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ព្រះអង្គមានបញ្ញាចក្ខុក្នុងធម៌ទាំងពួង ជានាយក ទ្រង់កើតឡើងហើយ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីភទ្ទកប្បនេះ ។ រលកក្នុងសាគរ និងពួកផ្កាយ ឰដ៏អាកាស យ៉ាងណាមិញ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ដ៏វិចិត្រហើយ ដោយពួកព្រះអរហន្ត ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះជិនស្រីដ៏ឧត្តមនោះ មានពួកមនុស្ស ព្រមទាំងទេវតា អសុរ នាគ ចោមរោមក្នុងកណ្តាលប្រជុំជន កុះករដោយសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ។

បភាហិ អនុរញ្ជន្តោ លោកេ លោកន្តគូ ជិនោ
វចនេន វិពោធេន្តោ វេនេយ្យបទុមានិ សោ ។

វេសារជ្ជេហិ សម្បន្នោ ចតូហិ បុរិសុត្តមោ
បហីនភយសារជ្ជោ ខេមប្បត្តោ វិសារទោ ។

អាសភំ បវរំ ឋានំ ពុទ្ធភូមិញ្ច កេវលំ
បដិជានាតិ លោកគ្គោ នត្ថិ សញ្ចោទកោ ក្វចិ ។

សីហនាទមសម្ភីតំ នទតោ តស្ស តាទិនោ
ទេវោ នរោ វា ព្រហ្មា វា បដិវត្តា ន វិជ្ជតិ ។

ទេសេន្តោ បវរំ ធម្មំ សន្តារេន្តោ សទេវកំ
ធម្មចក្កំ បវត្តេតិ បរិសាសុ វិសារទោ ។

បដិភាណវតំ អគ្គំ សារកំ សាធុសម្មតំ
គុណំ ពហុំ បកិត្តេត្វា ឯតទគ្គេ បបេសិ តំ ។

ព្រះជិនស្រីនោះ ព្រះអង្គដល់នូវទីបំផុតនៃលោក ក្នុងលោក ទ្រង់ញ៉ាំងឈ្មួកគឺវេនេយ្យសត្វ ឲ្យពេញចិត្ត ដោយរស្មីទាំងឡាយ ឲ្យត្រាស់ដឹងដោយពាក្យ (របស់ព្រះអង្គ) ។ ព្រះអង្គបរិបូណ៌ដោយវេសារជ្ជធម៌ទាំង ៤ ជាបុរសដ៏ឧត្តម មានភ័យនិងសេចក្តីកោតញញើតលះបង់ហើយ ទ្រង់ដល់នូវទីដ៏ក្សេមជាអ្នកក្លៀវក្លា ។ ព្រះអង្គជាបុគ្គលប្រសើរក្នុងលោក ទ្រង់ប្តេជ្ញានូវពុទ្ធភូមិ ដែលជាទីដ៏ប្រសើរថ្លៃថ្លាទាំងអស់ ព្រះអង្គគ្មានបុគ្គលណាមួយដាស់តឿនឡើយ ។ កាលព្រះអង្គជាតាទិបុគ្គល បន្លឺនូវសីហនាទ ឥតមានញញើត មិនមានទេវតានិងនរជន ឬព្រហ្មពោលតបតបានឡើយ ។ ព្រះអង្គកាលសម្តែងធម៌ដ៏ប្រសើរ ញ៉ាំងមនុស្សព្រមទាំងទេវតាឲ្យឆ្លង (នូវវដ្តៈទាំង ៣) ញ៉ាំងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ទ្រង់ជាអ្នកក្លៀវក្លាក្នុងបរិស័ទ ។ ព្រះអង្គប្រកាសនូវគុណដ៏ច្រើន នៃសាវ័កមួយរូប ដ៏ប្រសើរជាងពួកលោកមានបដិភាណ ដែលគេសន្មតថាជាសប្បុរស ហើយតាំងសាវ័កនោះ ក្នុងទីជាឯតទគ្គៈ ។

ចតុត្ថំ វង្គីសត្ថេរាបទានំ

តទាហំ ហំសវតិយា ព្រាហ្មណោ សាធុសម្មតោ
សព្វវេទវិទូ ជាតោ វង្គីសោ វាទិសូទនោ ។
ឧបេច្ច តំ មហាវីរំ សុត្វា តំ[១] ធម្មទេសនំ
បីតិវរំ បដិលភឹ សាវកស្ស គុណោ រតោ[២] ។
និមន្តយិត្វា សុគតំ សសង្ឃំ លោកនន្ទនំ
សត្តាហំ ភោជយិត្វាហំ ទុស្សេហិ ឆាទយឹ តទា ។
និបច្ច សិរសា បាទេ កតោកាសោ កតញ្ជលី
ឯកមន្តំ ឋិតោ ហដ្ឋោ សន្ថវឹ ជិនមុត្តមំ ។
នមោ តេ វាទិសូទន[៣] នមោ តេ ឥសិសត្តម[៤]
នមោ តេ សព្វលោកគ្គ នមោ តេ អភយំករ ។

១ ម. សុត្វាហំ ។ ២ ម. គុណេន សោ ។ ៣ ឱ. វាសិសទ្ទូល ។ ម. វាទិមទ្ទន ។
៤ ឱ. បុរិសុត្តម ។

វឌ្ឍិសត្ថោរាបទាន ទី ៤

កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះវឌ្ឍិសៈ នៅក្នុងនគរហង្សវតី ចេះចប់នូវវេទសព្វគ្រប់ គេសន្មតថាជាសប្បុរស ជាអ្នកបង្ហូរនូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ ។ ខ្ញុំបានចូលទៅជិតព្រះអង្គមានព្យាយាមធំ ហើយស្តាប់ធម៌ទេសនា បាននូវបីតិដ៏ប្រសើរ ក៏ត្រេកអរក្នុងគុណនៃសាវ័ក ។ កាលនោះ ខ្ញុំនិមន្តព្រះសុគត ព្រមទាំងព្រះសង្ឃ ដែលជាអ្នកញ៉ាំងសត្វលោកឲ្យត្រេកអរ មកឆាន់អស់ ៧ ថ្ងៃ ហើយឲ្យគេបិទបាំងដោយសំពត់ទាំងឡាយ ។ ខ្ញុំបានក្រាបក្បាលទៀបព្រះបាទា (នៃព្រះអង្គ) លុះព្រះអង្គបើកឱកាសឲ្យខ្ញុំហើយ ខ្ញុំបានធ្វើនូវអញ្ជលី ឋិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ មានចិត្តត្រេកអរសរសើរនូវព្រះជិនស្រីដ៏ឧត្តមថា បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់បង្ហូរនូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គជាឥសីទី ៧ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គជាបុគ្គលប្រសើរជាងសត្វលោកទាំងអស់ ខ្ញុំសូមក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើនូវអភ័យ ខ្ញុំសូមក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ ។

នមោ តេ មារមថន នមោ តេ ទិដ្ឋិសូទន
នមោ តេ សន្តិសុខទ នមោ តេ សរណំករ ។
អនាថានំ ភវំ នាថោ ភីតានំ អភយប្បទោ
វិស្សាសំ ភូមិសត្តានំ សរណំ សរណេសិនំ ។
ឯវមាទីហិ សម្ពុទ្ធំ សន្ថវិត្វា មហាគុណំ
អវោចំ វាទិសូរស្ស[១] គតឹ បព្រូមិ ភិក្ខុនោ ។
តទា អវោច ភគវា អនន្តបដិភាណវា
យោ សោ ពុទ្ធំ អភោជេសិ សត្តាហំ សហសាវកំ ។
គុណញ្ច មេ បកិត្តេសិ បសន្នោ សេហិ ចាណិភិ
ឯសោ បត្ថយតេ ឋានំ វាទិសូរស្ស[២] ភិក្ខុនោ ។

១-២ ម. វាទិសូទស្ស ។

បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់ញាំញីនូវមារ ខ្ញុំសូមក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់បង្វែរនូវទិដ្ឋិ ខ្ញុំសូមក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់ឲ្យនូវសន្តិសុខ ខ្ញុំសូមក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើនូវទីពឹង ខ្ញុំសូមក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ ។ ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាទីពឹងនៃសត្វ ដែលពុំមានទីពឹង ទ្រង់ប្រទាននូវអភ័យដល់សត្វដែលមានភ័យ ទ្រង់ស្និទ្ធស្នាលរបស់សត្វទាំងឡាយ ដែលមានភូមិដ៏ស្ងប់ ជាទីពឹងរបស់ពួកជនអ្នកស្វែងរកនូវទីពឹង ។ លុះខ្ញុំសរសើរព្រះសម្ពុទ្ធមានគុណធំ ដោយពាក្យទាំងឡាយ មានយ៉ាងនេះជាដើម រួចបានពោលថា ខ្ញុំសូមដល់នូវគតិរបស់ភិក្ខុ ដែលជាអ្នកក្លៀវក្លា ជាងភិក្ខុអ្នកមានវាទៈក្លៀវក្លា ។

កាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គមានបដិភាណគ្មានទីបំផុត បានត្រាស់ថា បុគ្គលណា បានញុំាងព្រះពុទ្ធព្រមទាំងសាវ័ក ឲ្យឆ្អាន់អស់ ៧ ថ្ងៃ ជ្រះថ្លា (ប្រណម្យ) ដោយដៃរបស់ខ្លួន សរសើរនូវគុណនៃតថាគត បុគ្គលនុ៎ះ ប្រាថ្នានូវតំណែងរបស់ភិក្ខុ អ្នកក្លៀវក្លាក្នុងវាទៈ ។

៣៧៧

ចតុត្ថំ វង្គីសត្ថេរាបទានំ

អនាគតម្ហិ អទ្ធានេ   លច្ឆសេតំ[១] មនោរថំ
ទេវមនុស្សសម្បត្តឹ   អនុភោត្វា អនប្បកំ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ   ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន   សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ   ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
វង្គីសោ នាម នាមេន   ហេស្សតិ សត្ថុសាវកោ ។
តំ សុត្វា មុទិតោ ហុត្វា   យាវជីវំ តទា ជិនំ
បច្ចយេហិ ឧបដ្ឋាសឹ   មេត្តចិត្តោ តថាគតំ ។
តេន កម្មេន សុកតេន   ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ   តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ[២] ។
បច្ឆិមេ ច ភវេទានិ   បរិព្វាជកុលេ[៣] អហំ
បច្ចាជាតោ[៤] យទា អាសឹ   ជាតិយា សត្តវស្សិកោ ។

---

១ ឱ. លច្ឆតេតំ ។ ២ ឱ. ម. តុសិតំ អគមាសហំ ។ ៣ ម. ជាតោ វិប្បកុលេ ។ ៤ ម. សម្បត្តោ ច ។

បុគ្គលនុ៎ះនឹងសោយសម្បត្តិទេវតា និងសម្បត្តិមនុស្សដ៏ច្រើន ហើយបាននូវតំណែងជាទីពេញចិត្តនោះ ក្នុងអនាគតកាល ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីភទ្ទកប្បនេះ មានមហាបុរសទ្រង់កើតក្នុងឱក្កាកត្រកូល នឹងបានជាព្រះសាស្តា ទ្រង់ព្រះនាមគោតម ត្រាស់ឡើងក្នុងលោក ។ បុរសនោះ ជាទាយាទក្នុងធម៌ទាំងឡាយ របស់ព្រះអង្គ ជាឱរស ជាធម្មនិម្មិត ជាសាវ័ក នៃព្រះសាស្តាអង្គនោះ មានឈ្មោះថាវឌ្គិសៈ ។

កាលនោះ ខ្ញុំឮនូវពាក្យព្យាករណ៍នោះហើយ ក៏ជាបុគ្គលមានចិត្តទន់ មានចិត្តមេត្តា បានបម្រើនូវព្រះតថាគតជិនស្រីដោយបច្ច័យទាំងឡាយ ដរាបដល់អស់ជីវិត ។ ដោយកុសលកម្មដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ដោយការតម្កល់ទុកចេតនានោះផង លុះខ្ញុំលះបង់រាងកាយជារបស់មនុស្សហើយ បានទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ ដល់មកក្នុងបច្ឆិមភព ឥឡូវនេះ ខ្ញុំបានមកកើតក្នុងត្រកូលបរិព្វាជក មានអាយុ ៧ ឆ្នាំ រាប់អំពីកំណើត

សព្ពវេទវិទូ ជាតោ   វាទសត្ថវិសារទោ
វគ្គុស្សរោ[១] ចិត្តកថី   បរវាទប្បមទ្ទនោ ។
វត្តេ[២] ជាតោតិ[៣] នត្ថី សោ   វចនេ ឥស្សរោតិ វា
នត្ថី សោ ឥតិ មេ ជាតំ   អក្កម្បិ[៤] លោកសម្មតំ ។
យទាហំ វិញ្ញុតំ បត្តោ   ឋិតោ បឋមយោព្ពនេ
តទា រាជគហេ រម្មេ   សារីបុត្តញ្ច អទ្ទសំ[៥] ។

បញ្ចវីសតិមំ ភាណវារំ ។

បិណ្ឌាយ វិចរន្តំ តំ   បត្តបាណឹ សុសំវុតំ
អលោលក្ខឹ មិតភាណឹ   យុគមត្តំ ឧទិក្ខិតំ[៦] ។
តំ ទិស្វា វិម្ហិតោ ហុត្វា   អហោចមនុច្ឆវំ
កណិការំវ និចិតំ   ចិត្តំ គាថាបទំ អហំ ។

---

១ ម. វាទិស្សរោ ។ ២ ឱ. ឯត្ថន្តរេ ហិ សទ្ទោ ទិស្សតិ ។ ៣ ឱ. ម. ឥតិ សទ្ទោ នត្ថិ ។ ៤ ឱ. ម. អភវិ ។ ៥ ឱ. សារីបុត្តមថទ្ទសំ ។ ម. សារីបុត្តមហាទ្ទសំ ។ ៦ ឱ. និរិក្ខិតំ ។ ម. និទក្ខិតំ ។

ក៏ចេះចប់នូវត្រៃវេទទាំងអស់ ក្លៀវក្លាដោយវាទសាស្ត្រ មានសំឡេងដ៏ពីរោះ មានសម្ដីដ៏វិចិត្រ ជាអ្នកញាំញីនូវវាទៈនៃបុគ្គលដទៃ ។ ឯនាមដ៏ប្រសើររបស់ខ្ញុំ ដែលលោកសន្មតហើយថា វង្គីសៈ ព្រោះកើតក្នុងវង្គជនបទ ឬថា វង្គីសៈ ព្រោះជាឥស្សរៈក្នុងពាក្យ ។ កាលណា ខ្ញុំបានដឹងក្ដី ឋិតនៅក្នុងបឋមវ័យ កាលនោះ ខ្ញុំបានចួបនឹងព្រះសារីបុត្ត ក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ដែលជាទីរីករាយ ។

ចប់ ភាណវារៈ ទី ២៥ ។

ខ្ញុំឃើញព្រះសារីបុត្តនោះ កំពុងត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត មានបាត្រក្នុងដៃ លោកសង្រួមល្អ មានភ្នែកមិនរវៀមរវាម និយាយល្មមកំណត់ ក្រឡេកមើលត្រឹមមួយជួរនឹម លុះឃើញលោកហើយ មានសេចក្ដីអស្ចារ្យ បានពោលពាក្យគួរសមជាបទគាថាវិចិត្រ ដូចផ្កាកណិការដែលគេវិចិត្រហើយ ។

៣៧៩

ចតុត្ថំ វង្គីសត្ថេរាបទានំ

អាចិក្ខិ សោ មេ សត្ថារំ   សម្ពុទ្ធំ លោកនាយកំ
តទា សោ បណ្ឌិតោ ធីរោ   ឧត្តរឹ សមរោច មេ ។
វិរាគសហិតំ វាក្យំ   កត្វា ទុក្ខសមុត្តមំ
វិចិត្តបដិភាណេហិ   តោសិតោ តេន តាទិនា ។
និបច្ច សិរសា បាទេ   បព្វាជេហីតិ អព្រវឹ[១]
តតោ មំ ស មហាប្បញ្ញោ   ពុទ្ធសេដ្ឋមុបានយិ ។
និបច្ច សិរសា បាទេ   និសីទឹ សត្ថុ សន្តិកេ
មមាហ វទតំ សេដ្ឋោ   សច្ចំ វង្គីស កច្ចិ តេ[២] ។[៣]
មតំ សីសំ វិទិតំ   សុគតិទុគ្គតិមតំ[៤]
តុយ្ហំ[៥] វិជ្ជាវិសេសេន   សចេ សក្កោសិ វាចយ[៦] ។

---

១ ឱ. បព្វាជេហីតិ ចព្រវឹ ។ ម. បព្វាជេហីតិ មំ ព្រវិ។ ២ ម. កច្ចិ វង្គីស ជានាសីតិ ទិស្សន្តិ ។ ៣ ម. ឥតោ បរំ កិញ្ចិ សិប្បន្តិ តស្សាហំ ជានាមីតិ ច អព្រវឹ ឥតិ ទិស្សន្តិ ។ ៤ ឱ. ម. មតសីសំ វ នច្ចុទ្ធំ អបិ ពារសវស្សិកន្តិ ទិស្សន្តិ ។ ៥ ឱ. ម. តយា ។ ៦ ឱ. ភាសយ ។

វង្គីសត្ថេរាបទាន ទី ៩

លោកក៏ប្រាប់ខ្ញុំ នូវព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ជាសាស្តា ជាលោកនាយក កាលនោះ លោកជាបណ្ឌិតមានប្រាជ្ញា បានប្រាប់ខ្ញុំតទៅទៀត ។ ខ្ញុំត្រូវលោកជាតាទិបុគ្គលធ្វើពាក្យប្រកបដោយវិរាគៈដ៏ឧត្តម ដែលគេឃើញបានដោយកម្រ ឲ្យត្រេកអរដោយបដិភាណដ៏វិចិត្រទាំងឡាយ ។ ខ្ញុំក៏ឱនក្បាលទៀបព្រះបាទា ហើយពោលថា សូមលោកម្ចាស់បំបួសខ្ញុំ លំដាប់នោះព្រះសារីបុត្ត មានប្រាជ្ញាច្រើននោះ នាំខ្ញុំចូលទៅរកព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ ខ្ញុំឱនក្បាលទៀបព្រះបាទា អង្គុយក្នុងសម្នាក់នៃព្រះសាស្តា ឯព្រះសាស្តា ប្រសើរជាងអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដីកានឹងខ្ញុំថា ម្នាលវង្គីសៈ សិប្បៈណាមួយរបស់អ្នក មានពិតឬ ។ ក្បាលមនុស្ស ដែលស្លាប់ហើយបើអ្នកអាច (ដឹងក្បាលមនុស្ស) ដែលស្លាប់ទៅកាន់សុគតិឬទុគ្គតិ ដោយវិជ្ជាវិសេសរបស់អ្នក អ្នកចូរប្រាប់មកចុះ ។

អាមោតិ[១] មេ បដិញ្ញាតេ   តីណិ សីសានិ នស្សយិ
អថោ និរយទេវេសុ   ឧបបន្នេ អវាចយឹ ។
តទា វីណាសរស្សរ[២]   សីសំ នស្សេសិ ជាយកោ
តតោហំ វិហាតារម្ភោ   បព្វជ្ជំ សមយាចិសំ[៣] ។
បព្វជិត្វាន សុកតំ   សន្ថវាមិ យហឹ តហឹ
តតោ មំ កវិចិត្តោតិ[៤]   ឧជ្ឈាយន្តិ ហិ ភិក្ខវោ ។
តតោ វីមំសនត្ថំ មេ   អាហ ពុទ្ធោ វិជាយកោ
តក្កិតានំ ឥមា[៥] គាថា   ឋានសោ បដិភន្តិ វា[៦] ។
ន កព្យចិត្តោហំ វីរ   ឋានសោ បដិភន្តិ មេ
តេនហិទានិ វង្គីស   ថានសោ សន្ថវាហិ មំ ។

១ ឱ. អាមាតិ ។ ២ ឱ. ម. បច្ចេកពុទ្ធស្ស ។ ៣ ឱ. សមយាចិហំ ។ ៤ ឱ. កវ្យចិត្តោតិ ។ ម. កបវិដ្ឋោសិ ។ ៥ ម. តក្កិកាបនិមា ។ ៦ ម. តំ ។

ខ្ញុំបានទទួលពាក្យប្តេជ្ញាថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ព្រះពុទ្ធទ្រង់បង្ហាញនូវក្បាល ៣ ខ្ញុំក៏ក្រាបទូលចំពោះក្បាល (មនុស្ស) ដែលទៅកើត ក្នុងនរកនិងទេវតា ។

កាលនោះ ព្រះលោកនាយក បង្ហាញនូវក្បាលរបស់ព្រះខីណាស្រព លំដាប់នោះ ខ្ញុំទាល់គំនិត ក៏សូមបព្វជ្ជា ។ លុះខ្ញុំបព្វជ្ជាហើយ ក៏សរសើរព្រះសុគត តាមតែក្នុងទីណា ៗ ក៏ដោយ លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងឡាយលើកទោស ថាជាអ្នករីករាយ ក្នុងកាព្យ ។ លំដាប់នោះ ព្រះពុទ្ធជានាយក ទ្រង់ត្រាស់ដើម្បីល្បងមើល ចំពោះខ្ញុំថា លុះតែបុគ្គលទាំងឡាយជាអ្នកត្រិះរិះ ទើបពោលគាថាទាំងឡាយ តាមដំណើរបានមែនឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គមានព្យាយាម ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមែនជាអ្នកយកចិត្តតិចតួចក្នុងកាព្យទេ តែខ្ញុំព្រះអង្គពោលនូវគាថាទាំងឡាយតាមដំណើរបាន ។ ម្នាលវង្គីសៈ បើដូច្នោះ ឥឡូវនេះ អ្នកចូរសរសើរតថាគតតាមហេតុ ជាគាថាមកមើល ។

៣៨១

ចតុត្ថំ វង្គីសត្ថេរាបទានំ

តទាហំ សន្ថរឹ ជីរំ កាថាហិ ឥសិសត្តមំ

សោ ហាងសោ តទា តុដ្ឋោ ជិនោ អគ្គេ ឋបេសិ មំ ។

បដិភាណេន ចិត្តេន អញ្ញេសមតិមញ្ញហំ

បេសលោ តេន សំវិគ្គោ អរហត្តំ អចាបុណឹ ។

បដិភាណវតំ អគ្គោ អញ្ញោ កោចិ ន វិជ្ជតិ

យថាយំ ភិក្ខុ វង្គីសោ ឯវំ ធារេថ ភិក្ខវោ ។

សតសហស្សេ កាតំ កម្មំ ផលំ ទស្សេសិ មេ ឥង

សុមុត្តោ សរវេគោវ កិលេសា ឈាបិតា មម ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា

នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

វង្គីសត្ថេរាបទាន ទី ៩

កាលនោះ ខ្ញុំសរសើរព្រះអង្គជាអ្នកប្រាជ្ញ ជាឥសី ទី ៧ ដោយគាថាទាំងឡាយ ។ ព្រះជិនស្រីអង្គនោះ មានព្រះហឫទ័យត្រេកអរមួយរំពេច ក៏តាំងខ្ញុំ ក្នុងទីឯតទគ្គៈ ។ ខ្ញុំកន្ទង់បង់ នូវបុគ្គលដទៃ ដោយចិត្តដ៏ឈ្លាសវៃបាន ខ្ញុំជាបុគ្គលមានសីលជាទីស្រឡាញ់ មានសេចក្តីសង្វេគ ដោយបដិភាណចិត្ត ក៏បានដល់នូវអរហត្ត ។

ភិក្ខុដទៃណាមួយ ជាបុគ្គលប្រសើរជាងភិក្ខុ អ្នកមានបដិភាណ ដូចជាវង្គីសភិក្ខុនេះ មិនមានទេ ម្នាលភិក្ខុទាំង-ឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរចាំទុកយ៉ាងនេះចុះ ។

កម្មដែលខ្ញុំធ្វើហើយ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ក៏ឲ្យផលដល់ខ្ញុំ ក្នុងលោកនេះ ខ្ញុំដកផុតចាកកិលេសហើយ ដូចជាសន្ទុះសរ របូតផុតចាកបំពង់ព្រួញ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា វង្គីសោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

វង្គីសត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

បញ្ចមំ នន្ទកត្ថេរាបទានំ

[១៣៥] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ   សព្វធម្មេសុ ចក្ខុមា
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ   កប្បេ ឧប្បជ្ជិ នាយកោ ។
ហិតាយ សព្វសត្តានំ   សុខាយ វទតំ វរោ
អត្ថាយ បុរិសាជញ្ញោ   បដិបន្នោ សទេវកេ ។

ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានសម្រេចហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវឌ្ឍិសត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ វឌ្ឍិសត្ថេរាបទាន ។

នន្ទកត្ថេរាបទាន ទី ៥

[១៣៥] ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុក្នុងធម៌ទាំងពួង ព្រះអង្គជានាយក ទ្រង់កើតឡើងក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ។ ព្រះអង្គជាបុរសអាជានេយ្យ ប្រសើរជាងអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ទ្រង់ស្តេចទៅក្នុងមនុស្សលោកនិងទេវលោក ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដើម្បីសេចក្តីចម្រើន ដល់សព្វសត្វទាំងឡាយ ។

បញ្ចមំ នន្ទកត្ថេរាបទានំ

យសគ្គបត្តោ សិរិមា   កិត្តិវណ្ណភតោ ជិនោ
បូជិតោ សព្វលោកស្ស   ទិសា សព្វា សុវិស្សុតោ ។
ឧត្តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ សោ   វីតិវត្តកថំកថោ
បរិបុណ្ណមនសង្កប្បោ   បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ ។
អនុប្បន្នស្ស មគ្គស្ស   ឧបាទេតា នរុត្តមោ
អនក្ខាតញ្ច អក្ខាសិ   អសញ្ជាតញ្ច សញ្ជនី ។
មគ្គញ្ញូ[១] មគ្គវិទូ ច[២]   មគ្គក្ខាយី នរាសភោ
មគ្គស្ស កុសលោ សត្ថា   សារថីនំ នរុត្តមោ[៣] ។
តទា មហាការុណិកោ   ធម្មំ ទេសេសិ នាយកោ
និមុគ្គេ មោហបង្កម្ហិ[៤]   សមុទ្ធរតិ បាណិនោ ។

---

១ ឱ. ឯត្ថន្តរេ សោសទ្ទោ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ច សទ្ទោ នត្ថិ ។ ៣ ឱ. ម. វរុត្តមោ ។ ៤ ម. កាមបង្កម្ហិ ។

នន្ទកត្ថេរាបទាន ទី ៥

ព្រះជិនស្រី ព្រះអង្គដល់នូវយសដ៏ប្រសើរ មានសិរី ពេញ ប្រៀបដោយកិត្តិគុណ ដែលសត្វលោកទាំងពួង បូជាហើយ ល្បីខ្ចរខ្ចាយសព្វទិស ។ ព្រះជិនស្រីនោះ មានវិចិកិច្ឆាឆ្លង ផុតហើយ មានសេចក្តីសង្ស័យកន្លងហើយ មានសេចក្តី ត្រិះរិះក្នុងព្រះចិន្តាពេញបរិបូណ៌ ទ្រង់ដល់នូវសម្ពោធិញ្ញាណ ដ៏ឧត្តម ។ ព្រះអង្គជានរៈដ៏ឧត្តម ទ្រង់ញុំាងមគ្គដែលមិន ទាន់កើតឲ្យកើតឡើង ទ្រង់ប្រាប់នូវពាក្យដែលគេមិនទាន់និ-យាយ ទ្រង់បង្កើតនូវធម្មជាតដែលមិនទាន់កើត ។ ព្រះអង្គ ជាអ្នកស្គាល់នូវផ្លូវ ជ្រាបច្បាស់នូវផ្លូវ ជាអ្នកប្រាប់នូវផ្លូវ ជា អ្នកអង់អាចជាងនរៈ ជាសាស្តាចារ្យដ៏ឈ្លាសវៃក្នុងផ្លូវ ជា នរៈដ៏ឧត្តម ជាងសារថីទាំងឡាយ ។ ក្នុងកាលនោះ ព្រះ លោកនាយក ទ្រង់ប្រកបដោយមហាករុណា ទ្រង់សម្តែង នូវធម៌ ហើយស្រង់ពួកសត្វដែលមុជចុះ ក្នុងភក់គឺមោហៈ ។

ភិក្ខុនីនំ ឱវទេ សាវកំ វេទសម្មតំ
វណ្ណយំ ឯតទគ្គម្ហិ បញ្ញាបេសិ មហាមុនិ ។
តំ សុត្វាហំ បមុទិតោ និមន្តេត្វា តថាគតំ
ភោជយិត្វា សសង្ឃន្តំ បត្ថយឹ ឋានមុត្តមំ ។
តទា បមុទិតោ នាថោ មំ អវោច មហាឥសិ
សុខី ភវស្សុ ទីឃាយុ លច្ឆសេតំ មនោរថំ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
នន្ទកោ នាម នាមេន ហេស្សតិ សត្ថុសាវកោ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ[១] ។

១ ឱ. តាវត្តឹសុបគោ អហំ ។

ព្រះមហាមុនី ទ្រង់សរសើរសាវ័ក ដែលភិក្ខុសង្ឃសន្មតថាជាច្បង ក្នុងការទូន្មានពួកភិក្ខុនី បានតែងតាំងក្នុងឋានៈ ជាឯតទគ្គៈ ។ ខ្ញុំបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានោះហើយ ក៏មានចិត្តរីករាយ និមន្តព្រះតថាគត ព្រមទាំងព្រះសង្ឃ ឲ្យឆាន់ហើយប្រាថ្នានូវតំណែង ដ៏ឧត្តមនោះ ។

ក្នុងកាលនោះ ព្រះមហាឥសី ជាទីពឹង ទ្រង់មានព្រះទ័យរីករាយ បានត្រាស់នឹងខ្ញុំថា អ្នកចូរបានសេចក្តីសុខមានអាយុវែង អ្នកនឹងបាននូវតំណែង ជាទីពេញចិត្តនុ៎ះ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រះសាស្តាទ្រង់ព្រះនាមគោតម ទ្រង់សម្ភពក្នុងឱក្កាកត្រកូល នឹងត្រាស់ឡើងក្នុងលោក ។ បុរសនេះ នឹងបានជាទាយាទ ក្នុងធម៌របស់ព្រះសាស្តា ជាឱរសដែលធម៌និម្មិត ឈ្មោះនន្ទកៈ ជាសាវ័ករបស់ព្រះសាស្តានោះ ។ ដោយកុសលកម្មដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ដោយការតម្កល់ចេតនានោះផង លុះខ្ញុំលះបង់រាងកាយជារបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើត ក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។

បញ្ចមំ នន្ទកត្ថេរាបទានំ

បច្ឆិមេ ច ភវេទានិ ជាតោ សេដ្ឋិកុលេ អហំ
សាវត្ថិយំ បុរវរេ ឥទ្ធេ ផីតេ មហទ្ធនេ ។
បុរប្បវេសេ សុគតំ ទិស្វា វិម្ហិតមានសោ
ជេតារាមបដិគ្គាហេ បព្វជឹ អនគារិយំ ។
ន ចិរេនេវ កាលេន អរហត្តំ អបាបុណឹ
តតោហំ តិណ្ណសំសារោ សាសិតោ សព្វទស្សិនា ។
ភិក្ខុនីនំ ធម្មកថំ បរិបុច្ឆា ករឹ អហំ
សាសិតា តា មយា សព្វា អភវឹសុ អនាសវា ។
សតានិ បញ្ចនូនានិ តទា តុដ្ឋោ មហាហិតោ
ភិក្ខុនីនំ ឱវទតំ អគ្គដ្ឋានេ ឋបេសិ មំ ។

នន្ទុកត្ថេរាបទាន ទី ៥

ឥឡូវនេះ ដល់មកក្នុងបច្ឆិមភព ខ្ញុំកើតក្នុងត្រកូលសេដ្ឋី ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ជាបុរីប្រសើរ ស្តុកស្តម្ភ ទូលាយ មានទ្រព្យច្រើន ។ ខ្ញុំបានឃើញព្រះសុគត ទៀបមាត់ទ្វារនៃបុរី ក៏មានចិត្តរន្ធត់ កាលព្រះសុគតទទួលវត្តជេតពន ខ្ញុំចូលទៅកាន់ផ្នួស ។ លំដាប់នោះ ខ្ញុំត្រូវព្រះសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ឃើញសព្វ ប្រៀនប្រដៅហើយ មានសង្ខារធ្វេងហើយ ក៏បានដល់អរហត្ត ដោយកាលមិនយូរប៉ុន្មាន ។ ខ្ញុំបានធ្វើនូវធម្មកថានិងបរិបុច្ឆា ចំពោះនាងភិក្ខុនីទាំងឡាយ ភិក្ខុនីទាំងអស់នោះ ចំនួន ៥០០ រូបឥតខ្វះ ដែលខ្ញុំទូន្មានហើយ ក៏បានទៅជាភិក្ខុនីមិនមានអាសវៈ ។ កាលនោះ ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះទ័យត្រេកអរ ទ្រង់ធ្វើប្រយោជន៍ដ៏ធំ ទ្រង់តាំងខ្ញុំក្នុងតំណែងដ៏ប្រសើរ ជាងពួកសាវ័កអ្នកទូន្មានពួកភិក្ខុនី ។

សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ ជលំ ឥស្សេសិ មេ ឥឲ
សុមុត្តោ សរវេគោវ កិលេសា ឈាបិតា មម ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ឧទ្ធកោ ថេរោ ឥមា គា-

ថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

នន្ទកត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

កុសលកម្មដែលខ្ញុំធ្វើហើយ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ក៏ឲ្យផលដល់ខ្ញុំ ក្នុងលោកនេះ កិលេសទាំងឡាយខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ដូចល្បឿននៃព្រួញ ដែលរបូតផុតទៅ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតកម្ទេចហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលចេញហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទឹង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានសម្រេចហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះនន្ទកត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ នន្ទកត្ថេរាបទាន ។

ឆដ្ឋំ កាឡុទាយិត្ថេរាបទានំ

[១៣៦] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ សព្វធម្មេសុ ចក្ខុមា
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ កប្បេ ឧប្បជ្ជិ នាយកោ ។
នាយកានំ វរោ សត្ថា គុណាគុណវិទូ ជិនោ
កតញ្ញូកតវេទី ច តិត្ថេ យោជេតិ បាណិនោ ។
សព្វញ្ញូ តេន ញាណេន តុលយិត្វា ទយាសយោ
ទេសេតិ បវរំ ធម្មំ អនន្តគុណសញ្ចយោ ។
ស កទាចិ មហាវីរោ អនន្តជនតំ សុធី(១)
ទេសេតិ មធុរំ ធម្មំ ចតុសច្ចូបសញ្ហិតំ ។
សុត្វាន តំ ធម្មវរំ អាទិមជ្ឈន្តសោភណំ
បាណសតសហស្សានំ ធម្មាភិសមយោ អហុ ។

---
១ ឱ. អនន្តជិនតំ សរី ។ ម. អនន្តជនសំសរិ ។

កាឡុទាយិត្ថេរាបទាន ទី ៦

[១៣៦] ព្រះជិនស្រីព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ខុក្នុងធម៌ទាំងពួង ព្រះអង្គជានាយក កើតឡើង ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ។ ព្រះសាស្ដាទ្រង់ប្រសើរជាងពួកអ្នកទូន្មាន ទ្រង់ជ្រាបនូវគុណនិងទោស ព្រះអង្គឈ្នះមារ ជាកតញ្ញូកតវេទីបុគ្គល ទ្រង់ញ៉ាំងពួកសត្វឲ្យប្រកប ក្នុងកំពង់គឺធម្មវិន័យ ។ ព្រះអង្គជាសព្វញ្ញូ មានសេចក្ដីអាណិតសត្វជាទីអាស្រ័យ ទ្រង់សន្សំនូវគុណរកទីបំផុតគ្មាន ទ្រង់ថ្លឹងមើលដោយញាណនោះ ហើយសម្ដែងនូវធម៌ ដ៏ប្រសើរ ។ ក្នុងកាលណា ៗ ក៏ដោយ ព្រះសាស្ដាមានព្យាយាមមាំមួន មានការបរិសុទ្ធស្អាតជាងប្រជុំជនជាអនន្ត ទ្រង់សម្ដែងធម៌ដ៏ពីរោះ ប្រកបដោយសច្ចៈ ៤ ។ ពួកសត្វចំនួនមួយសែន បានត្រាស់ដឹងមគ្គផល ព្រោះបានស្ដាប់នូវធម៌ដ៏ប្រសើរ មានលម្អខាងដើម កណ្ដាល និងខាងចុង ។

និដ្ឋាបិតា តទា ភូមិ   គដ្ឋីសុ ច បយោជកា
សាធុការំ បវត្តឹសុ   ទេវព្រហ្មនរាសុរា ។
អហោ ការុណិកោ សត្ថា   អហោ សទ្ធម្មទេសនា
អហោ ភវសមុទ្ទស្មិំ   និមុគ្គេ ឧទ្ធរិ ជិនោ ។
ឯវំ សំវេគជាតេសុ[១]   សនរាមរព្រហ្មេសុ
កុលប្បសាទកានគ្គំ   សាវកំ វណ្ណយិ ជិនោ ។
តទាហំ ហំសវតិយា   ជាតោមច្ចកុលេ អហុ
បាសាទិកោ ទស្សនីយោ   បហូតធនធញ្ញវា ។
ហំសារាមមុបេច្ចាហំ   វន្ទិត្វា តំ តថាគតំ
សុណិត្វា មធុរំ ធម្មំ   ការំ កត្វា ច តាទិនោ ។
និបច្ច បាទមូលេហំ   ឥមំ វចនមព្រវឹ
កុលប្បសាទកានគ្គោ   យោ តវ សាសនេ[២] មុនេ ។

---

១ ម. បវេទជាតេសុ ។ ២ ឱ. ម. យោ តយា សន្តុតោ ។

ក្នុងកាលនោះ ផែនដីក៏លាន់ឮ មេឃក៏គ្រហឹម ពួកទេវតា ព្រហ្ម មនុស្ស អសុរ ក៏ញុាំងសាធុការឲ្យប្រព្រឹត្តទៅថា ឱ ! ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រកបដោយករុណា ឱ ! ព្រះសទ្ធម្មទេសនា ឱ ! ព្រះជិនស្រី ទ្រង់ស្រង់ទេវតា មនុស្សសត្វ ដែលមុជចុះក្នុងសមុទ្រគឺភព ឡើងបាន ។ (កាលបើសត្វទាំងឡាយ) ព្រមទាំងមនុស្ស ទេវតា ព្រហ្ម កើតសេចក្តីសង្វេគយ៉ាងនេះហើយ ព្រះជិនស្រីទ្រង់សរសើរនូវសាវ័ក ដែលប្រសើរជាងបុគ្គលជ្រះថ្លា ក្នុងត្រកូលទាំងឡាយ ។ កាលនោះ ខ្ញុំកើតក្នុងត្រកូលអាមាត្យ ក្នុងហង្សវតីនគរ ជាបុគ្គលប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា គួរឲ្យរមិលមើល មានទ្រព្យនិងស្រូវច្រើន ។ ខ្ញុំចូលទៅក្នុងហង្សារាម ថ្វាយបង្គំព្រះតថាគតនោះ ស្តាប់នូវធម៌ដ៏ពីរោះ ហើយធ្វើនូវគ្រឿងសក្ការៈ ដល់ព្រះតថាគត ជាតាទិបុគ្គល ។ ខ្ញុំក្រាបទៀបព្រះបាទា ពោលពាក្យនេះថា បពិត្រព្រះមុនី បុគ្គលណា ប្រសើរជាងបុគ្គលអ្នកជ្រះថ្លា ក្នុងត្រកូល ក្នុងសាសនា នៃព្រះអង្គ ។

៣៨៩

ឆដ្ឋំ កាឡុទាយិត្ថេរាបទានំ

តាទិសោហំ មហាវីរ[១] ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សាសនេ
តទា មហាការុណិកោ សិញ្ចន្តោវាមតេន មំ ។
អាហ មំ បុត្ត ឧត្តិដ្ឋ[២] លច្ឆសេតំ មនោរថំ
កថំ នាម ជិនេ ការំ កត្វាន វិផលោ សិយា ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ ឱក្កាកកុលសម្ភវោ
គោតមោ នាម នាមេន សត្ថា លោកេ ភវិស្សតិ ។
តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ ឱរសោ ធម្មនិម្មិតោ
ឧទាយី នាម នាមេន ហេស្សតិ សត្ថុសាវកោ ។
តំ សុត្វា មុទិតោ ហុត្វា យាវជីវំ តទា ជិនំ
មេត្តចិត្តោ បរិចរឹ បច្ចយេហិ វិនាយកំ ។

---

១ ឧ. តាទិសោ ហោមហំ វីរ ។ ២ ឧ. អាហា មំ បុត្ត វុត្តិដ្ឋ ។ ម. អស្សាស បុត្ត ឱត្តិដ្ឋ ។

បពិត្រព្រះអង្គមានព្យាយាមធំ ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមឲ្យបានជាបុគ្គល ប្រាកដដូចបុគ្គលនោះ ក្នុងសាសនា នៃព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។

កាលនោះ ព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ប្រកបដោយមហាករុណា ក៏ស្រោចខ្ញុំ ដោយអម្រឹតធម៌ ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់នឹងខ្ញុំថា ម្នាលបុត្រ ចូរអ្នកក្រោកឡើង អ្នកនឹងបាននូវតំណែងសមដូចបំណងនុ៎ះ បុគ្គលធ្វើនូវការបូជាចំពោះព្រះជិនស្រី នឹងប្រាសចាកផល ដូចម្ដេចកើត ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីកប្បនេះ ព្រះសាស្ដា ទ្រង់ព្រះនាមគោតម ព្រះអង្គសម្ភពក្នុងឱក្កាកត្រកូល នឹងត្រាស់ឡើងក្នុងលោក ។ បុរសនេះនឹងបានជាទាយាទក្នុងធម៌ទាំងឡាយ របស់ព្រះសាស្ដានោះ ជាឱរស ដែលធម៌និម្មិតហើយ ឈ្មោះឧទាយី ជាសាវ័ករបស់ព្រះសាស្ដានោះ ។ កាលនោះ ខ្ញុំបានស្ដាប់ នូវព្រះពុទ្ធដីកានោះហើយ ក៏មានចិត្តរីករាយ មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា បានបម្រើនូវព្រះជិនស្រី ព្រះអង្គជាអ្នកដឹកនាំសត្វ ដោយការបរិច្ចាគបច្ច័យទាំងឡាយ រហូតដល់អស់ជីវិត ។

តេន កម្មវិបាកេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវត្តឹសំ អគញ្ឆហំ ។
បច្ឆិមេ ច ភវេទានិ រម្មេ កាបិលវត្ថវេ
ជាតោ មហាមច្ចកុលេ សុទ្ធោទនោ មហីបតិ ។
តទា អជាយិ សិទ្ធត្ថោ រម្មេ លុម្ពិនិកាននេ
ហិតាយ សព្វលោកស្ស សុខាយ ច នរាសភោ ។
តទហេវ អហំ ជាតោ សហ តេនេវ វឌ្ឍិតោ
បិយោ សហាយោ ទយិតោ វិស្សដ្ឋោ នីតិកោវិទោ ។
ឯកូនតឹសោ វយសា និក្ខន្តោ បព្វជិត្ត សោ[១]
ឆវស្សានិ វិនាមេត្វា អាសិ ពុទ្ធោ វិនាយកោ ។

---

១ ម. និក្ខមិត្វា អគារតោ ។

ដោយវិបាកនៃកុសលកម្មនោះផង ដោយការតម្កល់នូវចេត-
នានោះផង លុះខ្ញុំលះបង់នូវរាងកាយជារបស់មនុស្ស ក៏បាន
ទៅកើត ក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ ឥឡូវនេះ ដល់មកបច្ឆិមភព
ខ្ញុំបានកើតក្នុងត្រកូលអាមាត្យជាធំ ក្នុងកបិលវត្ថុបុរី ជាទីរីក-
រាយ មានព្រះបាទសុទ្ធោទនៈជាម្ចាស់ផែនដី ។ កាលនោះ
ព្រះសិទ្ធត្ថកុមារ ជាអ្នកអង់អាចជាងនរជន បានកើតឡើង
ក្នុងព្រៃលុម្ពិនីជាទីរីករាយ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តី
សុខ ដល់សព្វសត្វលោក ។ ខ្ញុំកើតក្នុងថ្ងៃនោះដែរ មាន
វ័យចម្រើនឡើងជាមួយនឹងព្រះសិទ្ធត្ថកុមារនោះ ជាសម្លាញ់
ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយសេចក្តីអាណិត ជាអ្នកស្និទ្ធ
ស្នាល ឈ្លាសវៃក្នុងនីតិសាស្ត្រ ។ ព្រះសិទ្ធត្ថកុមារនោះ
មានវ័យ ២៩ ឆ្នាំ ក៏ចេញទៅបួស ញុំាងកាលឲ្យកន្លងទៅ
អស់ ៦ វស្សា បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ដឹកនាំ (សត្វលោក) ។

៣៩១

ឆដ្ឋំ កាឡុទាយិត្ថេរាបទានំ

ជេត្វា សសេនកំ មារំ ខេបយិត្វាន អាសវេ
ភវណ្ណវំ តរិត្វាន ពុទ្ធោ អាសិ សទេវកេ ។
ឥសិវ្ហយំ បតនំ គន្ត្វា(១) វិនេត្វា បញ្ចវគ្គិយេ
តតោ វិនេសិ ភគវា គន្ត្វា គន្ត្វា តហឹ តហឹ ។
វេនេយ្យេ វិនយន្តោ សោ សង្គណ្ហន្តោ សទេវកំ
ឧបេច្ច មគធេ គិរឹ វិហរិត្ថ តទា ជិនោ ។
តទា សុទ្ធោទនេនាហំ ភូមិបាលេន បេសិតោ
គន្ត្វា ទិស្វា ទសពលំ បព្វជិត្វារហា អហំ(២) ។
តទា មហេសឹ យាចិត្វា បាបយឹ កបិលវ្ហយំ
តតោ បុរាហំ(៣) គន្ត្វាន បសាទេសឹ មហាកុលំ ។
ជិនោ តស្មឹ គុណេ តុដ្ឋោ មមាហ បុរិសាសភោ
កុលប្បសាទកានគ្គំ បញ្ញាបេសិ វិនាយកោ ។

១ ឱ. ម. គមិត្វាន ។ ២ ឱ. ម. អហំ ។ ៣ ឱ. បុនាហំ ។

កាឡុទាយិត្ថេរាបទាន ទី ៦

ព្រះអង្គឈ្នះមារព្រមទាំងសេនា ហើយញ៉ាំងអាសវៈឲ្យអស់ទ្រង់ធ្វើងអន្ទង់គឺភព បានជាព្រះពុទ្ធក្នុងមនុស្សលោកនិងទេវ-លោក ។ ទ្រង់ស្ដេចទៅកាន់ព្រៃ ឈ្មោះឥសិបតនៈ ទូន្មានបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ តពីនោះមក ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ស្ដេចទៅក្នុងទីនោះ ៗ ហើយទូន្មាន (សត្វ) ។ ព្រះមានព្រះភាគនោះកាលទូន្មានពួកសត្វ ដែលគួរទូន្មាន សង្គ្រោះនូវមនុស្សនិងទេវតា រួចស្ដេចចូលទៅឯភ្នំក្នុងដែនមគធៈ កាលនោះ ព្រះជិនស្រី ទ្រង់គង់ (លើភ្នំនោះ) ។ ពេលនោះ ខ្ញុំត្រូវព្រះបាទសុទ្ធោទនៈ ជាភូមិបាលបញ្ជូនទៅហើយ ខ្ញុំក៏ទៅ លុះខ្ញុំបានឃើញព្រះទសពលហើយ ក៏បួសបានជាអរហន្ត ។ ខ្ញុំបានអារាធនាព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ ឲ្យចូលទៅកាន់ក្រុងកបិលពស្តុ លំដាប់នោះ ខ្ញុំទៅមុនទៀត បានញ៉ាំងមហាត្រកូលឲ្យជ្រះថ្លា ។ ព្រះជិនស្រីត្រេកអរក្នុងគុណនោះ ព្រះអង្គជាបុរសប្រសើរ ជានាយកដ៏វិសេស បានតាំងខ្ញុំថាជាអ្នកប្រសើរជាងសាវ័ក អ្នកញ៉ាំងត្រកូលឲ្យជ្រះថ្លា ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា កាឡុទាយី ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

កាឡុទាយិត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

សត្តមំ អភយត្ថេរាបទានំ

[១៣៧] បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ   សព្វធម្មេសុ ចារគូ(១)
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ   កប្បេ ឧប្បជ្ជិ នាយកោ ។
សរណាគមនេ កេចិ(២)   និវេសេសិ តថាគតោ
កេចិ(៣) សីលេ និវេសេសិ   ទសកម្មបថុត្តមេ ។

---

១ ឱ. ម. ចក្ខុមា ។ ២ ឱ. កញ្ចិ ។ ម. កិញ្ចិ ។ ៣ ម. សមាបត្តិកស្ស ចដ្ឋ ។

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធ របស់ខ្ញុំ ។ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានសម្រេចហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះកាឡុទាយិត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ កាឡុទាយិត្ថេរាបទាន ។

អភយត្ថេរាបទាន ទី ៧

[១៣៧] ព្រះជិនស្រី ព្រះនាមបទុមុត្តរៈ ព្រះអង្គដល់នូវត្រើយ នៃធម៌ទាំងពួង ជានាយក ទ្រង់កើតឡើង ក្នុងកប្បទីមួយសែន អំពីភទ្ទកប្បនេះ ។ ព្រះតថាគត ទ្រង់ញុំាងពួកសត្វខ្លះ ឲ្យតាំងនៅក្នុងសរណគមន៍ ញុំាងពួកសត្វខ្លះ ឲ្យតាំងនៅក្នុងសីល និងកម្មបថ ១០ ដ៏ឧត្តម ។

៣៩៣

សត្តមំ អភយត្ថេរាបទានំ

ទេតិ កស្សចិ សោ ធីរោ សាមញ្ញផលមុត្តមំ
សមាបត្តី តថា អដ្ឋ[១] តិស្សោ វិជ្ជា បវេច្ឆតិ ។
ឆឡភិញ្ញាសុ យោជេតិ កត្វា សត្តំ នរុត្តមោ
ទេតិ កស្សចិ សោ នាថោ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា ។
ពោធនេយ្យំ បជំ ទិស្វា អសង្ខេយ្យេបិ យោជនេ
ខណេន ឧបគន្ត្វាន វិនេតិ នរសារថិ ។
តទាហំ ហំសវតិយំ អហោសឹ ព្រាហ្មណត្រជោ
បារគូ សព្វវេទានំ វេយ្យាករណសម្មតោ ។
និរុត្តិយា ច កុសលោ និឃណ្ឌោ ច[២] វិសារទោ
បទកោ កេដុភវិទូ ឆន្ទោវិចិត្តកោវិទោ ។
ជង្ឃវិហារំ វិចរំ ហំសារាមំ ឧបេច្ចហំ
អទ្ទសំ បវរំ សេដ្ឋំ មហាជនបុរក្ខតំ ។

---

១ ម. សមាបត្តិកស្ស ចដ្ឋ ។ ២ ឱ. និយណ្ឌោ ច ។ ម. និយណ្ឌុម្ហិ ។

អភយត្ថេរាបទាន ទី ៧

ព្រះអង្គជាអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់ប្រទាននូវសាមញ្ញផលដ៏ឧត្តម ដល់ពួកសត្វខ្លះ ម្យ៉ាងទៀត ទ្រង់ញ៉ាំងសត្វខ្លះឲ្យត្រាស់ដឹង នូវសមាបត្តិ ៨ និងវិជ្ជា ៣ ។ ព្រះនរុត្តម ទ្រង់ញ៉ាំងសត្វពួកខ្លះឲ្យប្រកបក្នុងអភិញ្ញា ៦ ព្រះលោកនាថនោះ ទ្រង់ប្រទាននូវបដិសម្ភិទា ៤ ដល់ពួកសត្វខ្លះ ។ ព្រះនរសារថី ទ្រង់ឃើញនូវពួកសត្វ ដែលគួរទូន្មានឲ្យត្រាស់ដឹងបាន សូម្បីនៅក្នុងទីចម្ងាយមួយអសង្ខេយ្យយោជន៍ ក៏ស្តេចទៅទូន្មានដោយមួយរំពេចបាន ។ កាលនោះ ខ្ញុំកើតជាព្រាហ្មណ៍ ក្នុងក្រុងហង្សវតី បានដល់នូវត្រើយនៃវេទទាំងពួង ចេះចប់នូវវេយ្យាករណ៍ ។ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងនិរុត្តិផង ក្សៀវក្លាក្នុងគម្ពីរឈ្មោះនិឃណ្ឌុផង រៀននូវបទផង ចេះនូវគម្ពីរឈ្មោះកេដុភៈផង ឈ្លាសវៃដ៏វិចិត្រក្នុងឆន្ទសាស្ត្រផង ។ ខ្ញុំកាលត្រាច់ទៅកាន់ទីសម្រាកស្មង ក៏ចូលទៅក្នុងហង្សារាម បានឃើញព្រះសម្ពុទ្ធប្រសើរថ្លៃថ្លា មានមហាជនចោមរោម ។

ទេសេន្តំ វិរជំ ធម្មំ   បច្ចនិកមតី អហំ
ឧបេត្វា តស្ស វាក្យានិ(១)   សុត្វាន វិមលានហំ ។
ព្យាហតំ បុនវុត្តំ វា   អបត្ថំ វា(២) និរត្ថកំ
ញត្វសំ តស្ស មុនិនោ   តតោ បព្វជិតោ អហំ ។
ន ចិរេនេវ កាលេន   សព្វត្ថាបិ(៣) វិសារទោ
និបុណោ ពុទ្ធវចនេ   អហោសឹ គណិសម្មតោ ។
តទា ចតស្សោ គាថាយោ   គន្ថយិត្វា សុព្យញ្ជនា
សន្ថវិត្វា តិលោកគ្គំ   ទេសយិស្សំ ទិនេ ទិនេ ។
វិរត្តោសិ មហាវីរោ   សំសារេ សភយេ វសំ
ការុណាយ ន និព្វាយិ   តតោ ការុណិកោ មុនិ ។

---

១ ម. កល្យាណី ។ ១ ម. អសត្ថំ វា ។ ៣ ឱ. សព្វសត្ថ ។ ម. សព្វសត្ត ។

ខ្ញុំជាអ្នកដឹងនូវបច្ចនិកធម៌ បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គកំពុងសម្តែងធម៌ ដែលប្រាសចាកធូលី ខ្ញុំបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះអង្គ ដែលជាពាក្យមិនមានមន្ទិល ។ ខ្ញុំមិនឃើញនូវការភ្ញាំងភ្ញាត់ ដែលល្មមបៀតបៀនបាន ឬនូវហេតុមិនជាទីប្រាថ្នា ឬក៏នូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ របស់ព្រះមុនីនោះសោះ លំដាប់នោះ ខ្ញុំក៏បួស (ក្នុងសម្នាក់នៃព្រះអង្គ) ។ អស់កាលមិនយូរប៉ុន្មាន ខ្ញុំជាបុគ្គលក្លៀវក្លា ក្នុងទីទាំងពួង គេសន្មតថាជាអ្នកមានគណៈ ក្នុងពុទ្ធវចនៈដ៏ល្អិតល្អន់ ។ កាលនោះ ខ្ញុំចងក្រងនូវគាថា ៤ មានព្យញ្ជនៈដ៏ល្អ ហើយសរសើរព្រះពុទ្ធ ជាកំពូលនៃត្រៃ-លោក ហើយសម្តែងធម៌រាល់ ៗ ថ្ងៃ ។ ព្រះមហាវីរៈ ព្រះអង្គនៅក្នុងសង្សារដែលប្រកបដោយភ័យ ទ្រង់មានព្រះទ័យនឿយណាយ តែទ្រង់មិនទាន់និព្វាន ព្រោះមានសេចក្តីអា-ណិត ហេតុនោះ ព្រះមុនី ឈ្មោះថាមានសេចក្តីករុណា ។

៣៩៨

សត្តមំ អភយត្ថេរាបទានំ

បុថុជ្ជនោវ យោ សន្តោ   ន កិលេសវសោ អហុ
សម្បជានោ សតិយុត្តោ   តស្មា ឯសោ អចិន្តិយោ ។
ទុព្វលានិ កិលេសានិ   យស្សាសយគតានិ មេ
ញាណគ្គិបរិទឌ្ឍានិ   ន ខិយឹសុ តទព្ភុតំ ។
យោ សព្វលោកស្ស គរុ   លោកោ យស្ស តថា គរុ
តថាបិ លោកាចរិយោ   លោកោ តស្សានុវត្តកោ ។
ឯវមាទីហិ សម្ពុទ្ធំ   កិត្តយឹ ធម្មទេសកំ
យាវជីវំ ករិត្វាន   គតោ សគ្គំ តតោ ចុតោ ។
សតសហស្សេ ឥតោ កប្បេ យំ ពុទ្ធមភិកិត្តយឹ
ទុគ្គតឹ នាភិជានាមិ   កិត្តនាយ ឥទំ ផលំ ។

អភយត្ថេរាបទាន ទី ៧

សត្វណាដែលជាបុថុជ្ជន តែមិនលុះក្នុងអំណាចកិលេស ជាអ្នកមានការដឹងខ្លួន ប្រកបដោយសតិ ហេតុនោះ សត្វទុំះព្រះអង្គមិនបាច់គិត ។ ពួកកិលេសរបស់ខ្ញុំណា ដែលមានកម្លាំងខ្សោយ តាំងនៅខាងក្នុង ដែលភ្លើងគឺមគ្គញ្ញាណដុតកម្តៅហើយ មិនទាន់អស់រលីងនៅឡើយ (កិលេសទាំងឡាយ) របស់ខ្ញុំនោះ មិនកើតឡើងទៀតទេ ។ បុគ្គលណា ជាគ្រូនៃលោកទាំងពួងម្យ៉ាងទៀត គ្រូនៃបុគ្គលណា ក្នុងលោក ឬជាអាចារ្យក្នុងលោក លោកប្រព្រឹត្តទៅតាមបុគ្គលនោះដោយពិត ។ ខ្ញុំសរសើរព្រះសម្ពុទ្ធ និងធម្មទេសនា (នៃព្រះអង្គ) ដោយពាក្យទាំងឡាយ មានយ៉ាងនេះជាដើម ហើយធ្វើ (សេចក្តីគោរព) ដរាបដល់អស់ជីវិត លុះខ្ញុំច្យុតអំពីអត្តភាពនោះ ក៏បានទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ ។ ក្នុងកប្បទីមួយសែនអំពីកប្បនេះ ព្រោះហេតុដែលខ្ញុំសរសើរព្រះពុទ្ធ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំមិនដែលស្គាល់ទុគ្គតិ នេះជាផលនៃការសរសើរ ។

ទេវលោកេ(១) មហារជ្ជំ   និព្វាទុកោសហន្តនា(២)
ចក្កវត្តិមហារជ្ជំ   ពហុសោនុភវឹ អហំ ។
ទុវេ ភវេ បជាយាមិ   ទេវត្តេ អថ មានុសេ
អញ្ញំ គតឹ ន ជានាមិ   កិត្តនាយ ឥទំ ផលំ ។
ទុវេ កុលេ បជាយាមិ   ខត្តិយេ អថ ព្រាហ្មណេ
នីចេ កុលេ ន ជានាមិ   កិត្តនាយ ឥទំ ផលំ ។
បច្ឆិមេ ច ភវេ ទានិ   គិរិព្វជបុរុត្តមេ
រញ្ញោហំ ពិម្ពិសារស្ស   បុត្តោ នាមេន ចាភយោ ។
បាបមិត្តវសំ គន្ត្វា   និគណ្ឋេន សមោហិតោ(៣)
បេសិតោ នាដបុត្តេន   ពុទ្ធសេដ្ឋំ ឧបេច្ចហំ ។
បុច្ឆិត្វា និបុណំ បញ្ហំ   សុត្វា ព្យាករណុត្តមំ
បព្វជិត្វាន ន ចិរំ   អរហត្តំ អបាបុណឹ ។
កិត្តយិត្វា ជិនវរំ   កិត្តិតោ ហោមិ សព្វទា
សុគន្ធទេហវទនោ   អាសឹ សុខសមប្បិតោ ។

---

១ ម. ទេវរជ្ជំ ។ ២ ឱ. រជ្ជបាទេសិចញ្ញយំ ។ ម. បាទេសី កញ្ញនគ្បិយំ ។ ៣ ឱ. ម. វមោហិតោ ។

កាលនោះ ខ្ញុំសោយរាជ្យជាស្តេចធំ ក្នុងទេវលោកដ៏ជាទិព្យ ហើយខ្ញុំសោយរាជ្យ ជាស្តេចមហាចក្រពត្តិ ជាច្រើនជាតិ ។ ខ្ញុំកើតតែក្នុងភពពីរ គឺទេវតានិងមនុស្ស ខ្ញុំមិនស្គាល់គតិដទៃទេ នេះជាផលនៃការសរសើរ ។ ខ្ញុំកើតតែក្នុងត្រកូលពីរ គឺត្រកូលក្សត្រនិងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំមិនស្គាល់ត្រកូលទាបឡើយ នេះជាផលនៃការសរសើរ ។ ឥឡូវនេះ ដល់មកក្នុងបច្ឆិមភព ខ្ញុំមានឈ្មោះថាអភ័យ ជាបុត្ររបស់ព្រះបាទពិម្ពិសារ ក្នុងគិរិព្វជបុរីដ៏ឧត្តម ។ ខ្ញុំលុះអំណាចនៃបាបមិត្ត ត្រូវពួកនិគ្រន្ថបញ្ចុះបញ្ចូលហើយ ដែលគ្រូឈ្មោះនាដបុត្តប្រើទៅ ខ្ញុំក៏ចូលទៅគាល់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ ខ្ញុំសួរនូវប្រស្នាដ៏ល្អិត ស្តាប់នូវព្យាករណ៍ដ៏ឧត្តម ហើយក៏បព្វជ្ជា អស់កាលមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានព្រះអរហត្ត ។ ខ្ញុំសរសើរព្រះជិនស្រីដ៏ប្រសើរ ត្រូវគេសរសើរសព្វកាល ជាបុគ្គលមានរាងកាយនិងមាត់មានក្លិនក្រអូបល្អ ឆ្អែតស្កប់ស្កល់ដោយសេចក្តីសុខ ។

៣៩៧

សត្តមំ អភយត្ថេរាបទានំ

តិក្ខហាសលហុប្បញ្ញោ មហាបញ្ញោ តថេវហំ
វិចិត្តបដិភាណោ ច តស្ស កម្មស្ស វាហសា ។

អភិត្ថវិត្វា បទុមុត្តរាហំ
បសន្នចិត្តោ អសមំ សយម្ភុំ
ជាកច្ឆិ កប្បានិ អចាយភូមឹ
សតំសហស្សានិ ផលេន តស្ស ។

កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
ជាតោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។

បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

អភយត្ថេរាបទាន ទី ៧

ខ្ញុំជាបុគ្គលមានប្រាជ្ញាមុត មានប្រាជ្ញាដ៏រីករាយ និងរហ័ស មានប្រាជ្ញាច្រើន មានបដិភាណដ៏វិចិត្រ ព្រោះអានិសង្ស នៃកុសលកម្មនោះ ។

ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានសរសើរព្រះសយម្ភូ ព្រះនាម បទុមុត្តរៈ ឥតមានបុគ្គលស្មើ ខ្ញុំមិនទៅកាន់អបាយ-ភូមិ អស់មួយសែនកប្ប ដោយផលនៃកម្មនោះ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដក ចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់បំ-ណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្វីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានសម្រេចហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា អភយោ ថេរោ ឥមា គាថា-
យោ អភាសិត្ថាតិ ។

អភយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

អដ្ឋមំ លោមសតិយត្ថេរាបទានំ

[១៣៨] ឥមម្ហិ ភទ្ទកេ កប្បេ ព្រហ្មពន្ធុ មហាយសោ
កស្សបោ នាម នាមេន ឧប្បជ្ជិ វទតំ វរោ ។
តទាហំ ចន្ទនោ ចេវ បព្វជិត្វាន សាសនេ
អាចាណកោដិយំ កម្មំ(១) ប្បយិត្វាន សាសនេ ។
តតោ ចុតា សន្តុសិតំ ឧបបន្នា ឧភោ មយំ
តត្ថ ទិព្វេហិ នច្ចេហិ គីតេហិ វាទិតេហិ ច ។
រូបាទិទសហង្គេហិ អភិភោត្វាន សេសកេ
យាវតាយុំ វសិត្វាន អនុភោត្វា មហាសុខំ ។
តតោ ចវិត្វា តិទសំ ចន្ទនោ ឧបបជ្ជថ(២)
អហំ កបិលវត្ថុស្មឹ អជាយឹ(៣) សាកិយត្រជោ ។

---

១ ឱ. ម. អាបាណកោដិកំ ធម្មំ ។ ២ ម. ឧបបជ្ជតិ ។ ៣ ឱ. អហោសឹ ។

បានឮថា ព្រះអភយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ អភយត្ថេរាបទាន ។

លោមសតិយត្ថេរាបទាន ទី ៨

[១៣៨] ក្នុងភទ្ទកប្បនេះ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមកស្សប មានផៅពង្សដ៏ប្រសើរ មានយសធំ ប្រសើរជាងអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ទ្រង់កើតឡើង ។ កាលនោះ ខ្ញុំនិងចន្ទនបុរសបានបួសក្នុងសាសនា បានបំពេញកុសលកម្ម ក្នុងសាសនា ក្នុងទីបំផុតនៃជីវិត ។ យើងទាំងពីរនាក់ ច្យុតអំពីអត្តភាពនោះ ហើយបានទៅកើត ក្នុងឋានតុសិត បរិបូណ៌ដោយការរាំ ច្រៀង និងប្រគំជាទិព្យ ក្នុងទីនោះ ។ គ្របសង្កត់ទេវតាដ៏សេសទាំងឡាយ ដោយអង្គទាំង ១០ មានរូបជាដើម នៅទទួលសេចក្តីសុខ ដរាបដល់អស់ជីវិត ។ លុះច្យុតអំពីនោះមក ចន្ទនបុរសទៅកើតក្នុងឋានត្រៃត្រិង្ស ចំណែកខ្ញុំ បានកើតក្នុងក្រុងកបិលពស្តុ ជាកូននៃសាក្យៈ ។

៣៩៩

អដ្ឋមំ លោមសតិយត្ថេរាបទានំ

យទា ឧទាយិថេរេន អជ្ឈិដ្ឋោ លោកនាយកោ
អនុកម្បិយ សក្យានំ ឧបេសិ កបិលវ្ហយំ ។
តទាតិមានិនោ សក្យា ន ពុទ្ធស្ស គុណញ្ញុនោ
បណាមន្តិ ន សម្ពុទ្ធំ ជាតិថទ្ធា អនាទរា ។
តេសំ សង្កប្បមញ្ញាយ អាកាសេ ចង្កមិ ជិនោ
បជ្ជុន្នោ វិយ វស្សិត្ថ បជ្ជលិត្ថ យថា សិខី ។
ទស្សេត្វា រូបមតុលំ បុន អន្តរធាយថ
ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា អហោសិ បុនរេកកោ ។
អន្ធការំ បកាសញ្ច ទស្សយិត្វា អនេកធា
បាដិហេរំ ករិត្វាន វិនយិ ញាតកេ មុនិ ។
ចាតុទ្ទីបោ មហាមេឃោ តាវទេវ បវស្សថ
តទា ហិ ជាតកំ ពុទ្ធោ វេស្សន្តរមទេសយិ ។
តទា តេ ខត្តិយា សព្វេ និហន្ត្វា ជាតិជំ មទំ
ឧបេសុំ សរណំ ពុទ្ធំ អាហ សុទ្ធោទនោ តទា ។

លោមសតិយត្ថេរាបទាន ទី ៨

ព្រះលោកនាយក កាលឧទាយិត្ថេរអារាធនាហើយ ទ្រង់អនុគ្រោះដល់ពួកសាក្យៈ បានចូលទៅកាន់ក្រុងកបិលពស្តុ ។ កាលនោះ ពួកសាក្យៈមានសេចក្តីមើលងាយ មិនស្គាល់គុណរបស់ព្រះពុទ្ធ ជាអ្នករីងត្អឹងប្រកាន់ជាតិ មិនអើពើ មិនថ្វាយបង្គំព្រះសម្ពុទ្ធ ព្រះជិនស្រីទ្រង់ជ្រាបនូវការត្រិះរិះរបស់សាក្យៈទាំងនោះហើយ ក៏ចង្រ្កមឰដ៏អាកាស បិតនៅដូចជាមេឃ ភ្លឺប្រាលដូចជាអណ្តាតភ្លើង ។ ព្រះអង្គបង្ហាញ នូវរូបឥតមានអ្វីប្រៀប ហើយបាត់ទៅវិញ ធ្វើព្រះអង្គតែមួយអង្គ ឲ្យជាច្រើនអង្គ ធ្វើច្រើនអង្គឲ្យជាមួយព្រះអង្គវិញ ។ ព្រះអង្គជាអ្នកប្រាជ្ញ ទ្រង់សម្តែងនូវងងឹតផង ពន្លឺផង ដោយច្រើន ហើយធ្វើនូវបាដិហារ្យ ទូន្មានពួកញាតិ ។ ខណៈនោះ ទ្វីបទាំង ៤ មានភ្លៀងធំបង្អុរចុះ កាលនោះ ព្រះពុទ្ធទ្រង់សម្តែងវេស្សន្តរជាតក ។ ពួកក្សត្រទាំងអស់នោះ ក៏កម្ចាត់នូវសេចក្តីស្រវឹង ដែលកើតអំពីជាតិ យកព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ឯព្រះបាទសុទ្ធោទនៈ ទ្រង់ពោលថា

ឥទំ តតិយំ តវ ភូរិបញ្ញ
ចាជានិ វឌ្ឍាមិ សមន្តចក្ខុ
យថា ហិ ជាតោ បឋវី បកម្បយិ(១)
យថា ច តំ នជ្ជហិ ជម្ពុឆាយា ។

តទា ពុទ្ធានុភាវន្តំ ទិស្វា វិម្ហិតមានសោ
បព្វជិត្វាន តត្ថេវ និវសឹ មាតុបូជកោ ។
ចន្ទនោ ទេវបុត្តោ មំ ឧបគន្ត្វា អបុច្ឆថ
ភទ្ទេករត្តស្ស តទា សង្ខេបវិត្ថារំ នយំ(២) ។
ចោទិតោហំ តទា តេន ឧបេច្ច នរនាយកំ
ភទ្ទេករត្តំ សុត្វាន សំវិគ្គោ វនមាមកោ ។
តទា មាតរមាបុច្ឆឹ វនេ វច្ឆាមិ ឯកកោ
សុខុមាលោតិ មេ មាតា វារយិ តេ តទា វចំ ។

១ ឱ. បកម្បសិ ។ ២ ឱ. សង្ខេបំ វិត្ថារយំ នវំ ។

បពិត្រព្រះអង្គមានបញ្ញា ដូចជាផែនដី មានចក្ខុជុំវិញ ខ្ញុំថ្វាយបង្គំព្រះបាទា របស់ព្រះអង្គ ជាគម្រប់ ៣ ដងនឹង នេះហើយ គឺកាលព្រះអង្គកើត ផែនដីញាប់ញ័រ (ខ្ញុំ ថ្វាយបង្គំម្តង) កាលម្ចប់ព្រីងមិនលះបង់ព្រះអង្គ (ខ្ញុំថ្វាយ បង្គំម្តង ឥឡូវនេះ ខ្ញុំថ្វាយបង្គំម្តងទៀត) ។

កាលនោះ ខ្ញុំឃើញនូវអានុភាព របស់ព្រះពុទ្ធនោះ ក៏មាន ចិត្តរន្ធត់ បានចូលបួស ជាអ្នកបូជាមាតា នៅក្នុងសម្នាក់ របស់ព្រះអង្គនោះ ។ កាលនោះ ចន្ទនទេវបុត្តចូលទៅរកខ្ញុំសួរ នូវន័យដ៏សង្ខេបនិងពិស្តារ នៃភទ្ទេករត្តសូត្រ ។ ខ្ញុំត្រូវចន្ទន-ទេវបុត្តនោះដាស់តឿនហើយ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះនរនាយក ស្តាប់នូវភទ្ទេករត្តសូត្រ មានចិត្តតក់ស្លុត ក៏ពេញចិត្តនឹងនៅ ក្នុងព្រៃ ។ កាលនោះ ខ្ញុំលាមាតា ជាបុគ្គលម្នាក់ឯងនៅក្នុង ព្រៃ មាតាខ្ញុំឃាត់ថា អ្នកជាបុគ្គលធ្លាប់ចម្រើនដោយសេច-ក្តីសុខ កាលនោះ ខ្ញុំបាននិយាយនឹងមាតាបិតាទាំងនោះ ។

អដ្ឋមំ លោមសតិយត្ថេរាបទានំ

សព្វំ(១) កុសំ ចោដកិលំ ឧសីរំ មុញ្ជបព្វជំ
ឧរសា បនុទិស្សាមិ(២) វិវេកមនុព្រូហយំ ។
តទា វនំ បវិដ្ឋោហំ សរិត្វា ជិនសាសនំ
ភទ្ទេករត្តមោវាទំ អរហត្តំ អចាបុណឹ ។
អតីតំ នាន្វាគមេយ្យ នប្បដិកង្ខេ អនាគតំ
យទតីតម្បហីនន្តំ(៣) អប្បត្តញ្ច អនាគតំ ។
បច្ចុប្បន្នញ្ច យោ ធម្មំ តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ
អសំហិរំ អសង្កុប្បំ តំ វិទ្វា អនុព្រូហយេ(៤) ។
អជ្ជេវ កិច្ចមាតប្បំ កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ
ន ហិ នោ សង្គរន្តេន មហាសេនេន មច្ចុនា ។

១ ឱ. ទព្ពំ ។ ម. កាសំ ។ ២ ឱ. បនុទហេស្សាមិ ។ ៣ ឱ. យទាតីតំ បហីនន្តំ ។ ៤ ឱ. សំវិត្តមនុព្រូហយេ ។

លោមសតិយត្ថេរាបទាន ទី ៨

ខ្ញុំបានពុះពារនូវស្បូវត្រែង ថ្នាំង ស្បូវណ្ដាស់ ស្មៅយាប្លង ស្មៅដំណេកទន្សាយទាំងអស់ ដោយទ្រូង ហើយចម្រើននូវវិវេក ។ កាលនោះ ខ្ញុំចូលទៅក្នុងព្រៃ រឭកនូវឱវាទគឺភទ្ទេករត្តសូត្រ ដែលជាពាក្យប្រៀនប្រដៅព្រះជិនស្រី ហើយបានដល់អរហត្ត ។ បុគ្គលមិនត្រូវអាឡោះអាល័យនូវបញ្ចក្ខន្ធដែលកន្លងទៅហើយទេ មិនត្រូវប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធដែលជាអនាគតទេ ព្រោះបញ្ចក្ខន្ធណា ជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងផុតទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធណា ជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ ។ បុគ្គលណាពិចារណាឃើញច្បាស់ នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងទីនោះ ៗ បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនញាប់ញ័រ មិនបានកម្រើកនោះ គប្បីចម្រើនឲ្យរឿយ ៗ ។ ការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះឯង អ្នកណានឹងដឹងថា សេចក្ដីស្លាប់នឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន ព្រោះថា យើងតទល់នឹងមច្ចុ ដែលមានសេនាច្រើននោះ មិនបានសោះឡើយ ។

ឯវំ វិហារិមាតាបី អហោរត្តមតន្ទិតំ
តំ វេ ភទ្ទេករត្តោតិ សន្តោ អាចិក្ខតេ មុនិ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា លោមសតិយោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

លោមសតិយត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

អ្នកប្រាជ្ញស្ងប់រម្ងាប់ តែងហៅបុគ្គល ដែលមានវិហារធម៌ យ៉ាងនេះ មានព្យាយាមដុតកម្តៅកិលេស មិនខ្ជិលច្រអូស អស់ថ្ងៃនិងយប់នោះឯង ថាជាអ្នកមានរាត្រីមួយដ៏ចម្រើន ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្ទីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានសម្រេចហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះលោមសតិយត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ លោមសតិយត្ថេរាបទាន ។

៤០៣

នវមំ វនវច្ឆត្ថេរាបទានំ

[១៣៩] ឥមម្ហិ ភទ្ទកេ កប្បេ ព្រហ្មពន្ធុ មហាយសោ
កស្សបោ នាម នាមេន ឧប្បជ្ជិ វទតំ វរោ ។
តទាហំ បព្វជិត្វាន តស្ស ពុទ្ធស្ស សាសនេ
យាវជីវំ ចរិត្វាន ព្រហ្មចរំ[១] តតោ ចុតោ ។
តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវតិំសំ អគញ្ឆហំ ។
តតោ ចុតោ អរញ្ញម្ហិ កបោតោ អាសហំ តហឹ
វសតេ គុណសម្បន្នោ ភិក្ខុ ឈានរតោ សទា ។
មេត្តចិត្តោ ការុណិកោ សទា បមុទិតាននោ
ឧបេក្ខកោ មហាវីរោ អប្បមញ្ញាសុ កោវិទោ ។

---

១ ម. ព្រហ្មចារំ ។

វនវច្ឆត្ថេរាបទាន ទី ៩

[១៣៩] ក្នុងភទ្ទកប្បនេះ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមកស្សបៈ មានផៅពង្សប្រសើរ មានយសធំ ទ្រង់ប្រសើរជាងអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ទ្រង់កើតឡើងហើយ ។ កាលនោះ ខ្ញុំបួសក្នុងសាសនានៃព្រះពុទ្ធនោះ ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យ ដរាបអស់ជីវិត ហើយច្យុតចាកអត្តភាពនោះ ។ ដោយកុសលកម្មដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ដោយការតម្កល់ចេតនានោះផង លុះខ្ញុំលះបង់រាងកាយជារបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ ខ្ញុំច្យុតចាកឋានតាវត្តិង្សនោះ មកកើតជាព្រាបនៅក្នុងព្រៃ មានភិក្ខុមួយរូបបរិបូណ៌ដោយគុណ ត្រេកអរក្នុងឈាននៅក្នុងទីនោះ សព្វកាល ។ (ភិក្ខុនោះ) មានមេត្តាចិត្ត មានសេចក្ដីករុណា មានមុខរីករាយសព្វកាល ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានព្យាយាមធំ ឈ្លាសក្នុងអប្បមញ្ញាទាំងឡាយ ។

វិនីវរណោសង្កប្បោ សព្វសត្តហិតាសយោ[១]
វិស្សដ្ឋោ ន ចិរេនាសិ[២] តស្មិំ សុគតសាវកោ ។

ឧបេច្ច ទានមូលម្ហិ និសិន្នស្ស តទាស្សមេ
កទាចិ អាមិសំ ទេតិ ធម្មំ ទេសេសិ ចេតកា ។

តទា វិបុលបេមេន ឧទាសិត្វា ជិនត្រជំ
តតោ ចុតោ គតោ សគ្គំ បវាសោ សឃរំ យថា ។

សគ្គា ចុតោ មនុស្សេសុ និព្វត្តោ បុញ្ញកម្មុនា
អគារំ ឆឌ្ឌយិត្វាន បព្វជឹ ពហុសោ អហំ ។

សមណោ តាបសោ ទិជោ[៣] បរិព្វាជោ តថេវហំ
ហុត្វា វសឹ អរញ្ញម្ហិ អនេកសតយោ អហំ ។

១ ឱ. សព្វសត្តហិតាសយេ ។ ២ ឱ. ន ចិរេនស្មិំ ។ ៣ ឱ. ម. វិប្បោ ។

ខ្ញុំមានសេចក្តីត្រិះរិះ ប្រាសចាកនីវរណៈ មានអធ្យាស្រ័យជាប្រយោជន៍ដល់សព្វសត្វ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏ស្និទ្ធស្នាលចំពោះសាវ័កនៃព្រះសុគតនោះ ។ កាលនោះ ខ្ញុំចូលទៅទៀបបាទានៃភិក្ខុនោះ ដែលគង់នៅក្នុងអាស្រម ចូនកាលលោកឲ្យអាមិសៈ ចូនកាលលោកសម្តែងធម៌ឲ្យខ្ញុំស្តាប់ ។ កាលនោះ ខ្ញុំចូលទៅរកសាវ័ក ជាបុត្រនៃព្រះជិនស្រី ដោយសេចក្តីស្រឡាញ់យ៉ាងខ្លាំង លុះខ្ញុំច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ ក៏បានទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ ដូចជាការនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះរបស់ខ្លួន ។ ខ្ញុំច្យុតចាកឋានសួគ៌ មកកើតក្នុងមនុស្សលោក ដោយបុញ្ញកម្ម ហើយលះបង់ផ្ទះចេញទៅបួសច្រើនលើក ។ គឺខ្ញុំបួសជាសមណៈ ជាតាបស ជាព្រាហ្មណ៍ ជាបរិព្វាជក ដោយប្រការដូច្នោះ ព្រោះខ្ញុំនៅក្នុងព្រៃ អស់រយៈនៃឆ្នាំដ៏ច្រើន ។

នវមំ វនវច្ឆត្ថេរាបទានំ

បច្ឆិមេ ច ភវេ ទានិ រម្មេ កាបិលវត្ថវេ
វច្ឆគោត្តោ ទិជោ តស្ស ជាយាយ អហមោក្កមឹ ។
មាតុ មេ ទោហឡោ អាសិ តិរោកុច្ឆិគតស្ស មេ
ជាយមានសមីបម្ហិ វនវាសាយ និច្ឆយោ ។
តតោ មេ អជនិ មាតា រមណីយេ វនន្តរេ
គព្ភតោ និក្ខមន្តំ មំ កាសាយេន បដិគ្គហុំ ។
តតោ កុមារោ សិទ្ធត្ថោ ជាតោ សក្យកុលទ្ធជោ
តស្ស មិត្តោ បិយោ អាសឹ សំវិស្សដ្ឋោ សុមានិយោ[១] ។
សត្តសារេ ហិ[២] និក្ខន្តេ ឱហាយ វិបុលំ យសំ
អហំបិ បព្វជិត្វាន ហិមវន្តំ ឧបាគមឹ ។
វនាលយំ ភាវនីយំ កស្សបំ ធុតវាទកំ
ទិស្វា សុត្វា ជិនុប្បាទំ ឧបេសឹ នរសារថឹ ។

---

១ ឱ. សុមានិកោ ។ ២ សី. សត្តសារេ ហិតិក្កន្តេ ។ ស. សត្តសារេហិ និក្ខន្តេ ។

វនវច្ឆត្ថេរាបទាន ទី ៩

ឥឡូវនេះ មកដល់ក្នុងបច្ឆិមភព ព្រាហ្មណ៍ណា ជាវច្ឆគោត្រ នៅក្នុងក្រុងកបិលពស្តុ ជាទីរីករាយ ខ្ញុំចុះចាប់បដិសន្ធិ ក្នុងផ្ទៃភរិយារបស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ។ កាលខ្ញុំនឹងប្រសូតចាកផ្ទៃមកខាងក្រៅ មាតារបស់ខ្ញុំមានសេចក្តីប្រាថ្នា គឺមានប្រាថ្នាដើម្បីនៅក្នុងព្រៃជិតទីដែលខ្ញុំនឹងកើត ។ លំដាប់នោះ មាតាបានបង្កើតខ្ញុំ ត្រង់ចន្លោះព្រៃគួរជាទីរីករាយ ជនទាំងឡាយបានទទួលខ្ញុំ កាលចេញមកអំពីគភ៌ ដោយសំពត់កាសាយៈ ។ លំដាប់នោះ សិទ្ធត្ថកុមារទ្រង់កើតហើយ ជាទង់ជ័យនៃសាក្យត្រកូល ខ្ញុំជាមិត្តរបស់សិទ្ធត្ថកុមារនោះ ជាទីស្រឡាញ់ ស្និទ្ធស្នាល រាប់អានគ្នាជាបំផុត ។ កាលព្រះសិទ្ធត្ថៈជាខ្ញីមរបស់សត្វ ទ្រង់ចេញបួស ខ្ញុំក៏លះបង់យសដ៏ធំហើយបួស ចូលទៅក្នុងព្រៃហិមពាន្តដែរ ។ ខ្ញុំឃើញព្រះកស្សបៈដែលមានព្រៃជាលំនៅគួរសរសើរ មានវាទៈកម្ចាត់កិលេស ឮនូវការកើតឡើងនៃព្រះជិនស្រី ក៏ចូលទៅរកព្រះអង្គ ជាសារថីនៃនរៈ ។

សោ មេ ធម្មំ អទេសយិ សព្វត្ថំ សម្បកាសយំ
តតោហំ បព្វជិត្វាន វេទមេវ បុនោក្កមំ ។
តត្ថប្បមត្តោ វិហរំ ឆឡភិញ្ញា អបស្សយឹ
អហោ សុលទ្ធលាភោម្ហិ សុមិត្តេនានុកម្បិតោ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា វិហរាមិ អនាសវោ ។
ស្វាគតំ វត មេ អាសិ ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ វិមោក្ខាបិច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា វេវច្ឆោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

វេវច្ឆត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ព្រះអង្គសម្តែងនូវធម៌ដល់ខ្ញុំ ប្រកាសនូវអត្ថទាំងពួង លំដាប់នោះ ខ្ញុំក៏បួសចូលទៅកាន់ព្រៃវិញទៀត ។ ខ្ញុំជាបុគ្គលមិនប្រមាទ នៅក្នុងទីនោះ ក៏បានឃើញអភិញ្ញា ៦ ឱ ! អញត្រូវមិត្តល្អអនុគ្រោះហើយ ក៏មានលាភបានដោយងាយ ។ កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ ខ្ញុំដកចោលហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់បំណង ដូចជាដំរីកាត់ផ្តាច់នូវទន្លីង ។ ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានសម្រេចហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះវនវច្ឆត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ វនវច្ឆត្ថេរាបទាន ។

ទសមំ ចូឡសុគន្ធត្ថេរាបទានំ

[១៤០] ឥមម្ហិ ភទ្ទកេ កប្បេ ព្រហ្មពន្ធុ មហាយសោ
កស្សបោ នាម នាមេន ឧប្បជ្ជិ វទតំ វរោ ។
អនុព្យញ្ជនសម្បន្នោ ពត្តឹសវរលក្ខណោ
ព្យាមប្បភាបរិវុតោ រំសិជាលសមោតតោ ។
អស្សាសេតា យថា ចន្ទោ សុរិយោវ បភង្ករោ
និព្វាបេតា យថា មេឃោ សាគរោវ គុណាករោ ។
ធរណីរិវ សីលេន ហិមវាវ សមាធិនា
អាកាសោ វិយ បញ្ញាយ អសង្គោ អនិលោ យថា ។
តទាហំ[១] ពារាណសិយំ ឧបបន្នោ មហាកុលេ
បហូតធនធញ្ញស្មឹ នានារតនសញ្ចយេ ។
មហតា បរិវារេន និសិន្នំ លោកនាយកំ
ឧបេច្ច ធម្មមស្សោសឹ អមតំវ មនោរហំ ។

---

១ ឱ. តទា ហិ ។

ចូឡសុគន្ធត្ថេរាបទាន ទី ១០

[១៤០] ក្នុងភទ្ទកប្បនេះ ព្រះសម្ពុទ្ធព្រះនាមកស្សបៈ មានផៅពង្សដ៏ប្រសើរ មានយសធំ ទ្រង់ប្រសើរជាងអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ទ្រង់កើតឡើងហើយ ។ ព្រះអង្គប្រកបដោយអនុព្យញ្ជនៈ មានលក្ខណៈ ដ៏ប្រសើរ ៣២ ប្រការ មានពន្លឺមួយព្យាមជុំវិញ ព្រោងព្រាតដោយបណ្តាញ គឺរស្មី ។ ព្រះអង្គញុំាំងលោកឲ្យត្រេកអរ ដូចជាព្រះចន្ទ្រ ទ្រង់ធ្វើនូវពន្លឺដូចជាព្រះអាទិត្យ ទ្រង់រំលត់ទុក្ខ ដូចជាភ្លៀង ទ្រង់ជាអណ្តូងនៃគុណដូចជាសាគរ ។ ព្រះអង្គមានសីលដូចជាធរណី មានសមាធិ ដូចជាភ្នំហិមពាន្ត មានបញ្ញាដូចជាអាកាស មិនមានអ្វីទើសដូចខ្យល់ ។ កាលនោះ ខ្ញុំកើតក្នុងមហាត្រកូល មានទ្រព្យនិងស្រូវច្រើន សន្សំរតនៈផ្សេង ៗ ក្នុងក្រុងពារាណសី ។ ខ្ញុំចូលទៅរកព្រះលោកនាយក ដែលគង់នៅដោយបរិវារច្រើន បានស្តាប់អមតធម៌ដ៏គួរដល់ចិត្ត ។

ទ្វត្តឹសលក្ខណធរោ សុនក្ខត្តោវ ចន្ទិមា
អនុព្យញ្ជនសម្បន្នោ សាលរាជាវ ផុល្លិតោ ។
រំសិ ជាលបរិក្ខិត្តោ ទិត្តោវ កនកាចលោ
ព្យាមប្បភាបរិវុតោ សតរំសីវ[១] ទិវាករោ ។
សោណ្ណាននោ ជិនវរោ រម្មណីវ សិលុច្ចយោ
ករុណាបុណ្ណហទយោ គុណេន វិយ[២] សាគរោ ។
លោកវិស្សុតកិត្តិ ច សិនេរុវ នគុត្តមោ
យសសា វិតតោ ធីរោ អាកាសសទិសោ មុនិ ។
អសង្គចិត្តោ សព្វត្ថ អនិលោ វិយ នាយកោ
បតិដ្ឋា សព្វភូតានំ មហីវ មុនិ សត្តមោ ។
អនូបលិត្តោ លោកេន តោយេន បទុមំ យថា
កុវាទកច្ឆទហនោ[៣] អគ្គិក្ខន្ធោវ សោ វសិ[៤] ។

---

១ ឱ. សរស្មឹវ ។ ម. សតរំសិ ។ ២ ឱ. វីរឡ្ហោ វិយ ។ ៣ ឱ. កុបាទកច្ឆទហនោ ។ ៤ ឱ. សោភសិ ។ ម. សោ ចសិ ។

ព្រះអង្គទ្រទ្រង់លក្ខណៈ ៣២ ប្រការ ដូចជាព្រះចន្ទ្រមាន នក្ខត្តឫក្សដ៏ល្អ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយអនុព្យញ្ជនៈ ដូចជាដើមសាលរាជមានផ្ការីក ។ ទ្រង់មានបណ្ដាញគឺរស្មីបិទបាំង ដូចជាមាសមិនប្រែពណ៌ ដែលជាងមាសដុតហើយ មានពន្លឺមួយព្យាមផ្សាយជុំវិញ ដូចជាព្រះអាទិត្យមានរស្មីដ៏ច្រើន ។ ព្រះជិនស្រីប្រសើរ មានព្រះភក្ត្រដូចមាស ឬដូចជាភ្នំជាទីរីករាយ មានព្រះហឫទ័យពេញដោយករុណា (ប្រកប) ដោយគុណដូចជាសាគរ ។ មានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្បីល្បាញក្នុងលោក ដូចជាភ្នំដ៏ឧត្តមឈ្មោះសិនេរុ ទ្រង់ជាអ្នកប្រាជ្ញ ផ្សាយចេញទៅដោយយស ជាមុនីដូចជាអាកាស ។ ព្រះលោកនាយក មានព្រះហឫទ័យមិនជាប់ចំពាក់ ក្នុងទីទាំងពួង ដូចជាខ្យល់ ជាមុនី ទី ៧ ជាទីពឹងរបស់ពួកសត្វទាំងអស់ ដូចជាផែនដី ។ ព្រះអង្គមិនប្រឡាក់ ដោយលោក ដូចជាផ្កាឈូក មិនទទឹកដោយទឹក ទ្រង់រុងរឿង ដូចជាគំនរភ្លើងឆេះគុម្ពកុរាទៈ ។

ទសមំ ចូឡសុគន្ធត្ថេរាបទានំ

អគោ វិយ សព្វត្ថ កិលេសវិសនាសកោ[១]
គន្ធមាទនសេលោវ គុណគន្ធវិភូសិតោ
គុណានំ អាករោ ធីរោ រតនានំវ សាគរោ
សិន្ធុវ ច នរជញ្ញោ កិលេសមលហារកោ ។
វិជយីវ មហាយោធោ មារសេនាប្បមទ្ទនោ
ចក្កវត្តីវ សោ រាជា ពោជ្ឈង្គរតនិស្សរោ ។
មហាភិសក្កសង្កាសោ ទោសព្យាធិតិកិច្ឆកោ
សល្លកត្តោ យថា សេដ្ឋោ ទិដ្ឋិគណ្ឌវិផាលកោ ។
សោ តទា លោកបជ្ជោតោ សនរាមរសក្កតោ
បរិសាសុ នរទិច្ចោ ធម្មំ ទេសយតេ ជិនោ ។
ទានំ ទត្វា មហាភោគោ សីលេន សុគតូបគោ
ភាវនាយ ច និព្វាតិ ឥច្ចេវមនុសាសថ ។

---

១ ឱ. កិលេសវសនាយកោ ។

ចូឡសុគន្ធត្ថេរាបទាន ទី ១០

ទ្រង់ញ៉ាំងពិសគឺកិលេសឲ្យវិនាសក្នុងទីទាំងពួង ដូចជាឱសថ ទ្រង់ស្អិតស្អាងគ្រឿងក្រអូបគឺគុណ ដូចជាភ្នំគន្ធមាទនៈ ។ ព្រះអង្គជាអ្នកប្រាជ្ញ ជាអណ្តូងនៃគុណទាំងឡាយ ដូចជាសាគរជាទីកើតនៃរតនៈទាំងឡាយ ព្រះអង្គជាអាជានេយ្យនៃនរជន ទ្រង់នាំចេញនូវមន្ទិលគឺកិលេស ដូចជាស្ទឹងសិន្ធុ ។ ព្រះអង្គ ញាំញីនូវមារនិងសេនានៃមារ ដូចជាមហាយោធាធំឈ្នះ (នូវបច្ចាមិត្ត) ជាឥស្សរៈដោយរតនៈ គឺពោជ្ឈង្គ ដូចជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ ព្រះអង្គជាពេទ្យរក្សានូវព្យាធិគឺទោសៈ ដូចជាគ្រូពេទ្យដ៏ធំ ព្រះអង្គវះនូវពកគឺទិដ្ឋិ ដូចជាពេទ្យវះដ៏ប្រសើរ ។ កាលនោះឯង ព្រះជិនស្រី ព្រះអង្គជាពន្លឺរបស់លោក ទេវតានិងមនុស្ស ធ្វើសក្ការៈហើយ ជាព្រះអាទិត្យរបស់នរៈ ទ្រង់សម្តែងធម៌ក្នុងពួកបរិស័ទ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ទូន្មានប្រៀនប្រដៅថា បុគ្គលមានភោគៈច្រើន ព្រោះឲ្យទាន ទៅកើតសុគតិព្រោះសីល បានព្រះនិព្វាន ព្រោះភាវនា ។

ទេសេន្តំ មហាសុ្សានំ អាជិមជ្ឈន្តសោភនំ
សុណន្តិ បរិសា សព្វា អមតំវ មហារសំ ។
សុត្វា សុមធុរំ ធម្មំ បសន្នោ ជិនសាសនេ
សុគតំ សរណំ គន្ត្វា យាវជីវំ នមស្សហំ ។
មុនិនោ គន្ធកុដិយា ឧព្វេជ្ជេសឹ[១] តទា មហឹ
ចតុជ្ជាតេន គន្ធេន មាសេ អដ្ឋ ទិនេ ស្វហំ ។
បណិធាយ សុគន្ធត្តំ សរីរស្ស វិគន្ធិនោ
តទា ជិនោ វិយាកាសិ សុគន្ធតនុលាភិតំ ។
យោយំ គន្ធកុដិភូមឹ គន្ធេន ឧព្វោជា[២] សកឹ
តេន កម្មវិបាកេន ឧបបន្នោ យហឹ តហឹ ។
សុគន្ធទេហោ សព្វត្ថ ភវិស្សតិ អយំ នរោ
គុណគន្ធាយុតោ ហុត្វា និព្វាយិស្សតិនាសវោ ។

---

១ ឱ. ឱបុញ្ជេសិ ។ ម. ឱបុញ្ជេសឹ ។ ២ ឱ. ម. គន្ធេនោបុញ្ជតេ ។

ពួកបរិស័ទទាំងអស់ ស្តាប់នូវទេសនានោះ ដែលមានអានិសង្សធំ មានលម្អខាងដើម កណ្តាលនិងខាងចុង ដូចជាអមតធម៌មានរសដ៏ធំ ។ លុះខ្ញុំស្តាប់នូវធម៌ ដែលមានរសផ្អែមល្ហែមហើយ ក៏ជ្រះថ្លាក្នុងសាសនាព្រះជិនស្រី ដល់នូវព្រះសុគតជាទីពឹង នមស្ការដរាបដល់អស់ជីវិត ។ កាលនោះខ្ញុំលាបនូវគន្ធកុដិ របស់ព្រះមុនី ដោយក្លិនក្រអូបមានជាតិ ៤ អស់ ៨ ថ្ងៃ ក្នុងមួយខែ ហើយតម្កល់ទុកនូវគ្រឿងក្រអូបនោះ ដើម្បីសរីរៈដែលមិនមានក្លិនក្រអូប ។

កាលនោះ ព្រះជិនស្រីសម្ពុទ្ធទ្រង់ទំនាយ នូវការបានខ្លួនមានក្លិនក្រអូបថា បុគ្គលណា បានលាបនូវគន្ធកុដិដោយក្លិនក្រអូប អស់វារៈម្តង ព្រោះតែវិបាកនៃកុសលកម្មនោះ បុគ្គលនោះ លុះកើតក្នុងទីណាក៏ដោយ នឹងមានរាងកាយមានក្លិនក្រអូប ក្នុងទីទាំងពួង ជាអ្នកប្រកបដោយក្លិនគឺសីលគុណ មិនមានអាសវៈ នឹងបរិនិព្វាន ។

ទសមំ ចូឡសុគន្ធត្ថេរាបទានំ

តេន កម្មេន សុកតេន ចេតនាបណិធីហិ ច
ជហិត្វា មានុសំ ទេហំ តាវតឹសំ អគញ្ឆហំ ។
បច្ឆិមេ ច ភវេ ទានិ ជាតោ វិប្បកុលេ អហំ
គព្ភំ មេ វសតោ មាតា ទេហេនាសិ សុគន្ធិកា[១] ។
យទា ច មាតុកុច្ឆិម្ហា និក្ខមាមិ តទា បុរំ
សាវត្ថិ សព្វគន្ធេហិ វាសិតា វិយ វាយថ ។
បុប្ផវស្សញ្ច សុរភិ[២] ទិព្វគន្ធំ មនោរមំ
ធូបានិ[៣] ច មហគ្ឃានិ ឧបវាយឹសុ តាវទេ ។
ទេវា ច សព្វគន្ធេហិ ធូបបុប្ផេហិ[៤] តំ ឃរំ
វាសយឹសុ សុគន្ធេន យស្មឹ ជាតោ អហំ ឃរេ ។
យទា ច តរុណោ ភទ្ទោ បឋមេ យោព្វនេ ឋិតោ
តទា សេសំ[៥] សបរិសំ វិនេត្វា នរសារថិ ។

១ ឱ. ម. សុគន្ធិតា ។ ២ ឱ. សុរភឹ ។ ៣ ម. ធូមានិ ។ ៤ ម. ធុវបុប្ផេហិ ។ ៥ ឱ. ម. សេលំ ។

ដោយកុសលកម្មដែលខ្ញុំធ្វើល្អនោះផង ដោយការតម្កល់នូវចេតនានោះផង លុះខ្ញុំលះបង់រាងកាយជារបស់មនុស្សហើយ ក៏បានទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ ឥឡូវនេះ ដល់មកបច្ឆិមភព ខ្ញុំបានមកកើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍ កាលខ្ញុំនៅក្នុងផ្ទៃនៃមាតា មាតា (របស់ខ្ញុំ) ជាស្រីមានកាយក្លិនក្រអូប ។ កាលណា ខ្ញុំចេញចាកផ្ទៃនៃមាតា កាលនោះ ក្រុងសាវត្ថីផ្សាយចេញដោយគ្រឿងក្រអូបទាំងពួង ហាក់ដូចជាគេអប់ ។ ភ្ញៀងជាវិការៈនៃផ្កាក្រអូប មានក្លិនដូចជាក្លិនទិព្វ ជាទីរីករាយនៃចិត្តផង ធូបទាំងឡាយមានថ្លៃដ៏ច្រើនផង ក៏ផ្សាយចេញក្នុងខណៈនោះ ។ ខ្ញុំកើតក្នុងផ្ទះណា ទេវតាទាំងឡាយអប់នូវផ្ទះនោះ ដោយគ្រឿងក្រអូបទាំងពួងផង ដោយធូបនិងផ្កាទាំងឡាយផង ដោយក្លិនទិព្វផង ។ កាលណា ខ្ញុំនៅក្មេងកំពុងចម្រើន ឋិតនៅក្នុងបឋមវ័យ កាលនោះ ព្រះនរសារថី ទ្រង់ទូន្មាននូវជនដ៏សេស ព្រមទាំងបរិស័ទ ។

តេហិ សព្វេហិ សហិតោ   សាវត្ថិបុរមាគតោ
តទា ពុទ្ធានុភាវន្តំ   ទិស្វា បព្វជិតោ អហំ ។
សីលំ សមាធិបញ្ញញ្ច   វិមុត្តិញ្ច អនុត្តរំ
ភាវេត្វា ចតុរោ ធម្មេ   បាបុណឹ អាសវក្ខយំ ។
យទា បព្វជិតោ ចាហំ   យទា ច អរហំ អហំ[១]
និព្វាយិស្សំ យទា ចាហំ   គន្ធវស្សោ តទា អហុ ។
សរីរគន្ធោ ច[២] សេដ្ឋាតិសេតិ មេ[៣]
មហារហំ ចន្ទនំ ចម្បកុប្បលំ
តថេវ គន្ធេ ឥតរេ ច សព្វសោ
បសយ្ហ វាយាមិ តតោ យហឹ តហឹ ។
កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ   ភវា សព្វេ សមូហតា
នាគោវ ពន្ធនំ ឆេត្វា   វិហរាមិ អនាសវោ ។

១ ម. អហុំ ។ ២ ម. ឯត្ថន្តរេ សទាសទ្ទោ អត្ថិ ។ ៣ ម. វាសេតំ មេ មហារហំ ។

ព្រះអង្គប្រកបដោយបរិស័ទទាំងឡាយ ទាំងពួងនោះ ស្តេចមកកាន់ក្រុងសាវត្ថី កាលនោះ ខ្ញុំបានឃើញនូវអានុភាពនៃព្រះពុទ្ធនោះ ហើយក៏បួស ។ ខ្ញុំអប់រំធម៌ដ៏ប្រសើរទាំង ៤ គឺសីល សមាធិ បញ្ញានិងវិមុត្តិ ហើយបានដល់នូវការអស់ទៅនៃអាសវៈ ។ ខ្ញុំបួសក្នុងកាលណាផង ខ្ញុំបានជាព្រះអរហន្តក្នុងកាលណាផង ខ្ញុំបរិនិព្វានក្នុងកាលណាផង ភ្លៀងមានក្លិនក្រអូបក៏បង្អុរចុះ ក្នុងកាលនោះ ៗ ។

ក្លិនរបស់សរីរៈខ្ញុំ ជាក្លិនដ៏ប្រសើរ គ្របសង្កត់នូវក្លិននៃខ្លឹមចន្ទន៍ ផ្កាចម្ប៉ានិងផ្កាឧប្បល មានថ្លៃច្រើនម្យ៉ាងទៀត ខ្ញុំទៅក្នុងទីណាក៏ដោយ តែងផ្សាយក្លិនក្រអូបគ្របសង្កត់នូវក្លិនដទៃ ដោយសព្វគ្រប់ ។

កិលេសទាំងឡាយ ខ្ញុំដុតបំផ្លាញហើយ ភពទាំងអស់ខ្ញុំដកចោលចេញហើយ ខ្ញុំជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ព្រោះបានកាត់ចំណង ដូចជាដំរី កាត់ផ្តាច់ នូវទន្លីង ។

៤១៣

ទសមំ ចូឡសុគន្ធត្ថេរាបទានំ

ស្វាគតំ វត មេ អាសិ   ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សន្តិកេ
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ ។
បដិសម្ភិទា ចតស្សោ   វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ
ឆឡភិញ្ញា សច្ឆិកតា   កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ។

ឥត្ថំ សុទំ អាយស្មា ចូឡសុគន្ធោ ថេរោ ឥមា គាថាយោ អភាសិត្ថាតិ ។

ចូឡសុគន្ធត្ថេរស្ស អបទានំ សមត្តំ ។

ឧទ្ទានំ

ភទ្ទិយោ រេវតោ ថេរោ   មហាលាភី ច សីវលី
វង្គីសោ នន្ទកោ ចេវ   កាឡុទាយី តថាភយោ ។
លោមសោ វនវច្ឆោ ច   សុគន្ធោ ទសមោ កតោ[១]
តីណិ គាថាសតា តត្ថ   សោឡស ច តទុត្តរិ ។

ភទ្ទិយវគ្គោ បញ្ចបញ្ញាសោ ។

---
១ ម. សុគន្ធោ ចេវ ទសមោតិ ទិស្សន្តិ ។

ចូឡសុគន្ធត្ថេរាបទាន ទី ១០

ឱ ! ខ្ញុំមកល្អហើយ ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ វិជ្ជា ៣ ខ្ញុំបានសម្រេចហើយ សាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំបានធ្វើហើយ ។ បដិសម្ភិទា ៤ វិមោក្ខ ៨ និងអភិញ្ញា ៦ នេះ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ទាំងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធ ខ្ញុំក៏បានប្រតិបត្តិហើយ ។

បានឮថា ព្រះចូឡសុគន្ធត្ថេរ មានអាយុ បានសម្តែងនូវគាថាទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ ចូឡសុគន្ធត្ថេរាបទាន ។

ឧទ្ទាន

ភទ្ទិយត្ថេរាបទាន ១ រេវតត្ថេរាបទាន ១ សីវលិត្ថេរាបទាន អ្នកមានលាភច្រើន ១ វង្គីសត្ថេរាបទាន ១ នន្ទកត្ថេរាបទាន ១ កាឡុទាយិត្ថេរាបទាន ១ អភយត្ថេរាបទាន ១ ។ លោមសតិយត្ថេរាបទាន ១ វនវច្ឆត្ថេរាបទាន ១ ចូឡសុគន្ធត្ថេរាបទាន ជាគម្រប់ ១០ ក្នុងផ្ទៃនៃវគ្គនោះ មានគាថា ៣១៦ ។

ចប់ ភទ្ទិយវគ្គ ទី ៥៥ ។

អថ វគ្គុទ្ទានំ

កណិការប្ផយោ វគ្គោ ផលទោ តិណទាយកោ
កច្ចានោ ភទ្ទិយោ វគ្គោ គាថាយោ គណិតា វិសោ[១] ។
នវ គាថាសតានិ ច[២] ចតុរាសីតិមេវ ច
ឆបញ្ញាសំ[៣] បញ្ចសតា អបទានា បកាសិតា ។
សហ ឧទ្ទានគាថាហិ ឆសហស្សានិ ហោន្តិមា
ទ្វេ សតានិ ច គាថានំ អដ្ឋារស តទុត្តរិ ។

ឯត្តាវតា ពុទ្ធាបទានញ្ច បច្ចេកពុទ្ធាបទានញ្ច ថេរាបទានញ្ច
សមត្តានិ ។

---

១ ឱ. គណិតារិហ ។ ម. គណិតា ចិមា ។ ២ ឱ. ម. គាថាសតានិហ ។ ៣ ឱ. ម. សបញ្ញាសំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ឧទ្ទានវគ្គ

ម្យ៉ាងទៀត ឧទ្ទាននៃវគ្គ

កណិការវគ្គ ១ ផលទាយកវគ្គ ១ តិណទាយកវគ្គ ១ កច្ចាយនវគ្គ ១ ភទ្ទិយវគ្គ ១ រាប់ជាគាថា មានចំនួន ២០ ។ អបទានទាំងឡាយ លោកសម្ដែងថា មានគាថា ៩០០ ផង ៨២ ផង ៥៥៦ ផង ។ គាថាទាំងឡាយនេះ ព្រមទាំងឧទ្ទាន មានចំនួន ៦.២១៨ គាថា ។

ចប់ ពុទ្ធាបទាន បច្ចេកពុទ្ធាបទាន និងថេរាបទាន ។

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស អបទានំ

ចតុត្ថោ ភាគោ

មាតិកា អង្កេ

ទ្វាចត្តាឡីសមោ ភទ្ទាលិវគ្គោ

ភទ្ទាលិវគ្គេ	បឋមំ	ភទ្ទាលិត្ថេរាបទានំ............................	១
	ទុតិយំ	ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទានំ	២
	តតិយំ	តិណសូលកឆាទនិយត្ថេរាបទានំ	១៥
	ចតុត្ថំ	មធុមំសទាយកត្ថេរាបទានំ	២០
	បញ្ចមំ	នាគបល្លវកត្ថេរាបទានំ.....................	២២
	ឆដ្ឋំ	ឯកទីបិយត្ថេរាបទានំ	២៣
	សត្តមំ	ឧច្ឆង្គបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ.....................	២៦
	អដ្ឋមំ	យាគុទាយកត្ថេរាបទានំ	២៨
	នវមំ	បត្តោទនទាយកត្ថេរាបទានំ.............	៣២
	ទសមំ	មញ្ចទាយកត្ថេរាបទានំ	៣៥

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ អបទាន

ចតុត្ថភាគ

មាតិកា   ទំព័រ

ភទ្ទាលិវគ្គ ទី ៤២

ភទ្ទាលិវគ្គ	*ភទ្ទាលិត្ថេរាបទាន ទី ១.................*	*១*
	ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទាន ទី ២.................	*៦*
	តិណសូលកឆាទនិយត្ថេរាបទាន ទី ៣.......	*១៥*
	មធុមំសទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៤.................	*២០*
	នាគបល្លវកត្ថេរាបទាន ទី ៥.................	*២២*
	ឯកទីបិយត្ថេរាបទាន ទី ៦.................	*២៣*
	ឧច្ចង្គបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៧	*២៦*
	យាគុទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៨.................	*២៨*
	បត្ថោទនទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩.................	*៣២*
	មញ្ចទាយកត្ថេរាបទាន ទី ១០	*៣៥*

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា			អង្កេ

តេចត្តាឡីសោ សកឹសម្មជ្ជកវគ្គោ

សកឹសម្មជ្ជកវគ្គេ	*បឋមំ*	*សកឹសម្មជ្ជកត្ថេរាបទានំ*	*៣៨*
	ទុតិយំ	*ឯកទុស្សទាយកត្ថេរាបទានំ*	*៤១*
	តតិយំ	*ឯកាសនទាយកត្ថេរាបទានំ*	*៤៤*
	ចតុត្ថំ	*សត្តកទម្ពបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ*	*៤៩*
	បញ្ចមំ	*កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ*	*៥០*
	ឆដ្ឋំ	*ឃដមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទានំ*	*៥២*
	សត្តមំ	*ឯកធម្មស្សវនិយត្ថេរាបទានំ*	*៥៤*
	អដ្ឋមំ	*សុចិន្តិតត្ថេរាបទានំ*	*៥៨*
	នវមំ	*សោណ្ណកឹកណិយត្ថេរាបទានំ*	*៦៤*
	ទសមំ	*សោវណ្ណកោន្តរិកត្ថេរាបទានំ*	*៦៧*

ចតុច្ចត្តាឡីសោ ឯកវិហារិវគ្គោ

ឯកវិហារិវគ្គេ	*បឋមំ*	*ឯកវិហារិយត្ថេរាបទានំ.....................*	*៧១*
	ទុតិយំ	*ឯកសង្ខិយត្ថេរាបទានំ ....*	*៧៤*

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

សកឹសម្មជ្ជកវគ្គ ទី ៤៣

សកឹសម្មជ្ជកវគ្គ	*សកឹសម្មជ្ជកត្ថេរាបទាន ទី ១.................*	*៣៨*
	ឯកទុស្សទាយកត្ថេរាបទាន ទី ២.................	*៤១*
	ឯកាសនទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៣................	*៤៤*
	សត្តកទម្ពបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៤.................	*៤៩*
	កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៥.................	*៥០*
	ឃដមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៦.................	*៥២*
	ឯកធម្មស្សវនិយត្ថេរាបទាន ទី ៧................	*៥៤*
	សុចិន្តិតត្ថេរាបទាន ទី ៨.................	*៥៨*
	សោណ្ណកឹកណិយត្ថេរាបទាន ទី ៩............	*៦៤*
	សោវណ្ណកោន្តរិកត្ថេរាបទាន ទី ១០...........	*៦៧*

ឯកវិហារិវគ្គ ទី ៤៤

ឯកវិហារិវគ្គ	*ឯកវិហារិយត្ថេរាបទាន ទី ១.................*	*៧១*
	ឯកសង្ខិយត្ថេរាបទាន ទី ២.................	*៧៤*

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា			អង្កេ
ឯកវិហារិវគ្គេ	តតិយំ	បាដិហិរសញ្ញកត្តេរាបទានំ..............	៧៦
	ចតុត្តំ	ញាណត្តវិកត្តេរាបទានំ....................	៧៨
	បញ្ចមំ	ឧច្ឆុក្ខណ្ឌិកត្តេរាបទានំ......................	៨០
	ឆដ្ឋំ	កលម្ពទាយកត្តេរាបទានំ..................	៨២
	សត្តមំ	អម្ពាដកទាយកត្តេរាបទានំ..............	៨៣
	អដ្ឋមំ	ហរីតកិទាយកត្តេរាបទានំ	៨៤
	នវមំ	អម្ពបិណ្ឌិយត្តេរាបទានំ	៨៦
	ទសមំ	ជម្ពុផលិយត្តេរាបទានំ......................	៨៨

បញ្ចត្តាឡីសោ វិភេទកិវគ្គោ

វិភេទកិវគ្គេ	បឋមំ	វិភេទកពីជិយត្តេរាបទានំ..................	៩០
	ទុតិយំ	កោលទាយកត្តេរាបទានំ.................	៩១
	តតិយំ	វេលុវផលិយត្តេរាបទានំ..................	៩៣
	ចតុត្តំ	ភល្លាតកទាយកត្តេរាបទានំ.............	៩៤

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

ឯកវិហារិវគ្គ	បាដិហិរសញ្ញកត្ថេរាបទាន ទី ៣................	៧៦
	ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទាន ទី ៤.................	៧៨
	ឧច្ឆុកណ្ឌិកត្ថេរាបទាន ទី ៥.................	៨០
	កលម្ពទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៦.................	៨២
	អម្ពាដកទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៧................	៨៣
	ហរីតកិទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៨.................	៨៤
	អម្ពបិណ្ឌិយត្ថេរាបទាន ទី ៩.................	៨៦
	ជម្ពូផលិយត្ថេរាបទាន ទី ១០..............	៨៨

វិភេទកវគ្គ ទី ៩៥

វិភេទកវគ្គ	វិភេទកពីជិយត្ថេរាបទាន ទី ១.................	៩០
	កោលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ២.................	៩១
	វេលុវផលិយត្ថេរាបទាន ទី ៣.................	៩៣
	ភល្លាតកទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៤.................	៩៤

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កេ

វិភេទកិវគ្គេ	បញ្ចមំ	ឧម្មាបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ	៩៦
	ឆដ្ឋំ	អម្ពាដកិយត្ថេរាបទានំ	៩៧
	សត្តមំ	សីហាសនិកត្ថេរាបទានំ	៩៩
	អដ្ឋមំ	បាទបីឋិយត្ថេរាបទានំ	១០០
	នវមំ	វេទិយការកត្ថេរាបទានំ	១០២
	ទសមំ	ពោធិឃរការកត្ថេរាបទានំ	១០៤

ឆចត្តាឡីសោ ជគតិវគ្គោ

ជគតិវគ្គេ	បឋមំ	ជគតិទាយកត្ថេរាបទានំ	១០៧
	ទុតិយំ	មោរហត្ថិយត្ថេរាបទានំ	១០៨
	តតិយំ	សីហាសនពីជិយត្ថេរាបទានំ	១១០
	បតុត្ថំ	តិណុក្កធារិយត្ថេរាបទានំ	១១១
	បញ្ចមំ	អក្កមនទាយកត្ថេរាបទានំ	១១២
	ឆដ្ឋំ	កោរណ្ឌិយត្ថេរាបទានំ	១១៣
	សត្តមំ	ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទានំ	១១៤

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

វិភេទកវគ្គ	ឧម្មាបុប្ផិយត្ថេរាបទាន	ទី ៥.................	៩៦
	អម្ពាដកិយត្ថេរាបទាន	ទី ៦.................	៩៧
	សីហាសនិកត្ថេរាបទាន	ទី ៧................	៩៩
	បាទបីឋិយត្ថេរាបទាន	ទី ៨.................	១០០
	វេទិយការកត្ថេរាបទាន	ទី ៩.................	១០២
	ពោធិឃរការកត្ថេរាបទាន	ទី ១០..............	១០៤

ជគតិវគ្គ ទី ៩៦

ជគតិវគ្គ	ជគតិទាយកត្ថេរាបទាន	ទី ១.................	១០៧
	មោរហត្ថិយត្ថេរាបទាន	ទី ២.................	១០៨
	សីហាសនពីជិយត្ថេរាបទាន	ទី ៣................	១១០
	តិណុក្កធារិយត្ថេរាបទាន	ទី ៤.................	១១១
	អក្កមនទាយកត្ថេរាបទាន	ទី ៥..................	១១២
	កោរណ្ឌិយត្ថេរាបទាន	ទី ៦.................	១១៣
	ឯកច្ឆត្តិយត្ថេរាបទាន	ទី ៧................	១១៤

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា			អង្កេ

ជគតិវគ្គេ	អដ្ឋមំ	ជាតិបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ......................	១១៦
	នវមំ	សត្តិបណ្ណិយត្ថេរាបទានំ....................	១១៨
	ទសមំ	គន្ធបូជកត្ថេរាបទានំ.........................	១១៩

សត្តចត្តាឡីសោ សាលបុប្ផិវគ្គោ

សាលបុប្ផិវគ្គេ	បឋមំ	សាលកុសុមិយត្ថេរាបទានំ................	១២១
	ទុតិយំ	ចិតកបូជកត្ថេរាបទានំ......................	១២២
	តតិយំ	ចិតកនិព្វាបកត្ថេរាបទានំ..................	១២៣
	ចតុត្ថំ	សេតុទាយកត្ថេរាបទានំ....................	១២៤
	បញ្ចមំ	សុមនតាលវណ្តិយត្ថេរាបទានំ	១២៥
	ឆដ្ឋំ	អវដផលិយត្ថេរាបទានំ.....................	១២៦
	សត្តមំ	លពុជផលទាយកត្ថេរាបទានំ...........	១២៧
	អដ្ឋមំ	មិលក្ខុផលទាយកត្ថេរាបទានំ...........	១២៨
	នវមំ	សយម្បដិភាណិយត្ថេរាបទានំ..........	១២៩
	ទសមំ	និមិត្តព្យាករណិយត្ថេរាបទានំ	១៣២

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

ជគតិវគ្គ
ជាតិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៨................. ១១៦
សត្តិបណ្ណិយត្ថេរាបទាន ទី ៩.................... ១១៨
គន្ធបូជកត្ថេរាបទាន ទី ១០ .... ១១៩

សាលបុប្ផិវគ្គ ទី ៤៧

សាលបុប្ផិវគ្គ
សាលកុសុមិយត្ថេរាបទាន ទី ១................. ១២១
បិតកបូជកត្ថេរាបទាន ទី ២................. ១២២
បិតកនិព្វាបកត្ថេរាបទាន ទី ៣................ ១២៣
សេតុទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៤................. ១២៤
សុមនតាលវណ្ដិយត្ថេរាបទាន ទី ៥........... ១២៥
អវដផលិយត្ថេរាបទាន ទី ៦................. ១២៦
លពុជផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៧........... ១២៧
មិលក្ខុផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៨ .... ១២៨
សយម្បជិភាណិយត្ថេរាបទាន ទី ៩ .... ១២៩
និមិត្តព្យាករណិយត្ថេរាបទាន ទី ១០......... ១៣២

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កេ

អដ្ឋចត្តាឡីសោ នឡមាលិវគ្គោ

នឡមាលិវគ្គេ	បឋមំ	នឡមាលិយត្ថេរាបទានំ..................	១៣៦
	ទុតិយំ	មណិបូជកត្ថេរាបទានំ.....................	១៣៧
	តតិយំ	ឧក្កាសតិកត្ថេរាបទានំ	១៤១
	ចតុត្ថំ	សុមនវីជនិយត្ថេរាបទានំ.................	១៤៤
	បញ្ចមំ	កុម្មាសទាយកត្ថេរាបទានំ................	១៤៥
	ឆដ្ឋំ	កុសដ្ឋកទាយកត្ថេរាបទានំ	១៤៦
	សត្តមំ	គិរិបុន្នាគិយត្ថេរាបទានំ....................	១៤៧
	អដ្ឋមំ	វល្លិការផលទាយកត្ថេរាបទានំ.........	១៤៩
	នវមំ	បានធិទាយកត្ថេរាបទានំ.................	១៥០
	ទសមំ	បុឡិនចង្កមិយត្ថេរាបទានំ................	១៥៣

ឯកូនបញ្ញាសមោ បង្សុកូលវគ្គោ

បង្សុកូលវគ្គេ	បឋមំ	បង្សុកូលសញ្ញកត្ថេរាបទានំ.............	១៥៦
	ទុតិយំ	ពុទ្ធសញ្ញកត្ថេរាបទានំ.....................	១៥៧

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

នឡមាលិវគ្គ ទី ៤៨

នឡមាលិវគ្គ	នឡមាលិយត្ថេរាបទាន	ទី ១.................	១៣៦
	មណិបូជកត្ថេរាបទាន	ទី ២.................	១៣៧
	ឧក្កាសតិកត្ថេរាបទាន	ទី ៣.................	១៤១
	សុមនវីជនិយត្ថេរាបទាន	ទី ៤.................	១៤៤
	កុម្មាសទាយកត្ថេរាបទាន	ទី ៥.................	១៤៥
	កុសដ្ឋកទាយកត្ថេរាបទាន	ទី ៦.................	១៤៦
	គិរិបុន្នាគិយត្ថេរាបទាន	ទី ៧.................	១៤៧
	វល្លិការផលទាយកត្ថេរាបទាន	ទី ៨...........	១៤៩
	បានធិទាយកត្ថេរាបទាន	ទី ៩.................	១៥០
	បុឡិនចង្កមិយត្ថេរាបទាន	ទី ១០..............	១៥៣

បង្សុកូលវគ្គ ទី ៤៩

បង្សុកូលវគ្គ	បង្សុកូលសញ្ញកត្ថេរាបទាន	ទី ១.................	១៥៦
	ពុទ្ធសញ្ញកត្ថេរាបទាន	ទី ២.................	១៥៧

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កេ

បង្សុកូលវគ្គេ	តតិយំ	ភិសទាយកត្ថេរាបទានំ....................	១៦១
	ចតុត្ថំ	ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទានំ....................	១៦៤
	បញ្ចមំ	ចន្ទនមាលិយត្ថេរាបទានំ.................	១៧០
	ឆដ្ឋំ	ធាតុបូជកត្ថេរាបទានំ	១៧៥
	សត្តមំ	បុឡិនុប្បាទកត្ថេរាបទានំ.................	១៧៦
	អដ្ឋមំ	តរណិយត្ថេរាបទានំ	១៨៤
	នវមំ	ធម្មរុចិត្ថេរាបទានំ	១៨៧
	ទសមំ	សាលមណ្ឌបិយត្ថេរាបទានំ.............	១៩២

បញ្ញាសមោ កឹកណិបុប្ផវគ្គោ

កឹកណិបុប្ផវគ្គេ	បឋមំ	តីណិកឹកណិបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ.........	១៩៩
	ទុតិយំ	បង្សុកូលបូជកត្ថេរាបទានំ................	២០០
	តតិយំ	កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ...............	២០២
	ចតុត្ថំ	កឹសុកបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ	២០៤
	បញ្ចមំ	ឧបឌ្ឍទុស្សទាយកត្ថេរាបទានំ..........	២០៥

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

បង្សុកូលវគ្គ	ភិសទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៣................	១៦១
	ញាណត្ថវិកត្ថេរាបទាន ទី ៤.................	១៦៤
	ចន្ទនមាលិយត្ថេរាបទាន ទី ៥.................	១៧០
	ធាតុបូជកត្ថេរាបទាន ទី ៦.................	១៧៥
	បុឡិនុប្បាទកត្ថេរាបទាន ទី ៧................	១៧៦
	តរណិយត្ថេរាបទាន ទី ៨.................	១៨៤
	ធម្មរុចិត្ថេរាបទាន ទី ៩.................	១៨៧
	សាលមណ្ឌបិយត្ថេរាបទាន ទី ១០..............	១៩២

កឹកណិបុប្ផវគ្គ ទី ៥០

កឹកណិបុប្ផវគ្គ	តីណិកឹកណិបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ១...........	១៩៩
	បង្សុកូលបូជកត្ថេរាបទាន ទី ២.................	២០០
	កោរណ្ឌបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៣................	២០២
	កឹសុកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៤.................	២០៤
	ឧបឌ្ឍទុស្សទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៥...........	២០៥

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កេ

កឹកណិបុប្ផវគ្គេ	ឆដ្ឋំ	ឃតមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទានំ	២០៧
	សត្តមំ	ឧទកទាយកត្ថេរាបទានំ	២០៩
	អដ្ឋមំ	បុឡិនថូបិយត្ថេរាបទានំ	២១១
	នវមំ	នឡិកុដិកទាយកត្ថេរាបទានំ............	២១៧
	ទសមំ	បិយាលផលទាយកត្ថេរាបទានំ	២១៩

ឯកបញ្ញាសោ កណិការវគ្គោ

កណិការវគ្គេ	បឋមំ	តីណិកណិការបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ	២២២
	ទុតិយំ	ឯកបត្តទាយកត្ថេរាបទានំ	២២៨
	តតិយំ	កាសុមារិកផលទាយកត្ថេរាបទានំ	២៣១
	ចតុត្ថំ	អវដផលិយត្ថេរាបទានំ.....................	២៣២
	បញ្ចមំ	ចារផលិយត្ថេរាបទានំ......................	២៣៣
	ឆដ្ឋំ	មាតុលុង្គផលទាយកត្ថេរាបទានំ.......	២៣៤
	សត្តមំ	អជេលផលទាយកត្ថេរាបទានំ..........	២៣៦

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

កឹកណិបុប្ផវគ្គ *ឃតមណ្ឌទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៦............ ២០៧*

ឧទកទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៧................ ២០៩

បុឡិនថូបិយត្ថេរាបទាន ទី ៨................. ២១១

នឡាកុដិកទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩........... ២១៧

បិយាលផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ១០......... ២១៩

កណិការវគ្គ ទី ៥១

កណិការវគ្គ *តីណិកណិការបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ១......... ២២២*

ឯកបត្តទាយកត្ថេរាបទាន ទី ២................. ២២៨

កាសុមារិកផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៣...... ២៣១

អវដផលិយត្ថេរាបទាន ទី ៤...................២៣២

ចារផលិយត្ថេរាបទាន ទី ៥……២៣៣

មាតុលុង្គផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៦ .... ២៣៤

អជេលផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៧........... ២៣៦

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កេ

កណិការវគ្គេ អដ្ឋមំ អមោរផលិយត្ថេរាបទានំ................. ២៣៧
នវមំ តាលផលិយត្ថេរាបទានំ ២៣៨
ទសមំ នាលិកេរផលទាយកត្ថេរាបទានំ....... ២៣៩

ទេ្វបញ្ញាសោ ផលទាយកវគ្គោ

ផលទាយកវគ្គេ បឋមំ កុរញ្ជិយផលទាយកត្ថេរាបទានំ........ ២៤២
ទុតិយំ កបិដ្ឋផលទាយកត្ថេរាបទានំ ២៤៣
តតិយំ កោសុម្ពផលិយត្ថេរាបទានំ ២៤៤
ចតុត្ថំ កេតកបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ ២៤៥
បញ្ចមំ នាគបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ ២៤៧
ឆដ្ឋំ អជ្ជុនបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ.................... ២៤៨
សត្តមំ កុដជបុប្ផិយត្ថេរាបទានំ.................... ២៤៩
អដ្ឋមំ ឃោសសញ្ញកត្ថេរាបទានំ................ ២៥១

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

កណិការវគ្គ *អមោរផលិយត្ថេរាបទាន ទី ៨................. ២៣៧*
តាលផលិយត្ថេរាបទាន ទី ៩................. ២៣៨
នាលិកេរផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ១០....... ២៣៩

ផលទាយកវគ្គ ទី ៥២

ផលទាយកវគ្គ *កុរញ្ជិយផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ១.......... ២៤២*
កបិដ្ឋផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ២.............. ២៤៣
កោសុម្ពផលិយត្ថេរាបទាន ទី ៣................ ២៤៤
កេតកបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៤................. ២៤៥
នាគបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៥................. ២៤៧
អជ្ជុនបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៦................. ២៤៨
កុដជបុប្ផិយត្ថេរាបទាន ទី ៧................ ២៤៩
ឃោសសញ្ញកត្ថេរាបទាន ទី ៨................. ២៥១

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កេ

ផលទាយកវគ្គេ	នវមំ	សព្វផលទាយកត្ថេរាបទានំ.............	២៥២
	ទសមំ	បទុមធារិយត្ថេរាបទានំ.....................	២៥៧

តេបញ្ញាសោ តិណទាយកវគ្គោ

តិណទាយកវគ្គេ	បឋមំ	តិណមុដ្ឋិទាយកត្ថេរាបទានំ.............	២៥៩
	ទុតិយំ	វេច្ចកទាយកត្ថេរាបទានំ..................	២៦១
	តតិយំ	សរណាគមនិយត្ថេរាបទានំ..............	២៦២
	ចតុត្ថំ	អព្ភញ្ជនទាយកត្ថេរាបទានំ..............	២៦៤
	បញ្ចមំ	សុបដទាយកត្ថេរាបទានំ.................	២៦៥
	ឆដ្ឋំ	ទណ្ឌទាយកត្ថេរាបទានំ..................	២៦៦
	សត្តមំ	គិរិនេលបូជកត្ថេរាបទានំ.................	២៦៨
	អដ្ឋមំ	ពោធិសម្មជ្ជកត្ថេរាបទានំ.................	២៦៩
	នវមំ	អាមណ្ឌផលទាយកត្ថេរាបទានំ........	២៧៤
	ទសមំ	សុគន្ធត្ថេរាបទានំ	២៧៥

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

ផលទាយកវគ្គ សព្វផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩................. ២៥២
បទុមធារិយត្ថេរាបទាន ទី ១០.............. ២៥៧

តិណទាយកវគ្គ ទី ៥៣

តិណទាយកវគ្គ តិណមុដ្ឋិទាយកត្ថេរាបទាន ទី ១................. ២៥៩
វេច្ចកទាយកត្ថេរាបទាន ទី ២................. ២៦១
សរណាគមនិយត្ថេរាបទាន ទី ៣................. ២៦២
អព្ភញ្ជនទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៤................. ២៦៤
សុបដទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៥................. ២៦៥
ទណ្ឌទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៦................. ២៦៦
គិរិនេលបូជកត្ថេរាបទាន ទី ៧................. ២៦៨
ពោធិសម្មជ្ជកត្ថេរាបទាន ទី ៨................. ២៦៩
អាមណ្ឌផលទាយកត្ថេរាបទាន ទី ៩.......... ២៧៤
សុគន្ធត្ថេរាបទាន ទី ១០.............. ២៧៥

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កេ

ចតុប្បញ្ញាសមោ កច្ចាយនវគ្គោ

កច្ចាយនវគ្គេ	បឋមំ	មហាកច្ចាយនត្ថេរាបទានំ................	២៨៦
	ទុតិយំ	វក្កលិត្ថេរាបទានំ	២៩១
	តតិយំ	មហាកបិនត្ថេរាបទានំ	២៩៨
	ចតុត្ថំ	ទព្វមល្លបុត្តត្ថេរាបទានំ....................	៣០៥
	បញ្ចមំ	កុមារកស្សបត្ថេរាបទានំ	៣១៣
	ឆដ្ឋំ	ពាហិយត្ថេរាបទានំ	៣១៩
	សត្តមំ	មហាកោដ្ឋិកត្ថេរាបទានំ	៣២៨
	អដ្ឋមំ	ឧរុវេលកស្សបត្ថេរាបទានំ................	៣៣៣
	នវមំ	រាធត្ថេរាបទានំ	៣៤២
	ទសមំ	មោឃរាជត្ថេរាបទានំ.......................	៣៤៨

បញ្ចបញ្ញាសោ ភទ្ទិយវគ្គោ

ភទ្ទិយវគ្គេ	បឋមំ	លកុណ្ដកភទ្ទិយត្ថេរាបទានំ.............	៣៥៥
	ទុតិយំ	កង្ខារេវតត្ថេរាបទានំ........................	៣៦១

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា **ទំព័រ**

កច្ចាយនវគ្គ ទី ៥៤

កច្ចាយនវគ្គ	មហាកច្ចាយនត្ថេរាបទាន	ទី ១	២៨៦
	វក្កលិត្ថេរាបទាន	ទី ២	២៩១
	មហាកបិនត្ថេរាបទាន	ទី ៣	២៩៨
	ទព្វមល្លបុត្តត្ថេរាបទាន	ទី ៤	៣០៥
	កុមារកស្សបត្ថេរាបទាន	ទី ៥	៣១៣
	ពាហិយត្ថេរាបទាន	ទី ៦	៣១៩
	មហាកោដ្ឋិកត្ថេរាបទាន	ទី ៧	៣២៨
	ឧរុវេលកស្សបត្ថេរាបទាន	ទី ៨	៣៣៣
	រាធត្ថេរាបទាន	ទី ៩	៣៤២
	មោឃរាជត្ថេរាបទាន	ទី ១០	៣៤៨

ភទ្ទិយវគ្គ ទី ៥៥

ភទ្ទិយវគ្គ	លកុណ្ឋកភទ្ទិយត្ថេរាបទាន	ទី ១	៣៥៥
	កង្ខារេវតត្ថេរាបទាន	ទី ២	៣៦១

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កេ

កទ្ទិយវគ្គេ	*តតិយំ*	*សីវលិត្ថេរាបទានំ*	*៣៦៥*
	បតុត្ថំ	*វង្គីសត្ថេរាបទានំ*	*៣៧៣*
	បញ្ចមំ	*នន្ទកត្ថេរាបទានំ*	*៣៨២*
	ឆដ្ឋំ	*កាឡុទាយិត្ថេរាបទានំ*	*៣៨៧*
	សត្តមំ	*អភយត្ថេរាបទានំ*	*៣៩២*
	អដ្ឋមំ	*លោមសតិយត្ថេរាបទានំ*	*៣៩៨*
	នវមំ	*វនវច្ឆត្ថេរាបទានំ*	*៤០៣*
	ទសមំ	*ចូឡសុគន្ធត្ថេរាបទានំ*	*៤០៧*

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

កទ្ទិយវគ្គ	*សីវលិត្ថេរាបទាន*	*ទី ៣*	*៣៦៥*
	វង្គីសត្ថេរាបទាន	*ទី ៤*	*៣៧៣*
	នន្ទកត្ថេរាបទាន	*ទី ៥*	*៣៨២*
	កាឡុទាយិត្ថេរាបទាន	*ទី ៦*	*៣៨៧*
	អភយត្ថេរាបទាន	*ទី ៧*	*៣៩២*
	លោមសតិយត្ថេរាបទាន	*ទី ៨*	*៣៩៨*
	វនវច្ឆត្ថេរាបទាន	*ទី ៩*	*៤០៣*
	ចូឡសុគន្ធត្ថេរាបទាន	*ទី ១០*	*៤០៧*